UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Joannis Ludovici Schönleben, Carnioli Labacensis, SS. Theologiae Doctoris, Protonotarij Apostolici, Archi-Diaconi Carnioliae Inferioris. Horae Subsecivae Dominicales. Sive Discursus Sacri De Tempore ...

Cum quadruplici Indice I. Discursuum. II. Locorum Sacrae Scripturae. III. Rerum & Verborum. IV. Historiarum & Mythologiarum

Pars Aestiva Et Autumnalis A Pentecoste Usque Ad Adventum. - Annexis aliquot Panegyricis Academicis.

Schönleben, Johann Ludwig

Salisburgi, 1676

urn:nbn:de:hbz:466:1-47093

Visual Library

Th. 2788

H. IV

~~XIV~~ 15

H 257

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

JOANNIS LUDOVICI SCHÖNLEBEN,

HORÆ SUBSECIVÆ DOMINICALES

PARS II.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

JOANNIS LUDOVICI
SCHÖNLEBEN,
Carnioli Labacensis, SS. Theologiæ Doctoris, Protonotarij Apostolici, Archi-Diaconi Carnioliæ Inferioris.

HORÆ SUBSECIVÆ DOMINICALES.

SIVE

DISCURSUS SACRI DE TEMPORE

In Dominicas totius Anni

PARS ÆSTIVA ET AUTUMNALIS

A Pentecoste Usque Ad Adventum.

Annexis aliquot Panegyricis Academicis.

Cum quadruplici Indice I. Discursuum. II. Locorum Sacræ Scripturæ. III. Rerum & Verborum. IV. Historiarum & Mythologiarum.

Cum Facultate Superiorum, & Privilegio Cæsareo.

SALISBURGI,
Sumptibus & Typis MELCHIORIS HAAN, Typographi & Bibliopolæ.

ANNO M. DC. LXXVI.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

NUllum ferè est Speculum illustrius malitiæ, vel bonitatis hominum, aut divinæ in nos iræ, quàm TEMPORUM vicissitudines. Id significare voluerunt antiqui, cum HORAS cœli portis præesse dixerunt ; quæ pro arbitrio & nubes inducerent, & cœlum serenum facerent, & omnibus temporibus moderarentur. *Natal. Comes Mytholog. lib. 4. c. 16.*

DEDICATORIA.

ILLUSTRISSIMO ET EXCELLENTISSIMO DOMINO, DOMINO

JOANNI HERBARDO S. R. I. COMITI DE KATZENSTEIN,

Libero Baroni in Flednickh, Piberbach, & Stainhauſs, Supremo Hæreditario Theſaurario in Carniolia & Vindorum Marcha, Sac. Cæſ. Maj. Conſiliario Arcano & actuali Camerario, Supremo Capitaneo Comitatus Goritienſis, Prætori & Judiciorum Præſidi Carnioliæ, eiuſdémque Inclytæ Provinciæ Deputato. &c.

DOMINO DOMINO GRATIOSISSIMO.

PLurima ſunt *Illuſtriſſime & Excellentiſſime Domine Comes,* quæ me pridem hortabantur, ut ê lucubrationibus meis portio aliqua *Excellentiæ Tuæ* deſtinaretur patrocinio. Idque reipſa pridem eniti volui, effeciſſémque profectò, niſi HORÆ

meæ, quas avarè cœteróquin cuſtodio, non pauciſſimæ aliæ domeſticis, aliæ alienis interpunctæ curis, alia hygeiæ conſecratæ, aliæ etiam publico dicatæ commodo avolaſſent. Paucas per intervalla retinere, & quaſi fugacis temporis ſpolium aſſervare licuit; quæ ipſæ quoque ne pereant (quid enim ſub ſole ſecurum eſt abſque tutela?) ad *Te* quodam, ut ita dicam, non tam animoſi, quàm annoſi affectus impetu provolant: non neſciæ habituras ſe in *Tuo* Muſæo ſecurum aſylum, qui iam inde à teneris annis Tempora, tempore temperare didiciſti. Et quia ÆSTATEM cum AUTUMNO coñectunt, nuſpiam ſe tutiores arbitrantur, quàm apud *Te*, cuius univerſæ vitæ negotia, & Æſtatis fervorem, & Autumni præferunt ubertatem. Prælufiſti iam olim (delectat enim meminiſſe) in flore ætatis magnitudini, ad quam *Te* virtus iam virum eſſet provectura: nec à maioribus degener vernantibus annis jacta literarum ſemina per ſtagyræas pariter & Juſtinianæas porticus, in meſſes conſiliorum, & fructus fœcundos ſucceſſuum tranſtuliſti. Sunt quos Indigetum accenturiat ſtationi longa annorum ſerie digeſta nobilitas; quos ſuo in Albo recenſet humanitas; quos commendat mellitæ orationis ſuada,

quos

quos fasti enumerant inter Magni Consilij Angelos, quos in rebus suscipiendis magnanimitas, in gerendis dexteritas, in exequendis felicitas, singulæ singulos amabiles reddunt ; in *Te* verò ita conspirant virtutes singulæ, ut simul omnes ; ita omnes ut singulæ de primatu concertent. Nolo hic percensere magnos Proavos, quorum iam inde ab Anno 1150. quantum hactenus ê vetustis chartophylarijs deprehendi potuit, virtus destinatur Annalibus : Eberhardos Patriarchis Aquileiensibus familiares, Theobaldos in Ecclesias munificos, Wolfgangos, Perones, Joannes contra Ottomannicam Lunam fortissimos Strategos : Joannem Supremum Carnioliæ Capitaneum, eundémque Christiani nominis propugnatorem Solimanno formidatum, cuius magno nomini atrorem quidem affudit calamus Scriptoris heterodoxi, sed eluunt hostium manibus erepta documenta, & scriptæ ante seculum vindiciæ commilitonum : Prætereo Franciscum Principem Episcopum Labacensem ; Georgium Andream Prætorem & Judiciorum Præsidem ; Balthasarem Deputatum Provinciæ, Assessorem Judiciorum & per complures annos substitutum Mareschallum : quin & alios suo loco nominandos, quos sapientissimè decernis

ita

ita vixisse posterorum virtuti, ut essent exemplar potiùs, quàm laudis alienæ materia. Cordubensis Philosophi vox est: *Nemo in nostram gloriam vixit: nec quod ante nos fuit, nostrum est. Quis ergo generosus? ad virtutum benè à natura compositus.* Sen. Epist. 44. Illa Tua *Excellentissime Domine Comes* propria esse, nemo inficias ierit, quæ *Te* summis Principibus charum, æqualibus venerandum, subditis gratiosum efficiunt: quod scilicet diffidentes *Te* felicem pacis arbitrum; concordes, amicitiæ stabilis fidelem Achatem; perplexi, in rebus arduis sapientem suasorem; oppressi ê Labyryntho infortunij Ariadnam, peregrini Mecœnatem munificum, domestici magnificum, non tam optent quàm experiantur. Ut iam nihil dicam de raris naturæ dotibus, quæ Augustissimo nostro Cæsari perspectæ effecerunt, ut *Te* duabus Provincijs magno earum emolumento simul præficeret; alteri ut Supremum Capitaneum, alteri ut Prætorem, & Judiciorum Præsidem: quibus veluti ambidexter ita prospicis, ut utrobique (quod hactenus dubitarunt fieri posse Philosophi) *agas in distans*, quod non nisi magnæ virtutis est. Exprimis quod de Præside olim aiebat S. Gregorius Naz. *Præses nihil aliud esse videtur, quàm virtutis adjutor, & vitij adversarius.*

Epist.

Epist. 46. Hæc verò in parte solum ordo laudum *Tuarum* constitui debent. Neque enim hac sphæra activitatis contentus Magnus ille *Tuus* animus: ætate licet iam graviore, pro publico Patriæ bono magna & laboriosa sæpenumerò itinera aggredi nihil reformidas, in quibus volare potiùs quàm proficisci videris, Et inter hæc omnia (ignosce veritatem profesSo assentationis ignaro) quaquà incedis, cum *Te* omnes in alto honoris fastigio locutum venerentur: eò tamen amant ampliùs, quod non Magnus magis, quàm Bonus audire desideres; & duas res disjunctissimas magnitudinem & modestiam; authoritatem & affabilitatem prudenter commisceas. Unde prodeuntem in publicum certatim, quibus præes, velut beneficum ac salutare quoddam sydus aspiciunt, & inter amorem timoremque medij, alterius judicijs ambigunt, Dominum an Patrem salutent. Prorogent vitam bono publico devotam boni cœlites, & HORAS HORIS accummulent, è quarum nexu exigas, non quantum destinavit natura, sed quantum tot animi dotibus mereris ætatem. Quod dum ego votis meis consigno, me quoque in gratiosum Patrocinium pronus subijcio.

Illustriss. & Excellentissimæ Dominat. Tuæ

Labaci Idib. Jan. Anno 1676.

Obligatissimus servus
Joannes Ludovicus Schönlebem.

Præmonitio ad Lectorem.

Wilhel. Malmesb. de gest. Anglo. cap. 4.

MEmorabile Horologij genus ex candelis refert Wilhelmus Malmesburiensis, cum agit de Alfredo Rege Anglorum, in hæc verba: Viginti quatuor HORAS, quæ inter diem, & noctem jugiter rotantur, ita dividebat; ut octo HORAS in scribendo, & legendo, & orando: octo in cura corporis: octo in expediendo regni negotio transigeret. Erat in Cappella sua candela viginti quatuor partium, ædituusque cui hæc delegabatur Provincia, ut per combustionem Candelæ Regem de singulis admoneret officijs. Hæc temporis distributio, optanda esset universim omni homini, deinde ijs qui in Republica occupantur, & præ cœteris omnibus Curatis animarum, qui si quotidie octo HORAS in scribendo, legendo, orando fructuosè impenderent: non solùm de jactura temporis dolendum nihil haberent, sed insuper cum magna facilitate, & felicitate muneris sui partes implerent. Sed multis potissima temporis portio insumi debet in Oeconomicas industrias: coguntur ut alimenta conquirant, tractare Georgica, & Bucolica potius quam Biblica. Unde rarissimas calamo manus applicat, cum etiam orationis pensum suas HORAS exigat, & sæpè ob nimias in temporalium cura occupationes periclitetur. Non est mei muneris illos docere æquam distributionem Temporis, & HORARUM singularum impendia. Excuso alios necessitate; alios debilitate sive Physica sive morali; alios multitudine peractionum in ipsa Cura animarum: & laudo sic occupatos, si ab alijs collectum mel in suo penu habeant, quod suis propinent Auditoribus. His ego etiam per hasce *HORAS subsecivas* ultroneas suppetias fero, ut una HORA collectum habeant, quod multis vix possent conquirere. Verùm, uti alias, ita nunc iterum moneo, me rudioribus & minus instructis re libraria per hunc laborem consultum velle: idq; vel ex eo quisq; colliget, quod Passim historias sacras insertas reperiet. Nihil pro populo, & populari sermone sentio esse utilius, quàm res gestas

stas ob oculos ponere, idq; subinde cum aliqua circumscriptione, quam facere debet Curatus, ut simpliciores & hebetes ingenio facilius assequantur quod illis dicitur. *Exemplis utimur in dicendo, ut facilius intelligatur, quod dicitur*, aiebat Aristoteles. Et oratorum Princeps Cicero: *Duo illa nos maximè movent, similitudo, & exemplum.* Experientiam quotidianam testor, qua videmus ad aptè propositum exemplum historicum Auditores ingemiscere,& domi identidem illud repetere ac enarrare.Quin & viros doctos ac eruditos cernere est, qui magis afficiuntur simplici exemplorum narrationi, quam ingeniosis conceptibus: præsertim si accedat (ut debet) pathetica repræsentatio rerum, nativa eloquentia, & correspondens rebus conformatio gestuum. *Qualiter quis loqui potuerit; taliter rem de qua fuerit locutus, attollit;* ut inquiebat Ennodius.Scriptur sermo est corpus sine anima quod animare debet qui dicit, & facilè movet Auditorem qui seipsum prius movit.Hæc de scire scio: unũ quod te scire velle suspicor,paucis expedio. Cur inquies singulis discursibus novi tituli, ijque exotici, inusitati, paradoxis & quasi pompis quibusdam superfluit tumidi? Vino vendibili non opus est hedera: si proba est compositio, non eget splenditis propylæis. Sentirem tecum, nisi ætas nostra negligeret, quidquid ornatu aliquo in fronte destituitur. Strictim uno alterove designare verbulo totius orationis contextum, est lenocinari & orexim excitare Lectoribus, ut avidius percurrant quod scribitur, & fortè quod non sperabant inveniant. Hoc quasi quodam incantamenti genus invenit recens ætas, quo multos allicit ad legendum, ommissuros nisi in fronte sermo poliiceretur aliquid insolens. Neque tamen nego, sæpè accidere id, quod canebat Poëta: *Parturiunt montes.* Sed parturiant sanè in hoc genere,dummodo vel musculum ê caverna eliciant. Orpheos & Amphiones non omnes possunt agere. Hæc te scire volui in antecessum: si benè, agnosce: si malè, ignosce.

Arist. lib. 1. Poët.

Cic.3. de Orat.

Ennod. lib. 1. Epist. 6.

APPROBATIO.

Reverendissimi Metropolitici Consistorij Salisburgensis.

HAs Horas: Doct: JOANNIS LUDOVICI SCHÖNLEBEN, &c. Subsecivas Dominicales Secundæ Partis nil repugnantes fideiOrthodoxæ aut bonis moribus, quin potiùs benè succesſuras bono publico, publicâ luce dignas esse censeo.

DIONYSIUS WIDMAN, J. U. L. Celsissimi & Reverendissimi Principis & Archiep. Salisburgensis. &c. &c. Consiliarius Consistorialis, Colleg. B. M. V. ad Nives Canonicus, & ejusdem Celsissimi & Reverendissimi Principis. &c. &c. Ephe-borum Præfectus.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

JOANNIS LUDOVICI
SCHÖNLEBEN
Carnioli Labacensis, SS. Theol. Doctoris, Protonotarij Apostolici, Archi-Diaconi Carnioliæ Inferioris.

HORÆ SUBSECIVÆ DOMINICALES.

PARS II.

SIVE

Discursus sacri de Tempore post Pentecosten usq; ad Adventum.

DISCURSUS I.

DOMINICA PENTECOSTES.

Osculum Pacis.

THEMA.

Pacem meam do vobis. *Joan. 14.*

SYNOPSIS.

I. Ignis & tonitru signa sunt irati Dei: hodie tamen per hæc non insinuatur nisi amoris vehementia, qua Deus se inclinans mundo Pacem offert.

II. Et quidem per OSCULUM quo Judas abusus fuit in signum

gnum belli & odij, cum sit alias signum Pacis & amoris.

III. Nam verum OSCULUM PACIS est Spiritus Sanctus, qui nos & cum Deo pacem habere docet, & cum proximis,

IV. Unde sponsa desiderans dona Spiritus Sancti, petijt osculari seu osculum recipere ab osculo, quod est participare de plenitudine qua Pater in divinis filium osculatur. Cum enim Pater sit Osculans, Filius osculatus, rectè Spiritus Sanctus, OSCULUM dicitur.

V. De cœlo venit & datur in terra, ut nos Deo reconciliet in cœlo, & in terra cum hominibus jungat: propterea non contenta Sponsa uno OSCULO, plura petit.

VI. Dat verò Deus hoc osculum hanc pacem, non quomodo mundus dat, qui osculatur ut Joab, ut Absolon fictè & fraudulenter.

VII. Sed dat Deus Pater in Osculo Filij uniendo naturam divinam naturæ humanæ per operationem Spiritus Sancti: ex quo debemus colligere quod simus invicem membra, & in vinculo pacis adhæreamus capiti Christo.

VIII. Quia nisi omnia membra invicem cohæreant non possunt dici Ecclesiæ membra sub uno capite: non enim animantur à Spiritu vivificante quæ non cohærent.

IX. Sicut in visione Ezechielis insinuatur, ubi ossa arida non sunt animata, nisi postquam accessit unumquodq; ad juncturam suam.

X. Et licet singula membra habeant speciales operationes, omnia tamen animantur ab eodem Spiritu, unde alius excellit in Sapientia, alius in scientia, alius in gratia sanitatum &c. Proinde qui ab hac unione cum membris divisus est, non vivit Spiritu.

XI. Et cum studiosi Pacis sint filij Dei, qui ab hac Pace separantur sunt filij Sathanæ. Tales ne essent Christiani in primitiva Ecclesia in Missa invicem osculabantur. Et nos si unanimes cum Deo & proximo vivimus, signum est quod hodie receperimus OSCULUM Pacis, Spiritum Sanctum.

Pacem

Pacem meam do vobis. *Joan. 14.*

I.

E Cœlo quid exſpectari poſſit niſi divinæ bonitatis effuſa liberalitas, niſi amor & beneficentia? Hodie tamen, ſonus Spiritus vehementis quaſi tonitru, ignis diſpertitus, quaſi flammeus imber, quæ terroris potiùs argumenta ſunt quàm amoris, ê cœlo deſcendunt. *Intonuit de cœlo Dominus, & altiſſimus dedit vocem ſuam, grando & carbones ignis.* canebat Pſaltes cum iratum Deum deſcriberet: &: *Ignis à facie eius exarſit, carbones ſuccenſi ſunt ab eo:* Nunquid & hodie ſonus Spiritus vehementis, & diſpertitæ linguæ tanquam ignis iratum mundo Deum oſtendunt? Sanè cum ingratiſſimus mundus non ita pridem unigenitum Filium ſuum per inauditæ crudelitatis tormenta extinxerit, immenſa eius beneficia malefactis compenſaverit, exſpectare aliud pro meritis ſuis non poterat, quam grandinem, ignem, fulmina, exterminium, niſi Deus ſe Deum meminiſſet, qui pro injurijs gratias, pro ingratitudine beneficia, pro malo bonum reddere conſuevit. Unde Spiritus hodierni vehementia non eſt niſi amoris impatientia, qua inimicos ſibi reconciliare accelerat; ignis diſpertitus non eſt niſi ardor inexhauſti amoris, quo omnes & ſingulos in gratiam & amicitiam vult recipere. *Ideò inclinavit cœlos & deſcendit,* & contra naturam ignis cuius eſt in altum ferri, ſe demiſit mundo Pacem offerens: *Pacem meam do vobis:* ſed notate: *non quomodo mundus dat, ego do vobis:* *Pſ. 17.* *Ibid.*

bis: Quàm diversa igitur sit Pax Dei à pace mundi, quæ hodie nobis offertur, præsenti sermone paucis complectar.

II. Atq; ut ordiar ab ingratitudine nostra, ut tanto clariùs eluceſcat divina beneficentia, quâ ingratos complectitur, reflectite oculos vestros ad pacem illam, quam impiissimus Judas, quasi personam sustinens totius mundi Christo obtulit in horto Gethsemani. Cum enim venisset hora, qua per passionem suam Dei Filius consummaret opus Redemptionis humanæ. *Venit Judas Iscariotes, unus de duodecim, & cum eo turba multa cum gladijs, & lignis* (ut ait Marcus) In quem finem cum gladijs & lignis, & fustibus, & armis? Ita ad bella proceditur. *Et accedens ad eum ait: Ave Rabbi, & osculatus est eum:* Pacem daturus venit, & bellica instrumenta cum turbis apportat. Sic nempe mundus Pacem offert. *Ab OSCULO incipitur bellum, & per pacis signum, pacis rumpitur sacramentum*: ita loquitur Augustinus. Ergo OSCULUM PACIS SIGNUM, exordium est funestissimi belli, quod totus mundus cum suo gessit Salvatore. Hactenus auditum est, *Belli finis PAX*: nunc viceversa *Belli initium Pax est:* nisi fortè alia sit Pax quam offert mundus, alia quam offert Deus; alia quam simùlat Judas quasi antesignanus humani generis, alia quam daturus mundo Dei filius in mundum venit. Et ita sanè est: Simulata pietas, maxima impietas: fraudulentum *osculum* non est amoris aut Pacis signum, sed odij velamen. Qui sic osculatur, mordet; qui sic amat odit. Divinæ verò pietatis illa est œconomia, ut cum disponat omnia suaviter, etiam arma odij vertat in amoris instrumenta, & quæ mundus excogi-

Marci. 14

S. Aug. serm. 121.

tat

tat in dolos & fraudes, ea Deus adhibeat ſincere amicitiæ ſtabiliendæ.

III. Etenim: *Videte qualem charitatem dedit nobis Pater, ut Filij Dei nominemur & ſimus:* Ingratos Deicidas, Filij Dei per oſculi ſignum proditores, hodie recipit in OSCULO PACIS ſancto, per quod nos ſibi & Filio vult unire, *ut Filij Dei nominemur & ſimus*: Voluit ut poſtrema reſponderent primis. Initium Redemptionis noſtræ cœpit ab OSCULO, completa ſunt Redemptionis myſteria per OSCULUM cum *complerentur dies Pentecoſtes*: dum Apoſtoli, & cum ijs congregata fidelium turba *repleti ſunt Spiritu Sancto:* Miramini quod miſſionem Spiritus Sancti appellem OSCULUM? at ego efficiam ut agnoſcatis in ea verum OSCULUM PACIS, & quidem non pacis tantum cum Deo, ſed & pacis cum proximo, quo monemur & Deum qui prior dilexit nos rediligere, & proximum noſtrum eiuſdem participem OSCULI, vera fraterna charitate amplecti. Neq; enim alia de cauſa exiſtimo & promiſſum & datum credentibus Spiritum Sanctum. *1. Joan. 3.*

IV. Doctor Angelicus agens de Spiritu Sancto inter cœtera ſic inquit: *Spiritus Sanctus ex modo ſuæ proceſſionis eſt nexus & unio, & vinculum Patris & Filij.* Sanctus verò Auguſtinus: *Spiritus Sanctus eſt Patris & Filij amor & connexio.* quo ſcilicet Pater Filium, Filius patrem amat. Quid vetat dicere eſt OSCULUM quo Pater & Filius invicem *Oſculantur.* Sanè ſi OSCULUM Cypriano eſt *Concordia PACIS lex unanimitatis:* ſi Auguſtino & Bernardo eſt *PACIS indicium PACIS ſignum:* ſi Ambroſio eſt: *Sacræ PACIS inſigne & fidei ſanctæ ſignaculum:* ſi Chryſoſtomo eſt: *Charitatis igniculus & fomes:* *D. Tho. in 1. diſt. 103.* *Cyprian. M lib. de unit. Eccl. Aug. ſer. 121. Bern. ſer. 1. in Cant. Ambr. in*

Psal. 39. Chrysost. hom. 30. in Ep. 2. ad Cor.

si Hailgrino Cardinali est *dulcis & delectabilis duorum conjunctio, signum dilectionis, & PACIS:* rectè senserit, qui Spiritum Sanctum quo Pater & Filius mutuo amore inardescunt, appellaverit OSCULUM *Pacis.* Ea fuit melliflui Bernardi intentio cum diceret: *Illa mutua gignentis genitiq; cognitio pariter, & dilectio, quid nisi osculum est suavissimum?* Unde acutè infert sponsam dilecti anhelasse ad percipienda dona Spiritus Sancti, cum amore saucia exclamavit: *Osculetur me osculo oris sui:* Ab osculo petit osculum non ab ipso ore, quia ore ad os se Pater & Filius osculantur, & hoc illis solis convenit; cæteri de OSCULO participant id est de donis & charismatibus Spiritus Sancti. *Qui plenitudinem capit,* inquit S. Doctor, *OSCULUM de ore sumit: qui verò de plenitudine OSCULUM de OSCULO recipit:* unde concludit: *Nempè si rectè Pater OSCULANS, Filius OSCULATUS accipitur; non erit absre OSCULUM Spiritum Sanctum intelligi, utpote qui Patris Filijq; imperturabilis PAX sit, gluten firmum, individuus amor, indivisibilis unitas:* Ac proinde sponsa quæ OSCULUM petit ab OSCULO, petit participare de Spiritu Sancto: quatenus PACEM imperturbabilem cum Deo pariter, & cum proximo servare possit.

S. Bern. ser. 8. in Caut.

Cant. 1.

Idem Bern. ser. cit.

V. Id sanè videtur attigisse D. Gregorius dum causam inquirit cur detur Spiritus Sanctus in terra, cum de cœlo detur: nempe ut quia cœleste donum est PACEM cum Deo habeamus, quia in terris datur PACI mutuæ & concordiæ studeamus. *In terra datur Spiritus ut diligatur proximus, è cœlo datur Spiritus, ut diligatur Deus: sicut ergo una est charitas, & duo præcepta: ita unus Spiritus & duo dona:*

S Greg. hom. 26.

Duo

Duõ inquit dona & unus Spirirus, & tamen unum tantum petit OSCULUM, quia uno Spiritu una charitate amare vult Deum & proximum. Quanquam & pluralitatem donorum in ijsdem verbis expreſſam obſervant ſeptuaginta Interpretes, Ambroſius, Aponius & alij qui legunt: *Oſculetur me ab oſculis oris ſui:* Nam ut loquitur Ambroſius: *Quæ diligit non eſt unius oſculi parcitate contenta, ſed plura exigit, plura vindicat, & ita ſe amplius dilecto commendare conſuevit*: Jam ergo intelligimus quam PACEM nobis hodie largiatur in Evangelio Chriſtus benedictus: *PACEM meam do vobis*: Pax eius eſt eius mutuus amor cum Patre, dum operatur ad intra; Pax eius eſt amor proximi & totius humani generis cuius amore factus homo ſuſtinuit mortem dum operatur ad extra. *Pacem meam do vobis*: quaſi diceret Spiritum Sanctum qui me cum Patre conglutinat & unum facit, qui eſt OSCULUM quo me Pater ego Patrem de oſculor *do vobis*, ut eius dono vos quoq; de oſculor, & pacem inter vos & Patrem meum, imò & mutuam inter vos ſanciam.

S. Ambr. lib. de Iſaac c. 3. Apon. in Cant. Pagni. vatab. Genebr. ap. Scherl. Vol. 2.

VI. *Pacem meam do vobis*, Spiritum Sanctum meum do vobis qua ratione? *non quomodo mundus dat*, quia mundus dat pacem verbis & exterioribus ſignis, in corde iras & rancorem fovet: Reſpicite Abſolonem ut paterno ſceptro inhians ſubdola inventione advenientes amplectitur, manus eorum deoſculatur, & affectum ſibi demereri vult, non quod illis ſed ſibi tantùm benè velit. Reſpicite Joab qui occurrens Amaſæ eumq; compellans *Salve mi frater*, nihil minus cogitat, quàm de fraterno amore. Nam dum ſe fingit oſculum figere, ſicam occultè vibrat, & incautum perimit. O quot hodie in

2. Reg. 25.

ibid c. 20.

mun-

mundo Absolones, quot Joab repereris, ut nonnc-
Barcl. Arg. mo dicat: *Pervicaciſſima ars aularum amorem fingere*; ſub amici pallio latent jurati hoſtes, ſub riſu liventia corda, ſub ſalutatione diræ imprecationes, ſub laudum elegantiis virulentæ ironiæ. Præſenti defertur, abſenti detrahitur: coram appellatur amiciſſimus, à tergo capitaliſſimus hoſtis. Hoc non eſt ſectari pacem, ſed diſſenſionem. Neq; enim eiuſmodi perſonata benevolentia diu poteſt latere. Tenue mendacium eſt, pellucet cum diligenter inſpicitur: & quid inde ſperari poteſt, quàm amaritudo cordis, quàm ſæviſſimæ inimicitiæ.

VII. *Pacem meam do vobis:* quomodo? in *Oſculo* paterno, ſicut Pater me amat ut filium, ſic ego vobis offero paternum affectum, deſiderans vos adoptare in cohæredes, volens efficere meos fratres, ut & vos Filij Dei nominemini & ſitis. *Videte qualem charitatem dedit nobis Pater, ut Filij Dei nominemur & ſimus:* quod ponderans Hailgrinus Cardina-
Hailgr. Card in Cant. lis aiebat: *DEUS Pater in OSCULO Filij ſui OSCULATUS humanam naturam, in quo OSCULO habetur dulcis unio & delectabilis conjunctio duarum naturarum in Chriſto*: Noſtra itaq; natura in OSCULO PACIS per operationem Spiritus Sancti unita eſt naturæ divinæ, ſiquidem Beatiſſima Virgo quæ has duas naturas coniunxit *Concepit de Spiritu Sancto:* quid inde aliud poſſumus vel debemus elicere? quàm quod hodie nobis mittatur idem OSCULUM PACIS quo ſancita inter Deum & hominem Pax ſtabiliatur, & omnes unum corpus effecti cum Chriſto ceu capite adhæreamus invicem ut membra, concordes, unanimes, idem ſapientes in uno Spiritu in OSCULO PACIS, amantes Dei & proximi.

ximi. Eo tendit illa exegeſis S. Fulgentij: *Neceſſarium nobis eſt, ut ſicut de Spiritu Sancto natus eſt Chriſtus, quando Deus unigenitus in utero Virginis unitus homini tanquam ſponſus proceſſit de thalamo ſuo, ſic Eccleſia dono Spiritus Sancti adhæreat Chriſto tanquam mulier viro ſuo, & tanquam corpus capiti ſuo.* *S. Fulg. lib. 2. ad Mon. c. 10.*

VIII. Notate poſtrema verba *tanquam corpus capiti ſuo:* quia corpus multa continet membra, & niſi hæc membra adinvicem cohæreant ac uniantur, nequaquam dici poſſunt unum corpus, multo minus poſſunt eodem Spiritu animari. Ita prorſus ſe habet in myſtico Eccleſiæ corpore, quod ex multis conſtat individuis, & niſi omnia inter ſe per chariratem uniantur non poſſunt dici membra Eccleſiæ, ſub eodem capite Chriſto: non poſſunt ab eodem Spiritu animari. Unde aiebat Paulus: *In uno Spiritu omnes nos in unum corpus baptizati ſumus:* In uno inquit Spiritu, ut ſcilicet idem Spiritus ſit, qui caput coniungit corpori, & corporis membra ad invicem. Hoc ſenſu orabat Servator noſter ad Patrem: *Pater ſancte ſerva eos in nomine tuo quos dediſti mihi, ut ſint unum, ſicut & nos:* quæ verba premens Clemens Alexandrinus: *Charitatis* (inquit) *pacis, & concordiæ vinculum petit, quod ad tantam ſpiritualem credentes unionem perducat, ut naturalis conſubſtantialisq; in Patre, Filio atq; Spiritu Sancto unionis ſimilitudinem imitetur*: Et hoc vinculum, hanc unionem, hoc PACIS OSCULUM hodie nobis offert, idq; in ſpecie ignis, & Spiritus flantis. Ignis innuit mutuam concordiam, & unanimitatem. *Ignis virtutem habet copulativam, quia per ignem metalla copulantur*, ait Berchorius. Spiritus verò coniuncta membra animat & vivificat, quia corpus Ec- *1. Cor. 12.* *Joan. 17.* *Cyrill. Alexand.* *Berchor.*

clesiæ debet esse vivum non mortuum, non cadaver.

IX. Hanc mûtuam unitatem in OSCULO PACIS, indicare voluisse videtur Deus illa visione Prophetæ Ezechielis, qui deductus in spatiosum campum plenum ossibus, jussit Prophetare, & ossa illa arida alloqui: *Ossa arida audite verbum Domini. Hæc dicit Dominus ossibus istis: Ecce ego intromittam in vos Spiritum, & vivetis.* Fecit Propheta quod imperatum erat: *Factus est autem sonitus prophetante me, & ecce commotio.* Videor hic mihi audire illud: *Factus est repente de cœlo sonus tanquam advenientis Spiritus vehementis.* Pergit Propheta: *Et accesserunt ossa ad ossa, unumquodq; ad junctûram suam.* Cumq; jussus advocasset Spiritum: *Ingressus est in ea Spiritus & vixerunt.* Quis hic Spiritus fuerit, ex sequentibus collige ubi dicit Deus: *Et dedero Spiritum meum in vobis,* Spiritus Dei est Spiritus Sanctus OSCULUM PACIS, qui vivificat corpus Ecclesiæ quando membra invicem uniuntur, nec vivificat nisi uniantur asserente S. Augustino: *Spiritus enim humanus, sicut nunquam vivificabit membra nisi fuerint unita, sic Spiritus S. nunquam nos vivificabit, nisi PACE uniti fuerimus:* Hinc supra memorata verba Prophetæ *accesserunt ossa ad ossa* Pagninus legit *accesserunt ossa, os ad os suum,* quasi unumquodq; os etiam ex alio proximo sibi osse componatur, quod insinuat mutuam unionem, quam etiam Paulus alludens ad hanc ossium junctûram expressit inquiens: *Veritatem autem facientes crescamus in illo per omnia, qui est caput Christus, ex quo totum corpus compactum, & connexum per omnem junctûram subministrationis secundum operationem in mensûram uniuscuiusq; membri,*

Ezech. 37.

S. Aug. serm. 2. ad frat. in Erem.

ad Ephes. 4.

augmentum corporis facit in ædificationem ſui in charitate.

X. Penſanda hic ſunt illa potiſſimum verba, *ſecundum operationem in menſuram uniuscuiusq; membri &c. in charitate:* quibus innuit Apoſtolus in uno corpore myſtico Eccleſiæ multa eſſe membra, non tamen omnia in eadem menſura nec omnia eiuſdem operationis, propterea alibi dicit, quod alij datus ſit *ſermo ſapientiæ, alij ſermo ſcientiæ, alteri fides, alij gratia ſanitatum,* &c. *Hæc autem omnia operatur unus atq; idem Spiritus:* Quaſi argueret ex ſimilitudine humani corporis, in quo aliam operationem habet pes, aliam manus, aliam oculus, aliam auris &c. & tamen hæc membra omnia ab una eademq; anima animantur. Et quidem ita animantur, ut ſi præcidatur unus pes, vel una manus, hæc exanimatur, reliquo corpore animam conſervante. Ex quo tacitam inſinuat doctrinam, quod ij qui per diſcordiam à proximis diſſociantur perdant charitatem, perdant Spiritum Sanctum, ut cenſeri debeant mortui Deo, membra exanimata. Quam veritatem eleganter expreſſit Auguſtinus; ubi ita fatur: *Sicut humani corporis membrum præciſum formam quidem, qua membrum eſſe cognoſcitur, retinet, ſed nequaquam Spiritus ſequitur, quo præter unitatem corporis vivat; ſic quicunq; à prædictæ PACIS unitate diviſus eſt, ſacramentum quidem tanquam formam retinet, ſed Spiritu præter unitatem non vivit. Fruſtra ergo foris de forma gloriantur, niſi intus Spiritu vegetentur:* Hæc Auguſtinus, quæ inprimis perpendere deberent omnes hæretici, qui ab Eccleſia vera ſe abſcindunt, & recogitare Spiritum extra corporis unitatem præciſa membra non animare, ſe proinde Spiritu

1. Cor. 12.

S. Aug. lib. de grat.

Sancto destitutos esse: illi deinde qui in Ecclesia quidem perseverant, sed per discordias, & inimicitias, per odia & vindictæ cupiditatem se ab unitate corporis separant, ut sint potius membra cadaveris, quàm corporis animati. Non enim informat separata membra Spiritus, sed unita.

XI. Gravius est quod de his dicit S. Gregorius contraponens eos PACIS & unitatis sectatoribus, dum hos Filios Dei appellat, illos verò filios Sathanæ. Eius verba sunt: *Si Dei vocantur filij, qui PACEM faciunt, procul dubio sathanæ sunt Filij, qui PACEM confundunt. Sicut nihil est pretiosius Deo virtute dilectionis, ita nihil est desiderabilius Diabolo extinctione charitatis.* Respexit haud dubiè Gregorius ad illud Christi dictum: *Beati PACIFICI, quoniam Filij Dei vocabuntur*: & rursum ad illud: *Diligite inimicos vestros ut sitis Filij Patris vestri.* Qui Filij Dei sunt, cohæredes sunt Christi, & participant de OSCULO oris eius. Propterea in primitiva Ecclesia fideles ut contestarentur mutuam concordiam & PACEM, OSCULA invicem imprimebant, qua de re Clemens Romanus in Constitutionibus Apostolicis: *Ut viri viros, & fœminæ fœminas, cum ad Eucharistiam accedunt osculentur.* Sed & extra mysteria consueta fuerunt huiusmodi *Oscula* ut innuit Paulus; scribens ad Romanos, ad Corinthios, ad Thessalonicenses, & Petrus quoq; in sua Epistola: *Salutate vos invicem in OSCULO SANCTO.* Meminerunt huius OSCULI SANCTI veterum plures, ut origenes qui ait: *Cuius rei imago est illud OSCULUM quod in Ecclesia, sub tempore mysteriorum nobis invicem damus.* Ignatius Martyr, Dionysius Areopagita, Tertullianus, Chrysostomus,

S. Greg in Pastorali

Clem. Rom Constitt Apost. cap. 57.

Rom. 16. 1. Cor. 16 2. Cor. 13 1. Pet. 5.

Orig. in Epist. ad Rom. S. Ignat. M.

Au-

Auguſtinus & alij. A quo more fluxit & illa hodie in Eccleſijs uſurpata cæremonia, ut Sacerdos in Miſſa ante Communionem OSCULETUR Pacificale, & per Diaconum alijs fidelibus tranſmittat OSCULUM PACIS. Felices nos quibus hodie ê cœlo tranſmittitur OSCULUM PACIS; ſi Deum & proximum diligimus, ſi in unitate corporis Eccleſiæ indiviſi perſeveramus, ſignum eſt, quod OSCULETUR nos Deus *oſculo oris ſui*, quod receperimus Spiritum Sanctum, & poſſumus dicere cum Paulo: *Charitas Dei diffuſa eſt in cordibus noſtris per Spiritum Sanctum qui datus eſt nobis.* Si quis verò, quod abſit, rancorem aut odium fovet cum proximo, ſi quis in peccato perſeverat, det operam ut his diebus quantocjùs Deo & proximo ſe reconciliet ne ſit Filius Diaboli, ſed potius filius Dei, & recipiat OSCULUM PACIS, Spiritum Sanctum, quo nos omnes felicitet Princeps PACIS.

Dionyſ. Tertull Chryſoſt. Aug. ap. Scherl. vol. 2. veſtig. 1.

DISCURSUS II.

Dominica SS. Trinitatis.

Sydus Beneficum.

THEMA.

Data est mihi omnis potestas. Euntes ergo docete. *Matth. 28.*

SYNOPSIS.

I. Mysterium SS. Trinitatis multoties in scriptura expressum est, & ab antiquis Ethnicis etiam adumbratum.

II. Imò & in rebus naturalibus elucet, quibus id Patres conantur intelligibile reddere. Optimè exprimitur per solem sidus beneficum.

III. Tres subinde soles visi Triadem designant cum tres unum sint. Et una omnium beneficentia per lucem, calorem, influxum.

IV. Hanc imitari debent qui aliis præsunt, ut curent potius bonum publicum quàm privatum.

V. Præsertim Principes, Magnates, & Magistratus, ut non uni tantum vel paucis se addicant, sed æquè omnibus.

VI. Cuiusmodi exemplar seipsum præbuit Christus in cruce, talem Pompeius M. Otto Imperator, Traianus & alij.

VII. Qui tales non sunt & præsunt, demerentur nomen Principum, similes arboribus illis quæ recusabant imperium propter commodum privatum.

VIII. Vti Principes ita & Judices, & Patresfamilias, & Curati animarum se debent genere, ut publicum bonum anteponant privato. Imò quisq; etiam privatam agens vitam

vitam obligatur ad procurandum commune bonum quoad potest, saltem orando, quia totus populus unum sumus.

Data est mihi omnis potestas. Euntes ergo docete. *Matth. 28.*

I.

NUllum mysterium Christianæ fidei tam sæpè nobis & in sacris literis, & in antiquis sapientiam effatis, & in ipsis naturalibus rebus proponitur, quàm mysterium SS. Trinitatis: nullum tamen est tam obscurum & arduum, tam refugiens ab intellectu humano, ut D. Thomas Theologorum Princeps pronuntiet: *Impossibile est per rationem naturalem ad cognitionem Trinitatis divinarum personarum pervenire.* In sacris literis dum orbem conderet Deus inquit: *Faciamus hominem ad imaginem & similitudinem nostram:* quomodo ad similitudinem nisi esset unitas substantiæ, & quomodo faciamus nisi plures insinuarentur personæ? Abraham in convalle Mambre tres vidit viros, & unum adoravit, alloquens in singulari: *Domine si inveni gratiam in oculis tuis.* Moysi nomen suum manifestaturus Deus, aiebat: *Ego sum Deus Abraham, Deus Isaac & Deus Jacob: hoc nomen mihi est.* Nomen singulariter positum unam naturam, & ter repetitum tres personas designat. Apud Isaiam Deus *appendit tribus digitis molem terræ.* Apud Psaltem: *Verbo Domini cœli firmati sunt, & Spiritu oris eius omnis virtus eorum.* Nusquam verò expressius quàm apud Aquilam Evangelicam Joannem: *Tres sunt*

D. Tho. 1. p. q. 32. a. 1.

Gen. 1.

Gen. 18.

Exodi 3. v. 15.

Isai. 40.

Psal. 32.

1. Joan. 5.

sunt qui testimonium dant in cœlo, Pater, Verbum, & Spiritus sanctus, & hi tres unum sunt. Innumera ê sacro textu prætereo. Veterum etiam sapientum effata hoc mysterium enuntiant, tametsi eorum intellectus id assecutus non sit, ut docet S. Thomas. Mercurius Trismegistus in Pimandro: *Monas genuit Monadem, & in se suum reflexit ardorem.* Aristoteles verò: *Tria sunt omnia, & ipsum ter in omnem partem se diffundit.* In libris Platonicorum fatetur D. Augustinus se legisse ea quæ Joannes initio sui Evangelij promit: *In principio erat Verbum, & Verbum erat apud Deum,* alijs quidem verbis sed eodem sensu. Plotinus, ut idem S. Augustinus meminit librum scripsit de tribus substantijs. Jamblicus in librode mysterijs,& Proclus in libris de anima, tres in Deo substantias (melius personas dixeris) asserverunt. Orpheus tribus docuit mundum gubernari. Luce Consilio, & vita, quæ mirè tribus personis conveniunt. Nam Pater est luminum, ut eum vocat D. Jacobus. Filius est *magni consilij Angelus,* ut eum vocat Isaias: Spiritus S. vita est,quem Ecclesia nominat *Dominum & vivificantem.* Deniq; & apud Poëtas:

Numero Deus impare gaudet.

II. In naturalibus tam multa sunt quæ repræsentat hoc mysterium, ut Tomi integri conscribi possint. O palus gemma unico momento tres distinctos uno intuitu colores exhibet, igneum instar carbunculi, purpureum, & viridem, ut est apud Plinium. Triophtalinos pariter gemma *tres simul hominis oculos exprimens*: teste eodem Plinio. Tricolor violatri folium passim proveniens vulgaria sunt SSS. Triados Symbola. Imò in omni pene re creata

D. Tho. 1. p. q. 32.

Arist lib. 1. de cœlo & mund.

S. Aug. lib. 7. Confes. c. 9.

D. Tho. sup. cit.

S. Aug. lib. de civ. Dei.

Plin. lib. 37. cap. 6.

creata aliquid Trinitatis est. In sole natura, lux & calor: in tempore præteritum, præsens, & futurum: in motu principium, medium, & finis: in homine intellectus, voluntas, memoria: in scientijs naturale, rationale, morale. Ex quibus SS. Patres conati sunt arcanissimum hoc mysterium aliquatenus adumbrare. *Anima nostra*, inquit D. Guitmundus Episcopus Aversanus, *habet in se & de se tria, intellectum, memoriam, voluntatem: horum singula in omnibus, & omnia in singulis sunt: quia intellectus intelligit seipsum, intelligit memoriam suam, intelligit voluntatem suam. Memoria recolit seipsam, & intellectum suum, & voluntatem suam. Voluntas vult id est diligit seipsam, & intellectum suum, & memoriam suam. Ita sunt in omnibus. &c. Dicamus igitur similiter de Patre, & Filio, & Spiritu sancto. Pater vita est, filius sapientia, Spiritus sanctus charitas. Vita itaq; vivit, & sapientia vivit, & charitas vivit: Sapientia sapit, & vita sapit, & charitas sapit: Charitas diligit, & vita diligit, & sapientia diligit. Et hæc tria non nisi una substantia, quod est Deus.* Ita ille, At S. Anselmus similitudine aquæ utitur quæ à fonte in fluvium, & demum in lacum diffunditur: *per continuationem fluxus una existens, locorum tamen diversitate, fontis fluvij & lacus distinguitur.* Idem placuit Nicæno Concilio, cui Fons est pater, de quo scriptum est: *apud te est fons vitæ*: fluvius à fonte derivatus filius est: ipse enim de se dixit: *Ego quasi fluvius exivi de Paradiso.* Lacus figura est Spiritus Sancti: nam quemadmodum in aqua omnis aquæ vis & copia quiescit, & permanet, ita divinæ naturæ communicationes in Spiritu Sancto terminantur. S. Antoninus Episcopus Constantinienſis monet: *Citharam respice:*

D. Guitmund. Tr. de Tvin Bibl. PP. To. 4.

S. Anselm. de Incarn. verb. & S. Cyprian. in Symb. Apost. Conc. Nicæn.

Eccli. 24.

S. Anton. Episc. Epistol. ad

Arcad. To. 1. Bibl. PP.

spice: tria pariter adesse videntur; ars, manus, & chorda. Ars dictat, manus tangit, resonat chorda. Tria operantur, sed sola chorda resonat quod auditur, sic nec Pater, nec Spiritus sanctus suscipiunt carnem, sed tamen cum Filio pariter operantur. Sonum sola corda excipit: carnem solus Christus accepit. Atverò S. Agnellus Episcopus Ravennas. *Vox egressa sermonem promit, & sermo egressus cum voce efficaciam gignit. Ita ex Patre filius, ex Patre & Filio procedit Spiritus sanctus.* Anastasius Theopolitanus & Cyrillus Alexandrinus speculantur in sole, ipsum solem, radium, & calorem. *Sol est Pater, radius Filius, splendor ignitus est Spiritus sanctus. Et sol quidem nunquam cœlos deservit: Filium autem ut radios, splendorem videlicet ab ipso refulgentem in terram emisit: & Spiritum sanctum ut calorem, quo superiorem & inferiorem mundum, undequaq; foveret, & bonis cumularet.* In qua allegoria ut plurimas prætermittam, hodie nobis acquiescendum est, non ut altissimum hoc scrutemur mysterium, quod potiùs fide amplecti debemus, sed cum tota Trinitas non sit nisi bonitas, cuius opera *ad extra* sunt indivisa, contemplabimur in hoc Typo beneficentiam solis emittentis lucem & calorem in bonum universi, quemadmodum Pater misit Filium, & Spiritum sanctum, ad redimendum & sanctificandum humanum genus, omni suo sepposito commodo procurans bonum commune.

S. Agnell. Epist ad Armin. de rat. fid. To. 1. Bibl. PP.

Anast. Theopol. & Cyrill. Alex. in explic. orthod. fid. To. 5. Bibl. PP.

III. Tres aliquando soles in cœlo visos memorant Historici. *Tres soles*, inquit Plinius, *antiqui sæpius videre. Et nostra ætas vidit Divo Claudio Principe, Consulatu eius, Cornelio Orfito collega.* In Hispanijs postmodum visos testatur Suarez, & nostro seculo Anno 1601. Abbas Ferro â se visos Patavij, quibus

Plin. lib. 2. cap. 31 Suar. de myster. Abb. Ferro ap. Picinell. Mund. Symb. l. 1.

bus meritò lemma adscripseris, *unum sumus*, ut designes SSS. Trinitatem, cuius ea est in genus humanum propensio, ut opera *ad extra* non sibi sed orbi impendit; nobis lucet, nobis calefacit, & docet omnem potestatem non privatis commodis sed bono publico debere servire, quod luculenter expressit in hodierno Evaugelio Servator noster cum dixit: *Data est mihi omnis potestas in cœlo, & in terra. Euntes ergo docete.* Optima profectò consequentia, quia potestatem omnem habeo, primum eius exercitium esto benefacere, non mihi sed mundo, quemadmodum sol non sibi lucet, sed mundo. Unde qui velit in typo exprimere benificentiam divinam iuxta & humanam, solis omnia illuminantis picturæ illud lemma adijciat: *Non mihi sed alijs*: Etenim solis ea conditio est, ut mundum universum illuminet, percurrat sublimia pariter & demissa, æquè palatia ac tuguria, montes ac valles, terras & maria, fontes & lacunas, animalia & plantas, suoq; singula calore foveat, influxu fœcundet; quæ fortè consideratio movit S. Dionysium ut solem alloquens diceret: *Inter omnes creaturas in te Deus magis elucet, & ostenditur*: quia scilicet inter omnes creaturas nulla mundo magis necessaria & utilis; inter omnia sydera maximè *Beneficum sydus* Sol est: de quo Plato in Thæeteto. *Dum sol mundum suo cursu ambit, & illustrat, omnia salva sunt, & conservantur.* sed magis appositè ad nostrum propositum S. Gregorius Nazianzenus: *Neq; motui unquam suo, nec beneficijs finem faciens.* Quod de beneficentia divina longè verius dici potest: Nam & de Chrlsto ait Apostolus: *Pertransijt benefaciendo, & sanando omnes*, ubi eleganter Cornelius: *Proprium ergo Christi,*

S. Dionys. lib. 3. de cœl. Hierar.

Plato in Thæet.

S. Greg. Naz. orat. 34.

Acto. 10. v. 38.

Corn. à Lap. in Acta Ap.

sti, eiusq; assectarum est nemini malè, sed cuilibet benefacere, ut ubicunq; degit spargat radios suæ beneficentiæ instar solis qui jugiter currit, & pertransit, ut lucem, calorem, & influxum communicet hominibus &c.

IV. Notate illa verba: *Christi eiusq; assectarum est*, & redeat in memoriam, quod ante nonvi cum Theologis: *Trinitatis opera ad extra sunt indivisa.* Unde & beneficentia Filij communis est toti Trinitati. Assectas verò Christi & SSS. Triadus omnes illos intelligite tam Ecclesiasticos, quam seculares, qsti alijs quacunq; ratione præsunt, eos regunt, judicant, monent. Horum quippe munus primarium est instar solis subiectis lucem, calorem & influxum communicare, & sepositio commodo proprio curare alienum, curare bonum publicum: imò id cuivis privato incumbit, ut bonum publicum privato anteponat: quod innuisse videtur Servator noster cum voluit suos assectas Christianos baptizare *In nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti*: commonens nos officij nostri ut ageremus instar SS. Triados solem *Beneficum sydus:* imitantes Patrem qui est *Pater misericordiarum* tractãdo, subiectos ut filios: imitantes Filium qui *pertransijt benefaciendo* proximis sine discrimine succurrendo: imitantes Spiritum Sanctum qui est *charitas*, cuius proprium est in commune effundi, & publicæ utilitati servire. Opportunè hic Gillebertus Abbas:

Gilleb. in Cant. serm. 19. cap. 6.

Charitas non cogitat malum, non gaudet super iniquitate, & ut sic dicam, super inæqualitate: congaudet autem veritati, privatum non cogitat; medio quodam & communi lætatur, quæ sua sunt non quærit.

V. Atq; hoc inprimis dictum estò omnibus Principibus, Magnatibus, Præsulibus, Magistratibus,

bus, quibus commissa est cura populorum, Urbium, communitatum: horum quippe primarium munus est utilitatem publicam plùs quàm privatam curare. Id quod vel ipsi Ethnici solo rationis ductu agnoverunt. *Quale elegantissimum in cœlo simulacrum sui Deus solem atq; lunam infixit, tale in civitatibus aius exemplum est, atq; lumen Princeps.* inquit Plutarchus. Ciceronis Oratorum Principis egregium dictum est: *Omninò qui Reipublicæ præsunt, duo Platonis præcepta teneant. Unum, ut utilitatem civium sic tueantur, ut quidquid agant, ad eam referant, obliti commodorum suorum; alterum ut totum corpus Reipub. curent, ne dum partem aliquam tuentur reliquas deserant.* quasi diceret ea ratione se gerant, qua sol orbem illustrando, *non sibi sed alijs* lucens, & mundi quem illustrat nullam partem omittens. Duo hic expressit munia, unum ut alijs prosit, alterum ut omnibus: quod de sole divino pronuntiavit Joannes: *Illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum.* Et de humano Agapitus Papa. *Solis profectò partes sunt illustrare radijs orbem: Principis verò virtus est egenorum misereri.* De Deo canit Virgilius

\- - - Deum ire per omnes.
Terras tractusq; maris, cœlumq; profundum.

Nempe solis instar, quod & Principibus & omnibus qui præsunt imitandum est: ut videlicet non uni tantùm vel paucis particulari affectu se addicant: sed in omnes charitatem diffundant: quod in S. Gregorio Myssèno laudavit Nazianzenus: *Tuus circuitus Deo gratus & acceptus, fixumq; tibi ac stabile est multis prodesse, quamvis loco minimè fixus sis: nisi verò quis solem accusèt, quia in orbem currit radios fundens. atq; omnibus rebus quas obit vitam afferens.* Et multò

Plut. Comm. ad princ. ind. Parte II. Moral.

Cic. 1. de offic.

Joan. 1.

Agap. Epist. Præn. n. 51. Virgil. lib. 4. Georg.

Greg Nazianz. Epist. 34.

Chryſoſt. hom. 45. in Matth. magis id in Chriſto notavit Chryſoſtomus: *Salvator non divitem, non pauperem, non ingenioſum, aut rudem, aut fortem aut ignavum, aut diligentem aut deſidem diſcernit, ſed omnibus, quamvis non ignoret futurum exitum, pietatis doctrinam commendat.* Quia ſcilicet vult omnes homines ſalvos fieri, tametſi multi ſuâ culpâ ſalutem negligant, & beneficentiæ eius radios non admittant.

VI. Verum primarium Principis & Magiſtratus officium in ſole expreſſum, ut luceant *non ſibi ſed alijs* penitiùs conſideremus. Illuſtre huius exemplum vobis exhibet ipſe Salvator in Cruce appenſus, quaſi in throno regio collocatas. Clamant Judæi: *Alios ſalvos fecit, ſeipſum non poteſt ſalvum facere.* *Matth. 27* O cæcitatem! agnoſcunt quòd alios ſalvos fecerit, recordantur quòd cæcis viſum, & ſurdis auditum, mutis loquelam, mortuis vitam reſtituerit, & dubitant an poſſit ſua membra à Cruce ſolvere: cum hoc longè facilius ſit, quàm mortuos revocare ad vitam! Erratis inſani Hebræi: ignoratis quod ſit officium ſalvatoris mundi. Non venit ut ſe ſalvum faciat ſed alios, imò ut alios ſalvos faciat, non debet ſeipſum nunc ſalvum facere deſcendendo de Cruce. Sol non lucet ſibi ſed alijs, Chriſtus non quærit ſuum commodum ſed alienum: quod expendens S. Athanaſius venuſtè in rem noſtram ratiocinatur: *S. Athanaſ. de Paß Dom.* *Dominus revera ſervator, quia non ſua ſed noſtra quæreret, non in ſe ſalvando, ſed in crectura redimenda ſalvatorem innoteſcere volebat. Neq; enim ſol ſuum jubar in ſe contrahens pro lumine agnoſcetur, niſi etiam orbi terrarum ſuos radios exporrigat. Ita quoq; Dominus non ſeipſum ſalvavit, quia nulla ſalute indigebat, ſed ex ſuis in alios beneficijs voluit ſalvatos declarari.*

rari. O insigne exemplar Principum, & Magistratuum, quos decet sua commoda publicis posthabere. Talem optabat esse Theodoricum Regem Cassiodorus cùm eius nomine scribens tacitè informabat & muneris admonebat: *Optamus cunctum diem beneficijs nostris excurrere. Optamus ubiq; præstita nostra radicare.* Talem se exhibuit licet Ethnicus, & fidei lumine destitutus Magnus Pompeius cui potior fuit incolumitas Romanæ urbis quàm propria. Cùm enim Nauclerus dissuaderet navigationem propter imminentem tempestatem, dixisse fertur: *Ut navigemus urget necessitas: ut vivamus non urget.* Talem se exhibuit Salvius Otho Imperator, qui ut parceret exercitui, ipse potiùs mori voluit, & apud Xiphilinam dixisse fertur: *Faciam ut omnes intelligant, quem Imperatorem elegeritis: qui non vos pro se, sed pro vobis dedit.* Quid amplius à Christiano exspectares, nisi Otto ipse sibi sua manu mortem conscivisset? Laudat ab hac virtute Salvianus Massiliensis etiam priscæ virtutis viros Fabios, Fabricios Concinnatos, qui, ut ait, *divites esse nolebant, cum omnia scilicet studia sua, omnes conatus suos ad communia emolumenta conferrent, & crescentes Reipub. vires privata paupertate ditarent.* Laudat etiam ab hac verè Principali, & divina virtute Traianum suum Plinius, cuius cum enumerasset in commune bonum studia, sic eum alloquitur: *Quæ singula quantum tibi gratiæ, dispensata adiecissent? at tu scilicet omnia profudisti: ut sol & dies, non parte aliqua sed statim totus, nec uni aut alteri, sed statim omnibus profertur.* Ut sol inquit non uni solum Provinciæ vel homini, sed omnibus suæ beneficentiæ radios diffundens, non unius particularis commodo, sed totius bono com-

Cassiod. lib. 3. Var. Ep. 11.

Velasq. in Ep. ad Philip.

Xiphil. in Otton.

Salvian. lib. 1 de provid.

Plin. Jun. in Paneg. ap. veg.

mu-

muni sedulò incumbens; imò non per partes, sed simul se effundens.

VII. Et hoc quidem ita convenit omnibus Principatum, vel quemcunq; Magistratum gerentibus, ut absq; cura boni publici demereantur nomen & honorem officij, ut sapientissimus Seneca innuit de Cæsare loquens: *Omnium domos illius vigilia defendit, omnium olium illius labor, omnium deliciας illius industria, omnium vocationem illius occupatio. Ex quo se Cæsar orbi terrarum dedicavit, sibi eripuit: & syderum modo quæ irrequieta semper cursus suos explicant; nunquam illi licet nec subsistere nec quidquam suum facere.* Quam benè constitutæ forent Respublicæ, urbes & communitates, quin & Regna & Provinciæ, si in ijs dominarentur & præessent eiusmodi semper, qui pro omnibus vigilarent, pro omnibus laborarent, & occuparentur, & quod potissimum est nollent *quidquam suum facere.* At quotusquisq; est hodie Fabius aut Fabricius? *omnes quæ sua sunt quærunt,* & malunt in conquirendis commodis esse *soli* quàm *soles*: similes planè arboribus illis, quæ recusabant imperium ne privatis commodis destituerentur: imò peiores; quia arbores non admiserunt principatum; hi verò Magistratus & publica officia ambiunt, non ut prosint sed ut præsint, non ut promòveant utilitatem publicam, sed suam: cum minùs malè agerent privatim quærendo privata, quàm sub prætextu communis boni studendo suas augere facultates. Eò tendebat S. Nilus inquiens: *Quemaamodum enim oliva ficus & vitis lignorum recusarunt imperium, quod magis fructibus suis lætarentur, quam ejusmodi dignitate, ita qui fructum aliquem in se virtutis aspiciunt, utilitatemq; sentiunt, licet vo-*

Sen. Consol. ad Polyb. c. 26.

Judic. 9. v. 9.

S. Nilus in Ascetic.

vocentur ad imperium, illi commoda sua semper anteponent. Arcendi tales essent à publicis munijs, qui præesse volunt, ut sibi tantum prosint, & ut aiebat Plutarchus : *Pacis & belli nominibus, tanquam nummis utuntur, non ad justitiam, sed ad commoditatem.* *Plut. in Pyrrho.*

VIII. Dicta de Magistratibus sibi etiam Judices dicta putent, sibi Patresfamilias, sibi Ecclesiastici & animarum Pastores: omnes quippe istos solem imitari conveniens est. Pingo itaq; illis solem illustrantem promiscuè alta & demissa munda & immunda, animata & inanimata cum lemmate. *Omnibus unus.* vel ut alteri cuidam placuit repræsentanti Justitiam distributivam. *Cuiq; suum.* Nam ut in suis similitudinibus ait Erasmus : *Ut sol non alius est pauperi, quam diviti, sed omnibus communis : ita Judex personam spectare non debet, sed rem.* Paterfamilias imitetur Evangelicum illum qui vocavit operarios in vineam suam, & solvit *cuiq; suum,* quia fortè qui tardius advenerant industria sua compensaverant tarditatem accessus ad vineam. Curatus animarum, necessitatem respiciat periclitantis animæ, non suam utilitatem : tam promptus accurrat ad pauperem à quo nihil recipiat, quàm ad divitem à quo sperat. Verbo quisq; det *Cuiq; suum :* etiam quilibet in privato vitam exigens, ea quæ publicum bonum respiciunt præ suis curet. Malus civis qui periclitanti patriæ etiam cùm suo dispendio non succurrit. Talem ab hominum planè consortio ablegat aurei oris orator dum ait : *Qui namq; sibi vivit soli, & omnes negligit, superfluus est, & nec homo nec generis nostri.* Qui hoc præstare non possumus opere, suppleamus affectu, desiderio, voto, & oratione. Christus orare nos docens, sic inquit orabi- *Eraſm. in Similitud.* *S. Chryſoſt. hom. 34. ad pop.*

tis: *Pater noster qui es in cœlis.* & *Panem nostrum quotidianum da nobis.* & *dimitte nobis debita nostra.* In plurali nos orare docuit, ut discęremus commune bonum anteferre privato, & tam esse soliciti pro alijs, quàm pro nobis ipsis, id obsęrvavit S Cyprianus ubi inquit: *Non dicimus Pater meus, nec panem meum da mihi: nec dimitti sibi tantum unusquisq; delicta postulat. Publica est nobis, & communis oratio, & quando oramus, non pro uno, sed pro populo toto oramus, quia totus populus unum sumus.* Attentè hæc ruminent studiosi privatæ utilitatis, *totus populus unum sumus*; secedit ab hac unitate, quia sua tantum sectatur commoda, negligit communia. Baptizamur *in nomine Patris & Filij & Spiritus sancti*, ut cum pluralitate personarum nos etiam SSS. Triados imitatione unam quoddammodo efficiamus substantiam; certè unum corpus esse jubemur, ut non singuli pro singulis, sed singuli pro omnibus soliciti simus. Imitemur ergo Patrem *qui solem suum oriri facit super bonos, & malos:* imitemnr Filium, qui potestatem acceptam impendit in bonum publicum: imitemur Spiritum sanctum amando omnes & omnium potiùs commoda quàm privata: non simus *Soli*, sed *soles Benefica Sydera.*

S. Cyprian. ser. de orat. dom.

DIS-

DISCURSUS III.

Dominica I. post Pentecosten sive SSS. Trinitatis.

Apotheosis.

THEMA.

Estote misericordes, sicut & Pater vester misericors est. *Lucæ 6.*

SYNOPSIS.

I. Similem Deo fieri (nisi ex malo fine uti Lucifer voluit) malum non est sed laudabile, præsertim per misericordiam quæ maximè in homine Dei similitudinem exprimit.

II. Proponendus igitur nobis Deus ut imitabilis, cuius attributa penè omnia imbibunt misericordiam, & hæc videtur omnia alia transcendere.

III. Ac proinde imitabilis à nobis est quatenus bonus, unde Moysi volenti eum videre promisit se ostensurũ omne bonum, cum tamen visionis objectum sit verum, sed in hujus notitiam venitur per cognitionem boni.

IV. Per hoc attributum cognoscitur esse Deus, & hæc est ejus velut prima proprietas,

V. Cessaret esse Deus si cessaret benefacere: hoc ejus stemma est quo potest cognosci.

VI. Et ideò voluit Baptizari fideles In nomine Patris & Fi- &c. non autem in nomine Dei simpliciter, quia Paternitas misericordiam sonat.

VII. In hanc tam propensus est, ut misericordibus suas vices delegat, sic Abrahamo qui hospitalis erat commisit Lazarum in sinu recipere..

VIII. Qui proinde misericors est Deum imitatur, filius Dei est, imo Deus efficitur.

IX. Hæc

IX. *Hæc consideratio movit Paulum ut nos ad misericordiæ opera excitaret, ut essemus Vicarij Dei, ejus nomine distribuendo quæ accepimus.*

X. *Misericors dictus à misero corde inter homines, sed Deus à misericorde, quia misericordi subvenit: & vult ut & nos miseris subveniamus eius loco.*

XI. *Imò seipsum sæpè substituit pro miseris, ut cum miseremur miserorum, quasi ipsius misereamur. Adeò Patri misericordiarum prima cura est de misericordia, & eam exercentibus.*

Estote misericordes, sicut & Pater vester misericors est. *Lucæ 6.*

I.

Isai. 14. *Ascendam super altitudinem nubium: similis ero altissimo*: aiebat quondam ille ex Angelo factus princeps Dæmonum superbissima à mundo condito creatura: sed mox audijt fatalem sententiam: *Veruntamen ad infernum detraberis?* Et quæ hæc tanta fuit prævaricatio, *Ezech. 28.* velle fieri similem altissimo? Annon ipsi pariter & homini in prima conditione impressa *fuit* altissimi similitudo? Annon de illo dictum: *Tu signaculum similitudinis plenus sapientia, & perfectus decore,* sicut de *Gen. 1.* homine: *Faciamus hominem ad imaginem & similitudinem nostram.* Et S. Joannes gloriatur: *Cum apparuerit* *1. Joan. 3.* *similes ei erimus.* Quid ergo tantoperè Deo displicuit in Angelorum Principe, ut volentem fieri similem altissimo in infernum detrahi & præcipitari juberet? *Optimum profectò Deo assimilari* (inquit nonnemo) *& illius imaginem in se perfectius referre: sed dum* *Naxera in c. 5. Josue. n 68.* *Lucifer maiorem ambit similitudinem, non ad virtutis meritum, sed ad singularitatis plausum, miserè prolabitur,*

&

& ipse ascensus est casus auspicium. Nempe ut aiebat S. Augustinus: *Altus est Deus erigis te? & fugit à te: humilias te? & descendit ad te.* Non ergo malum est velle assimilari Deo per virtutem, sed affectare eius honorem per superbiam & ambitionem id malum est; id detraxit Luciferum ad infernum, unde cum ipse hodie Salvator noster in Evangelio Dominicali nos hortetur ad similitudinem Dei ambiendam virtute, inquiens: *Estote misericordes, sicut & Pater vester misericors est:* ostendam in misericordia vel maximè relucere imaginem Dei, & qui hanc magis exercent, etiam propiùs ad Deum accedere. *S. Aug. ser. 2. de Ascens.*

II. Pictorum id esse ingenium nemo ignorat, quod ubi genuinam cujuspiam effigiem penicillo suo volunt exprimere, ipsum sibi ante omnia proponant, & contemplentur prototypon. Idem hodie nos agamus, Deum nobis statuamus ob oculos, non qualis est in sua essentia, non qualis est in personarum Triade, quia sic cum Augustino *melius est scire Deum nesciendo*: sed qualis potissimum à nobis imitabilis & imitandus est. *Deum nemo vidit unquam.* inquit Apostolus, sed nihilominus: *invisibilia ipsius à creatura mundi per ea quæ facta sunt intellecta conspiciuntur.* & ab effectibus attributorum ipsa attributa investigamus. Est omnipotens, & per hanc omnipotentiam condidit mundum, facit mirabilia magna. Est sapiens, & per sapientiam gubernat, & disponit omnia suaviter. Est providens, & per providentiam conservat omnia in suo esse, *æqualiter est illi cura de omnibus:* Est justus, & per justitiam retribuit unicuiq; prout gessit sive bonum, sive malum. Est misericors, & misericordiæ eius non est numerus. Est bonus & bonitatis eius infi- *S. Aug. 1. Ioan. 4. Rom. 1. 20.*

nitus est thesaurus: Est æternus, & æternitatis eius non est finis. Omnia hæc & alia attributa transcendit infinitas & in ijs imbibitur, quia est infinitè omnipotens, infinitè sapiens, infinitè providus, infinitè justus, infinitè misericors. Ausim dicere etiam misericordia eius transcendit omnia reliqua attributa, adeóq; ipsam etiam infinitatem, ut quodammodo infinitati & cœteris attributis misericordia primatum extorqueat. Etenim si per omnipotentiam operatur, jungit misericordiam: *Miserationes eius super omnia opera eius.* Si per sapientiam gubernat, utitur misericordia. Tu autem *Deus noster in misericordia disponens omnia.* Si per providentiam necessitatibus subvenit: adsciscit misericordiam: *Vitam & misericordiam tribuisti mihi, & visitatio tua custodivit Spiritum meum.* Si per justitiam punit, advocat sociam misericordiam ut puniat citra condignum. *Cantinebit in ira sua misericordias suas.* &c. *Cum iratus fueris misericordiæ recordaberis.* Si bonitate utitur, adhibet misericordiam: *Confitemini Domino quoniam bonus, quoniam in æternum misericordia eius.* Si consideratur ut verax, jungitur illi misericordia: *Misericordia tua & veritas tua semper susceperunt me.* Si consideratur ut Dives: *Dives est in misericordia.* Si ut indulgens peccatoribus: est simul *Longanimis & multum misericors*: si ut magnificus & glorioſus, ostenditur cum misericordia *Magnificasti gloriam & misericordiam tuam.* Deniq; misèricordia eius commensuratur æternitati: *Misericordia autem Domini ab æterno & usq; in æternum.* Imò ipsi divinæ essentiæ, cum dicat David: *Deus meus misericordia mea.* ut proinde verissimè pronuntiare liceat, in Deo inter omnia attributa primatum tenere misericordiam,

Psal. 144.
Sap. 15. v. 1.
Iob. 10.
Psal. 76.
Tob. 3.
Psal. 135.
Psal. 39.
Sap. 15.
Ephes. 2.
Dan. 1. v. 9.
Psal. 102.
Ps. 58.

præ-

præsertim si consideretur Deus cum respectu ad creaturam rationalem. Neq; enim nunc cum Theologis investigamus intrinsecum eius esse, verum quatenus à nobis est imitabilis. Ad probationem.

III. Desiderabat Moyses Deum cognoscere, & ex hoc desiderio inquiebat: *Ostende mihi faciem tuam ut sciam te:* & rursum: *Ostende mihi gloriam tuam.* Quid respondit Deus: *Ego ostendam omne bonum tibi.* Adeste Philosophi, edicite quod est obiectum intellectus & scientiæ, verum an bonum? dicetis haud dubiè verum esse obiectum intellectus, bonum verò obiectum voluntatis. Nequaquam: contradicit enim vobis Deus, qui Moysi petenti se videre & intelligere, vult ostendere *Omne bonum.* Melius respondebitis cum distinctione: si quæstio sit de rebus sublunaribus, omninò intellectus obiectum est *verum*: atverò si quæratur de cœlestibus, de supernaturalibus, de Deo, necesse est ut in consortium veri admittatur bonum, alioqui non potest intelligi: hinc est quod Moysi volenti videre & cognoscere Deum, monstratur pro obiecto bonum simul & verum, ut per cognitionem *boni* penetret in cognitionem *veri*, cum Deus aliter non possit intelligi. *Ego ostendam omne bonum tibi, & vocabor in nomine Domini.* Ex hoc me cognosces, quod beneficum me & misericordem videbis, ex bonitate mea me intelliges: propterea subdit: *& miserebor cui voluero.* quasi misericordia & Dominium acDeitas Synonyma essent, quod innuit Hugo Cardinalis ad hunc textum: *Vocabor in nomine Domini, ist est vocari me faciam Deum, & Ducem vestrum ex miraculis, quæ*

Exod. 33.

Hugo Card. in Exod.

quæ faciam, & non ob aliud, nisi quia volo, & quia miserebor.

IV. Proprium quarto modo dicunt Philosophi esse id quod immediatè profluit ab essentia, cum qua identificatur. Misericordia & beneficentia in Deo est proprium quarto modo, adeò ut si cessaret benefacere, videretur quasi non esse Deus. Id apertè colligitur ex reprehensione Pharisæi murmurantis contra Magdalenam, quæ afferens alabastrum unguenti cœpit lavare pedes Christi arrogantem Pharisæum impulit ut diceret intra se: *Hic si esset Propheta, sciret quæ & qualis est mulier quæ tangit eum, quia peccatrix est.* Vidit Christus cogitationes hominis, & tacitè eum arguit ceu incredulum, cum mulieri peccata dimittit, quasi diceret: non vis ut peccatricem pœnitentem respiciam misericordia oculis? non vis ut exerceam munus propter quod è cœlo descendi? veni enim salvum facere quod perierat: vis ut non sim Deus, quia non vis ut miserear. Cogitatio est Laurentij Novarensis, qui sub persona Christi sic Pharisæum alloquitur: *Indignum judicas ô Pharisæa me suscipere mulierem fornicariam lacrymarum fontibus inundantem, sed facis hoc quasi incredulus Pharisæus, dum non vis me esse aut credere Deum.* quasi divinitatis nota sit misericordia, & per hanc cognosci à nobis debeat Deus.

Luc. 7.

Laur. Navar. hom. de pœnit.

V. Perfecto opere sextæ diei, inquit Sacer historicus: *Et requievit Deus die septimo,* alij legunt *cessavit:* Quid hoc quod Deus cessare dicatur, de quo tamen Christus, Pater meus usq; modo operatur? non cadit in Deum iners otium. Solvit hunc nodum Clemens Alexandrinus cum ait: *Non sicut quidam Dei quietem existimant cessavit Deus facere;*

Gen. 2.

Clem. Alex. lib. 6. Strom. c. 8.

nam

nam cum sit bonus, si cessaret unquam benefacere, Deus quoq; esse cessaret, quod nefas quidem est dicere. Ita est cum proprietas Dei sit benefacere & misericordiam exercere, non exercendo cessaret etiam esse Deus. Hinc à Paulo nominatur *Pater misericordiarum & Deus totius consolationis*, & Ecclesia de eo canit: *Deus cui proprium est misereri semper & parcere.* Hic character divinitatis est, hoc stemma quo potest agnosci Deus; id quod ipse nobis expressit in sacris literis, ubi non semel per beneficentiæ & misericordiæ opera se manifestavit. Notate quod dixi Deum ab Apostolo nominari *Patrem misericordiarum*, quasi non sufficeret nomenclatura Patris, quæ beneficentiam & amorem, & misericordiam sonat, ad exprimendam omnimodam misericordiæ cum Patris nomine identitatem.

VI. Quærunt Interpretes sacrarum literarum quare Christus mittens Apostolos ad evangelizandum jusserit credituros baptizari *in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti:* & non potius in nomine Dei simpliciter, vel in nomine Trinitatis, aut saltem cur non addiderit nomen Dei. Ut resecemus ambages, existimo per nomen Patris non solùm sufficienter sed etiam eminenter exprimi nomen Dei, & illud isto quodammodo excellentius esse ad commendandam magnam misericordiam Dei, quâ nos voluit per baptismum regenerari. Ne absq; fideiussore hoc asserere videar, do S. Cyrillum Alexandrinum, qui hanc quæstionem fortè primus movit: *Si Patris nomen, inquit, non esset dignius in Deo, quàm ipsum nomen Dei, cur cum Discipulos Salvator ad prædicandum mittit, non jussit ut in nomine Dei baptizarentur? sed quasi maiorem divinæ naturæ ostendens dignitatem: In*

Cyrill. Apolog ad Theodos.

nomine, inquit Patris & Filij, & Spiritus sancti. Absq; dubio maius illicium ad fidem est Paternitas, quàm Dominatio, illa quippe merum amorem & affectum, & misericordiam spirat, hæc majestatem, terrorem, servitutem importat: meritò igitur censet D. Cyrillus Patris nomen in Deo esse dignius quàm ipsum nomen Dei, utpote cuius correlativum est Filius, cùm econtra Domini correlativum sit servus: quis non magis amet esse filius quàm servus? præsertim talis Patris Filius, qui gloriatur magis Patris nomine quàm Dei. Et hæc dubio procul causa fuit, cur Philippus à Christo petierit: *Ostende nobis Patrem, & sufficit nobis.* quia sciebat in Paternitatis vocabulo non simpliciter exprimi Deum, sed Deum beneficum & misericordem, imò misericordiam ipsam: observante id præfato Cyrillo: *Cum divinam curiosè scrutari naturam vellet: ostende nobis Patrem dicebat: non ostende nobis Deum,* quia scilicet in Patris nomine & Dei nomen, & benefici, & pij, & misericordis comprehenditur. Acutè Chrysologus loquens de filio prodigo reverso ad Patrem: *Ibo ad Patrem meum. Quæ spe? illa qua pater est. Ego perdidi quod erat filij, ille quod Patris est non amisit.* Ad quæ eleganter etiam nonnemo adiecit: *Indelebilis est in Deo proprietas Patris: nunquam non Pater Deus.* quia semper misericors & quidem pronior ad misericordiam quàm justitiam.

S. Chrysol. ser. 2.

Did. Baëz To. 1. in Evang. lib. 5. c. 9.

VII. Hoc usq; adeò verum est, ut Deus vices suas alteri non soleat delegare, quàm benefico, & misericordi. Inspiciamus Evangelium. Lucæ 16. narrat sacer historicus mortuum esse Lazarum & deportatum per Angelos in sinum Abrahæ, mortuum etiam divitem epulonem & sepultum in in-

Luc. 16.

fer-

ferno. *Factum est autem, ut moreretur mendicus, & portarctur ab Angelis in sinum Abrahæ. Mortuus est autem dives, & sepultus est in inferno.* Disquirunt Interpretes, ubi tunc Abraham fuerit, & qui per sinum eius significetur: nondum fuisse in cœlo, quia Christus nondum ascenderat communis sententia est, licet S. Ambrosius & Beda id videantur sensisse: locum verò aliquem quietis fuisse, sed an sub terra, vel super terram noluit determinare S. Augustinus. Limbum hodie plerumq; vocant Theologi subterraneum, in quo etiam infantes qui sine baptismo decedunt, recipiuntur. Ubicunq; fuerit locus ille, fuit certè locus quietis, ex quo cum ascendente Christo erant animæ in cœlum transituræ: Quod verò Lazarus ab Angelis deportatus dicatur *in sinum Abrahæ*, non vacat mysterio. Prætereo conjecturas aliorum apud Maldonatum, & dico hanc metaphoricam locutionem esse adsimilem illi qua dicitur: *Erat unus ex discipulis eius recumbens in sinu Jesu*, & alibi: *Justorum animæ in manu Dei sunt.* Et quia Justi & Sancti sunt adoptivi Filij Dei, cum ad cœlos assumuntur, dici possunt quasi recipi in sinum Dei. Quia verò antequam Christus ascenderet, nulli patebat hic sinus Dei, constituit Deus in terra seu in limbo Abrahamum suum Vicarium & quasi Vice-Deum, ut in sinu suo reciperet animam justi Lazari. Sed cur ad hoc munus assumitur Abrahamus potiùs, quàm alius ex Patriarchis? cur non Adamus protoparens omnium hominum? cur non Noë restaurator generis humani? loquatur Theophylactus: *Propterea non apud alium quendam justum, sed in sinu Abrahæ vidit Lazarum, quoniam hospitalis fuerat Abraham.* & contra ponens Abrahamum E-

S. Amb. orat. de obit. Valent. Bedæ in Luc. S. Aug. Lib. 4. de ani. & in Epist. ad Dardan.

Maldon. in cap. 16. Luc.

Joan. 13.

Theophyl. in Luc.

puloni, ait: *Ille etiam eos, qui præteribant in domum suam trahebat; hic autem etiam intra domum suam jacentem despiciebat.* Igitur hospitalitas & misericordia constituit Abrahamum Vice-Deum, unde & Epulo clamans Patrem nominat: *Pater Abraham miserere mei,* Ubi Hugo Cardinalis: *modo vocat Patrem, quem noluit imitari.* Et quæ eius impudentia vocare Patrem cuius filius esse recusabat? *Si pius, si hospitalis in pauperes fuisset, filius Abrahæ esset;* ait Chrysologus.

Hugo Card. in Luc.

Chrysol. ser. 23.

VIII. Jam intelligitis quo meum thema collimet. *Estote misericordes sicut & Pater vester misericors est.* Frustra nos inter Dei Filios numeramus, si misericordiæ opera neglexerimus: *Nulla de virtutibus plurimis admirabilior nec gratior misericordia: homines enim ad Deos nulla re propius accedunt.* inquit Oratorum Princeps: homo Ethnicus in misericordia divinum quiddam animadvertit. Quid nos Christiani? metuo ne mihi succenseat S. Jo Chrysostomus, summus misericordiæ humanæ Patronus & Advocatus, qui plurimos suos sermones eius laudibus exornavit, quod eius authoritate non utar. Perorans ille ad populum Antiochenum aiebat. *Magnum enim homo & pretiosum vir misericors. Itaq; nisi hoc habeat, esse desijt homo. Et quid admiraris si hoc est Deus, & hoc homo? Ait enim Estote misericordes, sicut & Pater vester.* Quasi diceret, nec homo verè homo est, nec Deus videretur esse Deus, nisi esset misericors. Ibidem cum nominasset Eleemosynam artem omnium artium quæstuosissimam, addit: *Hæc namq; te docet quomodo possis Deo similis fieri.* Ecce Christianam APOTHEOSIM, Deo similes facit misericordia, & homines facit quasi Deos. Rursum alibi: *Clementem esse & misericordem, pecunias contemne-*

Cic. orat. pro Q. Ligar.

S. Chrysost. hom. 33. ad pop.

S. Chrysost. hom. 32. in Ep. ad Hebr.

here à cupiditate discedere, hoc Deo similes facit. & alibi: Eleemosyna Regina est, verè Regina similes faciens homines Deo. Unde sequitur eos, qui plura opera misericordiæ exercent, qui plus erogant in pauperes meliorem in se Dei imaginem effórmare: *Dei imago est homo benefacieus.* inquit Clemens Alexandrinus: imò ex veteri proverbio: *Homo homini Deus.* & Plinius eodem sensu: *Deus est mortali juvare mortalem: & hæc ad æternam gloriam via.* Quod & D. Thomas observans inquiebat: *Tantò aliqua virtus est melior, quantò facit hominem Deo similiorem, quia per hoc melior est homo quod Deo est similior: at hoc maximè facit misericordia.*

Idem. hom. 6. in Epist. ad Titum.

Clem. Alex. lib. 2. Strom. c. 9.

Plin. nat. hist. l. 2. c. 7.

D. Tho. 2. 2. q. 30. a. 4.

IX. Hæc cogitatio movit Apostolum ut scribens ad Colossenses hortaretur: *Induite vos sicut electi Dei, sancti, & dilecti viscera misericordiæ.* Cur viscera misericordiæ? quia Deus misereri dicitur *per viscera misericordiæ,* ad denotandum, quod opera misericordiæ procedant ab intrinseco, aliorum attributorum ab extrinseco. Nam omnipotens dicitur ab ijs quæ creat, justus ab eo quod nos deliquimus: atverò misericors, quia ex intrinseca sua miseratione nobis benefacit. Et ideò dicitur *Pater misericordiarum,* non Pater judiciorum, id observante Bernardo: *Rectè non Pater judiciorum, vel ultionum dicitur, sed Pater misericordiarum, eò quod miserendi causam & originem sumat ex proprio, judicandi vel ulciscendi magis ex nostro.* Qui ergo induit viscera misericordiæ, Deum induit, Deum repræsentat, fit quidam in terris Vice-Deus; cum enim *Dei proprium* sit *miseri semper & parcere,* & benefacere, quisquis in hac virtute se exercet eius agit Vicarium, an potiùs dispensatorem, quia quidquid erogamus

Coloss. 3.

Luc. 2.

S. Bern. ser. 5. in Nat. Dom.

in alios, id à Deo accipimus, neq; possumus aliter distribuere quàm dona Dei, in hoc solum felices, quod bona ipsius loco & nomine ipsius distribuamus.

X. Misericors dicitur à misericorde, quasi habens *miseri cor.* quod dudum advertit S. Gregorius. *Misericordia inquit à misero corde vocata est, eo quod unusquisq; qui intuetur quempiam miserum, & ei compatiens, de dolore animus tangitur; ipse cor miserum facit, ut eum à miseria liberet.* Eodem sensu aiebat Seneca: *Misericordia vicina est miseriæ: habet enim aliquid trahitq; ex ea.* Hoc in humanis verum est: atverò in Deo, in quem nulla cadit mutatio, nullus dolor, nulla miseria, dicam potius *Misericordiam* appellari ex eo, quod *Misericordi* subveniat, *miserum cor* refocillet. Et quia hoc illi non satis erat, ut posset etiam *miseri cor* in se suscipere, non tantum miserorum corda, sed & naturam suscepit, factus homo, ut homo fieret Deus. O ineffabilem misericordiam! O bonitatem infinitam, ad cuius exemplar se componant omnes Christiani! Cum esset dives propter nos egenus factus est, ut nos divites efficeret. Ubi estis avari loculorum insessores? ubi estis opulenti thesaurorum custodes? ubi estis immisericordes, qui pauperi negatis frustillum panis, petentem repellitis; nudum cooperire recusatis? Itane creditis, vos opum & divitiarum esse Dominos, ut nulli quidquam ex illis debeatis? Fallimini. Accepistis à Deo ut Deo reddatis in pauperibus, constituti Vice-Dei, & dispensatores divitiarum: Deo cura est de omnibus: hanc curam partitur vobiscum, ut per vos egentibus prospiciatur. Audite Chrysostomum. *Tuarum es ô homo pecuniarum dispensator.*

S. Greg. in Moral.

Sen. de Clement. cap. 6. lib. 6.

S. Chrysost. hom. 34. ad pop.

sator. Hæc enim (Deus propterea tibi concessit, ut dares illis escam in tempore opportuno, egenis, esurientibus. Et subnectit post nonnulla: *Hanc itaq; viam teneamus: hæc enim est quæ maximè reducit ad Deum, quæ Christi facit imitatores, & quoad fieri potest Deo similes reddit.* Quæ, facilior ars quàm fieri Deum, dando Deo quod accepimus à Deo? præsertim cum id facere obligemur, & alia ratione salutem consequi non possimus? attestante Augustino, *quod divites sine eleemosynis salvari non possint*: quia scilicet negant Deo quod acceperunt à Deo.

S. Aug. lib. 21. de Civi. Dei.

XI. Accedit pauper, rogat, supplicat, ingemiscit, & surdis auribus eum transis in quo deberes respicere Deum, aut propter quem cogitare deberes te esse constitutum Vice-Deum? Videns mendicum S. Jnannes Patriarcha Alexandrinus: non sinebat abire vacuum, sibi ingeminans: *Ne fortè sit Dominus meus.* Nunquam audisti Christum sub pauperis specie à S. Martino donatum veste? nunquam audisti Christum in forma pauperis à S. Catharina senensi crucem argenteam, & tunicam accepisse, & easdem postea gemmis ornatas ostentasse? nunquam audisti inter pauperes consedisse Christum cum eis pedes abluerent sancti? Ego verò hæc me legisse memini: nuspiam autem, quod formam assumpserit magnatis, divitis, Principis, aut Regis. Quid si ergo, qui stipem à te petit mendicus, ipse esset Christus? Et est omninò Christus, nisi nos fallat Evangelium: *Quod uni ex minimis meis feciſtis mihi feciſtis.* Intuere igitur in persona pauperis personam Christi, personam Dei, & exerce misericordiam, ut accedas ad similitudinem Dei. *O quid agit amor pauperis*: exclamat B. Petrus Chrysolo-

Simeon Metaph. in vita.

S. Anton. 3. p. hist. tit. 23.

Matth. 25

S. Chrysol. serm. 14.

logus, *gloriatur in cœlo Deus, unde pauper erubescit in terra.* Et Paulo ante præmiserat: *sed quomodo aut in se transfuderit pauperem, aut se in pauperem, fuderit, dicat ipse nobis. Esurivi, inquit, & dedistis mihi manducare* Vides quod in persona pauperis Deus lateat, quem si ut talem respexeris, impius fueris nisi largè tuas opes profuderis. *Quod Abel passus sit* (pergit idem sanctus) *quod servavit mundum Noë, quod Abraham fidem suscepit, quod Moyses legem tulit, quod Petrus crucem resupinus ascendit Deus tacet, & hoc clamat solum quod comedit pauper: erogatio pauperis prima divinis scribitur in diurnis.* Nempe patri misericordiarum prima cura est de misericordiæ suæ imitatoribus. Finem dicendi facio, ut quæ me nunc ad silentium compellit prolixitas, eadem sit causa aliàs de misericordia prolixius differendi. Id solum inclamo: *Estote misericordes, sicut & Pater vester misericors est.*

Idem S. Chrysol.

DIS-

DISCURSUS IV.

Dominica II. post Pentecosten.

Eleusinia Christiana.

THEMA.

Parata sunt omnia. *Lucæ 14.*

SYNOPSIS.

I. Neminem malè conscium sibi de furto in conspectum admittebat Alexander Severus: neminem facinorosum Eleusinia sacra: neminem etiam sacra Christiana SS. Eucharistiæ, quam puros accedere decet.

II. Quia in his sacris proponitur Magnus in pusillo, *quod non intellexit Seneca, & dantur nobis* Omnia omnibus.

III. Vocatur botrus Cypri, *quod alij vertunt vir omnia pariens, omnia propitians, omnia satisfaciens.*

IV. In hoc ferculo parata sunt omnia, *adquod non admittuntur qui se excusant temporalium cupiditate.*

V. Sed admittuntur soli Principes, id est domini suarum passionum, qui pacatis omnibus innocentiæ in se jura disponunt.

VI. Procul hinc villarum possessores id est ambitiosi; probantes juga boum mancipia vitiorum; nupturientes, voluptatum sectatores, quia mortem malis affert hoc convivium.

VII. Christus ambit convivas, qui sunt pingues id est divites cœlo, pauperes mundo, cum excludat divites mundo, pauperes cœlo.

VIII. Unde pauperes vocati ad cœnam magnam à Psalte vocantur divites, quia dives dicitur à Deo, & ideò sancta sanctis; & hi nullo indigent sicut Deus, cum illis hic parata sint omnia.

IX. Cum

IX. *Cum ergo cœna hæc nonnisi innocentes, pauperes & sanctos admittat, enitendum ut tales simus, & frequentius eam accedamus cum magna reverentia & præparatione exemplo plurium sanctorum.*

Parata sunt omnia. *Lucæ 14.*

I.

VSq; adeò Alexander Severus Imperator fures exosos habuit, ut ne quidem occultos, & sola reos conscientia in conspectum suum admitti pateretur. Unde fertur initio imperij sui per præconem edici curasse: *Ut nemo salutaret Principem, qui se furem esse nosset; ne aliquando detectus capitali supplicio subderetur.* Non abludit ab hoc publico decreto vox illa præconis apud Græcos in sacris Eleusinæ Cereris, quæ obscura luce peragebantur, & velut sanctissima & impolluta impios & criminis alicuius vel noxæ conscios arcebant; ut nulli templum ceu omni Religione sanctum liceret accedere, nisi puro & innocenti. *Nemo ingrediatur, nisi qui se innocentem novit.* clamabat Præco. Unde loci reverentia territus Nero abstinuit ab ingressu: Antoninus verò Philosophus sua fretus vitæ integritate, sine discrimine adivit. Videor mihi in hisce sacris tametsi prophanis & superstitiosis adumbrari sacra Christiana, non Cereris Eluſinæ, sed divinæ, ubi sub Cereris speciebus seipsum nobis in cibum proponit Dei Filius. Cautum erat in Eleusinijs, ut ante noctem epularetur nemo, utq; à vino inprimis & Venere abstinerent, ut sacris initiati calida abluerentur; ut certis tempo-

Lamprid. in Severo. c. 18.

Lamprid. cit. Alex. ab Alex. lib. 6. Genial.

poribus jejunium fieret. Quæ quantum æmulentur sacra nostratia neminem fugit. Hodiernus Evangelicus *homo quidam*, qui paravit *cœnam magnam*, quis alius fuerit, quàm idem ipse quem nominat Ecclesia *Cibus & conviva?* quid aliud præcipit accedentibus ad hanc cœnam, quam *Nemo ingrediatur nisi qui se innocentem novit?* Procul fures, procul criminosi & impij. Unde in veteri Ecclesia cum sacrum Missæ officium perageretur, inclamabat Diaconus: *Sancta sanctis.* Addebat deinde: *Quotquot estis in pœnitentia omnes orate.* Ac deniq;: *Abite, qui non potestis orare.* Cum quanta igitur puritate & innocentia tracta nda & accedenda nobis sint hæc sacra mysteria, et qui ab ijs excludantur erit præsentis discursus materia.

S. Chrysost. hom. 61. ad popul. S. Cyrill. Alex. lib. 12. c. 50. in Joan.

II. Miratur Cordubensis Philosophus Alexandrum Macedonum Regem, quod Geometriam discere voluerit, & mensurare pusillum mundum, ad consequendum *Magni* cognomen: Discere, inquit, *Geometriam infelix cœperat, sciturus quam pusilla terra esset, ex qua nimium occupaverat. Ita dico, infelix ob hoc quod intelligere debebat, falsum se gerere cognomen. Quis enim MAGNUS IN PUSILLO esse potest?* Si nosset Seneca Christianæ religionis mysteria, profecto Christum in Eucharistiæ speciebus fateretur esse MAGNUM IN PUSILLO, & in modico ferculo omnes mundi delitias. Ecce in hoc *Parata sunt omnia:* quidquid humana mens prudenter concupiscere potest, in Eucharistia consequitur: unde Paschasius: *Quia Deus Pater cum Christo omnia nobis donavit; sit tantum ille nobis cibus quotidianus, & OMNIA IN EO simul nostra erunt.* Et Richardus à S. Laurentio: *Ipse etiam in præsenti est*

Sen. Epist. 91.

Paschas. in cap. 6. Matth.

Rich. à S. Laur. de Laud. B. V. lib. 12.

OMNIA OMNIBUS, id est sufficientia omnium. ægrotas? salus tibi est: egestate premeris? divitiæ tibi est: fame affligeris? satiat te: persecutionem pateris? clypeus tibi est. Deniq; OMNIA est in OMNIBUS.

III. In Canticis Canticorum anima Deo devota appellat dilectum suum *Botrum Cypri.* Quis iste botrus Cypri, nisi botrus terræ promissionis in qua omnia bona promittebantur Israëlitis, &, ut de ijs securi redderentur ex botro ingentis magnitudinis assecurati sunt de eius ubertate. *Botrus Cypri dilectus meus* in Eucharistia, cum quo omnia bona nobis promissa sunt. Veteres Rabbini, Rabbi Barachias, Rabbi Bensirem, & Rabbi Ananias, variè hunc textum legunt. *Vir omnia pariens dilectus meus, vir omnia propitians, vir omnia satisfaciens.* Ecce si agricolam, si œconomum agis, & alimenta vitæ inquiris, hic tibi est *Omnia pariens,* qui agros & segetes parturire facit. Si reum te agnoscis & metuis divinam iram, hic propitiatur peccatis tuis: si debitis alienis obæratus es, hic pro te satisfacit. *Vir omnia satisfaciens,* & si adhuc dubitas quid sit *Vir omnia satisfaciens,* docebit te Petrus Galatinus ad mentem Rabbi Barachiæ, & dicet: *Est vir in quo sunt omnia.* Proinde liceat te alloqui verbis B. Laurentij Justiniani: *Cur non delectet Christus, cum in ipso universa delectabilia sint? si te pulchritudo delectat, utiq; præ filijs hominum speciosus est forma. Si potestas placet, potestas eius potestas æterna, si tuum divitiæ mulcent affectum, gloria & divitiæ in domo eius: Et ut cuncta paucis explicem, omnium plenitudo donorum, quæ in eo diffusa est, delectabilem, & valdè charum illum reddunt hominibus.* Ita sanè est si puro mentis oculo ve-

Cant. 1.

Rabbini ap. Baërz. To 1. in Evang. lib. 3. c. 8.

Galat. de arc. lib. 6. c. 3.

B. Laur. Justin. fasc. amor. cap. 6.

ri-

ritatem intueamur: & tamen reperiuntur in mundo quibus charus non est. Nam

IV. Hodierni convivæ Evangelici, cum audissent: *Parata sunt OMNIA. cœperunt simul omnes excusare.* Quid ita? unus villam emit, alter quinq; juga boum, tertius uxorem duxerat, nullus horum dignus fuit, qui Dominicam cœnam gustaret, quia terrena quærentibus, divina non sapiunt. & qui cœnum cœlo anteponunt, hac cœna digni non sunt. Tria genera excusantium adducit in parobola servator, per quæ Hugo Cardinalis ad mentem S. Ambrosij intelligit gentiles, Judæos, & hæreticos: hi sine dubio ad cœnam hanc in qua *parata sunt omnia*, admitti non debent. In alio sensu ad mentem S. Augustini idem Cardinalis: hos excusatores ad tria genera vitiosorum revocat: Nam cum juxta S. Joannem omne quod in mundo est, aut est concupiscentia carnis, aut concupiscentia oculorum, aut superbia vitæ. nullus eorum, qui hæc sectatur, Dominicæ cœnæ delitias gustare meretur. *Multi* inquit, *ad cœnam Dominicam invitati eius epulas fastidiunt, alij detenti superbia vitæ, alij curiositate, alij carnis voluptate. In emptione villæ notatur acquisitio dominij &c. Quinq; autem sensus per quinq; juga boum benè intelliguntur, quia ad terrena nos trahunt. &c. Et quia multi non propter fœcunditatem, sed propter desideria carnis uxores ducunt, ideò propter rem justam, id est per conjugium justum carnalis voluptas designatur.* Hæc Hugo, qui licet per cœnam magnam regnum cœlorum intelligat, pari tamen ratione ad cœnam corporis & sanguinis Domini aptari possunt. Non enim dicam huic epulo sumendo idoneum cuius animus fastu & ambitione tumescit, cuius sensus per

Hugo Card. in Luc.

exteriora, & terrena vagantur, cuius cor impuris ardet amoribus. *Huc nemo ingrediatur nisi qui se innocentem novit.* Imò nemo huc ingrediatur, nisi sanctus, quia *Sancta sanctis.*

Gen. 49. V. Inter benedictiones quas dedit Jacob filijs suis, etiam illa est: *Aser pinguis panis eius, & præbebit delitias Regibus.* quæ S. Chrysostomus legit: *Ipse dabit cibum Principibus.* Aser ex Hebraico sonat Beatitudinem & felicitatem: Beati profectò quibus panis Eucharisticus apponitur, sed si accedant Reges & Principes. Id insinuat Isaias: *Pone mensam, & contemplare in specula comedentes & bibentes: surgite Principes.* Hæc verba ad fideles prolata vult Hieronymus, cum ait: *Dicitur per Prophetam ad omnes credentes, ut comedentes & bibentes corpus & sanguinem Domini, vertantur in Principes.* Non capio hoc quomodo solis Principibus hæ delitiæ paratæ sint: an fortè pauperes & egeni excluduntur ab hac mensa? Audite Gregorium: *Per Reges eos intelligas, qui animorum suorum motus secundum Dei voluntatem dirigunt, eisq; Regum more dominantur: dum in rationis eminentia, quasi in regali solio præsidentes, pacatis omnibus innocentiæ in se jura disponunt.* Observa hæc ultima. *Innocentiæ in se jura disponunt*, quia ad hanc mensam, nemo admittitur cum fructu *nisi qui se innocentem novit.* Animus noster à natura sortitus est regnum quoddam & Principatum in corpore, jussæq; illi obtemperare potentiæ, & sensus tam interni, quàm externi, quibus nisi ita præsit ut Principis mereatur titulum, non meretur etiam Regales epulas in Eucharistia propositas delibare. Si penitius inspicias, pectus humanum vivarium quoddam ferarum est, quas frænare, coërcere, pacare & in of-

S Chrysost. hom. 67. in Gen.

Isai. 21. Hieron. in Isai.

S. Greg. in Psal. pœnit. Ps. 5. v. 24.

ficio

ficio continere non minus requirit prudentiæ & industriæ, quàm integro præesse regno; Neq; enim diversi populit sub unius Principis imperio tantos tam frequentes, tam subitos, tam periculosos concitant motus, quàm in homine varij affectus, quorum singuli dominari appetunt, & rationi extorquere sceptrum. Unde eleganter nonnemo: *Delectatio Siren, dolor hyæna, uno eodemq; stabulo clauduntur. Mugit amor Europam portans cum Tauris: rugit ita cum leonibus: audacia tigrides antevolat: Philomela spes bona dulce canit, sed desperatio latrat instar Molossi: in rabiem acti ululant mœsti timores.* Hasce feras qui non refrænat solicitè, qui earum motus non comprimit, demeretur Principis nomen, demeretur Principis cibum, & epulas. *Per Reges eos intelligas, qui pacatis omnibus innocentiæ in se jura disponunt.* Nam ad mensam Regiam *nemo ingrediatur*, nisi qui se innocentem novit. *Balde Batroch.*

VI. Mirari proinde desino excluſos ab hodierna Evangelica cœna villarum possessores id est ambitioſos, quorum omnis solicitudo in honorum & dominiorum augmento impenditur, qui alta sapiunt, & sapiendo desipiunt. Humillimus JESUS non admittit propè superbos, *sed alta à longè cognoscit: Procul este profani.* Sed neq; admittit eos qui *juga boum* probant, habenas suis sensibus laxant, nihil negant delectabile oculis, nihil auribus, nihil gustui, nihil odoratui, nihil tactui, servi passionum non Domini, mancipia vitiorum, de quibus dicere liceat: *Non est timor Dei ante oculos eorum.* Nam Salvator noster hanc *escam dedit timentibus se.* Procul etiam nupturientes, voluptatum sectatores, impuri, libidinosi, ubi propinatur *Vinum germinans Virgines,* *Ps 13.* *Ps. 110.*

nes, ê botro Cypri, qui est *vir omnia pariens, omnia propitians, omnia satisfaciens.* Procul Judæ, qui si præsumant sumere buccellam, judicium sibi manducant: quia cibus iste *mors est malis, vita bonis.* Idq; in veteri typo adumbratum est. Nam *Manna* nemo non novit typum fuisse SS. Eucharistiæ, & fuit cibus vitæ; nihilominus dicit Christus: *Manducaverunt Patres vestri manna & mortui sunt.* Latet igitur in cœlesti & vitali ferculo mortis telum, & quod datum est in vitæ alimentum transire potest in vitæ exterminium. Nunquid Core Dathan & Abiron manducabant manna cum cœteris? & absorbuit eos terra & ignis complices eorum, qui Dei mandatis resistebant? Huc videtur respexisse S. Gaudentius. *Ipse pluit manna cibum suis cultoribus in eremo, qui ignem pluerat nefando sacrilegio criminosis; ipse pluit manna placidus, qui flammam pluerat indignatus.*

Joan. 6.

S. Gaudent. Fr. 10. de manduc. agni.

VII. Regius Psaltes agens de sumptione & adoratione sacratissimi corporis Christi contraponit benè sumentes malè sumentibus, inquiens: *Manducaverunt & adoraverunt omnes pingues terræ: ecce bonos: in conspectu eius cadent omnes, qui descendunt in terram.* ecce malos: illi manducaverunt & adoraverunt, ritè functi officio piorum, isti licet manducaverint, cadunt & descendunt in terram, & ideò cadunt quia descendunt in terram, quia terrenis cupiditatibus affixi sunt. Sed obsecro cur probi hoc loco vocantur pingues terræ? videtur id alienum esse ab hodierni Evangelij parabola, ubi excluſi sunt à cœna pingues terræ, mercatores, nundinatores, nupturientes, & admissi pauperes, debiles, cæci, claudi. Psalterium Romanum cum septuaginta Interpretibus legit: *Manducaverunt & adoraverunt*

Psl. 21.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

runt omnes divites terræ. Et hoc magis directam oppositionem habet cum textu hodierni Evangelij, quia divitiæ opponuntur paupertati, & pauperes ad cœnam loco divitum sunt admissi. Imò paulò antè idem Psalmista præmisit. *Edent pauperes & saturabuntur : laudabunt Dominum qui requirunt eum.* Quomodo ergo subjungit *Manducaverunt omnes divites terræ.* Paucis rem expedit Bruno Astensis, cum ait: *Egregiè modo divites dicit, quos paulò ante pauperes vocaverat, quoniam etsi caducis, & transitorijs divitijs pauperes sint, æternis tamen & spiritualibus bonis divites sunt.* Et eiusmodi convivas in hodierna cœna ambit Christus : sint mundo pauperes, dummodo virtutibus opulenti ; sint mundo debiles, & in eo se jactari sinant instar arundinis, dummodo in tentationibus fortes ; sint mundo cæci & eius abominationes intueri refugiant, dummodo mentis oculos ad Deum dirigant : sint mundo claudi & curvi, modò ambulent per semitas rectas mandatorum Dei. Hos quippe elegit Dominus ; his *Parata sunt omnia.*

S. Bruno Asten. in Ps. 21.

VIII. Sed mihi in allegato Psalmi versiculo adhuc occurrit alia cogitatio, cur pauperes vocati ad cœnam appellentur divites : neq; enim reipsa divites & opulenti, qua tales, excluduntur à cœna magna, alioqui etiam excluderentur à cœlo. Proinde inquiro unde vox hæc *dives* suam habeat derivationem. Secundum Varronem *dives dicitur à Divo, quod qui dives est quasi Deus nullo indigere videatur.* Ecce quales convivas desideret cœna magna, divites quasi Deos, quasi Divos : propterea olim inclamabatur : *Sancta sanctis.* Et hi nullo indigent, quia in hoc Eucharistico epulo inveniunt omnia, quia hic *parata*

sunt OMNIA, & ipsam etiam Deitatem quodammodo in se transfundunt: fideiubente ipso Christo: *Qui manducat meam carnem & bibit meum sanguinem in me manet, & ego in illo*; quasi diceret (ut ait Rupertus Abbas in hunc locum) *Quid enim ego nisi Deus, nisi Dei sapientia, nisi vera & summa, & sempiterna Deitas? ergo is in quo maneo ego, divinitatem in se transfusam habens Deus factus est.* Æquè igitur diviti secundum terrenam substantiam ac pauperi, æquè nobili ac ignobili; æquè docto ac indocto, magno ac parvo patet aditus ad hanc cœnam, si modo sanctus sit, *Sancta sanctis.* alienus à vitijs, plenus virtutibus, & dum accedit amoroso affectu & reverentia, dives animæ ornamentis.

Rup. Abb. in Joan.

IX. Intellexistis AA. quanta requiratur puritas & innocentia in accedentibus hanc cœnam magnam, quales requirantur convivæ, quales excludantur. Illud reliquum est, ut cum hæc cœna semper nobis parata sit, frequentius illam, expurgatis prius animabus nostris, summa cum reverentia & devotione accedamus, non semel tantum in anno, non consuetudine quadam & temerè, quod aliquando in suis Auditoribus reprehendit Chrysostomus: *Multos video* inquiebat ille, *Dominici corporis participationem temerè sumentes, ut à casu & consuetudine potius, & lege, quàm cogitatu & mente. Si superveniet inquit sanctæ tempus Quadragesimæ, si supervenerit Epiphaniorum dies: licet tempus Adventus vel Epiphania, vel Quadragesima dignos accedere non faciat, sed animæ synceritas & puritas. Cum hac igitur semper accede, sine hac nunquom.* O si reviviscere ille in nobis Ecclesiæ primitivæ fervor, quo fideles utriusq; sexus, laici æquè & Deo dicati quotidie primum,

S. Chrysost. hom. 61.

mum, mox frequentius ad hanc sacram cœnam summa cum animi puritate accedebant! Osi imitaremur vel B. Margaritam Ungaram in diuturna præparatione, & largo lacrymarum præ animi teneritudine erumpentium imbre; vel S. Gertrudem in desiderio laudis, honoris, & gloriæ Dei, in gratiarum actione pro tanto beneficio quod summa illa maiestas tam indignis homunculis se communicare & incorporare non dedignetur: vel S. Luitgardem in frequenti ac amoroso accessu ad hanc sacram mensam: vel B. Elzearium Comitem in disponenda familia ad usurpationem huius sacri mysterij pluries per annum: sentiremus profectò & magnam vitæ emendationem, & vitiorum extirpationem, & progressum felicem in virtutibus. Quare hortor AA. meos præsentes inprimis cum Augustino: *Quotidie Eucharistiæ communionem percipere nec laudo, nec vitupero, omnibus tamen Dominicis diebus (intellige solennioribus) communicandum suadeo & hortor, si tamen mens sine affectu peccandi sit.* Hortor deinde cum S. Abbate Euthymio. ijsdem verbis quibus ipse ad fratres suos usus est: *Quandoquidem ego sum homo, æquè ac vos patibilis, ignorans quemadmodum unusquisq; vixerit: propterea hoc ante apertè testificor, & hanc communem probationem vestræ suggero conscientiæ, si quis captus fuit ab odio, & injuriæ acceptæ recordatione: si quis ab invidia, aut ira, aut superbia: si quis à maledicto aut à turpi sermone, aut ab improba cupiditate, aut ab aliquo alio vitio fuit comprehensus, ne prius accedat quàm per pœnitentiam à scelere fuerit expiatus.*

S. Aug. de Eccl. dogm. cap. 35. dist. 2. de consecrat. c. Quotidie.

Sur. in vita ad 20. Jan.

Hæc enim SANCTA non profanis, sed SANCTIS exhibentur.

DISCURSUS V.

Dominica III. post Pentecostem

Sepulchrum Ambulans

THEMA.

Erant appropinquantes ad JESUM publicani, & peccatores. *Luc. 15.*

SYNOPSIS.

I. Peccatum plurimis nominibus appellatur, sed quia est mors animæ, potest corpus peccatoris dici sepulchrum animæ, & peccator Sepulcrum ambulans.

II. Nam appellatur ipse homo à Trismegisto sepulchrum circumvertibile: *peccator verò à SS. Patribus similibus nomenclaturis.*

III. Quid Epulo Evangelicus nisi tale sepulchrum? *& quidem immobile, absq; ullo pietatis sensu?*

IV. Otiosus homo quid aliud est nisi sepulchrum animæ, *qualis Vaccia apud Senecam.*

V. Detractores etiam sepulchrum *sunt, cadavera exspectantes, & mortuos devorantes.*

VI. Impœnitentes etiam sunt sepulchra, *qui Deum exasperant, ut miserendo illis irascatur.*

VII. Sunt item hypocrytæ sepulchra dealbata, *qui etiam ambulando produnt se esse sepulchra: & horum maximus ubiq; numerus.*

VIII. His adnumeres eos, qui felices in mundo vocantur, & eorum felicitas extrinseca tantum est: foris splendent intus fœtent.

IX. Deniq; omnes peccatores sunt sepulchra ambulantia *& semipulchri, quia sæpè in pulchro corpore turpis anima.*

X. His

X. *His omnibus suadetur, ut appropinquent ad JESUM, & ab eo vitam recipiant animæ, quia JESUS peccatores recipit, ut justos efficiat, & mortuos revocet ad vitam.*

Erant appropinquantes ad JESUM publicani, & peccatores. *Lucæ 15.*

I.

TAnta est peccati fœditas & malitia, ut nullis satis coloribus depingi, nulla eloquentia exprimi, nullo calamo describi possit. Est vinculum, funiculus, funis, laqueus, catena, servitus, captivitas, pondus, onus, labor, jugum, mola, febris, devoratorium salutis, fera bellua. *Vinculum: sicut vinculum plaustri peccatum.* Funiculus: *væ qui trahitis iniquitatem in funiculis.* Funis: *Funibus peccatorum suorum constringitur.* Laqueus: *Pravis operibus quasi proprijs laqueis miserè capitur* ait Basilius: catena: *Velle meum tenebat inimicus, & inde mihi catenam fecerat, & constrinxerat me.* ait S. Augustinus. Servitus: *Qui facit peccatum servus est peccati.* Captivitas: *Peccatum te ante mentiebatur liberum, quem tenebat miserandum captivum,* ait S. Chrysologus. Pondus: *Peccati pondera deprimunt, & ad inferna deducunt,* ait S. Paulinus. Onus: *Iniquitates meæ sicut onus grave gravatæ sunt super me.* Labor: *Iniquitas & labor in medio eius,* Jugum: *Expergiscere ô homo, excute jugum peccatorum tuorum deprimens te.* ait S. Laurentius Justinianus. Mola: *Peccator in semetipso pistrini ergastulum portat, farinam hostibus suis de corrupta animæ suæ fruge conficiens,* ait S. Paulinus, Febris: *Febris nostra avaritia est: febris nostra luxuria est.* &c. ait

Isai. 5. v. 18 ibid. Prov. 5. Basil. in Cate. Græc. S. Aug. lib. 6. Confess. c. 5. S. Pet. Chrysol. serm. 114. Paulin. Ep 20. Psal. 37. v. 5. Psal. 54. S. Laur. Just lib. de obed c. 5. S. Paulin. Ep 4. S. Ambros lib. 4. in Luc.

ait S. Ambrosius. *Devoratorium salutis*, ita peccatum nominat Tertullianus. Fera: *Peccatum ô crudelis fera!* ait S. Pet. Chrysologus. Ut multa eiusmodi præteream: solus S. Chrysostomus peccatum indigetat spinam, lutum, cœnum, rubiginem, sepram, morbum, putredinem, Dœmonem. Et peccatorem nominat modò peiorem bestia. *Feris omnibus est huiusmodi peior.* Modò porcum & suem: *sicut sues deorsum proni sunt, ad ventrem inclinati.* modo Chymæram & scyllam. *Animæ nostræ non tantum deformitatem non aspicimus, verùm neq; bestialem indutam speciem, & Scyllam aut Chymæram quandam.* Deniq; quod maximè hodiernis videtur convenire Evangelicis peccatoribus, vivos mortuos appellat: *Qui in peccatis sunt, etsi vivunt mortui sunt:* In hodierno Evangelio dicuntur Peccatores appropinquare Christo. *Erant appropinquantes ad JESUM publicani & peccatores.* Ergo mortui ambulant? Imò quia mors hæc non est mors corporis sed animæ, & corpus est quidam sarcophagus ac sepulchrum animæ mortuæ, possumus dicere, quod peccator sit quoddam *Sepulchrum Ambulans.* Et quorsum ambulans? ad JESUM, ut reviviscant animæ mortuæ, ut fiat in cœlo gaudium super peccatore pœnitentiam agente. Et hoc erit thema hodierni mei discursus.

Tertull. lib. de Idolo. c. 1. Pet. Chrysol. serm. 111. S. Chrysost. in Ep. ad Heb. hom. 10. Ibid. hom. 12. & hom 42. ad pop. & hom. 3. in Ep. ad Tit. Et in Ep. ad Heb. hom. 15. Et in Ep. 1. ad Tim. hom. 2. Et hom. 30. ad populum, & 42. ad pop. & 23. ad pop. Et in Ep. ad Heb. hom. 12. hom. 23. ad pop. Et hom. 5. ad pop.

II. Ne sine fideiussore asserviss videar peccatorem esse SEPULCHRUM AMBULANS, jubet ter maximus sapientum Trismegistus pro fundamento discursus assumi suum effatum de homine: *Homo*, inquit, *est corruptionis vinculum, VIVA MORS, sensitivum cadaver, SEPULCHRUM CIRCUMVERTIBILE.* Fallimur, qui mortem reputamus solum illum extremum vitæ halitum,

Trismeg. ap. Clem. Alex.

tum, quo anima separatur à corpore, ipsa vita est mors inchoata. Vix in lucem edimur ad mortem incipimus properare, & quo diutius vivimus, eo magis morti appropinquamus: atq; ita dum simul vivimus, & morimur, reipsa sumus VIVA MORS, sumus secundum aliquid *cadaver* si contemplemur miserias, & secundum aliud sumus *sensitivum*; quia sensu præditi. Quodsi verò etiam inspiciamus animam vitijs infectam, honesti vigore destitutam, & quodammodo ex quotidianis defectibus putrescentem, quam sensu superstite circumvertimus in corpore, iam corpus nostrum aliud non est, quàm *Sepulchrum circumvertibile.* SEPULCHRUM AMBULANS. Quod tam verum est, ut certatim SS. Patrum dicta suffragentur. Unde S. Ambrosius loquens de peccatoribus: *Etiamsi videantur vivere, miseriores tamen sunt omnibus mortuis, carnem suam sicut TUMULUM circumferentes, cui infelicem infoderunt animam suam.* Ecce tumulum portatilem hominem peccatorem & animatum cadaver. Eodem respexit S. Clemens Alexandrinus allegatis superioribus Trismegisti verbis: *Nonnulli corpus dicunt esse MONUMENTUM animæ.* Rursum S. Ambrosius: *Quid sunt perfidorum corpora, nisi quædam defunctorum SEPULCHRA?* Et S. Cyprianus universim de omni peccatore pronuntiat: *Animam tuam perdidisti spiritualiter mortuam, FUNUS tuum portare cœpisti.* Aptissimè ad rem nostram Chrysostomus: *Si quis cadaver putridum circumferens per civitatem vagaretur, nonne omnes eum fugerent? Hoc de te cogita, qui animam peccatis obrutam atq; mortuam circumducis.* Ecce tibi manifestis effigiatum lineamentis. SEPULCHRUM AMBULANS, & ut cum Trismegi-

S. Ambros.

S. Clem. Alex. lib. 3. Strom.

S. Cyprin. lib. de lapsis.

S. Chrysost. hom. 74. in Matth.

gisto dicam CIRCUMVERTIBILE : funus ante funus ; tumulum extra tumulum ; mortuum ante mortem ; cadaver nondum consumptum, sed adhuc spirans, eoipso tamen fœtidum. Quis non abhorreat si internis id oculis aspiciat? quanto magis credendum id esse abominabile Deo qui cordis intima rimatur & penetrat!

III. Descendamus ad particularia. Comtemplor in Evangelico textu Epulonem divitem, gastrimargum, abdominis & gulæ mancipium, sibi soli natum, toti mundo inutilem, pro explendo palmari stomacho, aërem, aquas, terras, fatigantem; nunquam saturum nisi ex fastidio ; quotidie *somno vinoq; sepultum* : & inter hæc ad miselli homuncionis quiritus & lamenta, surdum juxta & cœcum. In humano corpore (ut norunt Physici) postremi omnium oculi animantur, & primi moriuntur; proximè ab his auditus deficit. Quid igitur differt à mortuo, qui nec audit humanas voces, nec videt obiecta proxima? an fortè vivere censendus quia obambulat? Minimè : cum neq; moveatur, ad genialem mensam considens velut *IMMOBILE SEPULCHRUM.* Audite super hoc differentem Chrysologum : *Iste dives, imò divitiarum captivus, servus opum, & ipsis censibus compeditus, tantum pompæ IMMOBILE SEPULCHRUM, in quo pietatis totus utiq; & visus defecerat, & auditus.* Jacet ante fores pauper Lazarus : videt Epulo : imò non videt, qui non miseretur : petit ille vel micis de mensa cadentibus satiari : audit Epulo, imò non audit, quia non exaudit : mortuus est Deo, destitutus sensu, *tantum pompæ IMMOBILE SEPULCHRUM.* aut si mobile, mortuam tamen habens ani-

S. Pet. Chrys. serm. 121.

animam. Unde Theophylactus: *Profectò etiam cum viveret sepulta erat eius anima, carnem quasi SEPULCHRUM circumferens.* *Theophyl. in Lucam.*

IV. Vis hominem otiosum ante mortem mortuum, vivum in SEPULCHPO? Cordubensis Philosophus talem graphicè delineat. Ethnicum quidem, sed quo deterior sit Christianus otio deditus. Vaccia is erat homo prætura functus, negotiorum & curarum omnium pertæsus, otio velut sanie diffluens, & velut IMMOBILE SEPULCHRUM in villa sua ab hominum consortio remota delitescens: *In hac (villa) ille prætorius dives, nulla alia re quam otio notus consenuit, & ob hoc unum felix habebatur. Nunquam aliter Vaccia vivo præteribam, quàm ut dicerem. Vaccia hic situs est.* Annon iste fuit SEPULCHRUM vivi hominis, & si præterea inquinatus sceleribus, quæ plerunq; inter Ethnicos virtutum speciem induebant, etiam fœtens? *Sen. Ep. 55.*

Quàm verè idem Seneca alibi scripsit: *Otium mors est, & vivi hominis SEPULTURA.* Qui nihil agunt, hoc agunt, ut malè agant, nec ullum scelus est, quod non edoceat otium. Demetrius Philosophus otium appellare solebat mare mortuum, quia scilicet otiosum sedere non est malacia, sed malitia. *Sen. Ep. 82.* *Idem. Ep. 67.*

V. Jam verò & Psaltes Regius nobis digito monstrat SEPULCHRUM AMBULANS, cum detractores describit, idem repetens Psalmo 7. & 13. *SEPULCHRUM patens est guttur eorum, linguis suis dolosè agebant.* Lingua in corpore humano membrum optimum & pessimum, prodesse potest, & nocere. *Mors & vita in manu linguæ.* Circumsepta est dentibus & labijs quasi gemino inclusa sepulchro, sed cum exeritur in famam proximi, in de- *Psal. 7. v. 13.*

tractionem, venenum eructat, quot res simul occidit, & quasi devorat: *Lethaliter* (ait S. Bernardus) *tres inficit statu uno, eum qui detrahit, & de quo detrahit, & eum qui libenter audit.* Verè Sepulchrum quod cadavera exspectat, & mortuos vorat: *Sepulchrum patens est guttur eorum*: In quem locum Origenes: *Verbum Diaboli de sepulchro exit, dum ex ore detractoris egreditur.* Et divus Thomas: *Os eius, qui semper est paratus ad mortificandum per detractionem, est sepulchrum patens.* quia scilicet si clausum esset neminem inficeret: si mala quæ sciunt de proximo intra se continueret & intra labia, nec sibi nocerent nec proximo, sed dum illa malitiosè eructant, se pariter occidunt & proximum, ut meritò non tantum guttur eorum sed corpus dici possit SEPULCHRUM AMBULANS, mortuam animam circumferens.

S. Bern. Tr. de tripl. custod.

Orig. in Psal.

D. Tho. in Psal.

VI. Alibi porrò idem Psaltes rursum exhibet aliud SEPULCHRUM AMBULANS, dum canit: *similiter eos qui exasperant, qui habitant in sepulchris.* Bruno Astensis legit: *eos qui in ira provocant, qui habitant in sepulchris.* & addit: *SEPULCHRA dicuntur peccatores, foris dealbata intus fœtore & putredine plena. Sed qui sunt illi qui in ira provocant, nisi illi qui quotidie peccant, & ad pœnitentiam redire contemnunt?* Sine dubio peccator impœnitens, habens conscientiam peccatis infectam sepulchrum dici potest; sed non dum satis capio, curtalis dicatur in ira provocare, & exasperare Deum, qræsertim si Deus punire, differat, si peccantem quotidie & non pœnitentem longanimiter exspectet, tunc enim non provocatur in ira sed in misericordia, & patientia. Verum, tunc, maximè censendus est Deus irasci peccatoribus, quando indulget: *Magna,* inquit S. Hieronymus

Psal. 67.

S. Bruno Astens. in Psal. 67.

S. Hier. Select. Epist. 38.

mus, *ira est quando peccantibus non irascitur Deus.* Alio tendit in expositione huius Psalmi Hugo Cardinalis. *qui exasperant* inquit: *blasphemando & persequendo, qui habitant in sepulchris id est qui cupiunt mortem aliorum.* quasi innueret illos habitare in sepulchris, qui proximo mala desiderant, fodiunt illi foveas, ut mortuo succedant in hæreditatibus, in possessione facultatum, in adeptione officiorum, in consecutione aliorum bonorum temporalium, hi habitant in sepulchris, quia cogitatio eorum est de sepulchris aliorum; cum interim non recordantur suimet sepulchri, & immemores sunt se posse incidere in foveam, quam alijs fodiunt. *Hugo Card. in Psalm.*

VII. Quod S. Bruno Astensis peccatores impœnitentes nominet *SEPULCHRA foris dealbata*, revocat mihi in memoriã aliud SEPULCHRUM AMBULANS, de quo Salvator ipse apud Evangelistam locutus est: *Similes estis, inquiebat ad Pharisæos, sepulchris dealbatis, quæ à foris parent hominibus speciosa, intus verò plena sunt ossibus mortuorum, & omnia spurcitia, sic & vos à foris quidem paretis hominibus justi, intus autem pleni estis hypocrasi, & iniquitate.* Nulli profectò melius convenit nomenclatura hæc SEPULCHRUM AMBULANS quàm hypocritæ: ipsa ambulatio alium foris ostendit, alium intus celat. Splendet hypocrita, pietatem vultu simulat, amorem in oculis venalem habet, mella loquitur & ambrosiam; detrahe larvam, nihil illo fœdius: cortinam remove; premit altum corde dolorem: tolle nubem, odium fovet ac rancorem: dele cerussam, livorem deprehendes: ablue saccharum, venenum est quidquid loquitur & cogitat. Verè SEPULCHRUM DEALBATUM AMBULANS! de quo in hæc verba Chry- *Matth 23.*

S. Chrysost. hom. 45. in Matth.

sostomus disserit: *Sicut SEPULCHRUM quamdiu clausum est, pulchrum videtur foris; si verò fuerit apertum horribile est: sic & simulatores bonorum quamdiu non cognoscuntur laudabiles sunt, cum verò cogniti fuerint, inveniuntur abominaciles.* O si multis detraherentur larvæ, quas sibi affingunt; quàm horrida videremus cadavera ambulare per compita! Dubitaremus profectò an potius versemur inter mortuos quàm vivos, & cogeremur fateri infelicitatem nostri temporis cum Lipsio, qui ad mores huius ætatis respiciens aiebat:

Lips. Cent. 2. Epist. 6.

Irritamus quotidie magnum illud Numen, & quasi puniendi justæ causæ non sint, damus novas. Quando luxus, fastus, libido maior, impunitior? & religio passim nunc in ore, improbitas in corde. Verba pietatem sonant, facta ambitionem, avaritiam: nec in uno alteróve, sed apud plerumq; ordinem, ætatem, sexum. Omnia itaq; plena sepulchris ambulantibus: plures mortui quàm vivi discurrunt per plateas.

VIII. Quibus si & eos adiunxeris, quorum sapiens Seneca meminit; næ tu, si sapis, mundum istum odio habueris. *Isti*, inquit Seneca,

Senec. de prov. cap. 6.

quos pro felicibus aspicitis, si non qua occurrunt, sed qua latent, videritis, miseri sunt, sordidi, turpes, ad similitudinem parietum suorum extrinsecus culti. Non est ista solida & sincera felicitas, crusta est, & quidem tenuis. Itaq; dum illis licet stare & ad arbitrium suum ostendi, nitent & imponunt: cum aliquid incidit quod disturbet ac detegat, tunc apparet quantum altæ ac veræ fœditatis alienus splendor obsconderit. Dealbantur sepulchra, dealbantur parietes tenui crusta calcis, cum hæc decidit, apparet quid latuerit. Tales sunt quos mundus felices existimat sed *Non est ista solida & sincera felicitas.* Illum qui tumidus equo fertur per urbem, aut carrucæ in-

inauratæ insidet, magnâ famulorum stipatus catervâ nemo non obvius felicem credit. Erramus! miser est, ac sordidus: larvam detrahe, crustam abrade; pectus & animam inspice: hæc sæpè fœtidum olet hircum, & mortua est in corpore ornato velut SEPULCHRO dealbato. Quin etiam sæpè corpus ipsum ulceribus occultis plenum, scabie rigens, licet aurata veste ac serica cultum splendeat, SEPULCHRO fœdius est, ut cum sit corpus SEPULCHRUM animæ, vestes quoq; meritò appelles SEPULCHRUM SEPULCHRI. Vides alium inter choreas & tripudia exultantem, ore ad omnem hilaritatem composito, risui & cachinnis indulgere; nec crede felicem, coactus est sæpè risus: *Hilaritas ficta est*, ait iterum Seneca, *aut gravis & suppurata tristitia, & quidem gravior, quia interdum non licet palàm esse miseros: sed inter ærumnas cor ipsum exedentes, necesse est agere felicem. Sæpius hoc exemplo mihi utendum est; nec enim ullo efficacius exprimitur hic humanæ vitæ mimus.* &c. *Quos supra capita hominum, supra turbam delicatos lectica suspendit: omnium istorum personata felicitas est. Contemnes illos si despoliaveris.* Quid hoc aliud est dicere, quàm sub diversâ allegoria; tolle sepulchralem lapidem dealbatum, & invenies cadaver tabo & sanie putrescens, olidum, horridum. *Sen. Epist. 80.*

IX. Deniq; considera quemcunq; vitiosum, quemcunq; peccatorem; quamdiu in peccato est, mortuum affirma, & corpus eius quantumvis moveatur SEPULCHRUM AMBULANS est. De ebrijs Augustinus: *Ebrietas est quædam vivi hominis SEPULTURA.* De avaris Ambrosius: *Nihil interest inter funus & fœnus: nihil inter mortem distat &* *Aug. ap. Cornel. à Lap. in Prov. 5.*

Ambros. lib. de Tob. c. 10. S. Leo. serm. 6. de ieiun.

sortem. Et S. Leo: *Fœnus pecuniæ, funus est animæ.* De superbis Hieronymus: *Quanti indies diu vivendo portant funera sua, & quasi SEPULCHRA dealbata plena sunt ossibus mortuorum.* De carnis mancipijs ipsa scriptura testatur. Prodigus ille qui substantiam suam prodegerat luxuriosè, redux ad patrem quasi

Luc. 15.

mortuus resuscitatur ad vitam: *Frater tuus hic mortuus fuerat, & revixit.* Et in Apocalypsi Angelo

Apoc. 3.

Ecclesiæ Sardis scribit Joannes: *Non habes quod, vivas, & mortuus es.* Quomodo vivit & tamen mortuus asseritur? nempe ut ait nonnemo: *Introrsum*

Nazer. in Josue. c. 10 §. 28. Rup. in Apoc.

erat mors, & extrorsum vita. Rupertus de hoc agens: *Datur* (inquit) *conijci quod mortui huius mors fuerit peccatum carnis.* Communi proinde tam scripturæ, quàm Patrum consensu peccator mortuus censeri debet, & si videatur vivere, anima tamen eius mortua est, ut miretur Chrysostomus posse aliquem de

S. Chrysost. hom. 3. ad pop.

hoc dubitare: *Non nosti, quod qui in peccatis sunt etiamsi vivunt mortui sunt, qui verò in justitia sunt, etiamsi mortui sunt vivunt.* Audite ergò peccatores, & mentem recolligite: putatis vos esse Illustrissimos, Illustres, Generosos, Nobiles, honoratos &c. admitto & confirmo si justi estis: nego autem si peccato inquinatas habetis conscientias: ita enim nomen habetis quod iniquè usurpatis, cum sitis obscurissimi, ignobiles, inhonori, verbo SEPULCHRA dealbata, SEPULCHRA AMBULANTIA: cadavera mobilia. Est qui dicat cadaver sine anima posse appellari semihominem: melius appellabitur SEPULCHRUM, quasi *Semipulchrum:* ubi inpulchro corpore latet sceleribus fœtens & emortua anima.

X. Quare liceat mihi hodie ijsdem verbis com-

compellare peccatores, quibus usus est Paulus scribens ad Ephesios. *Surge qui dormis, & exurge à mortuis, & illuminabit te Christus.* Dicite cum prodigo mortuo & rursum aspirante ad vitam: *Surgam, & ibo ad Patrem meum.* Imitemini hodiernos Evangelicos mortuos. *Erant appropinquantes ad JESUM publicani & peccatores.* Si fuistis hactenus SEPULCHRA AMBULANTIA, cadavera mobilia, ad JESUM qui vita est ambulate, illi per pœnitentiam appropinquate. & reviviscetis. Prima bonitas est velle fieri bonum prima reviviscentia velle reviviscere. Fidem habete Chrysologo: *Ipse dixit ego sum vita. Quod est anima corpori, hoc est animæ Christus, sine anima corpus non vivit, non vivit anima sine Christo.* Multi quidem ambulant, sed quia non ambulant vel appropinquant ad Christum, properant ad mortem, sunt SEPULCHRA AMBULANTIA ad interitum; de quibus Apostolus ingemiscens aiebat: *Multi enim ambulant, quos sæpè dicebam vobis (nunc autem & flens dico) inimicos Crucis Christi, quorum finis interitus, quorum Deus venter est.* &c. ad quæ verba respexisse videtur Augustinus cum ambulantes ad peccata mortuos pronuntjavit: *Ambulant* (inquit) *pedes, intelligo corpus vivere, sed quo ambulant? ad adulterium: ergo mortua est anima.* Et rursum: *Loquentem audio, corpus loquitur, corpus vivit; sed interrogo, utrum & anima vivat? ecce loquitur corpus; vivit. Quid loquitur? mendacium loquitur, ergo mortua est anima.* Hoc non est ambulare, non est appropinquare ad Christum, sed elongare ab eo. Qui ad Christum appropinquat, ad vitam accedit. Ipse enim *peccatores recipit*, quos venit quærere, quia perdiderat ipsorum culpa. Nesciunt hodie quid ca-

Ephes. 5.

S. Chrys. sol. serm. 19.

ad Philip. 3.

S. Aug. serm 13. de Mart.

lu-

lumnientur Pharisæi murmurantes: *quia hic peccatores recipit, & manducat cum illis.* Cur non dicunt suscipit, sed potius recipit? quia isti sunt ovis perdita, drachma perdita; appropinquantes per pœnitentiam recipit. *Donat culpas, iram vertit in gaudium, dolorem mutat in gratiam quicunq; invenit quod amisit.* ait S. Petrus Chrysologus. Rectè igitur recipit, sed non quales ante ambulabant, extrahit mortuos è sepulchro, & vitam illis restituit. *Recipit peccatores Deus* (pergit Chrysologus) *sed Deus peccatores esse non sinit, quos recipit: peccator Deum non violat appropinquans; Deus peccatorem sanctificat cum appropinquat.* Ambulemus itaq; charissimi in novitatem vitæ, appropinquemus Christo per emendationem, & emundationem conscientiæ; ut per ipsum revificati, dicere possimus cum Apostolo: *Vita nostra abscondita est cum Christo in Deo.* & tunc *maius gaudium erit in cœlo super uno peccatore pœnitentiam agente, quàm super nonaginta novem justis, qui non indigent pœnitentia.*

S. Pet. Chrysol. serm. 168.

Coloss. 3.

DIS-

DISCURSUS VI.

Dominica IV. post Pentecosten.

Labor Asininus.

THEMA.

Tota nocte laborantes nihil cœpimus.
Lucæ 5.

SYNOPSIS.

I. Vix editi in lucem laborare incipimus, sed plerunq; sunt vani & frustranei nostri labores, quos si in bonum impenderemus possemus æternitatem mercari.

II. Philæmon Poëta daturus fabulam mortuus est inventus & egit veram fabulam, talis est vita nostra, in qua dormimus somnum, & nihil inde reportamus præter vana somnia.

III. Ita vivendo laboramus ut Oenus, qui sparteum funem torquebat inutili labore, quia asina stans à tergo quidquid ipse elaboraverat, absumebat, unde natum de labore inutili proverbium.

IV. Dives Evangelicus, qui congregabat in horrea, vano labore detinebatur, quia ædificabat & destruebat.

V. Tales vescuntur spinis ut Asini, & laborant Asinè. tota nocte ac nihil capiunt.

VI. Experti hanc laboris vanitatem Sapiens Salomon, & frater eius Absolon.

VII. Unde meritò Chrysostomus suadet illam sententiam Vanitas vanitatum & omnia vanitas, ubiq; scribendam esse & oculis obijciendam; ut cogitationes transferamus à perituris ad permansura.

VIII. Multi quidem exercent etiam quædam bona opera, sed hæc iterum perdunt per mala

opera, quod texere & retexere telam Penelopes labore inutili. Altè igitur animo infigamus illud effatum: Vanitas vanitatum!

Tota nocte laborantes nihil cepimus. *Lucæ 5.*

I.

HOminem ad laborem natum esse tam verum est, ut si id non testarentur sacræ paginæ, quotidiana singulorum evinceret experientia. Vix in lucem edimur laborare incipimus, & non est finis laboris nostri, nisi cum nobis concinitur. *Requiem æternam:* imò plurimis tunc primum incipit Labor & dolor longè gravissimus, qui malè laborarunt in vita. Putat nihilominus mundus se in laboribus suis felicem esse, & in perpetua inquietudine, quietem habere, cum sit infeliciſſimus. *Sapientiam & disciplinam qui abijcit infelix est; & vacua est spes illorum, & labores sine fructu, & inutilia opera eorum:* oraculum est sapientiæ. Videor mihi hodie audire in Apostolis nocturnis piscantibus amatores mundi clamentes: *Tota nocte laborantes nihil cepimus.* Alius piscatus est honores, & pro honoribus consecutus est fumos, imò *Nihil:* alius piscatus est divitias, & pro divitijs invenit *Nihil* in manibus suis: alius piscatus est voluptates, & pro voluptatibus obtinuit dolores, ex voluptatibus Nihil, ut cum Thoma Moro Angliæ regni Cancellario illos alloqui libeat: O stulti, & stupidi amatores mundi, tales & tanti sunt vestri labores, quos toleratis, ut piscemini *Nihil,* imò pœnas inferni, ut

Sap. 3. v. 11.

Tho. Mor. ap. Prot. disc. 2. Staplet. in vita c. 12.

si

si medietatem eorum impenderitis ad piscandam cœlestem gloriam, felicissimi essetis. Sapientissimè dictum: quibus non absimilia dicebat olim Salustius homo Ethnicus: *Si hominibus bonarum rerum tanta cura esset; quanto studio aliena, ac NIHIL PRO-FUTURA, multumq; etiam periculosa petunt: neq; regerentur magis casibus, quam regerent casus, eo magnitudinis procederent, ut pro mortalibus gloriâ æterni fierent.* Sed ego nolo vos hodie terrere pœnis inferni: vel allicere spe æternitatis, tamatsi & hæc ante oculos habere deberitis. Mitius agam vobiscum; solum ostendam vos laborare & frustra laborare, felicitatem piscari LABORES vestros inanes, frivolos, infructuosos, inutiles, cassos, frustraneos & ASININOS esse, quibus transactis nolentes volentes fateri cogimini: *Tota nocte laborantes Nihil cepimus.*

Salust. in Jugurth.

II. Philæmon Poëta fabulam daturus populo, cum propter repentinam pluviam differre cogeretur, postridie diu exspectatus non comparuit. Missi qui eum accirent, sed mortuum reperere, & (verba sunt Apulei) *retulerunt Philæmonem Poëtam qui exspectaretur, quo in theatro fictum argumentum finiret, iam domi veram Fabulam consummasse.* Nempe vita est quàm in mundo vivimus ludus quidam scenicus, & fabula. Unde Seneca: *Quomodo fabula sic vita.* Et Epictetus monet: *Memento actorem se esse fabulæ.* Omnes personati incedimus, alius agit personam Crœsi, alius Iri, alius Thrasonem, alius Davum, alius Euclionem, alius Prodigum, & cum sublata fuerit scena:

Apulei.

Sen. Ep. 77. Epict. Enchirid. cap. 22.

Vera redit facies, dissimulata perit

Petron. Arb. in Satyr.

Non contentus Divus Chrysostomus hac nuncupatione vitæ, addit etiam similem esse somnio: *Fa-*

bula quædam est & somnium vita: sicut enim in scena aulæo sublato varietates dissoluuntur, & omnia coruscante luce somnia avolant, ita consummatione veniente tam communi, quam uniuscuiusq; omnia dissoluuntur & evanescunt. Mira sæpè nobis imaginamur in somnijs, & velut præsentia esse putamus, sed expergefacti nos videmus delusos, & evenit nobis quod canebat Psaltes: *Velut somnium surgentium domine: imaginem ipsorum ad nihilum rediges:* ad quæ verba S. Bruno Astensis: *Citò transeunt omnia quæ in hoc seculo sunt, & sic sunt quasi somnium exurgentis; qui antequam à somno evigilaret, magnas divitias se in somnis habere videbat, exsurgens autem Nihil invenit.* Idem dicito de omnibus mundi amatoribus. *Dormierunt somnum suum omnes viri divitiarum* (omnes sectatores voluptatum, omnes ambitiosi, omnes gulosi & vinolenti) *& Nihil invenerunt in manibus suis*, imagines eorum & imaginationes ad *Nihilum* redactæ sunt: serò agnoverunt; se frustra laborasse. *Totâ nocte laborantes nihil cepimus.*

Psal. 72. v. 20.

S. Bruno Asten. in Psal.

III. Ne recedamus à fabulâ, ex ipsa fabula mundi *laborantium* frustratum & inanem laborem ostendamus. Mechopanes Pausiæ pictoris discipulus à diligentia, quàm soli artifices intelligant commendatus, ut est apud Plinium, pinxisse fertur Ocnum (ita nominatur sivè verus homo fuerit, sive fictus) ê sparto funem plectentem à cuius tergo asellus quidquid Ocnus plexuit, illicò rodens absumebat. Alij picturam hanc Polygnoto pictori attribuunt. Notat Pierius apud Pausaniam, qui huius inventionis etiam meminit, asellam nominari non asellum, quæ ab Ocni tergo restem absumat, ideoq; per hoc hieroglyphicum designari vult virum frugi,

Plin. lib. 35. cap. 11

Pierius Valer. hierogl. lib. 12.

gi, uxorem prodigam, quæ scilicet absumat quidquid maritus suo labore congesserit. Magis placet id referre ad omnes *Laborantes* mundanos, quia quantumcunq; fatigentur & sudent in conquirendis facultatibus, honoribus, delitijs, frustratos tandem spe sua se vident, cum nullum ex illis fructum referant; unde proverbij origo, de ijs qui frustrantur spe sua: dici enim solet *Ocni funiculum torquet*: magno labore & solicitudine quærit felicitatem in divitijs, honoribus, voluptatibus, & nihil inde reportat præter laborem. Heraclides Lycius de laudibus laboris lucubrationem conscripserat eo titulo, *Ponou egcomion Laboris laus*, eamq; Ptolomæo Regi obtulit cum sibi obvium habuisset. Rex inspecto titulo, primam abrasit literam, ut remanserit *Onou egcomion, Asini laus*, laborem Asino tribuens, qui ei maximè proprius inter omnia animantia, & inter *onos* & *ponos*, unicam literam discrimen facere insinuans. Sub hoc titulo meritò comprehenderis laudes omnium mundi sectatorum, qui suas cogitationes ultra non extendunt, quàm ut habeant, ut æstimentur, ut voluptatibus momentaneis fruantur. Verè enim asininè plerunq; laborant, & nil inde referunt amplius quàm Asini ex suo labore. Quod evenire experientia docet Alchymistis quos per antonomasiam vocamus *Laborantes*, qui dies & noctes insumunt in conficiendo *Lapide Philosophico*, & tamen eliquata omni sua substantia *Nihil* elaborant. *Pier. cit.*

IV. Videamus hanc veritatem in praxi. Evangelicus ille divitiarum gurges *ingratus Deo, sibi nequam, hostis pauperum, divitum nota, carcer naturæ*: uti eum appellat Chrysologus cum illi uberes fructus *S. Chrysol. serm. 104.*

ctus ager tulisset, anxiari cœpit & animo laborare,
Luc. 12. *Quid faciam* (inquit) *quod non habeo. Audistis quomodo non habet dives?* sunt verba Chrysologi: *Verum est, quia non habet semper, qui quærit semper. Non habeo quo congregem fructus meos.* Non habes horrea, in quæ reponas? ô te verè miserum (ut cum eodem Chrysologo dicam) *miserum quem ubertas sterilem, abundantia anxium, inhumanum copia, divitiæ fecere mendicum.* Et cum S. Ambrosio: *Angustiatur hic ex abundantia, constringitur & coarctatur ex opulentia, & ut video: ager ei tam redditus largiores, quam gemitus attulit graviores.* Ubi quietem deberet sibi augurari, novos meditatur *labores. Destruam horrea mea, & maiora faciam.* Stulte quid opus tantis laboribus? si horrea angusta sunt, laxæ sunt domus pauperum, ubi fructus multò melius tibi recondentur: quod redundat eroga, & non est opus destruere ac rursum ædificare. *Sed tota nocte laborans nihil capit.* Nocturnis pulsatur cogitationibus, nocturno fatigatur labore, unde & audit: *Stulte hac nocte à te repetent animam tuam. Benè stultè*, ait iterum S. Chrysologus: *quia migraturæ mox animæ condita satis longa præparabat. Convenienter hac nocte, quia fugiens misericordiæ lucem, avaritiæ tenebris se manciparat.* Animæ recondit quæ non manducat: *Anima mea habes bona multa.* Anima tua corpus tuum est, cui hæc bona conservasti, de anima parum solicitus, qua tibi erepta, pro corpore frustra laborasti. *Destruam* inquit, *horrea mea.* Ad quæ eleganter Basilius: *Destruam horrea mea, & maiora ædificabo. Si verò etiam hæc impleveris, quid tunc excogitabis? num rursus destrues, & rursus ædificabis? Et quid his stolidius fieri possit? laborare sine fine, ædificare summo studio, & de industria destruere.* Notate

S. Amb. hom. 81.

S. Basil. hom. 6. de div.

illa

illa verba: *quid his stolidius; & laborare & destruere.* Asinum vocamus *stolidum animal*; quod alij exprimunt per *excors, stupidus, stultus.* Laborat & destruit, an potius labores destruit, sicut Ocni *Asellus*, funem ab hero plexum devorans.

V. Eiusmodi stolidos laboratores videtur descripsisse patiens Job, cum ait: *Egestate & fame steriles, qui rodebant in solitudine, squallentes calamitate & miseria. Et mandebant herbas & arborum cortices, & radix Juniperorum erat cibus eorum.* Ad quæ verba recens scriptor: *Juniperi radices amarissimæ, eiusdem folia aculeis plena, hæc sunt mundialia oblectamenta.* Non sisto hic: sed respicio ad cibum Asinorum, qui est carduus, spina, stramen, herba obvia, & puto à Jobo describi divites qui in maximis facultatibus sunt egestate & fame steriles, in maximis laboribus spinis & carduis pascuntur: neq; hoc solum in morali sensu, sed reipsa divites avari, qui inter medios acervos pecuniarum sedent, sæpè nec sibi quidem boni sunt, vix agresti cibo famelicum ventrem explent. Non sine mysterio Christus apud Evangelistam divitias spinis comparavit: *Quod autem in spinas cecidit hi sunt qui audierunt, & à solicitudinibus & divitijs, & voluptatibus vitæ euntes suffocantur:* quæ ponderans S. Gregorius in rem nostram: *Quis mihi unquam crederet si spinas divitias interpretari voluissem, maximè cum illæ pungant, istæ delectent: & tamen spinæ sunt, quia cogitationum suarum punctionibus mentem lacerant.* His tamen delectantur divites, his quodammodo vescuntur ut *Asini* stolidi, & demum *suffocantur*: cumq; finis vitæ supervenerit, serò agnoscunt. *Tota nocte laborantes nihil cœpimus*, quia sunt ut loco citato aiebat Job: *Qui inter huiuscemodi læ-*

Job. 30. v. 3. & seq.

Christ. Vega. in Judic. num. 683.

Lucæ 8.

S. Greg. hom. 15. in Evang.

Job. 30. v. 7.

lætabantur, & esse subsentibus delitias computabant, filij stultorum. Qualia labra talis lactuca. Non credo Medicis asserentibus quod lac *Asinæ* medeatur chiragræ & podagræ: lac asininum ex sentibus & tribulis conficitur, lac divitum ex pecunijs, quo quantum turgescunt, tantum diligentius custodiunt, & contrahunt potius chiragram illiberali manu, quàm depellant, & ad curam animæ sunt *asinis* tardiores quasi spinas haberent in pedibus. *Laborantes tota nocte.*

VI. Expertus frustrationem laborum suorum sapiens Ecclesiastes exclamat. *Vanitas vanitatum,* *Eccle. 1.* *& omnia vanitas. Quid habet amplius homo de universo labore suo, quo laborat sub sole?* Non sine reflexione dixit *sub sole* quia qui laborant supra solem, habent copiosum fructum quo gaudeant: at sub sole nihil præter vanitatem. Id observavit Olympiodorus: *Olympiod.* *Omnes homines ait sub eodem sole versamur: eorum verò qui laborant, alij quidem vires intendunt suas ob ea quæ solem supereminent, ut cœleste regnum in hæreditatem accipiant, alij verò ob ea laborant quæ sunt sub sole, ut inanem scilicet gloriam, vel pecunias, dignitatemq; acquirant.* Omnia hæc sunt inania, sunt frustranea, sunt *Sap. 3.* fructu vacua. Nam sapientis effato: *Vacua est spes illorum, & labores eorum sine fructu, & inutilia opera illorum.* Videte Absolonem Regis filium, quanta cura & solicitudine, quanta cum animi anxietate suspirat ad Regios fasces, exspectat advenas in porta, osculatur ijs manus, blandè alloquitur, militem legit, patri rebellat, & iam iam se credit pulso patre in Israël regnaturum. Sed vacua erat spes illius, omnes conatus irriti: velut somnium, & imaginatio. *Adhæsit caput eius quercui, & illo suspenso inter cœ-* *2. Reg. 18*

lum

lum & terram, mulus cui insederat pertransivit. Quid rogo opus erat tam enucleatè omnes circumstantias exprimere in sacro textu, quomodo labores Absolonis pro Regia corona in irritum reciderint, ut etiam de *Mulo*, cui insederat, mentio fieret? mysterium hic latens aperit Venerabilis Drogo. *Pendet Absolon per comam capitis sui, & Mulas cui insederat transijt, quia mundus transit & concupiscentia eius.* Quid obtinuit hic ambitiosus juvenis de universo labore suo? titulum sepulchri, imò *Nihil.* *Porrò Absolon* (ait sacer textus) *erexerat sibi cum adhuc viveret titulum &c. vocavitq; titulum nomine suo, & appellatur Manus Absolon usq; ad hanc diem.* Nihilne aliud remansit Absoloni? nihil prorsus præter titulum: *Manus Absolon*: omnis operatio Absolon & laborum fructus est titulus sepulchri. Aptè ad hunc sensum Seneca: *Quosdam cum in consummationem dignitatis per mille indignitates erepsissent, misera subijt cogitatio, ipsos laborasse in titulum sepulchri.* O vanas hominum spes! ô inanes labores! *Tota nocte laborantes nihil cepimus.*

Drogo de sacram. Dom. pass.

Sen. de brev. vit. c. 19.

VII. Hos frustraneos mundanorum labores aversatus D. Chrysostomus non uno in loco, monet, hortatur, rogat, ut animum ad veritatem non ad vanitatem convertamus. *Sæpissimè ista* (nempe vana studia & labores) *reprehendimus, humanam vitam Nihil esse dicentes: Quid tanto studio quod Nihil est quæris? quid labores pro Nihilo sustines?* Atq; ut veritatem persuadeat efficacissimum assumit exemplum Salomonis. *Audi quid dixerit Salomon, qui præsentium rerum periculum fecerat. Ædificavi inquit mihi domos, plantavi hortos, atq; pomaria, vineas & piscinas aquarum, argentum & aurum congregavi mihi &c. Nullus*

S. Chrysost. hom. 16. in Ep. 1. ad Timoth.

unquam tantis abundavit delitijs, nullus adeò fuit illustris, nullus tam sapiens, nullus maiore principatu, nullus cui tam ad vota cuncta succederent. Quid ergo? NULLUM EX HIS RETULIT FRUCTUM. Quid ait post ista omnia? Vanitas vanitatum, inquit, & omnia vanitas! Crede experto singula, quæ in mundo concupiscis & casso labore inquiris, crede decepto in singulis, nisi forte tuipse iam pridem expertus sis, quid sit *Tota nocte laborare & nihil capere.* Quod si te aliquando à mundo deceptum agnoscis, nonne Asino stolidior es, quod iterum eius frustraneis laboribus humeros supponas? *Vanitas, vanitatum & omnia vanitas* repetit alibi iterum Chrysostomus, & adiungit: *Hoc dictum in parietibus, in vestibus, in foro, in ædibus, in vijs, in fenestris, in januis, sed potissimum in ipsa cuiusq; conscientia continenter inscriptum esse oportet, omniq; tempore cogitatione observari.* Vult nimirum sanctus Pater ut cogitationes nostras à transitorijs ad permansura, à vanis ad solida, à falsis ad vera transferamus, & pro frustraneis laboribus, fructuosos suscipiamus, pro *Nihilo Aliquid* agamus.

S. Chrysost. To. 7. in Ev.

VIII. Metuo hodie nonnullorum censuram, quasi velim proscribere omnem curam rerum temporalium. Quid rogo inquiunt, num omnes oportet cucullum induere? omnes sacris adscribi? omnes tantum orationi & lectioni vacare? aut soli fortè Sacerdotes, soli, Religiosi cœlorum hæredes erunt? An divitiæ tantum malum sunt, ut eas comparare sit *Labor Asininus*, qui nihil afferat utilitatis? quomodo sine his mundus sustentaretnr? Si omnes Eremiticam vitam ageremus, quis laboraret? quomodo vel ipsi Ascetæ toti in res sacras intenten-

tenti vitæ subsidia nanciscerentur? Planè ad votum meum hæc est obiectio, qui non damno omnem laborem, non proscribo divitias, sed rectum earum usum desidero. Neq; mihi persuadeo omnes mundi amatores, omnes divites vel ambitiosos, usq; adeò perversos esse, ut nihil unquam de Deo cogitent, nunquam orationi vacent, nunquam aliquid boni operis exerceant. Nam video divites ac opulentos, honoratos & plebeios promiscuè frequentare templa, interesse concionibus, audire Missas, quin etiam sæpè eleemosynas elargiri. Hoc laudo. Sed parcite mihi si verum eloquar. Plurimi ex his videntur mihi texere telam Penelopes, & quantumvis suis vanis curis & laboribus seria intermisceant, nihilominus *Laborantes nihil capere.* Penepole Ulyssis coniunx apud veteres laudatissima, & à fide in coniugem per multos annos absentem commendata, telam texebat de die,& eandem retexebat de nocte. Hoc nisi gratia fallendi procos fecisset, planè fuisset *labor frustraneus.* Ita nonnulli quod subinde in templo, in foro, orando, eleemosynam modicam dando quasi de die texunt, retexunt iterum de nocte per vitia, per avaritiam, per gulam, per superbiam, & ambitionem: de nocte in quam: *Quid enim est peccatoris vita nisi nox* ait S. Gregorius. Divitias non damno quas dat Deus, sed vellem, ut qui habent divitias ijs rectè & ad salutem uterentur. *Divitiæ si affluant nolite cor apponere:* ait Psaltes Regius. O quàm multi frequentant templa excordes, qui cor apposuerunt divitijs, qui cogitatione sua vagantur in arcis suorum thesaurorum, solo corpore præsentes in Ecclesia! quàm multi ambulando per forum, vel exeundo ê templo paucos nummos ex humano re-

Nat. Com. in Mythol. lib. 8. c. 24.

S. Greg. in lib. 1. Reg. c. 15.

Psal. 61.

spectu, pauperibus eleemosynæ loco proijciunt, interim privatim centenos & millenos per fraudes, per usuras, per dolos exsugunt à miseris! Hi telam texunt de die, & retexunt de nocte, ac tandem *dormiunt somnum suum & Nihil inveniunt in manibus suis. Tota nocte laborantes Nihil capiunt.* Idem dico de ambitiosis, gulosis &c. quibus omnibus opto, ut conscientiæ & cordi suo inscribant *Vanitas vanitatum & omnia vanitas*, idq; seriò recogitent, nec apponant cor suum divitijs pluris eas facientes quàm bonam conscientiam: non apponant cor ambitioni & honoribus, ut obliviscantur conditionis suæ: non apponant cor illecebris & voluptatibus quæ eneruant animos, & in Dei servitio faciunt languescere: sed cum hodiernis piscatoribus in verbo Dei laxent retia sua in capturam meritorum. Jaciant hamum cum esca, volo dicere largas eleemosynas erogent pauperibus, ut comprehendant multitudinem gratiarum divinarum; honores non æstiment nisi quantum per eos proximo prodesse valent; voluptates contemnant, ut tanto aptiores inveniantur in Dei servitio. Verbum Domini est:

Luc. 12. v. 33. *Date eleemosynam: facite vobis sacculos qui non veterascunt, thesaurum indeficientem in cœlo.* Dicat ego Dives: *In verbo tuo laxabo rete.* Verbum Domini est:

Deut. 15. *Non contrabes manum sed aperies eam pauperi, & dabis mutuum, quo eum indigere perspexeris.* Dicat ambitiosus:

Luc. 14. *In verbo tuo laxabo rete.* Verbum Domini est: Qui se humiliat exaltabitur: Dicat frœnerator:

Matth. 6. *In verbo tuo laxabo rete.* Verbum Domini est: *Quærite primum regnum Dei, & justitiam eius, & hæc omnia adijcientur vobis.* Dicant omnes mundi amatores:

Luc. 11. *In verbo tuo laxabo rete.* Verbum Domini est: *Beati*

ti qui audiunt Verbum Dei, & custodiunt illud: Dicant omnes Auditores mei: *In verbo tuo laxamus rete,* quia *verba vitæ æternæ habes.* Amen.

DISCURSUS VII.

Dominica V. post Pentecosten.

Flagellum flagellatum.

THEMA.

Qui autem dixerit fatue: reus erit gehennæ ignis. *Matth. 5.*

SYNOPSIS.

I. Lingua universitas iniquitatis, & flagellum quod Christus severè flagellat, & hoc sermone flagellandum est.

II. Iracundæ linguæ vitium propriè appellari potest Flagellum, quia & plagam infert & infamiam.

III. Unde qui proximum convitiatur vel infamat Draconi similis est, qui habet septem capita.

IV. Et hic septiceps Draco peior est flagello famis & belli quia sæpè uno morsu plures occidit, quàm fames & bellum! maximis sæpè viris ingentia damna intulit: imò omnia mala ab hoc malo.

V. Ipse Iobus qui alijs promittebat immunitatem à flagello linguæ, ab eo non fuit immunis, ut ob id in querelas solveretur. Et maluit in sepulchro computrescere, quàm ab hoc Flagello flagellari.

VI. Quid Christus? omnia tormenta levius tulit, quàm convitia, & blasphemias. Acutius est flagellum linguæ, quàm lancea, qua corpus Christi perforatum est.

VII. *Unde detractores & einsmodi linguosi Deo sunt odibiles, & eorum lingua maledicta, quia uno ictu tres interficit.*

VIII. *Qua veritate agnita sancti viri detractores studiosè vitabant. Ut S. Augustinus, S. Thomas de Villanova, Franciscus Suarez.*

IX. *Frustraverò est flagellare hoc flagellum; nisi Deus flagellet uti detractoris famæ S. Ambrosij.*

X. *Fugiamus hunc Draconem, hoc flagellum, Deo odibile, quod graviter punitur in æternis pœnis:*

Qui autem dixerit fatue; reus erit gehennæ ignis. *Matth. 5.*

I.

ODij pariter & amoris instrumentum est lingua; idem pessimum & optimum in corpore humano membrum. Vulnerat, & sanat; venenat, & medetur; nocet & prodest; & quidem plus nocet quàm prosit; citius sauciat, quàm cicatricem inducat. Virus eius penè insanabile, ulcera sæpè incurabilia, nocumenta irreparabilia, damna infinita. Unde rectè à Jacobo Apostolo nominatur *Universitas iniquitatis*. Oecumenius legit: *Mundus iniquitatis*: Syriaca habet: *Mundus peccati*, quasi omnis iniquitas originem & radicem haberet à lingua, vel quasi omne peccatum quod in mundo est, linguæ ministerio perficeretur. Certè per hanc invidia ringitur, odium exardescit, iracundia furit, gula ingurgitatur, superbia inflatur, luxuria accenditur: verbo omne flagitium aut inchoatur aut perficitur: ut actum agat, qui omnia mala promanantia à lingua, velit enarrare. In hodierno Evangelio reprehenditur à Christo lin-

Jacobi 3. v. 6.

lingua Iracunda, quæ in proximum debacchatur ſive indignando, ſive convitiando, ſive (quod & frequentiſſimum & graviſſimum eſt) detrahendo, & infamando: vel ex hoc ſolo capite digna appellari *Univerſitas iniquitatis*, quia penè univerſum humanum genus corrumpit. *Tanta huius mali libido mentes hominum invaſit*, (inquit S. Hieronymus,) *ut etiam qui procul ab alijs vitijs receſſerunt, in iſtud tamen quaſi in extremum laqueum Diaboli incidant.* Eſt profectò lingua convitians & detrahens laqueus convitiatori & detractori, eſt verò etiam *Flagellum* proximo, in quem convitia, & detractiones jactantur. FLAGELLUM dico, quia livorem & cicatricem, & ſæpè inſanabile vulnus poſt ſe relinquit: imò effectum habet graviorem, quàm ullum FLAGELLUM, ut adſtruit Eccleſiaſticus: *Flagelli plaga livorem facit: plaga autem linguæ comminuet oſſa*: Quid mirum igitur quod hodie Chriſtus benedictus in talem linguam adeò ſeverè pronuntiet? *Qui autem dixerit fatue, reus erit gehennæ ignis.* Lata eſt ſententia, qui calumniatur, qui convitium dicit, qui bonam famam detrahit proximo, reus eſt gehennæ ignis. Ut verò nos hanc evadamus ſententiam *FLAGELLUM Linguæ* convitantis & detrahentis FLAGELLEMUS præſenti ſermone, & quanta mala in mundo excitet pauliſper recogitemus.

S. Hier. Ep. 14. ad Celant.

Eccle. 28. v. 21.

II. Non ſum neſcius quod ſcripturæ Interpretes ſuper hodierna doctrina Chriſti varijs inter ſe diſceptent explanationibus, præſertim quid in ſecundo & tertio gradu iraſcentium per vocem *Raca*, & vocem *fatue* voluerit Salvator exprimere. Mihi placet Hugonis Cardinalis aſſertio: *Secundum varietatem culpæ, variatur qualitas pœnæ. Minus eſt enim*

Hugo Card. in Matth.

ira

ira cordis; plus est Raca, id est affectus iræ in vocem prorumpens: plus etiam est fatue, id est certa expressio convitij, propter quem redditur aliquis infamis. Porrò vox *Raca*, ut idem Doctor ait; *interiectio est, indignationem significans proferentis:* Nec est per se quid significativum, sed denotat omne verbum ex indignatione prolatum sine criminis expressione, uti advertit S. Hieronymus: *Hoc verbum propriè Hebræorum est, id est inanis, vacuus, quem nos possumus vulgata iniuria, absq; cerebro nuncupare.* Talia sunt hodie passim in usu: homo nauci, flocci, stolo, stipes &c. Vox *fatue* iam est expressiva criminis, & omnem criminis impositionem complectitur, ut notat Lucas Burgensis: *Cuius ira eò prorumpit, ut fratrem suum adhuc sceleris alicuius, aut impietatis notet, eò enim pertinet convitium fatui: nam fatuus verè ac proprie est, qui vitam instituit non secundum legem Dei.* Et hoc linguæ iracundæ vitium propriè FLAGELLUM potest appellari, siquidem & plagam infert & infamiam, FLAGELLUM est mancipiorum & vilissimorum hominum supplicium, & non tantum livorem, sed & infamiam post se relinquit flagellatio. Sic prorsus contumelia, convitium, detractio proximum non solum lædit gravissimè, verum & infamiæ notam ei inurit.

S. Hieron. in Cate.

Luc. Burg.

III. Quantum verò hoc malum sit & quàm multiplex, intelligemus ex visione illa Joannis Apocalytica: *Ecce Draco magnus rufus, habens capita septem, & cornua decem: & cauda eius trahebat tertiam partem stellarum cœli, & misit eas in terram.* Homo iracundus qui proximo suo convitiatur, qui eius famam obscurat Draconi similis est, cuius lingua instar caudæ Draconis, quidquid in proximo illustre, vir-

Apoc. 12.

virtuosum,& velut sydereum videt, palam subinde, sæpius clam & in occulto *flagellat*, & ex alto existimationis cœlo in terram *detrahit*, ut non amplius credatur talis esse, qualis vel erat vel apparebat. Neq; id uno modo molitur, sed vario, uti observat S. Bernardinus: *Detractio est secreta bona occultare, occulta bona denigrare, bona in mala invertere, bonis mala miscere, occulta mala manifestare, audita mala augmentare, atq; crimina falsa imponere, quæ sunt septem Draconis. Id est detractionis capita, de quibus Joannes ait: habens capita septem.* Heu immane monstrum quod tanta mala contra bonum molitur! Draco solo flatu necat viventia, detractor & convitiator viros aperit, nocet, & sæpè infert mortẽ animæ proximi, semper suæ; sæpè etiam mortem corporis tam sui quàm alieni. Unicum *Mentiris* aut *Mendax* es, quoties in duella, in cædes mutuas concitavit antea amicissimos? Quoties imminuta uno verbo laus viri boni, illum exalto bonæ famæ detraxit in terram, ut nunquam amplius ad pristinum honorem resurgeret! Hoc est quod dicebat David: *Posuerunt in cœlum os suum, iniquitatem in excelso locuti sunt.* Summa petit livor, quem virtus in gloriæ theatro collocat, eum aggreditur invidia & malevolentia, ut quasi stellus ê cœlo detrahere videatur. Invidiæ filiam nominat detractionem Doctor Angelicus, quæ *nititur qualitercunq; minuere gloriam proximi.*

S. Bern. To. 2. ser. 29. art. 2. c. 7.

D. Tho. 2. 2. q. 73. a. 3.

IV. Hominem in alto virtutis collocatum, & de manu Domini correptionem ac adversa forti animo acceptantem consolans Job, promittit immunitatem à septem malis, quasi innueret septem capita Draconis quorum modò meminimus: *In sex tribulationibus liberabit te, & in septima non tanguet te ma-*

Job 5. v. 19.

malum. Quæ rogo sunt illæ tribulationes? fames, bellum, & tertio loco quasi non inferior tribulatio fame & bello: FLAGELLUM LINGUÆ. *In fame eruet te de morte & in bello de manu gladij: A FLAGELLO LIÑGUÆ absconderis:* per quæ videtur comparare *FLAGELLUM linguæ* cum *Flagello famis, & flagello belli.* Sanè cum fames & bellum sæviat in vitam humanam, & plures simul mortes causet, non malè potest *FLAGELLUM linguæ* illis comparari; utpote quod integras communitates, integras urbes demolitur. Unde S. Chrysostomus versans allegatum à nobis textum *Qui autem dixerit fatue* &c. cum sibi obiecisset ex quorundam opinione, illud per exaggerationem sive per hyperbolen dictum esse: *Noli* inquit, *aspicere, quod unum hoc verbum sit, sed quantum periculi habeat expende. Hæc pericula & homicidia sæpè pepererunt, & urbes sæpè integras subverterunt.* Ut hoc probemus non opus est alijs exemplis, quàm experientia quotidiana. Nisi enim essent detractores, susurrones, calumniatores in aulis Principum, rara forent bella, rara urbium & Provinciarum excidia. Lipsius acutè perstringens mala calumniæ, inquit: *Breviter hoc accipite. Quidquid fraudium, scelerum, oppressionum usquam aut unquam in Aulis fuit, id manasse ab hoc capite, ab hoc fonte. Alexandrum illum magnum in tot amicorum neces quid nisi calumnia impulit? Socratem vita, Rutilium civitate, quid nisi calumnia expulit? Et ne vetera tantum cogitemus* &c. *Doletis hærere in Reipub. visceribus discordiarum tela? calumnia intecit. Ardere tot iam annos facem hanc civilium bellorum? calumnia accendit. Nec quidquam malorum videmus, aut vidimus, quod non ab hac scaturigine diffusum. Populi in*

S. Chrysost. hom. 16. in Matth.

Lipsius Orat. de Calumn. Cent. 5. Miscell. Epist. fin.

Re-

Reges, Reges in populos non alia re excitati primò atq; irritati sunt, quàm hoc linguario flagello. O quàm melius dixisset FLAGELLO, quod est juxta Apostolum *Universitas iniquitatis*. Unde sapientiores Principes animadverso periculo, quod ex eiusmodi aulicis *Flabellis* sive *Flagellis* imminet, acerrimo semper odio infectati sunt susurrones, calumniatores, & detractores famæ alienæ. Antoninus Pius capitali sententia in eos animadvertebat, nisi probarent quod effutiverant. Opilius Macrinus studiosè conquisitos, exquisitis pœnis mulctabat. Vespasianus & Titus Imperatores, illos veluti publico destinatos exitio summoperè execrabantur, & FLAGELLIS cæsos in Amphitheatri arena spectandos proponebant, ut ita pœnis publicis coërciti tam ipsi quàm alij à noxa per calumniam inferenda abstinerent. Suetonij verba sunt in Tito: *hos* (nempe delatores & calumniatores) *assiduè in foro FLAGELLIS ac fustibus cæsos, ac novissimè traductos per Amphitheatri arenam partem subijci in servos ac venire imperavit, partim in asperrimas Insularum avehi.* Calumniator qui Severum Proconsulem detulerat quasi ambitûs reum, ex sententia Præfectorum Prætorio in crucem actus est. Graviſſimè quoq; Domitianus Imperator in hæc hominum monstra animadvertere solitus, illud frequens in ore habuit: *Princeps qui delatores non castigat, irritat.* Atq; ita si ad malorum radicem oculos vertamus, inveniemus esse hoc Flagellum linguæ. Sed nondum dimitto Jobum, qui timenti Deum viro & patienti adversa promittebat immunitatem à FLAGELLO LINGUÆ. Quis ipso inter adversa tolerantior? quis Deo coniunctior? Innumera perpessus infortu-

Suet in Tito. cap. 8.

Spartian. in Sever. c. 4.

Suet. in Domit. c. 9.

tunia laudabat Deum, nec agrorum vastatio, nec pecoris iactura, nec ruina Domus, nec filiorum oppressio ullum ab eo verbum impatientiæ extorsit: at ubi ventum est ad calumnias, ad convitia, ad improperia, cum ei amici & uxor insultarent; non-

Job. 19. nihil commotior inquiebat: *Usquequò affligitis animam meam, & atteritis me sermonibus.* Et post pauca: *Contra me erigimini, & arguitis me opprobrijs meis. Saltem nunc intelligite, quia Deus non æquo judicio afflixerit me, & FLAGELLIS suis me cinxerit.* Quasi diceret; reflectite vos quod Deus quidem me castiget linguis vestris velut. FLAGELLIS, sed nimium est quod facitis: *usquequo affligitis?* Cessate semel mihi exprobrare insciticiam, ignorantiam, stultitiam meam, desinite me habere pro fatuo: *Si ignoravi, mecum erit ignorantia mea.* Per calumnias me quidem affligitis, sed plus nocetis vobis quàm mihi: unde ad hunc locum Cardinalis Hugo: *Af-*

Hugo in Job. *fligi dicit, quia injustè arguebatur & falsè.* Convitium & improperium sentit justus magis quàm gravissima quævis damna corporis & fortunarum. Origenis sententia est: *Sæpenumero, qui corporis cruciamenta toleravit, non passus est verba:* quia homini bonæ

Origen. ibid. conscientiæ & bonæ famæ gravius est ferre *flagellum linguæ*, quàm aliud quodvis tormentum: & multi pro conservanda bona fama plus enituntur, quàm pro conservanda temporali vita: quia datâ optione eligunt potius vitam perdere quàm famam.

V. Videtur hoc ipsum sensisse Jobus, qui levius quid æstimavit jacere in sepulchro, putrescere, & corrodi vermibus, quàm impeti linguis importunorum consolatorum, quàm audire improperia. Audite quid dicat: *Putredini dixi Pater meus es,*

Job. 17.

ma-

mater mea, & soror mea vermibus. Suavi Patris & matris nomine appellat putredinem, & charâ sororum nomenclaturâ indigitat vermes. Atvero ad importunos suos consolatores conversus ait: *Carnibus meis Saturamini.* Nunquid vermes saturantur carnibus humanis in sepulchro? cur ergo officium vermium tribuit exprobrantibus & convitia jactantibus, econtra verò paternum, maternum, & sororium nomina quæ sunt consolatoria assignat vermibus? Nempe gravius illi erat audire convitia & opprobria, & imputationes falsas, quàm corrodi in sepulchro à vermibus. Huc videtur respexisse Author Catenæ Græcæ cum ad præfata Jobi verba hæc addit: *De carnibus inquit meis saturamini, præsertim cum probrosi sermones ad depascendos artus satis per se valeant.*

VI. Quod Jobus tantoperè senserit improperia satis quidem ostendit gravitatem linguæ convitiantis & detrahentis: Sed maius adhuc veritatis argumentum habemus in Christo benedicto, qui inter immanissimos cruciatus, inter acerbissima passionis tormenta, sicut agnus coram tondente se obmutuit, spinas, clavos, flagella, sputa, verbera, crucem tulit tacendo: ad falsa tamen testimonia, & contumelias & blasphemias aperuit os suum, & clamavit *Deus Deus meus, ut quid dereliquisti me.* Ut observavit D. Cyprianus Christum alloquens: *Clavis sacros pedes terebrantibus, fossisq; manibus de vulnerum anxietate non loqueris; de spinis sacrum caput pungentibus non quereris, sed satagis ut innotescat posteris quare derelictus à Deo videaris, expositus contumelijs & ludibrijs Judæorum.* Nimirum atrocius multò feriunt contumelia & convitia, quàm spinæ, quàm

D Cyprian. ap. Veg in Judic.

clavi, quàm flagella, & crudelius est multò *FLAGELLUM linguæ*, quàm aliud quodcunq; flagellum materiale : imò ex mente S. Bernardi lingua calumniatrix & maledica gravius Christum læsit quàm lancea quâ latus eius perforatum est. Effatum illius est. *Nec verò eiusmodi linguam ipso etiam mucrone quo Dominum latus confossum est, crudeliorem dicere verearis. Fodit enim hic quoq; Christi corpus, & membrum de membro, nec iam exanime fodit, sed facit exanime fodiendo. Ipsis quoq; nocentior est spinis, quas illi tam sublimi capiti furor militaris imposuit : Seu etiam clavis ferreis, quos sanctissimis manibus illis & pedibus consummatio Judaicæ iniquitatis infixit.* Non loquitur de solo Christo, sed & de eius membris, quæ quotidie crudeli hoc FLAGELLO *linguæ* flagellantur & saucian-tur. Corpus Christi est Ecclesia, membra Christi sunt fideles : Lingua convitians & maledica hoc corpus *facit exanime fodiendo.*

S. Bern. serm. 17. de diverf. To. 2.

VII. Hæc fortè nota sunt calumniatoribus & detractoribus, sed cum detractiones & calumniæ trahant originem ab odio, tanto libentius in hoc vitium proruent, quanto magis per illud proximus læditur. Nam maior exosi miseria, est maior odientis consolatio. Verum si sapiunt effectum tanti vitij respicient, & ex ipso sensu eorum quos lædunt, agnoscent quantoperè lædant Deum & suam animam. S. Paulus cum multa scelera & sceleratos enumeraret, etiam nominavit *susurrones, detractores Deo odibiles, contumelioso, superbos, elatos.* Quid sibi vult rogo quod solos detractores vocet Deo odibiles ? an fortè superbi & elati non sunt Deo odibiles ? Etiam isti, sed maximè, & per antonomasiam sive in supremo gradu detractores, quia superbi, elati

elati, & similes suam tantum lædunt conscientiam, & fortè proximi in quantum scandalizant; atverò detractores uno ictu tres feriunt, eum cui detrahunt, seipsos, & eos coram quibus detrahunt. *Verba bilinguis,* inquit sapiens, *quasi simplicia, & ipsa perveniunt usq; ad interiora ventris.* Pagninus legit: *Verba susurratoris sunt ut vulnera.* Alia lectio habet: *Lingua triplex maledicta erit.* Illa videlicet qui per susurros & detractiones, se, & proximum, & auditores lædit. De qua S. Bernardus: *Nunquid non vipera est ista lingua? ferocissima planè: nimirum quæ tam lethaliter tres inficiat flatu uno.* Et alibi. *Unus est detractor, qui loquitur, & unum tantum verbum profert, & tamen illud unum verbum, uno in momento multitudinis audientium aures inficit, animas interficit.* Necessarium planè est, ut talis odibilis sit Deo, & ut sapiens addit etiam hominibus: *Abominatio hominum detractor.*

Prov. 18.

S. Bern. serm de tripl. custod. sup. cit.

Idem Bern. ser. 24. in Cant.

Prov. 24.

VIII. Et hæc ipsa causa est cur sancti & timorati viri omne consortium detractorum studiosè vitaverint. S. Augustinus excludebat tales à sua mensa proposito ut ab omnibus legi posset illo disticho:

Quisquis amat dictis absentum rodere famam
Hanc mensam vetitam noverit esse sibi

S. Aug. ad frat. in Erem.

Notate vocem *rodere,* quæ propriè de canibus dicitur, quasi detractores appellaret canes, sed peiores sunt canibus, quia ut notat Bellovacensis *immunda habent ora admodum canum.* Et canis domesticos suos non allatrat, alios canes non facilè mordet: detractor verò & convitiator nulli parcit: Unde S. Bernardinus senensis ait: *Crudelior feris meritò comprobatur: leo leoni parcit, lupus lupum non comedit, & quasi omnes feræ crudeles, alijs feris generis sui parcunt, solus de-*

Bellovac. in spec. mor. T. 3. lib. 3. dist. 3.

S. Bern. Sen. To. 2. ser. 29. art. 1.

detractor sibi similes satagit devorare. Genium S. Augustini imbiberat eius sectator S. Thomas de Villanova, qui aliquando exspectans in aula Caroli V. Imp. audientiam circumdatus multis nobilium aulicorum famam alienam lacerantium, *modestè assurgens, vos Principes, inquiebat, obsecro ut alia confabulari velitis, aut per vos hinc mihi liceat abire.* Celeberrimus ille Theologus Franciscus Suarez Societ. Jes. invitatus ad mensam Archiepiscopi Ulyssiponensis, cum ibi nonnulli convivæ detrahere incepissent absentibus, libero ore in ea verba erupit: *Aut iste præcidendus est sermo, aut bona cum venia hinc ego abeo.* Obstupuere libertatem convivæ, sed Archiepiscopus ea delectatus, virumq; sapientissimum complexus: *macte,* inquit. *Franciscе, non alium ego amicum pervelim quàm te, qui absentis amici famam adeò liberè tuearis.* Nempe detractor odibilis Deo juxta & hominibus.

Rho. hist. var. lib. 4. c. 3.

Rho ib. §. 5.

IX. Flagellavimus *flagellum linguæ* convitiantis, contumeliosæ, detractoriæ, quæ ab eadem radice oriuntur & modicè differunt, ut advertit S. Thomas: *Verbo dupliciter aliquem lædit, uno modo in manifesto, & hoc fit per contumeliam; alio modo occultè, & hoc fit per detractionem.* Sed huic FLAGELLO non sufficiunt omnia flagella mundi adeò universale & commune est: ut unde pronuntiat de eo Salmeron: *Adeò frequens est hoc vitium, etiam apud pios & religiosos, ut nomen quinti elementi, sine quo vivi non potest, apud quosdam obtinuerit.* Et nisi hoc FLAGELLUM seipsum flagellet, non cessat flagellare: quod accidisse cuidam Episcopo memorat Bellovacensis: Assidebant fortè mensæ S. Augustini plures alij Episcopi & Clerici, cum allatum est nuntium de

D. Tho. 2. 2. q. 73. a. 1.

Bellovac. Spec. mor. T. 3. lib. 3. dis. 3.

de mõrte S. Ambrosij Mediolanensis Antistitis, cuius famæ paulò ante quidam ex præsentibus Episcopis detraxerat: is audiens mortuum sanctum virum *simili vulnere percussus, & ad lectum deportatus, ipsa nocte diem clausit extremum.* Ecce FLAGELLUM linguæ seipsum flagellavit ad mortem.

X. Fugiamus ergo hanc pestem, hunc Draconem, hanc viperam, hanc caninam rabiem, hoc insatiabile FLAGELLUM, quod monet sapiens. *Time Dominum fili mi, & Regem, & cum detractoribus ne commiscearis: quoniam repentè consurget perditio eorum.* Uti accidit modo memorato S. Augustini convivæ, uti accidit illi de quo author fasciculi virt & vitio. *Hic morte præventus est sine confessione, neq; enim merebatur, ut ea lingua peccati venenum evomeret, qua tam frequenter aliorum innocentiam lacerarat.* De alio item narrat quod post mortem aperuit exertam ab ore usq; ad terram dependentem linguam igneam, quam crebris morsibus mordebat, & expuebat: & pœnæ causam rogatus respondit: *Quia dum vixi, per maledictum hoc membrum omnes sum persecutus ab hoc tormento in perpetuum non liberabor.* Hæreat nobis altè demissa in pectus hodierna Christi sententia: *Qui autem dixerit Fatue reus erit gehennæ ignis.* Hanc pœnam caveamus.

Prov. 24. v. 21.

Amb. fascic. virt. & vitior.

DISCURSUS VIII.

Dominica VI. post Pentecosten.

Antithesis Beneficentiæ.

THEMA.

Misereor super turbam, quia ecce iam triduo sustinent me. *Marci 8.*

SYNOPSIS.

I. Regia & divina virtus est beneficentia, quæ vota prævertit, uti hodie Christus, qui non rogatus misertus est turbæ.

II. Hanc repræsentat nubes pluvijs gravida Dives in omnes. *Sic quippe Deus benefacit etiam ratione carentibus creaturis; quanto magis hominibus.*

III. Ipsa desideria apud Deum obtinent precum locum, & ambit ipse desiderari à nobis ea, quibus indigemus.

IV. Unde & beneficia accelerat proscripta omni mora, sic Stephano certanti coronam ostentat antequam plenè mereretur.

V. Centurio Evangelicus nondum petierat sanitatem servi, & iam Christus se venturum pollicebatur, satis erat insinuasse. Ad pœnas tardus est Deus, ad beneficia volat. Sic & Zachæo benefacit.

VI. Turba hodierna non petijt alimenta, & eius miseretur Christus, ultro offerens id, quo indigebat; pro tridui sustinentia tantum miraculum efficit, sicuti & Ninivitis quadraginta dies convertit in triduum, & veniam dedit pœnitentibus Deus, quia festinat benefacere.

VII. Quinimo rogatus plus concedere solet quàm petatur, uti multis exemplis innuitur.

Et

Et tamen nullam ei rependimus gratitudinem.

VIII. Citò obliviſcimur beneficiorum, uti pincerna Ægyptius Ioſephi à quo fuit aſſecuratus de liberatione à carcere. Nempe aulica ſunt promiſſa quæ citò oblivioni traduntur.

IX. Ita & nos cum Deo agimus, cum proximis, nec quidem rependimus accepta: & ſæpè pro beneficijs reddimus iniurias: debitam mercedem miſeris non perſolvimus.

X. Converſo Ciſtertienſi medius denarius non datus pro naulo obſtaculum fuit ad cœlum. Beneficos Chriſtus in ſuprema die ad ſe evocabit, immiſericordes & ingratos repellet.

Miſereor ſuper turbam, quia ecce iam triduo ſuſtinent me. *Marci 8.*

I.

REgiam virtutem eſſe beneficentiam agnovit quondam Anaxilaus apud Phavorinum, qui rogatus, quid eſſet in regno beatiſſimum? reſpondit: *nunquam vinci beneficijs.* Magna virtus, ſi tamen aliquando cuiquam contigit non eſſe ab ullo victum. Divinam potius appellavero beneficentiam cum Seneca: *Qui dat beneficia Deos imitatur:* & tantò operatur divinius, quanto minus recipere ſperat, præſertim ſi & deſideria præveniat, & celeritatem adiungat. *Optimum eſt* (inquit idem Seneca) *antecedere deſiderium cuiusq; proximum ſequi. Illud melius, occupare antequam rogemur, quia cum homini probo ad rogandum os corruat, & ſuffundatur rubore, qui hoc tormentum remittit multiplicat munus ſuum.* Quis ita benefacit præter unum Deum? qui non tantum modicum laboris ſui cauſa impenſum ingentibus donis cumulat, *ſed occupat*

Phavor. ap. Lang.

Sen. de Benef. lib. 3. c. 15

Idem Senec. de Benef. lib. 2. cap. 1.

antequam rogetur, & multiplicat munus suum. Id quod evidenti experientia nobis hodiernum proponit Evangelium. Triduo fortè Evangelizantem, & curantem ægrotos, propriæ magis utilitatis causa, quàm servitij Christo exhibendi, secutæ sunt turbæ Christum benedictum; & ecce sua sponte, rogatus à nemine, eorum misertus abundanti reficit cibo, & dum pascit corpora miraculoso eventu, pascit, & saginat etiam animas: *multiplicat munus suum.* O verè bonum Dnminum, qui tam pronus est ad benefaciendum: *Misereor* inquit *super turbam, quia ecce iam triduo sustinent me.* Verè solicitum, ne ab ullo vincatur beneficijs, ne quid servitij admittat sine liberalissima remuneratione. *Triduo sustinent me.* Quis hominum tam accuratè dies & penè horas numerat impensi sibi obsequij, ut illicò properet ad compensandum laborem? Moveor ex consideratione tam promptæ & acceleratæ beneficentiæ, ut præsenti discursu nonnihil de ea differam, eamq; contraponam humanæ beneficentiæ, quo magis inardescat anima nostra humanæ beneficentiæ, quo magis inardescat anima nostra ad alacriter serviendum tantæ bonitati.

II. Divinam liberalitatem, & beneficentiam repræsentaturus Academicus pinxit nubem pluvijs gravidam incumbentem horto floribus consito, & adiecit epigraphen: *Dives in omnes* alludens ad Paulinum dictum: *Idem Dominus omnium dives in omnes.* Quo quidem Symbolo non solum exprimitur beneficentia divina in omne genus humanum, sed etiam in omnem omnino etiam inanimem creaturam. Nam Deus ultrò non rogatus, non impulsus aliquo sui commodo, sponte produxit omnia crea-

Picinell. lib. 2. n. 134.
Rom. 10.

creata, & illa beneficentissimè conservat in suo esse, ut eleganter Philosophatur Basilius Seleuciensis *Non erat cœlum, non terra &c. solus enim Deus erat. Deus ipsius esse fons, vitæ thesaurus, ortus non indigens, bonitate scatens. Hinc ea quæ non sunt vocat, non rogatus, non supplicatione invitatus, non existentibus dat existere.* Et si hoc præstat creaturis irrationalibus, sensu carentibus, ut eas producat & conservet in suo esse, quanto magis præstabit conditis ad imaginem & similitudinem suam? *Dives in omnes est,* & longè ditissimus in eos à quibus vel modicum servitij sibi videt exhiberi, cum gaudeat occasionem sibi dari munera sua non solum dandi sed & multiplicandi, tametsi non rogetur. *S. Basil. Seleuc. Orat. 12.*

III. Id ipse nobis per Isaiam Prophetam insinuat illis verbis: *Sitientes venite ad aquas: qui non habetis argentum properate, emite absq; argento &c.* quasi diceret: Scio vos multis indigere, & sufficit si desideretis accipere; ecce nubem gravidam nimbis liberalissimæ beneficentiæ, *venite ad aquas*, nullum pretium peto: volupe mihi est vobis beneficia larga impendere. Hunc sensum attigit S. Gregor. Nazianzenus ad allegatum textum ita differens: *Hoc bonum nempe Dei favorem, & dona, solo voluntatis pretio emendum ibi proponitur: appetitionem ipsam Deus ingentis pretij loco habet, sitit sitiri, bibere cupientibus potum præbet: cum ab eo beneficium petitur, beneficio ducit: prompta, munifica, atq; prolixa natura est: jucundius dat quàm alij accipiunt.* Hæreant altè infixa illa potissimum: *cum beneficium ab eo petitur, beneficio ducit:* quasi nos beneficium conferremus Deo, si patiamur eum in nos esse beneficum. Id David agnoscens Prophetico spiritu aiebat de Deo. *Quid retribuam* *Isai. c. 55.* *Nazian. Orat. in S. baptis.* *Psal. 115.*

buam Domino pro omnibus quæ retribuit mihi. Ergone Deus Davidi retribuit cum donat? Ipse ambit dona sua nominari retributionem, ut ostendat quantum anhelat homini benefacere, & videri vult rependere cum ultro liberalis est.

IV. Amplius adhuc divina hæc beneficentia eluceſcit quod moram omnem proſcribat, & ad ſubveniendum acceleret, unde ab amoris eam radice pullulare non dubites. Alatus eſt amor, tarditatem neſcit. Sponſa in Canticis ſub allegoria hinnuli tranſilientis colles eam adumbrat: *Ecce iſte venit ſaliens in montibus tranſiliens colles: ſimilis eſt dilectus meus capreæ hinnulóq; cervorum.* Ad quæ Galfridus in Allegorijs: *Magno ſe gaudet amore præventam, in eo quod venientem cum celeritate conſpiceret.* Elegantius Ambroſius ſuper hoc diſſerens, ſub ſponſæ nomine inquit: *Ecce hic advenit ſaliens: adhuc ego eum quæro, & ille iam venit; adhuc ego ſuffragia capto, & ipſe iam proximus eſt: ego ſuſcitari mihi charitatem cupio, & ad me plus charitas ipſa feſtinat.* Ad experientias vos ducam. Certabat Stephanus pro fide quam prædicabat, fortis athleta inter lapidum grandines, & qui coronam promiſit legitimè certantibus, iam coronam illi offerebat ante certaminis & agonis finem. *Ecce video cœlos apertos, & Jeſum ſtantem à dextris virtutis Dei.* Unde præpropera hæc laboris merces ac retributio? Alata eſt Dei beneficentia, amat munerari celeriter nondum exantlato labore. *Vide quantum agat* (ſic ratiocinatur in hunc locum Euſebius Emiſſenus:) *in pectoribus ſervorum ſuorum divinæ charitatis ardor. Necdum explet famulus miniſterium ſuum, & iam Dominus aperit regnum ſuum.*

Cant. 2.

S. Amb. ſer. 6. in Pſal. 118.

Euſeb. Emiſſ. ap. Baëz.

V. Explicabat Centurio ſervi ſui ægritudinem

nem, descensurus ad preces nisi præveniretur: Illicò Dominus: *Ego veniam & curabo eum.* Quid promittis Domine quod nondum disertè petijt Centurio? nempe *plus charitas ipsa festinat.* Quod observans Basilius Seleucienſis: *Miserabili dictione Dominum Centurio allectabat. Quid igitur ad eum summa benignitas? Ego inquit veniens curabo eum. Beneficentia preces antevertit.* Latro in Cruce sui tantum Christo commendat memoriam in futurum, & Christus anhelans benefacere non exspectat futurum tempus sed in præsenti illi pollicetur, imò plus pollicetur, quàm ille petat. Petebat ille: *Memento mei dum veneris in regnum tuum.* Et audit econtra: *Hodie mecum eris in Paradiso.* Obstupescit ad hanc celeritatem Beneficentiæ divinæ S. Ambrosius, & ait: *Tanta fuit celeritate salvatus, ut peccata eius gratia prævenerit, antequam pœna: & prius in malis suis cœpit gloriari, quàm puniri.* O volatum charitatis ineffabilis! O beneficentiam inexplicabilem! Prius dat quàm rogetur, & vix rogata accurrit. Ascendebat sycomorum Zacchæus volens solum videre Jesum, & illico audit: *Festinans descende:* quorsum hæc festinatio necessaria? *nempe quia hodie in domo tua oportet me manere:* quia ego festino tibi benefacere, quia ardor charitatis meæ me impellit ut citò tibi exhibeam gratias, *festinans descende.* Advertit hanc celeritatem divinæ Beneficentiæ S. Laurent. Novariensis hunc locum pertractans, & alloquens Christum inquit: *Domine quid est hoc quod dicis? ascendit in arborem, ut videret, necdum ingemuit: nunquid confessus est maculam suam? aut flagitia replicavit? nunquid flevit ante te? & dicis illi: Hodie in domo tua oportet me manere. Vix adhuc vel videre te meruit, &*

Basil. Seleuc. orat. 19.

S. Ambros. ser. de Passio.

S. Laur. Nov. hom. de pœn.

iam

iam angulos eius visitas? Verum hoc officij tui est, & indulgentissimæ curæ. Itanè verò officium Dei est prævenire preces, & desideria? & plus largiri quàm optetur? Zachæus solum videre cupit, & cum videt, hospitem ultroneum habet, salutem consequitur, fit ex publicano Confessor Christi. O verè bonum Dominum! qui & citò postulatis annuit, & quæ servus postulare non præsumeret, ultrò offert. *Occupat antequam rogetur, & multiplicat munus suum.*

VI. An aliquis ex hodierna turba Evangelica quæ triduo Christum secuta est, sive verbo sive nutu à Christo petierit alimenta, non constat ex Evangelio: vero similius est Christum benedictum sua sponte misertum, & ultrò parasse mensam in solitudine; quia *hoc officij eius est, & indulgentissimæ curæ.* Hinc nec cogitantes de saturitate jussit discumbere, panes qui aderant frangi, *& multiplicavit munus suum*, solum quia triduo sustinuerunt eum, vel ut ait Matthæus, *triduo perseverarunt cum eo.* Revocat mihi hoc triduum in memoriam acceleratam condonationem peccatorum Ninivitis ad quos missus fuerat Jonas, ut prædicaret: *Adhuc quadraginta dies, & Nineve subvertetur.* Ubi septuaginta legunt *Adhuc tres dies.* Miratur S. Hieronymus quod cum in Hebræo expressè habeatur *quadraginta*, ut nec verbi, nec syllabæ nec accentus ulla sit communitas cum tribus diebus, nihilominus septuaginta Interpretes posuerint *tres dies* pro quadraginta. Eodem modo miratur S. Augustinus. Sed Glossa apud Hugonem Cardinalem videtur utrumq; conciliare, quod scilicet intra triduum conversa ad Dominum civitas spiritualiter eversa sit. Notat præterea Hugo quod cum Ninive fuerit tanta

Jon. 3.

ta Civitas ut trium dierum circuitum amplecteretur: Jonas ingreſſus eam dicatur uno die, *Cœpit Jonas introire civitatem itinere diei unius.* Ad quæ Hieronymus: *Memor præcepti & ſui naufragij, iter trium dierum feſtinatione unius diei complevit.* Cur tantoperè feſtinandum erat? ſi quadraginta dies ad pœnitentiam dati fuerunt, nonne lento paſſu melius exequeretur Jonas divinum imperium? Minimè: quia novit Jonas ingenium divinæ miſericordiæ & pietatis. Vix auditus dicere: *Ninive ſubvertetur:* Vidit Ninivitas currere ad ſaccos & cilicia, unde ſibi aliud perſuadere non potuit, quàm illicò adfuturam veniam, & miſericordiam Dei. Propterea terminus ſubverſionis moralis ſeu ſpiritualis in triduum coarctatus eſt. Vix cœperunt agere pœnitentiam, & conſecuti ſunt veniam. *Ut eſt nuntiatus Ninivitis interitus, credunt, & timent, & quantò ſciunt Dominum non eſſe mendacem, tantò propenſius eius de pietate præſumunt,* inquit Zeno Veronenſis. Mirum effatum! ſi ſciunt non eſſe Dominum mendacem, quomodo præſumunt de pietate, ut eam exercendo ſe quaſi mendacem conſtituat, abrogando quod decreverat. Sed eo videtur collimare S. Zeno, quòd licet credant Dominum non eſſe mendacem, qui decreta infringat, tantam tamen in ipſo agnoſcunt pietatem & miſericordiam, ut malit periclitari de nomine vera nuntiantis, quàm de nomine miſericordis. Et non fefellit eos pia præſumptio, quia *Miſertus eſt Deus.*

Hugo Card. in c. 3. Jon. S. Hieron. in Jon.

S. Zeno. Veron. ſer. de Jona.

VII. In omni profecto beneficio divino, ſi advertere volueris & celeritatem deprehendes, & plus quam optetur concedi: ut rectè de Deo dixerit Ambroſius: *Uberior eſt gratia quàm precatio.*

Ambroſ. in Pſal. 118.

Petit filium Abrahamus; obtinet non tantùm filium, sed posteritatem numerosam *sicut stellas cœli*, ex qua ipse Dei Filius nasceretur: Optat Jacob reditum sui Beniamini, recipit non tantùm Beniaminum, sed & Josephum, quem pridem mortuum existimabat: Petit Ezechias vitam prorogari ad unum annum, & addit ei Deus annos quindecim. Petit Anna unicum filium, & dedit ei Deus præter Samuelem tres filios. Optat Tobias reducem filium, & recipit cum filio uxorem filij, & argentum mutuo datum. Usque adeò *uberior est gratia quàm precatio.* Tantæ bonitatis exemplar imitari deberet mundus, & animari ad retribuendas retributiones, sed heu! quàm ingratum se Deo exhibet! quàm parum divinam æmulatur beneficentiam! Eleganter aiebat Thomas Morus ille Angliæ ocellus: *Benè ac laudabiliter facta pro merito compensare mundus hic nec ingratus solet, nec gratus potest.* Tanta siquidem, & tam exaggerata in nos beneficia Deus multiplicat, ut quantumcunque studeamus gratitudini, moriamur tamen ingrati, & multò veriùs ad eum dicere possimus, quàm olim Seneca ad Cæsarem: *Hanc Cæsar habeo injuriam tuam; effecisti ut vivverem & morerer ingratus.* Atque utinam vel aliqualem conaremur exhibere gratitudinis notam, & cùm Deo non possimus benefacere, ipsius imitando beneficentiam, proximis nostris, qui sæpius ope nostra indigent, imò qui nobis benefecerunt, viciſſim benefaceremus!

Tho. Mor. ap. Cornel.

Senec. 2. de Benef. c. 25.

VIII. Conjectus erat in carcerem (ut alterius iterum tridui mentionem advocemus) Joseph in Ægypto. Cum eo erat Captivus Pincernarum Magister anxius de somnio futurorum præsago. Ex-

Explicuit somnium Joseph : *Tres propagines tres adhuc dies sunt, post quos recordabitur Pharao .ministerij tui, & restituet te in gradum pristinum.* Addebat somnij interpres Joseph: *Tantum memento mei cum bene tibi fuerit, & facias mecum misericordiam.* Quæ 70. interp. sic legunt: *Memor esto mei per temetipsum, cum benè tibi fuerit, & facies in me misericordiam, & memor eris mei.* Quid tam solicitè inculcat sui memoriam non contentus dixisse semel *memor esto mei*, ut idem secundò repetat: *memor eris mei.* Itane putat oblivionem, ut post tres dies non posset meminisse accepti solatij & beneficij? Audite causam ê calamo Ambrosij. *Ideò secundò repetivit memor eris mei, quia sciebat non recordaturum, cum potentiam recepisset. &c. Sed quod pejus est, citò beneficij irrepit oblivio secundis rebus.* Hæc Ambros. quod etiam ipse sacer Historicus innuit historiam concludens: *Succedentibus prosperis præpositus Pincernarum oblitus est interpretis sui.* Sciebat Joseph mundi morem, quod in necessitate polliceatur mira; in prosperitate nihil cogitet de gratitudine. Cum aulicò habebat negotium, qui dum alicujus indigent servitio magnis eum promissis lactant, dum verò consecuti sunt quòd optabant, ne quidem respiciunt benefactorem. Unde sapienter ajebat Æneas Sylvius Aularum artes expertus: *Verum est tritum sermone proverbium: facies hominis, facies leonis. Omnes hodie simulati sumus amici: amare fingimus, non amamus: Atq; idcircò ubi ades subservio tibi, obsequor, quidquid iubes facio, ut videar te diligere: ubi abs, nihili te pendo; quia vel non redibis, vel si remeaveris, dicam me fecisse omnem diligentiam, & alios in culpa fuisse, quod res ex tua non sit expedita sententia.* Hoc noverat Joseph ideo movebat semel & iterum.

Gen. 40.

S. Ambros. lib. de Joseph. c. 6.

Æn Sylv. Epist. 54.

Memor esto mei. Et tamen non fuit memor per totum biennium, donec haberet occasionem se commendandi suo Regi, & suggerendi Interpretem somniorum.

IX. Ita prorsus cum Deo agimus, ut observat Lactantius: *Tunc maximè Deus ex memoria hominum elabitur, cum beneficijs eius fruuntur.* Ita cum proximis nostris agimus, acceptorum immemores; accipiendorum iterum à Deo incuriosi: & dum nobis bene est, cum nobis Deus sua bona multiplicat, nihil cogitamus, ut erga proximum indigentem, quiritantem, afflictim opem postulantem beneficentiam aut misericordiam exerceamus. Ad accipiendum celeres advolamus, ad reddendum vel erogandum testudineo passu, & ne quidem testudineo incedimus. Accurrunt viduæ, pupilli, afflicti, oppressi ad Judices, ad causidicos; quamdiu aliquid afferunt, audiuntur, verbis saccharo illitis salutantur; cum parum supereſt, mille excusationibus arcentur à conspectu: iam tempus non habemus quia tempus est prandij, jam caput dolet, iam eundum est ad magnos Dominos, iam scribendæ nescio quo literæ. Deniq; beneficia amplectimur cupidè, alijs vel ulla impendimus, vel parcissimè. O quàm difficilem aliquando rationem illi reddituri sumus, qui tam multa in nos bona contulit, & conferre non cessat, ut & nos disceremus alijs benefacere, quos sui loco nobis substituit. Cum enim ipse nostris bonis non egeat, indigentibus suas vices commisit, ut in illis ipsi beneficia saltem aliquatenus rependeremus. Nos tamen eo subinde inhumanitatis procedimus, ut non tantum non benefaciamus quærentibus auxilium, sed insuper per in-

Lactant. lib. 2. Just. div. c. 1.

iniurias opprimamus. Sunt qui per dolos & fraudes mutuo acceptas pecunias tergiversantur restituere, ut longis litibus & expensis repeti eas necesse sit. Sunt qui promeritam operarijs, servis, ancillis & justè debitam mercedem ex obvia & consulto excogitata causâ persolvere abnuunt: Sunt qui per illicita lucra & fœnora duplum sæpè extorquent à miseris &c. hoc non est benefacere sed malefacere, hoc non est imitari Deum, sed Dœmonem, qui deceptor fuit ab initio.

X. Rem omnibus altè demittendam in pectus narrat Cæsarius Heisterbacensis de quodam Converso Cisterciensis Ordinis, qui transiens flumen Albim in Saxonia, cum naulum nautæ persolvere non posset, promisit in proximo se missurum dimidium denarij. Reversus domum, velut rem parvi momenti, neglexit. Interim ægrotans, & ad extrema deductus in ecstasi vidit se ad cœlum conscendere, sed obstaculum injici à dimidio denario, quem promissum & iustè debitum non persolverat: visus quippe illi est denarius sensim crescere, ut tandem mundo maior videretur. Sensibus restitutus narravit visum; quare illico Abbas integrum denarium creditori nautæ transmisit, quo persoluto, Conversus ille eadem hora migravit ê corpore. Adiungit author: *Quod si pro tantilla re cœlum ingredi non potuit, quid illis eventurum est, qui non obolum, sed vel multos florenos retinent, vel diu solvere morantur?* Quid illis eventurum est qui pauperes, viduas, pupillos, peregrinos, destitutos patrocinijs, juvare consilijs, auxilijs recusant, imò ut ab ijs liberentur, contumelioſè repellunt, injustè opprimunt? Profectò sicut de misericordibus & benefacientibus

Cæsar. Heisterb. To. 2. c. 35

proximo gloriabitur Christus in illa die suprema,
Matth. 25. eosq; ad se invitabit *Venite benedicti Patris mei, Esurivi enim & dedistis mihi manducare &c.* Ita immisericordes à se repellet cum indignatione: *Discedite à me maledicti in ignem æternum. Esurivi enim & non dedistis mihi manducare; sitivi, & non dedistis mihi potum, hospes eram & non collegistis me &c.* quia scilicet proximis in necessitate constitutis non succurristis, immemores meorum beneficiorum, quæ ideò largè in vos profudi, ut de ijs etiam alios participes faceretis, ut de ijs mihi in persona indigentium latenti gratitudinis aliquid rependeretis. *Quamdiù enim non feciſtis uni de minoribus his, nec mihi feciſtis.* Atq; hæc est *Antithesis Beneficentiæ* divinæ & mundanæ, quæ utinam in nobis operetur divinæ beneficentiæ imitationem.

DIS-

DISCURSUS IX.

Dominica VII. post Pentecosten.

Martyres Diaboli.

THEMA.

Attendite à falsis Prophetis, qui veniunt ad vos in vestimentis ovium, intrinsecus autem sunt lupi rapaces. *Matth. 7.*

SYNOPSIS.

I. Periculosum est versari inter malos socios, inter hypocritas pelle ovina tectos, quia facilè fallunt. Ut ergo dignoscantur eorum effigies proponenda est.

II. Nullum vitium tam acriter reprehendit Christus quàm hypocrisim, & hoc est illud crimen pessimum, de quo Ioseph fratres accusaverat.

III. Varijs appellantur nominibus hypocritæ, rebus varijs assimilantur, sed

IV. Optimè eos nominat S. Athanasius Martyres Diaboli *quia ab hypocrisi velut Dæmonio exagitantur instar energumenorum.*

V. Nato Christo Angeli Deo gloriam tribuunt pacem hominibus, at hypocritæ invadunt Dei gloriam, & turbant pacem suam & alienam, & ingentia patiuntur, ut gloriam aucupentur.

VI. Est hypocrisis quasi venenum nocens animæ & corpori. Nam simulatio torquet instar hydropis.

VII. Multi sunt in cœlo Martyres Christi, qui non sunt passi tanta, quanta hypocritæ Martyres Diaboli *pro vana gloria. Imò nullus Christi*

Mar-

Martyr tantum passus est, quia solum in corpore hi patiuntur, at hypocritæ in corpore simul & animo.

VIII. Martyres Christi moriuntur inter laudes Christi, at hypocritæ sæpe inter blasphemias, sicut Antonius Picens.

IX. Meritò ergo vocantur Martyres Diaboli, *quia ipse est magnus hypocrita, & transfigurat se in Angelum lucis, uti fecit in Paradiso, & licet proiectus sit Draco, adhuc idem agit.*

X. Et assèclas suos ut Draco enecat uti Monachum illum de quo S. Gregorius narrat. Declinemus ab einsmodi Martyribus, & meminerimus quod Christus octo enumeraverit beatitudines diversarum virtutum, & uni vitio hypocriseos octo Væ!

Attendite à falsis Prophetis, qui veniunt ad vos in vestimentis ovium, intrinsecus autem sunt lupi rapaces. *Matth. 7.*

I.

SCire quem fugias, quem declines magnum in via salutis adiumentum est, ne incautus incidas in foveam. Nihil enim malis socijs pernitiosius, nihil falsis & subdolis amicis pestilentius. *Veniunt* (inquit Christus) *in vestimentis ovium, intrinsecus autem sunt lupi rapaces.* Morem venandi cervos in quibusdam regionibus hunc esse narrant historici: venatores ut incautum animal inopinatò conficiant, exuvias cervinas induunt, & velut quadrupedes ad illa accedunt; cumq; propius venerint ex arcu sub exuvijs absconditò sagittam emittunt, & præda illicò potiuntur. Ad oves lupi si pelle ovina contecti venirent non timerentur; timendum est Christi ovibus etiam ab ovinis pel-

pellibus, propterea monet Christus *Attendite.* Quod verbum Author Imperfecti obsèrvans, aiebat: *Non dicit Aspicite, sed attendite; aspicere enim est simpliciter videre; attendere autem est attentè considerare.* Multa opus èst indagine & cautela, ut deprehendantur falsi Prophetæ, ideſt, ut uno ore Patres clamant, Hypocritæ, simulatores, gloriæ inanis aucupes; quia scilicet simulatio eorum (quam alibi Christus vocat fermentum Pharisæorum) totam massam, integram communitatem, totas urbes corrumpit. Horum proinde effigiem vobis hodie exhibebo, non tantum ut caveatis illorum commercium, sed multò magis ut vivendi normam quam illi sequuntur, execremini. *Auth. Imp.*

II. Nullum vitium tam acriter tam frequenter, tam solicitè Christus reprehendit in Evangelio, quàm hypocrisim, utpote quod maximè abominandum & detestabile est. Unde Job aiebat: *Non veniet in conspectu ejus omnis Hypocrita.* Et alibi: *Simulatores & callidi provocant iram Dei.* Et crimen illud quod in sacris literis vocatur *pessimum*, de quo fratres suos accusaverat apud Patrem Josephus, fuit hypocrisis ut censèt Richardus à S. Victore. *Illud crimen pessimum, & præ cœteris abominandum, quia Deo præ omnibus odiosum, de quo Joseph fratres suos apud Patrem accusat, quod Deus singulariter detestatur, nullum aliud quàm hypocrisis rectiùs intelligitur.* De quo vitio nupernus scriptor cum multa disserviſſet, tandem in ea erumpit verba: *Concludere cogor contra hos maledictos hypocritas dicto illo S. Cypriani: Quo autem nomine hos homines dicam nescio.* Ego vero non patiar Anonymos esse, qui omnium vitiorum habent *Job 13. Job. 36.* *Rich. à S. Vict. p. 1. c. 69.* *Calam. in sylv. S. Cyprian. Ep. 29.*

bent nomina: & qui omnes curas suas impendunt pro solo nomine, non debent esse sine nomine.

III. Taceo quod à Christo (ut notum vobis est) appellentut *serpentes & genimina viperarum. Sepulchra dealbata. Lupi in vestimentis ovium &c.* B. Laurentius Justinianus hoc eos donat Elogio: *Sepulchra deaurata. parietes dealbati, nubes sine aqua, infructuosæ arbores, cæci errantes.* Scribanius appellat eos *Poma Gomorrhæa*, quæ in extima pellicula pulchra sunt & delectant, intus verò sunt mera favilla & pulvis. Hugo Cardinalis nominat *Idolum Bel*, quod extra æneum erat, intrinsecus luteum. Origenes *Cygnis* comparat, & post eum Hugo Cardin. & S. Bonaventura, quia hi plumas candidas sed carnem nigerrimam habent. Cæsarius Arelatensis componit eos cum arbore fici à Christo maledicta, quæ folia habuit sine fructu, quia, ut ipse ait, *simulantium hominum repræsentabat imaginem.* S. Ambrosius Iridi quæ præfert pulcherrimos colores, qui sunt tantum apparentes, & ideo observat in Cantico puerorum ubi omnia ferè cœtera in cœlo, aëre & terra nominantur, & invitantur ad laudes Dei, excluſa est Iris. *Laudare Deum non meruit arcus ille pulcherrimus, quia fictos habet colores.* S. Augustinus hypocritas nominat *vulpes simulantes ad prædam.* S. Gregorius vocat *Struthiones*, quia alas habent ut accipiter, sunt tamen affixi terræ ut ab ea in altum se non possint librare. Hugo Cardinalis eos repræsentat in *Equo pallido* Apocalyptico. Eodem modo S. Antonius de Padua *Equus pallidus significat falsos fratres, simulatores & callidos.* Theodoretus confert cum Pardo Apocalyptico. Bellovacensis vocat *Vespertiliones*, qui cum avibus volant, cum quadrupedibus

B. Laur. Just. de humil. c. 15.

Scrib. in Politico Christia.

Hugo Card. in c. 23. Matth.

Orig. in Levit.

Hugo Card. ib.

S. Bonav. ser. 1. de S. Marco.

Cæsar Arelat.

S. Ambros. in Ep.

S. Aug. de verb. dom.

S. Gregor. in cap. 11. Marci.

Hugo Card. in Apoc.

S. Anto. de Pad.

Theod. ap. Mansi.

dibus ambulant, utrisque exosi. Tertullianus appellat *adulteros virtutis.* S. Hieronymus comparat monstro & Chymæræ, scribens in Grunnium Corocottam inquit: *Monstruosa res est speciem habere columbinam, & mentem caninam, professionem ovinam, & intentionem lupinam; intus esse Neronem, & foris apparere Catonem.* Petrus Blessensis indigetat venatores muscarum. *Quid est inanis gloria quam venantur nisi musca?* S. Gregorius dicit eos esse membra Antichristi, quia *omnium hypocritarum caput Antichristus.* Et S. Bernardus: *Ministri Christi sunt, & serviunt Antichristo.* Quid multa?

Bellovac. spec. mor. p. 3. lib. 3. dist. 10. Tertull. de spectac. c. 23. S. Hier. Ep. 58. Pet. Bless. Ep. 14. S. Greg. lib. 25. Moral. c. 14. S. Bern. serm. 33. in Cant.

IV. Placet elogium quo hypocritas ornat S. Athanasius, dum appellat MARTYRES DIABOLI. quod ne fortuitò vel exaggerativè dictum putetis pluribus comprobo. Nam hoc saltem debebimus concedere S. Chrysostomo, qui eos nominavit *DIABOLOS incarnatos*, Dixerit hoc ille per hyperbolen, saltem Diaboli servos, & mancipia, & planè Martyres agnoscere debuit. A cujus mente non abscessit Vincentius Bellovacensis cum diceret: *Hypocritæ extra sunt homines, sed intus sunt dæmonia.* Quid censetis an ejusmodi homo non patiatur continuum quoddam Martyrium, & crudelissimis tormentis afficiatur, qui omnia simulatè & fictè agit? Obsessos à Dœmone ingentia perpeti vel ex sacris literis agnoscimus, & in multis historijs legimus, quomodo jactentur, concutiantur, discerpantur, spument, vociferentur, & sæpè toti confracti vix hominibus similes apparant. Tales sunt hypocritæ & simulatores spontaneâ insaniâ delirantes, & ab hypocrisi velut dœmonio exagitati.

S. Chrysost. in Matth. ap. Calan. hom 43. ad pop. Bellov. spec. mor. p. 3. lib. 3. dist. 10.

V. Christo nascente nuntiarunt Angeli Deo

gloriam, hominibus Pacem. *Gloria in altissimis Deo, & in terra Pax hominibus.* Qui pace contentus vivit & Gloriam cedit Deo pacem habet & suavissima fruitur tranquillitate. Qui non est contentus Pace, sed appetit etiam Gloriam, quæ soli Deo debetur & pacem perdit, & gloriam non consequitur, quia hanc Deus nemini communicat nisi in patria. *Gloriam meam alteri non dabo.* Unde mellifluus Doctor: *S. Bern. Ep. 126.* *Displicet*, inquit, *mortalibus Angelica illa partitio, qua gloria Deo pax hominibus nuntiatur, & dum gloriam usurpant, turbant pacem. O stulti filij Adam, qui contemnentes pacem, & gloriam appetentes, & pacem perdunt & gloriam.* Pacem scilicet in hac vita, quia dum se componunt ad oculum, dum solicitè student placere alijs, in anxietate vivunt tam soliciti ut aucupentur optatam gloriam inanem, quam ut acquisitam retineant, & non deprehendantur in hypocrisi sua. Sic verò perdunt gloriam in futura vita, pro qua deberent contemnere gloriam inanem, cui omnes labores suos consecrant. *Propter ambitionē* (inquit Bernardus) *S. Bern. de convers. ad Cler. c. 31.* *paratos eos videas universa pericula subire, suscitare scandala, sustinere odia, dissimulare opprobria, negligere maledicta.* S. Prosper. *Prosp. lib. 2. de vita contempl. c. 4.* *Prædicant magna nec faciunt; accusant vitia nec deponunt, publicè sibi displicere simulant quod occultè committunt. Magni studeant videri non fieri:* Magis congruunt nostro scopo illa B. Petri Damiani: *B. Pet. Damia. serm. de S. Barbatia.* *Hypocritæ mira se abstinentia affligunt, omne robur corporis atterunt, & quasi carnis vitam funditus in carne viventes extinguunt.* Deniq; S. Augustinus paucis multa: *S. Aug ser. 13. ad frat. in Erem.* *Hypocrita multa sustinet, multa portat, sed væ hypocritæ.* Præclarè dicit væ Hypocritæ, quia ipse Christus non semel eos sic allocutus est: *Væ vobis hypocritæ.* Væ in hac vita, væ in futura.

VI. Ob-

VI. Obscura nonnihil Tertulliani verba in hanc thesim elucidemus. Hortabatur ille virgines ne in publicum prodirent eo motivo, quod periculosum sit aspici, & quasi tantundem ac fascinari. *Est aliquod metuendum apud Ethnicos: fascinum vocant infeliciorem laudis & gloriæ enormitatem.* Vult dicere. Aspectus hominum & applausus quem captant hypocritæ, est fascinum pietatis, est quasi venenum quo bona virtutis valetudo vitiatur,& depravatur: imò & corpori nocet: periculosè tabescit fascinatus, ut macie consumptus intereat. Lucem dicto afferat Ethnicus Philosophus Seneca: *Est & illa solicitudinum non mediocris materia, si te anxiè componas, nec ullis simpliciter ostendas; qualis multorum vita est, ficta & ostentationi parata. TORQUET enim assiduè observatio sui, & deprehendi aliter quàm solet metuit. Nec unquam cura solvimur, ubi toties nos æstimari putamus, quoties aspici. Nam & multa incidunt, quæ invitos denudent: & ut benè cedat tanta sui diligentia, non tamen jucunda vita aut secura est, semper sub persona viventium. &c. Satius est simplicitate contemni, quàm perpetua SIMULATIONE TORQUERI.* Ex hujus consideratione torturæ monebat S. Petrus Chrysologus: *Quod corporibus est hydrops, hoc hypocrisis animabus.* Et ante præmiserat: *crudeli arte virtutes truncat mucrone virtutum: jejunium jejunio perimit, orationem oratione evacuat, misericordiam miseratione prosternit.* Et hæc credamus fieri absque magnis animi perturbationibus, absque tormentis?

Tertull. de veland. virg. cap. 15.

Senec. de tranquillit. c. 15.

S. Pet. Chrys. serm. 7.

VII. Agite componamus verum Martyrem Christi, cum simulatore hypocrita cum MARTYRE DIABOLI. Sanè ego ausim dicere multos esse in cœlo Martyres Christi, qui non sunt tanta passi

tormenta pro Christo, & æterna gloria, quanta sæpè patitur hypocrita, pro Diabolo, & inani gloria. Quàm multos numerare possemus, qui sola capitis truncatione vitam pro Christi fide finierunt, vix recens ad fidem conversi, & hi verè sunt Christi Martyres, cum econtra simulatores sæpè plurimos annos exigant magno labore fingendo virtutem, ingenti solicitudine & metu perculsi ne prodantur; & si prodantur rubore & iracundia fremen-tes; ut taceam quòd sæpè molestissimas vigilias, continuata jejunia, vestitum asperum, frigus, æstum, calumnias, opprobria &c. deglutiant: solùm ut ab hominibus æstimentur, & sancti habeantur, quod sanè est esse diuturnum MARTYREM DIABOLI. Neque hic sisto. Licet enim conferam Martyres Christi qui crudelissima tormenta sustinuerunt, uti S. Laurentium, qui lento igne assatus est in craticula, S. Bartholomæum qui vivus excoriatus. S. Eustachium, qui æneo tauro inclusus, S. Artemium, qui intra duas petras compressus omnibus membris confractis, elisis oculis, integrum diem, & noctem exegit vivus, & innumeros alios, nihilominus si benè perpendamus, majus tormentum est Hypocritæ, qui vivit fictè & simulatè. Nam hic in corpore pariter & animo patitur: in corpore dum id abstinentijs & jejunijs macerat, in animo dum reportat subinde applausum quem venatur, dum metuit ne detegatur dolus, dum reminiscitur per hoc non tantùm se nullam sperare posse remunerationem, sed insuper damnationem. Unde quod Martyres uno alterove die in corpore solum sustinuerunt cum gaudio exspectantes beatam spem & speratam beatitudinem, hoc simulator per multos men-

menſes & annos extenſivè perpetitur ſine fructu, ſine ſpe, & cum metu vindictæ divinæ. Quis talem neget eſſe MARTYREM DIABOLI? *Fugiendum eſt virus*, monet Chryſologus, *peſtilentia cavenda, quæ de remedijs creat morbos, conficit de medicina languorem, ſanctitatem vertit in crimen, placationem facit reatum, generat de propitiatione diſcrimen. Hypocriſin qui fugerit vincit, qui incurrerit cadit.* *S. Pet. Chryſ. ſerm. 7.*

VIII. Martyres Chriſti eos dicimus qui pro fide Chriſti in laudibus Chriſti inter dolores & tormenta moriuntur. At hypocritæ ſunt MARTYRES DIABOLI. Quia moriuntur quidem inter torturas, ſed cum blaſphemijs ſæpè ac deſperatione, quod illis verbis innuit Jeremias Propheta: *Duplici contritione contere eos.* In quæ verba Bernardus: *Duplici contritione conteruntur hypocritæ, quando & hic pro temporali gloria temporaliter ſe AFFLIGUNT, & in futura pro interna ſuperbia ad æterna ſupplicia pertrahuntur.* Horrendum hypocritæ caſum narrat Panormitanus de Antonio quodam Eremita tempore Alphonſi ſapientis Regis Aragoniæ, Hic Antonius Picens quadraginta dies & noctes perpetuo jejunare ferebatur, adeò ut Italiam, Siciliam, Hiſpanias compleverit nomine ſanctitatis & abſtinentiæ. Pluribus in locis cella præcluſus & à cuſtodibus obſervatus nihil edens aut bibens, Angelorum inſuper miniſterium, & conſortium habere credebatur, Verum habebat clam in cella candelas craſſiores exterius, & ſuperfuſoriè ceratas, ſed intus fiſtulæ cannarum includebantur farina infartæ, quæ ex contritis phaſianorum & caponum carnibus ſaccharo & aromatibus immixtis condiebantur. Aiunt & cingulum geſtaſſe fiſtulatum plenum nectare

Ierem. 17. S. Bern. in Flor. c. 104.

Panormit. lib. 2. c. 9. de reb Alphonſi. Simon Goulart. in hoc commun. Apophteg. Phil. Camera. Cent. 3. hora ſucciſ. c. 36.

quod

quod Hypocraticum vocant, & erat verè Hypocriticum. His epulis clam pascebatur, habitus interim omnium mortalium abstinentissimus, & quo nemo id temporis sanctior. Is vermibus tandem corrosus, & inter magnos cruciauts cum mors instaret, in Christum, & beatissimam Virginem diras blasphemias & convitia evomens, impiam simul animam evomuit. Quod cùm relatum fuisset Alphonso Regi, dixisse fertur: *Propterea Deum in hypocritas tantoperè sævire, quod dum homines decipiunt, interponant Deum ipsum tanquam sceleris mediatorem: ideóque ut plurimum viventes adhuc plecti in oculis hominum, quos Dei nomine fefellissent; ut intelligant mortales, à tali monstro maximè sibi cavendum esse, quod Deum ipsum, nedum post mortem, sed etiam in vita ipsa haberent indubitatum ultorem.* Atque ita per tormenta temporalia MARTYRES DIABOLI transeunt ad tormenta æterna, quia ut ait Joan. Herold. sub nomine Discipuli *simulantes se esse ex parte Dei, sunt ex parte DIABOLI.* Cum viceversa MARTYRES Christi transeant per tormenta temporalia ad gaudia æterna.

Discip. serm. 100. de temp.

IX. Et certè quomodo non essent ex parte Diaboli simulatores & hypocritæ; aut quomodo non haberent portionem cum eo, si ipsius premunt vestigia? *Magnus hypocrita est Diabolus, ipse se transfigurat in Angelum lucis.* Inquit S. Antoninus. Est princeps tenebrarum, & sequuntur eum omnes, qui tenebras amant & opera tenebrarum, ac nihilominus luce vestiri gestiunt, apparere hominibus devoti, continentes, jejuni, cum sint pleni spurcitijs. Diabolus in Paradiso serpens, in visione Apocaliptica Draco apparet; nihilominus Christus Evange-

S. Antonin. summæ P. 2. tit. 4. c. 7.

lio

lio de ipso ait *Vidi Sathanam sicut fulgur cadentem.* Joannes verò: *Projectus est Draco.* Quid commune fulguri cum Dracone? non est maior lux, quàm fulguris, sed nec ulla brevior. Vix creatus in cœlo Angelorum Princeps fulgurabat splendore Angelico, sed ad modicum; & quàmprimum gloriam vanam appetijt *projectus est Draco.* Projectus inquam in abyssum ad tormenta æterna, manet semper Draco, & hiante rictu appetit non jam Angelos sed homines una secum præcipitare in abyssum, & ideò *transfigurat se in Angelum lucis.* Per apparentiam fulgur, reipsa Draco: utrumque adlaborans perversissimè conjungere, & splendorem fulguris & vafritiem Draconis insidiatoris. Emphaticè dicit Christus *Vidi Sathanam sicut fulgur cadentem*, non verò: *vidi Sathanam fulgur cadentem*, quia fulgur reapse lux est ex nubium collisione resultans; atverò Sathanas non est lux, sed lucis simulator, non habens substantiam lucis sed apparentiam, & fictum splendorem, quo respexisse videtur Beda apud D. Thomam: *Quod autem ait: sicut fulgur, vel præcipitem de supernis ad ima lapsum significat; vel quia dejectus adhuc transfigurat se in Angelum lucis.* Hunc Draco-Angelum sequuntur omnes hypocritæ velut Ducem & antesignanum; unde sicuti justi veri filij lucis sequendo Christum per tormenta sunt Christi MARTYRES, & à Christo præmia recipiunt in cœlesti gloria: sic hypocritæ filij tenebrarum, quando se luce apparente vestiunt sequuntur Diabolum, & sunt *MARTYRES DIABOLI;* non ab alio quàm Diabolo remunerandi.

Luc. 10. Apoc. 12.

Beda ap. D. Thom.

X. Heu quàm magnum discrimen est inter MARTYRES CHRISTI, & MARTYRES DIABO-

LI. Illi Ducem sequuntur Christum, hi Diabolum: illi pauca patiuntur pro æterna gloria, hi multa tolerant pro æternis tormentis: illi semper respiciunt æterna pro quibus parati sunt omnia pati; hi respiciunt momentaneam gloriolam pro qua sciunt se æternum passuros: illi tortores habent ministros Dœmonis, & præmiatorem Christum, hi verò simul tortorem & præmiatorem Dœmonem, qui eos non tantum post hanc vitam æternis, sed etiam in hac vita temporalibus sæpè torturis excruciat, atque adeò infernum suum adhuc viventes auspicantur. Quod illi sanè accidit, de quo S. Gregorius Magnus in hunc sensum: Monachus quidam magnum sibi nomen sanctitatis comparaverat simulatione virtutum; hic moriturus fratres ad lectum funebrem convocari petijt. Accurrerunt illi avidè velut insigne pietatis specimen visuri, & documentum consolatorium audituri. Tum ille exorsus (verba sunt S. Gregorij) *Quando me vobiscum credebatis jejunare, occultè comedebam, & ecce nunc ad devorandum DRACONI traditus sum, qui caudâ suâ mea genua pedésque colligavit; caput verò suum intra os meum mittens, spiritum meum ebibens extrahit.* Atque ita infelix anima sine pœnitentia exspiravit. Sic *projectus est DRACO*, assecla & *Martyr Draco-Angeli*, MARTYR DIABOLI. Finio discursum, & moneo AA. ut observetis Christum in Evangelio octo beatitudines recensuisse, ac Beatos pronuntiasse suos sequaces, tam pacificos, quam mundos corde, quàm mites &c. & totidem sive octo *Væ* ingeminasse solis hypocritis uti observavit S. Anselmus, ex quo ipso satis apparet, quam abominabile sit hoc vitium. Proinde *Attendite à falsis Prophetis, qui veni-*

S. Greg. lib. 4. Dial. c. 38.

S. Anselm. ap. Mansi.

veniunt ad vos in vestimentis ovium, intrinsecus autem sunt lupi rapaces. Attendite ne justitiam vestram faciatis coram hominibus, quia væ hypocritis. Væ! Væ! Væ!

DISCURSUS X.

Dominica VIII. post Pentecosten.

Lapis Philosophicus.

THEMA.

Facite vobis amicos de mamona iniquitatis, ut cum defeceritis recipiant vos in æterna tabernacula. *Luc. 16.*

SYNOPSIS.

I. Omnis ferè hominum cura est Aurum, quod facit Avarum. Hinc non contenti illud è montibus effodere etiam tentamus per artem alia metalla in illud mutare. Laboratur verò in adinveniendo Lapide Philosophico, *qui tincturam det metallis. Sed verus lapis Philosophicus Eleemosyna est, quæ omnia potest in aurum convertere.*

II. Vocatur aurum à Christo Mamonna iniquitatis, quod vel Dæmonem sonat, vel Idolum: verè avaritia est Idolorum servitus.

III. Hoc Idolum proijcere in fornacem paupertatis & adhibere Lapidem Philosophicum Eleemosynæ est elaborare purum & obryzum aurum, de terra & luto; quia divitiæ terrenæ sunt terra & lutum. Da ergo pauperi terram ut accipias cœlum.

IV. Difficile est divitem intrare cœlum, sunt tamen ingressi

qui benè usi divitijs erogando. Defecimus iam à fervore primitivæ Ecclesiæ in qua erant (uti à natura) omnia communia.

V. Divitiæ ideò à Deo dantur, ut communicentur. Unde justitiam exercet qui exercet misericordiam, dat quod dandum alijs accepit.

VI. Si credimus Christi verbo, cur non facimus nobis amicos de Mamonna iniquitatis? Amici hi sunt pauperes cœli janitores, qui possunt nos recipere in æterna tabernacula. Sed avaritia infidelitatis mater nobis etiam fidem tollit.

VII. Aurũ siquidem est aurea statua Nabuchodonosoris quam adorat mundus. Præstat ingredi fornacem cum tribus pueris, quia hanc ingressi ab igne sunt intacti, qui foris manent exuruntur: illis ros ceu Lapis Philosophicus dat tincturam veri auri.

VIII. Est misericordia non tantum ostiaria cœli, sed & ostiaria inferni ad quem non permittit intrare ullum misericordem.

IX. Quod expertus Petrus Telonarius, uno pane per indignationem projecto in pauperem, liberatus à damnatione.

X. Quare amplectamur hunc Lapidem Philosophicum *eoque nostram substantiã convertamus in aurum, emamus cœlum, & Judicis amicam invitationem Venite benedicti, qui gloriatur de eo quod datur pauperi, & in judicio solius meminit misericordiæ.*

Facite vobis amicos de mamona iniquitatis, ut cum defeceritis recipiant vos in æterna tabernacula. *Luc. 16.*

I.

COelum à natura suspicere jussi, cœnum amplectimur, quasi ideò in auras editi, ut aurum captaremus. Enavigamus maria contemptis periculis; evisceramus montes, rimamur abdita immenso labore, & tota ferè nostra cura est Aurum, quod facit Avarum. Unde exclamat Poëta.

quod

- - - quid non mortalia pectora cogis
Auri sacra fames! *Virg. 3. Æneid.*

Neque eo contenti, quod inter Manium habitacula, in montium abstrusis cavernis natura recondit; alia insuper metalla in fornacibus igne, arsenico, aquis fortibus diuturna cruciamus tortura, ut fulva eliquemus ramenta, quasi inculpantes naturam, quòd non omnibus mineralibus fulvum colorem induxerit. Hinc tam multi passim *Laborantes*, & plerumque post magnas impensas vanè laborantes, qui cum omnia tentaverint, & Mercurium fixerint, in eo tamen deficiunt, quod tincturam & pulveres quos LAPIDEM PHILOSOPHICUM vocant extremæ artis perfectioni necessarium invenire ac præparare non possint. Laboratur iam multis seculis. Ex ipsa Turri Babel nonnulli repetunt hujus LAPIDIS PHILOSOPHICI mysteria. Hesiodum Ascræum, Hermetem Trismegistum, Pythagoram, Belesim Babylonicum, Platonem & alios, artis Professores comminiscuntur, & tamen an inventa sit *adhuc sub judice lis est.* Sophisticam esse, & inutilem artem probant multi. Et licet experientiæ nonullæ adducantur, suspectæ tamen sunt de dolo. Raymundum Lullum ferunt diuturna investigatione eam tandem assecutum, & beneficio LAPIDIS PHILOSOPHICI longævitatem consecutum. Ut ut hoc se habeat, si quæ ars ejusmodi hactenus comperta est, finem habet accumulationem thesaurorum, quos qui congesserit, aliquando tandem dimittere cogitur, & quidem ut eo fruantur capitalissimi hostes, quod sæpè accidit. Ego verò longè certiorem Alchymiam, & probatissimum LAPIDEM PHILOSOPHICUM, vobis hodie *Beyrl. in Theat.*

die ostendam, cujus beneficio ingentes thesauros nunquam perituros, nulli casui obnoxios, nulli furi, nulli hosti expositos congregare possitis. Christi doctrina est: *Thesaurizate vobis thesauros in cœlo: ubi neque ærugo, neque tinea demolitur, & ubi fures non effodiunt, nec furantur.* Et in hodierno Evangelio: *Facite vobis amicos de mamonna iniquitatis; ut cum defeceritis recipiant vos in æterna tabernacula.* Intelligitis tincturam auri, & *Lapidem Philosophicum?* Eleemosyna est, qua potestis omnes vestras facultates in aurum convertere, thesaurizare in cœlo, & ex puro auro vobis parare mansiones æternas. De hujus ergo LAPIDIS utilitate & necessitate hodie nobis sermo erit.

Matth. 6.

II. Investigant interpretes occasione hodiernæ parabolæ, non solum quid vox illa peregrina mamonna significet, verum etiam cur per eam Christus Benedictus exprimere voluerit divitias. S. Augustinus ait esse Punicam vocem, & denotare divitias, Lyranus & Dionysius Carthusianus, aiunt: *Mammon est nomen Dœmonis tentantis de divitijs malè acquirendis.* Cur non simpliciter usurpavit nomen divitiarum? quid opus uti circumscriptione vel tropo? Beda apud Hugonem Cardinalem ait, Mamonna non significare Dœmonem, sed lucrum; ac proinde monere Christum ut de iniquo lucro fiant eleemosynæ. Plerique tamen hoc nomine intelligunt universim divitias, & ideò appellari à Christo *Mamonnam iniquitatis*, quia ferè solent ad iniquitatem pertrahere (quod est Dœmonis officium) vel ex iniquitate colligi. Unde appositè Augustinus: *Quia aut de iniquitate acquisitæ sunt; aut quia ea ipsa iniquitas est, quod tu habes, alter non habet: tu abundas,*

S. Aug. lib. 2. de serm. Dom. in monte c. 22. Lyran. & Carthus. in Luc.

S. Aug. in Psal. 48.

&

& alter eget. Et eodem ferè tendens S. Hieronymus: *Omnes divitiæ de iniquitate descendunt, & nisi alter perdiderit alter non potest invenire. Unde illa vulgata sententia mihi videtur esse verissima: Dives aut iniquus, aut iniqui hæres.* Nondum acquiesco; sed cupio intelligere causam, cur Christus appellet divitias etiam iniquas seu per iniquitatem congestas & possessas nomine Diabolico, nomine *Mamonnæ*? scio apud Poëtas Plutonem inferorum Deum censeri Deum divitiarum, ut Lucianus testatur, tametsi alij Plutum à Plutone diversum comminiscantur, utrumque inter inferos Deos: & causa assignatur, quòd è terra omnes divitiæ progenerentur; sed quis dicat hunc sensum esse verborum Christi? Placet Lucæ Burgensis observatio, qui putat *Mamonnam* fuisse nomen simulacri alicujus fictilis, sive metallini, sive marmorei, quod pro Deo colebatur, & ideò tribui à Christo divitijs ejus nomenclaturam, quia sicut iniquum est idola colere, & in eis spem reponere, sic avari quodammodo aurum & divitias pro Deo habent, plus in illis sperantes quam in Deo. *Qui pro Deo illud colunt, & exspectant ab eo quod Dei est dare, horum error Idolo, illorum vitium divitijs iniquitatem adgenerat.* Nolo suspicari *Mamonnam* à Chaldæis appellatum idolum quod Ægyptij Thebis in templo Serapidis coluerunt, à Græcis dictum *Memnonis* Statua, de qua Lucianus refert, quod orientis solis radijs tactum suavem emittebat sonum, vespere autem in occasu solis lugubrem, & ab hoc Idolo responsa petita, ut tradunt veteres, Certè Symbolum esse potuit auri quod generatur à sole. Illud mihi sufficit non sine mysterio divitias à Christo appellatas Idoli nomine, quia

S Hieron. q. 1. ad Hedib.

Lucian. in Timon. Plato. in Cratylo.

Luc. Burg. in hunc loc.

Lucian. in Philopseudo. Corn. Tacit. Plin. hist. nat. lib. 36. c. 7.

præ-

prævidit fore etiam inter Christianos quamplurimos Mamonnæ cultores & Divitiarum Idolicolas, & earum cupiditate Dœmoni servituros; prævidit Judam avaritia capiendum; & Dœmoni in suam animam ingressum præbiturum, cui competeret elogium: *Unus vestrum Diabolus est:* Quid enim aliud est avara divitiarum corrosio, quàm Idolorum servitus? S. Paulus scribens ad Ephesios aiebat: *avarus quod est idolorum servitus*, & ad Colossenses: *avaritiam quæ est simulacrorum servitus, propter quæ venit ira Dei super filios incredulitatis.* Hujusmodi Idolicolis totus mundus plenus est, ut ingemiscat S. Bernardinus quod quidem Christus venerit ut Idololatriam destrueret, *sed avaritia*, inquit, *impiam inter Christianos idololatriam innovavit, & multiplicavit.* Intelligimus ergo cur Christus nomine Mamonnæ appellaverit divitias, ex quibus nobis amicos debemus comparare.

Ephes. 5.

Coloss. 3.

S. Bern. Sen. To. 2. ser. 4. a. 2. c. 2.

III. *Facite vobis amicos de mamonna.* Qua ratione id consequemur? per Alchymiam Christianam tantum quantum in æternis tabernaculis reponere volumus, conijciendo in fornacem Laboratorij paupertatis, & per Eleemosynam ceu LAPIDEM PHILOSOPHICUM convertendo substantiam in purum obryzum aurum. Terrenæ divitiæ etiamsi sint argentum & aurum, reipsa non sunt nisi lutum, nisi lapides è terra effossi. *Quid attonitus aurum miraris? lapis est aurum, lapis argentum.* Inquit S. Basilius. Et S. Bernardus: *Aurum & argentum nonne terra est rubra & alba, quam solus hominum error facit, aut magis reputat pretiosam?* Hos lapides, hoc lutum oportet inijcere in fornacem paupertatis, in manus pauperum & illicò in aurum vertentur,

S. Basil. hom. 7. in diu. ava. S. Bern. serm. 4. de Advent.

tur: & reponentur in thesauris cœlestibus. Id sub alia allegoria exprimens S. Petrus Chrysologus in rem nostram: *Manus pauperis Abrahæ sinus est, ubi quidquid pauper acceperit mox reponit. &c. Thesaurizate vobis thesauros in cœlo, Manus pauperum est gazophylacium Christi, quia quidquid pauper accipit, Christus acceptat. Da ergo homo pauperi TERRAM, ut accipias cœlum: da nummum, ut accipias regnum: da micam ut accipias totum.* Hoc ipsum multoties Christus nobis inculcat, dum suadet divitibus vendere sua & dare pauperibus, promittendo thesaurum in cœlo: dum vocat Apostolos, & jubet omnia dimittere; dum vocat telonarium & abstrahit à cura pecuniarum; dum visitat Zachæum, & è publicano facit Eleemosynarium: dum laudat viduam quæ duo minuta misit in gazophylacium: dum asserit neminem posse simul Deo servire & mamonnæ; dum pauperem Lazarum reponit in sinu Abrahæ, & divitem Epulonem sitibundum in pœnis inferni: denique dum ostendit facilius posse camelum transire per foramen in regnum cœlorum.

S. Pet. Chrysol. serm. 8.

IV. Veritatis effatum est: *Facilius est camelum per foramen acus transire, quàm divitem intrare in regnum cœlorum.* Sententia profectò rigorosa, ut ea audita discipuli dixerint: *Et quis potest salvus fieri?* Damnat igitur Christus omnes divites, & divitias? minimè. Abraham dives fuit. Job dives fuit, David dives fuit, Zachæus dives fuit, multi Reges & Principes possederunt divitias & cœlum ingressi sunt, sed rectè usi divitijs, succurrerunt egenis, restituerunt iniqua, & quæ sciverunt à prima conditione communia, noluerunt esse tantum privata. *Natura omnia fecit communia, & hic mundus non est nisi quædam*

Marci. 10. 25.

S. Tho. de Villan.

serm. Dom. 4. post Pascha.

dam hæreditas communis hominum: asserit S. Thomas de Villanova. Ex hoc dicto intelligo sensum S. Augustini, quem primo lectum satis mirari non potui ubi dicit. Ad divites hujus mundi: *Quanticunque pauperes in quibus locis habitatis fame mortui fuerint, tantorum homicidiorum rei eritis. Insuper immittet vobis Dominus pestilentiam, & famem, & perdetis totum quod habetis, nec non & animas vestras.* Unde hoc tam severum fulmen? *Num custos fratris mei sum ego?* dicet aliquis: Ego spartam meam tueor; ego pro me laboro, mihi paro & meis filijs: agant idem & alij, laborent, sudent, congregent; quid ad me alieni, quos unde sint non novi. O te parum humanum, vel parùm hominem! Audi quid dicat Chrysostomus: *Ne mihi illud dicas frigidum verbum. Quæ verò mihi cura est? cum ipso commune habeo nihil. Cum Diabolo solo commune habeamus nihil, cum omnibus autem hominibus multa. Sathanica est ista vox, Diabolica inhumanitas.* Cum omnibus inquit Chrysostomus multa habemus communia, communẽ nascendi modum, communem aërem, communem solem qui illuminat tam pauperes quàm divites, communes aëris & temporum mutationes. Cur non & communes divitias? Nempe avaritia quæ est Idolorum servitus multos fecit recedere à vero Deo, & adorare Idolum Pluti, Idolum mamonnæ, & fecit violenter sibi proprium, quod initio commune fuit. Unde & sub exordium nascentis Ecclesiæ fideles omnia deponebant, ad pedes Apostolorum, erántque illis facultates communes. Descivimus ab illa prima Evangelica communicatione: tolerat Ecclesia, tolerat Deus, ut unus alio plus habeat, ut unus dives sit, alius pauper, unus nimium possideat, alter

S. Aug. To. 9. Tract. 20. de rect. Cathol. convers.

S. Chrysost. hom. 1. ad Antiochen.

nimis

nimis parum, vel omnino nihil. Vis scire causam? Exponat denuò Chrysostomus: *Divitem te fecit Deus, ut egenis auxilieris, & peccata tua solvas per liberalitatem alijs exhibita. Dedit tibi pecunias, non ut in mortem claudas, sed ut in salutem tuam effundas.* Itaque si negas pauperi, si non audis rogantem, si negligis egenum, & is ob egestatem fame pereat, homicidij reus eris, & ut loquitur S. Thomas de Villanova: *quem non pavisti occidisti.*

S. Chrysost. hom. 2. ad pop.

T. Tho. Villan. serm. de S. Mart.

V. Psaltes Regius laudans misericordem duo combinat misericordiam & justitiam, quæ videntur sibi oppositæ: *Dispersit dedit pauperibus, justitia ejus manet in sæculum sæculi.* Si justitiam exercuit, quomodo laudatur à misericordia? Nempe ipsa misericordia in pauperes est exercitium justitiæ, quia debemus pauperibus quod nobis redundat, & si avarè retinemus, id quod retinemus est mamona iniquitatis. Vel enim divitias tu aut maiores tui rapuerunt & extorserunt pauperibus; vel Deus tibi illas dedit: si rapuisti tu vel maiores tui, non est substantia tua sed pauperum, teneris igitur ad restitutionem; si Deus tibi dedit, putásne quod Deus dona sua largiatur ut ijs abutaris in luxum, in convivia, in greges canum & equorum. in amplam familiam, in fastum & superbiam? odit ista Deus: quid ergo? dedit fortè ut abscondas nullius futurâ usui quæ congregasti? falleris: dedit ut dares, dedit ut in cœlum præmitteres per manus pauperum; dedit ut thesaurum tibi immarcescibilem comparares. Ne me putes hic loqui hyperbolicè; veritas est, doctrina est sanctorum Patrum in ratione fundata, quia alias conqueri possent pauperes contra providentiam divinam, quòd non omni homini

Psal. 111.

providisset de alimentis. Elegans in hanc rem sententia est S. Basilij. *Si fateris ea divinitùs tibi provenisse, id est bona temporalia, an injustus est Deus inæqualiter res nobis distribuens? cur tu abundas, & ille mendicat? nisi ut tu bonæ compensationis merita consequaris; ille verò patientiæ bravijs decoretur: Panis est famelici, quem tu tenes: nudi tunica, quam in conclavi conservas; discalceati calceus, qui penes te marcescit; indigentis argentum quod possides: quocirca tot labefactas, quot subvenire vales.*

S. Basil. hom. 1.

VI. Quæro nunc à vobis AA. si tam periculosa res est, etiam bono titulo possidere multas divitias, an non satius & consultius foret vel omnibus carere divitijs, vel eas in pauperes liberali manu dispergere, & facere sibi amicos de *Mamonna iniquitatis?* Quæro iterum an credatis Christo dicenti: *Quam difficile qui pecunias habent in regnum Dei introibunt!* Utquid ergo si creditis non complanatis vobis viam, non demeremini vobis amicos, *qui cum defeceritis recipiant vos in æterna tabernacula?* Amici hi sunt pauperes, quibus securè concreduntur omnes divitiæ; multo securius quàm oeconomis, quàm cognatis. Nam hi sæpè prodigunt, infidi sunt & fallaces, quod illis concreditur manet, & citra periculum conservatur, & pro illis est fideiussor Deus. *Thesaurum suum condit in cœlo, qui Christum pascit in paupere*: ait S. Leo. Quantum enim hic erogas, tantum ibi accrescit cumulus meritorum, quæ invenies cum illuc veneris ubi ostiaria est Eleemosyna, ubi Janitores sunt pauperes. Unde Hugo Cardin. loquens de Eleemosyna: *Ipsa est*: inquit, *ostiaria Paradisi, quod patet ex eius officio: Officium enim ostiarij est, unicuiq; facere locum, & distribuere mansionem.*

Marci 10. 23.

S. Leo. serm. 1. de collec.

Hugo Card. in cap. 5. Matth.

Et

Et S. Odilo Abbas vocabat pauperes *Janitores Paradisi & cœli ostiarios.* Eodem tendunt illa S. Chrysostomi: *Quam ob causam permittis aurum & argentum rubigine consumi, cum opus sit in pauperum ventres exhauriri, ut in tuto reponens, hic abs te nutriti in illo die fiduciæ tibi portas aperiant, teq; suscipiant in æterna tabernacula?* Et quis prudens, si facile possit, non conetur hos sibi demereri? quis non arripiat tam compendiosam ad cœlum viam, tam felicem usuram? *Mihi nulla res* (inquit S. Gregorius Nazianzenus) *perinde admirabilis videtur, atq; compendiaria hæc ad salutem via, facilisq; ad cœlum ascensus.* Christus dixit commendatum esse pauperibus regnum cœlorum, & inter octo beatitudines primam reposuit paupertatem: *Beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum cœlorum.* Si pauperum est illud regnum, cur non pauperes devincimus? cur non ijs concredimus, quæ cupimus non perire? nisi fortè avaritia infidelitatis mater nobis etiam fidem tollit, ut non credamus Christo, sed potius adoremus Idolum aureum Mamonnam.

Manuhist. Seleu. c. 464.

S. Chrysost. hom. 39. ad pop.

S. Greg. Naz. orat. 30.

VII. Laudat S. Chrysostomus tres pueros in camino ignis constitutos, eo quod honores oblatos & vitæ commoda spreverint, quia *aliorum videntes ærumnas multum angebantur: quod est maximè sanctorum peculiare; ne gloriam vel honorem, vel aliud quidquam proximi præponant saluti.* Et hortatur nos horum occasione ad largam eleemosynam ad compassionem cum pauperibus: *Hos quidem & nos imitemur. Nam & aurea nunc imago erecta est. Mamonnæ Tyrannis. &c. Et si sit opus in paupertatis fornacem decidere ne refugiamus, ne mamonnam adoremus.* Desiderat aureus Orator, ut ita subveniamus egentibus,

S. Chrysost. hom. 23. ad pop.

ut etiamsi nos ipsi in paupertatem deberemus incidere, potius id velimus quàm *Auream statuam*, seu *Mamonnæ Tyrannidem*, adorare. Et quo rogo motivo id persuadere conatur? *Si quis gehennam non credit, hanc conspicatus fornacem, ex præsentibus futura credere discat, neq; paupertatis metuat fornacem, sed peccati. Hæc enim flamma, & dolor: illa verò ros atq; remissio.* Et post pauca: *cum his qui sunt in paupertatis fornace simul descendamus, & per eleemosynam ROREM operemur, ut gehennæ flammam Christi vox extinguat dicens: Esurientem me vidistis & pavistis.* Quasi diceret: Qui compatitur miseris, succurrit egenis, tantundem est acsi in fornacem immitteret levioris pretij metalla in purum aurum excoquenda, quibus Eleemosyna velut quidam LAPIS PHILOSOPHICUS veri tincturam auri dare potest. Quod enim Chrysostomus appellat ROREM, id ego auri tincturam dico & LAPIDEM PHILOSOPHICUM eodem jure quo Chymistæ eundem modo nominant *Lac Virginis, Aquam siccam, Lignum vitæ, medicinam morborum omnium.* Hæc aqua sicca, hic *ros*, temperat ignem, imò extinguit ignem infernalem, ut nocere non possit misericordiam exercenti.

VIII. Nocet verò illis qui pauperibus non succurrunt, qui adorant *statuam auream Mamonnæ Tyrannidem*, qui extra fornacem paupertatis sedent, & delectantur miserorum egestate, quemadmodum flamma fornacis corripuit & absumpsit custodes fornacis Babylonicæ, unde iterum Chrysostomus: *Cum Diabolus aurum non adorantes in Caminum paupertatis immittere minatus fuerit, ne de mittentium, sed ex missorum esse velis numero, ut ex his qui salvantur,*

S. Chrysost. cit.

tur, non ex his qui comburuntur, efficiaris. Maximus enim est ROS *divitiarum desiderio non teneri, cum pauperibus conversari.* Reflectite memoriam vestram ad id quod paulò ante asserui Eleemosynam & misericordiam erga egenos esse ostiariam cœli: nunc insuper dico esse etiam ostiariam & Janitricem Inferni: non enim solum attendit ut misericordes introducat in cœlum, sed etiam cavet ne quis misericors mittatur in fornacem ignis infernalis. Et hæc doctrina Sancti Augustini, cujus clara sunt illa verba: Ante fores gehennæ stat *Misericordia, & neminem permittit in carcerem mitti. & quicunque misertus fuerit, miserebitur ei, & si quis non fuerit misertus, non ei miserebitur.* Et eodem ferè sensu aiebat S. Chrysostomus: *A gehenna vos eruet nemo, nisi à pauperibus auxilium assequamini.* Imò viceversa licet dicere: regnum cœlorum ingreditur nemo divitum nisi Eleemosyna data pauperibus illuc translata jus illi acquisierit ad mansionem æternam: nisi hæc ostiaria fores aperuerit.

S. Aug. serm. 39. ex. 50.

S. Chrysost. hom. 32. ad pop.

IX. De Petro quodam Telonario narrat S. Joannes Patriarcha Alexandrinus, rem notatu dignam divitibus. Differebant inter se pauperes à quibus eleemosynam solerent accipere, & nullus potuit dicere se aliquid à Telonario homine avaro & euclione accepisse. Unus ex ijs audacior: aggrediar inquit hominem, & non desistam donec aliquid accipiam. Ridentibus cœteris & nihil sperantibus ipse domum accessit, & divina factum est dispositione, ut eodem tempore Petrus domum reverteretur, quem pauper allocutus eleemosynam petijt. Afferebantur tunc siliginei panes pro familia dum pauper instanter orans eleemosynam peteret. Indi-

Joan. Patr. Alex. in vit. PP. lib. 1. cap. 21.

dignatus Petrus videns egenum *non inveniens lapidem* (verba sunt historici) *per furorem arripit siligineum panem de cistella, & jactavit in faciem eius.* Redijt hic ad socios ostentans panem acceptum. Biduo post ægrotavit ad mortem Telonarius, & vidit in somno se consistere ante tribunal Dei. Aderant accusatores Dœmones, qui gravissima eius peccata alteri lanci stateræ imponebant: aderant & Angeli qui nihil habebant quod alteri lanci imponerent. Accessit deniq; unus qui panem siligineum attulit & lanci imposuit. Mox visæ sunt lances in æquilibrio consistere. Tum Angeli ad Petrum conversi, *Vade, & auge ad siliginem hanc, nam verè Mauri isti te apprehendent.* Experrectus super hoc Petrus divinam agnovit bonitatem & ingemuit: *Væ væ si unus siligineus panis, quem jactavi per furorem, ita profuit, à quantis malis se liberat qui dat in simplicitate sua bona indigentibus.* Ecce hic dum lapidem jactare vult in pauperem, apprehendit quasi invitus LAPIDEM PHILOSOPHICUM, quo panem siligineum convertit in aurum ponderosum, prægravans peccatis, & meruit, ut deinceps pluribus Eleemosynæ operibus sibi in cœlo reconderet thesaurum æternum. Verè dixit S. Bonaventura: *Opera misericordiæ sunt ut aurum pretiosa.* Panem hunc Petri Telonarij *Lapidem* appellavi: nam & Fabius Verrucosus apud Senecam beneficium ab homine duro asperè datum nominat *Panem lapidosum.* Sic enim Seneca: *Fabius Verrucosus beneficium ab homine duro asperè datum: Panem lapidosum vocabat, quem esurienti accipere necessarium sit; esse acerbum.* Si hoc nomine appellatur beneficium vel eleemosyna cum indignatione vel asperè data, quo nomine appellabitur prorsus negata

S. Bonav. in diet. Salut. tit. 7. c. 4.

Senec. de benefic. lib. 2. cap. 7.

ta petenti aut indigenti? nec panis quidem sed *Lapis*, non tamen Philosophicus. Narrat Sigebertus in Chronico, cum pauper quidam à nautis eleemosynam petiisset, & illi responderet, se aliud non habere, quàm *Lapides:* mendicus reposuit: Omnia ergo quæcunq; in navi sunt manducabilia, vertantur in *Lapides*: quod illico factum est Deo vindicante immisericordiam, ut & panes & alia esualia servato colore & forma in *Lapides* conversa sint: quanto melius dando petenti fuissent conversa in *aurum* reponendum in cœlis. *Sigebert. Chron. ad an. 606.*

X. Proinde AA. mei si sapitis, si à Deo vos accepisse quæ possidetis, grati agnoscitis, *Facite vobis amicos de Mamonna iniquitatis, Thesaurizate vobis thesauros in cœlo*, deponite per manus pauperum opes vestras in gazophylacio Christi, memores quod Eleemosyna sit LAPIS PHILOSOPHICUS, qui omnia vertit in aurum, & simul lapis Lydius quo probatur verus Christianus. Nam ut ait S. Ambrosius: *Omnis summa doctrinæ Christianæ in misericordia, & pietate sita est.* Justum est, ut quod à Deo accipimus communicandum alijs, ex ejus voluntate cum lucro nostro erogemus. Quod pauperi damus Deo damus, quod subtrahimus, Deo subtrahimus, cuius in extremo die prima quæstio erit, an illum paverimus, an illum vestierimus. *Beatus qui intelligit super egenum, & pauperem: in die mala liberabit eum Dominus.* In quæ verba Chrysologus: *In die mala illi Deus liberator assistet, qui à malis pauperem liberavit. In angustijs illum Deus clamantem audiet, qui pauperem cum clamaret, audivit. Videbit diem malum qui diem judicij sine advocatione paupertatis intraverit. Sine causa accusant peccata quem pauper ex-* *S. Amb. in 1. Tim. 4.* *S. Pet. Chrys. serm. 14.*

cusat. Excusari non potest, quem fames pauperis accusarit. In die illa cum sederit judicaturus mundum,
Matth.25. ut describit Matthæus: *Tunc dicet Rex his qui à dextris eius erunt: Venite Benedicti Patris mei, possidete paratum vobis regnum à constitutione mundi. Esurivi enim & dedistis mihi manducare &c.* Mirabuntur misericordes propositionem, sed obviabit Judex: *Quamdiu fecistis uni ex his fratribus meis minimis, mihi fecistis.* O magnam misericordiæ prærogativam! sibi datum agnoscit Deus, quod datum est pauperi, & quasi nullos alios salvare vellet, de solis misericordibus & Eleemosynarijs loquitur: Occurrit iterum
Chrysol. cit. Chrysologus. *O quid agit amor pauperis! gloriatur in cœlo Deus, unde pauper erubescit in terra, & hoc reputat in honorem sibi, quod pauperi computatur injuria. In cœlo prima est esurientis annona, prima stipendia pauperis tractantur in cœlo.* Ad quod nos adjumento pauperum perducat qui est sine fine misericors. Amen.

DIS-

DISCURSUS XI.

Dominica IX. post Pentecosten.

Risus Sardonicus.

THEMA.

Videns civitatem flevit super eam. *Luc. 19.*

SYNOPSIS.

I. Deflet Christus Ierosolymam prævidens eius subsecuturum non tam materiale excidium, quàm ex diuturno Risu *infortunium, vel alias ob causas quæ expendendæ.*

II. Non est fletus viro indignus, quia multi insignes heroes flevisse narrantur; finamus ergo flere Christum, quia peccata nostra non impediunt eius misericordiam.

III. Certè magna causa fletus esse potuit lamentabilis ruina tam nobilis urbis, in qua tot millia, fame, bello, peste interierunt.

IV. Sed quia multæ aliæ urbes conciderunt quas non defevit, verior causa fletus esse videtur, tot animarum interitus, pro quibus frustra sudaverat; & ideo ut flere posset factus est homo.

V. Flevit videns cæcitatem civium quam nimio felicitatis Risu *sibi induxerant.*

VI. Idem evenit omnibus mundanis, quorum Risus funesto terminatur exitu veluti Sardonicus Risus.

VII. Hoc risu *delectabatur Heliogabalus, ridicularum rerum inventor, tandem miserè occisus.*

VIII. Hoc risu *tametsi non inhonesto perierunt filij Iob, & qui apud sapientem ubiq; voluerunt relinquere signa lætitiæ.*

IX. *Si sapimus plus existimabimus nobis prodesse adversam quàm prosperam & ridentem fortunam. Id docent Carthago, David, & Adamus.*

X. *Nihil sanè infelicius eo qui nunquam est infelix. Unde sceleſtiſſimi Cæsares felices fuerunt in vita quàm infeliciter finierunt.*

XI. *Hinc electi prosperitatem suspectam habent, & malunt lugere quàm* ridere *in mundo.*

XII. *Riserunt etiam pingues capones maculentum, sed hi mactati sunt, reservato macilento. Sic evenit mundanis; cum servantur electi, illi pereunt. Præstat ergo hic flere cum Christo, quàm* ridere *cum mundo.*

Videns civitatem flevit super eam. *Lucæ 19.*

I.

HEu me quantas fletus & lacrymarum quotidie habemus causas! & ne quidem ingemiscimus. Christus prævidet post annos quadraginta solo æquandam civitatem Jerusalem, & in fletum resolvitur. Nescio quid hic primum obstupescam: an quod præpropere longè post secuturam ruinam deploret; an quod ingratæ urbi & mille contra se machinis armatæ condoleat; an quod acervo lapidum ex magnificis structuris congerendo illacrimetur. Putant alij amantissimum JESUM, qui flere non didicit nisi propter peccatorum interitum, acerbissimo doloris sensu commotum, causam potius diruendæ Jerosolymæ quàm effectum, ingratitudinem, & peccata populi propter quæ imminebat excidium, deflere voluisse. *Super Jerusalem flevit, ut quia ipsa flere nolebat Domini lacrymis ad veniam pertingeret.* Inquit

S. Amb. lib. 2. de pœnit. c. 6.

quit S. Ambrosius. Quanquam & materialis urbis excidium potuit esse luctûs materia, utpote, quæ non tantum fuit pœna diuturnæ & incautæ felicitatis, & fletus post diuturnum RISUM subsecuturi. Quare meritò nobis hodie expendendæ sunt causæ, propter quas Christus *videns civitatem flevit super eam.* Ut ex ijs agnoscamus, quod melius sit *Flere* cum Christo quàm RIDERE cum mundo, cum *extrema gaudij luctus occupet.*

II. Non tam indignæ sunt viris lacrymæ, ut Spartani existimarunt, cum multi magnæ fortitudinis, & celeberrimæ famæ viri, in magnis malis eas profuderint. Xerxes Persarum Rex in Abydenis campis cum exercitum ingentem sub signis stantem vidisset, illacrymatus est, & causam reddidit: quod post centum annos nullus ê tot myriadibus futurus esset superstes. M. Claudius Marcellus Proconsul captis Syracusis in arce constitit, ut urbis modo opulentissimæ, tunc afflictæ fortunam ex alto cerneret. Casum eius lugubrem intuens, fletum cohibere non potuit. Capta à Cleomene Megalopoli, Aratus Sicyonius Achæorum Prætor conscenso suggestu faciem chlamyde contexit, & diu flevit. Mirante autem concione atque ut diceret conclamãte: *Megalopolis,* inquit, *à Cleomene eversa est.* Et mox concio soluta est: satis hoc erat ut & populus in fletum solveretur. Scipio Africanus ubi Carthaginem excisam vidit illacrymatus Homericum illud protulisse fertur.

Valer. Max. lib. 9. c. 13.

Idem Max. lib. 5. c. 1. Aug. lib. 13. de civ. Dei c. 14.

Plut. in Clem.

Sabellic. lib. 9. Ennead. 5.

Jamque dies aderit, quo concidat Ilium ingens,
Et Priamus Priamique ruat plebs armipotentis.

Adstabat tunc fortè Polybius eius studiorum Comes, qui ab eo scisitatus: acquid Poëticum illud

sibi vellet? *Romam* respondit, *de qua humanis rebus pensatis non possum non esse solicitus.* Quasi idem Romæ metueret, quod Carthagini acciderat. Ferunt etiam Imperatorem quendam accepto tristi nuntio fleviſſe, quod ei à Senatoribus vitio versum, sed Philosophus adstans: *Sinite plorare, quia dignitas Imperatoria non impedit illum esse hominem.* Rectius hodie de Christo dixerim: dum *videns civitatem flevit; sinite plorare, quia peccata hominum non impediunt illum esse misericordem.* Imò quia misericors est fletu testatur se hominum etiam ingratorum & inimicorum suorum misereri.

III. *Videns civitatem flevit super illam.* Si literæ insistimus causa fuit quia prævidebat, quæ post recursum quadraginta annorum eventura erant, quasi iam illa oculis cerneret, sufficiebat profectò luctuosissimum urbis obsessæ & captæ, & dirutæ spectaculum, ad colliquandum etiam ferreum cor barbari hominis, non tantum misericordissimi JESU. Utinam mihi liceret vivaci penicillo vobis delineare excidium Jerosolymæ, quod fuso satis calamo Josephus Hebræus, & Hegesippus descripserunt, neq; tamen quantum substratæ requirebat materiæ, & calamitatis magnitudo. *Summa sequar fastigia rerum.* Anno Christi 72. ut supputat Baronius subiugatis prius omnibus Judæorum civitatibus, obsessa est Hierosolyma à Tito Imperatore Vespasiani filio, & circumdata vallo, ut Christus prædixerat, castra posita in monte Oliveti (in quo Christus *videns civitatem flevit super illam*) quo tempore ad diem festum convenerat ingens hominum multitudo ex omni Judæa. Laborabat urbs intestinis discordijs, & ipso Azymorum die interfecti

Joseph. lib. 7. de bello Jud. Hegesipp. de excid. Hierosol. Tacitus lib. 5. hist.

cti sunt in templo omnes, qui se nominabant Zelotas, ex quo colligitur amplitudo templi quod duos exercitus contra se invicem collisos continuit. Quinto Nonas Maij expugnatus est primus murus, & quinto post die secundus, combustæq; omnes cellæ, in quibus frumentum in plures annos collectum servabatur. Hinc fames orta ; plurimi ex urbe egressi & capti sunt, quos Titus ante oculos civium crucibus affigi jussit, ut (quod Josephus notavit) iam spatium crucibus deesset, & corporibus cruces. Occisæ sunt Judæorum tres Myriades seu tres milliones ; quos omnes certum est fuisse, vel illos, vel filios, vel nepotes eorum, qui clamaverant *Tolle tolle crucifige, & sanguis eius super nos, & super filios nostros.* Et quia rumor increbuerat profugos aurum deglutijsse, ut securius secum asportarent, eorum duo millia capta & apertis corporibus evisscerata sunt. Interea crescebat in urbe fames, ut calcei, cingula, excrementa equina, feles, glires, mures absumerentur, eoq; ventum ut mulier filium suum occiderit, & ad ignem tostum comederit. Capta tandem urbs est die decima Augusti, templum incensum, spoliatæ domus, & omnia ædificia præter exiguum præsidij locum solo æquata, ut qui eo postmodum accesserunt habitatum aliquando fuisse locum vix crederent. Mortuorum & captivorum Judæorum in hac expugnatione numerum colligens Josephus qui aderat, ait captivorum fuisse nonaginta *septem millia. Mortuorum* vero fame, peste, ferro *undecies centum millia.* Numerum omnium qui tunc Hierosolymis erant, quasi tota gens in carcerem fato concluса fuisset, ait fuisse eorum solummodo, quibus azymis vesci liceret *vicies centena &*

se-

septingenta millia. Præter ingentem colluvium illorum qui necessitate naturæ vel alia ex causa minus puri azymis non vescebantur. Hi omnes qui obsidioni superfuerunt, partim triumpho servati, partim in diversas Provincias missi cum bestijs pugnaturi in theatris, qui verò decimum septimum annum non excessissent cum fœminis vilissimo pretio venditi in Ægyptum. Talem talem iam tunc ante Passionem suam Clementissimus Dominus *Videns civitatem flevit super illam.*

IV. Et quidni fleret? cum tot centenis millibus populosa non cognoverit tempus visitationis suæ: spreverit doctrinam eius, miraculis manifestis fidem non habuerit, ipsum ut seductorem populi ad mortem damnaverit, & inter latrones cruci affixerit. *Non diruendos muros* (inquit Didacus Scella) *non subvertenda Jerusalem ædificia deplorat Dominus, sed cæcitatem civium eius, & animarum interitum, & jacturam.* Tot centena millia animarum, quo creditis perveniss̃e? Hæc jactura & perditio misericordissimo Jesu lacrymas elicuit in monte Oliveti dum aspiceret civitatem, in eodem monte dum oraret profundens toto corpore sanguineas lacrymas, in cruce deniq; quando *cum clamore valido & lacrymis exauditus est,* ut mundus in gratiam reciperetur, si modo vellet veritatem agnoscere. Unde in rem nostram S. Bernardinus: *Magna profectò res est propter quam Dei sapientia plorat: sed quia Deus propriè plorare non potest, assumpsit humanam naturam ut plorare posset. Semper dum in mortali corpore fuit, doluit super culpis animæ nostræ, & pro eius curatione suspiravit ad Patrem.* Mille aliæ urbes opulentæ, populosæ destructæ, solo æquatæ, imò terræ motu concus-

Didac. Stellain Luc.

Hebr. 5.

S. Bern. ser. To. 3. serm de dign an. a. 1. c. 1.

sæ

sæ sunt & corruerunt, nec tamen ob illas flevit Christus, sed Jerosolymæ exitium imminens deflevit, quia animarum jacturam & perditionem doluit, quod alibi expressit: *Quoties volui congregare filios tuos quemadmodum gallina congregat pullos suos sub alas, & noluisti.* Cum nulla urbium tam multa tentavit, ut ad agnitionem veritatis perduceret, in nulla tam multa signa ostendit suæ divinitatis; in nulla verò etiam tantam expertus est ingratitudinem. Peccata itaq; illius, & in peccatis obstinationem, & cæcitatem mentis deflevit.

V. Sed unde obsecro Jerosolymæ hæc cæcitas, & odium veritatis? veniamus ad fundamentum. Christus ipse in hodierno Evangelio insinuat: *Quia si cognovisses & tu, & quidem in hac die tua, quæ ad pacem tibi, nunc autem abscondita sunt ab oculis tuis.* Quorum verborum hic sensus est. Si prævideres jam dum pacem habes, dum indulgenter tractaris, quæ tibi eventura sunt, etiam tu fleres ac pœnitentiam ageres. Sed quia non emittis oculos ad futura, solùm præsenti felicitati intenta, vano RISU, & gaudio dissolveris, hinc ipsa tibi cæcitatem inducis & velum prætendis tuis oculis, ut nec modo peccata defleas, nec ventura super te mala prævideas. Huc respexit S. Gregorius, cum diceret: *Perversa quippe anima rebus præsentibus dedita, in terrenis voluptatibus resoluta, abscondita sibi mala sequentia quia prævidere futura refugit, quæ præsentem lætitiam perturbant: dumque in præsentis vitæ delectationibus se deserit, quid aliud, quàm clausis oculis ad ignem vadit.* O si tunc cum omnia nobis ex voto succedunt, cum sani sumus & vegeti, cum honoramur ab hominibus, divitijs affluimus, nulla adversitate affligimur, se-

S. Greg. hom. 39. in Evang.

seriò perpenderemus, nullam in mundo felicitatem esse diuturnam, venturum aliquando tempus quo cessabunt omnia delectabilia, quo ratio reddenda erit Deo Judici, quo non jam pœnitentia agenda, sed pœna sustinenda erit, parcius certè RIDEREMUS, sed maturè cognoscceremus quæ ad pacem nostram faciunt, neq; oculis nostris velum induceret nimia felicitas, quæ nunquam recogitat, quod *Extrema gaudij luctus occupet*. Hæc fuit ruina Jerosolymæ, hæc causa quod Christus eam intuens in fletum solutus sit.

VI. Idem usuvenit omnibus mundanis, quibus nimia contingit prosperitas, ut cum delectatione præsentium quasi RISU dissoluti subterfugiant tristium memoriam, & dum prosperitas securitatem generat, securitas oblivionem Dei, oblivio Dei cæcitatem mentis, prius se videant prolapsos in interitum, quàm ullam eius admiserint cogitationem. Sunt hi similes illis hominibus; quos certa quædam venenata animalia cum momorderint, *ad Risum* concitant, & cum *Risu* mortem instillant, ut Strabo refert. Gelotophyllis herba, eius etiam dicitur esse virtutis, ut si bibatur cum myrrha & vino, RISUM efficiat, & qui biberit non ante RIDENDI quàm vivendi finem faciat, teste Plinio. Sardoum Apium apud Dioscoridem & Matthiolum, illam habet vim ut dulcem saporem habeat, sed commasticata talem in ore causat dolorem, ut totum os & labra diducat, ut qui eam sumpserit quasi RIDENS appareat, & moriatur. Unde Proverbio locus: SARDONICUS RISUS. Alij ad fabulosum Talum respiciunt quem Vulcanus ex ære fabrefactum Minoi dono missum in Cretam: qui

Strabo lib. 11.

Plin. lib. 24. cap. 17.

Erasm. in Adag. ex Zenodoto.

prius

prius in Sardiniam delatus in ignem desilijt, & Sardinios comprehensos amplexabatur, ut morientes diducto ore similes essent RIDENTIBUS: unde alij *Sardinium risum vocant*. Apio Sardonico quidam Academicus adscripsit lemma: *Cum RISU exitium*. Verissimum hoc est de prosperitate mundana, quæ nullo permista felle continuata mentes excœcat, & cum *Risu* in exitium proturbat: quod Salvianus de Romanis aiebat: *Sardonicis quodammodo herbis omnem Romanum populum putes saturatum; moritur, & RIDET*. Annon hæc magna mentis cæcitas, & RISUS perpetuo fletu Heracliti dignus?

Salvian. lib. 7. de vero iud. & provid.

VII. Portentum illud voluptuariæ vitæ Antoninus Heliogabalus, totus in eo fuit ut inter voluptates & ipse RIDERET, & alijs RISUM concitaret. Habuit leones & leopardos exarmatos in delitijs, quos edoctos per mansuetarios subitò ad secundam & tertiam mensam jubebat accumbere, ignorantibus cunctis quod exarmati essent; *ad pavorem & RIDICULUM excitandum*, ut ait Lampridius. Sortes convivales scriptas in cochlearibus habuit ridiculas, ut alius exhiberet decem camelos, alius decem muscas, alius decem libras auri, alius decem plumbi, alius decem ova gallinacea, alius decem grillos, alius decem lactucas. Quin & canes mortuos & libram bubulæ in sortibus habuit. Ebrios amicos claudebat & subitò nocte leones, leopardos & ursos exarmatos immittebat, quorum multi pavore exanimati sunt. Aliàs amicis folles pro accubitis sternebat, eosq; reflabat prandentibus illis, ita ut plerunq; subitò sub mensis invenirentur prandentes, quo sibi & alijs RISUM movebat. Parasitis in secunda mensa sæpè ceream cœnam, sæ-

Lamprid. in Heliogab. c. 21.

pè eburneam, aliquando fictilem, nonnunquam lapideam exhibuit, ut omnia illa exhiberentur quæ ipse cœnabat cum bibere cogerentur per singula fercula, & manus lavare quasi comedissent. Iisdem Parasitis mittebat annua salaria, in vasis ranas, scorpiones, serpentes, muscas quas appellabat *apes mansuetas.* Ad cœnam quandoq; vocabat octo calvos, octo luscos, octo podagricos, octo surdos, octo nigros, octo longos, octo pingues *ut de his omnibus* (verba sunt Lampridij) *RISUS citaret.* Ipse verò eodem authore teste *RIDEBAT sic nonnunquam, ut publicè in theatro solus audiretur.* Et hic tantus helluo voluptatum & RISUS, tandem derisus non defletus est. Ipse sibi laqueos quibus spiritum intercluderet, turrim ê qua se præcipitaret, venena quibus interimeret paravit, cum vel RISU saturatus fuisset, vel periculum ignominiosæ mortis immineret. Sed ista nihil profuerunt. Nam facta conspiratione ad liberandam Rempublicam tali monstro, in latrina, ad quam confugerat per scurras occisus est. Cadaver per cloacas tractum, appenso pondere in Tyberim abiectum est, ne sepeliri posset. Quis hunc neget *Sardoum Apium* gustasse cum non imperaverit nisi annos tres, menses novem, vixerit annos octodecim, menses aliquot, tam cito assecutus *Cum Risu exitium.*

Idem Lamprid. c. 29.

Ibid. c. 32.

VIII. Et hic quidem fidei lumine destitutus, veri Dei ignarus, sed quid si inter veri Dei cultores multos inveniremus adeò obcœcatos nimia felicitate, ut de imminenti exitio per multos annos nullam cogitationem susciperent? Filij Job: *faciebant convivium per domos, unusquisque in die suo. Et mittentes vocabant tres sorores suas, ut comederent, & bi-*

Job. 1.

biberent cum eis. Cum autem quadam die filij & filiæ Job comederent & biberent vinum in domo fratris sui primogeniti &c. repente ventus irruens à regione deserti, & concussit quatuor angulos domûs, quæ corruens oppressit illos & mortui sunt. Ecce iterum ingens *Cum RISU exitium.* Filij Job honestæ hilaritati dantes operam, sed quæ tamen carere non potuit periculis: *Quia difficile est convivia sine culpa fieri, mittebat ad eos Job, mittebat qui illos corrigerent.* Inquit Hugo Cardinalis. Sed perrexerunt illi continuare convivia, & ecce *extrema gaudij luctus occupat.* Nempe ut ait Chrysologus, *Prosperitas quo specie sui claresçit amplius, eo stupentibus oculis densiorem offundit caliginem. Convivis suis ab initio propinat dulcia, & cum inebriati fuerint, lethale virus admiscet.* Propterea minatur Deus per Prophetam prosperitatis amasijs: *Væ coronæ superbiæ, ebrijs Ephraim, & flori decidenti gloriæ exultationis ejus.* Qui sunt isti Ephraim ebrij? nisi qui exultant in rebus pessimis, qui apud sapientem invicem cohortantur: *Coronemus nos rosis, vino pretioso & unguentis nos impleamus. Ubique relinquamus signa lætitiæ &c.* Qui tandem post longam prosperitatem (ut ipsis videbatur) lassati in via iniquitatis fateri coguntur. *Ergo erravimus.* Omninò errastis, quia oportebat cogitare, & identidem in prosperis repetere *RISUM reputavi errorem, & gaudio dixi quid frustra deciperis?* Nolite dicere *Justitiæ lumen non luxit nobis*, quia falsum est quod nobis non luxerit. *Qui solem suum oriri facit super bonos & malos*, omnibus accendit lumen justitiæ: sed vos proni in terram decerpsistis rosas, quæsivistis vuas, conculcastis prata, risistis ad in-

Hugo Card. in Job.

Chrysol. c. 1. de nug. curial.

Isai. 28.

Sap. 2.

Eccle. 22.

saniam, hinc *erraſtis*. Si oculos elevaſſetis in cœlum, utique vidiſſetis ſolem juſtitiæ.

IX. Reſolvite mihi unam quæſtionem Auditores, quid optabilius ſit viro ſapienti, aſſiduè concuti adverſitatibus, an in perpetua proſperitatis malacia quietum eſſe. Viro inquam ſapienti, cuius eſt prævidere futura: neque enim de illis inquiro, qui præſentibus ineſcati, oculum in futura non extendunt. Putatis quod optabilius ſit proſperitas? Fallimini: contra vos pronuntiat Severinus Boëtius: *Plus reor hominibus adverſam quàm proſperam prodeſſe fortunam. Hæc enim ſemper ſpecie felicitatis cum videtur blanda, mentitur. Illa ſemper vera eſt, cum ſe inſtabilem mutatione demonſtrat.*

Boët. lib. 2. de Conſol. Proſa 8.

Nunquid & Poëta quiſpiam canebat?

Fortuna cum RIDET ferit.

Pentapolis interitum nimiæ proſperitati adſcribit Ezechiel *Hæc fuit iniquitas Sodomæ, ſuperbia, ſaturitas panis, & abundantia & otium.* Ubi adnotavit Oroſius: *Hæc univerſæ regioni bonis malè utenti rerum abundantia cauſa malorum fuit.* Qamdiu Carthago ſtetit quæ erat cos juventutis Romanæ, viguit Romana virtus & Martius animus; everſa Carthagine mores cœperunt corrumpi, & vinci neſcia Roma in mollitiem & luxum diffluxit. Marcet nimirùm ſine adverſario virtus. David quamdiu à facie Saul fugiebat, & perſecutionem eſt paſſus, erat *Vir ſecundum cor Dei:* quod in ſpelunca præciderit ſolum oram chlamydis Saulis, indoluit & *percuſſit cor ſuum.* At verò in ſecunda fortuna conſtitutus; non abhorruit occidere uriam. Id obſervavit S. Gregorius: *David auctoris ſui judicio penè in cunctis actibus placens, mox ut preſſuræ pondere carvit, factus eſt in morte*

Ezech. c. 16.

1. Reg. 24.

S. Greg. Paſtor. p. 1. cap. 3.

Uriæ

Uriæ crudeliter rigidus, qui in appetitu fœminæ fuit enerviter flexus. Componite Jobum cum Adamo, hunc in Paradiso, illum in sterquilinio, utrumq; à Diabolo tentatum, & videbitis Jobum in sterquilinio in adversa fortuna victorem, Adamum verò in prospera corruentem. Unde idem Gregorius: *Adam noster fortis in sterquilinio jacuit, qui in Paradiso quondam debilis stetit.* Usq; adeò melior & securior est adversitas quàm prosperitas. *S. Greg. moral. lib. 3. c. 6.*

X. Laudat Seneca Demetrium ab egregia sententia, & altè sibi eam fatetur demissam in pectus: *Inter multa magnifica Demetrij nostri, & hæc vox est, à qua recens sum: sonat adhuc & vibrat in auribus meis. Nihil, inquit, mihi videtur infelicius eo, cui nihil unquam evenit adversi. Non licuit enim illi se experiri, ubi ex voto illi fluxerunt omnia, vel ante votum: malè tamen de illo Dij judicaverunt.* Sanè ita est, continua & longa prosperitas indicium est illos à Deo reijci, & reservari in pœnas, qui nullis adversis exercentur. Sceleſtissimis quibusque Deus plurimum indulget, Julio Cæsari patriæ eversori, Tiberio mendaci, Caligulæ superbissimo, Claudio ignaviſſimo, Neroni crudeliſſimo, Heliogabalo lasciviſſimo, Diocletiano & Maximiano atrociſſimis monstris ac portentis, omnem concessit libertatem, cum interim amiciſſimos suos tribulationibus plurimis afflictari permiserit, unde Apostolus de ijs: *Ludibria & verba experti, insuper & vincula & carceres; lapidati sunt, tentati sunt &c. egentes, angustiati, afflicti.* Et Psaltes Regius canit: *Multæ tribulationes justorum.* In quem locum S. Augustinus: *Injusti pauciores habent tribulationes: si justi sunt multas habent: sed post paucas tribulationes aut nullas illi venient ad tribula-* *S. Greg. de Prov. cap. 3.* *Heb. 11.* *Psal. 33.* *S. Aug. in Psal.*

bulationem sempiternam, unde nunquam eruentur. Justi autem post multas tribulationes venient ad pacem sempiternam, ubi nunquam mali aliquid patientur. Nimirum victimæ olim coronabantur floribus, cum paulò post jugulum cultro præbituræ erant.

XI. Unde electi prosperitatem nimiam suspectam habent, & metuunt. Cardinalis Robertus Bellarminus evectus ad purpuram flevisse dicitur, timens ne Deus ea dignitate compensare vellet suos pro Ecclesia Dei susceptos labores. Idem sensit S. Gregorius magnus, cum esset renuntiatus summus Pontifex: ut ipse insinuat: *Admonemur prospera mundi metuere, & contra omnem seculi felicitatem acrius vigilare. Namq; præsentia gaudia sequuntur perpetua lamenta. Sicut enim per fletum ad gaudia ducimur, ita per gaudia pervenitur ad fletum.* Instar omnium exemplum esse posset Dives Epulo compositus Lazaro, sed consulendum est brevitati. An hic fortè fuerit sensus Ecclesiastæ: *Melius est ire ad domum luctus, quàm ad domum convivij. Melior est ira RISU, quia per tristitiam vultus corrigitur animus delinquentis.* Quæ alij sic legunt. *Melior est indignatio RISU: quia tristis vultus pariet lætum cor.* Quasi diceret, malo ut me Deus adversis exagitet, ut mihi calamitates immittat, quàm ut me arrideat & molliter tractet: scio enim quod post nubila Phœbus illucescat, quod post amara propinet dulcia, post labores requiem, post mœrorem gaudia sempiterna.

S. Greg. Proœm. in Psal. 50.

Eccl. 7.

XII. Habeant itaq; vani homines suos RISUS, sua gaudia, transigant dies in optata prosperitate, victimæ sunt, coronantur, & saginantur ad lanienam. Plures Capones aliquando uno in prædio pascebantur, eorum, pleriq; pingues & obesi, for-

forte unus vel alter aderat macilentus & plumâ levior, quem cœteri RIDERE, exsibilare, quòd eandem haberet appositam escam, nec tamen impinguaretur. Dum ita misello insultant, venit Domini jussu coquus, qui pinguiores pro convivio seligens, macilentos reliquit. Tum primum pingues agnoverunt effectum sui RISUS. Nam illi jugulati sunt; & vivi remanserunt macilenti. Tales sunt qui in delitijs vitam exigunt, nec futura prospiciunt: tales Jerosolymitæ quos hodierno in Evangelio deflevit Christus. Aptè in hanc thesim S. Chrysostomus proponit quæstionem de duobus captivis in carcere, quorum alius delitijs impinguescеret producendus ad mortem, alter pro regno pugnaturus voluntariè abstineret à delitijs, & interrogat auditores ex quorum esse numero mallent. *Si quispiam vinctum aliquem producendum ad mortem, & semper hoc exspectantem pinguem reddat ex multis delitijs: tale aliquid erat etiam mors antiquo tempore. Nunc autem veluti si quispiam illum timorem excludens cum delitijs agens pronuntietur pugnaturus, & proponat agonem, ut iam non ad mortem, sed ad regnum adducatur: ex quibus esse velles! ex his qui in custodia pingueścerent, quotidie sententiam sui interitus exspectantes: an ex illis pugnaturis quidem multum & laboraturis ultronea voluntate, ut diadema regni suscipiant?* Mi sancte Chrysostome, eligo posteriorum sortem, malo hic laborare pro regno, quàm impinguari pro morte: malo hic flere cum Christo, quàm RIDERE cum mundo, quia scilicet: *Manifestum perditionis indicium est,* ut loquitur S. Gregorius, *quando affectatis iniquitatibus subsequens favet effectus, & nulla contrarietas impedit quod mens perversa concepit.* Quando omnia succedunt ad libi-

S. Chrysost. in Ep. Paul.

S. Greg. lib. 26. Moral. c. 14.

libitum sensualis hominis, & nulla tristitia animus maceratur. Credo Christo asserenti, & comminanti omnibus mundi amatoribus, & adversa declinanbus: *Væ vobis, qui saturati estis; quia esurietis. Væ vobis qui RIDETIS nunc, quia lugebitis & flebitis.* Econtra verò: *Beati qui lugent quoniam ipsi consolabuntur.* Amen.

Lucæ. 6.

DISCURSUS XII.

Dominica X. post Pentecosten.

Stultitia in Epitome.

THEMA.

Non sum ficut cœteri hominum velut etiam hic publicanus. *Luc. 18.*

SYNOPSIS.

I. Stultitia communissimum in orbe malum, multorum causa malorum est Huius plures actus in Epitomen collegit Pharisæus, multos habens imitatores.

II. Ex loquela manifestat se, quia per hanc maximè solet agnosci Stultitia.

III. Colligitur ex ea quod multa egerit pro sola vana gloria, quod stultum est, & nihil stultius, quàm seipsum laudare.

IV. Dum improperat Deo vult videri gratias agere, imò & publicano præsenti, & toti mundo se præfert, quod stultum est.

V. Si non erat sicut cœteri homines, vel Deus esse debuit vel bestia. Non fuit Deus ergo bestia uti Nabuchodonosor & Lucifer.

VI. Sic

VI. Sic ſuperbiendo tres gradus ſtultitiæ aſcendit, non agendo bonum uti debuit, agendo malum, & perſeverando in malo.

VII. Scandendo altius etiam agere voluit ſupremum Iudicem, & ſe ingerere in alienam Iuriſdictionem, uti Saul in officium Sacerdotis, qui ideò dicitur Stultè *egiſſe.*

VIII. Adhuc altius ſcandendo quodammodo malè ſenſit de Deo, quod parcè nimis alijs communicaret bonitatem, ſibi ſoli eam credens communicatam. Per quod factus eſt Stultior *naturalibus ſtultis, & longè miſerior.*

IX. Nam hæc ſtultitia *ex vana gloria naſcens hominem præcipitat, ſicut gigantes qui dum aſcendunt cadunt, dicti gigantes quaſi cadentes.*

X. Et horum caſus multiplex eſt, quia primò contemnuntur ab alijs, cum econtra alij qui ſe ſanctè ſtultos profitentur ſoleant magni æſtimari, uti Abbas Moyſes.

XI. Cadunt deinde in multa enormia vitia, & demum in incredulitatem, & conſequenter in gehennam cuius mater eſt vana gloria.

XII. Cum ergo hanc ſectari non tantum ſit Stultitia, *ſed planè Epitome Stultitiarum, gloriemur potius in Domino, quia debetur* ſoli Deo gloria.

Non ſum ſicut cœteri hominum, velut etiam hic publicanus. *Luc. 18.*

I.

ORatorum Princeps ſapientiſſimè de *ſtultitia* diſſerens eam matrem malorum omnium, ſummam miſeriam, & communiſſimum in orbe defectum pronuntiare non dubitavit. *Stultitia*, inquit, *majus eſt malum, quàm omnia mala fortunæ & corporis.* Et alibi: *Miſerius ſtultitia dicere quid poſſum?* Quin etiam ad divinum accedens oraculum, quaſi literas ſacras legiſſet: *Stultorum* (ait) *plena ſunt omnia.* Quod Eccleſiaſtes illis

Cic. 3. de nat. Deo. Idem. 1. de nat. Deo. Idem 9. Famil. de Papyr.

Eccle. 1. 15. Cic. 3. Tuscul.

illis verbis expressit: *Stultorum infinitus est numerus.* Denique volens ostendere stultitiam in Epitomen contractam: *Est proprium stultitiæ aliorum vitia cernere, oblivisci suorum.* Hujusmodi stultitiam nobis proponit hodiernum Evangelium in Pharisæo orante, qui accedens templum non unum actum STULTITIÆ, sed plures simul contraxit, ut in illo manifestè liceat conspicere STULTITIÆ EPITOMEN. Et quia multos valdè habet imitatores, libet præsenti discursu hanc stultitiam Pharisaicam, ceu omnis STULTITIÆ EPITOMEN delineare, ut qui in huius universalis morbi morotrophio comprehenduntur, ex alieno malo sapere discant.

II. Vetus Germanorum proverbium est campanam ex clangore, avem ex cantu, asinum ex auriculis, STULTUM ex loquela agnosci. Quamdiu homo non loquitur, nemo deprehenderit quid in ipso lateat. Unde Philosophus ad juvenem elegantem: *Loquere juvenis ut te videam.* Fallit sæpè externa species, fallit vultus, fallit vestitus, ut quos ceu Catones aut Socrates dum tacent putaveris, illico è paucis verbis Melitides esse ac Corœbos deprehendas. Adductus fuit aliquando ad Carolum V. Imperatorem nobilis adolescens elegantissimo vultu, superbo vestitu ornatus, in aulæ formandus servitia: sed non sufficiebat Carolo Symmetria corporis, vultus & vestium elegantia, scrutari voluit ingenium: quæsivit qua domo, quibus natus parentibus, quibus studijs aut exercitijs operam dedisset: hic obmutescere adolescens, pauca atq; inconcinna proferre verba, turbari, & palam ostendere stolidum ingenium. Conversus ad astantes Carolus: Est inquit pulchra statua sine anima, myrothecium

sine

sine balsamo, lypsanotheca sine reliquijs. *Loquere* modo Pharisæe Evangelice, *ut te videamus:* qua de causa templum ingressus es? *Deus gratias ago tibi, quia non sum sicut cæteri hominum, raptores, injusti, adulteri, velut etiam hic publicanus. Jeiuno bis in Sabbatho, decimas do omnium quæ possideo.* Non videtis auriculas asininas? non auditis STULTUM elogium, & Panegyrim propriam? *Qui sibi placet STULTO homini placet.* ait S. Augustinus. *S. Aug. in Psal. 122.*

III. Quisquis hanc Pharisæi orationem legit vel recitari audit, illico superbum, ambitiosum, arrogantem, vanæ gloriæ aucupem STULTUM pronuntiat S. Bruno Astensis: *Manifestum est Pharisæum istum per superbiam & arrogantiam cuncta dixisse, atq; in his quæ faciebat, magis hominibus, quàm Deo placere volebat. STULTUS, qui pro tanto taliq; servitio, nihil nisi vanam gloriam pro mercede recepit.* S. Chrysostomus contraponens Publicanum Pharisæo, post nonnulla egregia documenta tandem subiungit: *Magnum est elationis malum: STULTUM esse melius est, quàm insolentem &c. Non potest esse superbus qui FATUUS non sit. STULTITIA verò plenus est superbus.* Et alio loco: *Nihil STULTIUS quàm cum Pharisæo se laudare.* Deniq; & S. Thomas de Villanova ita effatur: *O miserandam STULTORUM hominum insaniam! Qui Christiano nomine censentur horum omnis cura & solicitudo est, qualiter inter homines magni & bonorati censeantur.* Prætereo aliorum complura in hanc thesim testimonia conglobare. Suffecerit dictum sapientis, quo veluti digito monstrat Pharisæum oppositum Publicano. *Timens Deum despicitur ab eo, qui infami graditur via. In ore STULTI virga superbiæ.* Ingreditur templum pub- *S Bruno Ast. hom. in Dom. 10. Pent.* *S. Chrysost. hom. 39. ad pop. Idem hom. 66. in Matth.* *S. Tho. Villan. Conc. 2. de Ascens. Dom.* *Prov. 14.*

licanus timens Deum, misericordiam & veniam oraturus, & ecce despicitur à Pharisæo, in cuius ore non est lingua aliud quàm *Virga superbiæ*, quam extendit & contra publicanum, & contra omnes homines, & contra ipsum Deum, omnes eodem ictu verberans.

S. Basil. Seleu. orat. 15.

IV. Enim verò orationem eius accuratius expendens S. Basilius Seleucienſis inquiebat: *Bellum sanè gratiarum actionis exordium, mundi criminatio & Judex, & mortis sententiam in omnes ferens: Non sicut cæteri. Deo exprobraturus intonuit: Non habes justum alterum in terra. Ego tibi solus virtutum thesaurus: deserta sit justitia à terra, nisi hanc ego calcarem.* Quasi diceret Basilius. Improperium vestit Pharisæus speciosо nomine gratiarum actionis. Non enim gratias agit, sed improperat Deo, publicano, quin & toti mundo. *Non sum sicut cæteri hominum.* Deus nullum habet justum in terra nisi me solum: tam avarus est virtutis ut nullum patiatur virtuosum nisi me unum. *Non sum sicut cæteri hominum.* Propositio indefinita apud Philosophos æquivalet universali. Nullum itaq; excipit hominem, sed omnes facit reos, omnes similes publicano, omnes peccatores, injustos, adulteros &c. Ecce quot in paucis verbis argumenta STULTITIÆ! *Quid est cæteri homines* quærit ad hunc locum S. Augustinus, & respondet: *nisi omnes præter ipsum? Ego inquit justus sum cæteri peccatores.* Unde tanta uni homini præsumptio? nempe mentis elatio, & cupiditas vanæ gloriæ movet mentem ê suo loco, ut stultus fiat qui videri vult sapiens. *Dicentes se esse sapientes* *Rom. 1.* *STULTI facti sunt.* Dicentes se esse justos STULTI facti sunt: dicentes se esse meliores alijs STULTI facti sunt.

S. Aug. ser. 36. de verb. Dom.

V. Al-

V. Albertus Magnus ex mente & sensu Aristotelis argutè observat, eum qui non est sicut cæteri homines, vel Deum esse, vel bestiam, nimirum vel aliquid supra hominem, vel aliquid infra hominem. Sic verò loquitur: *Qui non est sicut homines, aut aliquid melius est omni homine sicut Deus; aut aliquid vilius omni homine sicut bestia. Deus iste non fuit, ergo in bestiam est conversus, de hoc igitur STULTUS gratias agit. Deus gratias ago tibi, qui non sum sicut cæteri hominum.* Alludit hoc loco B. Albertus ad casum Nabuchodonosoris, qui fastu & ambitione elatus, cum vellet adorari ut Deus, in bestiam est transformatus, quia se totum mancipaverat vanæ gloriæ, quam Philo Hebræus appellavit bestiam, *Immanis bestia vana gloria.* Bestiarum immanium hæc natura est, quod solitariæ incedant, consortia fugiant, & suam etiam speciem sæpenumero persequantur. Hoc facit ambitio, sola vult esse, omnes à se ablegat, ab omnibus separatur. Solitudinem etiam amat STULTITIA. Unde S. Bernardus de Pharisæo: *Gratias Deo agit Pharisæus, non quia bonus sed quia solus.* Et hoc est proprium ambitionis & summæ STULTITIÆ, uti elucet in principe omnis superbiæ Lucifero de quo idem Bernardus: *Quia sedere præsumpsit, se solo voluit esse contentus.* Omnes ambitiosi hoc cupiunt ut soli sint, soli æstimentur, soli omnia possint, soli imperent ac dominentur, & ut canebat Poëta: *Non fert Cæsarue priorem, Pompejusue parem.* Cùm viceversa contemptores vanæ gloriæ proximè accedant ad Deum, hocipso sapientissimi. Velleius Paterculus de Catone, qui censebatur sapientissimus: *Per omnia ingenio Dijs quàm hominibus propior, qui nunquam rectè fecit ut facere videre-*

Alb. Mag. ap. Mansi.

Philo lib. de Joseph.

S. Bern de grad. humil.

Idem. serm. 3. in Isai.

Velle. 1. lib. 2.

retur. Unde per oppositum concludere licet, qui omnia facit ut facere videatur, & longissimè à Deo recedere, & *stultissimum esse*. Eandem veritatem adstruxit Chrysostomus cum diceret: *Quoties difficile existimas contemnere gloriam, ista tecum versa: Si hanc despexero Deo similis efficiar.* Et quis non malit ambire Dei similitudinem, quàm simularum STULTITIÆ?

S. Chrysost. hom. 2. in Ep. ad Titum.

Hugo Card. in Prov.

VI. Hugo Cardinalis tres gradus distinguit STULTITIÆ moralis *Primus gradus STULTITIÆ est bonum non facere dum licet, secundus malum facere: tertius in malo se assuescere.* Quæ applicat otiosis juxta illud sapientis: *Qui sectatur otium stultissimus est.* Sed his gradibus stultitiæ non contentus Pharisæus plures sibi construxit ut altius caderet. Nam primo bonum non fecit dum licuit. Quamvis enim contexuerit elogium suorum bonorum operum: *jejuno bis in sabbatho, decimas do omnium quæ possideo.* Hæc tamen per intentionem vanæ gloriæ evanuerunt, & fuerunt quasi nulla opera. Unde meritò illum sic alloquitur S. Petrus Chrysologus: *Enatasti jejunij pelagus, & in ipso portu jejunij naufragasti, quia non comparasti lucrum, sed mercatus es vanitatem.* Operari propter humanas laudes, venari applausus & æstimationes non est operari benè, sed bonum opus corrumpere. Quomodo naufragavit? nempe ad scopulum inanis gloriæ impegit, quia *Inanis gloria est velut scopulus sub aqua latens, ad quem si navem alliseris, perijsti.* Ut aiebat S. Nilus. Præterea non fecit bonum quod debuisset, seipsum agnoscendo & profitendo peccatorem, quia *Justus prior est accusator sui?* Ipse verò econtrario laudes suas enumerat, & aliena recensèt peccata; ita tamen ut re-

Prov. 12.

S. Pet. Chrysol. serm. 7.

S. Nilus. orat. 7. de van. glor.

Prov. 18.

reticeat illa, in quibus ipse delinquebat. Nullam quippe mentionem facit superbiæ, iracundiæ, jactantiæ, contemptus proximorum, detractionis, temerarij judicij, quorum se reum non ignorabat. Secundò malum fecit & conscendit alterum STULTITIÆ gradum, quia ipsa illa opera, quæ ceu bona dilaudat, fuerunt ex intentione opera mala. Non omnis qui jejunat benè agit. Diabolus semper jejunus est, & bonum non agit: avari multi jejunant, non ut Deo placeant, sed ut minus absumant, & corradant divitias. Sic ipse ut observat Albertus Magnus jejunavit bis in sabbatho *Semel ad ostentationem, & semel ad avaritiam.* Tertiò assuefecit se ad malũ, non contentus uno actu *bis* inquit *jejuno* malo fine ex actibus frequentatis habitum induens, qui est tertius STULTITIÆ gradus, in quo potuisset resipiscere, nisi cœcitatem illi induxisset inanis gloria, quæ instar fumi & caliginis oculos mentis solet obtenebrare. His porrò gradibus superstruxit contemptum proximi *Velut etiam hic publicanus*, in quibus verbis contemptum & irrisionem publicani advertit S. Bonaventura. Et hoc quidem proprium est vanæ gloriæ aucupum ut ait S. Gregorius. *Vanæ gloriæ sectatores dum se omnibus præferunt, alios quidem de fatuis sensibus, alios autem de indignis meritis reprehendunt.*

Alb. M.

S. Greg. lib. 23. Moral. c. 3.

VII. Perge porrò Pharisæe, scande altius. Melior es Publicano ut putas, sed non melior Zachæo: tu decimas bonorum tuorum dedisti, Zachæus dimidium. Imò inquit Pharisæus: *Non sum sicut cæteri hominum.* Omnes se inferiores æstimat, se supra omnium merita locat. Felix, si talem te reperiret statera divini judicij; sed si appendaris, constabit il-

Luc. Burg. in Luc.

lico quòd sis *minus habens. Nam se criminibus & peccatis absolvere, alios omnes onerare, temerariæ atq; arrogantis superbiæ est.* Inquit Lucas Burgensis in hunc locum. Adhuc altius uno gradu Pharisæe, præivit Lucifer antesignanus, volens sedere in monte testamenti : Judicem ergo se constituit publicani. Cum nominasset raptores, injustos, adulteros, addit: *Velut etiam hic publicanus.* Annon hoc est invadere Dei Jurisdictionem? annon hoc est sedere pro tribunali, & ferre sententiam de proximi conscientia, quod solius est Dei ? Non contentus omnibus hominibus se præposuisse, etiam Deo se parem vult facere, cum eius invadit officium. Exspectabat Saul in castris Samuelem ut sacrificaret: tardante nonnihil Samuele, pertæsus moræ, *Ait ergo Saul : Afferte mihi holocaustum & pacifica, & obtulit holocaustum.* Comparuit mox post sacrificium Samuel, & conversus ad Saulem: *STULTE egisti, nec custodisti mandata Domini Dei tui, quæ præcepit tibi.* Si Saul invadens officium Sacerdotis arguitur STULTITIÆ & reprehenditur, quantò magis qui ipsiusmet Dei potestatem involat? qui proximum temerariè judicare præsumit ? Lyranus ad hunc locum: *Peccavit Saul quia officium sibi illicitum scilicet offerendi per seipsum usurpavit, quod est grave peccatum.*

1. Reg. 13.

Lyræ. in lib. Reg.

VIII. Adhuc uno gradu altiorem facit Pharisæum Didacus Stella expendens eius arrogantiam qua se omnibus præferebat hominibus, dum ait: *Cum se solum bonum credit, quodammodo malè de Deo sentit, quia credit quod Deus in uno solo divitias posuerit, & quod alijs non sit bonus, nisi sibi.* Judicat ergo non solùm omnes homines, quod soli Deo competit,

Didac. Stella in Luc.

tit, sed etiam ipsum Deum, qui nullum habet Judicem. Quæ maior excogitari potest insania? Magna fuit *stultitia* Hippocomi de quo Antonius Muretus narrat: quòd Venetijs habitans & in atrio videns depictos Cardinales ibi quotidie prandere voluerit, quasi ipse medius inter Cardinales summus Pontifex, illos convivas haberet; unde & multa disputabat de regimine Ecclesiæ, de cura, & solicitudine Pontificia. Magna quoq; fuit illa *Stultitia* eorum, quos in Nosocomio Romano quondam reperit Gabriel Vasquez celeberrimus Theologus, ubi perlustrans ædes Nosocomij obvium habuit virum habitu decoro & gravi, & ab eo per plura deductus cubicula, plures vidit Pazzarellos (ut vocant) seu *stultos*, singulos eorum describente gravi illo Catone. Cum verò iam lustratis ædibus abitum pararet Gabriel, accurrit ad aream juvenis ex puteo hausturus aquam. Ecce, inquit, vir ille gravis, ecce maximum *stultorum*, qui asserit se esse Archangelum Gabrielem missum ad Mariam Virginem, cum non sit verum. Ego enim qui sum Deus Pater non misi illum, nec unquam vidi in cœlo. Auditis his Vasquez quem hactenus sapientem censuerat STULTISSIMUM esse intellexit, & vale facto recessit. Magnæ fuerunt hæ STULTITIÆ, sed ex organis destructis, & corruptione facultatum naturalium: verùm longè maior STULTITIA est ambitiosorum, & vanæ gloriæ sectatorum, teste Chrysostomo, ut supra dicebamus: *STULTUM esse melius est quàm insolentem. Ibi enim STULTITIA tantum est mentis; tarditas; hic autem STULTITIA peior est, & FATUITAS cum furore. STULTUS sibimetipsi malum est; elatus & alijs pestis.* Addo ex mente

Muret. ap. auth. acer. Philol.

Engelgra. in Luce Evang.

S. Chrysost. hom. 39. ad pop.

S. Aug. de honest. mul. c. 3.

Augustini etiam sibijpsi extremum exitium. *Nulla maior INSANIA est quàm pro delectatione momentanea perdere æterna gaudia, & obligare se ad æterna supplicia.* Quid agis insane Pharisæe? quid agis gloriæ humanæ nundinator? oras, jejunas, distribuis eleemosynas, ut videaris: videt te una fortè anicula, unus aliquis de infimo grege eorum, qui cubito se emungunt. Placuisti; recepisti mercedem: tam pretiosa tam vili vendis? Deum spectatorem negligis, ut habeas homuncionem. Laudas teipsum? & nonne melior foret encomiastes ipse Deus, si quod agis bonum, benè ageres, Deum solum testem adhiberes, ipsi soli placere satageres. O te non modo STULTUM, sed miserè STULTUM! quia.

Arnold. Carnot. in cap. 1. Matth. S. Basil. Const. monst. c. 11. Pet. Bless. Ep. 3. Petrarcha Dial. 92. S. Tho. de Villan. Conc. 2. de Asc. Dom.

IX. *Inanis gloria est scabies virtutis & tinea sanctitatis*, ait Arnoldus Carnotensis. Vana gloria est *Dulcis spiritualium operum spoliatrix, jucundus animarum nostrarum hostis, tinea virtutum, & blandissima bonorum nostrorum deprædatrix.* Ait S. Basilius. Vana gloria est *ærugo, quæ omnem mentis ornatum depravando consumit.* Inquit Petrus Blessensis. *Vana gloria STULTOS tumidósque præcipitat.* Inquit Petrarcha. per gradus pervenitur ad præcipitium, per ascensum ad casum, quod deplorans S. Thomas de villanova, allegando S. Bernardum, inquit: *Cum enim ut Bernardus ait descendere facillimum sit, & ascendere difficillimum, homines miserandi facilem viam contemnentes, asperam & difficilem elegerunt, justam STULTITIÆ suæ retributionem recipientes.* Nimirum ex alto casum. Superborum & eorum qui vanæ student gloriæ, cum Pharisæo seipsos aljs præferunt ac laudant, typus sunt gigantes illi famosi, quos ferunt Jovem ê cœlo deturbare conatos.

Ho-

Horum nominis Etymon indagans Rupertus Abbas inquit: *Gigantes dicti quasi cadentes: nam hoc primum superbire cadere est.* Qui Deo volunt eripere gloriam, sunt Gigantes quasi cadentes. Et dum conantur in cœlum conscendere, descendunt infra terram, nam *Superbire cadere est.* *Rup. lib. 3. c. 1. in Gen.*

X. Multiplex autem istorum casus est. Nam primò qui nimio appetitu laudis & gloriæ laborant à sapientibus vilipenduntur, & tales æstimantur quales reipsa sunt STULTI: adeóque quod desiderant non consequuntur, & in id incidunt quod fugiunt, contemptum & irrisionem. Econtra contemptores laudis propriæ, & gloriæ humanæ, ipso huiusmodi contemptu & gloriam consequuntur quam fugiunt, & (quod pro Deo optant) contemni non impetrant. Volunt haberi STULTI pro Christo ex Pauli consilio, & sapientissimi esse agnoscuntur. *Qui sapiens esse vult STULTUS fiat ut sit sapiens.* Sic Abbas Moyses laudes ægerrimè ferens, contemni desiderans, vix admittebat in conspectum eos qui fama permoti accederent, & colloqui vellent. Præsidem Provinciæ iteratò accedentem, obviam progressus suimet contemptu repulit. Cùm enim ab eo quæreret, ubinam esset Abbas Moyses: *Quid tibi*, respondit, *cum STULTO illo ac deliro sene.* Deniq; de semet quasi de alio obloquendo, discedere hominem compulit. Qui postmodum ab indigenis monitus illum ipsum quocum locutus fuerat Moysen esse, summoperè miratus est virtutem viri. Ecce contemptus laudis & vanæ gloriæ parit gloriam; atverò ut attestatur sapiens: *STULTORUM exaltatio ignominia.* *1. Cor. 3. 18.* *Vita PP.* *Prov. 3.*

XI. Cadunt deinde venatores illi propriæ laudis

dis in multa enormia vitia, ê quibus vix unquam emergere possunt. Novem filias vanæ gloriæ enumerat ex S. Greporio Angelicus Doctor, quæ sunt inobedientia, jactantia, hypocrisis, contentio, pertinacia, discordia, & novitatum præsumptio. Addit decimam S. Hieronymus, incredulitatem, juxta illud Christi oraculum: *Quomodo vos potestis credere, qui gloriam ab invicem accipitis, & gloriam quæ à solo Deo est non quæritis?* Unde monet Eustochium Virginem, ne inanis gloriæ ardore capiatur, sed gloriam suam reputet Deum, & recogitet quod Paulus dicebat: *Si hominibus placerem Christi servus non essem.* Ex quo demum elicitur miserabilis casus isq; postremus ambitiosorum, & inanis gloriæ sectatorum, in quos Christus sententiam fert: *Qui se exaltat humiliabitur.* Ad quæ verba Lyranus: *Divinæ justitiæ decretum est, ut qui elevantur per superbiam in præsenti vita, deprimantur per pœnam in futuro.* Atq; hinc etiam intelligimus cur S. Chrysostomus inanem gloriam appellaverit *matrem gehennæ.*

S. Hier. Ep. 22. ad Eustoch. Joan. 5.

Lyran. in Luc.

S. Chrysost. in Ep. ad Rom. hom. 9.

XII. Ut hæc mala, hos casus Giganteos evitemus, libeat sentire cum Venerabili Thoma de Kempis: *Omnis quidem gloria humana, omnis honor temporalis, omnis altitudo mundana, æternæ tuæ gloriæ comparata vanitas est & STULTITIA.* Imò propter multitudinem curarum, solicitudinum, inventionum hanc vanitatem indipiscendi, quin & malorum eam subsequentium, non tantum STULTITIA est, sed & omnis STULTITIÆ EPITOME. Si ergo gloriari delectat in domino gloriemur, quia *Soli Deo gloria*, qui dixit *Gloriam meam alteri non dabo.* Ne defraudemus animas nostras meritis operum si ob humanam gloriam operemur sicut Pha-

Tho. à Kemp. de imit. l. 3. c. 40.

1. Tim. 1.

ri-

riſæus, cui *Quod juſtitia ædificabat, ſuperbia deſtruebat.* Nos imitati Publicanum dicamus *Deus propitius eſto mihi peccatori.* Si quid aliquando intuitu vanæ gloriæ egi, *propitius eſto mihi*, ſi quid titillationis à tam ſubtili meritorum prædatrice admiſi *propitius eſto mihi.* Ego enim nihil ſum, & ſi quid ſum, id per te ſum: ſi quid ago *non ego ſed gratia tua mecum.* Proinde *gloria noſtra hæc ſit teſtimonium conſcientiæ noſtræ, ad futuram gloriam quæ revelabitur in nobis; in gloriam & laudem Dei, cui eſt gloria in ſecula ſeculorum.* Amen.

S. Paulin. Ep. 58.

2. Cor. 1. Rom. 8. 18. Phil. 1. 11. Heb. 13. 21.

DISCURSUS XIII.

Dominica XI. poſt Pentecoſten.

Superbia Sancta.

THEMA.

Et apprehendens eum à turba ſeorſum, miſit digitos ſuos in auriculas eius. *Marci 7.*

SYNOPSIS.

I. Innatus eſt homini Societatis mutuæ appetitus, & humanos dicimus qui nullius alloquium dedignantur. Nihilominus videtur Chriſtus ſolitudinem præferre Societati, quia ſurdum & mutum ſeorſum à turba curat: inſinuans pravam Societatem ei vitandam qui vult ſanus eſſe, quod eſt

est quædam Superbia Sancta.

II. Deus diligit bonos & malos, vult tamen adhiberi cautelam in delectu Societatis, quia periculosum est tractare quæ inquinant.

III. In turba omnia ad malum trahunt, & tunc maximè cavendum periculum.

IV. Hinc etiam proborum consortium si adversa sectentur studia vitandum suasit S. Hieronymus, & laudavit Superbiam Sanctam, quæ dedignatur cum quolibet conversari.

V. Adam in Paradiso peccavit propter Societatem cum Eva, & Eva propter Societatem serpentis. Mala Societas serpit instar cancri.

VI. Fugiendi ergo pariter hæretici, & mali Catholici seu peccatores: quia experientia docet nunquam nos redire tam compositos à conversatione, quàm exieramus.

VII. Sæpè minus periculi nobis imminet à dæmone quàm malis socijs. Iob victor dæmonis, succubuit consortio.

VIII. Christus tentatus à dæmone, constitit in certamine: disputans cum Pharisæis, fugit; ostendens malam Societatem peiorem esse dæmone.

IX. Et ipse dæmon cum per se nobis nocere non potest, conatur per malos socios. Petrum expetivit, ut cribraret per ancillas & milites.

X. Solus Dei Filius impunè versatus est inter improbos: nihilominus queritur Deus per Prophetam se coinquinatum à malis, ut doceat quam periculosum sit versari cum illis.

XI. Mala Societas est mare Danicum, fons Gothicus in quo omnia durantur in lapidem, ut sine miraculo emolliri non possit, quod expertus S. Augustinus.

XII. Qui igitur vult sanari à peccatis Superbia Sancta dedignetur conversari cum impijs, fugiat malam Societatem.

Et apprehendens eum à turba seorsum, misit digitos suos in auriculas eius. *Marci. 7.*

I. Na-

I.

NAtura fecit hominem animal sociabile, & nihil æquè sive ad comodum, sive ad jucunditatem humanæ vitæ, aptius est, vel utilius, quàm mutua societas. Id agnoscens Philosophorum Princeps disertè adstruit: *Nobis quidem insitus est à natura societatis & communionis appetitus, quem qui primus instituit, is optimè de genere hominum meritus est.* Unde humanos censemus qui affabiles & benigni in omnes, nullius dedignantur alloquium, nulli non placabiles, & ad benefaciendum proclives: qualis fuisse laudatur Hadrianus Imperator usque adeo civilis erga humillimos, ut quemlibet facilè ad colloquium admitteret, solitus detestari eos, qui se reprehenderent, quasi Imperatoriæ majestatis oblitum, cum sub prætextu majestatis suavissimam humanitatis voluptatem sibi inviderent. Illos econtra æstimamus inhumanos, tumidos & superbos, qui arroganti supercilio alios despiciunt, se à societate communi segregant, & quoslibet infra se positos contemnere solent. Nihilominus quia ut sapienter decernit Seneca: *Sunt virtutibus vitia confinia, & perditis quoque ac turpibus recti similitudo est.* Problema esse potest num præstet Societati humanæ se committere, & naturali affectui qui congenitus est homini ad hominem indulgere, an potius ab hac segregatum, amare solitudinem, & seipso contentum esse: Videtur Christus in hodierno Evangelio solitudinem præferre societati: nam sanaturus mutum & surdum, apprehendit eum *à turba seorsum.* Quid obstaculi faciebat tur-

Arist. lib. 1. de Repub. c. 2.

Dion. apud Lang.

Sen. Epist. 120.

ba quo minus sanaretur æger? quid impediebat tanti effectum miraculi? an non alia multa miracula Christus edidit palam inspectante turba? an fortè hoc non erat factum idoneum ad propagandum Evangelium, ad permovendum aut roborandum in fide populum? *seorsum à turba.* Euthymius causam assignat, quia scivit esse aliquos Momos & censores suorum factorum turbæ immixtos; sed tales etiam fuerunt quando alia patravit miracula, & tamen non evitavit turbas *Cognoscens multitudini quosdam esse immixtos qui reprehenderent.* Chrysostomus putat ideò feciſſe, ut vanam gloriam à nobis vitandam edoceret: *Instruens nos vanam gloriam ejicere & tumorem.* Eodem tendit Theophylactus, sed hæc ratio militaret etiam contra alia miracula, præsertim quando in deserto pavit plura hominum millia stupendo miraculo. Dionysius Carthusianus ait: *Quia turba fuit indigna videre istud miraculum, quoniam forsan ex curiositate optavit aliquid rarum videre.* Sed quis credat non fuisse turbas curiosas dum alia miracula efficeret? Placet Hugonis Cardinalis in hunc locum cogitatio: *Qui vult sanari à peccatis, debet tumultum mundi evitare, quia corrumpunt bonos mores colloquia prava.* Vult ergo Christus innuere turbas hominum & promiscuam, ac potissimum pravam societatem debere vitari ab eo, qui vult sanari in anima, qui vult placere Deo; vult innuere non esse humanitatem secundum virtutem, omni se concredere societati, cum omnibus agere & conversari liberè, sed potius prudenter illos agere qui societatem pravam declinant, & quadam SUPERBIA SANCTA dedignantur multorum conversationem, quod erit Thema huius discursus.

Euthym. S. Chrysost. in Caten.

Dion. Carthus. in Marc.

Hugo Card. in Marc.

II. Ti-

II. Timon Athenienſis ab odio hominum appellatus Miſanthropos, rogatus aliquando cur omnes homines odiſſet reſpondit; Meritò improbos odi quia improbi ſunt: reliquos autem odi quia improbos non oderunt. Nimium faſtum ſapit hæc dictio, quaſi ſolus ipſe bonus haberi vellet & improbos odiſſet: fuerint haud dubiè plures alij qui conſortium malorum declinarent. Lex Evangelica omne odium humanum proſcribit: omnes amari jubet, etiam inimicos: *Diligite inimicos veſtros.* Et Deus ipſe benefacit non bonis tantum ſed & malis: nihilominus in conſortio & converſatione magnam vult Deus adhiberi cautelam, nè per aſſiduam ſocietatem ſanæ oves inficiantur à ſcabioſis. Nunquam tuta eſt habitatio columbæ cum accipitre; lupi cum agno; cervi cum leone; probi cum improbo. Cum enim natura magis propendeat in vitium, quàm virtutem, facilius boni pervertuntur à malis, quàm mali convertuntur à bonis. S. Chryſoſtomi effatum hic locum habèt: *Rerum natura ſic eſt, ut quoties bonus malo coniungitur, non ex bono malus melioretur, ſed ex malo bonus contaminetur.* Periculoſum eſt tractare quæ inquinant: adhæret ſemper aliquid fuliginis ijs qui circa caminos verſantur, & Spiritus Sancti oraculum eſt: *Qui tangit picem inquinabitur ab ea, & qui communicaverit ſuperbo induet ſuperbiam.* Imò crediderim facilius eſſe contrectando picem non contaminari, quàm verſari inter improbos, & nihil vitij ab ijs trahere. Nihil facilius in natura corrupta, quàm imbibere mores ſociorum pravos, & à morbidis contrahere morbos.

Max. ſer. 6.

S. Chryſoſt. in Matth.

Eccl. 12.

III. Monet Seneca: *Tunc præcipuè in te ipſe ſe-*

Sen. ep. 25.

cede, cum esse cogeris in TURBA, *si bonus vir, si quietus si temperants es: alioquin in turbam tibi à te recedendum est; isthic enim malo viro propius es.* Novimus naturam nostram, prompta est ad malum, nociva sequitur, honesta fastidit: hinc facilè sibi adfricat malos mores in malorum societate. Currenti equo calcar addit, qui proclive in mala ingenium committit malis. Non desunt in turba consiliarij, instigatores, hortatores, qui volentes impellãt. *Trahunt* (inquit idem Seneca) *parentes, trahunt servi. Nemo errat uni sibi, sed dementiam spargit in proximos, accipitq; invicem. Erras enim si existimas nobiscum vitia nasci: supervenerunt, ingesta sunt.* Per eos scilicet quibus convivimus, cum quibus conversamur. Unde subijcit infra: *Magna pars sanctitatis est, hortatores insaniæ reliquisse, & ex isto cœtu invicem noxio abijsse.* Crescit ê consortio familiaritas, ê familiaritate exemplum; ab exemplo audacia, ab audacia temeritas, à temeritate ruina, ut penè prius multi se in profundum seductos videant, quàm incurrisse periculum animadvertant.

Sen. Ep. 94.

IV. Etiam inter probos subinde versari periculosum, si alios sequuntur mores, quàm quibus assuevimus, ut magna cantela opus sit ubi te ijs admiscueris quos non mala præcipere, sed alia sectari studia deprehendis. Solicitè monebat S. Hieronymus Eustochium virginitatem professam, ne societatem iniret cum matronis cum conjugatis cæteroquin probis: ne videlicet ab earum conversatione illicium aliquod attraheret mutandi propositi. *Nolo*, inquit, *habeas consortium matronarum, nolo ad nobilium domos accedas: nolo te frequenter videre, quod contemnens virgo esse voluisti. Disce hac in parte SU-*

PER-

PERBIAM SANCTAM, scito te illis esse meliorem. Sint tibi sociæ quas jejunia tenuant, quibus pallor in facie est, quas & ætas probavit & vita. Hæc S. Hieronymus: qui optimè norat inter conjugatos majorem esse verborum licentiam, actionum libertatem, delitiarum usum, quibus facilè casti propositi si non violetur integritas, labefactatur. Quis Salomone sapientior? hunc tamen seduxit mala societas. Adamavit quippe mulieres alienigenas, idololatras, quarum commercio turpissimè lapsus est in Idololatriam. *Et averterunt mulieres cor eius. Cumque jam esset senex, depravatum est cor eius per mulieres ut sequeretur Deos alienos.* Prohibuerat iam olim Deus populo Israëlitico, ne unquam conjungeretur cum Amorrhæis, Chananæis, Hethæis, Pherezæis &c. *Cave ne unquam cum habitatoribus terræ illius jungas amicitias.* Qua de causa mi Deus? sunt homines uti & nos, sunt vicini, humanitas postulat cum vicinis humanum esse. *Quæ sint tibi in ruinam.* Nempe ab illorum exemplo pravo disceret Israël prævaricari. *Nec uxorem de filiabus eorum accipies filijs tuis: ne postquam ipsæ fuerint fornicatæ, fornicari faciant & filios tuos in Deos suos.*

S. Hier. Ep. 17. lib. 2. select. ad Eustoch.

3. Reg. 11.

Exod. 34.

V. Dic sodes, quando Adam in Paradiso peccavit? quando Eva prohibitum fructum gustavit? nunquid Eva quando confabulari cœpit cum serpente; Adam quando familiarius egit cum uxore? *Mulier quam dedisti mihi SOCIAM, dedit mihi de ligno & comedi. Serpens decepit me & comedi.* Quamdiu sola incedebat Eva in Paradiso immunis fuit à peccato, vix colloquium & societatem cum serpente inijt, decepta est: quamdiu Adam non audivit consilium uxoris, non est prævaricatus. Mala so-

Gen. 3.

cietas utrumque perdidit. Rectè in hunc locum Chrysostomus de Eva loquens: *Congruum erat statim, ut ipsa aversaretur & fugeret illius consuetudinem, abominaretúrque illum, qui suam linguam contra datum illis mandatum acuere audebat. &c. Audiant qui sine discrimine cum omnibus colloquuntur.* Si dedignata fuisset Eva loqui cum serpente ut sibi dissimili & subjecto, & usa fuisset SUPERBIA SANCTA non incurrisset ruinam suam & totius posteritatis. Ab ista ad Adamum, ab Adamo in posteros contagiosum virus fluxit. Hinc Apostolus instruens Timotheum inter cœtera documenta etiam hoc reposuit: *Profana & vaniloquia devita, multum enim proficiunt ad impietatem, & sermo eorum ut cancer serpit.* Pessimum & penè incurabile malum cancer, partem post partem corripit & corrumpit, sic vaniloquia, & cum malis socijs conversatio sensim plures & plures inficere solet, quæ benè observans S. Cyprianus aiebat: *Declinent fortiter & evitent dilectissimi fratres nostri verba & colloquia eorum, quorum sermo ut cancer serpit. Nulla cum talibus commercia, nulla convivia, nulla colloquia misceantur, simúsque ab eis tam separati, quàm sunt illi ab Ecclesia profugi.* Loquitur potissimum de hæreticis cum quibus etiam S. Antonius Abbas non esse conversandum movebat.

S. Chrysost. hom. 16. in Gen.

1. Tim. 2.

S. Cyprian. Ep. 59 ad Cornel.

VI. Sed non sunt fugiendi soli hæretici: etiam mali Catholici, etiam peccatores, & quicunque sectantur malitiam. Ab omnibus quippe periculum est, & facilè discitur, quod ab aliis exerceri videtur. *Multitudo peccantium peccandi licentiam subministrat.* Inquit S. Hieronymus. Unde sine restrictione monet Ecclesiasticus. *Discede ab iniquo, & deficient mala abs te.* Arabicus legit: *Ne commiscearis iniquo, & non*

S. Hieron. Ep. 16. l. 2. Select. ad Gaudent. Eccl. 7.

longare ab eo. Viso serpente venenato fugimus, ita prorsus fugiendum à malo consortio: peste infectos aversamur, non nescij contagiosum esse malum, quod è vicinia nocet. Sic *serpiunt vitia, & in proximum quemque transiliunt, & contactu nocent. Itaque ut in pestilentia cavendum est ne corruptis jam corporibus & morbo flagrantibus assideamus, quia pericula trahemus, afflatúque ipso laborabimus: ita in amicorum legendis ingenijs dabimus operam, ut quàm minimè inquinatos assumamus. Initium morbi est ægris sana miscere.* Ait Seneca, proprio non tam periculo quàm damno edoctus quid sit cum malis & improbis conversari. Unde Lucilio quærenti quid maximè cavendum censeret, Turbam inquit & conversationem multorum. *Quid tibi vitandum præcipuè existimem quæris? Turbam.* Et probat suo exemplo. *Nunquam mores quos extuli refero. Aliquid ex eo quod exposui turbatur, aliquid ex his quæ fugavi, redit. &c. Nemo non aliquod nobis vitium aut commendat, aut imprimit, aut nescientibus allinit. &c. Quid me existimas dicere? avarior redeo, ambitiosior, luxuriosior. &c.* Hæc homo Ethnicus, ut videas ipsi rationis lumini contrariam esse malorum conversationem.

Sen. de tranquill. cap. 7.

Sen. Ep. 7.

VII. Nemo nostrum est qui non summè horreat dœmonem, sed minus ferè periculi nobis imminet à dœmone, quàm à mala societate., Contemplemur Jobum in sterquilinio. Petijt à Deo Sathan & impetravit ut affligeret Job in corpore & facultatibus: percussit illum ulcere pessimo, ut testis saniem raderet, abstulit illi boum armenta, exussit oves & earum pastores, abegit camelos, & eorum custodes occidit, concussit domum in qua filij & filiæ epulabantur, & oppressit eos. *In omnibus his non pec-*

ca-

Job. 1. cavit Job labijs suis, neq; stultum quid contra Deum locutus est. Sed ubi accesserunt amici consolatores an potius turbatores, ubi cœpit conversari & miscere
Job. 19. sermones in illa tandem erupit verba: *Intelligite, quia Deus non æquo judicio afflixit me.* Quid ais Job? Deum injustitiæ vis accusare? ubi tua illa prior patientia?
Job. 1. ubi illa verba *Dominus dedit, Dominus abstulit. Sit nomen Domini benedictum.* Nempe in commercio cum turba, cum malis conversando *peccavit in labijs.* Unde recognoscens errorem, & linguæ la-
Job. 39. psum iterum ait: *Unum locutus sum, & utinam non dixissem.* Victor contra dœmonem, succubuit in societate malorum, in conversatione amicorum, quia scilicet facilius est resistere dœmoni, quàm pravo consortio & malis socijs.

VIII. Christus ipse benedictus cum tentaretur à Dœmone in deserto, & sublatus supra pinnaculum templi, audiret *Mitte te deorsum*, ac rursus o-
Matth. 4. stensis omnibus regnis mundi: *Hæc omnia tibi dabo si cadens adoraveris me:* unico verbo machinationem eius dissolvit, & impudentem tentatorem abegit: *Vade Sathana. Tunc reliquit illum diabolus.* Verum cum idem Dominus prædicare inciperet statim post tentationem diaboli venit in Nazareth patriam suam, ibiq; aperto Isaiæ libro explanavit
Luc. 4. scripturam. *Et omnes testimonium illi dabant & mirabantur in verbis gratiæ, quæ procedebant de ore ipsius.* Nihilominus *repleti sunt omnes in Synagoga ira, & ducebant illum usq; ad supercilium montis, ut præcipitarent eum. Ipse autem transiens per medium illorum ibat.* Cum dœmone luctatus consistit in arena & verbo retundit inimicum: atverò cum Judæis, cum scribis & Pharisæis disputans, fugit potius, quàm resi-

stat.

stat *transiens per medium illorum ibat.* Quæ causa huius fugæ! annon poterat etiam verbo illos cohibere? Nostræ id egit instructioni, ut sciremus magis esse cavendum malorum consortium, quàm ipsum dœmonem. Videtur hanc veritatem attigisse Ven: Beda: dum ait: *Peiores sunt Judæi discipuli diaboli, diabolo magistro: Ille ait mitte te deorsum; isti facto suo mittere conantur; sed illorum mente obstupefacta descendit.* Ideò fugit ne malis cohabitet; ideo se elongat ab eis, nec ulterius dignatur verbis decertare, quia *Peiores sunt Judæi diabolo magistro.* *Beda ap. D. Thom.*

IX. Imò si ipsam dœmonis astutiam accuratius perpendamus, deprehendere licebit, quòd nobis dœmon cum per sè nocere non potest, id conetur efficere per malos socios, per malum consortium. Videte Petrum Petram Ecclesiæ, fortem magnanimum, constantem, imperterritum dum Christus interrogat: *Quemdicunt homines esse Filium hominis.* Respondet Petrus: *Tu es Christus Filius Dei vivi.* Et hoc in societate Christi & Apostolorum. Venit deinde ad aulam Pontificis, commiscet se ministris, & satellitibus, utitur consortio malorum, & negat Christum: *Non novi hominem.* Idq; ad verbum unius fœmellæ. Jactatur apud Germanos proverbium: Quo diabolus pervenire non potest, mittit fœminam. Prædixerat Christus Petro: *Ecce Sathanas expetivit te ut cribraret sicut triticum.* Non habuit tantum animi sathan, ut ipsemet aggrederetur Petrum, ideo cribrare voluit, ut incideret hoc tritici granum in paleas & zizania, cum quibus cribrando subinde etiam aliqua pura grana solent excidere. Cribravit inquam, & dum Petrus in zizania in malorum consortium incidit, per ministros Judaicæ malitiæ per fœminas cadit in ne-

gationem Christi. Unde de periculo pravæ societatis agens D. Bernardinus inquit: *Exemplum de Petro qui existens cum Passionis Christi ministris Dominum denegavit, & in negando perseveravit: sed ut dicitur Lucæ 22. Egressus foras flevit amarè.* Non ante destitit negare Christum, quàm relinqueret malam societatem in quam inciderat in atrio Principis Sacerdotum.

D. Bernardin. To. 3. ser. Dom. 3. Pent.

X. Si Petram Ecclesiæ, Principem Apostolorum labefactavit malorum societas, quid nos poterimus nobis polliceri, qui assiduè labimur? Solus Dei Filius securè versatus est inter improbos & peccatores, ut non contaminaretur. Unde S. Ambrosius in persona Patris æterni loquens Christum affatur: *Inter peccatores versatus es, peccatum pro omnibus factus es, sed nullus usus potuit ad te transire peccati. Ita inter peccatores versatus es, quasi inter Angelos versareris.* Nemo hic blandiatur, aut suæ fidat fortitudini, & putet se id assecuturum de quo Pater æternus in solo Filio suo gloriatur. Et nihilominus ut magnitudinem periculi emergentis è pravo consortio nobis ponat ob oculos, ipse immaculatus, & immaculabilis queritur per Prophetam: *Polluerunt Sanctuarium meum, pollutum & mundum non intellexerunt, inter sanctum & prophanum non habuerunt distantiam, & coinquinabar in medio eorum.* In quæ verba exclamat S. Bernardinus. *Admirabile verbum & omni stupore dignum, coinquinabar inquit.* Quis coinquinabatur? Deus omnis labis expers? Deus qui est *candor lucis æternæ, & speculum sine macula?* Absit hoc. Sed voluit his verbis innuere, quàm periculosum sit versari inter malos absq; contaminatione, quia mala societas tale virus & venenum est, talis con-

S. Ambros. in Psal. 40.

Ezech. 22.

S. Bernardin. cit. sup. a. 2. c. 1.

ta-

tagio; ut si fieri posset, etiam Deum coinquinaret, ac proinde fugienda hominibus tanquam immedicabile venenum ac pestis. Eo tendit S. Bernardini discursus: *Coinquinabar* inquit, *non quòd ulla inquinationis via sit inquinamentis ad ipsum Deum; sed quoniam se abstulit ab eis & separavit, & longè fecit, quemadmodum facere consueverunt coinquinari timentes.* Ipse Deus nobis exemplum dat fugiendi mala consortia, & sua fuga nos docet quàm periculosum sit versari inter improbos.

XI. Narrat Albertus Magnus olim arboris ramum cum avibus in extructo nido cubantibus sævientis procellæ impetu revulsum cecidisse in proximum mare Danicum prope Lubecam, ibique una cum avibus & nido in lapidem induruisse. In Gothia quoque fontem esse qui in lapidem vertat quidquid merseris, quod ut experiretur Fridericus Imperator chirothecam sigillo munitam mediotenus jussit aquæ immergi, quæ extracta post aliquot dies media remansit coriacea, media lapidea. Hoc mare Danicum, hic fons Gothicus est mala societas, cui immersa anima induratur, ut vix aut certè non sine miraculo possit emolliri: Felix quem sicut Petrum respicit Dominus, ut *egressus foras*, ac deserens impios fleat amarè. Deflevit suam ex malorum consortio haustam malitiam S. Augustinus; utinam imitentur, qui sic delinquunt. *Præceps ibam* (inquit ille) *tanta cæcitate, ut inter coætaneos meos puderet me minoris dedecoris, quàm audiebam eos jactantes flagitia sua, & tanto gloriantes magis turpes essent; & libebat facere non solum libidine facti, verum etiam laudis. Ego ne vituperarer vitiosior fiebam, & ubi non suberat, quo admisso æquarer perditis, fingebam me feciſſe*

Alb. Magn. lib. 1. de miner. tr. 1. c. 7.

S. Aug. lib 2. Conf. c. 3. &c.

quæ non feceram, ne viderer abjectior, quo eram innocentior, & ne vilior haberer, quo eram castior. Ecce cum quibus comitibus iter agebam platearum Babyloniæ &c. O nimis inimica amicitia, sed vitio mentis, investigabilis ex ludo & joco nocendi aviditas, & alieni damni appetitus, nulla lucri mei, nulla ulciscendi libidine: sed cum dicitur Eamus, faciamus, & pudet non esse impudentem &c. Sic sæpenumerò invitant socij: Eamus ad convivia, eamus ad choreas, eamus ad ludos, eamus ad fallendum tempus. O miseri, qui vos Gothico fonti immergitis propediem habituri cor obduratum. Ire ad convivia & compotationes, sæpè idem est ac ire ad convitia & detractiones. Ubi luditur, ibi sæpè illuditur, ubi tempus inutiliter teritur, ibi lex Dei proteritur, & anima non conteritur.

XII. Quare si volumus sanari à morbis animæ, uti hodiernus mutus & surdus, illud Hugonis Cardinalis monitum initio sermonis allatum demittamus in pectus: *Qui vult sanari à peccatis debet tumultum mundi evitare, quia corrumpunt bonos mores colloquia prava.* Hæc est SUPERBIA SANCTA dedignari cum improbis commercium habere, ne contagium allinant; hæc cautela salubris volentibus in virtute proficere, & viam mandatorum Dei ambulare. Sic & sapiens monet: *Fili mi si te lactaverint peccatores, ne acquiescas eis. Si dixerint veni nobiscum &c. Ne ambules cum eis, prohibe pedem tuum à semitis eorum. Pedes enim illorum ad malum currunt.* Periculosa est mala societas, periculosa conversatio improborum, ut virus insanabile, ut pestis contagiosa, quod corripit, corrumpit.

Prov. 1. v. 10. & 15.

DIS-

DISCURSUS XIV.

Dominica XII. post Pentecosten.

Medicamentum Compositum.

THEMA.

Appropians alligavit vulnera eius, infundens oleum & vinum. *Luc. 10.*

SYNOPSIS.

I. Samaritanus hodiernus repræsentat Christum Medicum animarum, qui in cura adhibet Medicamenta composita ex severitate & lenitate, cujus artis Theoria omnibus discenda qui præsunt.

II. Discipuli priusquam didicissent hanc professionem volebant sola severitate uti, ob id à Christo reprehensi.

III. Qui licet venerit Ignem mittere in terram ut ardeat, non tamen ut exurat nisi vitia, & simul venit animas salvare. Verbis est minax & asper, factis mansuetus, humidum socians calido, lene rigido.

IV. Cum enim venerit vitam dare quæ consistit in calido innato & humido radicali, rectè intelligitur simul ignem mittere & salvare animas, id est instar Medici dare pharmaca mixta ex acerbo & suavi.

V. Ideo postquam dixit: Ignem veni mittere. *Addidit: Baptismo habeo baptizari, quia quæ calore germinant, humore nutriuntur, alioqui pereunt. Miscenda acerba utilia dulcibus.*

VI. Sic Deus nobiscum agit, ut cum videtur irasci misereatur; sanciat, & sanat, quod in Angelo ad sepulchrum apparente ostendit. Percussio parentis est dilectio.

VII. Christus Petrum id practicare docuit, quem vix effectum ad Pontificatum. statim severè corripuit.

VIII. Et solum illum uti Principem hamo piscari voluit, quo piscis læditur, ut disceret lenitati adiungere etiam rigorem ubi opus est. Idq; moderatè & suaviter uti Nathan Davidem reprehendit.

IX. Idem debent agere omnes qui præsunt, & de nullius salute desperare, quod insinuat Deus Parabola de divite, quem damnatum & correctionis incapacem nihilominus Abraham appellavit filium.

X. Et hoc docet hodiernus Samaritanus qui vulnerati curam susscepit applicando Medicamentum compositum ex oleo lenitatis, & rigore vini.

XI. Quod nisi faciant qui præsunt alijs, puniuntur pro alijs, sicut principes Hebræorum peccante populo jussi sunt suspendi. Dabunt rationem Deo qui regunt de sibi commissis si non benè curaverint.

Appropians alligavit vulnera eius infundens oleum & vinum. *Luc.* 10.

I.

LItigent inter se Medici, quæ sit Medicina præstantior ex simplicibus, an ex compositis, & suam quisque propugnet Pharmaceuticam. Ego hodie illi parti accedo, *quæ compositis* optimè conservari sanitatem & morbos propelli statuit. Neque enim profanum agere Medicum animus est sed sacrum, cujus illud officium est ut animas curet non corpora, ab his avertat morborum pericula, & symptomata peccatorum amoliatur. Exemplar habeo in hodierno Evangelico Samaritano, qui repræsentat Proto-Medicum animarum nostrarum, ut disserit S. Bonaventura: *Persona subveniens ex misericordia, rectè intelligitur Christus quia Samaritanus interpretatur Custos. Ipse au-*

S. Bonav. in Luc.

autem est, de quo Isaias: Custos quid de nocte. Hic venit secus vulneratum, quia in similitudinem hominum factus, & in similitudinem carnis peccati adhibuit Medicinam. certè *compositam Infundens oleum & vinum.* Hanc à Patre suo didicerat cœlestis Medicus, qua ille regit & curat omne humanum genus: miscet contraria, temperat opposita, mitis pariter & severus, amans & irascens, & quadam discordi concordia deducit omnia ad ultimum finem. Ab hoc artem regendi addiscant Principes, artem gubernandi domum addiscant Patresfamilias, artem salvandi animas addiscant Sacerdotes, artem subveniendi proximo addiscant omnes Christiani. Placet itaq; artis huius nobilissimæ Theoriam præsenti discursu paucis exponere, & suadere.

II. Completa triennali prædicatione novæ legis Christus benedictus cum Jerosolymam ultimo proficisceretur, præmisit nuntios (ut narrat S. Lucas) in civitatem Samariæ, quam erat transiturus, ut diversorium sibi pararent. *Et non receperunt eum* Samaritani. Indignati super hoc discipuli, illicò ad pœnam urbi infligendam intempestivo zelo se accingunt potissimum duo filij tonitrui Jacobus & Joannes, qui ne præsente Christo viderentur rem tam arduam suscipere propria authoritate, consensum ab ipso petunt: *Vis dicimus, ut ignis descendat de cœlo, & consumat illos*: Unde tanti animi? potestatem iam acceperant patrandi miracula, eijciebant dœmonia, sanabant ægrotos; unde pro Magistri sui honore Zelosi, inhumanos Samaritas gravi ultione volunt castigare. Sed quid respondit Christus? *Et conversus increpavit illos dicens: nescitis cuius spiritus estis. Filius hominis non venit animas perde-* *Luc. 9.*

re,

re, sed salvare. Poterant replicare Apostoli, Domine nunquid Phinees laudem meruit, quando Israëlitam cum Moabitide peccantem in in flagranti opere suo pugione transfodit: ut dixerit Deus ad Moysen: *Phinees filius Eleazari, filij Aaron sacerdotis avertit iram meam à filijs Israël, quia zelo meo commotus est contra eos.* Cur ergo nobis pariter non liceat hoc zelo devocare ignem in Samaritas, qui te Filium Dei nolunt recipere. Et Domine nonne tuipse professus es: *Ignem veni mittere in terram, & quid volo nisi ut ardeat.* Quando hactenus hoc effeciſti? optima nunc est occasio & adimplendi hoc propositum, & ostendendi tuam potentiam, & in exemplum aliorum castigandi Samaritanos, qui tam inhumaniter tibi negant hospitium. *Filius hominis non venit animas perdere, sed salvare.* Non prætendimus perdere animas, sed fortunas sed domos Samaritanorum, sed corpora. Nonne & Elias divino accensus zelo ignem petijt de cœlo qui consumpsit quinquaginta viros, & rursum alios quinquaginta ad se missos: neque tamen de malefacto arguitur. *Vis dicimus ut ignis descendat.* Habete patientiam mei Apostoli. *Nescitis cuius spiritus estis.*

Num. 25.

Luc. 12.

III. Non caret tamen difficultate quomodo hæc duo Christi dicta possint concordari. *Ignem veni mittere, & non veni animas perdere sed salvare.* Nam ignis natura est accendere & consumere, non verò salvare; & hunc sensum videtur Christus intellexisse quia sub alia allegoria loquens alibi dixit: *Non veni pacem mittere sed gladium.* Mon minus damni infert ignis quàm gladius. S. Chrysologus hæc dicta versans ipse quoque miratur, & quærit: Ubi est illud *Ecce Agnus Dei*, ubi est illud: *sicut ovis ad occi-*

S. Pet. Chrysol. ser. 164.

occisionem ductus. &c. Quid est quod agnus iste tam durè in prædicatione percutit. Quid sic arietat in verbo, qui in passione tanta patientia tacet? Certè tota vita Christi patientia fuit & mansuetudo: nuspiam invenio aliquem rigida pœna ab ipso castigatum: tota ipsius severitas intra verba & increpationem stetit. *Et quid est quod tantum verbis spargit ignem, quod tanta & talia inflammat & dilatat incendia, dicendo: Ignem veni mittere in terram.* Respondet sanctus ducta similitudine ab agro, qui cum est sentibus & tribulis plenus, ut fructum ferat accenditur, & cineribus impinguatur. Addit deinde: *Hic cultus non est novus agricolæ veteri & cœlesti, nam legem pangere, gratiam serere, ignis semper operari consuevit. Daturus legem ignem præmisit in rubo, sed divinum rubus portavit non concepit incendium.* Quasi diceret: rubus ardens fuit solum figura futuri incendij quod per Spiritum sanctum erat excitaturus Deus in lege gratiæ. Unde concludit: *Nunc in arva gentium cum destinaret Apostolos, sic eos igneo imbre perfudit, ut possent humecta siccare, sicca infundere, decoquere cruda, frigida calefacere, accendere extincta, comburere noxia.* Ut cætera sileam, illa solum verba premo *Igneo imbre perfudit.* Acutè dictum. Sed si ignis quomodo imber fusilis, si imber quomodo ignis.

IV. Adeste Physici, peto scire à vobis in quo consistat humana vita. Dicetis cum Aristotele: *Vita est permansio animæ vegetantis cum calore.* Dicetis cum Galeno: *Mors est extinctio caloris naturalis.* Cum verò calor sit quædam qualitas siccitatem causans requirit subiectum in quo aptè recipiatur & possit conservari. Id non potest esse nisi humidum habens annexum frigus quod siccitatem calo-

Arist. lib. de vita & morte Gale. lib. 2. de temper. c. 2.

ri tollat, & ipsum calorem temperet ne partes exurantur, & hoc vocatis humidum radicale. *Itaq; vita consistit in calido innato & humido radicali.* Et in hoc scholæ consentiunt. Applaudo. Jam ergo combinate Christi dicta *Ignem veni mittere in terram.* & *Non veni animas perdere sed salvare.* & rursum. *Ego veni ut vitam habeant.* Opus igitur est temperamento ad conservandam vitam, opus est calore & humore. Volo dicere in genere moris ad animæ sanitatem requiritur ignis severitatis, & humor lenitatis, ut neq; solus rigor aut severitas perdat animam, neq; sola lenitas & mansuetudo emolliat. *Sic eos igneo imbre perfudit.* Sic vitam conservant Medici, dum frigida calidis, calida frigidis attemperant, contraria contrarijs curant. Fallor nisi huc respexit Basilius, suadens ijs qui præsunt & alios regunt temperamentum ex severitate & lenitate: *Tunc* inquit, *periti Medici plus de arte cient admirationis, non cum ferro & igne in belli modum vim mali domant, sed cum levibus pharmacis* (nimirum COMPOSITIS) *affecte parti adulantes ægrum scitè persanant.*

S. Basil. orat. 30.

V. Expendamus verò amplius allegatum textum *Ignem veni mittere* subiungit illicò Christus: *Baptismo autem habeo baptizari.* Duo planè disparata imò contraria coniungit: Ignem & aquam. *Cogitanda est talis tam divisa coniunctio.* inquit S. Chrysologus. *Urget unda flammam, multiplicat flamma undam. Quæ est talis tam concors ista discordia?* Non vult Christus adhibere ignem sine aqua, non aquam sine igne. Nimirum ut ait Sanctus Pater in sua de agricultura permanens allegoria: *Omnia calore germinant, humore nutriuntur.* Hoc vel maximè in morali regimine locum habet. Nec sola severitas aut rigor

S. Chrysol. sup.

di-

disciplinæ corrigit errantes, nec sola mansuetudo. *Calore germinant, humore nutriuntur.* Adhibenda est severitas, sed lenitate attemperanda. Considerandæ singulorum qui nostræ curæ commissi sunt indoles: alius plus rigoris, alius plus lenitatis requirit: nullus sanatur solo rigore, nullus sola mansuetudine. Perdis animam si alterum sine altero adhibeas, id vel Poëta agnovit, dum caneret:

Si quoties peccant homines sua fulmina mittat *Ovid.*
Jupiter, exiguo tempore inermis erit.

Dissimulanda multa sunt Prælatis, ne assidua increpatione & pœna exasperent subditorum ingenia, ne reddant obstinatos: ne dum volunt solo igne ulcus exurere, inflamment totum corpus: miscenda est lenitas severitati. *Omnia calore germinant, humore nutriuntur.* Unde monebat Chrysostomus: *Quemadmodum qui perpetuo mitigat in medicando, remissum hominem facit: ita semper asperis uti sermonibus magis exacerbat hominem. Eoq; bonum est ubiq; moderatis uti nimirum Medicinæ Compositæ* præstant simplicibus in regimine, & *S. Chrysost. hom. in cap. 4. ad Galat.*

Omne tulit punctum qui miscuit utile dulci.

VI. Præit nobis exemplo ipse Deus, qui iram suam misericordia temperat: *Cum iratus fueris misericordiæ recordaberis*, sepulto Christo veniebant ad monumentum mulieres. Et ecce Angelus sedens supra sepulchrum. *Erat autem aspectus eius sicut fulgur, vestimenta autem eius sicut nix.* Quid commune fulguri cum nivibus? fulguri ignis accensus est, & nix condensatus humor & frigidus. Nempe terror amori miscendus erat: ut simul metuerent judicem, quem amabant ut Patrem. Id advertit Gregorius: *In fulgure terror timoris est, in nive autem* *Abac. 3.* *S. Greg. hom. 32. in Evang.*

blandimentum candoris. Petulciunt filij qui Patrem solum amant & non timent. Effrænes in vitia facit liberos amor nimius, qui nullo timore attemperatur. Multos perdit indulgentia paterna: multos servat moderata severitas. Unde Bernardus expertissimus huius artis Magister *Paterna vox est, percutiam, & ego sanabo. Non est proinde quod à Patre formides, qui etsi quandoque feriat, nunquam tamen vindicat.* Sit correptio & increpatio moderata, ut in ea reluceat paternus amor, non iracundia, quod facit Deus nos puniendo, semper infra merita: percutit, sed sanat. *Quem enim diligit Dominus corripit, & quasi pater in filio complacet sibi.*

S. Bern. serm. 16. in Cant.

Prov. 3.

VII. Inter Apostolos primum locum obtinuit S. Petrus; unde illi Christus commisit regendam Ecclesiam, Atque ut sciret quomodo oporteat regere, primò illum laudavit, mox reprehendit, & satis severè, ut temperamentum in regimine servandum doceret. Dixerat illi Christus *Beatus es Simon Bar-Jona. Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, Et tibi dabo claves regni cœlorum.* Quæ sunt planè mellea & consolatoria verba. Modicum temporis interfuit, cum Christus cœpit discipulis ostendere, quod debeat ire Jerosolymam, multa pati, occidi, & tertia die resurgere, quibus auditis Petrus: *Absit à te Domine; non erit tibi hoc.* Et ecce consolationem præmissam vertit Christus in severam increpationem. *Vade post me Sathana, Scandalum mihi es, quia non sapis ea quæ Dei sunt.* Magnum sanè discrimen inter fundamentum & petram Ecclesiæ, ac sathanam; inter clavigerum cœli & scandalum: nihilominus idem Petrus utrumque à Christo audire debuit, benè agere re-

Matth. 16. v. 19.

Ibid. v. 23.

remunerari, malè loquens corripi; ut & ipse sciret deinceps & præesse cœteris Apostolis, & universam regere Ecclesiam. Audite super hoc dissérentem B. Petrum Damiani: *Salvator noster, qui tanquam mitis agnus apparuit, mox ut Petro cœli terræque jura commisit protinus eum dura redargutione corripit. Vade post me Sathana, quia in hac mortalitate rectè non vivitur, si blandis ac mollibus asperitas non misceatur.* Omnes quamdiu vivimus subjecti sumus infirmitatibus animæ, quibus non conducunt nisi *Medicamenta Composita*, è dulci & amaro, ex melle & felle, ex favore & correptione.

B. Pet. Damia. lib. 7. Ep. 11.

VIII. Et quia Petrus norma est & idea Prælatorum Ecclesiæ meritò ab ipso debent discere, quod ipse didicit, imò facere jussus est à Christo. Munus Apostolicum est captura piscium, Petro data est virga & hamus, cœteris Apostolis retia *Mittite in dextram navigij rete. Laxate retia vestra in capturam.* Atverò ad solum Petrum dixit: *Vade ad mare & mitte hamum:* quia scilicet Petro commissum est regimen, ut sciat non solum leni tractu pisces capere, sed etiam hamo vulnerante, ubi opus est. Id observans Ambrosius: *Benè Apostolica instrumenta piscandi retia, quæ non captos perimunt sed reservant.* Hamos assumere cœteris non mandavit, quia erant Petro subjecti: Unde iterum Ambrosius: *Quo genere solum Petrum piscari Dominus jubet.* Nempe futurum omnium Prælatorum exemplar, ut discant qui præsunt etiam hamo pisces apprehendere, qui pungit, & vulnerat. Debet enim Prælatus esse non totus melleus, non tantum suavitate mulcere subditos ne insolescant, & disciplinam dissolvant; sed in tempore etiam corripere, increpare, punire.

Joan. 21. v. 6. Luc. 5.

S. Ambros. in c. 5. Lucæ.

Sed ipsa increpatio debet esse moderata, ut sicut piscis cum suavi esca hamum recipit, ita subditus cum lenitate admittat correptionem. Nathan Propheta missus ad Davidem tam suavi arte vulnus fecit & sanavit, ut pœnitentiam à Rege elicuerit. Assumpta similitudine peccatum Davidi exposuit, non contentiosè, non asperè, non insolenter, quod advertit S. Chrysostomus, ubi ait: *O singularem Medici sapientiam! sumpto ferro ingressus est, ut ulcus secet: verùm illud minimè ægroto indicat, ne curationem fastidiat. Occultat illud non sub veste, sed sub fictæ narrationis involucro. Statim enim ingressus, non dixit: O flagitiose! ô profane! ô adulter! ô carnifex! non apertam reprehensionem adhibet, sed obtectum ferrum gerit.* Maximum ad emendationem subditorum momentum offert suavitate temperatus rigor *Medicamentum Compositum.*

S. Chrysost. hom. in Psal. 50.

IX. Idem aurei oris orator, alio in loco tacitè insinuat quod Prælati, Superiores, Principes, idem est de Patribusfamilias respectu domesticorum, idem de parentibus respectu liberorum, nunquam debeant de subiectorum emendatione desperare, sed omnem conatum adhibere, modo lenibus modo asperioribus, ut grata quadam mixtura & medicamenti compositione morbis medeantur. Adducit pro exemplo nobis Proto-Medicum animarum nostrarum ipsum Deum, qui volens ostendere nec perditos & obstinatos esse deserendos, quominus quantum in nobis est illis succurramus & medeamur. Apud D. Lucam mortuo Lazaro & deportato in sinum Abrahæ, mortuus est etiam dives & missus in infernum, unde nulla amplius est redemptio. Ciamabat ille ad Abraham; *Mitte Lazarum*

Luc. 16.

ut

ut intingat extremum digiti sui in aquam &c. Quid respondit Abraham ? scivit nullum diviti prodesse remedium, nullum supereſſe refrigerium in ardoribus æternis ; nihilominus mansuetè ac leniter illum alloquitur, & quidem Filium vocat: *Fili recordare.* Quæ maior posset reperiri suavitas ? vocare filium qui erat perditus & desperatus ? quomodo Filius, cum æternum sit exhæredatus ? quomodo filius Abrahæ, si filius gehennæ ? Ut quid tam dulce verbum damnato ? Non est amplius capax ullius medicamenti, & tamen attribuit illi suavis appellationis filij medicinam. Nempe ad nostram hoc vocabulo usus est instructionem, ut qui præsunt, ne quidem desperatos despiciant, sed quamdiu licet medicinam exhibeant. Quod communiter Medici solent ægrotis usq; ad extremum halitum tentando remedia. Unde in persona Abrahæ Chrysologus: *Voco Filium, ut intelligas judicij esse quod pateris, non furoris : voco filium ut in me mea patientia, & in te tua maneat pœna.* O mitem verè judicem, qui cum judicialiter punit paterni nominis non oblivisciturl *Voco Filium ut intelligas judicij esse quod pateris.* O verè patientem, & compatientem Medicum, qui curam eius non dimittit, cui scit non profuturam medicinam. *Chrysol. ser. 123.*

X. Quid aliud nos docuit hodiernus Samaritanus, qui hominem vulneratum in via offendens, *& Appropians alligavit vulnera eius, infundens oleum & vinum.* Præterierat Sacerdos, & viso illo nihil adhibuit medicinæ, præteribat Levita, & similiter jacentem reliquit, fortè quia frustranea credebant futura pharmaca tam graviter læso, certè quia non satis erant memores charitatis fraternæ. Venit

Sa-

Samaritanus, miseretur, videt jacentem in sanguine, viribus destitutum semimortuum: non desperat de sanitate; facit quod suadet charitas, ne desit suo muneri, & humanitati in hominem. *Infundens oleum & vinum:* quorum hoc severitatis, illud lenitatis Symbolum est. Hoc ex mente S. Gregorij: *Per vinum mordeantur vulnera, per oleum foveantur. Miscenda est lenitas cum severitate: sit rigor, sed non exasperans: sit zelus sed non immoderatè sæviens: sit pietas, sed non plus quàm expedit parcens.* Et hanc temperaturam in curandis moribus, & morbis animæ exerceant omnes qui alijs præsunt tam Ecclesiastici quàm seculares, Magistratus in urbibus, parentes in educatione liberorum, Patresfamilias in gubernatione familiæ, quia ab omnibus his requiret aliquando Deus animas eorum qui defectu huius MEDICAMENTI COMPOSITI pereunt.

S. Greg. Pastor. P. 2. c. 11.

XI. Peccaverant Hebræi, ut legimus, in lib. Numerorum, Idola adorantes *Initiatúsque est Israël Beelphegor. Et iratus Dominus ait ad Moysen: Tolle cunctos Principes populi, & suspende eos contra solem in patibulis* Mirabile mandatum! Peccat populus, & principes luunt. Cur non plectuntur illi qui deliquerant? An forte verum est illud.

Num. 25.

Quidquid delirant Reges plectuntur Achivi.

Horat. lib. 1. Ep. 2.

Nimirum Principum & superiorum erat peccata corrigere, & matura applicare medicamenta: quod dum non faciunt se reos constituunt alienæ culpæ. Unde Petrus Damiani in hunc locum: *Quid est quod populus in luxuriæ voraginem labitur, & in eorum Præpositis judicatur? Subditi delinquunt & eorum Principes in patibulis suspenduntur? Scilicet alius est qui peccat, alius qui vapulat. Cur hoc? quia culpa subditorum*

B. Pet. Dam. lib. 4. Ep. 15.

rum in præpositorum redundat opprobrium, & quod ab ovibus erratur, negligentiæ Pastoris adscribitur. Peccant Heli Sacerdotis filij indisciplinati, & Heli punitur, de cuius alio delicto non constat, nisi quia non corripuit malè agentes, non adhibuit illis MEDICAMENTUM COMPOSITUM ex lenitate & severitate. Sola severitas perdit animas. Sola lenitas perdit animas. Utrumq; in tempore adhibendum est. Non est amor sed odium lenitas absq; severitate. Unde optabat Psaltes Regius: *Oleum autem peccatoris non impinguet caput meum.* In quæ verba S. Augustinus: *Emendabit me justus in misericordia, & arguet me. Malle se dicit veraci misericordis austeritate conteri, quàm deceptoria laude fallentis extolli.* Oleum castigantis, oleum Medici periti infundentis simul vinum est salubre MEDICAMENTUM COMPOSITUM, ut sæpè sæpius *probatum est.*

S. Aug. Ep. 255. ad Macrob.

DISCURSUS XV.

Dominica XIII. post Pentecosten.

Memnonis Statua.

THEMA.

Unus autem ex illis ut vidit quia mundatus est, regressus est cum magna voce magnificans Deum. *Luc.* 17.

SYNOPSIS.

I. Repræsentat statua Memnonis *quæ solem orientem salutabat suavi concentu, eos qui* gratias Deo *agunt pro beneficijs, & rursum gemunt nova postulantes.*

II. Hanc viam ad salutem mentis & corporis ostendit David monens offerri Deo sacrificium laudis.

III. Idque faciendum ut monet Paulus semper & in omnibus *tam prosperis quàm adversis: imò & pro gehenna, quæ metu nos coërcet à peccatis.*

IV. Sic optabat David gratias agere Tota die, *quasi diceret per totius diei beneficijs, imò & totius vitæ: cum hoc sit gratius Deo quàm quodcunque sacrificium.*

V. Licet enim Deo nihil accedat ex nostra gratiarum actione, hanc tamen vult pro nostro bono, ut non simus ingrati, & ut copiosiora mereamur dona.

VI. Hæc Dei voluntas elucet ex multiplicatione panum in deserto, quæ facta est postquam Christus gratias egit, *& remanserunt duodecim cophini pro memoria qua fideles ad gratiarum actionem stimularentur, & non essent ingrati, quia* nihil pejus ingrato.

VII. Idem ostenditur in hodiernis

nis leprosis curatis, quorum unus tantum gratias egit, & per hoc peregit sacrificium, non obligatus ad aliud, recepitque præter sanitatem corporis, etiam animæ.

VIII. Et hoc est quod sanctos semper fecit solicitos, ut gratias agerent pro beneficijs, nec essent ingrati: sicut Jacob qui vidit Angelos ascendentes & descendentes per scalam; ideóque timuit & properavit erecto altari gratias agere, similiter Joseph abhorruit à peccato, ne Deo & suo Domino ingratus esset.

IX. Facilè nobis hoc persuadebimus si effectus ingratitudinis expenderimus, quia perdunt salutem, qui non offerunt sacrificium laudis; uti expertus est Ezechias, ideo ægrotans quia non egerat gratias pro victoria.

X. Nec prætendere in hoc possumus nllam molestiam, quia laus Dei cantus est, & solo corde potest perfici, quod potissimum laudabile in ærumnis; unde multi SS. in tormentis Deo gratias *egerunt quorum exemplo & nos in omnibus agamus* Deo gratias.

Unus autem ut vidit quia mundatus est, regressus est cum magna voce magnificans Deum. *Luc. 17.*

I.

Effusissima sunt Dei in nos beneficia, quæ licet nunquam possimus rependere, assiduam tamen merentur laudem, & jugem gratiarum actionem. Tanta tamen humanum genus occupat ingratitudo, ut illicò nos acceptorum oblivio capiat: Ut inter decem vix unus reperiatur gratus Deo. Manifestum hoc reddit hodierna Evangelica narratio. Decem à lepra mundati sunt, & novem obliti acceptæ à Christo gratiæ abierunt: *Unus autem ut vidit quia mundatus est, re-* *Plin. lib. 36. c. 7.*

greſſus eſt cum magna voce magnificans Deum. Occurrit hic memoriæ celebris illa apud Ægyptios in templo Serapidis marmorea MEMNONIS STATUA, in quàm ferunt Memnonem Ducem ab Achille occiſum fuiſſe tranſmutatum. Hæc tanto artificio elaborata fuit, ut quàm primum Sol oriens radijs ſuis eius os & labra attingeret, illicò in ſuave melos veluti cithara ſolveretur, vocaliq; ſignificatione ſolem adeſſe teſtaretur. Nihil dubito in eodem templo Serapidis plures fuiſſe Deorum & Heroum ſtatuas, de nulla tamen memoratur, hæc mirabilis ſalutatio orientis ſolis, & quod æquè mirum eſt, lugubris planctus occumbentis. Nimirum ſideris benefici præſentem gratiam velut laudis cantico celebrabat hæc ſtatua, abſentem verò dolens ingemiſcebat. Quod nobis incitamento eſſe poſſit, ut acceptorum à Deo Donorum memores offeramus illi cum Propheta, *Sacrificium laudis*, & gratiarum actiones, utq; porrò alijs efficiamur digni, gemamus, ploremus, iteremus preces & gratiarum petitione novum ortum beneficiorum exſpectemus, potiſſimum verò pro acceptis grati, hodiernum imitemur Samaritanum, de quo Titus Boſtrenſis: *Samaritanus ſolus ad Salvatorem reverſus gratiam agnovit, & gratiarum retulit actiones ſanitatem ſtabiliens, ne fortè inquiens propter ingratitudinem recidivam patiar.* Gratiæ itaq; pro beneficijs agendæ ſunt Deo, ne ſummum ingratitudinis vitium incurramus, ſed animam ad nova recipienda dona præparemus, quod erit Thema præſentis diſcurſus.

Lucia. in Philopſeudo. Pier. Valer. lib. 52. fin.

Tit. Boſtren in cap. 1. Luc.

II. Ad obtinendam animæ corporisq; ſalutem oſtenſurus David viam canebat *Immola Deo ſacrificium laudis*, & in fine eiuſdem Pſalmi. *Sacrificium laudis*

Pſal. 49.

dis honorificabit me : & illic iter quo ostendam illi salutare Dei. Divino honori & cultui jam inde ab orbis exordio oblata esse sacrificia nemo ignorat. Abel & Cain protoparentum nostrorum filij sacrificia obtulisse leguntur, quæ processu temporis eorum posteri, etiam ex legis præcepto continuarunt. Mactabantur victimæ, Tauri, hirci, arietes, quæ omnia per novam legem sublata sunt, quia signa tantum erant veri sacrificij, quo Deus à nobis coli voluit, unde dicit Propheta sub persona Synagogæ, ut ait Bruno Astensis : *Sacrificium laudis honorabit me, & illic iter quo ostendam illi salutare Dei.* Quale hoc sacrificium ? *Non accipiam de domo tua vitulos, neq; de gregibus tuis hircos,* ut ibidem ait Psaltes. Sed Hoc est illud sacrificium de quo dicitur : *Per ipsum ergo offeramus hostiam laudis semper Deo, id est vitulos labiorum confitentium nomini eius.* Vulgata versio pro voce *vitulos,* reponit *fructum,* ut sensus sit, nostrum sacrificium debere esse fructum labiorum, gratiarum actionem, quæ gratior Deo est quàm oblatio vitulorum. Unde in hunc locum Hugo Cardinalis : *Offeramus hostiam laudis semper Deo, quasi dicat : illi offerebant vitulos, nos offeramus gratiarum actionem.*

Bruno Astens. in Psal. 49. ad Hebræ. 13.

Hugo. Card. in Ep. ad Hebr.

III. Notanda est illa particula in verbis S. Pauli, *semper* offeramus hostiam laudis semper, quàm alio in loco ita expressit *In omnibus gratias agentes.* Sunt enim qui gratias agunt Deo quando consequuntur beneficium & de eius continuatione non agunt gratias : sunt item qui gratias agunt pro lætis ac prosperis : adversitates verò non recensent inter beneficia cum sæpè sint majora beneficia quàm prosperitas. Ad hoc nos commonefacit S. Chrysostomus : *Æquè est laudandus Deus, & cum punit, &*

1. Thess. 5.

S. Chrysost. in Psal. 148.

eum à supplicio eximit: utráque enim sunt curationis, utráque bonitatis. Et sæpè plus adversa quàm prospera nos impellunt ad servitium Dei, ad consequendam salutem. Sunt item qui gratias agunt Deo pro solis specialibus beneficijs suæ personæ concessis, non autem pro communibus, quæ etiam reliquos concernunt; sed Apostolus ait: *In omnibus gratias agite.* Creavit Deus cœlum, terram, & in his plurimas creaturas non uni tantum sed omnibus servientes: confert quotidie toti mundo ingentia beneficia, augendo, producendo nova, & conservando; confert integris Provincijs, communitatibus, urbibus, dum defendit ab hostibus, donat fertilitate, custodit à tempestatibus, eruit à periculis: *In omnibus gratias agite.* Adeò quidem ut S. Chrysostomus etiam qro pœnis quas Deus immittit in sceleratos, & pro ipsa quoque gehenna gratias agendas esse doceat. Nam gehenna est condita non solum in pœnam damnatorum, sed etiam in terrorem peccatorum, ut eius consideratione ab offensa Dei deterriti, & resipiscant à sceleribus, & excitentur ad observantiam legum & præceptorum. Unde ait: Chrysostomus: *Oportet ergo æquè eum laudare, & quod posuerit Adam in Paradiso, & quod eum expulerit: & gratias agere non solum pro regno, sed etiam pro gehenna. Eam enim fecit, & minatus est, ut à vitio liberaret.* Quid prodest nobis expulsum ê Paradiso Adamum? multum sanè, quia agnoscimus in hoc Dei justitiam, simul & misericordiam, qui dum punivit peccantem non annihilavit merentem, sed per labores & ærumnas traducturum vitam & propagaturum posteros, voluit nihilominus ad beatitudinem æternam perducere, cuius exemplo & posteri discerent,

S. Chrysost. cit.

rent, non tantum timere Deum Judicem ſeverum, ſed etiam benignum parentem venerari.

IV. Optabat David poſſe tota die gratias agere Deo cum canebat: *Tota die repleatur os meum laude.* Mi David ubi hoc Deus à te exigit ut aliud non agas quàm ipſum laudes? Regem te conſtituit ſuper Iſraël, magna tibi cura incumbit, ſolicitum te eſſe oportet pro populis: *Tota die* inquit, David *repleatur os meum laude*: imò tota vita, quæ ex diebus conſtat: quia invenimus beneficia innumera Dei, quæ tota die & tota vita nobis confert: agam ergo gratias pro totâ die & totâ vita, licet non orem tota die, conabor gratus eſſe pro acceptis tota die & tota vita. Huc videtur reſpexiſſe S. Auguſtinus: *Quid eſt tota die, id eſt ſine intermiſſione? laudare in proſperis quia conſolaris; in adverſis, quia corrigis: antequam eſſem quia feciſti me; cum eſſem quia ſalutem dediſti; cum peccaſſem quia ignoviſti; cum converſus eſſem, quia adjuviſti: cum perſeveraſſem, quia coronaſti.* Qui ſic Deum laudat licet non laudet tota die, laudat taman ſine intermiſſione, nullum intermittendo beneficium, pro quo non ſatagat gratus eſſe. Et hac laude Pſaltes Regius optabat impleri os ſuum, quàm alibi ſacrifiicium laudis nominabat, quia ſcilicet hoc Deus à nobis petit loco ſacrificij. *Sacrificium laudis honorificabit me.* Multò magis honorificat Deum Gratiarum actio, quàm quæcunque victimæ oblatio. *Quantum* (inquit Philo) *aurum præſtat lapidibus, tantum acceptior eſt ſuffitus gratiarum actionis, quàm mactata victima.*

Pſal. 70.

S. Aug. in Pſal. 70.

Philo lib. de offerent. vict.

V. Subit hic quærere: cur Deus gratiarum actione delectetur; quid enim illi conferre poteſt mea laus, mea oratio, mea gratiarum actio? nul-

lius

lius ipse eget, ex se beatus est, & quidquid ego sum ab ipso sum, & sine ipso nihil sum: quid ergo meam laudem & gratiarum actionem anhelat? Vis scire? nostro id bono agit: vult nos virtutem gratitudinis docere, vult nova ob id conferre beneficia; anhelat ergo ad beneficentiæ sibi propriæ continuationem, & ideò vult laudes & gratiarum actiones, ut earum intuitu rursum benefaciat; & dona donis cumulet. Enavigaverat justus Noë diluvij immanes fluctus, & egressus ex Arca (ut narrat sacer historicus) illico exstruxit aram, & obtulit holocausta, agens gratias pro incolumitate & conservatione octo personarum: *Odoratúsque est Dominus odorem suavitatis.* Adeò placuit Deo hæc gratiarum actio, ut beneficia collata Noë novis beneficijs cumulare pollicitus sit. Nam ait: *Nequaquam ultra maledicam terræ propter homines.* Ante cataclysmum laudatur Noë & salvatur à perditione cum solis octo animabus, quia erat *vir justus*: atverò post cataclysmum, quando gratias agit Deo pro beneficio conservationis, non ipse tantum sed universum futurum genus hominum à maledictione liberum futurum pronuntiatur: quod est longè maius beneficium priore. Hoc sensu differebat Chrysostomus: *Quia fidem habuit, & cum gratiarum actione suam in arca habitationem tulit, iterum divina dona copiosè illi concessa sunt.* Quasi diceret pro adversitate gratias agendo nova dona obtinuit. Pergit verò S. Pater: *Cum egressus ex arca, & in pristinum statum restitutus esset: statim benedictionem consecutus est: & iterum solitam præsetulit gratitudiuem, factaq; gratiarum actione, etiam tunc maioribus beneficijs divina gratia ipsum cumulavit.* Ecce quid operetur *gratiarum actio*: maiora bene-

Gen. 8.

S. Chrysost. in Gen. hom. 26.

beneficia: atq; ut hoc exemplo nos ad *gratiarum actionem* exstimulet addit aureum os: *Mos enim divinæ misericordiæ est, ut si nos tenua quædam, & vilia obtulerimus, multa liberalitate nos remuneret.* Et demum concludit post pauca: *Hanc ipsam in sermonibus gratiarum actionem exigit; non quod ea ipse opus habeat, sed ut nos doceat gratos esse, & agnoscere tantorum bonorum suppeditationem.* Ut nos doceat inquit gratos esse, non sui causa sed nostri, quia nihil inde ad Deum utilitatis vel commodi derivatur, sed nobis accrescunt dona, & gratiæ, si gratias illi agamus.

VI. Multiplicaverat Christus panes in deserto turbæ esurienti magno miraculo & beneficio: Saturatis omnibus, ex reliquijs impleti sunt duodecim cophini fragmentorum, quæ jussit Christus colligi. *Colligite fragmenta ne pereant.* Quid opus erat ita multiplicare panes, ut remanerent duodecim cophini pleni de reliquijs panum? Annon ideò multiplicavit Christus panes ut saturaretur turba? Cum ergo satiata est turba, & agnovit ingens miraculum, ad quid erat futurum reliquum quo tunc nullus indigeret? Duo hic relucent mysteria, primum est effectus gratiarum actionis, quia antequam Christus panes multiplicaret *gratias egit*: ut ergo constaret discipulis & turbæ quantum operetur gratiarum actio: supersunt duodecim cophini, ut appareat Deum dare pro gratiarum actione non tantum necessaria, sed etiam superflua. Hæc fuit mens Franconis Abbatis: *Tanta autem post gratiarum actionem secuta est ubertas benedictionis, ut de paucis panibus tot millibus satiatis, fragmenta quæ superfuerunt duodecim cophinos exuberarent.* Alterum mysterium in hoc latet, ut remaneret penes discipulos

Marci. 6.

Franco. Abb. To. 10. Bibl. PP.

& turbam memoria beneficij,& ad gratiarum actionem motivum. Unde dixit Christus: *Colligite fragmenta ne pereant.* Advertit hoc Bernardus, unde monet: *Nulla Dei dona debita gratiarum actione frustrentur. Non grandia, non mediocria, non pusilla. Jubemur colligere fragmenta ne pereant, id est nec minima Dei beneficia oblivisci. Nunquid non perit, quod donatur ingrato?* Sed cui obsecro perit? illine qui dat, an qui accipit? Danti videtur perire sive det grato sive ingrato: accipienti verò est utile bonum, sive sit gratus sive ingratus. Omnino apud ingratum perit, quia est semen quod proijcitur in saxum & arenam, nec ullum fructum affert gratiarum actionis, memoriæ, compensationis. Propterea Seneca cum dixisset de ingrato: *Quod in hoc perdidi, ab alijs recipiam.* Et quasi vellet exprimere divinam beneficentiam, quæ etiam ingratis confertur, addit: *Huic ipsi ingrato beneficium dabo iterum: & tanquam bonus agricola cura cultúque sterilitatem soli vincam. Non est magni animi dare & perdere: hoc est magni animi perdere & dare.* Ita sanè qui dat bendficium sperans gratitudinem, si hæc non sequatur, dat & perdit: qui verò scit se perdidisse dando, & perditurum dando, ac nihilominus dat, hic est magni animi, quia perdit & iterum dat. Hoc nobiscum facit Deus. Ne igitur simus ingrati, ne vitio turpissimo ingratitudinis nos fœdemus. Etenim Bernardo teste: *Nihil ita displicet Deo in filijs gratiæ, quemadmodum ingratitudo.* Et memoratus Seneca ingratos omnibus alijs sceleratis postponit: *Erunt homicidiæ, Tyranni, fures, adulteri, raptores, sacrilegi, proditores: infra ista omnia ingratus est. &c. Hoc tu cave tanquam maximum crimen*

S. Bern. serm. 51. in Cant.

Senec. de Benef. lib. 7. c. 32.

S. Bern. serm. 2. de 7. pan.

Sen. de Benef. lib. 2. c. 10.

men ne admittas. Quin & Publius Mimus, & ante hunc Menander canebat: *Publ. Mim. Menand.*

Nil homine terra pejus ingrato gerit.

Itaque quod Deus à nobis exigat gratiarum actionem beneficijs, nobis benè vult, tum quia per gratiarum actionem vult nos mereri nova beneficia, tum quia vult gravissimum ingratitudinis crimen à nobis amoliri. *Colligite fragmenta ne pereant.*

VII. Utramque hanc Doctrinam simul nobis exhibet hodiernum Evangelium. Decem leprosi curantur, unus gratus revertitur & gratias agit *magna voce magnificans Deum*, novem ingrati recepta sanitate abscedunt immemores gratitudinis. Sed hi solam corporis receperunt sanitatem, ille novis beneficijs est cumulatus à Christo; nam etiam animæ sanitatem recepit: *Fides tua te salvum fecit:* & laus à Christo illi data omnibus gentibus prædicatur, manetque ejus memoria in benedictione. Hic verè obtulit Deo *Sacrificium laudis*, nec opus habuit offerre munus quod lex præcipiebat in templo, quia præ omnibus munere & victima, & sacrificio placuit Christo gratitudo, & gratiarum actio, id observante Tertuliano: *Unum illum solum ex decem memorem divinæ gratiæ Samaritem miratus Dominus, non mandat offerre munus ex lege, quia satis jam obtulerat, gloriam reddens Deo.* Sicut ergo ingratitudo maximum est vitium, ut paulò ante dicebam, sic viceversa gratiarum actio. Maxima virtus, magis accepta Deo, quàm sacrificium, quod aliàs erat summus actus religionis. Quare meritò interrogat Christus: *Nonne decem mundati sunt, & novem ubi sunt?* per quod innuit tantam esse multitudinem ingratorum, ut respectu gratorum no- *Tertull. in Levir. c. 14.*

vem comparentur ad unum; tam paucos esse beneficiorum acceptorum memores, ut inter multos vix unus sit, qui gratias Deo referat: usque adeò inter homines ingratitudo invaluit.

VIII. Atq; hoc est quod summè semper timuerunt sancti ne ob accepta dona invenirentur ingrati. Spectaverat Patriarcha Jacob Angelos descendentes & ascendentes per scalam, cœlum mediante scala coniunctum terræ. Discusso somno exGen. 28. pavit erumpens in illa verba: *Quàm terribilis est locus iste? non est hic aliud nisi domus Dei & porta cœli.* Putarem mi bone Jacob quod covenientius dicere: *Quàm amabilis est locus iste.* Quid enim non amabile quod cœli formam refert? quid non amabile, ubi Angeli ultro citroq; meant? & tu oppositum dicis: *Quàm terribilis est locus iste.* Num fortè Angeli tibi apparuerunt armati flammeo atq; versatili gladio, qualis Cherub ille positus ad custodiam Paradisi? Minimè. Quid ergo locum appellas terribilem? Nempe ubi ingens à Deo beneficium acceperat, ibi magnum gratitudinis debitum se contraxisse intellexit; & quantum amavit Dominum exhibitorem gratiæ, tantum metuit vindicem ingratitudinis si non correspondeat debita gratiarum actione. Ideò properat ad sacrificium laudis, ad erigendum altare, ad constituendum memoriale accepti beneficij: *Surgens ergo mane tulit lapidem, quem posuerat capiti suo, & erexit in Titulum, fundens oleum desuper.* In quæ opportunè Chrysostomus:

S. Chrysost. hom. 54. in Gen. *Stupescens justus propter magnam misericordiam Dei timuit, & dixit: Non est hic nisi domus Dei. &c. Justum fuerit ut debitam hic gratiarum actionem Domino reddam & offeram.* Cur timeret misericordiam, nisi propter

pter periculum incurrendæ magnæ ingratitudinis? Gen. 39.
Joſephum adoleſcentem ad turpe facinus allicebat Putipharis uxor, ſed prudentiſſimus adoleſcens memor acceptorum à Deo pariter & Domino ſuo beneficiorum, ne ingratus exiſteret, ſummè à facinore abhorrens inquit: *Ecce Dominus meus omnibus mihi traditis, ignorat quid habeat in domo ſua, nec quidquam eſt quod non in mea ſit poteſtate. Quomodo ergo poſſum hoc malum facere, & peccare in Deum meum?* quaſi diceret; accepi multa beneficia à Putiphare meo Domino, accepi multa à Deo meo, quomodo poſſum in alterutrum vel in utrumq; ſine maxima ingratitudinis noxa delinquere? *Quomodo?* ut ſim duobus ſimul ingratus? *Quomodo?* ut perdam omnia beneficia, & incapax efficiar deinceps donorum Dei? *Quomodo poſſum?* Poterat illa obgannire: ſi velis, potes, At Joſeph *quomodo poſſum?* Beneficia Domini mei ſunt vincula, quæ me ipſi arctiſſimè colligant: gratiæ acceptæ à Deo ſunt catenæ adamantinæ quibus adhæreo & affixus ſum Deo, qui tale nefas execratur. *Pulchra ratio* (ait S. Ambroſius ad hunc textum) *quod beneficijs Domini non deberet eſſe ingratus.* O quoties nos tentat Mundus, tentat Caro, tentat Dæmon, ut ad illicita pedem proferamus, ut transgrediamur legem divinam. Tunc, tunc Joſephi ſimus, recordemur divinarum gratiarum, quas à principio noſtri eſſe ad id uſq; tempus recepimus: & dicamus: *Quomodo poſſum hoc malum facere, & peccare in Deum meum?* qui me creavit ex nihilo, qui me redemit ſuo ſanguine, qui me conſervat, qui me alimentat, qui mihi paratus eſt dare æternam mercedem, *Quomodo poſſum?* Illi illi obſtrictus, obligatus, concatenatus ſum, qui omne

malum detestatur. *Quomodo possum* ab illo avelli, nisi per summam ingratitudinem.

IX. Etverò id facilè præstabimus, si attentè expenderimus tum obligationem nostram quàm contraximus ex beneficijs, tum effectus ingratitudinis. *Ingratitudo* (ait S. Laurentius Justinianus) *dispergit aggregatas cum sudore maximo spirituales divitias, obstruit contra se ostium divinæ bonitatis, & misericordiarum Dei exsiccat fontem, & Charismatum cœlestium communicatione se privat.* Symbolyzant cum his quæ promit Augustinus: *Ingratitudo est radix totius mali spiritualis, & ventus quidam desiccans & urens omne bonum, obstruens fontem misericordiæ.* Manum porrigit S. Bernardus, qui eadem repetit, & alias: *Ingratitudo est hostis gratiæ, & inimica salutis.* Ipsam salutem perdunt, qui negligunt de acceptis gratias agere, qui intermittunt canere cum Psalte *Sacrificium laudis honorificabit me, & illic iter quo ostendam illi salutare Dei.* Expertus id Ezechias, qui cum ingentem de Assyriis reportasset victoriam Deo gratias nón egit: unde *Ægrotavit usq; ad mortem.* Morbi causam inquirens S. Hieronymus ait: *Tradunt Hebræi ideò ægrotasse Ezechiam, quoniam post auditam victoriam Judæorum, & Assyrij Regis interitum non cecinerit laudes Domino, quas cecinit Moyses Pharaone submerso.* Qui ergo desiderat salutem sive corporis sive animæ Deo gratias agat pro acceptis beneficijs, & caveat ingratitudinem.

S. Laur. Justin. lib. de humil. cap. 15.

S. Aug. in Soliloq.

S. Bern. serm. 52. & Cant. & serm. 1. de 7. miseric.

2. Paral. 32. & Isai. c. 38.

S. Hieron. in Isai. c. 38.

X. Non est quod hic conqueramur de molestia, de difficultate operis: nihil facilius, quàm dicere DEO GRATIAS. Cantando hoc perficitur: non sentit laborem qui cantat. In gratiarum actione

one ſolus animus & pia voluntas ſufficit: non petit Deus ut te abneges, ut jejunes, ut des eleemoſynam, ut caſtiges corpus, ut contemptui haberi velis, ſed hoc ſolo contentus eſt, ut pro accepto beneficio ex corde & bono affectu dicas DEO GRATIAS. Hoc cantu & Pſalmodia, hoc ſacrificio laudis delectabatur Beatiſſima Virgo Deipara, quæ ne unquam Deum laudare ceſſaret, illud ſemper in ore habuiſſe fertur (teſte S. Bonaventura) & identidem repetijſſe DEO GRATIAS. Divus Cyprianus accepta mortis ſententia, ſolum dixit: DEO GRATIAS, & caput ſecuri ſubdidit. S. Thelica fortiſſimus Martyr dum ungulis laceratur, hoc ipſum ingeminat: DEO GRTIAS. S. Euplius Martyr ſuſpenſo ad collum Evangelio cum capite plecti deberet, ſæpius iteravit: DEO GRATIAS. S. Bonifacius Martyr mirabiliter converſus inter ſæviſſima tormenta ſæpius repetijt DEO GRATIAS. Beatus Servulus à prima ætate ad finem vitæ plurimis annis paralyſi in lecto detentus, hoc hymno aſſiduè dolores ſibi temperabat: DEO GRATIAS. Idem egit S. Clara per viginti octo annos morbo intabeſcens. S. Theophilus ferro jugulum præbens: *GRATIAS ago tibi Chriſte.* Et S. Laurentius in craticula: GRATIAS ago tibi Domine JESU. Inter tres ordines Deo acceptiſſimorum hominum repoſuit Abbas Joſeph Thebæus, agentes DEO GRATIAS. *Tres ordines*, inquit *ſunt honorabiles in conſpectu Domini. Primus eſt quando infirmatur, & adjiciuntur ei tentationes, & cum GRATIARUM ACTIONE ſuſcipit eas.* Intellexit hanc veritatem peritiſſimus interioris hominis Magiſter Joannes Avila, ut non dubitaverit aſſerere: *Plus valet unum*

S. Bonav. vitæ Chri. c. 33. Baron ad an. 261. Annal. Idem Baron. ad an. 303. Metaphr. Sur. in Vita.

S. Greg lib. 4. Dial. c. 14.

Roſvveyd in vita.

Vitæ PP. lib. 4. libell. 1. n. 9.

DEO

DEO GRATIAS in ærumnis. & doloribus, quam sex millia in rebus prosperis, & bona valetudine. Et magnus quidam senex in Eremo infirmanti discipulo hoc dedit documentum: *Summa religio est, ut in infirmitate quis GRATIAS agat DEO.* Cum his & multis alijs nos quoque imitantes hodiernum Samaritanum demus laudem Deo, in prosperis æque ac adversis, in publicis æquè ac privatis *In omnibus GRTIAS agentes*, in omnibus immolantes sacrificium laudis, millies repetamus: DEO GRATIAS: memores illius egregiæ sententiæ S. Augustini: *Quid melius & animo geramus, & ore promamus, & calamo exprimamus, quam DEO GRATIAS? hoc nec dici brevius, nec audiri lætius, nec intelligi gratius, nec agi fructuosius potest.* DEO GRATIAS.

Vitæ PP. lib. 7. cap. 19. n. 6.

S. Aug. Ep. 77. ad Aurel.

DIS-

DISCURSUS XVI.

Dominica XIV. post Pentecosten.

Philomela Concertans.

THEMA.

Respicite volatilia cœli. Nonne vos magis pluris estis illis? *Matth. 6.*

SYNOPSIS.

I. Ut pro acceptis beneficijs gratissimus insinuat Christus exemplo volatilium, quæ prout possunt gratitudinem exercent.

II. Primas inter hæc tenet Philomela, quæ cantu concertat cum sui similibus, & docet juniores, cujus imitatione & magni æquè ac parvi, liberi & discipuli grati esse debent ijs à quibus accipiunt beneficia.

III. Sic Alphonsus Rex, sic Alexander M. sic Augustus Cæsar noluerunt beneficiis vinci sed rependere accepta.

IV. Sic subditi concertare debent gratitudine cum superioribus, Magistratibus, Domi-

nis, hæc enim est felicitas Communitatum.

V. Et filij parentibus, de quibus dubium an possint ex æquo grati esse. Conari saltem debent, uti Alphonsus Rex Aragonum.

VI. Ciconia id illos docere debet, quæ senio confectos parentes foveat; uti Æneas, & filiæ quæ carceratos parentes suis uberibus sustentarunt.

VII. Discipuli quoque Magistris, gratitudinem debent, qualem, Alexander M. & Aristoteles, & M. Antonius, & Gratianus Augustus, alijque retulerunt.

VIII. Omnes denique à quocunque beneficijs affecti, ut plura

volatilia præeunt, Aquilæ præsertim, quarum una trituratori vitam servavit, altera præcipitato Aristomeni se supposuit, ut sine offensione in scrobem caderet.

IX. Ipse adeò Corvus alioqui simbolum Ingratitudinis proponitur Ingratis ut ab eo quasi pœnitentiam discant, quia Noëmo ingratus compensavit Eliæ & Paulo eremitæ ministrando panem.

X. Fringillæ, Grues idem docent, ut homo erubescat si benefactori suo gratus non sit.

XI. Unde cum ingratus sit deterior fera, enitendum ut quam gratissimos nos exhibeamus ijs qui nobis benefaciunt.

Respicite volatilia cœli. Nonne vos magis pluris estis illis. *Matth. 6.*

I.

BEneficia qui præstat, ut viceversa recipiat mercatorem agit & usurarium. Per se honestum est benefacere, & cum ab alio acceperis, per se quoq; honestum est gratitudinem exhibere. Demereris nomen benefici, si inde remunerationem exspectas, unde beneficium te præstitisse existimas. Apud Juristas *Donatio remuneratoria non est propriè donatio*, igitur & donatio facta causa remunerationis. Et contractus illi *Do, ut des; do ut facias; facio, ut des; facio ut facias:* vocantur contractus innominati, quasi non mereantur nomen, quia sunt mutuæ usuræ. Nihilominus etsi benefactor non debeat quærere ex beneficio lucrum aut vicariam remunerationem, accipientis debitum est ob acceptum beneficium gratum esse. Deus nullo non momento congerit in nos beneficia, nec potest à nobis ullam exspectare remunerationem;

l. Aquilius ff. de donat.

nem; noſtri tamen muneris eſt pro gratijs & beneficijs rependere *gratias*, & conari exercere gratitudinem eo modo quo poſſumus. Id nobis in hodierno Evangelio Chriſtus inſinuat cum ad aves & volatilia cœli nos ablegat, ut illis inſtructoribus non tam nimiam ſolicitudinem de rebus temporalibus deponamus, quàm ut diſcamus pro beneficijs & quotidianis alimentis gratias agere. Sic quippe ad hunc textum ratiocinatur S. Ambroſius: *Reſpicite volatilia cœli. Aves ergo propter viles eſcas gratias agunt, tu pretioſiſſimis epulis paſceris, & ingratus es? Quis igitur non erubeſcat ſenſum hominis habens, ſine Pſalmorum celebritate diem claudere, & eius gloriam non verſuum dulcedine perſonare, cuius laudem volucres modulatâ cantilenâ pronuntiant?* De gratitudine erga Deum ſuperiore ſermone egimus: hodie libet diſſere de gratitudine erga homines, & juxta monitum Chriſti aves pro exemplo proponere, ut ipſæ nos doceant quomodo erga benefactores noſtros gerere nos debeamus. Et cum ſit magna inter aves & homines diſparitas, vel hinc confundantur ingrati, ſi minus præſtent quàm aves. Itaq; *Reſpicite volatilia cœli Nonne vos magis pluris eſtis illis.*

S. Ambroſ. in cap. 1. Malach.

II. Inter canoras aves facilè primatum obtinet *Philomela*, cuius cantum accuratiſſimè deſcribit Plinius, & vocat *dignam miratu avem. Primum tanta vox in tam parvo corpuſculo, tam pertinax Spiritus. Deinde in una perfecta muſicæ ſcientia modulatus editur ſonus, & nunc continuo Spiritu trahitur in longum, nunc variatur inflexo, nunc diſtinguitur conciſo, copulatur intorto, promittitur revocato, infuſcatur ex inopinato: interdum & ſecum ipſe murmurat: plenus, gravis, acutus, creber, extentus, ubi viſum eſt vibrans:*

Plin. lib. 10. c. 29.

summus, medius, imus: breviterq; omnia tam parvulis in faucibus, quæ tot exquisitis tibiarum tormentis ars hominum excogitavit. &c. *CERTANT inter se palamq; animosa contentio est. Victa morte finit sæpè vitam, Spiritu prius deficiente, quàm cantu. Meditantur aliæ juniores, versusq; quos imitentur accipiunt. Audit discipula intentione magna & reddit, vicibusq; reticent. Intelligitur emendatæ correctio, & in docente quædam reprehensio.* Dum lego CERTANTES, dum lego JUNIORES, dum lego DISCIPULAS, gratitudinem mihi imaginor æqualium in æquales, minorum in maiores, liberorum in parentes, discipulorum in Magistros. O quàm insigne CERTAMEN est cum quis accepto beneficio à magno viro, conatur pro viribus se gratum exhibere obsequijs, servitijs, aut saltem si aliter nequit, grata accepti memoriâ! quàm egregiè CERTANT inter se amici, ne mutuis officijs alter alteri cedat: Filij, ut parentibus, discipuli ut Magistris suis gratum animum exhibeant. Sed neq; Magnates ab hoc CERTAMINE exempti.

Panormit. lib. de gestis Alph. Cœl. Rhodig. l. 7. c. 28. aut. lect.

III. De Alphonso Rege Aragonum memorat Panormitanus quod à nullo unquam passus sit se vinci gratitudinis officio. Idem de se gloriari solebat Alexander Magnus. Et est hæc virtus dignissima Principe, ut benefacta remuneret, nec patiatur sibi exprobrari quod in privatis & humilibus personis turpe est, gratias non retulisse. Unde reprehendit nonnemo quorundam magnatum probrosum vitium, quod à quibus acceperunt beneficia, ne grati esse cogantur, neque tamen videantur ingrati, illis imputant crimina, à quibus absolvi est loco compensationis. *Nolunt aliqui libertatem*

suam

suam cuiquam fieri obnoxiam, sed artes quærunt, quibus se ab obligatione liberos efficiant. Apud illos plus potest minima quædam offensio, quàm maxima collata illis beneficia. Gratitudinis affectus onus videtur, vindicta vero bilem exonerat. Qui eiusmodi sunt utuntur Benefici-jis tanquam floribus, tamdiu gratis, quamdiu recentibus: Magni animi est nolle vinci. Unde Augustus egregio facinore se veterano militi gratum exhibuit. Vocatus in jus miles periclitabatur; adit Cæsarem, rogat, ut sibi velit adesse, Cæsar electum ê comitatu virum dedit, eique litigatorem commendavit. Hic miles vociferans: At non ego Cæsar, periclitante te Actiaco bello Vicarium quæsivi, sed pro te ipse pugnavi, simulque detexit cicatrices. Erubuit ad hæc Cæsar, atque ipse descendit in advocationem, veritus ne & superbus, & ingratus videretur. *In referenda gratia debemus imitari agros fertiles, qui plus multo adferunt quàm acceperunt.* Inquit Cicero. Quod vel maximè decet magnos respectu inferiorum, ut eos ad laudabile CERTAMEN provocent, suisque beneficijs moveant ad alacrius præstanda plura & majora obsequia.

Saoued. Symb. 4. ap. Juon. Paris Digest. Sap. To. 4. f. 52.

Sueton. ap. Man. Apopht.

Cic. lib. 1. de offic.

IV. *Respicite volatilia Cœli.* Vos etiam minores, ut sitis grati majoribus, Principibus, Magistratibus, Dominis, qui pro vobis dies noctesque vigilant, & soliciti sunt, De *Philomela* commentus est Poëta, quod Boream fugiens & mare transvolatura dorso Delphini insederit, qui eius cantus suavitate delinitus, innocens animalculum securè ad portum deportaverit. Principes & Magistratus suos subditos portant in dorso, defendunt in periculis, supportant eorum infirmitatem, contra hostes tutantur: dignum est ut gratitudinis officio illis

Philipp. Epigr. Author. 49. Cassin. Symb. lib. 6.

correspondeant subditi, & quod voce non satis possunt, obedientia & fidelitate compensent. *Qui in eadem vehuntur navi* (ait Plutarchus) *& in ijsdem militant tentorijs, sese mutuo ferant oportet: sic qui in Republica.* Magistratus vigilantia & boni publici cura, subditi obsequio & æquanimitate invicem CONCERTENT. Felix illa civitas, & Communitas, in qua tale CERTAMEN est, quia facile vincit in CERTAMINE contra hostes. Rogatus Solon quomodo civitas in optimo statu degeret, respondisse fertur: Si cives quidem Magistratui obediant, Magistratus verò legibus. Unde Archidamas aiebat Spartam feliciter regi, quod ibi Magistratuum imperio cives, potestati legum ultro se submitterent Magistratus: quod est CERTARE de obsequio. Gratus est suo Principi subditus, qui recta jubenti obtemperat, & non minus solicitus est ut obsequia cumulet, quàm Princeps ut eum favoribus prosequatur. Sic CERTAVIT Augustus Imperator cum Cinna perduelli, quem in secreto detectæ Conspirationis arguens recepit in gratiam, inquiens; *Ex hodierno die inter nos incipiat amicitia; CONTENDAMUS utrum ego meliori fide vitam tibi dederim, an tu mihi debeas.* Ingratissimus futurus erat Cinna si iterum rebellaret.

Plut. in Moral.

Stob. ser. 41. Juo Paris. To. 4. fol. 153.

Lycosth. de Clement.

V. *Respicite volatilia cœli*, etiam Filij parentibus titulo gratitudinis obligati, quàm licet omni conrentione persequemini, vix assequemini. Sapiens Seneca movet quæstionem: *An aliquando liberi maiora beneficia dare parentibus suis possint, quàm acceperint?* Et cum in utramq; partem fusè disserisset, eo tandem progreditur, ut suadeat, sperare posse liberos, si multa & magna beneficia rependant pro

Sen. lib. 3. de Benef. c. 29.

ijs

ijs quæ acceperunt à parentibus, fore ut eos vincant beneficijs; & rationem assignat: *Alacrior erit pietas, si ad reddenda beneficia cum vincendi spe venerit. Id si patribus idem volentibus contigerit, unde CERTAMEN tam optabile, unde tantam felicitatem parentibus, ut fateantur seipsos filiorum Beneficijs impares? Nisi hoc ita judicemus, excusationē damus liberis, & illos segniores ad referendam gratiam facimus, quibus stimulos adijcere debemus, & dicere: Hoc agite optimi juvenes, proposita est inter parentes ac liberos honesta CONTENTIO, dederint maiora, an receperint. Non desunt tam pulchro CERTAMINI duces. &c.* Atq; ut recensitos nonnullos à Seneca præteream, provocare nos debent ad imitationem Christianorum exempla. Alphonsus Rex Aragonum ægro patri lectica vecto factus obvius ex equo desilijt, paratus etiam suis humeris eum tollere si aliter deportari non posset, pedes lecticam comitatus est, nec Procerum exemplo qui equites latera stipabant moveri potuit, ut ipse quoq; conscenderet equum. *Alij ô Pater* (inquiens) *ipsi viderint, quid ad se attineat; ego verò adduci nunquam potero, quia Regem, quia Patrem, eumq; ægrotum pedibus sequar.* Toletanus quispiam aurifaber à Petro Rege Castellæ ob falsas suspiciones ad mortem damnatus erat. Filius amore paterno compulsus precibus & lacrymis tamdiu institit, ut ipse pro patre occumberet, quod & impetravit. Duorum fratrum mira in parentes pietas apud Catanenses celebratur. Hi Ætna latè quondam incendijs grassante, parentes senio confectos, patrem alter, alter matrem humeris sustulerunt, ut periculo eriperent. Cumq; pressi pio onere tardius progrederentur, ut à sequacibus ignibus urgerentur nihil

Ibid. c. 36.

Panormit. lib. 2. c. 28. de reb. Alphons.

Fulgos. lib. 5. cap. 4.

de

de pietate intermiserunt. Res mira! flammæ illis propinquæ se per medium secuerunt, donec illi transirent, quæ postmodum nihilominus coierunt.

Senec. cit. cap. 38. *Nulla vi Verborum* (ait iterum Seneca) *nulla ingenij facultate exprimi potest, quantum opus sit, quàm laudabile, quamq; nunquam à memoria hominum exiturum, posse hoc dicere: Parentibus meis parui, cessi; imperio eorum sive æquum sive iniquum fuit obsequentem submissumq; me præbui, ad hoc unum contumax fui, ne beneficijs vincerer. CERTATE obsecro vos, & fusi quoq; restituite aciem. Felices qui vicerint, felices qui vincentur.* Sic solent vinci & vincere PHILOMELÆ. *CERTANT inter se, palamq; animosa contentio est.*

VI. *Respicite volatilia cœli.* Si canoram Philomelam voce & gratiarum actione imitari detrectas, facto saltem imitare etiam alitem Ciconiam, quæ educata à parentibus ijs vicem reddit cum senuerint; collocat quippe eos in suo nido, veteres pennas extrahit, ut novæ succrescant, alimenta ministrat, & calore fovet: De his Hugo Victorinus: *Quantum temporis impenderint fœtibus educandis, tantum & ipsæ invicem à pullis suis aluntur.* Et Hugo Cardinalis: *Parentes decrepitos pascit, sed parens prius eam educavit.* Unde occasione desumpta Scipio Bargalius volens exprimere gratitudinem liberorum in parentes, pinxit duas juvenes ciconias, quæ fovebant & alimentabant seniores, adjecto lemmate: PAR PARI REFERUNT. Et in idem collimans D. Salvator Caraduccius Canonicus Lateranensis pinxit Ciconias juvenes, quæ portabant in dorso senes parentes, desumpto lemmate ex Æneide: *Non gravat iste labor.* Hac pietate Æneas patrem Anchisem, alij alios sublevarunt. Illa multis seculis celebrantur

Cæsar Ripa in Iconol. Hugo Victor. lib. 1. de best. cap. 42. Hugo Cardin. in Epi. 2. Cor. cap. 13. Scip. Bargal. ap. Picinell. Mund. Symb. Saluat. Carduces ap. eund.

Æneid. 2.

quod

quod filiæ altera patrem altera matrem in carceribus, ubi fame perituri erant, longo tempore invisentes suo lacte præbitis ad sugendum uberibus paverint. Romæ C. Quinctio & M. Acilio Coss. matrem ingenuam ad capitale supplicium damnatam invisens filia deprehensa est ubere suo lactasse, teste Plinio. *Ignobilis puerpera supplicij causa carcere inclusa matre, cum impetrasset aditum à Janitore semper excussa ne quid inferret cibi, deprehensa est uberibus suis alens eam. Quo miraculo matris salus donata filiæ pietati est, & ambæ perpetuis alimentis. Et locus ille eidem consecratus est Deæ, Templo pietatis extructo in illius carceris sede.* Alia item filia apud Valerium Maximum Cimonem patrem custodiæ traditum, jam ultimæ senectutis, velut infantem pectori suo admotum aluit. Quis neget has CERTASSE cum parentibus uter alteri plus deberet?

Plin. lib. 7. cap. 37.

Valer. Max. lib. 5. c. 4.

VII. *Respicite volatilia cœli.* Vos quoq; discipuli ut vestris grati sitis Præceptoribus & Magistris. Ut ait Philosophorum Princeps: *Magistris, Dijs, & parentibus, non potest reddi æquivalens*: non tamen prætermittendum est omne officium si par vel æquivalens referri non potest. Inter *Philomelas*: *Audit DISCIPULA intentione magna & reddit*: Quasi vicem referens CONCERTANDO. Expertus hoc ipse Aristoteles in suo discipulo Alexandro Magno, qui ita suspexit Præceptorem suum, ut tanti faceret & pluris quàm parentem, quia huius beneficio habuit (ut ipse solebat dicere) quod viveret, illius verò quod honestè viveret. Idem Aristoteles Platonem Magistrum eo loco habuit, ut aram in templo ei dicaret, statuæq; eius subscripserit: Hunc esse illum quem probi omnes meritò debe-

Arist. lib. 9. Ethic.

Plut. in Alex.

Crinit. ap. Beyrl.

aut imitari, & commendare. M. Antoninus, teste Capitolino: *Tantum honoris Magistris suis detulit, ut imagines eorum aureas in larario haberet, ac sepulchra eorum aditu, hostijs, floribus semper honoraret.* Cum Junio Rustico Stoicæ disciplinæ omnia communicavit publica privataq; consilia, cui etiam ante Præfectos Prætorio semper osculum dedit. Gratianus Augustus Ausonium Burdegalensem Præceptorem suum Consulem creavit hæc ad eum rescribens: *Consilium meum ad Deum retuli, eius auctoritati obsequutus, te Consulem designavi, declaravi, & priorem nuncupavi, trabeam palmatam tibi misi, in qua Divus Constantius pater noster intextus est. Solvi quod debui, & adhuc debeo quod solvi.* Cum Dionysius Platoni diceret: *Aliquis auferet tibi caput*: adstans Præceptori Xenocrates: *non prius*, inquit, *quàm istud;* suum caput ostendens. Crito Athenienſis scripsit defensionem Socratis, gratus suo Magistro discipulus. Quid ista congero? Magnum sæpè discipulus Magistro præstiterit beneficium, si non noceat, vel impediat ne alij noceant. *Audit Discipula intentione magna & reddit.* Videor mihi audire unam similem PHILOMELAM CONCERTANTEM, quæ grata voce reddit quod acceperat. *Præceptor Sollicitus assedit* (inquit Seneca) *ad suspecta tempora occurrit. Nullum ministerium oneri illi, nullum fastidio fuit. &c. In docendo & laborem, & tædium tulit, præter illa, quæ præcipientibus in Commune dicuntur, aliqua instillavit, ac tradidit: hortando bonam indolem erexit, & modo laudibus fecit animum, modo admonitionibus discussit desidiam. &c. Ingratus sim, nisi illum inter gravissimas necessitudines diligo.* Apud Hebræos Thalmudici præcipiunt, ut est apud Novarinum: *Assurgendum Magi-*

Capitol. in Vit. cap. 3.

Sigon. lib. 8. Imp. Occid.

Laërt. lib. 4. cap. 2.

Suidas.

Sen. de Benef. lib. 6. c. 16.

stro

ſtro quàm lungè videri poteſt. & Quicunq; coram Magiſtro ſuo nou ſtat impius vocatur, vitam ſuam decurtat, & doctrinæ obliviſcitur. Novar. Sched.

VIII. *Reſpicite volatilia cœli.* Omnes qui beneficia à quocũque recipitis, ut reddatis. Non eo quidem conferuntur ut reddantur, ſed noſtrum eſt reddere, quia collatæ ſunt. *Qui beneficium dat, quid proponit?* Quærit Seneca, & reſpondet: *Prodeſſe ei cui dat. Non enim ſibi invicem aliquid reddi voluit, aut non fuit beneficium ſed negotiatio.* Sen. lib. 2. de benef. c. 31. Ingratus tamen erit qui nihil reddiderit, & ne memoriam quidem retinuerit. Ad antidora quiſque naturaliter obligatur, ut tradunt leges. Ipſis animalibus ratione carentibus hoc inſitum eſt. L. 25. §. Conſuluit. ff. de petit hæred. Et ne recedamus à volucribus cœli, quæ nobis univerſim hodie commonſtrat Chriſtus: Meminit Plinius Aquilæ miram gratitudinem exhibentis Virgini à qua fuerat educata. *Eſt*, inquit, *percelebris apud Seſton urbem Aquilæ gloria: educatam à virgine, retuliſſe gratiam; aves, mox deinde venatus aggerentem. Defuncta poſtremò in rogum accenſum eius injeciſſe ſeſe, & ſimul conflagraſſe.* Plin. l. 10. c. 5. Magis admiranda eſt alterius Aquilæ gratitudo de qua Ælianus narrat. Decem & ſex viri frumentum in area triturabant in maximis ſolis ardoribus. Mittunt ſitibundi unum ê ſuo numero, ut aquam de proximo hauriret fonte: habebat is in manu meſſoriam falcem, & in humeris ſitulam geſtabat. Ubi ad fontem venit, videt ibi Aquilam cum ſerpente luctantem, & ab eo iam iam ſtrangulandam. Arrepta ergo falce ſerpentem diſſecat, & Aquilam periculo liberat: haurit deinde aquam & defert ſocijs, qui avidiſſimè bibunt: ipſe verò ultimò bibiturus erat. Circumvolabat interim Aquila, & cum videret ſervatorem Ælian. lib. 17. c. 37. de animal. Crates Pergan. lib. 5.

suum admovere labris poculum, repente involavit in poculum ut potio effunderetur. Ille quod graviter sitiret indignatus, ait: Hancne gratiam tuo conservatori refers? Dum hæc loquitur sitibundus, convertit se ad socios, & videt ex venenata potione palpitantes, extremum efflare Spiritum. Serpens ut conijcere licebat veneno fontem imbuerat. *Itaq; redemptionis præmium, ei qui se conservasset Aquila cum pari salute compensavit.* Gratæ pro beneficijs Aquilæ; illa verò sponte misericors de qua Pausanias. Fortè Spartani Aristomenem virum justissimum in præaltam foveam Ceaden dictam injustè præcipitem egerant. *Advolasse Aquilam dicunt quæ cadentis corpus passis alis subiens, ita illum liberaverit, ut omni ex parte illæsus, ad eius barathri ima delatus fuerit.* Hæc agunt quæ carent ratione, & homo rationalis creatura sæpe est *homini lupus*, cum deberet viceversa esse *homo homini Deus!* Beneficia libenter, citò, & copiosa accipimus, reddimus, gratiam illibenter, tardè, parcè, & sæpe nullam. Et hæc fuit prima legum condendarum occasio, ut observavit Polybius. *Legum*, inquit, *& Juris cuiq; præscribendi initium fuit tum filiorum in parentes, cum beneficio affectorum in benefactores manifesta ingratitudo, ab omnibus hominibus communi voce damnata.* Nempe novis vinculis opus erat, quibus natura satis non erat. Solo naturæ instinctu sunt gratæ bestiæ.

Pauson. lib. 4.

Polyb. lib. 6.

IX. *Respicite volatilia cœli.* In omni penè tam quadrupedum quàm reptilium genere signa gratitudinis deprehenduntur, sed ego sisto in volatilibus cœli, & ijs qui beneficiorum immemores, vel nihil pro ijs reddunt, vel reddere differunt, vel planè malum pro bono reddunt. *Corvum* exhibeo In-

gra-

gratitudinis Symbolum. *Respicite.* Paulus Aresius describens Ingratum pingit Corvum marinum, de quo refert Olaus Magnus quod ubi supra herbas vel frondes consederit, conspurcando eas arefacit, ob id ingratitudinis vitio notatus. Ferunt etiam Corvos ingratos esse suis parentibus. Quos senio confectos vocant, non uti Ciconiæ fovent, sed habemus in sacris literis delineatam Corvi ingratitudinem. Noë finito diluvio emisit Corvum ceu speculatorem, qui licet una cum cœteris volatilibus in arca durante diluvio habuerit alimenta, non est tamen reversus ad arcam, quod habet speciem ingratitudinis. Sed cur ego ingratis Corvum monstro? an ut ab eo discant ingratitudinem, & porrò pergant beneficiorum oblivisci? vel ea procrastinare & differre corvina voce CRAS CRAS? Non ideo; sed ut vel à Corvo ratione carente discant expiare, & (ut ita dicam) pœnitentiam agere de ingratitudine. Nostis quod Eliæ Prophetæ corvus servierit deferendo panem, & idem Paulo primo Eremitæ multis annis alimentum attulerit, cur non potius columba, cur non Aquila, aut alia nobilior avis? cur voluit Deus ut hoc præstaret Corvus mali ominis, & rapax animal? nempe ut compensaret, quod in servitio Noë exhibendo quasi deliquerat, & quam debebat uni gratitudinem, alteri exhiberet. Non est hæc mea intentio, sed S. Augustini, qui ita fatur: *Corvis ministerium Prophetæ præcipitur, ut culpam quàm in diluvio commiserat, purgare illa avis videretur; dum fidelis minister efficitur Eliæ, qui negligens ac fallax fuerat Noë.* Ita si quis in vitium ingratitudinis incidit, si non ut, *Philomela Concertavit* cum benefactore, saltem ut Corvus concertet, purgan-

Aresius lib. 6. Imp. 178. Olaus Magnus lib. 19. c. 23.

S. Aug. de mirab. script. lib. 2. c. 25.

do culpam quam admisit, & quod neglexit studeat compensare.

X. *Respicite volatilia cœli.* Adhuc se jungunt PHILOMELÆ nostræ, aliæ volucres officiosæ, & pro acceptis beneficijs gratæ, quæ merito & ingratos homines confundant, & ad pulcherrimæ virtutis Gratitudinis officium excitent. Non adduco autem fringillam cuius meminit Camerarius, quod assuefacta dimitti consueverit ex cavea, & alijs aviculis in aëre volitantibus se commiscere, easque ad suam caveam adducere ut caperentur, *Videtur autem* (inquit ille) *nutritio suo eam gratiam referre voluisse, ut prædam nonnunquam ceu compensationem sustentationis præstitæ redderet.* Non adduco Gruem Hispani militis apud Busbequium, quæ nutritio suo maxima ostendebat amoris indicia, euntem ubique comitabatur, demulceri se patiebatur, stanti adstabat: Accipitrem accipite pro exemplo, de quo plures memorant, quod in regionibus frigidis capiat sibi alias aves (passeres nonnulli existimant) calidioris naturæ, quas nocte in nido retinet ut earum calore foveatur, & sequenti mane licet jejunus & famelicus, tamen velut beneficij accepti memor, liberas dimittat. Exclamare nunc libet cum S. Ambrosio: *Quis non erubescat gratiam benè de se merentibus non referre, cum videat etiam bestias refugere crimen ingrati? Et illæ impertitæ alimoniæ servant memoriam, tu non servas salutis acceptæ.*

Camer. p. 2. hor. succis. c. 81.

Busbeq. Ep. 3.

Beyrl. Theat. lit. G. Grat.

Picinell. l. 4. symb. num. 287. Lud. Granat symb. p. 1. c. 17. S. Ambr. Hexaom. lib. 6. c. 4.

XI. Quare magni æquè ac parvi, æquales pariter & conditione diversi si respiciant volatilia cœli, meritò eorum exemplo ad gratitudinem excitari debent, memores quod inter ipsos & feras magnum naturæ discrimen intercedat; *Nonne vos magis*

gis pluris estis illis? Unde Æneas Sylvius ingratos non quibuscunq; feris sed immanibus comparat. *Scio non esse homines, sed atroces immanesq; feras, qui non his semper afficiuntur à quibus beneficia receperunt.* Utiq; immanes feræ, cum nonnullæ mitiores feræ gratitudinem exerceant. Econtra verò *Quid honestius quàm gratum esse?* ait Seneca. Dicamus & nos cum illo: *Omnia facienda sunt, ut quàm gratissimi simus: nostrum enim in hoc bonum &c. Virtutum omnium pretium in ipsis est. Non enim exercentur ad præmium: rectè facti fecisse merces est. Gratus sum, non ut alius mihi libentius præstet, priori irritatus exemplo, sed ut rem jucundissimam ac pulcherrimam faciam. Gratus sum, non quia expedit, sed quia juvat.* Et quidem si ingratum memori benefactor beneficiorum magnitudine coëgerit, non ero tamen prorsus ingratus, si gratitudinis officijs CONCERTA VERO. In hoc mutuorum officiorum CERTAMINE utrumq; gloriosũ est vinci & vincere: quod de Philomela, sive verum sive ingeniosè excogitatum cecinit quondam Famianus Strada, & alij post illum. Ferunt enim citharœdum sub frondosa arbore consedisse, & attemperatis chordis suave melos fallendo temporiexorsum, cum id audiens ê vicino nido advolavit Philomela, & *par pari* referre ausa, quidquid citharœdus luderet, arguto sono imitata est. Delectatus hoc CERTAMINE citharœdus, aliud & aliud iterabat melos, & illa aliud & aliud pertinax imitatrix respondebat. Exhausto demum lapsa spiritu, cum ille chordas ferire non desineret, mortua supra citharam concidit. *Maxima victricis præmia victa tulit.*

Nam cadit in plectrum, dignum sortita sepulchrum
Non potuit tumulo nobiliore frui.

Sic

Æn. Sylv. Epist. 98.

Sen. de Benef. lib. 4. c. 19.

Sen. Ep. 81.

Engelgr. Cœli P. 1.

Sic nos Principibus, parentibus, Magistris, superioribus, amicis & quibuscunq; beneficia nobis conferentibus grati simus, quoad vivimus, Deo imprimis, *cuius laudem volucres modulatæ cantilena pronuntiant.* Amen.

S. Ambros. in cap. 1. Malach.

DISCURSUS XVII.

Dominica XV. post Pentecosten.

Horologium Achaz.

THEMA.

Ecce defunctus efferebatur filius unicus matris suæ. Et ait: Adolescens tibi dico surge, *Luc. 7.*

SYNOPSIS.

I. Licet tempus elapsum irrevocabile sit, possunt nihilominus senes juventutis suæ annos reparare, & reinveneſcere si velint.

II. Designatur hoc in Horologio Achaz, in quo sol retrocedendo umbram proiecit decem gradibus, quia probi recuperant tempus elapsum, & Deus illis vitam prorogat, impijs abbreviat.

III. Unde impiorum dies desiciunt in vanitate nec computantur pro vita, sicut Semelis suo inscripsit sepulchro septem solos vitæ annos reputans quibus vivit ab aula liber.

IV. Achaz improbus perdidit decem gradus, quos recuperavit probus Ezechias, cui etiam opponere licet Anastasium Imperatorem ante tempus sublatum. Conservandum tempus, ut diutius vivamus.

V. Sed temporiperdæ soliciti tan-

tantùm sunt, ut tempus prætereat, hinc fit quod sæpe moriatur Puer centum annorum, senex vitiosus. Qualis fuit Saul, cui duo tantùm anni regni computantur.

VI. Quibus ergo multum temporis deperditum est, recuperare licet per virtutem, quia virtuosè vivere est bis vivere: nec refert quot annos exigas, si modo ex virtute vivas, tunc enim expleviſti tempora multa.

VII. Daniel Juvenculus canos sensus habuit, dum senes proci Susannæ repuerascebant: ubi festinat virtus non exspectatur ætas.

VIII. Serpens senex reparat sibi juventutem, item & Aquila: homines rejuvenescere voluit docere Medea, sed arte fallaci. Verior ars est per virtutē induendo novum hominem.

IX. Artem hanc licet discere à Phœnice, quæ ê suis cineribus reviviscit, sic homo divini amoris incendio flagrans damna præterita novâ vitâ compensare potest.

X. Hoc monebat Paulus, hoc SS. Patres, sic Martyres brevi tempore compensarunt quod longo neglexerant, hoc Christus hodie inclamat omnibus sub persona Adolescentis: Tibi dico surge *in novitatem vitæ, si multum neglexisti* Festina.

Ecce defunctus efferebatur filius unicus matris suæ. Et ait: Adolescens tibi dico surge. *Lucæ. 7.*

I.

Elapsum pridem tempus revocari, vel futurum anticipari posse qui dicat, ænigma videatur loqui & Sphingem agere. Quid enim fugacius tempore, quid jacturæ irrecuperabili magis obnoxium? Divitias perditas, honores ablatos labore & industria rursum recipere novum non est, sed diem quæ ante 30. an-

nos elapsa est recuperare hoc videtur omnem transcendere potentiam.

Nec quæ præterijt cursu revocabitur unda:
Nec quæ præterijt HORA redire potest:

Ovid. 3. de Arte.

Canebat olim Poëta exul. Quid rogo est Tempus? dicet Aristoteles: *Est numerus motus secundum prius & posterius.* Quod prius fuit non est amplius, quod futurum est, nondum est. Dividitur annus in menses, menses in hebdomadas, hebdomadæ in dies, dies in HORAS, HORÆ in momenta. Et quid tandem est momentum? *prius & posterius*, id quod fuit, & quod nondum est: *Dum syllabas loquor, si duas syllabas dicam, altera non sonat, nisi cum alia transierit. Ipsa deniq; una syllaba, si duas literas habeat, non sonat posterior litera, nisi prior abierit.* inquit Ven. Blosius Lætiensis Abbas. Et quis ista tam diversa, tam fugacia valeat connectere in unum præsens? quis sperare audeat se quod dudum præterijt revocaturum? Certè si hoc homini concessum est, etiam facilè fuerit senibus revocare annos præteritos adolescentiæ, & decrepitis reiuvenescere. Ita profectò nec impossibile est, nec fabulosum revocare *Tempus* præteritum, revocare in extremo senio annos transactæ adolescentiæ, non minus quàm in hodierno Evangelio possibile fuit Christo ad vitam revocare defunctum adolescentem. *Ecce defunctus efferebatur, filius unicus matris suæ*, qui cum audisset à Christo *Adolescens tibi dico surge*, illico surrexit, & cœpit porrò vivere. In hoc adolescente vult signari Hugo Cardinalis senes peccatores, qui per peccatum annos suos perdunt, ut in grandæva ætate possint vocari adolescentes. Anni quippe in vitio consumpti computari non debent. Unde ait Hugo

Aristot. 4. Physic.

Blos. Psychag. lib. 2. c. 17.

cau-

causam assignans cur Christus adolescentem expressè voluerit nominare cum illum resuscitaret ad vitam: *Ut ostendatur quod peccator per peccatum fit adolescens. Renovabitur ut aquilæ juventus tua.* Quasi diceret, peccator inveteratus & senio confectus potest renovari ut Aquila, potest recuperare annos adolescentiæ suæ. Quod qua ratione in praxi fieri possit, erit thema præsentis discursus. *Hugo Card. in Luc.*

II. Ægrotabat ad mortem probissimus Rex Juda Ezechias, impij Achaz filius, & petijt à Deo vitæ prolongationem. Annuit votis Deus, & ut eum assecuraret, mittit Isaiam Prophetam, qui illi signum prorogatæ vitæ exhibeat. Observabat Isaias in aula Regis *Horologium* solare quod Achaz pater ad distinguendas diei HORAS erexerat: ad hoc igitur intendens digitum: *Vis*, inquit, *ut ascendat umbra decem lineis, an ut revertatur totidem gradibus.* Ezechias ut tanto securior sit promissi, vult manifestum miraculum, unde ait: *Facilè est umbram decrescere decem lineis; neque hoc volo, sed ut revertatur retrorsum decem gradibus.* Torquent se ingenia eruditorum in hoc passu, & multas movent quæstiones, præsertim, an impetrato miraculo non umbra solum recesserit, sed etiam Sol ipse decem gradibus, ita ut revocaret diem præteritum decem horis. Et quidem in sacro textu non fit mentio, nisi solum umbræ retrocedentis per decem lineas: *Reduxit umbram per lineas, quibus jam descenderat in HOROLOGIO ACHAZ retrorsum decem gradibus.* Unde Hebræi Vatablus, Burgensis, Arias Montanus, & alij censent, solem nullo modo repedasse, sed solito tenore servato, umbram ab eo projectam in HOROLOGIO, ut aliam HORAM ostenderet in- *4. Reg. 20.* *Vatabl. Burg. in lib. 4. Reg. Montan. in Isaiam. Gasp. Sanch. in Reg.*

dex, alia reipsa esset, secundum temporis cursum. *Alijs visum est nullo modo solem* (inquit Gaspar Sanctius) *retro fuisse conversum, sed cum institutum teneret cursum, umbram tamen ab eo sic fuisse projectam, ut decem lineis erraret ab eo spatio, quod juxtà solis aspectum ac stylum notare debuisset.* Econtra S. Augustinus, Glycas ex sententia Hyppolyti, & Dionysius putant non solum in umbra sed & in sole factum esse miraculum. *Sol* (inquit Dionysius) *cum decima hora esset Deo præcipiente repedavit ad orientem alijs decem horis designatis.* Consentit Abulensis agens de electione signi Ezechiæ: *Noluit quod sol staret, sed quod retrocederet, quia iam steterat tempore Josue, & volebat nunc miraculum novum.* Qui præterea observat mysterium quare expressè nominetur HOROLOGIUM *Achaz* in quo miraculum retrogradientis solis ostensum est; dum ait: *Hebræi quidam dicunt, quod propter malitiam Achaz dies in quo ipse mortuus est, diminutus fuit ab alijs diebus in decem horis: ideò nunc cum liberandus esset Ezechias dies crevit decem horis.* Videtur per hoc Deus insinuare voluisse, quod impijs tempus vitæ abbreviet, probis verò adijciat, & ideò signum dat Ezechiæ prorogatæ vitæ in Horologio, quod est quædam mensura temporis, sed cur per repedationem, & non per cursum velociorem solis? nempè quia improbis multum temporis effluit celeriter sine utilitate, probis verò etiam deperditum revocatur. *Sol Deo præcipiente repedavit ad Orientem alijs decem HORIS designatis.*

S. Aug. lib. 2. c. 28. de mirab. Sac. Script. Glyc. p. 2. annal. Dionys. Epist. ad Policarp. Abulens. in lib. 4. Reg. q. 22.

Ibid. q. 23.

III. Psaltes Regius hanc veritatem sibi ob oculos statuens *Defecerunt*, inquit, *in vanitate dies eorum, & anni eorum cum festinatione*, quasi diceret In HOROLOGIO impiorum festinant umbræ in occa-

Ps. 77.

occasum; dies eorum sunt mera vanitas meræ umbræ, etiamsi vixerint & exegerint annos plurimos: non enim veniunt in computum vitæ, anni, dies, HORÆ, quæ otio, vanitati, delicijs, vitijs & peccatis impenduntur. Hoc serò licet, prudenter tamen advertit Semelis Hadriani Imperatoris Præfectus Prætorio, qui postremos septem annos vitæ privatus & ab aulicis curis liber exegit, & hoc sibi Epitaphium scripsit: *Curam. Encyclop. orat. 15.*

Semelis hic jacet, cujus ætas quidem multorum annorum fuit; septem tamen duntaxat vixit annis.

Non computabat iste inter dies & HORAS vitæ, quidquid temporis inter aulica disturbia exegerat, quia verè: *defecerunt in vanitate dies* illius. Rogo vos AA. concedite mecum in publica cœmeteria, inspicite illic vetusta monumenta, sepulchrales lapides, Epitaphia: legetis sine dubio magna nomina, magnos titulos (id est magnæ vanitatis hirco-cervos) & in fine inscriptionum. Vixit annos LXXVI. menses X. dies XV. vixit annos XC. menses VIII. dies V. vixit annos XCVIII. menses XII. dies IV. &c. Putatis hæc esse omnia vera? Falsissima sunt: mera mendacia sunt. Utinam aliquot dies, tot saltem HORAS vixissent, quot annos inscriptos præferunt! Non est vivere, malè vivere, non est vivere caduca sectari: non est vivere cupiditatibus indulgere. Audite Senecam: *Vivit is qui se utitur: qui verò latitant, & torpent, sic in domo sunt tanquam in conditivo. Horum licet in limine ipso nomen marmori inscribas, mortem suam anteceſſerunt.* Ut verò intelligatis quid sapiens hic Philosophus intelligat cum dicit. *Vivit is qui se utitur*, ex alio eius loco advertite; ait enim in rem nostram: *Non ut diu vivamus* cu-

Sen. Epist. 60.

Sen. Ep. 93.

curandum est, sed ut satis. Longa est vita si plena est: impletur autem cùm animus sibi bonum suum reddidit, & ad se potestatem sui transtulit. Quid illum octoginta anni juvant per inertiam exacti? non vixit iste, sed in vita moratus est, nec serò mortuus est, sed diu. Octoginta annis vixit. Interest mortem eius ex quo die numeres. Et post nonnulla interiecta, subiungit: *Ætas inter externa est. Quamdiu sim alienum est: quamdiu vir bonus sim, meum est. Hoc à me exige, ne velut per tenebras ævum ignobile emetiar: ut agam vitam, non ut prætervebar.* O quàm Christianè! vivere eum negat, qui malè vivit, & vitam non temporis lapsu, sed virtutum studio metiendam pronuntiat.

IV. Revertamur ad HOROLOGIUM Regum Juda. Achaz erexit, & filio Ezechiæ deservit in miraculum. Achaz homo sceleratus ex eo perdit decem gradus, Ezechias filius probus duplicat decem gradus. Nuntiata per Prophetam morte convertit se ad Dominum & orat divinæ eius dispositioni se committens. Benè impenduntur HORÆ, quæ in orationem insumuntur. Retractat Deus sententiam, & addit vitæ quindecim annos. Opponamus Ezechiæ impium Anastasium, qui ad orientale Imperium, dolo & fraude pervenit, refractarius Romanæ Ecclesiæ, fidei juratæ proditor. Hic tandem audijt à viro terribili per visum nocturnum apparente: *Ecce ob perversitatem fidei tuæ annos quatuordecim vitæ tuæ deleo.* Ergo vitam longam aut brevem non facit ætas, non facit tempus & motus secundum prius & posterius, sed virtus & eius exercitium. Etiam Corvi diu vivunt quos ad trecentesimum annum pervenire nonnulli arbitrantur. Hæc non est vita longa, sed duratio, sed mora. Quid juvat

Baron. ad an. 518. ex Zonar. & Cedren.

vat diu fuisse, & in longissima mora nil penitus egisse, quod veram vitam prodat. Non possum mihi temperare, quin iterum Senecæ suffragium advocem: *Centesimus tibi*, inquit, *vel supra premitur annus. Agedum ad computationem ætatem tuam revoca. Dic quantum cliens abstulerit &c. Videbis te pauciores annos habere quàm numeres.* Quasi diceret respice HOROLOGIUM tuæ vitæ, videbis per omnes HORAS evanuisse umbras, videbis ad ultimam perventum HORAM, priusquam crederes te attigisse secundam. Et nulla illarum signata est aliquo insigni facinore, aliquo actu virtutis. Exegisti multas horas, sed non vixisti. Vide annon tibi opus sit novo miraculo, *ut revertatur umbra decem gradibus*, ut quos oscitanter perdidisti, iterum solerter revoces Annos, menses, dies, HORAS.

Sen. de brev. vit. cap. 3.

V. Sed ecce Auditores mei, dum ego ita vobis persuadere conor ut temporis habitâ ratione, vivatis veram vitam, & attingatis senectutem laudabilem, audio in plateis turbam quandam petulantium, quos meritò vocemus *Tempori-perdas*. Ingemisco eorum infelicitati cum S. Bernardo: *Libet confabulari, aiunt, donec HORA pertranseat. O donec prætereat HORA, donec prætereat tempus! donec HORA prætereat, quàm tibi ad agendam pœnitentiam, ad obtinendam veniam, ad acquirendam gratiam, ad promerendam gloriam miseratio conditoris indulget!* Quid mirum si tales exactis multis annis efferantur juvenes, etiamsi annum centesimum attigerint. Divinæ veritatis effatum illud est: *Puer centum annorum morietur.* In quem locum D. Thomas: *Puer centum annorum id est qui usq; ad ætatem senectutis pueriliter vixit, morietur morte æterna.* Utpote vacuus me-

S. Bern. de tripl. cust.

Isai. 65. D. Tho. in Isai.

meritis, vanus *Tempori-perda*, cuius Horæ præte-reunt etiam sine umbra virtutis; unde numerari non debent inter horas vitæ; neq; ideò quia sunt multæ, efficiunt senectutem. Rectè Philo ad allega-ta verba Prophetæ: *Qui multum temporis sine virtute ac probitate vixerint, eos licet longi temporis pueros appellare.* De Saule Rege Sacer historicus asserit: *Filius unius anni erat Saul cum regnare cœpisset.* Quis nescit Saulem adultum cum quæreret asinas patris sui unctum Regem super Israël, & populo propositum eminuisse altitudine staturæ supra omnes cœteros? quomodo ergo dicitur fuisse *unius anni cum regnare cœpisset*? Addit textus quod magis mireris: *duobus autem annis regnavit super Israël.* Et tamen regnavit annis quadraginta, uti habetur in Actis Apostolorum ubi Paulus in sermone habito Antiochiæ Syriæ dicit: *Dedit eis Dominus Saul filium Cis annis quadraginta.* Cur ergo solis duobus annis regnasse asseritur? Nempe duobus tantum annis permansit in humilitate, & obedientia Dei, dignus regno, cœteri verò anni quos exegit in superbia & tyrannide computari non debent. Unde Hugo Cardinalis: *Duobus autem annis regnavit, ideſt juſtè rexit populum. In reliquis annis quaſi Tyrannus fuit, & non Rex.* Quid prodest ergo multos annos transigere, si malè & in malum impendantur? Malè autem impeduntur otio, desidia, malitia, vitijs & peccatis, ut non mereantur numerari inter annos, dies, & HORAS.

Philo lib. 2. Meliſſ. c. 2.

1. Reg. 13.

Actor. 13.

Hugo Card. in lib. 1. Reg.

VI. Jam verò cum multis non HORÆ tantum, sed & dies, & anni, & annorum decades evanescant & prætereant quasi non fuissent quid illis agendum est? adnitendum sanè, ut perditas

HO-

HORAS, perditos annos revocent, ut expleant vitam rectè factis. Neque enim hoc magis impossibile est, quàm Solem aut Solis umbram retrocedere decem gradibus, & quod præterierat revocare; imò solem retrocedere sine miraculo non est possibile, annos verò præteritos & perditos recuperare licet sine miraculo. Quod quidem Poëta Martialis illis versibus complexus est

Ampliat ætatis spatium sibi vir bonus, hoc est
Vivere bis, vita posse priore frui. *Martial. lib. 10. Epigr. 22.*

Vir bonus igitur, & virtutis studiosus *Vivit bis*, quia tempus vitæ ex honestate traducit,& quod alij malis artibus perdunt, ipse rectè factis conservat. Siquid temporis illi excidit, alio duplicato compensat, ita ut intra minus spatium tantum amplectatur, quantum alius intra magnum. Nam ut Seneca ratiocinatur: *Quemadmodum in minore corporis habitu potest homo esse perfectus, sic & in minore temporis modo, potest esse vita perfecta.* Et certè sæpissimè in minori corpusculo plus virtutis deprehendimus, quàm in magno & giganteo, num igitur illum qui magnus est plus vivere credimus quàm parvum? Nihil ad longam vitam facit quantitas: sed neq; maior mora, quod idem Seneca eleganti expressit similitudine: *Utrum maiorem an minorem circulum scribas, ad spatium eius pertinet, non ad formam, licet alter diu manserit, alterum statim obduxeris, & in eum in quo scriptus est pulverem solveris: in eadem utrq; forma fuit.* Effermemus nobis in arena duos circulos, magnum alterum, parvum alterum, sinamus alterum die integra, alterum post horam confundamus: an ideo quia unus altero maior, aut diuturnior fuerit, etiam perfectior censendus? nequa-

Sen. Ep. 93.

Sen. Ep. 74.

quam. Uterq; perfectus fuit, sed non utriq; eadem duratio. Sic se habet vita nostra. Multi numerant multos annos, alij pauciores, non ideò dicam unius vitam longiorem quàm alterius, si ex æquo sibi commensurentur utriusq; rectè facta. *Non est quod quenquam propter annos aut rugas putes diu vixisse. Non ille diu vixit, sed diu fuit.* Ait alibi rursùm Seneca. Cuius etiam illa ad Lucilium in rem præsentem illustria sunt: *Quod rectum est, nec magnitudine æstimatur, nec numero, nec tempore: non magis produci quàm contrahi potest. Honestam vitam ex centum annorum numero in quantum voles corripe, & in unum diem coge: æquè honesta est.* Ita verè sapiens Philosophus, planè ad sacri sapientis sensum, qui de justo scribens aiebat: *Consummatus in brevi explevit tempora multa.*

Sen. de brev. vit. c. 7.

Idem sup. Ep. 74.

Sap. 4.

VII. Quomodo in brevi multa? num etiam dari possunt Synopses temporis? respondet sapiens: *Senectus venerabilis est non diuturna, neque annorum numero computata: cani autem sunt sensus hominis, & ætas senectutis vita immaculata.* Hinc est quod multi licet paucos annos vitæ transegerint, quia tamen meritis abundantes merito censeantur senes obisse ut canebat: Poëta de juvene:

Non moritur juvenis qui sene digna facit.

Geminat sibi annos & HORAS, qui ita vivit, ut omnes horas expleat actibus virtutum. Econtra de impijs idem sapiens aiebat: *si quidem longæ vitæ erunt, in nihilum computabuntur,* quia scilicet malè vivere, non est vivere. Cani Capilli non faciunt senectutem venerabilem, sed cani sensus. Unde verò cani sensus, nisi ab extirpatione vitiorum, ab extinctione flagrantium cupiditatum: uti optimè obser-

Sap. 3.

observavit Hugo Cardinalis in hunc locum: *Sensus sunt cani hominis interioris, quia sicut cani corporis nascuntur calore naturali frigescente, ita cani spirituales, qui ornant caput hominis interioris, id est mentem, oriuntur incentivo vitiorum cessante.* Si hodie vobis exhiberetur reipsa admirabile illud Susannæ judicium in quo duo senes canitie capillorum aspersi testimonium falsum deponebant contra Susannam & adolescens Daniel eius advocatum agebat, cui potius assurgeretis, senibus testibus, an adolescenti Danieli? Utique Danieli: *cani autem sunt sensus* Danielis, qui apprehendit senes in astutia sua, & falsitatis convictos ostendit sub cano capillitio, plusquam juvenilem ardorem libidinis latuisse. Poterat dicere Daniel cum Davide: *Super senes intellexi; quia mandata tua quæsivi.* Nam verè mandatorum Divinorum observatio facit senescere etiam in ætate juvenili, & brevi spatio explere tempora multa. Hæc fuit melliflui Doctoris cogitatio: *Multos juniorum videmus super senes intelligere, & moribus antiquare dies, prævenire tempora meritis, & quod ætati deest compensare virtutibus.* Unde & vetus orator laudans suum Principem aiebat: *Cursus ætatis exspectari non debet in festinatione virtutis.*

Hugo Card. in lib. Sap.

S. Bern. Ep. 41. ad Henr. Sen.

VIII. Quæstio illa an tempus præteritum revocari possit, quod miraculosè factum in HOROLOGIO ACHAZ asseruimus, quantum ad thesim nostram coincidit cum illa: utrum Senes possint rejuvenescere, & recuperare juvenilem ætatem. Et quidem in animalibus videtur id defacto accidere. De serpente memorant Naturalium rerum scriptores quod senescens per angustias saxorum se protrudat & pellem exuat: Plinius ait hyberno

Plin. l. 8. c. 27.

situ obductam pellem succo fœniculi abradere. De Aquila item, quod cum in senectute rostrum nimium incurretur, ut cibum capere non possit, tamdiu eam rostro saxum tundere, donec adunca prominentia decidat. De hominibus non una se offert fabula, sed fabula. Æsonem patrem Jasonis & ipsum quoq; Jasonem à Medea coctū & juventuti restitutū scripsit Pherecydes & Lycophron. De Bacchi nutricibus idem refert Æschylus. Et de illis hominibus qui furtum Promethei indicaverant Jovi cum ignem ê cœlo sustuliſſet, perpetua juventute donatos narrat Nicander. Relinquamus Poëtis fabulas, veritatem nihilominus ex ijs eliciamus. Rectè observavit Mythologus sub figmento Æsoni & Jasoni restitutæ juventutis latere quod sæpè fœmineum genus ipsos senes adeò sui amore dementet, ut rejuvenescere incipiant, & sicut juvenes amore exardescere, quod est potius vitam perdere quàm augmentare. Longè felicius rejuvenescunt, qui cum Psalte Regio canunt: *Renovabitur ut aquilæ juventus mea,* nimirum ut ait Oddo Astensis: *veterem hominem exuta.* Et hoc est quod multoties inculcat Apostolus: *Induite novum hominem. Induite vos sicut electi Dei. In novitate vitæ ambulemus.* &c. Quod tantundem est ac rejuvenescere, & resumptis viribus currere viam mandatorum Dei, ac retrahere solem ad decursas lineas & de novo percurrere, quod præteritum & perditum erat revocare in HOROLOGIO vitæ.

Pherecyd. Lycophron. Simonides. Æschyl. Nat. Com. lib. 6. c. 8. Nicand. in Theriac.

Psal. 102.

Coloss. 3. Rom. 6.

IX. Videor mihi audire non neminem. Optanda prorsus esset homini ad supernaturalem finem tendenti eiusmodi renovatio juventutis, sed quis modus eam assequendi? Facilis; docebo. Psalmi-

mistam audi. *Justus ut palma florebit.* Alij legunt: *Justus ut Phœnix florebit.* De Phœnice Tertullianus & Epiphanius tradunt, quod ê pretiosis arbustis constructam pyram inscendat, ac ad solis ardorem concussione alarum flammam excitet, seq; ipsam exurat, ex cuius postea cineribus rediviva juvenis resurgit. Hinc ait Tertullianus: *Justus florebit sicut Phœnix, quia Phœnix floret de morte ac de funere.* Quasi diceret qui mundo eiusq; vanitatibus moritur, qui divini amoris igne exuritur, rejuvenescit sicut Phœnix. Fuge peccatum, desere vanitates, devita otium, ama Deum, & juventutem recuperasti, & pridem elapsos annos, dies, HORAS revocasti. *Qui se errasse à Deo considerant, damna præterita, lucris sequentibus compensant.* Inquit S. Gregorius. Quid agunt viatores cum in longo itinere lento passu procedunt, & subinde otiosè considunt & fabulantur, jamq; vident inclinare solem in occasum, ut ad terminum perveniant? duplicant passus, compensant neglectum iter celeritate. Idem nobis agendum, quibus HORÆ multæ inaniter exactæ transierunt: ferventius operemur. *Nullum* ut loquitur Seneca: *nullum non magnis rebus tempus angustum est. Faciamus quod in itinere fieri solet. Qui tardius exierunt, velocitate pensant moram. Festinemus.*

Psal. 91.

Tertull. de resurrect. c. 21. Epiphan. Physiol. cap. 11.

S. Greg. hom. 34. in Evang.

Sen. Natur. qq. lib. 3. præfat.

X. Atq; hoc est, quod Paulus scribens ad Ephesios solicitè monebat: *Videte itaq; fratres quomodo cautè ambuletis? non quasi insipientes, sed ut sapientes redimentes tempus.* Quid hoc sonat *redimentes tempus?* quod perditum vel oppignoratum est solet redimi: nunquid tempus perditum redimi potest? potest omninò, inquit S. Anselmus: *Damnum temporis redimimus, si ita vitam emendamus, ut ea bona quæ*

Ephes. 5.

S. Anselm. ap. Manst Bibl. To. 4.

olim facere negleximus, & ea quæ nunc facere debemus, faciamus. Igitur redimere tempus est compensare diligentia & fervore, quod ante per negligentiam fuit deperditum. *Quid est tempus redimere,* quærit S. Augustinus, & respondet: *cum opus est, etiam cum detrimento corporalium commodorum, ad æterna quærenda, & capessenda, spatia temporis comparare.* Quod alius facit extensivè (ut loquimur in Scholis) hoc nobis facere licet breviore mora intensivè. Sic compensamus quod negleximus, sic revocamus HORAS præteritas, sic nobis retrocedit Sol per decem lineas. Huc tendunt illa D. Thomæ: *Aliquis per magnum tempus vitæ vixit in peccato, & hoc est tempus perditum. Sed quomodo redimet? dicendum est, quod tunc magis debet vacare operibus bonis, quanto prius insistit malis.* Latro in Cruce brevi temporis mora, intensè operando *explevit tempora multa.* Redemit tempus præteritum, refloruit sicut Phœnix, ut multiplicaret dies. Sic multi Martyres perditos annos vitæ anteactæ redemerunt, & intensivè operando quod extensivè non poterant, expleverunt tempora multa. Christus benedictus qui hodie adolescentem viduæ revocavit ad vitam ut reciperet per novitatem spiritus quod prius neglexerat, inclamat omnibus peccatoribus quorum ille adolescens typum gerebat: *Adolescens tibi dico surge.* Quid hæremus? quid moramur? ambulemus *non quasi insipientes, sed ut sapientes, redimentes tempus. In novitate vitæ ambulemus,* ne nobis accidat quod Godefrido Spirensi tinctori lanarum, qui omne penè vitæ tempus absumpserat jocis ac risibus excitandis scurram agens, ad omnes compotationes & convivia adhibitus. Hic Anno 1321. die quadam in-

S. Aug. hom. 1. ex 50.

D. Tho. in c. 5. Ep. ad Ephes.

Phil. Simonid. de Episc. Spir. in Emicho. 53.

infirmatus, cum jam jam exspiraturus crederetur & diu exanimis jacuisset, inclamare cœpit: *Væ mihi qui tempus vitæ in jocis & ludicris facetijs malè transegi, jam pergo ad æternitatem, ad damnationem.* Solabantur hominem adstantes ne desperaret, sed ad misericordiam divinam recurreret: ille verò indignum se misericordia Dei asserens, nihilominus vocato Confessario, peccata sua detexit & sacro viatico munitus exspiravit. Demum ut moris tunc erat linteo insutus est postridie tumulandus. Noctu cum vigilantes ad eius cadaver circa secundam obdormissent, disrupto linteo erexit se denuo, clara voce Deo gratias agens. Accurrebat orto mane tota civitas ad spectaculum, sed interrogantibus nihil respondit. Soli Sacerdoti cum supra os formasset signum Crucis, dixit: *O væ! O væ!* Dein ê domo exiens properavit ad Ecclesiam ubi ante altare prostratus duas horas exegit orando. Tum surgens mira de inferno & Purgatorio narravit. Vixit postea adhuc per duodecim annos, nunquam ridere visus. Felix iste qui potuit perditum tempus redimere, & explere pœnitentia tempora multa prius neglecta. Si qui nostrum eum imitamur in vita, imitemur in emendatione vitæ, redimamus tempus. *Faciamus quod in itinere fieri solet, qui tardius exierunt, velocitate compensant moram.*

FESTINEMUS.

DIS-

DISCURSUS XVIII.

Dominica XVI. post Pentecosten.

Gehenna Anticipata.

THEMA.

Et ipsi observabant eum. *Lucæ. 14.*

SYNOPSIS.

I. Virtus semper invidiæ obiectum est: hinc observatores proborum (sicut Mathematici qui maculas in sole) quærunt, in virtute vitium, sed suo malo, quia invidia illis est in corde anticipata gehenna.

II. Multæ regiones carent serpentibus, nulla verò caret invidia quæ est ulcus animæ, radix malorum omnium, œstrum Dœmonis &c. carnifex interna &c.

III. Eius Symbolum serpens adversus solem erectus & linguam vibrans, quia etiam viperæ parricidæ comparatur invidia.

IV. A Poëtis pingitur ut furia, cui canis adstat: melius addideris ei Cerberum trifaucem, quia arrodit dicta, facta, cogitata, & à camporum Elysiorum ingressu arcet benemeritos.

V. Est etiam filia diaboli, quia per eius invidiam mors intravit in mundum, & ipse per invidiam decidit.

VI. Ex filia diaboli alius partus exspectari non potest, nisi diabolus, unde invidus transmutatur in diabolum, & consequenter Gehennam anticipatam.

VII. Si enim invidus dæmon est, necessario gehennam secum portat sicut dæmon.

VIII. Dives Epulo maiorem gehennam habuit videndo Lazarum in cœlo quàm ardendo in inferno, unde non petebat ipse in cœlum transfer-

ferri, sed Lazarum ad se mitti, quod est invidiæ.

IX. *Imò timuit ad Lazarum ipse transferri ne sibi duplicaret gehennam, si enim à longè cœlum aspiciens torquebatur, longè magis è propinquo fuisset tormentatus.*

X. *Propterea dicitur* Dura sicut infernus æmulatio. *Seu invidia, quia ubiq; torquet; alia vitia in inferno cessant: invidia ibi maximè regnat & cruciat. Eius pater, ut dictum, est dœmon, mater verò superbia. Tolle matrem & filiam suffocasti.*

Et ipsi observabant eum. *Lucæ. 14.*

I.

NUllius unquam tanta fuit virtus, innocentia, sanctitas, quàm livor & invidia æmula virtutis non arroderet. Nec Dei Filius ab ea tutus fuit. Quidquid ageret, vel loqueretur, invidi Pharisæi perversi Inquisitores conabantur in deteriorem partem traducere. Unde ingressus domum unius inter ipsos Principis *Sabbatho manducare panem,* illicò plures accurrerunt: *Et ipsi observabant eum.* Ipsi gens subdola, secta hypocritica, genimina viperarum, araneæ venenum è rosa sugentes. *Observabant eum,* veritatem sine fuco, Justitiam sine simulatione, puritatem sine defectu, *observabant eum,* an fortè, ut eius doctrinæ se subderent, eius facta imitarentur? Sed *quæ conventio lucis ad tenebras? Christi ad Belial? Observabant eum,* an fortè metuentes ne elaberetur quem desiderabant occidere? *Sed Filius hominis vadit sicut scriptum est de eo. Observabant eum.* An fortè ut curiosi scrutatores, uti Astrologi observant Solem? Ita prorsus: non tamen ut metirentur eius altitudi- *Marci. 14.*

nem, ut contemplarentur cursum, ut mirarentur operationes, sed ut maculas per tubos opticos invidiæ se deprehendisse cavillarentur; *ut caperent eum in sermone.* De his canebat Psaltes: *Observabit peccator justum, & stridebit super eum dentibus suis.* Et rursum eodem Psalmo: *Considerat peccator justum, & quærit mortificare eum.* Horum sequaces sunt omnes invidi, qui maculas etiam in sole quærunt, in virtute vitium, in sanctitate defectum, & quod ipsis deficit, in eo proximos oderunt, sed suomet malo, quia Invidia nemini magis nocet, quàm invidenti: ipsum torquet & cruciat, efficitq; ut in corde suo circumferat quandam GEHENNAM ANTICIPATAM, quod in hoc discursu ostendam.

Psal. 36.

II. Tam latè sparsum est malum invidiæ, ut nullus inveniatur locus, nulla gens, nullus status hominum, nulla ætas quæ huic non sit obnoxia, ut dicat nonnemo: *Non nova res est INVIDIA, neq; nunc primum in Europam exalio orbe delata: omnis locus, & ætas fert illam, & feret.* Sunt loca & regiones quæ venenatis animalibus careant. In Hibernia nulli serpentes, & illati aliunde emoriuntur; in Creta nullæ feræ, sed INVIDIA ubiq;. *Regionem aliquam* (ait Plutarchus) *invenire licet, quæ feris careat, quod de Creta narratur: Respublica autem nulla adhuc extitit, quæ nullam INVIDIAM, nullam æmulationem, aut studium contendendi, qui sunt affectus inimicitijs generandis fœcundissimi, protulisset.* Percurre omnem mundum invenies hoc venenum, hanc feram. Ingredere infernum: omnes damnatos videbis laborare invidia. Solum cœlum eam non admittit, sed eius tamen obiectum est. Quis digno nomine tantum malum exprimat? Socrates id appellavit

Tho. Lans. in Consult. Prov.

Plut. de cast. ex host. util. P. 1. Moral.

Ul-

Ulcus animæ & ferram, qua videlicet cor ipsum & animus invidi scinditur. S. Cyprianus id describens: *INVIDIA* inquit, *radix est malorum omnium, fons cladium, seminarium delictorum, materia culparum.* S. Gregorius Nazianzenus: *Livor invidorum tabes, venenum eorum, qui eo laborant, solus ex omnibus affectibus iniquissimus simul & æquissimus: illud quia bonis omnibus infestus est; hoc quia Dominos suos exest, & conficit.* Et S. Gregorius Neocæsariensis appellavit INVIDIAM *œstrum dœmonis.* S. Petrus Chrysologus: *INVIDIA suorum carnifex semper extitit, extendit sensus, torquet animos, discruciat mentes, corda corrumpit.* S. Gregorius Nyssenus invidos comparat miluis, *quos cadaveribus pasci, & pretioso unguento emori aiunt.* Quia scilicet invidi quod in alijs vident illustre, egregium, pulchrum, honestum, eo torquentur ad divisionem animæ.

Stob. ser. 36.
S. Cyprian. serm. de livor.
S. Greg. Naz. orat. 27.
S. Greg. Neocæs. in c. 4. Eccles. S. Pet. Chrysol. serm. 172.
S. Greg. Nyss. l. de beat. orat. 7.

III. Placet Symbolum quod INVIDIS ponit Piccinellus: nam ad exprimendam eorum insaniam pingit serpentem apricantem erecto capite adversus solem hiante rictu, exerta lingua, cum lemmate: *ARDUUS ad solem.* Non potest Soli nocere serpens à quo uritur, quantumcunq; trisidam exertet linguam; sic invidus ei cui invidet non tantum nocet, quantum sibijpsi. Nec abs re Christus Pharisæos sibi invidentes nominavit *Genimina viperarum.* Nam & hæ sunt *arduæ ad solem*: & Pharisæi erant ardui ad solem justitiæ, *& observabant eum*, si qua ratione ei possent nocere, *Acuerunt linguas suas sicut serpentis*: sed nullæ eiusmodi linguæ Soli nocent, sibi nocent. *Sicut enim viperas dicunt* (verba sunt S. Basilij) *abrupto ventre matris nasci: Sic INVIDIA concipientem se animam corrodit, & tabe-*

Piccinell. in Mundo Symb.
Psal. 139.
S. Basil. hom. 11.

facit: suppliciumq; suum est. Quo etiam referas dictum S. Ambrosij: *INVIDIA non solum alienos, verum multò magis eum, quem possederit, lacerare consuevit.* Ita prorsus Pharisæi perstringebantur lumine Christi, eiusq; doctrinæ fulgore, ut adversus eum erecti linguas acuerent, sed interim seipsos lacerarent, ac disrumperent, quod etiam illis accidit quando Stephanum lapidabant: visâ enim illius constantia & fortitudine *dissecabantur cordibus suis.*

S. Amb. lib. de fuga sec.

IV. Pingunt Poëtæ INVIDIAM macram, rugosam, lividam, habentem pro capillis serpentes, quæ proprium cor morsicat & devorat; quam comitatur canis Symbolum INVIDIÆ. Est enim canis invidiosissimus, qui nec sui similibus quidquam favet, solus omnia appetens devorare. Unde Proverbium.

Cæs. Ripa in Icon.

Dum canis os rodit, socium quem diligit odit.

Bella repræsentatio maximi vitij. Ego verò adpingerem huic spectro non canem simplicem sed tricipitem Cerberum: qui tribus capitibus instructus, pro iuba serpentes habuisse dicitur, & alligatus ad Orci introitum volentibus ingredi blandiebatur, exire volentes, & ad Elysios campos transire post expiata scelera, horridè allatrabat. Annon enim INVIDIA velut triplicem rictum aperit contra probos & eos qui in re aliqua excellunt, ac allatrare consuevit, *Dicta, Facta, Cogitata.* De Pharisæis & Christo observavit S. Bernardus: *Habuit in factis observatores, in dictis contradictores, in tormentis illusores.* Addo ego in cogitationibus exploratores, de quibus etiam Psaltes: *Qui loquuntur pacem cum proximo suo, mala autem in cordibus eorum.* Omnia accuratissimè perscrutabantur, & cum aliud reperire

Nat. Com. Mythol. lib. 3. c. 5

S. Bern. ap. Velasq.

Psal. 27.

non

nôn poſſent, ipſas cogitationes, quæ videri non poſſunt, conabantur venari & in malum detorquere. Cum dœmonia eijceret, tribuebant id non virtuti divinæ, ſed arti diabolicæ: *In Beelzebub principe dœmoniorum eijcit dœmonia.* Tribus veluti caninis rictibus armati contra *dicta, facta, cogitata:* verè Cerberi infernales, miniſtri dœmonum. Nam ut ait ſapiens: *Invidiâ diaboli mors intravit in orbem terrarum: imitantur autem illum, qui ſunt ex parte illius.* Ex parte dœmonis Cerberus eſt qui arcet animas à campis Elyſijs, allatrant eos qui ſunt ſine vitijs ac nævis. Tales omnes invidi. *Sap. 2.*

V. Parum adhuc dixi. INVIDIA eſt filia diaboli. Nam prima ipſius ruina fuit ex invidia uti SS. Patres obſervant, & modo dictum ex ſapiente. *Invidia diaboli mors introivit in orbem terrarum.* Ad quæ verba Chryſoſtomus: *Diabolus qui odio & invidia movetur, ferre non potuit tot ineffabilia beneficia, quæ in hominem ab initio collata ſunt, invidia ad deceptionem ſtimulatus eſt.* Nondum erat in mundo mors, & jam erat INVIDIA. Imò nondum erat plenè conditus mundus, & jam erat INVIDIA. Ubi verò? in ipſo cœlo. Adeo nullus locus omninò liber eſt ab INVIDIA. Cum intellexit Lucifer Dei Filium aſſumpturum carnem humanam, invidiæ ſtimulis agitatus dixit: *In cœlum conſcendam, ſuper aſtra Dei exaltabo ſolium meum.* Putant verò Theologi Angelos vel ante mundum creatos, vel tunc quando creati ſunt cœli, & non multo poſt Luciferum cum ſequacibus corruiſſe. Igitur & ante mundum conditum & in ipſo cœlo INVIDIA patrem agnoſcit Luciferum, unde rectè Chryſoſtomus alio loco: *Nec aberraverit quis hanc diaboli filiam appellans.* Eodem col- *S. Chryſoſt. ap. Haro.* *S. Chryſoſt. hom. 44. ad pop.*

S. Cyprian. serm. de Zelo. & liv.

collimabat S. Cyprianus: *Quale malum est* (INVIDIA) *quo Angelus cecidit; quo circumveniri & subverti alta illa & præclara sublimitas potuit; quo deceptus est qui decipit? Exinde invidia grassatur in terris, sicut scriptum est: Invidia Zabuli mors introivit in orbem terrarum: imitantur ergo illum qui sunt ex patre ejus.* Hoc itaque malum est *quo deceptus, qui decipit.* Evam decepit ex invidia, & decipiendo quasi per venenatum bolum pomi virus diffudit in posteros, ut statim in Evæ filijs primum vitium appareret INVIDIÆ. *Hinc novæ fraternitatis odia* (pergit Cyprianus) *dum Abel justum Cain zelat injustus, dum bonum malus invidia & livore persequitur.* Hinc tota posteritas hoc morbo laborat.

VI. Jam quæro ex vobis qualis partus exspectari debeat à filia diaboli. Si verum est quod dici solet filios assimilari parentibus, filia diaboli non potest generare nisi diabolos. Annuit huic conjecturæ S. Chrysostomus, & plena phrasi applaudit: *Velut scarabæi alieno stercore, sic invidi adversa aliorum fortuna nutriuntur. Invidia pestiferum malum, hominem in diaboli conditionem, ac in dæmonem immanissimum convertit.* Veniamus ad claram probationem. diabolus est qui circuit quærens quem devoret, qui odio summo prosequitur humanum genus, unde sicut Deo propria & intrinseca est charitas, sic dæmoni odium, ex quo conficit robustum argumentum S. Basilius, quod sicut charitas est Deus ita INVIDIA est dæmon. *Si Deus* (uti Joannes inquit) *charitas est, ipsa INVIDIA dæmon sit oportet. Ut igitur qui charitatem habet, Deum ipsum in se manentem habet, ita qui INVIDIAM fovet, dæmonem haud dubiè in seipso nutrit.* Per effectum causa

S. Chrysost. 41. in Matth.

S. Basil. Orat. 1. de Invid.

co-

cognoscitur odium est effectus Invidiæ. Nam ideo dœmon odit hominem quia invidet eius felicitati, unde qui fovet *Invidiam*, fovet ipsum dœmonem, qui odio perpetuo adversus hominem flagrat. Non ergo miremur quod INVIDIAM S. Zeno Veronensis graphicè ita describat: est *obstaculum regni cœlorum, via gehennæ, pignus quoddam pœnæ perpetuæ.* Quasi innumeret omnia vitia & peccata quidem hoc habent quod arceant à cœlo, quod ad interitum ducant, quod disponant ad pœnam æternam, sed INVIDIA hoc habet per quandam excellentiam & antonomasiam. Nam absq; alio exemplo apparet in ipso dœmone quod sit *obstaculum regni cœlorum*, quia dœmonem ê cœlo excluſit. Apparet etiam quod sit *via gehennæ* perpetuæ, quia est adhuc in terris quædam GEHENNA ANTICIPATA, & consequenter *pignus quoddam* pœnæ perpetuæ, quia adhuc in terris est pœna & tormentum gravissimum.

S. Zeo serm de livore.

VII. Diffundamus hæc nonnihil prolixiore probatione. Dixi quod INVIDIA sit GEHENNA adhuc in terris, & POENa. Et quis de hoc possit dubitare? si enim ut modo ostensum Invidus est quidam dœmon, & ubicunq; dœmon est ibi secum portat gehennam, planè evidenter consequitur Invidi hominis *Invidiam* esse quandam *gehennam*, & quidem non Imaginariam, non allegoricam, sed cui annexa est POENA gravissima sensibilis, qualem patiuntur damnati. Credunt Theologi, & suffragantur ijs Patres, quod multi dœmones manserint in aëre ibiq; habeant suam *Gehennam* & torqueantur potissimum ab invidia, respiciendo modo cœlum ex quo deciderunt, modo homines propter quos

quos deciderunt. Melliflui Doctoris assertum est: *In pœnam suam locum in aëre isto medium inter cœlum & terram, de cœlo cadens sortitus est, ut videat ipsaq; invidia torqueatur. Scriptura dicente: Peccator videbit & irascetur, dentibus suis fremet & tabescet.* Ecce GEHENNAM ecce POENAM, quam vel ideò jure dixeris ANTICIPATAM, quia eâdem pœna torquebitur post hanc vitam, quâ torquetur defacto in hac vita homo invidus. Alia vitia & scelera post hanc vitam non reperient amplius in futuro locum, neq; affligent, uti superbia luxuria, gula: nullus in inferno superbit, nullus luxuriæ vacat, nullus gulæ & abdomini servit; atverò INVIDIA continuat non minus in futura vita, quàm in præsenti, torquet non minus mortuos in inferno, quàm vivos in terra, & ideò est GEHENNA ANTICIPATA.

S. Bern. serm. 54. in Cant.

VIII. Translato Lazero in sinum Abrahæ, mortuus est & dives Epulo & sepultus in inferno. Inde clamat ad Abraham: *Mitte Lazarum.* Petit Lazarum ê cœlo mitti in infernum, non se ex inferno transferri in cœlum. Quod observans S. Petrus Chrysologus causam inquirit, *Lazarum mitte. Quo? ad infernum de gremio, de solio sublimi ad profundissimum chaos. &c. Ut video, quod agit dives non est novelli doloris, sed livoris antiqui: & cœlo magis incenditur quàm gehenna. Est grave illis malum, est illis incendium non ferendum, quos aliquando habuere contemptui, videre felices.* Quasi diceret magis torquetur felicitate Lazari invidendo, quàm pœnis inferni in eis ardendo. *Et cœlo magis incenditur* quàm GEHENNA. Vellet nimirum gravius supplicium Lazaro accidere, quàm sibi, quia delitijs cœlestibus prælibatis, gravior

S. Pet. Chrys. serm. 122.

vior foret pœna in inferno. Est hoc INVIDIÆ proprium, non tam videre mala sua, quàm felicitatem alienam, & magis torqueri de bono alterius, quàm de malo suo proprio: unde instar summæ voluptatis habent invidi, etiam cum suo damno nocere alijs, uti ille apud Tragicum Poëtam.

- - - Pelopis domus *Senec. Thyest.*
Ruat vel in me, dummodo in fratrem ruat.

Quod insigni Apologo expressêrunt antiqui: Aiunt Jovem cum diversos hominum sensus vellet explorare, misisse in terras Apollinem, qui voluntates humanas experimentis cognosceret. Incidit in duos colloquentes, quorum alter *Avarus*, alter *Invidus* erat. Hos comiter allocutus Apollo, non multo post collegit cuius ingenij uterq; foret ex ipso sermone; quare optionem illis dedit quidlibet petendi quod vellent, addita ea conditione, ut revera quod peterent consequerentur, sed quod unus sibi petijsset, id alteri duplo obveniret. Ibi orta mox est contentio de primatu, quis prior peteret. Nolebat petere Invidus ne alter plus obtineret, essetq; felicior: nolebat petere avarus, ut si prior ipse peteret, æmulus duplum consequeretur. Tandem petitionem fecit Invidus, & optavit sibi unum oculum erui, ut avaro uterq; erueretur. Ita ut alter maiori damno succumberet, non curavit proprium & voluntarium damnum Invidus. *Quia cœlo magis accenditur, quàm GEHENNA.* Imò Zelo & invidia, quæ illi tormentum maximum est, & instar GEHENNÆ ANTICIPATÆ. *Inæstimabile* (inquit Salvianus) *nunc in pluribus malum est: parum alicui est, si ipse sit felix, nisi alter fuerit infelix.* *Salvian. Massil. lib. 5. de Prov.*

IX. Non dimitto adhuc illam Parabolam de

divite Epulone, sed ulterius causam inquiro, cur petierit Lazarum ê sinu Abrahæ ad se mitti, non verò ut ipse ad Lazarum ex inferno deportaretur. Et puto unam ê cœteris hanc etiam esse, quia sciebat ex inferno nullam amplius esse redemptionem, & cum illic ingentia pateretur tormenta, ac refrigerium vel ab una guttula aquæ desideraret, hanc frustra se petiturum apud Lazarum si ad ipsum deportaretur in cœlum, eo quod hoc ipso tormenta fuissèt duplicaturus. Qua ratione ? quia si à longè videns Lazarum beatum eius felicitati invidit, & ob id graviter se torqueri sentiebat, multò magis sensisset delatus in sinum Abrahæ, & de propinquo spectans eius felicitatem. Quo enim maior invidenti apparet felicitas invisi eo magis torquetur. Hinc S. Antonius de Padua acutè aiebat : *Magnam pœnam faceret Deus invido, si ipsum poneret in gloria Paradisi inter Angelos nimirum, animásq; beatas* ; quia scilicet clarior visio alienæ felicitatis, esset augmentum ipsius torturæ & infelicitatis. Et hoc quidem tanto maius quanto plures beatos conspiceret, quia ut arguit S. Pet. Chrysol. *Quot sunt prosperitates hominum, tot sunt tormenta invidorum.* Unde rectè idem S. Pater invidiæ tormenta tacitè comparat tormentis GEHENNÆ cum dicit esse *sine fine supplicia.* cum enim vocasset INVIDIAM suorum CARNIFICEM, addit : *Hanc qui susceperit sua sustinet sine fine supplicia, quia in se domesticum semper diligit habere tortorem. Quis ibi malorum finis, ubi alterius bonum pœna est, ubi cruciatus est aliena felicitas* ? O itaq; ingens malorum, & tormentorum Ilias INVIDIA, quæ inferni pœnas incipit ante Infernum ; & torquet suos ANTICIPATA GEHENNA ! cui veri-

S. Anton. serm. fer. 4. Pas.

S. Pet. Chrysol. ser. 172. Idem. ib.

ta-

tati consonat illud D. Chrysostomi. *Invidi oculus consumitur dolore, morte vivit perpetua.* Damnatorum est vivere morte perpetua, ergo Invidus damnatus est ante damnationem, & ante mortem vivit mortem perpetuam, & secum circumfert ANTICIPATAM GEHENNAM. *S. Joan. Chrys. hom. 34. in Joan.*

X. Grave est hoc, & præ cœteris metuendum vitium, quod dicitur perpetuum, quasi difficulter evellatur ex animo, idque innuit sapiens in illo Cantici Canticorum: *Fortis est ut mors dilectio: dura sicut Infernus æmulatio.* Per æmulationem intelligunt S. Gregorius Papa. Cassiodorus, Bruno Astensis & alij INVIDIAM, quæ ideò dicitur *Dura sicut Infernus*, quia sicut Infernus quos semel acceperit, non dimittit, sic INVIDIA quos semel invaserit & corripuerit, difficulter deserit. Propterea dicebat S. Chrysostomus: *Tam insanabilis est iste morbus, ut & innumeris medicaminibus superpositis propriam scaturiat tabem.* Heu me! quàm magnis erroribus rotatur hic mundus! Quàm multos credimus esse felices quos suspicimus & honoramus, quibus certatim obsequia deferimus, cùm sint infelicissimi, & clam in corde suo circumferant hanc pestem, hunc dœmonem, hunc Infernum & GEHENNAM ANTICIPATAM. *Invidia in eos sævit maximè, qui Principum Amicitijs illustres sunt. Ipsis Regibus audet obloqui, cum homines sibi gratos cæteris anteponunt.* Ait nonnemo. Sed qui nam istis invideant, nisi qui ad talia aspirant? Et quàm multi tales, quibus vulgus omne infra genua decrescit! Unde rectè aiebat ille: *INVIDIA nascitur in aulis, educatur in domibus Religiosis, moritur in hospitali.* Tam latè spargitur hoc virus, sed nuspiam magis grassa- *Cant. 8. S. Greg. & Cassiod. ap. Scherlog. Bruno S. in Cant.* *S. Chrysost. hom. 53. ad pop.* *Barel. in Arg.* *Drexel. Joseph. c. 2. §. 2.*

satur quàm inter ambitiosos, unde monitum S. Augustini est: *INVIDIA est filia superbiæ: sed ista mater superbia nescit esse sterilis, continuò parit, suffoca matrem, & non erit filia.* Non contrariantur ista supradictis quod Invidia sit filia diaboli, quia S. Chrysostomus patrem, at S. Augustinus matrem assignat Invidiæ, ex diabolo igitur & superbia nascitur Invidia; tolle matrem, & resiste diabolo: vicisti malum. Concludo cum S. Chrysostomo, qui cum dixisset de Invidia; addit: Quod igitur huius remedium? *Communiter omnes oremus & unam pro talibus vocem emittamus tanquam pro energumenis: nam & ipsis hi miseriores sunt, quantum & voluntarius est furor. Orationis enim indiget hic morbus, & plurimæ supplicationis.* Hoc unum esto remedium. Alterum porro suggerit idem S. Pater. *Fugiamus itaque pestem. Non enim licet illum ignem evadere diabolo paratum ab hoc malo non liberatis. Liberabimur autem si cogitemus quomodo Christus & nos dilexit, & alterutrum amare præcepit.* Ite in pace.

S. Aug. ser. de verb. Dom.

S. Chrysost. hom. 53. ad pop.

Idem ib. fin.

DIS-

DISCURSUS XIX.

Dominica XVII. post Pentecosten.

Statera Amoris.

THEMA.

Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo. Diliges proximum tuum sicut teipsum. *Matth. 22.*

SYNOPSIS.

I. Bona animi præponderant bonis externis, si stateræ imponantur, Christus verò ponderat Amorem Dei & amorem proximi quasi ex æquo, quia dicit secundum simile primo.

II. Non habent homines justam Stateram, quia dicunt tenebras lucem, pluris faciunt terrena quàm divina.

III. Sapienter Demetrius pluris fecit studium Philosophiæ quàm ingentem pecuniæ vim oblatam à Cæsare, imò quam Imperium. Sic Deus sponsam suam orbi præfert.

IV. Hinc illud præceptum Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde non ex dimidio, quia quidquid est extra Deum non satiat, uti expertus est David, qui satiandum se dixit cum apparuerit gloria Dei.

V. Ita etiam expertus Augustinus. Unde juvenis qui audierat in schola Diliges Dominum Deum, recessit nolens plus discere donec hoc impleret opere.

VI. Diligendus itaq; Deus qui prior dilexit nos, dilectionis verò Statera est impletio operis.

VII Ad hanc dilectionem hortabatur Sorores suas S. Maria de Pazzis, Crucifixum

velut in statera appensum ostentans.

VIII. Si verò totum Cor Deo impendi debet, quomodo potest diligi proximus? sed de diligendo Deo & proximo est unum mandatum & duo mandata quia nec Deus rectè amari potest sine proximo, nec proximus sine Deo. Et hæc est vera Statera Amoris.

IX. Quod Dorotheus expressit per figuram Circuli à quo plures lineæ ad centrum ducũtur, & quo propius accedunt ad centrum, hoc propius accedunt ad invicem: sic tendendo in Deum, etiam invicem unimur.

X. Sæpè habemus occasionem hoc practicandi, sed sæpè cor dividimus, cum fratres non amamus. Per charitatem noscuntur Christiani, per hanc Pachomius conversus est; hanc jussus est prædicare B. Marcus Ord. Min. nobis eam prædicat Christus in Cruce veluti in Statera appensus.

Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo. Diliges proximum tuum sicut teipsum. *Matth. 22.*

I.

ALpha Oratorum Cicero in suis Tusculanis Quæstionibus, sapienter inquirit quantum bona animi præstent bonis corporis, & Fortunæ, appendens utraque in libra Critolai Philosophi: *Quæro* inquit, *quam vim habeat LIBRA illa Critolai; qui cum in alteram LIBRÆ LANCEM animi bona imponebat, in alteram corporis externa: tantum propendere illam boni LANCEM putat, ut terram & maria deprimat.* Dubio procul sententia fuit digna Philosopho præferentis animi bona, virtutes, & quæ has consequuntur affectiones, divitijs, honoribus, omnibúsque extra animi-

Cic. lib. 5. Tuscul. qq.

nimum corpori deservientibus. Id sensit & Seneca: *Bona illa sunt vera quæ ratio dat; solida ac sempiterna, quæ cadere non possunt, nec decrescere quidem aut minui. Cætera opinione bona sunt; & nomen quidem habent commune cum veris, proprietas in illis boni non est.* In hodierno Evangelio nobis Christus ad LIBRAM & STATERAM appendit duplex bonum, geminum Amorem, Dei & proximi. Quæro quàm vim habeat LIBRA illa, quæ in altera lance continet *Amorem Dei*, in altera *Amorem proximi*. Neque abs re fuerit geminum hunc Amorem ponderare: non solum quia inter amorem Dei & proximi videtur maximum discrimen intercedere, quale inter Deum & hominem, & tamen Christus de secundo pronuntiat: *secundum verò simile est huic*: verum etiam, ut qua ratione utrumque hunc AMOREM in STATERA apppensum exercere oporteat, addiscamus. *Sen. Ep. 74.*

II. Conqueritur per Psalmistam Deus, quòd homines non adhibeant justam STATERAM in rebus dijudicandis. *Mendaces filij hominum in STATERIS.* Hugo Cardinalis hæc ad sensum moralem traducens primo ait querelam hanc esse de Ecclesiasticis de Curatis animarum: *quia hi aliter ponderant quando vendunt, aliter quando emunt. Quando prædicant, tunc quasi vendunt, & venalia ostendunt cœlestia gaudia, & tunc satisfaciunt ea ponderare, commendando ea. Quando autem operantur, tunc quasi emunt; & tunc faciunt cœlestia valdè parum ponderare, quia aliquando nummus, vel delectatio transitoria, magis trahit eos, quàm bona cœlestia.* Deinde applicat idem Hypocritis, *quia opera eorum plus videntur, quàm in veritate ponderent.* Atverò S. Basilius universim ad omnes amatores seculi respiciens, docet unicuique nostrum *Hugo Card. in Psal. 61.*

strum àConditore in occulto pectoris constructam esse quandam STATERAM, in qua possimus rerum naturas librare & discernere inter bonum & malum, unde inquit: *Mendaces igitur sunt homines corrupta habentes animi judicia, quorum Propheta miseretur dicens: Væ vobis qui dicitis tenebras lucem &c. Malè ponderas prava bonis præferens, vana veris potiora ducens, temporaria æternis præferens, prætereuntem voluptatem pro indesinente lætitia eligens.* Pari modo discurrit Theodoretus ad illa verba Oseæ Prophetæ: *Chanaan, in manu eius STATERA dolosa.* Ita inquiens: *Et tu Ephraim imitans Chanaan malitiam, iniquam mentis STATERAM habes: justitiam semper vilipendis, iniquam potentiam exoptas, in divitijs elato spiritu es, & plurimum tibi arrogas &c.* Profectò si per orbem circumferamus oculos inveniemus plurimos eiusmodi Libripendes, in quorum manu STATERA dolosa, quos aliquando arguet *Spiritu tuum ponderator Dominus*: qui aliam nobis STATERAM proposuit, in qua uti Critolai, videre est *tantum propendere illam boni Lancem, ut terram & maria deprimat.* Ait enim apud Evangelistam: *Quid prodesi si universum mundum lucretur, animæ verò suæ detrimentum patiatur?* quasi diceret, anima & eius bona intrinseca si appendantur in STATERA, præponderant universo mundo. Cordubensis Philosophus planè Christianè in hunc sensum: *Falleris & pluris quædam, quàm sunt, putas, adeóque falleris, ut quæ maxima inter vos habentur, divitiæ, gratia, potentia, sestertio nummo* (id est minimi) *æstimanda sint.* Quid ergo magnum censes mi Seneca? quid illud quod magni æstimandum? *Animus qui nunquam maior est quàm ubi aliena sepposuit. Animus, sed hic rectus, bonus.*

S Basil. in Psal.

Theodoret. in Comment.

Sen. Ep 95.

Sen. Ep. 87.

Quid

Quid aliud voces hunc quàm DEUM *in humano corpore hospitantem?* Hic sanè præponderat omnibus rebus creatis si cum illis STATERÆ justæ non doloſæ appendatur. *Idem Ep. 31.*

III. Laudat idem Philosophus Demetrium virum magni animi, & justum eius libripendem. Huic ingentem auri vim offerebat Cæsar, ut à Philosophiæ studio revocaret. Quid ad hoc Demetrius? *Ridens reiecit, ne dignam quidem summam judicans qua non accepta gloriaretur. Reddendum egregio viro testimonium est, ingenti ore ab illo dici audivi, cum miraretur dementiam eius, quod se putaret tanti posse mutari. Si tentare me constituerat toto illi fui experiendus imperio.* Nempè hic pluris fecit animum virtutibus cultum, quàm totum Romanum Imperium. Imò nobis Christianis præferendus animus Deum amans toti mundo. *Exiguus tibi totus terrarum orbis est* (inquit S. Ambrosius) *præ unius animæ dispendio.* Tanti facit Deus ipse unam animam. Quod sponsa in Canticis expressisse videtur. *Ego dilecto meo & ad me conversio eius.* Quæ digerens Theodoretus hanc addit paraphrasim: *Ego ex eo pendeo, & illi me ipsam dicavi, nam ipse me orbi prætulit, & sibi copulavit.* Quasi diceret: una cum Deo me ad unam STATERÆ lancem imposui, & ita per ipsum toti orbi præpondero. Et ideò quidem ad ipsum me converto, quia ipse prior se ad me convertit, méq; orbi præposuit, & pluris æstimavit. Optima ratio argumentandi. Quia Deus pluris facit unam animam quàm totum mundum, æquum est, & à fortiori ut anima Deum pluris faciat quàm totum mundum. *Sen. lib. 7. de Benef. c. 11.* *S. Amb. l. de bon. mor. c. 51.* *Cant. 7. Theodor. in Cant.*

IV. Atq; hoc est quod hodie Salvator noster

docere voluit: Hoc est primum & maximum mandatum: *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo.* non ex parte cordis, non ex diviso corde *sed ex toto corde.* Humanum cor figuram habet triangularem, non expletur nisi Triangulo, Deo Trino & Uno: quidquid aliud ingesseris, explere non potest: ne quidem toto mundo expleveris, quia mundus rotundus est, & non est proportio rotundi ad triangulare. Canebat olim Martialis:

Mart. lib. 12. Epig.

Fortuna multis dat nimis, satis nulli.

cur nulli satis? quia terrena non satiant, omnis satietas mundi est nova sitis. Contemplemini Davidem. Fuit ille pastorculus & dedit illi Deus vires ac robur ut leonem & ursum dilaceraret: Quid amplius desideras mi David? Etiam giganteam molem Goliath prosternere. Stravit, & de Goliatho triumphavit David, illicò gloriosus apud omnem Israël. Quid amplius David? num expletum est cor tuum? Minimè per ista. Factus etiam Regis gener, factus intimus Regis filio: factus deniq; Rex in Israël. Jamne cor tuum satiatum est David? ex Pastore miles, ex milite victor gigantis, ex victore gener Regis, ex genero Regis Rex effectus: fatetur hæc omnia in mundo quidem magna, minora tamen esse quàm ut sufficiant ad Cor implendum. Quid ergo desideras mi David? *Satiabor cum apparuerit gloria tua.* Quasi diceret Cor triangulare non expletur nisi triangulo divino; omnia mundi bona leviora sunt quàm ut possint explere cor humanum. Satiabor cum possedero Deum:

Psal. 16.

Sap. 11. v. 23.

Quoniam tanquam momentum STATERÆ, sic est ante te orbis terrarum. Idest tanquam exiguum quid

&

& vix perceptibile quod STATERAM in æquipondio ad alteram partem inclinare potest.

V. Expertus hoc Augustinus, qui aiebat: *Fecisti nos Domine ad te, & inquietum est cor nostrum donec requiescat in te.* Verè inquietum, ubicunq; fuerit, & quocunq; fruatur extra Deum. Unde idem sanctus etiam donis Dei quibuscumq; negat Cor suum expleri posse nisi Deo accedente: *Omninò me non satiaret Deus, nisi promitteret mihi seipsum Deum. Quid est Sol? quid Luna? quid exercitus Angelorum? Creatorem sitio, ipsum esurio: ipsi dico: Apud te est fons vitæ, qui dicit ego sum panis vitæ: satiabor igitur cùm apparuerit gloria tua.* Cùm ergo nihil sit extra Deum quod animum humanum possit satiare, enitendum nobis est, ut exclusis omnibus alijs creaturis ipsum solum amemus, quod adolescens ille Parisiensis fecisse dicitur, qui Academiam ingressus Professorem Scripturæ sacræ audivit explicantem verba illa: *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo,* illicò abijt, & interrogatus, cur tam cito ê schola se proriperet. Satis, inquit, Doctrinæ habeo, non peto plura discere, donec istud opere complevero. Certè hæc lectio talis est ut multorum annorum exercitatione indigeat: non minus quàm illa cui Paulus Anachoreta se impendit. Nam & ipse cùm illiteratus esset, ac Psalmos sibi ab alio legi peteret, audito illo primo versu Psalmi 38. *Dixi custodiam vias meas ut non delinquam in lingua mea.* Satis est, inquit, non peto plura. Unus hic versus sufficiet si opere implevero. Et post novemdecim annos adhuc fatebatur, vixdum se scire opere implere versum quem didicerat.

S. Aug. ser. 16. de verb. Dom.

Psal. 38.

VI. Ad hanc dilectionem Dei ex totò corde mo-

motivum unum nobis suggerit S. Thomas, dum illa expendit: *Multi sunt amici dona tribuentis.* Ait quippe: *Præponderat evidenter Deus, qui tibi communicans, & dat de suo, & se, de donis datis magna & multa donavit de præterito: donat & donare non cessat in præsenti: sed maxima & plura donabit in futuro.* Observate verbum *Præponderat.* Quo veluti beneficia divina & ipsum Deum ut nostri amantem ponit ad STATERAM cum nostro amore reciproco. Quantumcunq; amaverimus, quantumcunq; ei servierimus, nihilominus eius beneficentia & amor in nos maior erit & *Præponderat evidenter Deus.* Nam si vel unum beneficium Redemptionis consideres, hoc tantum est, ut omnibus omnium hominum amoribus & servitijs præponderet: & vix aliud æquè efficax est ad cor nostrum inflammandum amore divino: Ideò aiebat Eusebius Emissenus: *In TRUTINA Crucis non aurum vel argentum, non aliquod corpus Angelicum, sed semetipsum passus est author salutis APPENDI, ut dum à perditione nos redemit, ad charitatem nos suam vehementius excitaret.* Diligamus ergo eum qui prior dilexit nos, non verbo sed opere hoc quippe est Deum diligere. *Æquissima AMORIS STATERA præceptorum impletio est,* inquit S. Laurentius Justinianus: nam hoc ipsum profitetur veritas: *Qui habet mandata mea, & servat ea, ille est qui diligit me.*

Prop. 19. S. Tho. Opusc. 61: c. 11.

Eusеb. Emisse. hom. 2. de symb. ap. Mansi. To. 1.

S. Laur. Justin. Fascic. amo. c. 13. Joan. 14.

VII. Ad dilectionem assiduè hortabatur sorores suas S. Maria Magdalena de Pazzis, verbo & facto, dum ipsa divino amore æstuans sæpè aquæ refrigerio pectoris ardores sibi temperare cogeretur, & per monasterij ambitus arrepta Crucifixi effigie discurrens clamaret: *O amor! ô amor! ô amor!*

P. Barry in Favor. Jesu.

nun-

nunquam cessabo te vocare Amorem, spem nostram, & omnia. Dein conversa ad *sorores*: *Nescitis meæ sorores, quod noster JESUS non sit aliud quàm purus Amor?* quod cum diceret, monstrabat Crucifixum: & rursum illum alloquebatur: *O Domine da mihi tam fortem vocem, ut cum te Amorem voco, vox mea ab ortu ad occidentem, & in omnibus finibus orbis, usque ad inferos audiatur; ut omnes te ceu verum Amorem agnoscant, ament, & gratias tibi agant.* Inter hæc apprimebat pectori Crucifixum, osculabatur, tergebat eius sudorem & sanguinem, ut mirum visum sit, strophia deprehensa tota madida, acsi verè Christo patienti id genus obsequij præstitisset. Hæc & similia, quæ in sanctis mira sunt, non requiro à vobis AA. sufficerit Amorem Dei in nos sæpius in memoriam reducere, & viceversa amorem nostrum erga Deum animare, & velut in STATERA appendere: Et si deprehenderimus nos minus multo redamare quàm amemur: nobismetipsis cum metu & tremore illud occinere: *Appensus es in STATERA, & inventus es minus habens.* Vide ergo ut quod hactenus neglexisti, compenses ardentius amando Deum tuum.

VIII. Dicebam supra Cor humanum triangulare esse & à solo Deo explebile; imò à solo explebi debere. Hinc posset nonnemo quæstionem movere, ubi ergo locus erit proximo, aut quomodo possumus proximum diligere, si totum Cor debemus Deo diligendo impendere? *Nemo potest duobus Dominis servire, aut enim unum odio habebit, & alterum diliget.* Dicit ipse Christus. Sed qui penetrat naturam Amoris Dei & amoris proximi, facilè concludet, unum sine altero non posse subsistere. Id-

que ex gemino textu apparenter contrario elicitur. Nam Christus dicit: *Diliges Dominum Deum tuum. Et diliges proximum tuum &c. In his duobus mandatis, universa lex pendet.* Econtra S. Paulus scribens ad Romanos aiebat: *Qui diligit proximum legem implevit.* Num sibi mutuo adversantur Christus & Paulus? Christus docet à duobus mandatis pendere legem, Paulus verò à solo mandato diligendi proximum. Obviat dubio S. Thomas: *Hoc mandatum habemus à Deo, ut qui diligit Deum, diligat & fratrem suum, & è converso proximum diligamus propter Deum; impletur ergo tota lex in uno præcepto charitatis.* Non potest esse vera dilectio Dei ubi abest dilectio proximi, nec vera dilectio proximi, ubi abest dilectio Dei. *Per amorem Dei* (ut loquitur S. Gregorius) *gignitur amor proximi, & per amorem proximi amor Dei nutritur.* Duo hi AMORES in una ponderantur STATERA, & quia utramque lancem Deus implet, licet in utraque accedat proximus, ideò æquipondium quoddam est, ut Christus dicat *Secundum verò simile est huic.* Simile dicit non æquale, simile, inquam, quia & homo ideò diligendus est, quia similis Deo. Hoc insinuabat S. Laurentius Justinianus dicendo: *STATERAM quandam spiritualem divini AMORIS, proximi voluit esse dilectionem.*

D. Tho. in Ep. ad Gal. c. 5.

S. Greg. lib. 7. Moral.

S. Laur. Justin. fasc. am c. 1.

S. Doroth.

IX. Eleganti similitudine hoc expressit S. Dorotheus: *Circulum fingite mundum esse, centrum autem circuli Deum, lineas autem à circulo in medium deductas vias credite varias negotiationésq; mortalium.* &c. Omnes una in Deum velut centrum tendimus, & quo magis ad hoc centrum appropinquamus, hoc magis invicem unimur, sicut lineæ à circulo ad centrum ductæ, quo propius centro accedunt, hoc ma-

magis sibi invicem appropinquant. Et non est *Quies* nisi *in Centro.* Sic uno eodemq; Amore in Deum ferimur & proximum. Sapiens Idiota id observans aiebat: *Quid est quod scribitur, qui proximum diligit, legem implet; nisi quod qui diligit proximum, diligit & te Deum, quia eadem est virtus & dilectio qua quis utrumq; diligit.* Sed occurrit iterum dubium: si eadem charitate Deum & proximum diligimus, cur non dicit Christus: *Diliges proximum tuum ex toto corde tuo,* cum tamen dicat de hoc præcepto: *Secundum verò simile est huic:* sed addit solummodo: *sicut teipsum?* Malè diligit qui seipsum diligit sicut Deum; malè igitur etiam diligeret proximum si diligeret sicut Deum. Proinde inter *Amorem* Dei, & Amorem proximi similitudo quidem est, non tamen æqualitas, ut docet S. Thomas: *Sicut teipsum non est referendum ad æqualitatem dilectionis; ut scilicet aliquis teneatur diligere proximum æqualiter sibi: hoc enim esset contra ordinem charitatis, quo quilibet plus tenetur suam quàm aliorum salutem curare.* A fortiori quilibet tenetur plus honorem Dei procurare, quàm suum, plus Deum diligere, quàm seipsum. Hic enim est ordo charitatis, Deum ante omnia diligere, tum suam salutem, demum quantum licet etiam proximi salutem operari. Et sic ordinata charitas omnia demum refundit in ultimum finem, in Deum, qui est CENTRUM omnis AMORIS: sic appenditur dilectio Dei, & dilectio proximi in STATERA AMORIS.

Idiota lib. de amo. Dei.

S. Tho. in c. 13. Ep. ad Rom.

X. O quàm magnam & frequentem habemus occasionem implendi hoc utrumq; præceptum, & diligendi Deum, & diligendi proximum! Non petuntur à nobis ecstases & raptus quibus

sancti

sancti in dulcedine charitatis divinæ absorbebantur : non requiruntur à nobis miracula. Facillimum est in praxim redigere : *Dilige proximum tuum sicut teipsum.* Nemo seipsum ita odio habet, ut sibi malum velit, quatenus malum est; igitur saltem proximo nunquam malum facias, procures, optes. Nemo est, qui non sibi desideret sanitatem, divitias, honores, bonam famam, quietam vitam. Hæc ipsa proximo & optare, & favere, & procurare pro posse, est proximum diligere sicut seipsum. At sibi sanitatem, proximo morbum ; sibi divitias, proximo egestatem; sibi honores, proximo contemptum; sibi bonam famam proximo infamiam; sibi quietem, proximo turbationes optare, procurare, & in ijs delectari non est diligere sed odisse, & dividere inter Deum & hominem. Dei jussu clamat Oseas: *Divisum est cor eorum, nunc interibunt.* Ad quæ respiciens S. Thomas inquit : Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo. *Ex toto corde non dimidio : divisio cordis causat mortem.* Et Gillebertus Abbas scribens in Cantica : *Durum est amanti animum dimidiare cum Christo & mundo : durum est in dilectionis jura peregrinas admittere curas.* Durum etiam sui amore proximum odisse, suæ utilitati, proximi commoda succidere, sibi congregare, alteri invidere; se nunquam negligere, ad damna aliorum lætari. *O Dura sicut infernus æmulatio !* Discamus à primis Christianis charitatem in proximum, quorum erat *cor unum & anima una*, quibus ita erant omnia communia, ut nemo quisquam plus possideret: qui ultro non rogati, & hospitales erant, & in necessitatibus largè subveniebant, quorum charitatem suspexerunt etiam fidei Christianæ hostes. De S. Pachomio

Osea. 10.

S. Thom. Opusc. 61. c. 19.

Gilleb. Abb ser. 1. in Cant.

mio narrat Baronius quod cum videret à Christianis largam stipem & annonam suppeditari militibus Constantini quos victui necessaria defecerant, miratus promptitudinem & alacritatem in largiendo, interrogaverit, quodnam hoc esset hominum genus, audijssetque esse Christianos, illicò exclamans: *Non potest non optima esse illa Religio, quæ ita homines informat ad charitatem.* Et cum ipse tunc Paganus esset, vel ex hoc motivo Christo nomen dedit: ut scilicet conjunctus per charitatem proximo per eandem cum alijs dilectionem tenderet ad *Centrum Amoris*, quod est Deus. Beato Marco de S. Maria in Gallo Ord. Minorum oranti cœlestis vox allapsa est: *Frater Marce prædica charitatem.* Qua voce ita accensus est, non Dei solum amore sed proximi, ut per omnem Italiam discurrens, opera misericordiæ tam spiritualia quàm corporalia per annos quadraginta commendare non cessaverit, maximo cum emolumento Auditorum. Non egemus nos alia prædicatione de charitate. Aspicite ipsam charitatem Dei, Jesum in STATERA Crucis seu AMORIS appensum: hic propter nimiam charitatem suam, seipsum pro nobis obtulit. Ingratissimi sumus si non viceversa illum diligimus. Sed quomodo? *In Christi dilectione modus nullus esse debet; sine modo te dilexit, sine modo diligere debes.* Amen. Fiat.

Baron. Annal. Eccl. To. 3.

Bolland. Act. SS. Martij To. 3.

S. Bern. de dilect. Dei.

DISCURSUS XX.

Dominica XVIII. post Pentecosten.

Venatio Muscarum.

THEMA.

Ut quid cogitatis mala in cordibus vestris. *Matth. 9.*

SYNOPSIS.

I. Venatio belli tyrocinium, otij profligatrix, multis familiaris, Ecclesiasticis tamen non commendata; nisi moralis, qualis nunc placet, eritq; Venatio muscarum, *seu cogitationum.*

II. Nihil tam magnum est cui non periculum à minutis. Deus multa operatus est per cynephes, muscas, *& eiusmodi animalcula.*

III. Hæ muscæ *sunt Cogitationes, quæ perdunt suavitatem unguenti seu gratiæ divinæ. Tales habuit Prodigus qui cum muscis suam consumpsit substantiam.*

IV. Tales habuit Nabuchodonosor, & cum eo omnes superbi qui velut aranearum telis capiunt Muscas honores & æstimationem: Utinam illas venarentur & configerent uti Domitianus.

V. Fratres Iosephi etiam passi sunt ab hisce muscis, *quia cogitaverunt eum occidere, & hoc fuit illis instar actualis homicidij.*

VI. Sed vel in hoc facto ostendit Deus quàm vanæ sint cogitationes hominum, qui dum mala cogitant, Deus convertit in bonum.

VII. Dæmon illas immittit velut apes mansuetas, uti eas appellabat Heliogabalus, sed hæ apes & muscæ sunt crudeles, figunt aculeum, qui penetrat ad interiora.

VIII. Theophrasti opinio fuit quo-

quorundam hominum molestorum & impudentium animas transire in muscas ; & reipsa multi ijs adhærent vitiosi, sicut miles Hispanus qui erumpens in blasphemias castigatus est aculeo Muscæ.

IX. *Quia per quæ quis peccat per ea punitur , uti experti etiam Carolus Siciliæ & Philippus Galliæ Reges muscarum exercitu repulsi à sepulchro S. Narcissi. Ita etiam Sapor Rex Persarum à Nisibi.*

X. *Multæ muscæ lædunt ad mortem, etiam cogitationes, & vel una quam immittit Beelzebub (quod significat Deus vel Idolum Muscarum) sufficiens est ad necandam animam.*

XI. *Auferamus ergo malum cogitationum nostrarum, cogitemus rogos sulphureos inferni, muscæ moriuntur odore sulphuris. Sit anima nostra ut sacrarium, simus nos fortes Herculis ; nulla musca ingreditur fanum Herculis.*

Ut quid cogitatis mala in cordibus vestris. *Matth. 9.*

I.

VEnationem proprium Principum & Magnatum oblectamentum & quoddam veluti belli tyrocinium commendant passim veteres , quia Soli, pulveribus, equo, laboribus assuefacit, otium malorum omnium originem proscribit, & cum sanitatem conservat, vires auget ac roborat. Unde castam Dianam cum Nymphis venationi assuetam fingunt Poëtæ, quia castitas inimica est otij, & viceversa, ut observat Mythologus. Pompeius magnus post victorias in Africa reportatas, venationem aggressus est leonum & elephantorum, ut etiam feræ (sic ille aiebat) vim & fortunam experirentur Romanorum. Apud Persas puberes semel quot mensibus ad venationem

Nat. Com. lib. 3. c. 18.

Xenoph. in Cyropæd.

procedunt. Idem præscripsit Lacædæmonijs Lycurgus ut discerent perferre militares labores. In Ecclesiasticis tamen reprehendunt SS. Patres & Canones studium venationis. Petrus Blessensis refert à Nicolao Papa excommunicatum Lanfredum Episcopum, quod venationi deditus esset. *Ab exordio mundi* (inquit) *percurrite SS. Patrum seriem, nullum invenietis venationi studium impendisse.* Et S. Hieronymus qui refertur in Can. Esau. 86. dist. *Esau venator erat, quoniam peccator erat. Et penitus non invenimus in scripturis sanctum aliquem venatorem, piscatores invenimus sanctos.* S. verò Augustinus venatoriam appelllat artem nequissimam. *Qui venatoribus donant non homini donant, sed arti nequissimæ. Nam si homo tantum esset, & venator non esset, non donares: honoras in eo vitium non naturam.* Nolo nunc causas exquirere cur SS. Patres tantoperè abhorruerint à venatione, & personas Deo dicatas ab ea removere voluerint. Ævi nostri indulgentia detraxit Venationi vitij nomen. Puto tamen quod bona ipsorum venia mihi hodie licebit venari spiritualiter, & indicere quandam VENATIONEM MUSCARUM. Quod cogitationes pravæ, vanæ, otiosæ, malignæ sint quædam MUSCÆ, & ipsi scitis ex vulgato loquendi modo, quo de homine perversa cogitante solemus dicere *MUSCAS habet*, & plenius id ex præsenti Discursu intelligetis, dum Christi exemplo profundas quorundam & inquietas cogitationes rimabimur: *Ut quid cogitatis mala in cordibus vestris.*

Pet. Bless. Epist. 56.

S. Hieron. in Psal. 90.

S. Aug. in Ps. 102. & hab. c. Qui venatorib. 86. dist.

II. Nihil tam firmum habet natura, cui non possit creari periculum etiam ab invalido. Minima sæpè maximorum sunt origo malorum. A cuniculis

lis suffossum in Hispania oppidum Varrone teste, à talpis in Thessalia, à ranis in Gallia, à locustis in Africa. Ex Gyaro insula Cycladum incolæ à muribus fugati sunt. In Italia Amyclæ à serpentibus deletæ, à scolopendris abacti Trerienses, ut non debeant censeri exigua, quæ ingentium damnorum sæpè causam dederunt. MUSCA insectum vile, exili corpusculo, molestissimum tamen hominibus, & non semel assumptum instrumentum à Deo castigandis peccatoribus, quanto robore polleat ex dispositione Dei, vel ipsæ sacræ paginæ testari possunt. Prædicit Isaias Propheta: *Sibilabit Dominus MUSCÆ, quæ est in extremo fluminum Ægypti, & Api quæ est in terra Assur, & venient. In illa die radet Dominus in novacula conducta in his qui trans flumen sunt.* &c. Pridem id fecerat dum castigaret duritiem Pharaonis. Ordiamur ergo VENATIONEM nostram in Ægypto. Induraverat cor suum Pharao resistens voluntati divinæ: congregavit Deus exercitus minutorum animalium contra illum, ranas, cyniphes, MUSCAS. Magnam intulerunt calamitatem Ægyptijs cyniphes quas describens Origenes ait: *Hoc animal pennis quidem suspenditur per aëra volitans, sed ita subtile est & minutum, ut oculi visum, nisi acutè cernentis effugiat: corpus tamen cum insederit acerbissimo terrebat stimulo, ita ut quem volitantem videre quis non valeat sentiat stimulantem.* Magna hæc plaga fuit Ægyptijs, qua tamen Pharao non fuit emollitus. Supervenit MUSCARUM exercitus omnis generis. *Et venit MUSCA gravissima in domos Pharaonis, & servorum eius, corruptaq; est terra ab huiusmodi MUSCIS.* Hæ tandem expugnarunt du-

Isai. 7. 18.

Orig. in Exod.

Exodi. 8. v. 24.

ritiam Pharaonis. Tantæ vires sunt etiam exiguis animalculis.

III. Non immoror literali sensui, sufficit moralis ad meam intentionem. Hugo Cardinalis in hunc locum insinuat per MUSCAS intelligi pos. se pravas COGITATIONES & curas seculi, unde allegans S. Gregorium ait: *Nihil laboriosius, quàm de terrenis desiderijs æstuare. Ægyptus percutitur MUSCARUM multitudine. De his MUSCIS dicitur. Eccle. 10. MUSCÆ morientes perdunt suavitatem unguenti.* Ad majorem huius moralitatis explicationem advocemus authoritatem S. Bernardi, qui hunc locum attingens adducit alium textum. *MUSCÆ morientes exterminant suavitatis unguentum. Pravi sunt sensus hominis & COGITATIONES in malum ab adolescentia sua.* Quasi diceret: hæ MUSCÆ, quæ cor hominis perturbant pungunt & molestant sunt COGITATIONES malæ impellentes ad superbiam, avaritiam, luxuriam, invidiam, &c. ad quæ natura corrupta de se proclivis est. Unde adducit idem mellifluus Doctor exemplum filij Prodigi, qui *Omnia bona sua dissipavit vivendo luxuriose cum meretricibus. Quæ nam hæ meretrices? vide ne ipsæ sint, quæ exterminant suavitatis unguentum carnales videlicet concupiscentiæ. Meritò morituras describit sapiens, quoniam & mundus transit, & concupiscentia eius. Hæ prorsus MUSCÆ sordidæ & pungentes, quæ in nobis decorem naturæ fœdant, mentem curis & solicitudinibus lacerant, socialis gratiæ suavitatem exterminant.* Parva res est simplex objecti alicuius cogitatio, parva eiusdem consideratio, sed à parvis initijs ad magnam pervenitur ruinam, dum COGITATIO parit delectationem, delectatio consensum,

Hugo Card. in Exod.

S. Greg. lib. 18. Mor. c. 28.

S. Bern. ser. 44. in Cant. Gen. &

con-

consensus peccatum, peccatum exterminium gratiæ, & mortem animæ, *MUSCÆ morientes perdunt suavitatem unguenti.* Filij hominum ut *quid cogitatis mala in cordibus vestris.*

IV. Transeamus in Babylonem, ibi videō Nabuchodonosoris animum plenum MUSCIS. *Ego Nabuchodonosor*, fatetur ipse, *somnium vidi quod perterruit me: & COGITATIONES meæ in strato meo, & visiones capitis mei conturbaverunt me.* Quales visiones & COGITATIONES: nempe arbor procera, repente succisa; potuit illicò sibi imaginari suæ magnitudini & superbiæ imminere grave casus periculum: hinc COGITATIONES molestæ, quæ mentem solicitudinibus lacerabant. Superbi & ambitiosi toti in eo sunt, ut altius semper & altius scandant, etsi non consequantur quod optant cruciantur, morsicantur, inquieti sunt. Petrus Blessensis conatus illorum & studia comparat labori aranearum, quæ magno labore telam texunt ut capiant MUSCAS, idest inanem gloriam, æstimationem, applausum. *Perditæ vitæ homines se laboribus torquent, cruciant curis, expensis eviscerant, telam texunt, ut capiant MUSCAM vilissimam. Quid est inanis gloria quam VENANTUR, nisi MUSCA?* Ita Blessensis. Et tamen quid non moliuntur, quantum temporis impendunt mundani in talium VENATIONE MUSCARUM? Filij hominum *ut quid cogitatis mala in cordibus vestris?* De Domitiano Imperatore meminit Suetonius, quod ferè quotidie secretam sibi horam sumere solebat, nec aliud agere quàm MUSCAS capere ac stylo præacuto configere, ut cuidam interroganti, esset ne aliquis intus cum Cæsare, responsum sit à Vibio Crispo: *Ne*

Dan. 4.

Pet. Bless. Epist. 14.

Suet. in Domit. Eutrop. l. 9. c. 3.

MUS-

MUSCA quidem. Hoc idem agunt honorum, titulorum, gloriæ VENATORES, evaneſcunt in COGITATIONIBUS ſuis: atque utinam has COGITATIONES velut moleſtiſſimas MUSCAS configerent, & conarentur penitus extirpare, ſed illis volupe eſt habere plenum cor ejuſmodi MUSCIS, quæ exterminant ſuavitatem unguenti, peſſundant gratiam Dei.

V. Venemur etiam in terra Chanaan, ibi fratres Joſeph audito portentoſo ſomnio junioris fra-
Gen. 37. tris: *COGITAVERUNT illum occidere.* Invidia dœmonis filia patet eiuſmodi MUSCAS nulli magis noxias quàm poſſeſſori: ſive enim effectum ſortiantur, ſive fruſtrentur; lancinant & torquent a-
Job. 17. nimum. Job de ſe faſſus eſt: *Cogitationes meæ diſſipatæ ſunt torquentes cor meum.* Sic licet fratres Joſephi non fecerint quod COGITAVERUNT, ipſum tamen propoſitum illis afflictionem attulit: unde poſt multum temporis: recordati injuriæ cùm in Ægypto vellent emere frumentum, & ab ignoto
Gen. 42. fratre detinerentur, aiebant: *Meritò hæc patimur, quia peccavimus in fratrem noſtrum.* Et Ruben unus fratrum: *Nunquid non dixi vobis nolite peccare in puerum, & non audiſtis me. En ſanguis eius exquiritur.* Fuerunt illis tam amaræ COGITATIONES quàm factum, & quod facere COGITAVERUNT, quaſi reipſa ſe putabant feciſſe. Et ita eſt COGITATIO mala quaſi ipſum factum reputatur. Unde in hunc
S. Chryſoſt. hom. 65. in Gen. locum S. Chryſoſtomus: *Sanguis eius exquiritur; nam quantum ad propoſitum veſtrum occidiſtis: Licet enim non per gulam gladium tranſmiſeritis, barbaris tamen viris eundem vendidiſtis.* Voluntas & cogitatio mali pro facto reputatur, & *MUSCÆ morientes*

ex-

exterminant suavitatem unguenti. Utquid ergo *cogitatis mala in cordibus vestris?*

VI. In hoc facto, vel potius proposito fratrum Josephi adverto, quomodo Deus COGITATIONes hominum dissipet, & ostendat sæpè vanas esse, quia *Non est sapientia, non est prudentia, non est consilium contra Dominum.* Moliebantur fratres Josephi contraire visioni vel somnio fratris ne illum adorarent, sed erant *cogitationes eorum COGITATIONES inutiles.* Pagninus legit *Cogitationes iniquæ.* Nam quantumcunq; voluerint effugere quod somnium portendebat, in illud tamen ex improviso inciderunt. Unde cum iam adorassent fratrem ignari quem adorarent, & Joseph se illis manifestasset, dederunt tandem victas manus: *Veneruntq; ad eum fratres sui, & proni adorantes in terram, dixerunt: servi tui sumus.* Et ille solatus anxios egregio documento instruxit: *Num Dei possumus resistere voluntati? Vos COGITASTIS de me malum, sed Deus vertit illud in bonum.* Incassum laboramus si volumus Dei voluntatem infringere: *Dominus scit COGITATIONES hominum quoniam vanæ sunt.* Nostra proposita, nostra consilia, præsertim mala & Dei consilijs contraria meræ MUSCÆ sunt, quas nobis immittit infernalis Venator, qui ideò appellatur Beelzebub, *Idolum Muscæ,* ut interpretatur S. Hieronymus, quia tales MUSCAS & *cogitationes* immittit homini, quibus eum perturbat, affligit, & ultimò tandem per eas exterminat gratiam divinam. *Diabolus in toto corpore hominis* (inquit S. Antonius Paduanus) *nullum membrum ita conveniens ad VENANDUM, ad speculandum, ad decipiendum invenit sicut COR hominis, quoniam ex*

Prov. 21.

Isai. 59.

Gen. 50. v. 18.

Ibid. v. 20.

Ps. 93.

S. Anton. Pad. ser. Dom. 1. Quad.

ipso vita procedit. In corde VENATUR COGITATIONES bonas, immittendo MUSCAS COGITATIONES malas, ut unde vita procedit, ibi inferat mortem. Hoc est quod dicebat Christus. *De corde exeunt COGITATIONES malæ, homicidia, adulteria, fornicationes, furta, falsa testimonia, blasphemiæ: hæc sunt quæ coinquinant hominem.* Observare poteritis per experientiam quòd MUSCÆ nusquam libentius sedeant quàm in Albo, pariete, tela, papyro, & illicò ubi consederint maculant. Hoc molitur diabolus, ut immittendo MUSCAS malas COGITATIONES coinquinent hominem, puram maculent Conscientiam.

Matth. 15.

VII. Et videte hostis maligni váfritiem dum malas COGITATIONES immittit, persuadet eas quasi bonas, imitatus Heliogabalum, qui suis Parasitis annua mittere solebat donativa in vasis occlusa: Uni meras ranas, alteri meros scorpiones, tertio serpentes. demum etiam uni *claudebat* (ut loquitur Lampridius) *in eiuscemodi vasis infinitum MUSCARUM Apes mansuetas eas appellans.* In Paradiso dœmon invidens hominum felicitati hac arte usus est ad supplantandam Evam. *Cur præcepit vobis Deus ut non comederetis? Nequaquam moriemini: eritis sicut Dij scientes bonum & malum.* Ecce quales immittit MUSCAS, quales COGITATIONES, quasi meras *Apes Mansuetas*, & sunt pessimæ MUSCÆ, sunt peiores quàm Cynephes, sunt noxiæ vespæ, quarum morsus penetravit ad animam, & ad mortem totius posteritatis. Una cogitatio peperit delectationem *vidit igitur mulier*, delectatio peperit consensum: *& tulit de fructu*; consensus peperit actum peccaminosum; *& comedit.* Actus peperit mortem: *Pulvis es & in pulverem reverteris*

Lamprid. in Heliog. c. 26.

ris. Dic iam Eva, dic Adame has eſſe *Apes manſuetas*, quæ ita pungunt & vulnerant in mortem. Ponderans hæc D. Chryſoſtomus: *Tales* (inquit) *ſunt machinationes inimici, ut quando per deceptionem in ſublime ſubduxerit, tandem & in profundum per præceps dejiciat. Igitur ut divinitatem mente ſua imaginata eſt, ad eſum properavit: & illuc poſtea fixit & COGITATIONEM & mentem.* In omni peccato primum eſt ſuggeſtio diaboli, velut quoddam donativum Heliogabali, mox COGITATIO mala, quam conſequitur imaginatio delectationis, ut credantur *Apes manſuetæ*, quæ ſunt MUSCÆ aculeo ſuo pertingentes ad interiora, & perniciem hominis. Obſtandum principijs. *Ut quid cogitatis mala?*

S. Chryſoſt. hom. 16. in Gen.

VIII. Theophraſtus docebat animas relicto corpore MUSCAS, & ſimilia bruta ſectari, quorum opera fuerint imitatæ. Potiſſimum verò eorum putabat MUSCIS adhærere, qui vagis & promiſcuis moleſtis COGITATIONIBUS ſe immergerent, nullum enim MUSCÆ ordinem certum ſervant in volando, & ubique inſident, mox iterum avolaturæ. Unde Euxitheus apud Æneam Platonicum, ut quendam Hyperbolum imprudentiæ notaret, reſpiciens ad Theophraſti doctrinam, aiebat. *MUSCA item Hyperbolum trahet.* Nihil quippe imprudentius eſt *MUSCA*, decies repulſa redit. O quàm multos trahunt MUSCÆ malæ & noxiæ COGITATIONES, quas utinam repellerent, quoties redeunt: ſed multi eas ſibi ſponte accerſunt in ſuam perniciem. *MUSCA item* avarum *trahit*, dum noctes diésque COGITAT, quomodo fœnus exerceat, quomodo opes augeat per fas nefásque. *MUSCA item* guloſum *trahit*, dum nihil animo verſat ni-

Pier. Valer. Hieroglyph. l. 26.

si edulia, cibum & potum. *MUSCA item* blasphemos *trahit*, dum suis cupedijs delusi & in COGITATIONIBUS errantes demum maledicam linguam in Deum resolvunt, quos Deus cùm punire posset eiusmodi minutis animalculis ut Pharaonem, clementer tamen dissimulat. Narrat Pelbartus de milite quodam levis animi in Hispania, cui cùm taxillorum lusus malè cessisset perdita magna summa pecuniæ Deum tacitus precari cœpit, ut saltem jacturam resarciret. Hæ fuerunt COGITATIONES bonæ, sed alias illi dœmon immisit velut MUSCAS molestas: cùm enim ludendo omnes loculi jam essent exhausti, ut etiam vestimenta perderet: vecors homo in DEUM exarsit, quia vocatus in subsidium noluit improbi lusoris causæ patronum agere, domum reversus arma induit, pectus lorica, caput galea, cætera membra ferro & chalybe munijt: mox inscenso equo properavit in forum, & in confertum hominum cuneum progressus, rogat si quisquam præsens Numinis assertor esset, protinus arma indueret, & eques aperto campo congrederetur, nullum sibi esse numerum formidabilem, exciperet alter alterum, facturum se omnes succidaneam hostiam, & multiplici victoria demonstraturum nullum in cœlis Deum esse, quem vereri debeat. Hæc tam nefanda blasphemia, omnes reddidit attonitos, sed Deum provocavit ad clementem correctionem impij lusoris. Advolavit unica vespa vel MUSCA, quæ per fenestratæ galeæ foramen penetravit castigatura improbas MUSCAS malas COGITATIONES hominis desperati. Cœpit illa aculeo frontem figere, & tanto cum doloris sensu terebrare, ut punctura impatiens

Pelb. ser. 10. in Expos. symb. Germ. fid.

ens galeam capiti detractam humi abijceret. Sed bestiola liberiorem sic nacta aditum, grassari ulterius institit, omnémque vultum crebris infestare punctionibus. Non supererat alia evadendi via effronti provocatori, nisi ut equo desiliens faciem terræ applicaret: neque tamen sic amolitus est malum. Nam MUSCA ad occiput & sanam corporis partem iras convertit, donec insolens Thraso imbelli hosti herbam porrigeret, & clara voce gemebundus confiteretur Deum esse ultorem sceleris. Atque ita per quæ peccaverat, per ea punitus, meliores tandem in animum admisit COGITATIONES, excluſis MUSCIS blasphemiæ quas dœmon immiserat.

IX. Sæpius id agit Deus, ut ostendat quàm vanæ sint COGITATIONES hominum, & quod nullum sit consilium contra Dominum, & *Abominatio Domini cogitationes malæ.* Experti id Carolus Siciliæ & Philippus Galliæ Reges, quando junctis copijs Gerundam urbem in Hispania occuparunt. Tunc enim milites ut est genus instar MUSCARUM ad obvia invadenda proclive, *COGITAVERUNT iniquitates in corde: tota die constituebant prælia*: & parabant etiam violentas manus inijcere sepulchro S. Narcissi. Cum ecce infinita MUSCARUM agmina provolarunt ê sancti sepulchro, omnémque exercitum in turpem fugam egerunt. Unde apud Hispanos in Proverbium abijt *S. Narcissi MUSCAS lacessere*, quod idem sonat ac *irritare crabrones.* Idem ferè accidit Sapori Persarum Regi, qui Nisibin urbem obsidione cingens expugnare COGITABAT, sed Jacobus sanctus eius loci Præsul à Deo impetravit Cyniphum, culicum, & muscarum

Prov. 15.

Haræus in vita S. Narcissi. Beyrl. in Theat. Ps. 139.

Baron. ad ann. 338.

rum copias, quæ equos & elephantos in rabiem efferarunt, ut præcipiti fuga discesserint, urbe intacta. Sic MUSCÆ pepulerunt MUSCAS malas COGITATIONES.

Jonston. Thaumat. Class. 8. c. 17.

X. Cœterum, quod de MUSCIS in Sicilia & Italia referunt authores quòd sint tam acris & acuti morsus, ut necent ad quæ devolarint: & de Hispanis (ut Strabo refert) quòd eas semper comitetur pestilentia, id verissimum esse censendum est de COGITATIONIBUS pravis, quæ ad peccatum illiciunt, & reipsa plerunq; sunt peccata. Unde S. Gregorius inquit: *Cum reproborum mentibus occasio perpetrandi peccati deest, desideriorum COGITATIONES eorum cordibus nullatenus desunt, & cum non semper diabolum sequuntur in opere, valde tamen se obligant illi in COGITATIONE.* Obligant, inquit, quasi vinculis quibusdam & ligaminibus obstringunt, ut non possint se ab eius potestate facilè expedire. Unica sæpè COGITATIO nos illi obligat, & reos facit æternæ mortis. Comensis ille Civis de quo plures authores referunt post ritè peractam Confessionem dispositus ad supremum agonem, reversa in domum pellice, memor præteritarum voluptatum sola COGITATIONE deliquit, & expiravit, Sacerdoti pro se celebraturo ut horridum spectrum apparuit prohibens ne pro se Missam offerret, & affirmans se damnatum esse, quia post legitimam pœnitentiam in illicitam delectationem sola COGITATIONE consensisset. Una tantum MUSCA à *Beelzebub Deo muscarum* immissa sufficiens est ad perditionem animæ: quod in sacris literis adumbratum videtur, ubi Pharaonem afflictum MUSCIS sacer narrat historicus, *Et venit*

S. Greg. lib. 14. moral.

MUS-

MUSCA graviſſima. Una tantum nominatur, latet myſterium, quia una ſufficit ad plagam. S. Gregorius & Pagninus volunt per hanc MUSCAM intelligere pravam COGITATIONEM, quæ vel una potuit turbare domum Pharaonis. Una fuit COGITATIO, quæ ſenes illos caſtæ Suſannæ inſidiatores in interitum præcipitavit : *Venerunt & duo Preſbyteri pleni iniqua COGITATIONE adverſus Suſannam.* Quantum malum operata eſt unica iniqua COGITATIO! Simon qui volebat Spiritum ſanctum emere ſola COGITATIONE peccavit, & acerrimè reprehenſus à Petro : *Pecunia tua ſit tecum in perditione. Pœnitentiam itaq; age &c. ſi fortè remittatur tibi hæc COGITATIO cordis tui.*

Dan. 13. v. 28.

Actor. 8.

XI. Facetè dixit Cicero cum juvenem quendam moleſtum ſentiret *Abige MUSCAS puer.* Nobis verò inclamat Propheta : *Auferte malum COGITATIONUM veſtrarum.* Et Chriſtus in hodierno Evangelio : *Ut quid cogitatis mala in cordibus veſtris?* Excludere penitus omnem COGITATIONEM non poſſumus neq; facilè prohibere ne ulla MUSCA nos impetat, ſed poſſumus repellere. *Dum parvus eſt hoſtis interfice, nequitia elidatur in ſemine.* Monet S. Hieronymus. Irruentes non admitte, ſed illicò repelle, reſiſte, citò figunt aculeum. Traiano Imperatori mortis omen fuerunt MUSCÆ inſidentes dapibus exercitus. Animæ negligenti, quæ cum malis, ac præſertim carnalibus COGITATIONIBUS moras trahit, conſultat, nec protinus exturbat, certum omen ſunt ſpiritualis mortis. Vis facile remedium ? Cogita effectum peccati mortalis : cogita rogos ſulphureos Inferni. *MUSCÆ odore ſulphuris moriuntur.* Monitum illud S. Chryſo-

Cice 2. de Orato.

S Hieron. Ep. 12. ad Euſtoch. Cuſpin. in Trai.

Beyrl. Theat. lit. O.

S. Chrysost. lib. de repar. lapsi.

sosto mi altè in pectus demitte: *Quod momentaneum est, & leve delectationis nostræ, æternum ignis ac tormentorum pondus operabitur in nobis.* Conserva mundam conscientiam, Deum time, eius offensam metue, & erit Cor tuum instar sacrarij. *Ad Herculis delubrum nulla MUSCA ingreditur.* Nec tentator diabolus Belzebub MVSCARVM Idolum, audet irruere animam Deo coniunctam: advolantes malas COGITATIONES constanti animo repelle, si te Herculem senserint, fugient.

Pier. Hierogl. lib. 26.

DISCURSUS XXI.

Dominica XIX. post Pentecosten.

Textilis Ventus.

THEMA.

Quomodo huc intrasti non habens vestem nuptialem? *Matth. 22.*

SYNOPSIS.

I. Conviva hodiernus vocatur homo, vocatur amicus, & tamen ceu inimicus repellitur, solùm quia non habuit vestem nuptialem. Cum hoc reijcientur qui vestitu superbo alijs sunt petra scandali.

II. Cœteris animalibus natura providit de tegumentis, hominem nudum in terram abijcit, quem initio Deus pellibus vestivit, sed vanitas excogitavit vestimenta in luxum & fastum.

III. Adeo ut vestes adhibeantur aliquando pellucidæ, quasi è Textili vento ut aiebat Petronius.

IV. In

IV. In hoc maximè solent delinquere fœminæ, quin & juvenes libertini, quos ridet Seneca.

V. Videt etiam tales nostra ætas, sed Deus tales visitabit, quibus omne patrimonium in ornatu est, uti Lolliæ Paulinæ, quæ uno ornatu circumtulit decies centena millia coronatorum. Et Raiolæus 6600. aureos.

VI. Sed ex huiusmodi vestitu Pellucent *vitia, rapinæ, injuriæ, malæ artes, sæpè & occulta pauperies.*

VII. Nec potest talis sumptuosus vestitus esse absque peccato, ut insinuatur parabola divitis Epulonis qui bysso & purpura induebatur.

VIII. Deberent meminisse qui splendidè vestiuntur originis suæ, & pretiosum tempus non insumere in talem ornatum, in servitium diaboli.

IX. Neque enim aliud subesse potest huic vanitati. Pellucent enim internæ cogitationes, quæ sapiunt pudoris neglectum, & animæ immunditiam.

X. Mollis vestitus Augusto est vexillum superbiæ, nidus luxuriæ, quem ideò non probavit in filia. Multæ se excusant, ut placeant marito, sed in publico tantùm se ornant, ubi non incedunt cum marito.

XI. Mutandi igitur habitus molles in asperos, fastus in modestiam, exemplo S. Paulæ Romanæ.

XII. Quamvis etiam aliquando in modesto habitu pelluceat nonnihil ostentationis, dum nudantur quasi per negligentiam quæ tegi deberent. Caveant qui & quæ tales; ne audiant: Mittite eum in tenebras exteriores.

Quomodo huc intrasti non habens vestem nuptialem? *Matth. 22.*

I.

TErribilis est hodierni Evangelij clausula, & lata in nuptialem convivam sententia, qui turpius ejectus quàm non admissus, audire debuit: *Ligatis manibus & pedibus mittite eum in tenebras exteriores ibi erit fletus & stridor dentium.* Invitatus cum cœteris, accubuit cum cœ-

teris nuptiali Epulo, & repente jubetur abscedere, & ejici in tenebras exteriores. Nec alia causâ prætenditur, nisi quòd intraverit *non habens vestem nuptialem.* Quale hoc tantum piaculum, tam ingens delictum non comparuisse in veste nuptiali ? si invitatus, si homo honestus, si non inimicus, cur non toleratur ? cur cum tanto dedecore repellitur ? appellatur homo, *vidit ibi hominem,* vocatur insuper à Rege amicus. *Amice quomodo huc intrasti?* Et tamen ceu inimicissimus, ceu indignus hominis vocabulo, ligatur & mittitur ad tenebras ubi fletus & stridor dentium. Fuere quidem apud antiquos multæ leges vestiariæ, quas transgredi piaculare fuisset. Apud Romanos cautum erat â Q. Galerio Consulari ne vestis serica viros fœdaret, ut testatur Cornelius Tacitus. Theodosius. Arcadius & Honorius Augusti, pallia & tunicas sericeas, vestimenta holoserica, auratas paragaudas privatis inhibuerunt. Julius Cæsar conchyliatas vestes & margaritarum usum certis tantùm personis, & certis diebus concessit, cœteris verò ademit. Ante sesqui seculum Ferdinandus & Isabella Hispaniæ Reges, juvenibus qui literis operam dabant, usum longarum & sericearum vestium, promissorúmq; capillorum sustulerunt. Plures alij Principes idem laudabiliter agunt dum certa genera vestimentorum promiscuè usurpari vetant, & cuíq; pro statu decentem præscribunt habitum. Atq; utinam ita obtemperarent subditi, uti prudenter & amanter præcipiunt Principes ! Sed quomodo hodiernus Evangelicus conviva tantoperè deliquit quòd non habuerit vestem nuptialem ? deprehensus fortè in vico aliquo aut exitu viarum, uti Rex mandaverat, cum iam prandi-

Tac. Annal. lib. 2. 1. Lip. & fin. de vestibus holoseric. Suet. in Jul.

Marian. l. 19. rer. Hispan.

dium paratum esset, qualis inventus est talis accessit, talis admissus est à famulis, & velut indignus à Rege reijcitur? Sepono nunc glossas & varias Patrum interpretationes quid per vestes nuptiales Christus benedictus in hodierna Parabola intelligere voluerit. Sisto in literali rigore, reiectus est conviva licet vocetur. Amicus quia scilicet non erat infidelis, solum ideò quia erat *non habens vestem nuptialem.* Et cum hoc reijcientur in die illa multi, qui non sunt usi decenti Vestitu, qui per sumptuosum & nimium luxum in vestibus, sibi & alijs posuerunt petram scandali, & ideò digni effecti sunt, qui mittantur in tenebras exteriores. Unde suadet in hanc Parabolam scribens Author Imperfecti: *Homo itaq; aut secundum locum eligat vestem, aut secundum vestem eligat locum, ideſt aut secundum opera eligat professionem, aut secundum professionem faciat opera. Alioquin audiet Amice quomodo huc intrasti.* Et de hoc præsenti sermone discurremus. *Auth. Imperfect. in Matth.*

II. Providentissima rerum omnium dispensatrix natura nullum non animal, ab ipso natali vestire & tegere solet, unum hominem nudum, & alieno indignum tegumento producit. Alijs testas, cortices, coria, spinas, villos, setas, pilos, plumas, pennas, squammas, vellera tribuit. Truncos etiam arborésq; cortice interdum gemino à frigoribus & calore tutatur. *Hominem tantum nudum* (verba sunt Plinij) *& in nuda humo natali die abijcit ad vagitus statim & ploratum. &c. Ab hoc lucis rudimento, quæ ne feras quidem inter nos genitas vincula excipiunt, & omnis membrorum nexus.* &c. Addit demum nobile hoc Epiphonema: *Heu dementiam! ab ijs initijs existimantium ad superbiam se genitos.* Primi parentes *Plin. hist. nat. præfat. ad lib. 7.*

cùm se nudos cognovissent, é foliis ficuum sibi contexuerunt modica velamenta, à Deo verò acceperunt tunicas pelliceas, ê ferarum exuvijs, argumentum ferinæ vitæ, in quam prævaricando desciverant, uti observavit S. Gregorius Nyssenus; *Ut foris pelle belluinâ uterentur, qui intus belluinâ cupiditate animum deformarant.* Multis seculis in usu fuit vestitus pelliceus, aut si etiam alius ê lino aut rudi panno, sanè modestus. A natura, & Dei dispositione luxus descivit, qui in horas seipsum incitat ingenio vitia promovente, ac primo supervacua cœpit concupiscere, inde nocitura, noviſſimè alienis oculis & libidini placitura, ut iam rusticitati tribuatur velle vestiri quantum satis pro conditione & tempore. Propertius canebat de Romanis:

S. Greg. Nysse. lib. de vita Moys.

Curia prætextâ quæ nunc nitet alta Senatus
Pellitos habuit, rustica corda, Patres.

Propert. lib. 4.

Sericeæ texturæ, quæ modo etiam plebeis usitatæ, corruptissimis planè seculis inventæ sunt. Justiniano Imperatore Magno circa annum 540. ex India in Græciam primum allati vermiculi ex quorum subtili textura ea quæ nunc serica appellamus contexi cœperunt. E Græcia in Italiam & Siciliam non ante annum 1148. artem hanc traductam memorant Historici. Illa quippe serica vel holoserica quibus usi sunt Romani Principes stabilito Imperio non è vermium filaturis sed arborum excrementis conficiebantur, è remotissima ferum populorum regione adferri solitis. Unde querela & exprobratio sapientum eius ætatis de corruptela morum, quàm serica vestimenta inducebant.

Sen. Ep. 90

III. Seneca Neronis Magister, agens de Posidonio Philosopho: *Quid si contigisset illi videre hos no-*

noſtri temporis telas, quibus VESTIS nihil celatura conficitur: in qua non dico nullum corpori auxilium, ſed nullum pudori eſt. Et alibi expreſſius: *Video ſericas VESTES, ſi VESTES vocandæ ſunt, in quibus nihil eſt, quo defendi aut corpus, aut deniq; pudor poſſit. Quibus ſumptis mulier parum liquido nudam ſe non eſſe jurabit. Hæc ingenti ſumma ab ignotis etiam ad commercium gentibus accerſuntur: ut matronæ noſtræ ne adulteris quidem plus ſui in cubiculo, quàm in publico oſtendant.* A quibus verò gentibus hæ VESTES per commercia accerſerentur exponit Plinius ubi ait: *Seres lanificio ſylvarum nobiles perfuſam aqua depectentes frondium canitiem: unde geminus fœminis noſtris labor, redordiendi fila rurſumq; texendi. Tam multiplici opere, tam longinquo orbe petitur, ut in publico matrona tranſluceat.* Hæc veſtimenta tam erant ſubtilia & levia, ut modico ventulo difflarentur, præterquam quod pellucida & diaphana nihil ferè membrorum occultarent. Hinc argutè ea appellavit Petronius Arbiter TEXTILEM VENTUM. Neq; ſolis Ethnicis hæc morum corruptela placuit in ipſos etiam transfuſa fuit Chriſtianos. Unde Tertullianus aiebat: *Lenones & proſtitutores VESTITUS ne in vos admiſeritis.* Et alio loco deſcribens Alexandri Macedonis Medicam VESTEM aiebat: *Pectus ſquammarum ſignaculis diſculptum TEXTU PELLUCIDO tegendo nudavit.* Quaſi diceret VESTES fuiſſe confectas ex TEXTILI VENTO, non tantum venti ludibrium, ſed & pudoris, quem *Tegendo nudabant.* Idem queſtus eſt S. Hieronymus: *Expolitæ libidinis victimæ nuditate veſtium nudæ oculis ingeruntur.* Uſq; eo proceſſit aliquando corruptela morum; nolo dicere noſtris temporibus innovata. Illud ſcio non an-

Sen. de Benef. lib. 7. c. 9.

Plin. hiſt. nat. lib. 6. c. 17.

Petron.

Tertull. lib. de cultu fœm. Idem de pall. cap. 4.

S. Hier. ad Helvid.

ante multos annos in populosa urbe magnam Coronam Nobilium utriusq; sexus ita celebrasse Liberalia seu Antecinerales dies, ut matronæ & domicellæ choreas ducerent cum magnatibus indutæ TEXTILI VENTO, TEXTU PELLUCIDO. Unde magnam Concionatores hauserunt materiam vitia reprehendendi, sed retulerunt fructum exiguum, quia non multò post communis facta in publico denudatio colli & pectoris etiam sine TEXTU, quæ passim adhuc perseverat.

IV. Hanc morum corruptelam & VESTIUM luxum ambiunt potissimum fœminæ, nam *Forma virum neglecta decet.* Nihilominus multos virorum invenias, qui sæpè magis in apparatu vestimentorum excedant quàm fœminæ: & licet non utantur TEXTILI VENTO per vanas nihilominus VESTES & superbas, & supra conditionem pretiosas transparet & PELLUCET animus mollis, effœminatus, superbus. Irridet tales sapiens Seneca: *Quibus apud tonsorem multæ horæ transmittuntur, dum decerpitur siquid proxima nocte succrevit, dum de singulis capillis in consilium itur, dum aut dissecta coma restituitur, aut deficiens hinc atque illinc in frontem compellitur. Quomodo irascuntur, si tonsor paulo negligentior fuit tanquam virum tonderet! Quomodo excandescunt si quid ex juba sua decisum est, si quid extra ordinem jacuit, nisi omnia sua in annulos suos reciderunt! Quis est istorum, qui non malit Rempub. turbari quàm comam? qui non solicitior sit de capitis sui decore, quàm salute? qui non comptior esse malit, quàm honestior.* Quid diceret Seneca si hodie videret abrasis proprijs capillitijs, adscititias mortuorum comas in cirrhos & crispatas strues calamistro subactas usurpari, quibus

Senec. de brev. vitæ c. 12.

bus tota frons contegitur, ne videantur erubescere, quòd alieno superbiant; & quæ si viderent præcidi à cadavere, si scirent cuius hominis sint exuviæ, quali morbo, aut judiciali forte sententia defuncti, horrerent non gestare solum, sed aspicere. Hæc tamen ambiuntur certatim: ut primum duo trèsue comptuli se in publico ostentarint alienâ cæsarie turgidi, omnes illicò æmulos nanciscuntur. Nemo alteri vult cedere in vitio. Si quis priscæ modestiæ memor abhorret naturæ contumeliam inferre, quasi rerum ignarus, aut non satis sui compos, aut superstitiosus ridetur: cum interim longè majore risu digni sint, qui ad exteras Provincias magnis itineribus, molestijs, sumptibus proficiscuntur, & nihil referunt nisi VESTIUM vanitates, TEXTILES VENTOS, capillitia reorum.

V. Quærit nonnemo de peregrinis: *Quis satis Germanus? quis satis vir demum revertitur &c. capillum in varios gyros frangere, mollitie corpus cum fœminis decertare, & immundissimis se excolere munditijs, ad numerum ire, garrire, salire; hæc nostrum peregrinatorum specimina sunt.* Annon de istis dixerit Deus per Sophoniam Prophetam: *In die hostiæ Domini visitabo super omnes qui induti sunt VESTE peregrina: & visitabo super omnem, qui arroganter ingreditur super limen.* Arroganter ingrediuntur qui ad *numerum* eunt, qui passus velut Euclidis dioptrâ metiuntur, & VESTE peregrina turgidi ostentant opes, quas alij melius abscondunt. Et multis *Sic omne in ornatu patrimonium est.* Omnis intentio spectari, monstrari, laudari, quod statuis artificum, magis congruit: hinc à viris etiam in simulacra migratur. Ferunt Crœsum Lydorum Regem, cùm se

Tho. Lans. in Cons. Prov.

Sophon. 1. v. 8.

Eryc. Puteà. in Como.

ex-

exquisitissimè omnium ornamentorum genere composuisset, sublimique in solio consideret, percontatum à Solone: an pulchrius unquam spectaculum vidisset. At Solonem subridendo respondisse: Gallos gallinaceos, phasianos, pavones; hos enim naturali & incredibili speciositate vestiri. *Veteres leviter* (ut ait Synesius) *& sine cura seipsos habuerunt, non apparatu sed ab animo Reges & introrsum, à plebe differebant; extrorsum vel gregarijs similes.* Odoacer Herculorum Rex cum in Austria S. Severinum accessisset pelliceo habitu rudi indutus venit, qualem hodie multi Rustici apud nos publicè gestare abnuerent. Crescit semper vanitas: ævo nostro non æstimaretur supra statum opificis, qui non auro & argento ornatus *arroganter ingrederetur.* Nimirum ut aiebat Eumen: *Nullis muneribus Fortunæ explentur, quorum cupiditates ratio non terminat.* Et quæ rogo ratio est, quæ prudentia facultates prodigere in VESTIUM apparatum, in TEXTILES VENTOS? Quid profuit illi Romanæ matronæ Lolliæ Paulinæ de qua Plinius his planè verbis: *Lolliam Paulinam: quæ fuit Caij Principis matrona, ne serio quidem, ac solenni cæremoniarum aliquo apparatu, sed mediocrium etiam Sponsalium cœna, vidi smaragdis margaratisq; opertam alterno TEXTU fulgentibus, toto capite, crinibus, spiris, auribus, collo, manibus, digitisq;; quæ summa quadringenties H-S. colligebat.* Hanc summam si ad nostratem valorem reducas, efficiunt, ut supputat Lansius: decies centena millia Coronatorum. *O monstrum!* exclamat ille, *una mulier in uno cultu, nec magna in festivitate, decies centena millia Philippicorum habeat!* Quid profuit Gualtero Raiolæo Anglicanæ Elisabethæ amasio, cæterum in-

Laërt. in Solone

Synes. ap. Lipsi. in Polit.

Vita. S. Severin.

Eumen. in Pameg.

Plin. lib. 9. hist. c. 35.

Lansi. de conf. Prov. mihi pag. 654.

Drex. Trismeg. lib. 3. c. 10. §. 5. med.

infimæ sortis homini, quòd in aula crepidas gestare visus sit gemmis distinctas, ut sex milium sexcentorum aureorum pretio æstimarentur.

VI. Vultis scire quid his & similibus profuerit? per huiusmodi TEXTILES VENTOS, & TEXTUM PELLUCIDUM transparuit quid intus lateret, unde acceptæ tantæ expensæ: De Lollia addit Plinius, ornatum illum non fuisse dona Principis, sed erant *Avitæ opes, Provinciarum scilicet spolijs partæ. Hic est rapinarum exitus: hoc fuit quare M. Lollius infamatus Regum muneribus in toto Oriente, interdicta amicitia à Caio Cæsare Augusti filio venenum biberet, ut neptis eius cccc. H-S. operta spectaretur ad lucernas.* Tam superbus fœminæ ornatus testimonium publicum fuit rapinarum & acceptorum ab hostibus munerum à maioribus. Raiolæo sumptuosæ crepidæ testes erant quibus gressibus ad tantos Reginæ favores perveniisset, atq; ut olim per crepidam Rhodope meretrix maritum, ita Raiolæus crepidas per Anglicæ Cleopatræ favorem acquisivit. O si hodie liceret perspicacibus oculis rimari multorum superbos, & fastuosos vestium apparatus: quàm multas videremus sub holoserico & auro & argento creditorum syngraphas, & *VESTES* quibus pompaticè incedunt vix sexto post Consule solvendas: quàm multa videremus vestigia & indicia injustè acquisitorum, pauperum oppressorum, viduarum, pupillorum deprædatorum: quàm multas inveniremus largitiones & munera ab utraq; concertantium parte oblata, ut litigia in longum protracta promoverentur, ut justæ causæ impedimenta submoverentur. &c. quàm multis splendidis Vestibus assutam conspiceremus

Ælian. var. lib. 13.

laciniam, quæ si loqui posset, diceret, de me nondum est solutus mercator nec unquam solvetur: de me nondum est solutus sartor, nec tam citò solvetur; & si solutus fuerit, detrahetur dimidium. &c. sed erit aliquando tempus quo hæc omnia apparebunt: *In die hostiæ Domini visitabo super omnes, qui induti sunt veste peregrina, & visitabo super omnem qui ingreditur arroganter.*

VII. Jactat aliquis prodigus filius, quis mihi modum præscribat sumptuum, si quid profundo, de meo profundo, nec alium rogo: Dominus mearum rerum dispono de ijs, quid ad te? Multum sanè ad me, qui præcavere debeo ne præceps ruas in perditionem etiam tuas divitias malè impendendo. Quid enim si interim pauper Lazarus esuriat, si miserabiles subditi quos spoliasti non habent ut proles pascant, dum tu purpura vestiris & byssо, putas quod Deus in die hostiæ non visitabit? Audi Magnum Gregorium, si mihi succenses quod tibi verum loquar: *Sunt nonnulli qui cultum subtilium, pretiosarúmq; vestium non putant esse peccatum, quod videlicet si culpa non esset, nequaquam sermo Domini tam vigilanter exprimeret, quod Dives qui torquebatur apud inferos, byssо & purpura indutus fuisset.* Dedit tibi Deus magnas divitias, non ut omnes vel recondéres avarè, vel prodigè in tuos solius usus effúnderes, sed dispensares & non habentibus subvenires. Si omnia in fastum & superbiam convertas, agis contrarium Christianæ charitati, adeoq; noli te immunem credere à gravissimo peccato. Pretiosum corporis cultum & superba vestimenta in sacris literis sæpius delineavit Spiritus sanctus, sed nullum sanctum ex eo laudavit, nisi Juditham, quæ

S. Greg. hom. 40. in Evang.

pro

pro patriæ conservatione se ornavit. Atverò Jezabel pigmentis usa, Babylonia meretrix in Apocalypsi, Epulo in Evangelio malè audiunt. Econtra Elias, Joannes Baptista pellibus vestiti celebrantur. Advertit mysterium idem Magnus Gregorius: *Nemo existimet in luxu & studio pretiosarum VESTIUM peccatum deesse: quia si hoc culpa non esset, nullo modo Dominus Ioannem de vestimenti ipsius asperitate laudasset. Si hoc culpa non esset nequaquam Apostolus fœminas à pretiosarum VESTIUM appetitu compesceret.* Dicebat etiam Christus: *Qui mollibus vestiuntur in domibus Regum sunt.* Jam eousq; progressa est vanitas, ut dici possit: Qui mollibus vestiuntur, ubiq; sunt, etiam in tugurijs, etiam in gurgustijs, ubi sæpè nec panis habetur, superba tamen vestis habetur, ut prodeuntes in publicum, alienis oculis fucum faciant superbi & laudis alienæ aucupes. Et hoc ipsum arguit peccatum & impuram conscientiam. Velle videri quod non es, velle æstimari supra merita. Sed alia adhuc curiosiùs inspicienti per hos TEXTILES VENTOS per vestium TEXTUS PELLUCIDOS sese offerunt, digna non iam risu sed lacrymis.

S. Greg. hom. 6. in Evang.

VIII. Juvenes alloquor utriusque sexus, nam his maximè quodam fastus & superbiæ VENTO inflatis familiare est TEXTILEM VENTUM, pretiosas vestes ambire: quid rogo cogitatis cum auro, argento, gemmis, serico, caput, collum, pectus, totum corpus non tam ornatis quàm oneratis? An nescitis originem vestram de terra, & terminum vestrum putredinem? Ecce quàm multi ante vos fuerunt superbè vestiti, byssò, purpura, auro, gemmis radiantes, & ut Propheta ait: *Disperierunt omnes*

Sophon. 1.

Hugo Card. in Sophon.

nes INVOLUTI argento. In quæ verba Hugo Cardinalis ait: *ideſt divites, qui veſtibus deauratis vel deargentatis utebantur.* Quo fortè alluſit Andreas frater S. Bernardi, cum eius ſoror pompoſè & ſplendidè veſtita Claram vallem veniſſet, & ſancto viro fratri colloqui vellet, appellavit eam *Stercus INVOLUTUM.* nec ante in conſpectum admiſit quam modeſtiore habitu indutam. Quid obſecro ornatus ſumptuoſus veſtium vobis boni confert? nec corpori prodeſt, nec animæ: nam corpus quocunque etiam viliore tegitur, anima verò non ideò fit melior aut Deo gratior, quia corpus ſplendidius exornatur. Utquid ergo tanta cura & ſolicitudine vos comitis & ornatis? ut quid pretioſum tempus in talia ornamenta inſumitis? Non ſufficiunt ſæpè horæ ut ſemel in publicum ornata prodeat mulier, totos abſumit dies, qui melius impendi poſſent & deberent. Thomas Morus prudenter comptulæ & multum temporis ante ſpeculum abſumenti puellæ, dixiſſe fertur: *Niſi Deus tibi pro hoc tanto labore infernum reddat, magnam tibi profectò injuriam faciet.* Tempus nobis datum eſt ad ſerviendum Deo, & nos illud conſumimus ſerviendo diabolo!

Guliel. in vita S. Bern.

Staplet. in vita Mori.

IX. Ego certè in apparatu ſumptuoſo, ſuperbo, pretioſo veſtium aliud non invenio quàm ſervitium diaboli, hæc intentio comptulorum per *Veſtes* ipſas PELLUCET. Quaſi per TEXTILEM VENTUM. Ideò Sancti Patres multi ſunt in exprobrando Chriſtianis Luxum nimium veſtimentorum. Tertullianus cum appellaſſet ſuperbas VESTES *lenones* & *proſtitutores*, dein monet. *Si quas vel divitiarum ſuarum vel natalium, vel retro dignitatum ratio compellit, ita pompaticas progredi, temperare ſaltem*

Tertull. ſup. cit.

tem ab huiusmodi curate. Non negat pro conditione & ſtatu uſurpandum veſtitum, ſed temperandum monet, ne per exceſſum peccetur, & incurratur id quod alibi idem aiebat: *Meſſis ornati decoris luxuria eſt, & profuſior libido.* Clemens Alexandrinus in hanc theſim: *Laudo,* inquit, *& admiror Lacædæmoniorum civitatem, quod ſolis meretricibus floridas VESTES, & aureum mundum geſtare permiſit; à probis mulieribus mundi ſtudium auferens, quod ſolis meretricibus ſe ornare concederet.* Pulchrè etiam S. Cyprianus eodem ingenio: *Ornamentorum ac VESTIUM inſignia, & lenocinia formarum nonniſi proſtitutis & impudicis fœminis congruunt, & nullarum ferè pretioſior cultus eſt, quàm quarum pudor vilis eſt.* De S. Paula Romana teſtatur D. Hieronymus, quod ſi quando videret fœminam ornatam & comptam vultus triſtitia illam arguens dicere conſueverit: *Munditia corporis & VESTITUS, eſt animæ immunditia.* Longus eſſem ſi plura vellem conglomerare ſuffragia. Et tamen excuſabunt ſe quæ ornatum amant: ſi nuptæ quia volunt placere marito ſi innuptæ, quia volunt mereri maritum.

Idem ad uxo. cap. 4.

Clem. Alex. Pædag. l. 2. c. 10.

S. Cyprian. de diſcipl. & hab. virg.

S. Hier. in Epitaph. Paulæ.

X. De Auguſto Cæſare illud inſigne dictum celebratur: Veſtitus inſignis & mollis ſuperbiæ vexillum eſt, nidúsq; luxuriæ. Unde & Julia eius filia cum habitu licentiore offendiſſet paternos oculos, poſtridie mutato cultu lætum patrem amplexari permiſſa eſt, dicente ipſo: *Quantum in filia Auguſti probabilior eſt hic cultus!* Non defuit Juliæ patrocinium, quæ repoſuit: *Hodie me Patris oculis ornavi, heri mariti.* Et hæc eſt multarum excuſatio mulierum planè frivola. Nam ſi marito placere ſoli volunt, domi ſolùm ſe ornare deberent, non or-

Macrob. Saturn. lib. 2. c. 5.

nant autem nisi cum in publicum prodeunt, atq; ita per ornatum publicum PELLUCET occulta illarum intentio, placere multis, non tantùm uni marito: Per quod sub honesti specie multis virus propinant, uti arguit S. Hieronymus eiusmodi ornatus non excusans à peccato. *Si vir* (inquit) *vel mulier se ornaverit, & vultus hominum adse provocaverit, etsi nullum inde sequatur damnum, judicium tamen patietur æternum, quia venenum attulit, si fuisset qui biberet.* Adhuc severius intonat S. Cyprianus: *Si tu te speciosiùs comas, & per publicum notabiliter incedas, oculos in te juventutis allicias, ut etsi ipsa non pereas, alios tamen perdas, & velut gladium te atq; Venenum videntibus præferas, excusari non potes, quasi mente casta sis & pudica, redarguit te vultus improbus, & habitus impudicus.* Benè eiusmndi ornatas gladium vocat, quod etiam Tertullianus dixit: *Perit ille in tua forma si concupivit, & facta es tu gladius illi.* Nulli sufficit castum videri, sed esse; externa sunt interiorum indicia, & sine habitu frugali neutrum assequeris.

S Hieron. ap. zebet. verm. Consc. lib. 4 c. 2.

S Cyprian. lib de Discipl. & hab. Virg.

XI. Egregiè instruit S. Ambrosius Virginem lapsam, eique decentem præscribens habitum ita fatur: *Lugubris tibi accipienda est vestis, & mens ac membra singula dignâ castigatione punienda. Amputentur crines, qui per vanam gloriam occasionem luxuriæ præstiterunt. Pallescat facies, quæ quondam viruit impudicè. Totum corpus cinere aspersum & opertum cilicio perhorrescat: quia malè sibi de pulchritudine placuit.* Talis mens fuit S. Paulæ Romanæ, quæ contempto seculo post mariti obitum, ita secum loquens inducitur ab Hieronymo: *Purganda est facies, quam contra Dei præceptum purpurisso & stibio sæpè depinxi. Affligendum corpus, quod multis vacavit delitijs, longus ri-*

S. Amb. Epist. ad virg. lapsc. cap. 8.

S. Hier. in Epitaph. Paulæ.

sus

ſus perpetuo compenſandus eſt fletu, ſerica pretioſa aſperitate cilicij commutanda. Hæc ego à matronis noſtris non exigo, tametſi eſſet laudabile, ſolum id deſidero ut memores ſui ſtatus, ultra decentiam non ſe ornent, non velint placere oculis alienis, & maximum credant ornatum eſſe contemptum ornamentorum. Hoc ſuadens Virginibus S. Ambroſius contraponit ornatum vanarum mulierum ornatui modeſto Virginum, cum ait: *Cernis ut pomparum ferculis ſimilis incedat quæ ſe componit, ut placeat; omnium in ſe vultus & ora convertens, eo ipſo quod ſtudet placere deformior. Prius enim populo diſplicet, quàm placeat viro. At in vobis rejecta decoris cura plus placet: & hoc ipſum quod vos non ornatis, ornatus eſt.*

S. Amb. lib. 1. de virg.

XII. Unum adhùc moneo, ſæpè etiam ubi modeſtus eſt habitus & pro ſtatu ac conditione non redundans, invenire tamen ſubinde vanitatem quo mundo placeat, Deo diſpliceat. Etiam ſub humili & moderato veſtitu ſe prodit ſuperbia, & PELLUCET ſtudium placendi, ut poſſis etiam lacernas appellare ſubinde TEXTILEM VENTUM. Obſervavit ſuo tempore hoc muliebre ingenium S. Hieronymus, dum ait: *Criſpanti cingulo anguſtius pectus arctatur: capilli vel in frontem vel in aures defluunt: palliolum interdum cadit, ut candidos nudet humeros, & quaſi videri noluerit, celare feſtinat, quod volens detexerat.* Sic privignum Antoninum Caracallam Julia noverca in ſuam pertraxit maſſam: cum *quaſi per negligentiam ſe maxima corporis parte nudaſſet.* Ut loquitur Spartianus. Non digredior ad alias artes. Recogitent tales quod ad nuptias cœleſtes invitentur, à quibus excluditur quisquis non habet veſtem nuptialem. Veſtis autem nuptialis eſt modeſta, fru-

S. Hieron. Ep. de vit. contub.

Spart. in Caracall. cap. 10.

ga-

galis, non pretiosa, & fastum spirans. Qui sumptuosè vestiuntur cum divite Epulone mittuntur *in tenebras exteriores, ubi erit fletus & stridor dentium*: qui decenti habitu contenti sunt adhibentur ad Regales nuptias. *Homo itaq; aut secundum locum eligat VESTEM, aut secundum VESTEM eligat locum.* Finio verbis S. Chrysostomi: *Quo supplicio non sunt digni, qui modis omnibus dant operam, ut sericis & auro intertextis induantur, & post se pompam trahunt in foro: Christum autem despicere nudum. &c. Maximè autem sermo iste adversus mulieres congruerit. Maiorem enim apud eas invenimus ornandi cupiditatem & intemperantiam, cum auratis VESTIBUS, & auro in capite, in cervice, & in alijs corporis partibus ornantur, & in his quoq; superbiunt. Quot pauperum ventres poterant inde pasci, & quot corpora nudè agentium poterant contegi ex his, quæ à solo collo & humeris pendent, nullius alterius usus gratia, quàm in damnum & nocumentum animæ.* Caveant ergo illi & illæ, qui & quæ in superfluum corporis ornatum substantiam expendent, quam à Deo acceperunt ut pauperibus subvenirent, ne audiant in illa die: *Mittite eum in tenebras exteriores.*

Auth. Imp. sup. S. Chrysost. hom. in Genes. 37.

DIS-

DISCURSUS XXII.

Dominica XX. post Pentecosten.

Carcinoma Voluntarium.

THEMA.

Erat quidam Regulus, cuius filius infirmabatur. *Joan. 4.*

SYNOPSIS.

I. Heroum filij noxæ, ut in multis apparuit, præsertim in filia & nepotibus Augusti, quos appellabat sua Carcinomata. *Et tales sunt quos negligunt parentes bene educare.*

II. De cœco nato quærebant discipuli quis peccavit, hic an parentes eius. Difficilis quæstio, quæ involvit aliam, an filij luant delicta parentum.

III. Pro parte affirmativa & negativa sunt testimonia scripturæ, Patrum & legum ut quasi problema efficiant.

IV. Conciliant hæc omnia Theologi dum fatentur indirectè puniri parentes in filijs, cum directè filij castigantur vel propter sua peccata, vel propter impedienda illorum peccata. Non tamen puniuntur filij propter parentes.

V. Quia non est illis commissa cura parentum, sed parentibus filiorum. Unde Heli punitus est propter suam indulgentiam in filios, filij verò eius propter propria peccata.

VI. Est enim obligatio parentum naturalis ut benè educent prolem non nimis durè ne exacerbentur, nec nimis leniter ne insolescant.

VII. Proinde dum tenelli, sunt formandi ad bonum, quod fit bono exemplo propriæ parentum vitæ, deinde Magistrorum & domesticorum, ac denique observatione inclinationum,

onum, ut foveatur bonum, præveniatur malum.

VIII. Plerumque mala discunt filij à parentibus, quia putant se ijs debere conformari, & tales parentes sunt filiorum parricidæ.

IX. Nota sunt exempla eorum qui rapti à dæmonibus, quia didicerant à parentibus blasphemare. Tales parentes faciunt suos liberos Carcinomata voluntaria. Anathema illis dicit Concilium Gangrense.

X. Sed maius liberis imminet periculum à consortio domesticorum, qui non debent promiscuè deligi, sed procurari bonorum morum, uti moris erat apud Romanos, qui cognatis suos liberos committebant, vel ipsimet ijs invigilabant.

XI. Nostra verò ætate sæpè parentes plus de equis, canibus &c. soliciti sunt, quàm de prole, & hanc etiam subinde docent non docenda. Hi habent filios quales volunt, id est Carcinomata voluntaria.

Erat quidam Regulus, cuius filius infirmabatur. *Joan. 4.*

I.

Heroum Filij noxæ vetus adagium est tam frequentibus firmatum exemplis, ut vir bonus, ac sapiens felicem se debeat existimare, si filium similem post se relinquat. Marcus Antoninus Philosophus laudatissimus Cæsar filium reliquit Commodum Romano Imperio planè incommodum. Unde Capitolinus in eius vita: *Hic sanè vir tantus & talis, ac Dijs vita & morte conjunctus filium Commodum dereliquit: qui si felix fuisset, filium non reliquisset.* De Severo Imperatore agens Spartianus, tradit gavisum quòd duos filios Reipub. relinqueret; *sed illum* (inquit) *multum spes fefellit. Nam unum parricidium, alterum sui*

Jul. Capitol. in M. Anton. Phil. c. 18.

Spartian. in Severo c. 20. & seq.

mo-

mores Reipub. invviderunt. Et demum concludit: *Neminem propè magnorum virorum optimum & utilem filium reliquisse satis claret. Deniq; aut sine liberis viri interierunt, aut tales habuerunt pleriq; ut melius fuerit de rebus humanis sine posteritate discedere.* Ut præteream quos idem scriptor enumerat, unus Augustus exemplo sit, à cuius moribus Julia filia tantum degeneravit, ut à patre in Insulam deportata fuerit, nec in conspectum admissa: nec melior altera Julia prioris filia, & Agrippa nepos, quos appellare solebat *Tres vomicas, aut Tria CARCINOMATA sua.* Est hoc infortunij genus ubiq; obvium. Ex sapientissimis nascuntur sæpè stupidissimi, ex pijssimis impij, ex sanis infirmi. In hodierno Evangelio legimus: *Erat quidam Regulus cuius filius infirmabatur.* Et hic quidem felix quia recepit filium sanum per gratiam Christi. Multi verò parentes sani corpore & mente habent filios infirmos mente & moribus, & ægrotantes usq; ad mortem; neq; tamen uti hodiernus regulus illis procurare satagunt bonam valetudinem, sed sinunt eos manere CARCINOMATA VOLUNTARIA, vel quia morbos non præveniunt, vel quia malunt habere improbos quàm probos. Cui tale infortunium imputandum nisi ipsismet parentibus? *Suet. in Aug. c. 66.*

Ut quisq; Filium suum VULT esse, ita est. *Terent. Adelph.*

Vis probum, morigerum, vitiorum osorem, virtutis amatorem? in tua est potestate, quod ostendam præsenti discursu.

II. Inter alia Miracula quæ Christus Hierosolymis exercuit narrat Joannes de cœco nato, quem cùm vidisset, & sanare cogitaret, interrogarunt discipuli: *Rabbi, quis peccavit, hic aut parentes eius,* *Joan. 9.*

ut cœcus nasceretur. Obstupescunt Patres quomodo hæc quæstio discipulis in mentem venerit, cùm alias nusquam legantur quidquam simile interrogasse, cùm pluribus, visum, auditum, loquelam Christus restituerit. Quomodo enim dubitare possunt an hic cœcus suo peccato meruerit cœcitatem, si sciunt cœcum esse natum : non enim peccare potuit nisi nasceretur, & si cœcus est natus non potuit peccato mereri cœcitatem. Unde Chrysostomus & Theophylactus censent absurdam fuisse hanc quæstionem. Leontius putat non interrogasse discipulos de peccato præterito, sed de futuro; quasi prævidisset Deus hunc hominem peccaturum, & in pœnam prævisi peccati, pœnam illi cœcitatis intulerit nascenti, & de hoc fuisse quæstionem discipulorum. Iterum Chrysostomus, Theophylactus & Euthymius putant voluisse discipulos innuere, quòd nec ipse cœcus peccâsset, quia ante nativitatem peccare non potuit; nec parentes eius peccasse, quia ut est apud Prophetam : *Filius non portabit iniquitatem patris.* Verum hæc interpretatio magnam habet difficultatem, quia supponit filios non puniri propter peccata parentum, cum idem Deus qui dixit : *Filius non portabit iniquitatem Patris.* Dixerit alibi : *Ego sum Deus Zelotes visitans iniquitates patrum in filios, usq; ad tertiam & quartam generationem.* Poterant itaq; benè opinari Apostoli, quòd fortè cœcus natus punitus sit propter peccata parentum. Assignavit Christus aliam causam cœcitatis : *Ut manifestentur opera Dei in illo.* Per hoc tamen quæstioni Discipulorum non est plenè satisfactum, quia videntur dubitasse, utrum filij puniantur propter peccata parentum. Non erit abs

Chrysost. Theoph. ap. Maldonat. Leont. ibid.

Ezech. 18.

Exodi. 20.

re

re hoc loco hanc celebrem inter Theologos, Scripturæ interpretes, & Juriſtas quæſtionem breviter diſcutere.

III. Pro parte affirmativa habemus in ſacris literis textum in exodo. *Ego ſum Dominus Deus tuus fortis, Zelotes, viſitans iniquitates patrum in filios, in tertiam & quartam generationem.* Idem repetitur in Deuteronomio. Chriſtus ipſe dixit ad Judæos: *Donec veniat ſuper vos omnis ſanguis juſtus, qui effuſus eſt.* & ipſimet clamarunt: *Sanguis eius ſuper nos, & ſuper filios noſtros.* Nec deſunt exempla ſcripturæ. In Sodomorum incendio abſumpti ſunt etiam infantes qui non peccaverant, ſicut & in generali diluvio. Ob peccatum Achan præcepit Deus ut domus eius etiam cum parvulis deleretur. Filiolus Davidis mortuus eſt propter peccatum parentis. &c. Econtra pro negativa eſt alius textus apud Ezechielem: *Quid eſt quod inter vos parabolam veritatis in proverbium iſtud in terra Iſraël, dicentes: Patres comederunt vuam acerbam, & dentes filiorum obſtupeſcunt. Vivo ego dicit Dominus Deus, ſi erit ultra vobis parabola hæc in proverbium in Iſraël. Ecce omnes animæ meæ ſunt, ut anima Patris ita & anima filij mea eſt, anima quæ peccaverit ipſa morietur.* Et rurſum infra: *Filius non portabit iniquitatem patris, & Pater non portabit iniquitatem filij: Juſtitia juſti ſuper eum erit, & impietas impij erit ſuper eum.* Neque deerunt exempla ſi percurras ſacras literas. Ex impio patre probus filius Ezechias Rex à Deo dilectus, ſuæ juſtitiæ accepit præmia, Manaſſes verò filius ſceleſtiſſimus Ezechiæ ſuas etiam impietatis pœnas tulit: nec illi obfuit patris malitia, nec huic profuit patris probitas. Sanè laborat in hoc intellectus humanus & ratio,

Exodi. 20.

Matth. 23.

Gen. 7.
Gen. 19.
Joſue. 7.
2. Reg. 12.

Ezech. 18. v. 2.

Ibid. v. 20.

tio, ut capiat, quomodo alius pro alio luere ac pœnas subire debeat. S. Augustinus quæstionem hanc in Enchiridio attingit, & indecisam relinquit: alibi stare videtur pro parte negativa cum ait: *Quis locus innocentiæ relinquitur, si alienum crimen maculat nescientem.* Ex cuius discipulis magnus Theologus Ægidius Romanus perplexus in rei difficultate exclamat: *Domine Deus judex justus si omnes animæ tuæ sunt, sicut anima Patris, sic & anima filij. Portabitne filius iniquitatem Patris? vertetúrne inter nos illud vulgare proverbium: Patres comederunt uuas acerbas, & dentes filiorum obstupescunt?* Jura insuper ita decernunt: *Crimen vel pœna paterna nullam maculam filio infligere potest. Nam unusquisque ex suo admisso sorti subjicitur, nec alieni criminis successor constituitur.* Et Arcadius ac Honorius Augg. decreverunt: *Sancimus ibi esse pœnam, ubi noxa est; propinquos notos, familiares, procul à calumnia summovemus, quos reos sceleris societas non facit.* Quos tam claros textus præ oculis habuerit doctissimus Caramuel cum in sua Encyclopædia miratur mirabilem quandam Politicam Reipub. Atlanticæ (sic eam fingit sicut Morus Utopiam) in qua filij parentum delicta jubentur exsolvere. Ait ergo: *Video Arnoldum magni judicij virum, de tota Provincia benè meritum, multarum victoriarum pugilem, magnis virtutibus ornatum, nec tamen ad summas dignitates promotum. Heus tu Archon Atlantice, cur virum negligis qui possit publicæ rei servire? Montesium promoves quem nil feciſſe boni scis, nil utile facturum speras? Erras in primis Politicæ facultatis principijs, præmiáq; & personas invertis, sed non quia tu ad leges Atlanticas judicas, nec debes ad alias judicari. Rem video. Arnoldi pater multorum conturbavit ani-*

S. Aug. in Ench. ap. D. Thom. S. Aug. Ep. 48. ad Vincent. Ægid. Rom. Tract. de pecc. orig. c. 1.

ff de pœn. l. Crimen. l. Callistratus.

l. 22. sancimus.

Caram. Encyclop.

mos superbiâ suâ, & Arnoldus tametsi vitiorum hæreditatem non adierit, futurus est velit, aut nolit, paternorum inimicorum hæres. &c. Ergo tametsi æquus sit filius portabit iniquitatem Patris, & æquitatem tametsi scelestus & iniquus. Nem non intelligo: video tamen Arnoldum virum capacissimum reijci, Montesium hominem nullius frugi assumi: illi innoxio & innocenti maiorum crimina imputari, huic concedi liberam peccandi licentiam, ob parentum & avorum virtutes. Erras Archon Atlantice, etsi legibus duceris, illæ ipsæ errant.

IV. Quid vos ad hæc Theologi? premunt vos opposita scripturæ testimonia: recurretis ad solitas distinctiones & textus paraphrases: sapienter sanè, quia sine his scripturæ loca non conciliantur. Itaq; fatentur S. Thomas. Albertus. Ægidius. Richardus. Durandus. Argentina. Gabriel & cum his alij puniri subinde filios propter delicta parentum pœna aliqua temporali: non autem pœna æterna vel spirituali. Sed quia videtur etiam hoc repugnare rectæ rationi quòd pœnam temporalem pro parente deberet portare filius innocens, communiter alij Theologi asserunt nullo scripturæ testimonio evinci, quòd etiam temporalem aliquam pœnam sustinere debeat per se filius pro delicto parentis; docent hoc Azor. Becanus. Felix. Pilosus, & alij, sed conveniunt cum prioribus, siquidem & S. Thomas eodem collimat distinguendo pœnam vindicativam à pœna medicinali, unde ait: *Si loquamur de pœna pro peccato inflicta in quantum habet rationem pœnæ, sic solum unusquisq; pro peccato suo punitur, quia actus peccati aliquid personale est. Si autem loquamur de pœna, quæ habet rationem medicinæ, contingit quod unus punitur pro peccato alterius.* Et infra paululum: *Si filius*

S. Tho. 1. 2. q. 81. a. 2. Alb. 2. d. 23. Bonavent. in 2. d. 23. a. 1. Ægid. q. 1. a. 2. Rich. a. 1. q. 2. Durand. q. 1. Argent q. 1. a. 4. Gab. q. 1. a. 4.

D. Tho. 1. 2. q. 87. a. 8. Azor. To. 1. lib. 4. c. 32. fin. Becan. Tr. 2. cap. 8. q. 3. Felix de pecc. cap. 18. diff. 6.

n. 4. Pelos. D. 147. art. ult.

lius vel subditus est particeps culpæ, huusmodi pœnalis defectus habet rationem pœnæ, quantum ad utrumq; scilicet eum qui punitur, & eum pro quo punitur. Si verò non sit particeps culpæ, habet rationem pœnæ quantum ad eum pro quo punitur : quantum verò ad eum qui punitur rationem medicinæ tantùm. Hoc loco medicinæ nomine intellige medicinam in adultis curativam in infantibus præservativam, & intelliges locum illum Exodi : *Visitans iniquitates Patrum in filios, in tertiam & quartam generationem;* quia vel filij similia parentibus admiserunt, & tunc puniũtur medicinaliter propter sua peccata,& indirectè puniuntur in illis etiam parentes. Vel non admiserunt personalia similia peccata, & tunc puniuntur medicinaliter propter alia peccata curativè, vel præservativè propter futura, unde & dicitur *raptus est ne malitia mutaret intellectum.* Atque ita non invenimus filios puniri propter delicta parentum simpliciter, sed propter sua directè, & propter parentum indirectè,quod si bene perpendas non sonat filios puniri propter parentes, sed potius parentes propter filios. Nam mors filioli Davidis fuit ipsi filiolo medicina & præservatio à futuris peccatis,Davidi verò fuit pœna, unde parvulus mortuus est secundum conditionem naturæ, nec fuit ipsi ulla pœna, sed parenti. Loquamur itaque magis propriè: filij non puniuntur propter delicta parentum, sed parentes puniuntur propter delicta non tantùm propria, sed etiam filiorum : propterea dicitur *visitans iniquitates Patrum in filios*, non econtra. Et additur *in tertiam & quartam generationem*, quia olim Patres vixerunt ut viderent nepotes & pronepotes, quibus subinde repentè sublatis morte naturali, ipsi

quo-

quoque patres puniebantur pœna promerita, videndo mori & pati nepotes, ac pronepotes.

V. Vis disparitatem? quia parentibus cura filiorum commissa est, quam si negligant, & permittant illos liberè in scelera prolabi, daturi sunt de illis rationem: filijs verò parentum cura non est commissa, hinc si pater sua culpa perit, filius ob id reus esse non debet; si verò filius pereat ob negligentem patris curam, perit cum eo etiam pater aut punitur. Ecclesiasticum audite: *Lacta filium & paventem te faciet, lude cum eo, & contristabit te. Ne corrideas illi, ne doleas, & in novissimo obstupescent dentes tui.* In quæ verba Hugo Cardinalis: *in novissimo idest in die judicij, obstupescent dentes, ut nec te valeas excusare.* Heli summus sacerdos apud Hebræos duos habebat filios, melius dixeris duo CARCINOMATA, quia in gulam luxuriámque profusos, tametsi ipse parens esset vir sanctissimus teste S. Hieronymo: & quia non correxit eos uti debuisset, nimia in eos indulgentia usus, facti sunt illi CARCINOMATA VOLUNTARIA, propter quæ accepit sententiam à Deo per Samuelem: *In die illa suscitabo adversum Heli omnia, quæ locutus sum super domum eius: incipiam & complebo. Prædixi enim ei, quod judicaturus essem domum eius in æternum, propter iniquitatem, eo quod noverat indignè agere filios suos & non corripuerit eos.* Et ita etiam factum est. Puniti sunt filij propter sua peccata: & occisi in prælio contra Philistijm cum capta esset arca: eoq; nuntio audito Heli *cecidit de sella retrorsum juxta ostium, & fractis cervicibus mortuus est.* Punitus scilicet propter nimiam indulgentiam in filios, quos acriori correptione & disciplina ab impio vitæ genere evocare, & in bono

Eccle. 30.

S. Hieron. in c. 6. ad Ephes.

1. Reg. 3.

1. Reg. 4.

erudire debuerat. Unde B. Pet. Damiani de eo loquens ait: *Quos inimicos Dei videt, in perniciem suam filios recognoscit, & quos hostili ferire gladio debuit, paternæ blanditiæ lenitate palpavit.* Severitate opus est, ubi insolenter agunt filij; & quos lenis correctio non emendat, rigidiore disciplina sunt castigandi. Heli proinde hoc negligens punitur & in se, & in filijs, filij verò propter sua tantùm peccata.

VI. Intelligimus nunc potius parentes puniri propter filios, quàm filios propter parentes, ratione obligationis parentum ad prolem rectè & secundum virtutem educandam. Hæc quippe obligatio naturalis est, & à Deo sæpius in sacris literis inculcatur: *Doce filium tuum, & operare in illo, ne in turpitudinem illius offendas.* Et rursum: *Filij tibi sunt erudi illos & curva illos à pueritia illorum. Filiæ tibi sunt, serva corpus illarum, & non ostendas hilarem faciem tuam ad illas.* Magna hæc est obligatio, sed cùm sit naturale proles suas diligere, amanti nihil difficile videbitur si perpendat quantum ex bona educatione boni sperandum sit. Illud fortè durum videtur documentum: *Non ostendas hilarem faciem tuam ad illos.* Quos amamus non libenter contristamus; torvus & severus vultus parentum contristat liberos: sed verus amor contristat ut conservet. Unde alibi dicitur: *Qui diligit filium suum assiduat illi flagella.* Hilaris semper ad prolem vultus facit audaces & parit contemptum, ut cum proles videt se non castigari, tanto liberius feratur in vitia. Perpetuus rigor & severitas vel desperatos reddit vel obstinatos; perpetua dissimulatio temerarios & audaces: miscenda hæc sunt prudenter pro ratione circumstantiarum, ut lenitate non dissolvantur, & ri-

Eccle. 30.
Eccle. 7.

Prov. 22.

rigore non indurentur. Id faciebat Job cùm ſuis filijs : *Si quando ridebam ad eos, non credebant.* Quaſi diceret: ſciebant me rigidum aliàs cenſorem morum, unde ſi oſtenderem illis vultum hilarem per hoc non diſſolvebantur, metuentes ne mutato vultu ſeveritatem arriperem. O prudens & bona liberorum educatio quæ talis! *Job. 29.*

VII. Si ergo *Filij tibi ſunt erudi illos.* Ideſt ut ait Hugo Cardinalis in hunc locum : *Erudi illos diſciplina morum & fidei, ideſt extra ruditatem pone. Omnis enim malus rudis.* Tenera ætas in omnem partem flexibilis eſt, huic invigilandum ne deflectat in malum. *Ut aqua in areola* (inquit S. Hieronymus) *digitum ſequitur præcedentem, ita ætas mollis & tenera in utramq; partem flexibilis eſt, & quocunq; duxeris trahitur.* Et hoc ut obſervant morum Magiſtri, triplici potiſſimum modo licet aſſequi. Primò ut ipſi parentes ita ſe gerant coram liberis, ne malo eorum exemplo ad malum trahantur. Secundò ut Magiſtros, vel ſaltem domeſticos quibuſcum verſari debent filij habeant bonæ notæ, bonorum morum. Tertiò ut inclinationes eorum ſtudioſè inquirant, et ſi ad bonum tendunt promoveant ; ſi ad malum, maturè præveniant & avertant. Non fiunt iſta ſine peculiari cura & diligentia : ubi vel unum horum defecerit, fiunt ex liberis mera CARCINOMATA VOLUNTARIA. Crates apud Plutarchum ſolebat dicere, ſe ſi fieri poſſet, altiſſimo urbis loco conſcenſo proclamaturum. *Quo tenditis homines qui rei faciendæ omne impenditis ſtudium : filijs, quibus opes veſtras relinquetis, curam perparuam ?* ſubnectit Plutarchus : *quibus ego adderem : tales Patres perinde agere,*

Hugo Cardin. in Eccli.

S. Hieron. Ep. 12. ad Gaudent.

Plut. To. 1. Mor. de lib. educ. num. 11.

acsi quis de calceo sit solicitus, pedem nihil curet. Quod subinde filij degenerent non est naturæ vitium sed defectus educationis. Unde indignor Aristippo Philosopho, qui degeneres filios negligebat quasi non suos; & accusatus à quodam, dixisse fertur: *Annon & pituitam, & pediculos è nobis natos velut inutiles procul à nobis abijcimus?* Si enim veram secutus fuisset Philosophiam, effeciſſet prudenti filiorum institutione ut non degenerarent. Nulla tam desperata censeri debet natura, cui non aliquantum subvenire possit recta educatio. Bruta deponunt naturæ vitia, & mansuefiunt si doceantur, cur non homo?

Laërt. lib. 2. de vit. Phil.

VIII. Hoc ergo primum est præceptum parentibus, ne malis suis moribus liberos malè agere doceant. Magnam in hoc curam adhibuerunt Romani. Cato Manlium senatu movit quod interdiù præsente filia uxorem svaviasset, asserens se à sua nunquam nisi cum tonaret præ timore complexum esse. Et Hieron Epicharmum Comicum mulctasse & pœna affeciſſe dicitur quòd coram filia lascivos edidisset versus. O si vel Christiani tam cautè coram suis liberis agerent! sed passim

Valer. Max.

A bove maiori discit arare minor.

Alex. ab Alex. Gen. dier. lib. 2. c. 25.

Parens potator, lusor, blasphemus, quomodo habeat filium sobrium, continentem, Deum timentem? Mater vana, superba, curiosa, quomodo habeat filiam morigeratam, modestam, compositam? Totas horas absumit ante speculum: videt filia; putat præceptum esse ut idem agat. Ad omnem strepitum procurrit ad fenestras, spectare & spectari vult; subsequitur filia, magnam celocem minor cymba. Hinc tanta ubique in filijs & filiabus CAR-

CI-

CINOMATA VOLUNTARIA. Erro; non in filijs & filiabus sed parentibus: horum quippe id vitium & culpa est: & hi propterea plus quàm filij & filiæ punientur, quia causa illorum ruinæ. S. Cypriani doctrina est: *Parentibus qui liberos in vitijs aut in hæresi educarunt, ut his qui illos Idolis obtulerunt, liberi possunt dicere Deo in judicio: Nos nihil fecimus, perdidit nos aliena perfidia, parentes sensimus parricidas.* Acutè dicit parricidas, quia dum filios, simul & seipsos perimunt. Et S. Hieronymus huiusmodi parentes vocat *Portas mortis*, quia per illos tam filij quàm ipsimet parentes ad mortem æternam sæpè transeunt.

S. Cypr. an. de lapſ.

S. Hieron. ap. ſuon. Pariſin. To. 4. Dig.

IX. Vulgo passim noti sunt tragici illi casus duorum filiorum, quos ê Patris sinu dœmones rapuerunt alterum quinquennem, alterum duodennem; hunc cum patre alea ludentem, illum uti à Patre didicerat blasphemantem. De hoc narrat S. Gregorius, quod volens se abscondere in sinu patris clamaverit; Mauri homines venerunt qui me tollere volunt. Id cum dixisset majestatis nomen iterum blasphemavit, & inter ea verba ultimum exhalavit Spiritum. Addit insigne documentum S. Gregorius: *Ut omnipotens Deus ostenderet pro quo reatu talibus fuisset traditus executoribus, unde viventem pater suus noluit corrigere, hoc morientem permisit iterare: ut qui diu per divinitatis præsentiam blasphemus vixerat, quandóque per divinitatis judicium blasphemaret & moreretur: quatenus reatum suum pater eius cognosceret, qui parvuli filij animam negligens, non parvulum peccatorem gehennæ ignibus nutrisset.* Alterum legere licet apud S. Cyrillum, & S. Augustinum in Epistolis. Quid dicemus de illis parentibus qui non solum

S. Cyrill. Ep. de mirac. S Hier. S. Aug. Ep. 206.

exemplo malò suos liberos ad malum instigant, sed & à bono avertunt, adeóque gaudio exultant cum eos viderint lusibus, choreis, potationibus, voluptatibus addictos. Annon tales sibiipsis procurant CARCINOMATA VOLUNTARIA? Contra eiusmodi exclamat S. Bernardus: *O durum patrem! ô sævam matrem! ô parentes crudeles & impios, imò non parentes, sed peremptores, quorum dolor salus pignoris, quorum consolatio mors filij est.* Lacones, ut refert Plutarchus duobus fratribus inter se dissidentibus, patrem eorum mulctarunt, eo quod simultates in prima ætate nascentes non extinxerit. Deus severè animadvertet in parentes qui negligunt liberos in prima ætate, qui non manuducunt ad bonum, non abducunt à malo. Magna obligatio est parentum, sed facilem eam deberet reddere naturalis in prolem amor si scirent rectè amare liberos suos parentes, & non præponerent transitoria & caduca æternis. Ex hac consideratione olim Concilium Gangrense decrevit. *Si quis suos liberos relinquit, nec eos alit, nec quantum in se est ad convenientem pietatem religionemq; adducit, sed exercitationis prætextu negligit, sit anathema.*

S. Bern. Ep. 111.

Plut. in Lacon.

Conc. Gangr. Can. 15.

X. Multò vero maius & frequentius periculum imminet liberis à consortio domesticorum, & aliorum quibuscum in tenera ætate versantur, quàm à parentibus: & sæpè contingit parentes optimos, & virtutis studiosissimos esse, familiam e contra pessimam & vitiosissimam. Invigilandum itaq; parentibus, nequid proles ab infectis ovibus vitij trahat. Veterum Romanorum in educanda prole morem & normam laudat Quintilianus (id alij Cornelio Tacito adscribunt) Natus inquit filius

Quintil. Dial. de Oratorib.

in

in gremiō ac ſinu matris educabatur, cuius præcipua laus erat tueri domum, & inſervire liberis. Eligebatur autem aliqua natu maior propinqua, cuius probatis ſpectatiſq; moribus, omnis cuiuspiam familiæ ſoboles committeretur : coram qua nec dicere fas erat, quod turpe dictu, neq; facere, quod inhoneſtum factu videretur. Ac non ſtudia modo curáſq;, ſed remiſſionem etiam luſúsq; puerorum ſanctitate quadam ac verecundia temperabat. Sic Corneliam Gracchorum, ſic Aureliam Cæſaris, ſic Attiam Auguſti matrem præfuiſſe educationibus, ac produxiſſe principes liberos accepimus. Quæ diſciplina & ſeveritas eo pertinebat, ut ſincera & integra, & nullis pravitatibus detorta uniuscuiusq; natura toto ſtatim pectore arriperet artes honeſtas. De Mammea etiam Alexandri matre Suidas teſtatur, quòd ita filium educaverit, ut non pateretur eum adiri à quoquam malarum artium artifice, & perſuadebat ei ut iam adultus longiſſimo tempore jus diceret, quo illa occupatione diſtractus tempus non haberet ad peccandum. Si Patres & matres omnes hac induſtria uterentur, & quibus facultates ſuppetunt, etiam probos & caſtigatæ vitæ magiſtros liberis aſſignarent, pauciora forent in mundo CARCINOMATA VOLUNTARIA.

Suid. ap. Sabell. lib. 6. Ennead. 7.

XI. Sed pro dolor! ſi veritatem fateri velimus, & populoſiores civitates contemplari, videbimus hoc corrupto ſeculo ferè omnia contraria : & cum gemitu dicemus, uti allegatus ſupra Quintilianus : *Nunc natus infans delegatur alicui ancillæ, cui adiungitur unus aut alter ex omnibus ſervis plerunq; viliſſimus, nec cuiquam ſerio miniſterio accommodatus. Horum fabulis & erroribus teneri ſtatim & rudes animi*

eru-

erudiuntur. Nec quisquam in tota domo pensi habet, quid coram infante Domino aut dicat, aut faciat; quando etiam ipsi parentes, nec probitati, neq; modestiæ parvulos assuefaciunt, sed lasciviæ & libertati, per quæ paulatim impudentia irrepit, & sui alieniq; contemptus. Pudet dicere quod vidimus, quod centies audijmus, nobilis matrona per intervalla revisens urbem ubi filij sub aliena disciplina & modica cura educabantur, plus solicita fuit de catulis Melitensibus quorum copiam alebat, quàm de filijs: & prima quæstio domum ingressæ fuit: quomodo valent caniculi, postrema quomodo se gerunt filioli: & sæpè de his ne quæstio quidem. Pudet dicere, quomodo matres decennes & duodecennes filios subinde doceant, quæ solis maritis nota esse deberent. Libet exclamare cum Chrysostomo: *Hos ego Patres* (has matres) *quod nemo tamen me commotius dicere, quàm verius existimet, parricidis ipsis immaniores sceleratioresque dixerim.* Dum enim causam præbēt filiorum ruinæ, sunt sibiipsis ruina, & dum filios habere volunt CARCINOMATA, ipsimet sunt CARCINOMATA VOLUNTARIA.

S. Chrysost. hom. 3. adv. vitup. vitæ Monast.

Ut quisque filium suum vult esse, ita est.

DIS-

DISCURSUS XXIII.

Dominica XXI. post Pentecosten.

Anthropophagi.

THEMA.

Et tenens suffocabat eum, dicens: Redde quod debes. *Matth. 18.*

SYNOPSIS.

I. Populi quidam Indiæ humanas carnes vorare soliti Anthropophagi dicti sunt. Similes ijs avari qui miseros subditos, viduas, pupillos, & alios excoriant eorúmq; substantiam devorant, & superant in crudelitate omnes bestias.

II. Ut sapientes decernunt, sapienti lex opum mensuram præscribit, stulto præscribi non potest, sicuti nec Lunæ vestis confici, aut cani domus construi.

III. Tales stulti sunt exactores, qualis Evangelicus ille, qui videns sapientem Patremfamilias contentum parvo, ipse plus habere voluit & tenens suffocabat conservum. Tales sunt aliquando Principum ministri assimilati Scyllæ & Harpijis.

IV. Deus homini inspiravit suum spiritum, sed ipse sua culpa ferinum assumit, quod Deus ostendit per virgam Moysis quæ in serpentem versa est, ad insinuandum spiritum ferinum Pharaonis.

V. Conquerebatur de hoc olim Salvianus contra exactores; sed non desunt similes adhuc hodie, qui latrant ut canes, rapiunt ut harpyiæ, vorant homines ut Anthropophagi.

VI. In horum numero sunt Duces militum, præfecti annonæ, tributorum, vectigalium aliiq; officiales, qui ultra debitum & impositum exigunt,

vel defraudant. Unde vectigalium tractationem sibi appropriant dœmones juxta Basilium, eo quod ipsi collaborent ad exactiones indebitas.

VII. Ab his omnibus exiget rationem homo Rex, & dum puniet non vocabitur amplius homo sed dominus: uti exegit ab Achab, cuius sanguinem linxerunt canes, ubi linxerant sanguinem Naboth.

VII. Clamabunt ad Dominum oppressores pauperum serâ pœnitentia, & non audientur, sicut Nobilis Hispanus, cui mortem acceleraverunt preces oppressorum.

IX. Et sicut ille qui plus à vidua exigebat quàm dederat, accepta injustâ summâ repente subtractus è vita. Mervit quia Anthropophagus.

Et tenens suffocabat eum dicens: Redde quod debes. *Matth. 18.*

I.

ORientalis Indiæ inquilinos ad septentrionem Anziquios dictos humanis carnibus vesci solitos, cœteris gentibus in feritate palmam præripere ferunt. Non enim hostes duntaxat prælio captos, sed & amicos, & consanguineos devorant. Imò sunt apud illos qui gloriæ cupidi, ut videantur mortem contemnere, seipsos mactandos & devorandos locant. Unde macella publica apud illos non pecuinas, sed humanas carnes venales exhibent. Idem in ea Americæ parte quam Brasiliam dicunt, ante adventum Lusitanorum consuetum fuisse memorant Historici. Veteres quoq; Hyberniæ indigenas sylvicolas, parentum defunctorum corpora esitasse Strabo narrat. Et D. Hieronymus testatur se vidisse illius gentis quosdam humanæ carnis voratores. Phalarim Tyran-

Phil. Pigæffet. hist. Ind. Orient. de regn. Congi.

D. Hieron. ap. Sabellic.

num

num usq; eo provectum crudelitatis meminerunt Athenæus & Aristoteles, ut infantes lactentes avidè voraret. Taceo Poëtarum figmenta, quibus produnt, quod Lycaon & Tantalus proprios filios Dijs in epulum proposuerint. Taceo plures alios humanæ carnis voratores quos ANTHROPOPHAGOS dicimus. Illos hodie in scenam educam, qui infernalibus avaritiæ stimulis agitati, subditos suos, pauperes, viduas, pupillos, debitores crudeliter exagitant, exsugunt, excoriant, DEVORANT, de quibus per Psalmistam Deus conqueritur : *Qui DEVORANT plebem meam sicut escam panis.* In quæ verba Hugo Cardinalis : *Nota quod non dicit qui DEVORANT substantiam plebis sed dicit plebem meam, quia substantia pauperis vita eius est. Isti in crudelitate excedunt & superant omnes bestias.* Typus istorum potest esse hodiernus servus cui remisit Dominus magnam summam : ipse econtra suo conservo non solùm non voluit condonare parvam summam, sed neq; dilationem concedere solutionis. *Et tenens suffocabat eum, dicens : Redde quod debes. Iste in crudelitate excessit & superavit omnes bestias.* Hoc thema esto nostri discursus, & incipiamus.

Athen. lib. 9 c. 18. Arist. lib. 7. c. 6.

Psal. 13. Hugo Card. in Psal. 13.

II. Inter cœteras quæstiones quas sibi sapientes in convivio apud Plutarchum discutiendas proposuerunt, illa genium Avaritiæ bellè exprimit. Quærebat Chersias : *Quis modus rei faciendæ sit sufficiens* : sive quod idem est : Quantæ cuiq; opes sufficere debeant ? ad ad hæc Cleobulus : *Lex mensuram sapientibus præscripsit : ineptis fabulam narrabo.* Aiunt Lunam à matre petijsse ut sibi tuniculam congruentem texeret : ac matrem respondisse : Quî possim verò, cum te iam plenam, mox in cornua atte-

Plut. in Convi. sap. n. 30. P. 1. Moral.

nuatam, rursum dimidio orbe videam? *Sic etiam* (inquit Cleobulus) *homini fatuo & vitioso nulla mensura opum est: necessitates enim eius subinde cupiditatibus, & fortuitis casibus mutantur.* Additq; aliam fabulam de cane Æsopico, qui hyeme ob frigus se contrahens cogitat de domo paranda, æstate autem cum porrectus dormiat, magnus sibi videtur, neq; necessarium putat magno labore domum construere. *Nonne vides eos, qui modo humiles planè in arctum se cogunt, utpote præcisè ac Laconicè victuri, paulopost nisi omnes privatorum regúmq; res possideant, existimare se ob inopiam perituros.* Ita concludit Cleobulus. Et quis non veritati applaudat, quis non detestetur vitium à tot seculis in consuetudinem traductum? sapientes, inquit, lege definiunt sua desideria, stulti nullos terminos habent, quia semper variant; unde modus illis præscribi non potest, sicut nec Lunæ vestes contexi, nec cani domus construi. Et qui sunt isti stulti?

III. In hodierno Evangelio de duobus Exactoribus narratur, unus est sapiens, alter stultus, unus est Dominus, alter servus: Dominus liberaliter remittit debitum, quasi ex lege sapientum cupiditatem augendi rem familiarem definiens: servus autem non contentus sua sorte, liberatus à debito sicut CANIS Æsopicus à frigore, incipit se extendere ad exigenda credita, ad augendas opes, & deprehenso creditore conservo: *Tenens suffocabat eum:* O genuinam repræsentationem boni Principis, boni Patrisfamilias, sed habentis malos & avaros ministros, quibus uti Lunæ nulla vestis, uti canibus nulla domus aptari possit, qui sicut Harpyiæ lucris & commodis suis sed cum detrimento subdito-

torum & conſervorum inhiare ſolent. Qua de re monebat Hildebertus Turonenſis Principem Angliæ Regis filium, ita ad eum præſcribens: *Ex tuis miniſtris neceſſe eſt divinam metuas indignationem, qui circa pauperes, & ſanctuarium Dei, quidquid impiè volunt impunè agunt. Huiusmodi bonos Principes, ſed pravos habentes miniſtros ſcriptura nunc Scyllam, nunc Harpyias appellat. Etenim Scylla facie humana, ſed CANINIS capitibus accincta deſcribitur. Harpyiæ vultum habent virginum, ungues autem rapaces. His quidem boni Principes comparantur: ipſi crudelitatem abhorrentes, de injurijs proximorum conquerentes: cæterum miniſtri eorum odoratu prædæ CANIBUS, rapacitate ſimiles ſunt unguibus Harpyiarum.* Monſtrum eſt vultus virginis, & pedes unguibus aduncis horridi. Monſtrum eſt Manticora bellua Indica, facie homo, corpore Leo, humanas carnes maximè affectans, ut tradit Plinius. Si verò etiam vultus humanus in ferinum tranſeat, & non tantùm Præfecti, Miniſtri, Oeconomi ſed & ipſi Domini & Magiſtratus ad violentias ad rapinas, ad excoriationes miſerorum propenſi ſint, & cooperentur, non amplius monſtrum, ſed monſtrorum omnium compendium eſt. *Iſti in crudelitate excedunt, & ſuperant omnes beſtias.*

Hildeb. Turon. Ep. 59.

Plin. lib. 8. c. 21.

IV. Cum Deus crearet hominem: *Inſpiravit in faciem eius ſpiraculum vitæ.* Quid ſuavius aut mitius oris flatu? corpus formavit non ê duro ſaxo aut rupe, ſed ex molli terra & limo: ut ſcilicet careret homo omni duritie & aſperitate. Id expendens Oleaſter inquiebat: *Adverte qualiter Dominus Deus tuus ex intimo ſuo flatu vitam tibi communicavit. Quod intra præcordia tua vitalis Dei flatus particeps es, quare*

Gen. 2.

Oleaſt. in Gen.

ferinum spiritum iratus ut FERA emittis? Hoc meritò obieceris Præfectis, Ministris, Oeconomis magnorum Dominorum, qui præter voluntatem Dominorum subditos vexant, affligunt, & DEVORANT *sicut escam panis*. Hæc quippe est inhumanitas, & crudelitas quæ prodit in homine non esse divinum sed ferinum spiritum: qualem in Pharaone designabat Moysis virga in serpentem versa ut observat Theodoretus: *Quia Pharao crudelitate in Hebræos usus est, ut quod in ipso divinum erat, belluinum esse declararet, ideò præcepit Deus virgam, quâ illum flagellaverat, in serpentem mutari ad convincendam illius feritatem.* Et quid agebat Pharao? opprimebat Israëlitas, cogebat eos ad continuum laborem, nullam concedebat requiem. Sic agunt cum subditis multorum Dominorum Præfecti & Oeconomi, dies noctésq; trahunt ad labores, ut à fatigatis, & frustra quiritantibus faciliùs pecuniam extorqueant, & donativa; ut mirum sit quod virgæ eorum, quibus uti solent ad compellendos subditos non mutentur in serpentes, qui ipsosmet Præfectos devorent.

Theod. q. 9. in Exod.

V. Lamentabatur olim Salvianus Massiliensis de inhumanis & duris exactionibus Romanorum, à quibus nec sacra loca nec Ecclesiastici immunes fuerunt: quid verò mirum Romanos Ethnicos id egisse? nunc verò Christianos, & qui se tales profitentur idem exercere in Christianos, dignum est admiratione & stupore. Appono verba Salviani: *Quis ergo locus est, ubi non à principalibus civitatum, viduarum & pupillorum viscera DEVORENTUR, & cum his fermè sanctorum omnium? Nam & hos quasi viduas & pupillos habent, quia tueri se aut pro studio pro-*

Salvia. Massil. lib. 4. de prov.

professionis suæ nolunt, aut innocentia atq; humilitate non possunt. Nemo itaq; tutus est, nec ullus admodum præter summos à vastatione latrocinij populantis immunis, nisi qui ipsis latronibus par est in hac conditione. Imò in hoc scelus res devoluta est, ut nisi qui malus fuerit, salvus esse non possit. Annon similia hodie in quibusdam locis per Christianos exerceri conspicimus, ubi postquam subditi tributum Principi debitum, & jura suo domino exactè persolverunt: nihilominus consultò quæsitis causis, & confictis criminationibus, vel ob modicam transgressionem durissimè exagitantur, puniuntur, non jussù aut imperio dominorum, sed insatiabili cupiditate Præfectorum aliorúmq; ministrorum, qui latrant ut CANES, rapiunt ut Harpyiæ: & suam inhumanitatem potissimum exserere solent in viduas, pupillos, velut maximè opportunos injurijs, quia se defendere non possunt: atq; utinam non etiam aliquando extenderent suos ungues in Clerum violando & calcando Ecclesiastica jura. Adhuc gravius idem Salvianus detonat in eiusmodi Harpyias, cum ait: *Illud est gravius, quod plurimi proscribuntur à paucis, quibus exactio publica peculiaris est præda: qui fiscalis debiti titulos, faciunt quæstus esse privatos: & hoc non summi tantum, sed penè infimi: non judices solùm, sed etiam judicibus obsequentes. Quæ enim sunt non modo urbes, sed etiam mancipia atq; vici, ubi non quot Curiales fuerint, tot Tyranni sint?* Quæ an & quomodo, & ubi potissimum nostris temporibus aptentur, relinquo in medio. Chrysostomi sensum præterire non debeo, qui tyrannos inhumanos immisericordes censet lucris continuis inhiantes, & ex alieno malo sibi accumulantes divitias. Ita

Salvian. cit. lib. 4. de prov.

quip-

S. Chrysost. in Ep. 2. ad Cor. hom. 17.

quippe loquitur: *Est qui non acquirit nisi alius fleverit, qui lucra non condit nisi alius gemuerit; cui solum bonum est, quod publicum malum est, dum aut fructus servat, aut annonam captat, aut pretia inflat, aut fœnus exaggerat, dum acquirendi lucra pernocendi exquirit ingenia. Potéstne talis misericordiæ implere officia, cui pupillorum dulcis est gemitus, & viduarum suavis est fletus? Potéstne misericordia tangi, aut humanitate moveri, cuius avaritiæ nec proprium sufficit nec alienum &c.*: Qui nulla movetur misericordia & compassione, Tyrannus est, inhumanus est, crudelis est. *Isti in crudelitate excedunt, & superant omnes bestias.* Bestiæ invicem non DEVORANT quæ sunt eiusdem speciei nisi lupi in extrema famis necessitate. *Non enim alietus* (ut loquitur Hugo Cardinalis) *comedit alietum* (intellige pullum aquilæ vel falconem) *neque canis canem. Et tamen miser homo hominem DEVORAT.*

Hugo Card. in Ps. 13.

VI. In horum verò censum refert Basilius etiam militum Duces, tributorum, vectigalinm, teloniorum Præfectos: Hugo Cardinalis verò omnes Principum officiales, qui vel curam aliquam vel occasionem habent exactionum: imò & *Ecclesiarum Prælatos, Advocatos, Officiales*, ut ipse loquitur. Hos omnes hodierna Evangelica concernit Parabola: omnes aliquando rationem ponent cum domino: & si durè ac inhumaniter tractaverint conservos suos, habebunt severum judicem, quem alias senserunt misericordem Dominum. Verba Basilij notatu digna sunt ad illud præceptum: *Non furtum facies*, ubi ait: *Non est intelligendum fures esse solùm bursarum incisores vel latrocinantes in balneis: sed & si qui Duces legionum statuti, vel commisso sibi regimine ci-*

S. Basil. in Caten. ad Luc. c. 18.

civitatum aut gentium: hoc quidem furtim tollunt, hoc verò vi, & publicè exigunt. Idem agens de vectigalibus quæ subinde emuntur â terræ Principe, vel oppignorata suscipiuntur, acutè ait: *Vectigalium redemptio, cuius fructus aliorum lacrymæ, cuius thesaurus aliorum miseriæ.* Neq; hoc contentus, ut magis exprimat periculosam huiusmodi munerum tractationem, alibi asserit eam esse propriè diabolicam, si videlicet cum fraude, & proximorum injurijs exerceatur. Ad illa enim verba apud Matthæum, quæ dœmones Christo dixerunt: *Quid nobis & tibi?* adiungit Basilius in persona dœmonum: *Quid nobis & tibi? Te loquentem audiunt Publicani, & nostram vectigalium tractationem defugiunt.* Ecce dœmones tractationem vectigalium, tributorum, teloniorum, exactionum, *suam tractationem* appellant: quasi ipsi collaborarent Telionarijs, & alijs similibus exactoribus, *nostram* (inquiunt dœmones) *vectigalium tractationem.* Ergo non tantum subinde invisunt telonia, sed continuè illis adhærent, & velut quidam officiales substituti illa tractant; quomodo? juxta ingenium suum: dolus, fraus, deceptio, furtum, rapina sunt inventiones diabolorum: *Isti in crudelitate excedunt, & superant omnes bestias.* Addo verba iterum Salviani, de ijs qui eiusmodi officia subinde caro emunt, *Quid aliud quorundam quos taceo præfectura quàm præda? Nulla siquidem maior pauperculorum est depopulatio quàm potestas. Adhoc enim honor à paucis emitur, ut cunctorum vastatione solvatur. &c. ut pauci illustrentur, mundus evertitur.* Notate hæc postrema verba *ut pauci* ILLUSTRENTUR: plerumq; enim per eiusmodi officia emergunt illi quos dicebamus si-

Idem S. Basil. orat. 35.

Idem S. Basil. orat. 23.

Salvian. sup. cit.

miles CANI Æsopico in hyeme in arctum se cogente, qui subinde appetente æstate sese longè latéq; extendunt, & cùm sint nati obscurissimis parentibus, illicò volunt ILLUSTRARI, vocari ILLUSTRISSIMI; tantum operatur *vectigalium redemptio, cuius fructus aliorum lacrymæ, cuius thesaurus aliorum miseriæ!* Et per ista uti sapientes possunt advertere *Mundus evertitur:* magnæ & antiquæ familiæ extinguuntur, surgunt pro ijs Publicani: *Ut pauci illustrentur, mundus evertitur.* Orphani, viduæ, coloni, subditi spoliantur, depauperantur, DEVORANTUR, *ut pauci Illustrentur.* &c.

VII. Quid porrò putatis dicturum adhæc *Hominem Regem* de quo parabola hodierni Evangelij? Utiq; : *Serve nequam omne debitum dimisi tibi, quoniam rogasti me: nonne ergo oportuit & te misereri conservi tui?* Quando incipit rationem ponere cum servis & remittit debita, vocatur Homo Rex, quia agit mansuetè & humaniter, temperat potestatem modestia & humanitate; sed cum ad correctionem delinquentis se accingit, non amplius homo, sed Dominus appellatur. Non vacat mysteriò, quia licet nullus inveniatur Rex aut Dominus qui homo non sit, quando tamen plectit, & vindictam sumit, non agit ut homo, sed ut Dominus. Hinc Philippus Macedoniæ Rex, ne fortè nimia severitate uteretur in reos, quotidie sibi voluit in memoriam revocari humanitatem, constituto qui sibi aures obtunderet illis verbis: *Homo esto Philippe:* qui tamen ubi requirebant delicta exuebat hominem, sic faciet Evangelicus homo Rex, contra inhumanos, immites exactores, pauperum, viduarum, & pupillorum oppressores, fulminabit *serve nequam,* & tradet eos tor-

tortoribus: uti fecit jam olim cum Rege Achab, quem diabolica avaritia impulit, ut canina rabie sæviret in Naboth, donec eius vineam raperet; sed suo exitio. Nam sententiam illi per Eliam Prophetam indicavit Deus: *Occidisti, insuper & possedisti. Hæc dicit Dominus in loco hoc, in quo linxerunt CANES, sanguinem Naboth, lambent quoq; sanguinem tuum.* Et ita factum est: nam vulneratus in prælio: *mortuus est, & perlatus in Samariam, & linxerunt CANES sanguinem eius.* Ad quæ D. Ambrosius: *Quia pauperis vineam concupierat, nequaquam tantis opibus expletus Imperij, infra omnem inopiam redditus est à Domino. Non qui eius vulnera lavaret inventus est, non qui corpus operiret; defuit circa eum hominum humanitas: CANUM successit asperitas; dignos planè ministros funeris avarus invenit.* Nimirum quales antea ministros habuit, quorum auxilio oppressit pauperem, tales postea obtinuit executores justitiæ, & funeris curatores. Ipsa quoq; Jezabel quæ malo fuerat cooperata, est lacerata à CANIBUS. *Quia Isti exactores avari in crudelitate excedunt, & superant omnes bestias.* Et Cassiodorus in hunc sensum aiebat: *Ultra omnes crudelitates est, divitem velle fieri, de exiguitate mendici.*

3. Reg. 21. v. 19.

Ib. c. 22. v. 38.

S. Amb. lib. de Naboth.

Cassiod. lib. 10. var. 13.

VIII. Minatur illis Deus per Isaiam: *Væ impio in malum: retributio enim manuum eius fiet ei. Populum meum exactores sui spoliaverunt. Et vos depasti estis vineam, & rapina pauperis in domo vestra.* Simili ratione per Michæam ait: *Qui COMEDERUNT carnem populi mei, & pellem eorum desuper excoriaverunt, & ossa eorum confregerunt, &: Tunc clamabunt ad Dominum, & non exaudiet eos.* Ad quæ Hugo Cardinalis apponit: *clamabunt ad Dominum op-*

Isai. 3.

Michæ. 3.

Hugo Card. in Michæ.

pressores pauperum sera pœnitœntia, quia non exaudientur. Imò ne quidem tempus habebunt pœnitendi, si diu in malitia perseveraverint: quod accidit Nobili Birvescensi in Hispania. Hic miris modis subditos opprimebat, nulla humanitate delinitus, nullis precibus flexus. Si qui non haberent quo darent, jubebantur nudis pedibus per spinas incedere, seque cruentare. Misertæ maritorum suorum uxores, convenerunt ad Ecclesiam S. Casildæ Virginis in eius pervigilio, & Deum instantissimis precibus pro auxilio contra inhumanum Dominum exorarunt: sùntque exauditæ earum preces. Nam illa nocte nobilis ille crepuit, Anno 1121.

Godlfr. Henschen. ad 9. April.

IX. Nempè *Cor durum habebit malè in die novissimo*, uti etiam expertus est alius inhumanus exactor, de quo in vita S. Iventij Episcopi magni pauperum & viduarum patroni. Ad hunc accurrit vidua, dum à creditore quodam premeretur, & crudelis nummularius duplum ab ea pecuniarum exigeret, quam dedisset. Vir Dei cognito negotio, Diaconum suum Exuperantium misit cum vidua ad creditorem mandans: vade ad eum qui hanc viduam crudeli vexatione opprimit, admone eum vice meæ postulationis dicens: Pater tuus rogat, sufficiat tibi quod tuum est; nec exigas quod minimè dedisti, ne id quod habere videris, amittas. Si autem te audire noluerit; ecce do tibi summam pretij, porrige ei, & revertere. Jussa sancti illicò implevit Diaconus, accessit avarum creditorem, sed reperit Marpesiam rupem: non enim ab injusta exactione se abstrahi passus est. Igitur Diaconus uti mandatum acceperat, pecuniam quam vir Dei pro vidua miserat, illi porrexit: quam ut primum ac-

Eccl. 3. 27.

Paul. Diac. in vita S. Ivent. c. 14. Surius ad 12. Septemb.

accepit, miser exactor corruens in terram exspiravit. *Cor durum habebit malè in die novissimo.* Et Psalmista hos intellexisse videtur cum canit: *Viri sanguinum & dolosi, non dimidiabunt dies suos.* Nam Ecclesiasticus explicat quinam sint viri sanguinum; *Panis egentium vita pauperum est, qui defraudat illum, homo sanguinis est. Qui aufert in sudore panem, quasi qui occidit proximum suum. Qui effundit sanguinem, & qui fraudem facit mercenario, fratres sunt.* Cœtera divinate vos ipsi qui estis ANTHROPOPHAGI.

Eccle. 3. 27.
Ps. 54.
Eccli. 34.

DISCURSUS XXIV.

Dominica XXII. post Pentecosten.

Meum & Tuum.

THEMA.

Reddite quæ sunt Cæsaris Cæsari, & quæ sunt Dei, Deo. *Matth. 22.*

SYNOPSIS.

I. *Felicem judicabat Plato civitatem à qua excluderetur* Meum & Tuum, *felix etiam tale coniugium, felix quælibet communitas quæ his careret. Quia talis vita similis est cœlesti ubi non est* Meum & Tuum. *Hoc proscribunt, qui reddunt quæ sunt Cæsaris Cæsari, & quæ sunt Dei Deo.*

II. *An hoc liceat quærebant Pharisæi à Christo, sed deprehensi sunt in astutia, quia plus ille respondit quàm quæsierint.*

III *Sic deprehensus est nobilis à Monacho simplici, coactus red-*

reddere quæ malè acceperat.

IV. Reddendum dicit Christus Cæsari quod ei debetur, & postea Deo, quia nisi reddatur alienum mundo, non potest satis fieri Deo. Nam Deus ipse præcipit temporali Domino dandum tributum.

V. Non enim dimittitur peccatum nisi restituatur ablatum, idq; de necessitate salutis: nec valet confessio vel absolutio sine restitutione.

VI. Unde inter Græcorum errores computatur, dicere quod ex iniquè ablatis solum pars dari possit Ecclesijs, quia totum reddendum est. Vsurarius suo damno didicit, quid sit non restituere.

VII. Deo etiam reddendum quod Dei est, anima, pietas, observatio mandatorum, & potissimum si quid Ecclesijs ablatum est.

VIII. Si enim Oza punitus est quod arcam tetigerit auxilij causa, quanto magis direptores Ecclesiasticorum bonorum. Punit Deus similes extinguendo illorum familias, & alias pœnas infligendo.

IX. Uti accidit illi qui bovem Ecclesiæ devoraverat, factus perpetuo claudus, & quadrupes.

X. Basilius Macedo in summa necessitate accepta ab Ecclesijs reddenda censuit, & obligavit successores.

XI. Godefridus Cappenbergensis Comes cum videret prædas agi à suis gemebat, metuens ne pro illis deberet dare rationem Deo, & jubebat rapta restitui. Vnde omnibus illud altè demittendum in pectus. Reddite Cæsari, Reddite Deo. Sic eliminabitur MEVM & TVVM.

Reddite quæ sunt Cæsaris Cæsari, & quæ sunt Dei Deo. *Matth.* 22.

I.

Plato apud Stob. ser. 72. & Plut. in Amatorio. P. 3 Mor. §. 42.

REctè sapientes censebat Plato, qui urbem illam felicem & beatam pronuntiavit, in qua non audirentur hæ voces MEUM & TUUM. Id etiam ad felix coniugium extendit Plutarchus inquiens: *Cui coniugio amor adspiraverit, primum tanquam è Platonica civitate eijcit voces:*

ces: MEUM, TUUM. Non enim simpliciter communia amicorum, sed corporibus tantum definientes animas vi conducunt, & colliquant, cum neq; velint duo esse, neq; duo se esse censeant. Felix sine dubio & civitas, & coniugium, ubi quod unus habet alter habet, quod unus patitur alter tolerat, quod unus vult, alter anhelat. Si verò superba uxor quæ magnam marito dotem attulit inclamet hoc MEUM est, si læso marito, uxor sine sensu prætereat, si parsimoniæ operam dante marito, rem domesticam uxor dilapidet, profectò ibi infelix est coniugium, & dominatur MEUM TUUM. Tradunt Medici (ut est apud Plutarchum) *ictus sinistrorum in dextris partibus sentiri: ita affici ijs quæ viro eveniunt mulierem par est, atq; adeò vicissim.* Divus Chrysostomus doctrinam hanc applicat domibus Religiosis, *Quasi de terra in cœlum, ita ad sancti cuiuslibet viri monasterium de propriis domibus itur: mundus est locus ille, alta ubi quies atq; silentium est. MEUM & TUUM inde prorsus eliminatum est.* Alibi quasi ê solo cœlo hac voces exulare supponeret, inquit: *Postquam hinc demigraverimus facilè compotes erimus eius boni, cum hæc omnia sublata fuerint, adversa valetudo, morbi, peccandi materia; ubi non est MEUM ac TUUM frigidum illud verbum, quidquid est malorum in vitam nostram invebens, innumerdq; gignens bella.* Rursum alio loco: *Ubi enim MEUM & TUUM, illic omne litium genus, & contentionis occasio.* Subscribit aureo oratori Martinus Dumiensis, ubi ait: *Quietissimam vitam agerent homines in terris, si hæc duo verba à natura omnium rerum tollerent MEUM & TUUM.* Scio vos omnes AA. desiderare vitam quietam, & si est serium desiderium, utiq; optabitis etiam scire modum

Plut. de coniug. præcept. §. 10.

S. Chrysost. in Ep. 1. Tim. hom. 14.

Idem S. Chrysost orat. de S. Philog. To. 3. op.

Iden hom. 33. in Gen.

Mart. Dumien lib de morib.

quo-

quomodo hæc duo MEUM & TUUM eliminetis; non eget res multis præceptis. Ecce in hodierno Evangelio paucis complexus est doctrinam Christus: *Reddite quæ sunt Cæsaris Cæsari, & quæ sunt Dei Deo.* Qui hæc duo ritè præstat, hic proscripsit à suo animo MEUM & TUUM. Quod ne vanè à me dictum existimetis, non tam aures quàm animos attentos huic discursui exhibete.

II. In hodierna Legatione Pharisæorum, quam inito prius Consilio adornarunt ad Christum *ut caperent eum in sermone*, verificatum est quod de Deo Job asserebat: *Aprehendit sapientes in astutia eorum, & consilium pravorum dissipat.* Sphingem agebant, deprehenderunt Oedipum. Existimabant se excogitasse Cornutum Syllogismum, in quo quidquid concederet defendens, in eo caperetur; sed inciderunt in eum, qui dixit: *Omnia Cornua peccatorum confringam, & exaltabuntur cornua justi.* In eo-ipso si quidem capti sunt, in quo capere conabantur. *Licet censum dare Cæsari, annon?* versuta quæstio: ad quam si respondisset Christus negativè, illicò arguissent reum læsæ Majestatis, quod postea de illo mentiti sunt accusantes: *Hunc invenimus subvertentem gentem nostram, & prohibentem tributa dari Cæsari.* Si respondisset affirmativè, poterant inferre ergo tu non es Messias, qui promissus es venturus ut liberes populum Dei à servitute & tributo pendendo Gentilibus, ut ipsi putabant. Quid ad hæc Christus? plus respondet, quàm petatur; nec lædit Cæsarem, nec suæ quidquam derogat potestati: Et in hoc ipso ostendit se justissimum judicem, qui tribuit *cuique suum. Reddite:* inquit, *quæ sunt Cæsaris Cæsari, & quæ sunt Dei Deo.* Nihil illi in-

Job. 5. v. 13.

Psal. 74. v. 11.

Lucæ. 23.

interrogabant de Deo: Christus respondet de Deo simul & de Cæsare. Nihil aliud quærebant illi, quàm an liceat dare: ipse respondet non solùm quòd liceat, sed quòd debeant: non solùm date, sed *reddite*, quorum illud fuisset arbitrij, hoc verò justitiæ. Damus enim quæ nostra sunt, reddimus verò quæ aliena sunt, quæ aliunde accepimus. Unde quod quis debet *Reddere*, de eo non potest dicere hoc est MEUM. Confusi tam sapienti responso, non habuerunt quod opponerent. *Et audientes mirati sunt, & relicto eo abierunt.*

III. Multa in hoc Christi responso latent mysteria & documenta, quæ sermonem nostrum nimium protenderent. Duo potissimum sunt expendenda *Reddite Cæsari, Reddite Deo.* Cuiq; suum. Sed in antecessum percipite, quomodo Deus ut eliminet MEUM & TUUM apprehendat sapientes in sua astutia. Narrat Cæsarius rem jucundam & mirabilem, quam à Widone Abbate Cistercienſi accepit. Erat fortè domus Cistercienſis Ordinis in ditione cuiusdam nobilis parum curantis Deum, quiq; omne TUUM libenter feciſſet MEUM. Multis ille modis vexabat Cœnobium per præfectos & ministros suos, annonam, vinum, pecora, usurpando per vim, & rapiendo. Diù ea tyrannis duraverat, & penè lex erat nullum jus esse Monachorum, eorúmq; jura sine injuria posse violari. Accidit ut armenta monasterij palam aggressus, non exiguam partem prædæ instar abduceret. Abbas loci mittendum unum ê Fratribus censuit, qui erepta repeteret, sed nulli tantum animi, ut legatione fungeretur. Tandem designatus ex obedientia unus inter omnes simpliciſſimus, qui in abitu quæsijt ex

Cæsar. lib. 6. cap. 2. Steng. de Judic. To. 1. c. 21.

Prælato: Quid sibi, si non totum sed pars duntaxat eorum, quæ ablata erant, restituatur, faciendum? respondit Abbas paucis: *Quidquid REDDIDERIT, accipe in nomine Domini. præstat aliquid recipere quàm amittere totum.* Sic instructus abit, accedit Nobilem, petitionem exponit, repetit ablata. Audit lupus ovem, & ridet: Video, inquit, mi Pater te esse famelicum, prande igitur prius, & tum responsum accipies. Sed *infirma mundi eligit Deus ut confundat fortia.* Agebat hic nobilis prædo quod Pharisæi cum Christo, hi ut caperent in sermone; ille, ut caperet in facto: sed deprehensus est in astutia sua. Non abnuit Monachus esse conviva, in summa simplicitate memor Abbatis sui præcepti: *Quidquid REDDIDERIT accipe.* Accumbit mensæ, apponuntur carnes quas ex regula & consuetudine non comedebat, sed cùm non dubitaret eas esse ex pecoribus Monasterio ablatis, memor præcepti: *Quidquid REDDIDERIT accipe,* intrepidè eas non tantùm ad satietatem, sed etiam ultra appetitum ingerere instituit. Nobilis interim in diversa mensæ parte cum uxore accumbens tuburcinantem observans, mirari, suspicari, & tacitè violatorem regulæ condemnare. Absoluto prandio seductum ab arbitris Monachum alloquitur: Dic mihi bone vir: *Solétne vester Conventus manducare carnes?* Nequaquam ait Monachus. Quid verò extra claustrum? Neq; domi neq; foris, inquit ille. Jam ratus nobilis se in nassa habere hospitem: *Cur igitur tu hodie?* Milo mihi factus bovem propè integrum devorasti. Reposuit simplex Monachus: Cùm Abbas me huc mitteret, præcepit: *Quidquid REDDIDERIT accipe. Constabat mihi carnes appositas fuisse*

fuisse mei monasterij: metuebam nihil amplius mihi restituendum nisi quod dentibus arriperem, comedi propter obedientiam, ne omninò vacuus redirem. Hoc responso tam simplici & syncero fractum pectus adamantinum Nobilis; & sensit se captum qui captabat, & qui nihil REDDERE proposuerat, jam sè REDDIDISSE advertit. Ergo mutato animo. Vade, inquit, venerande senex, metuo vindictam Dei: Monasterio abacta pecora restituo, & quidquid damni intuli resarciam: quod TUUM est, MEUM non est, sed & quod MEUM est TUUM erit.

IV. Quorsùm hæc dicta putatis AA. eo tendunt quo Christi sententia: *REDDITE quæ sunt Cæsaris Cæsari, & quæ sunt Dei Deo.* Quid sibi vult hic ordo inversus, quòd Christus jubeat prius REDDENDUM Cæsari quàm Deo? annon potius dicendum erat *Reddite quæ sunt Dei Deo, & quæ sunt Cæsaris Cæsari.* Nempe qui non REDDIT quæ sunt Cæsaris Cæsari, non potest REDDERE quæ sunt Dei Deo: & qui REDDIT Cæsari, reddit etiam Deo, quia Cæsar in ijs, quæ ad temporale regimen pertinent nobis est loco Dei: Audite super hoc moralizantem S. Ambrosium: *Benè prius quæ sunt Cæsaris reddenda decernit, neque enim potest quis esse Domini, nisi prius renuntiaverit mundo.* Addo ego: nisi satisfecerit ei, quem Deus loco sui præposuit; nisi obediverit Principi, cui obediendum præcepit Deus. Egregiè nobis hoc documentum inculcat Apostolus cum ait: *Omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit. Qui resistit potestati, Dei ordinationi resistit. &c. Non enim sine causa gladium portat, Dei enim minister est. &c. Ideò necessitate subditi estote, non solùm propter iram, sed etiam propter con-*

S. Ambr. in c. 20. Luc.

Rom. 13.

scientiam. Ideò enim & tributa præstatis: ministri enim Dei sunt, in hoc ipsum servientes. Reddite ergo omnibus debita: cui tributum, tributum: cui vectigal, vectigal. Medium ad REDDENDUM Deo quod Dei est inter cœtera est REDDERE Cæsari, aliisque Principibus temporalibus quæ eorum sunt. Observavit vim verbi REDDITE Theophylactus:

Theophyl. in Luc. *Vide*, inquit, *quia non dixit Date sed REDDITE Debitum igitur est. REDDE igitur debitum. Custodit te Princeps tuus ab hostibus, vitam tuam pacatam facit, debes itaque ei pro his tributum.* Et quidem huius debiti persolvendi Christus ipse exemplum dedit. Nam Capharnai cùm esset requisitus Petrus à

Matth. 17. Telonarijs: *Magister vester non solvit didrachma*, idque retulisset Christo: præcepit illicò Christus. *Vade ad mare, & mitte hamum, & eum piscem qui primus ascenderit tolle, & aperto ore eius invenies staterem, illum sume, & da eis pro me & te.* Duo hic insinuantur. Unum promptitudo in persolvendo tributo, quod omnibus subditis convenit. Unde S.

S. Ambros. Ambrosius in hunc locum ita fatur: *Si censum Dei Filius solvit, qui tu tantus es, qui non putas esse solvendum? Et ille censum solvit, qui nihil possidebat; tu autem qui seculi sequeris lucrum, cur seculi obsequium non recognoscas?* Alterum verò observandum maximè exactoribus. Habebat sine dubio Christus ex eleemosynis collectam aliquam pecuniam, ex qua non voluit didrachma solvere, ne quod erat Dei daret mundo, sed misit Petrum piscatum, ut de eo quod ex industria acquisitum erat, solveret. De

Vega in cap. 1. Judic. §. 70. hoc bonus author: *Quam sæpè tributorum exactores extrahunt ex ore pauperum cibum, ut solvant tributum*

tum. Bonus autem Princeps, qualis fuit Christus Dominus, suorum pecunias in proprios usus non insumit.

V. Reddite quæ sunt Cæsaris Cæsari. Hoc dixit Christus ad Pharisæos & eorum legatos qui erant subditi Cæsari, sed idem intelligendum est etiam de alijs Principibus, de quibuscunque dominium & superioritatem Magistratus exercentibus; ut docet S. Thomas: *Cum principes nostri suo regimine Deo ministrent, à populo debent tributa suscipere, tanquam stipendia sui ministerij.* Imò à fortiori hæc vox REDDITE extenditur ad eos qui quacunq; ratione quidpiam ab alijs acceperunt, vel acceptum retinent: vi, fraude, dolo, incuria, furto: *neq; enim dimittitur peccatum nisi restituatur ablatum.* Ut est communis Theologorum sententia cum S. Augustino. O gravis obligatio! quæ multos cæteroquin integerrimæ vitæ in interitum præcipitat, dum vel REDDENDUM non putant, vel per solam pœnitentiam se arbitrantur satisfacturos. Audiant isti S. Thomam loquentem: *Cum conservare justitiam sit de necessitate salutis: consequens est, quòd restituere id quod injustè ablatum est alicui, sit de necessitate salutis.* Atq; adeò non minus de necessitate quàm de peccatis pœnitere, in gratia Dei ê vita decedere, quam nemo adipiscitur qui non REDDIT, quæ injustè retinet. *Si res aliena*, inquit Augustinus, *propter quam peccatum est REDDI possit, & non REDDITUR: pœnitentia non agitur sed simulatur.* Frequenta divina mysteria assiduè, sacrificio Missæ interesis quotidie, corpus macera jejunijs, flagellis, cilicijs, exerce opera charitatis erga proximum, imple ad amussim Dei præcepta, si hoc unum negligas, & aliena possidens non REDDAS suo Domino, incas-

D. Tho. in Ep ad Rom. c. 13.

S Aug. Ep. ad Maced.

D. Tho. 2. 2. q. 62. a. 2.

S. August.

sum laboras : *Non dimittitur peccatum nisi restituatur ablatum.* Neq; tibi blandiaris si in Confessione nactus Sacerdotem ignorantem, vel laxum ei quidpiam immurmures, ac recenseas quantum alios defraudaveris, quantum de alieno retineas : & ille vel supponens te paratum REDDERE, vel oblitus monere ut REDDAS, in confessione te millies absolvat, nulla est absolutio si non REDDIS. Accidit aliquando casus quo pœnitens fassus est Confessario se tria millia alieni sive per fraudem obtinuisse, sive per vim rapuisse, non posse tamen suo Domino facilè REDDERE absq; infamia, non esse eum cui subtractum est adeò indigum &c. & Confessarius libertinæ conscientiæ vel exiguæ scientiæ iniunxit pœnitenti. REDDE saltem meæ Ecclesiæ trecentos pro tribus millibus, eumq; absolvit. Imò nequaquam absolvit, sed turpissimè decepit : hoc enim est ut vulgo jactatur : *furari corium, & calceos dare pauperibus.* REDDENDUM est, quidquid ereptum, & si vel ille eiúsq; hæredes non supersunt, REDDENDUM Ecclesijs aut pauperibus : cœterum prudens Confessarius facilè modum inveniet, quomodo ad proprium Dominum revertatur quod ereptum est, si pœnitentis seria voluntas fuerit REDDENDI quod eripuit.

Molina de Just. To. 3. Tr. de rest. Disp. 716.

VI. Inter Græcorum errores numeratur quòd eorum Sacerdotes non jubeant REDDERE ablata per rapinam vel furtum, sed pœnitentes absolvant, modo partem ablatorum sibi & Ecclesiæ tribuant. Hanc Doctrinam magni nominis Theologi hæresim censent ; & Confessarium Catholicum, qui tale quidpiam suaderet, meritò Ecclesiasticis censuris feriendum existimarem : utpote qui pœ-

ni-

nitentem exponit periculo damnationis æternæ. Alexander Papa III. quosdam excommunicatos propter detenta bona Ecclesiæ & per Confessarium absolutos, iterum excommunicari mandavit nisi illicò restituerent. Optimè siquidem callebat quantum animabus periculi immineat si nonREDDANTUR injustè acquisita. Carolus Scribanius solebat dicere; tria potissimum flagitia esse quæ homines in barathrum inferni deturbent. Superbiam, luxuriam, avaritiam, eo tamen discrimine, quòd per pœnitentiam ex centum superbis quinquaginta, ex centum luxuriosis fortè octoginta, ex centum verò avaris vix tres subinde resipiscant, idque solùm propter restitutionem, quam ne faciant, avaritia insatiabilis illos impedit; adeò ut malint multi animæ quàm bonorum jacturam facere. Recensèt Guilielmus Peraldus de usurario qui duos filios habuit, & deductus ad extrema in confessione monitus à Curato necessarium esse ut restitueret quod iniquè congessisset. Intellexerunt statum parentis etiam filij, & hortabantur, ut Confessario obtemperaret, at ille miserandus: si supervivam mendicandum mihi est facta restitutione eorum, quæ iniquè possideo, si moriar, vobis ad Xenodochium recedendum esset, quia nihil relinquerem. Cui filij: Ne sis de nobis solicitus, prospice tuæ saluti. Tacete, inquit ille, potius ad Dei misericordiam mihi respiciendum est, quàm ad hominum mercedem, hi enim immisericordes, ille clementissimus est. Atque ita sine restitutione exspiravit. Eo mortuo filij de divisione agebant: alter sano consilio hortabatur fratrem: Restituamus nos ne eadem cum patre pœna involvamur: alter verò: Ego usuras

Cod. Vatic. lib. 2. Ep. 99. Baron. To. 12.

Car. scrib. ap Engelgr. Luc. Evang.

Perald. de vit. & virt. To. 2. tr. 4. cap. 15.

suras non feci, fruar eo quod mihi pater reliquit, de futuro quid sit, nescio. Itaque prior partem suam restituit & incerta erogavit pauperibus factúsque est religiosus: posterior duxit in bonis dies suos & obijt. Prior aliquando orans vidit ante se terram dehiscere, & in rogo infernali patrem cum altero filio ardere: Pater filio exprobrabat: Maledicte fili propter te in hunc ignem projectus sum, qui injusta bona conquisivi & retinui ut te ditarem: econtra filius ad Patrem. Maledicte pater propter te damnatus sum; si enim non reliquisses malè parta, ego ijs malè usus non fuissem. Quo viso animatus alter ad servitium divinum: Patris verò & alterius filij interitus omnes iniquè retinentes aliena permovere deberet ad REDDENDUM, quia *non dimittitur peccatum nisi restituatur ablatum.*

VII. *Et quæ sunt Dei Deo.* Ergo etiam Deo restituendum est? omninò etiam Deo. Variè super hoc differunt Patres: D. Paschasius: *Vosmetipsos REDDITE Deo, quod omnino non potestis nisi vos primò exuatis à censu Cæsaris, quatenus deinceps liberi sitis, & ideo prius REDDITE quod alienum est.* Euthymius verò: *REDDE Deo pietatem & observantiam mandatorum.* Theophylactus in hunc locum: *Deus dedit tibi mentem illam REDDE ei, juxta mentem operans; dedit tibi rationem REDDE & illam, ne fias brutis insipientibus similis.* Et S. Hilarius: *Deo, quæ eius sunt propria reddere nos oportet, corpus, animam, voluntatem, ab eo enim hæc perfecta atq; aucta retinemus.* Omnia hæc & verissima sunt, & utilissima instructioni fidelium documenta, sed si in illo præcepto: *Reddite quæ sunt Cæsaris Cæsari.* non tantùm intelligimus tributum & censum solvendum prin-

S. Paschas. in Matth.

Euthym in Matth. Theoph. in Lul.

Hilar in Matth. cap. 25.

principibus, sed etiam REDDENDA ac restituenda esse aliena, dolo, vi, rapina, aut quacunq; iniqua ratione ablata: inquirendum nobis etiam est quid ita Deo debeamus quasi iniquè ablatum & retentum. Certè nihil possumus immediatè Deo eripere. Occurrit tamen quod Christus dicebat apud Lucam: *Qui vos spernit me spernit. Qui autem me spernit, spernit eum qui misit me.* Ergo etiam pariter licet dicere: *Qui vobis eripit mihi eripit & eripit ei qui misit me.* Ad quos hoc dictum est? ad Apostolos: ad animarum pastores, ad Ecclesiasticos, quibus sine dubio quidquid aufertur censeri debet esse ablatum Deo: & multò magis siquid aufertur ipsis Ecclesijs habitaculis Dei. *REDDITE quæ sunt Dei Deo.* *Luc. 10. v. 16.*

VIII. Res sacras olim in testamento veteri attingere profanis summum erat scelus. Oza solùm auxilij ferendi causa arcam tangens corruit, & expiravit: *Extendit Oza manum ad arcam Dei & tenuit eam, quoniam calcitrabant boves, & declinaverunt eam; iratúsq; est indignatione Dominus contra Ozam, & percussit eum super temeritate, qui mortuus est ibi juxta arcam Dei.* Si tam severè punit Deus manus adiutrices, quàm severè puniet violatrices? voluit per hoc docere posteros, quàm intacta á profanis & secularibus vellet illa quæ Deo sunt consecrata, Ecclesias nempe, & Ecclesiarum ministros. Postquam Saul non exspectato Samuele se ingesserat in sacrificium & sacrificaverat, superveniens Samuel reprehendit eum & avertens se volebat cum indignatione discedere: sed Saul apprehendit *summitatem pallij eius quæ & scissa est.* Non videtur intendisse ut laceraret pallium, sed retinere solùm abeuntem, & tamen *2. Reg. 16. 6.* *1. Reg. 15.*

fulminat super hoc sententiam Samuel : *Scidit Dominus regnum Israël à te hodie.* Ob tam parvum delictum, tam magna pœna! sed nihil parvum est quod in res deo dicatas committitur. O quoties inter nos Christianos admittuntur quæ non magni æstimantur, & magnas post se trahunt calamitates! Quòd multæ illustres familiæ magnis opibus, & divitijs fultæ repente subinde vel in extremam deducantur inopiam, vel penitus extinguantur investigamus causas, & non advertimus, quòd extenderint manus suas ad res sacras, quòd sciderint pallium Sacerdotibus. Possem in hac patria nominare familiam nobilem, cuius maiores ante annos non planè centum cum primis floruerunt, sed unus eorum partim avaritia, partim odio Catholicorum Sacerdotum Beneficium Ecclesiasticum cuius Patronum agebat, ita circumcidit, ut vix nomen Beneficio remanserit. Non multò post eius posteri ad extremam redacti inopiam, non bonis solùm avitis cedere, sed ipsa patria excedere coacti sunt, & jam solo nomine nobiles ægrè vitæ alimenta habent. Possum nominare aliam familiam Illustrem, quæ ante totidem annos magna audiebat; ê qua unus aliquis eodem Patrocinij titulo Beneficium Ecclesiasticum filio suo velut futuro Ecclesiæ ministro (ideſt Lutheri porcario) cum ad scholas Wittebergenses mitteretur, attribuerat : qui tamen una cum copiosa prole nondum evolutis triginta annis ita extinctus est, ut ne fama quidem illius supersit. Cavete, iterum dico, cavete qui hoc morbo laboratis : Deus non irridetur : Deus ad arcam profanos non admittit, Sacerdotum pallia impunè scindi non patitur. Cavete! adhuc adhuc - - - .

IX. Quid

IX. Quid autem remota consector? Proxima sunt, recentia sunt, & penè hesterna, quæ vix non oculis hausi. Fidem tamen habeo fide dignis. Unum ê pluribus refero: possem digito monstrare personam, locum, tempus, conscios: sed satis sit rem adducere. Villanus certæ Ecclesiæ Oeconomus, seu uti communiter nunc appellamus syndicus, ut est etiam hoc genus hominum quo stupidius, hoc lucri undecunque captandi avidius, bovem aluit spectantem ad Ecclesiam, de quo ipsi ratio reddenda erat; sed quia reddita ratio coram insciis, facilè dissimulavit, quod se solum scire existimabat. Ergo destinatus abdomini Patrisfamilias & familiæ ad macellum ducitur & *procumbit humi bos.* Non latuit res filium ægrotum, qui ob id patrem reprehendens pro responso tulit calumnias. Pater interim mensæ accumbit, apponitur pars mactati bovis; glutit, vorat, nudata carnibus ossa filio ægro transmittit, *Date*, inquit, *has reliquias illi cadaveri.* Penetravit cor filij & ægroti acerbè dictum, ut invalescente ægritudine post paucos dies elatus sit ad sepulchrum. Eadem hora qua filium sepelivit sacrilegus fur, ad sylvam vadit, ut ligna secet; vix cœperat: cum fallente ictu securim in genu proprium impingit modico ictu, ut ne quidem dolorem sentiret, adeóq; nec de emplastro cogitaret. Sed malum die sequenti accrevit, ut lecto affixus adhibitis diu medicamentis post multas hebdomadas vix surrexerit non bipes amplius ut ante, sed quadrupes (nempe quadrupedem voraverat) grallis innixus, quibus adhuc utitur. De pœnitentia ipsius mihi non constat, pœnam retuli: vicini agnoverunt hoc à Deo vindice ipsi evenisse, unde jactant

quasi proverbium: S. Michaëlis (ita vocatur Ecclesia) *bos nostro vicino N. pedem fregit.* Heu me si videremus multorum Syndicorum & Oeconomorum & Ædituorum conscientias! Petrus Ecclesiæ N. Oeconomus easdem pro Ecclesia fecit expensas eosdem accepit reditus quos Paulus eius successor, & tamen Petrus de residuis numeravit Ecclesiæ florenos centum, Paulus econtra facto calculo quali quali ostendit se pro Ecclesia centum florenos amplius exposuisse, quàm acceperit. Quis credat hunc esse diversum ab Evangelico servo? Andreas Oeconomus alterius Ecclesiæ habuit paratæ pecuniæ florenos trecentos spectantes ad Ecclesiam, distribuit illos ad censum suis vicinis: accepit ê censu unius anni florenos octodecim, & tamen in rationes Ecclesiæ non retulit nisi trecentos. Ubi sunt ê censu octodecim? nempe hi spectant ad propriam industriam: itáne verò? ubi conscientia? serò, serò ingemiscet, quando Dominus inclamabit *REDDE quod debes.* Quando dicet hoc non est TUUM, sed MEUM.

X. Non possum sine magna admiratione legere auream Bullam Alexij Comneni Imperatoris Orientalis, qui cum extrema compulsus necessitate, in subsidium belli Ecclesiarum thesauros acceperat, quod fieri posse admittunt Theologi & Canonistæ, huic tamen usurpationi bonorum Ecclesiasticorum causam attribuit calamitatem quas fuerat expertus; atque ideò sapientissimè decrevit: *Quamobrem ut sit erranti medicina Confessio coram Deo & hominibus Imperatoria se majestas prolapsam fatetur, venidmque delictis, quæ temere admisit, ex intimis animi adytis postulat: séque omnia quæ sui sunt Imperij, di-*

Bull. Alex. Comne. To. 3. Bibl. Patr.

divino Numini mancipaturum, eâque viribus imperatoriis denuò restituturum pollicetur, quæ in hodiernum usque diem ab Ecclesijs Deo sacris oblata in publicos usus malè versa sunt, si modo quæ orbem universum exagitat, procella desævierit. Hæc enim persolvenda nihilosecius, quàm privatum aliquod debitum in se recipit, nec se sanctis obæratum Ecclesijs inficiatur. Quare in posterum tum sibi, tum post se futuris Christiani dogmatis Principibus aureâ hac Bulla legem non minus observandam imponit, quàm si à Deo ipso dictaretur. NE QUIS POST HAC SACRA TEMERE CONTRECTET, etiamsi Cadmea necessitas urgeat. Hæc Comnenus. O saltem quæ clam & injustè ablata & surrepta sunt REDDANTUR! & non tam magni Principes, quàm eorum subditi quicunque duo illa altè in pectus demittant. *REDDITE quæ sunt Cæsaris Cæsari:* REDDITE omnia aliena: & REDDITE *quæ sunt Dei Deo!* sic quippe MEUM & TUUM ab orbe eliminaretur.

XI. Qua in re sanè excelluit Godefridus Comes Coppenbergensis, qui cùm aliquando videret suos prædas agere & aliena diripere, sic Dominum est deprecatus; obsecro immensam bonitatem tuam bone JESU, ut me è medio iniquitatis huius eripias, & in die Judicij purum & immaculatum me tibi exhibeas. Scio enim æquissime Judex in meum redundare caput, quidquid à meis delinquitur, & si quid à me dissimulatum fuerit, te id severè vindicaturum. Et accidit ut in dissidio cum urbe monasterienſi quidam ex ministris eius multa extra urbem pecora abigeret, & stante in porta Comite cum præda gloriabundus adventaret. Sed vir pius animo commotus ad famulos conversus: Ite,

Sur. in vita. To. 7. die 13. Ian.

ait, ad nefarium raptorem, & dicite ne unquam in meum conspectum veniat, donec satisfaciat ijs quos præter jus & fas læsit. Etsi enim cives monasterienses nobis in præsens infesti sint, non debuit tamen temerarius ille homines ruricolas & innocentes sub nostri nominis prætextu vexare. Territus ille quæ abstulerat anxiè REDDIDIT. O si talem nostri militum Tribuni & Colonelli disciplinam servarent cum suis: si Judices quando videt factam innocentibus injuriam, severè castigarent reos! non ita dominaretur in Provincijs, in urbibus MEUM & TUUM, facilè redderent rationem Deo & Cæsari. Si omnes Judices & Magistratus agerent quod Alphonsus Aragonius, remaneret *Cuique suum*, Alphonso Regi Aragoniæ questus est aliquando homo villanus contra nobilem militem Gallæciæ à quo per vim sua fuerat exutus hæreditate. Rex delatorem ad loci Judicem remisit, qui quod muneris sui erat audivit partes, definivit causam, pronuntiavit contra militem. At ille suæ potentiæ fidens risit sententiam Judicis. Iterum ergò villanus Regem adijt petens Justitiam. Nihil super hoc moratus Alphonsus equum conscendit Toleto Gallæciam celer properavit: accepta informatione Judicis Nobilem acciri jussit, & crimen confessum ante portam propriæ Nobilis domus suspendi jussit. Addit Historicus: *Tantus invasit terror omnes magnates ex hoc facto, videntes zelum & animositatem Regis in justitia facienda:* ut non facilè amplius aliena bona quisquam præsumeret rapere. Proinde repeto ad omnes, qui per fas & nefas congerunt MEUM & TUUM, qui suis non contenti appetunt aliena: REDDITE Cæsari, REDDITE proximo *Cuiq; suum.*

Luc. Tuden. in Chron.

Ut

Ut possitis etiam de conscientijs vestris REDDERE quæ sunt Dei Deo.

DISCURSUS XXV.

Dominica XXIII. post Pentecosten.

Musica ad Tactum.

THEMA.

Domine filia mea modo defuncta est, sed veni impone manum tuam super eam, & vivet. *Matth. 9.*

SYNOPSIS.

I. Maxima fuit apud veteres Musicæ æstimatio, & non censebatur eruditus, qui eam ignoraret. Mundus totus putatus est constare ex concētu. Ad omnes animorum motus excitandos idoneam esse probat experientia. Ideo adhibetur in Ecclesijs, & quidem ad tactum.

II. Hanc docet Deus dum nos tangit sicut hodiernum Archisynagogum adversitate & tribulatione, ut solvamus linguam nostram velut Citharam in orationes, ut nihil opus sit Orpheo vel Amphione.

III. Expertus id David qui in prosperis non ita canebat sicut in adversis, sed debent voces concordare cum opere.

IV. Vulgo dicitur, qui nescit orare vadat ad mare. Nautæ ludunt cum serenum est, orant cùm turbatur cœlum, & canunt Deo.

V. Maximè verò necessaria nobis est hæc Musica in tentatione dœmonis: unde Job ad tactum *tribulationis cecinit.*

VI. Tactu Citharæ ferunt dœmones pelli ab obsessis. David certè sic repulit à saule. Chorda ex pelle ovina seipsis so-

nant

nant cum prope sunt chordæ ê pelle lupina, sic orandum nobis cum tentat dœmon.

VII. Ita fecit Iosaphat Rex â tentatione dœmonis impugnatus: ita justi in Eremo & alij, quia psalmus & lyra sunt arma contra dœmonem.

VIII. Intendendæ sunt autem chordæ per mortificationem & alia bona opera, usu talis Musicæ deponitur feritas animorum, uti deposuerunt Cynitenses. Si David cantasset psalmos quando prospexit ê solario, non fuisset factus adulter & homicida.

IX. Rarus est qui divina Musica repente ê bellua & Æthiope evadat candidus homo sicut nobilis quem vidit S. Paulus simplex, quem Deus ad Tactum inspirationis & cantus in Ecclesia edocuit Musicam.

X. Deus etiam profitetur Musicam, concertandum est nobis cum illo: saltem tunc quando nobis dat Tactum *per Concionatores, per exempla, per internas inspirationes, per adversitates sicut hodierno Archisynagogo.*

Domine filia mea modo defuncta est: sed veni impone manum tuam super eam & vivet. *Matth. 9.*

I.

EA fuit apud veteres, potissimum verò Græcos Musicæ æstimatio, ut sine ea nec celebrarent convivia, nec funera suorum prosequerentur, nec eruditos censerent qui hanc ignorarent. *Summam eruditionem* (inquit Cicero) *Græci sitam censebant in nervorum, vocumque cantibus. Igitur & Epaminondas, princeps meo judicio Græciæ, fidibus præclarè cecinisse dicitur: Themistoclésque aliquot ante annis, cum in epulis recusasset lyram habitus est indoctior.* Lycurgus tametsi severissimas leges suis Lacædæmonijs condiderit, Musi-

Cic. 1. Tusc. qq.

cam

cam tamen est amplexatus. Pythagoras & sequaces: mundum ipsum non citra Musicas rationes concinnatum coaptatúmque argumentorum subtilitate ostendere sunt conati. Et Plato dicebat: *Mundum Deus tanquam Citharam concinnavit.* Ad omnes animorum motus esse accommodam convinbit experientia. Nam & milites cantu animantur ad prælia, & nautæ celeusmate delectantur, & viatores, quique manus laboribus applicant, molestias resoluta in cantum voce discutiunt, & nutrices infantibus cantu somnos conciliant, fletúmque arcent. Timotheus tibicen cantu impulit quo voluit Alexandrum Magnum, ut subinde dum mensæ accumberet, audito tibicine velut furens & in rabiem actus ad arma prosiliret. Cur & in veteri testamento in sacris adhibita sint instrumenta Musica & cantus vocalis, & hodie in Catholicis Ecclesijs usurpetur, non invenio causam aliam, nisi ut animi ad devotionem impellantur, & animentur ad laudem Dei: propterea etiam sancti in cœlo dicuntur canere ut in Apocalypsi meminit Joannes, quia occupatio illorum est laudem & gratiarum actionem referre Deo. Hinc David toties hortatur: *Cantate Deo, Cantate Domino omnis terra: Cantate, & exultate, & psallite Domino in Cithara & voce psalmi.* Porrò quia instrumenta non sonant sine TACTU, nequè Musica sive instrumentalis sive vocalis concinna esse potest nisi AD TACTUM: docet nos hodie Deus gemino exemplo in prælecto Evangelio quomodo AD TACTUM canere debeamus: quo sensu id accipiendum, ex præsenti discursu intelligetis si attentas aures præbueritis.

Plato. in Tim.

Alex. ab Alex. Gen. dier. lib. 4. c. 2.

II. Digna & consideratione conversio hodi-

erni Archisynagogi non solùm quòd cùm eo tempore Christus, Pharisæis, scribis & Sacerdotibus odio & contemptui haberetur, hic tamen accedens adoraverit, verum etiam quòd nos doceat quid nobis agendum sit in tribulatione. Ægrotat ad mortem filia, desperatur â Medicis unica hæres, solatium patris : quid agat Pater ? quòd illi apud Psalmistam. *Cum occideret eos, quærebant eum, & revertebantur, & diluculo veniebant ad eum.* Nisi filia infirmata fuisset, & tanto infortunio afflicta Domus fortè Archisynagogus nec cogitasset accedere Christum. Percussus gravi malo, *accessit & advocabat eum*, & solvit insuper linguam in voces velut cantum quendam Musicum, quo aures benignissimi Domini demulceret : *Domine filia mea modo defuncta est, sed veni impone manum tuam, & vivet.* Unde hæ voces ? unde hoc melos tam insolitum Sacerdoti & Synagogæ Principi ? *Filia defuncta est.* Linguam adhibet loco Citharæ, quod Libanius ad Elpidium scribens aiebat : *Nequè enim aut Arsacidis sagittam tibi exquirendam putes aut Orphei CITHARAM. Lingua CITHARÆ loco tibi est.* Tribulatio & afflictio cum hominem TANGIT, fit homo MUSICUS & AD TACTUM canit. Pulchrè Sidonius Apollinaris ostendens quales esse debeant animæ justorum cùm in miserias, in tentationes, in adversitates inciderint : *Cantuum* (inquit) *similes fuerint olorinorum, quorum modulatior est clangor in pœnis : similes etiam chordæ Lyricæ, violentius tensæ quæ quo plus torta plus MUSICA est.* Nihil opus est inquirere quis sit inventor MUSICÆ, num Mercurius, qui testudinem putrefactam inveniens cuius nervi sicuti & pulsati sonum ediderunt, sumptâ similitudine

Psal. 77.

Liban. Ep. ad Elpid.

Sidon. lib. 8. Epist. 9.

dine ligneam ipsè sibi lyram confecit: num Orpheus, vel Amphion, quorum hic saxa, ille fera animalia canendo ad se traxit: melioris MUSICÆ inventrix est tribulatio.

III. Expertus hoc David multoties fatetur se factum MUSICUM per tribulationes. *Ad Dominum cum tribularer clamavi & exaudivit me.* Et rursum: *In die tribulationis meæ Deum exquisivi manibus meis.* Non dicit in prosperitate, & delitijs, quia istæ mentes obcæcant, inducunt oblivionem Dei, sed cum Deus TANGIT, tunc aperiuntur oculi, tunc accurrimus, simus vocales & MUSICI, Deum quærimus & invocamus. Augustinus in hunc locum: *Nunquid dicit David in die delitiarum mearum Deum exquisivi? fortè cum habet delitias non quærit Deum: dedit illi tribulationem, statim quæsivit eum.* Sed cur dicit Psaltes *exquisivi manibus meis*: an fortè innuit se manibus suis Psalmos cantasse ad CITHARAM, neque hoc esset absque mysterio: quia Deus quærendus est non tantùm voce sed & opere. Qua de re S. Bruno Astensis in hunc locum. *Plus est manibus Dominum quærere, quàm voce. Illi manibus Dominum quærunt, qui benè operando ad eum venire contendunt.* Eodem collimant, illa quæ ait: Augustinus. *Mores volo non voces, lauda vivendo non sonando sed consonando.* Quasi diceret: talem MUSICAM vult Deus, in qua opera voci concordent, & consonent. Hinc Archisynagogus cantaturus suave melos orationis, adiunxit opera: *accessit, & adorabat eum.* Nullum suavius plectum, nullæ chordæ sonantiores, quàm quæ iungunt opera verbis. Unde hortatur S. Ambrosius: *Sume & tu CITHARAM,*

Psal. 119. Psal. 76.

S. Aug. lib. de vera innoc. c. 102.

S. Bruno Ast. in Ps. 76.

S. Aug. ser. 115. de divers.

S. Ambr. in Luc. c. 7.

& pulsata spiritus plectro interiorum chorda venarum, boni operis sonum reddat.

IV. Vulgari proverbio iactari solet: *qui nescit orare, vadat ad mare.* Hoc inde ortum habet, quia nautæ cum serenum est, cum ventus propitius, hilares & læti iocantur, & rident: cum verò contrarius ventus eos adflat, cum tempestas insurgit, cum mare fluctûs adversus navem conglomerat, & minatur eam evertere; confugiunt ad preces, recordantur Dei opem illius implorant, tribulatio facit illos MUSICOS. Hugo Cardinalis ad illa supra allegata verba Psalmistæ: *Cum occideret eos quærebant eum: faciebant*, inquit, *sicut nautæ, qui cum serenum est tempus, vacant lusibus: cum ingruit tempestas, invocant Deum: sic homo ferè quilibet dum est in prosperitate nullum bonum facit, dum est in infirmitate, promittit quidquid potest. Sic clamabat David: salvum me fac Deus quoniam intraverunt aquæ usque ad animam meam, & tempestas demersit me.* Multis necessaria est tribulatio, alioqui non cogitarent unquam de emendatione vitæ, de quibus aiebat David: *Multiplicatæ sunt infirmitates eorum, postea acceleraverunt.* Non antequam infirmarentur, sed *postea*, compulsi angustijs. Unde D. Thomas ad hunc sensum. *Post tribulationem homo currit ad Deum.* Quod & Oseas aiebat: *In tribulatione sua mane consurgent ad me; venite revertamur ad Dominum.* Utilis est infirmitas, utilis & multis necessaria tribulatio, ut revertantur ad Dominum, AD TACTUM canant.

Hugo Card. in Psal. 77.

Psal. 68.

Psal. 15.

D. Tho. in Psal.

Oseæ. 6.

V. Nusquam verò magis necessarius nobis hic cantus hæc MUSICA est, quàm cum Deus nos permittit tentari, ne succumbentes erumpamus in can-

cantum dissonum, & absonum, qualem tentator desiderat. Patientiæ & solidæ virtutis typus Job, licet bonis affluueret, licet in prosperitate ageret, non cessabat tamen suave melos Deo concinere: *consurgensquè diluculo offerebat holocausta.* Speravit sathan tentatjone & tribulatione impellendum ad suum tonum, ad blasphemiam, quemadmodum Timotheus Alexandrum ad arma, ad furorem; unde aiebat ad Dominum: *Extende paululum manum tuam, & TANGE cuncta quæ possidet, nisi in faciem benedixerit tibi.* Erras sathan, qui putas Jobum assuetum Deo canere sine TACTU, ignarum fore MUSICÆ AD TACTUM. Nam si Deus extendit manum suam super Job, errare non poterit. *Extendisti manum tuam, & salvum me fecit dextera tua.* Inquit Psaltes. An fortè cùm adstes inter filios Dei, factus es Propheta, sicut Saul inter Prophetas. *Nisi in faciem benedixerit tibi.* Inquit: & omninò benedicet, non uti tu speras maledicet: Ecce enim jam afflictum & percussum, spoliatum omnibus fortunis, orbatum liberis, ulceribus plenum vide & audi: *Manus Domini TETIGIT me.* Et tamen: *sicut Domino placuit ita factum est, sit nomen Domini benedictum.* Et rursum: *Ipse scit viam meam, & probavit me quasi aurum, quod per ignem transit. Vestigia eius secutus est pes meus; viam eius custodivi, & non declinavi ex ea.* O dulce melos! O MUSICAM sine errore! quod ponderans S. Chrysostomus de Jobo aiebat: *Merces calamitatum adoratio: pulsatus ærumnis benedicit, oppressus gratias agit.* Dum nos Deus *pulsat ærumnis*, quasi chordas ferit, ut suavem melodiam & concentum efficiat: TANGIT, ut resonet CITHARA, qua dœmon repellatur.

Job. 1.

Ps. 137.

Iob. 19. v. 21.
Iob. 1.
Iob. 23.

S. Chrysost. in Psal. 148.

VI. Teste Hugone Cardinale *refert Boëtius*

Hugo Card. in lib. 1. Reg. c. 16.

Philosophum quendam TACTU CITHARÆ dæmonium ab obsesso corpore repulisse. Verius est quod habetur ex sacris literis, quod David pulsando CITHARAM, abegerit à Saule spiritum malum. *Quandocunquè spiritus Dei malus arripiebat Saul tollebat David CITHARAM, & percutiebat manu sua, & refocillabatur Saul.* Quæ ad moralem sensum accommodans Hugo Card. apponit *CITHARAM TANGERE est carnem mortificare, & orare. Et hæc duo cogunt diabolum exire.* Si proinde tentator accedat, tibiquè immittat cogitationes ambitiosas, qui est spiritus malus, præcinens *Fa,mi,Re.* Responde cum Michaële: *Quis ut Deus?* si immittat cogitationes invidiæ & avaritiæ, ut persuadeat corradere quatenus solus omnia habeas, nulli alteri quidquam favens præcinendo *sol fa mi* responde: *Quid prodest homini si universum mundum lucretur, animæ verò suæ detrimentum patiatur?* Erit hæc gratiosissima Deo MUSICA, & recedet à te spiritus malus, qui per CITHARAM resonantem divinas laudes, & AD TACTUM divinæ voluntatis concordatam in fugam agitur. Tradunt rerum naturalium scrutatores quòd si chordæ ex pelle ovina attractæ in CITHARA suspendantur prope alias chordas ex pelle lupina confectas, seipsis nullo tangente ovinæ sonum edant, quasi naturalem ovis cum lupo antipathiam ostenderent. Idem evenit justis: ut primum advertunt lupi infernalis per tentationes accessum; illico sonant, & conversi ad orationem suam contra suggestiones malas protestantur anthipatiam.

1. Reg. 16.

S. Io. Damasc. in vitæ, 30.

VII. Josaphat adolescens Avennir Regis Indiæ filius, à sancto Eremita Barlaam conversus, sed in medio Idololatrarum versatus multas sustinuit ten-

tentationes & â parente, & â domesticis, & ab ipso dœmone quem magus submiserat, ita ut periculum consensus metueret : nullum verò efficacius remedium invenit resistendi, quàm orationem, qua veluti MUSICO concentu dœmonem repulit. Orabat autem : *Domine Deus omnipotens qui solus potens es, & misericors : Domine inquam spes desperatorum & carentium adjutorio, mei quæso servi tui inutilis in præsentia recordare, & benigno ac propitio vultu me respice, nec me in hostium meorum manum incidere permittas. Non supergaudeant mihi, qui oderunt me iniquè : neq; me in iniquitatibus corrumpi sinas, corpusquè meum quod tibi castum exhibere promitto, probro & contumelia affici. Te enim concupisco, te adoro Patrem, & Filium, & spiritum sanctum in secula. Amen.* Vix dixerat Amen cum fugit tentator, dissipatæ nebulæ cogitationum, & supervenit divina consolatio, uti de eo testatur S. Joannes Damascenus. Eadem arte canendo lingua usi pro CITHARA fugarunt tentationes veteres Eremi inquilini S. Antonius , S. Abramius, Sara Abbatissa Thebaidis, aliique conplures. Bellè ait de cantu Ecclesiastico & Psalmodijs S. Justinus Martyr : *Excitat hæc CANTIO cum voluptate quadam animum : & flagrans ad eius quod carmine celebratur desiderium : affectiones & concupiscentias carnis sedat : cogitationes malas inimicorum, quos cernere non est, suggestione oborientes amolitur.* Hæc Justinus. Atvero D. Basilius per hunc cantum & MUSICAM Deo gratam quæ est oratio non solùm dœmonem tentatorem fugari, sed & nobile trophæum erigi affirmat. Loquens enim de Citharœdo David, sic ait : *Psalmus & Lyra, & gratia arma sunt in dœmonem. Loquebatur tantum & hostis vinceba-*

S. Iust. q. 107.

S. Basil. Seleuc. orat. 1.

batur, & lyræ melos veluti telum jaciebatur in dœmonem. Quis audivit Trophæum cantibus excitatum? Sanè trophæum mirabile, sed mirabilior eius erectio.

VIII. Porrò Isaias Propheta hortatur etiam impios & qui per peccatum recesserunt â Deo, ut hac MUSICA utantur, & redeant cum Deo in gratiam: *sume tibi CITHARAM, circui civitatem meretrix oblivioni tradita: benè canta, frequenta Canticum, ut memoria tui sit.* Per meretricem oblivioni traditam intelligunt SS. Patres animam quæ per peccatum Deum deseruit, facta amatrix mundi & concupiscentiarum: suadet igitur Propheta, ut sumat CITHARAM, ideſt incumbat sedulò orationi, quatenus in memoriam Dei veri amatoris redire possit. Exigit verò Hugo Cardinalis in hunc locum conjunctam orationi mortificationem, aliarúmque nexum virtutum. Ait quippe: *sume tibi CITHARAM habentem chordas benè tensas, & benè siccas, ideſt carnis mortificationem cum exercitio virtutum, ut omnes afflictiones consonent in laudem Dei. Circumi civitatem Ecclesiæ per orationem & peregrinationem. Benè cane laudes Dei corde, ore, opere. Frequenta canticum orationis, confessionis, & laudis.* De Cynitensibus indigenis Arcadiæ refert Polybius, quòd quamdiu MUSICÆ fuerunt amantes, mansueti & humani manserint: hac verò relicta penitus efferati & multis sceleribus immersi. *Cynitenses cum interjecto tempore hæc spernere cœpissent, ad cupiditatem ambitionémque conversi, in tantam brevi tempore feritatem devenere, ut in nulla Græciæ civitate maiora scelera committerentur.* Suadet postmodum ut possint humanitatem deperditam recuperare: *MUSICAM amplectantur, qua relicta in eam feritatem*

Isai. 23.

Hugo Card. in Isai.

Polyb. lib. 9.

tem devenere. O quàm multis hoc documentum necessarium est, qui vitijs immersi possunt dicere cum Davide: *Intraverunt aquæ usque ad animam meam. Infixus sum in limo profundi:* hi proinde *MUSICAM amplectantur,* repetant pristinum orationis fervorem: canant, frequentent canticum. *Multi* (inquit S. Augustinus) *in novitate conversionis suæ ferventer orant: postea languidè, postea frigidè, postea negligenter, quasi securi sint. Vigilat hostis: dormis tu.* Si David quando conscendit solarium domus, accepisset CITHARAM & Psalmos ceciniſſet Domino, pro eo quod otiosè deambulans cœpit prospicere, non incurrisset adulterium: si Apostoli in monte oliveti à Christo moniti: *Vigilate, & orate,* paruissent, nec somno se obrui fuissent passi, perstitissent postea fortes in tentatione nec deseruissent suum Dominum. *Vigilat hostis, dormis tu?* sed fortassè TACTUM desideras? solet Deus varijs modis peccatores TANGERE, sed illi non semper TACTUM recipiunt, ut canant AD TACTUM internæ inspirationis, proximorum exempla. Concionatorum doctrina TACTUS sunt, sed hos sæpè negligimus, & non canimus ut optaret Deus.

Psal. 68.

S. Aug. in Ps. 65.

IX. Inter raros ille computandus est, de quo nuperus author ex antiquioribus miram refert conversionem factam occasione publicè indictæ orationis. S. Antonius Anachoreta discipulum habuit Paulum simplicem, qui per assiduas orationes, vigilias & corporis asperitates usquè eo profecerat, ut gratiam fuerit consecutus à Deo penetrandi hominum conscientias, & videndi qualis quisquè esset coram Deo. Hic cùm esset indicta publica in Ecclesia comprecatio sedit ad limen tem-

Gen. Steng. de Iudic. To. 3. c. 32. Vitæ PP. parte. 1.

Car. Sengel. in stemmate Chri. p. 2.

pli singulos ingredientes contemplatus: plerósque vidit vultu radiante, alios plus aliòs minus prout scilicet vel Deo chari vel â noxis immunes, & parati ad orationem veniebant. Inter cœteros ingressus est vir nobilis splendidè vestitus, cui cœteri de via cedebant, deponebant pileos, flectebant genua. At Paulus longè alium videbat, quàm vulgus externa intuens. Nam illi apparuit vultu niger & squallidus instar Æthiopis. Circa illum fremebant catervæ dœmonum, quæ vinctum illum catenis tenebant, & unus cœteris immanior capistro per nares traiecto frænabat: Comitabatur etiam Angelus custos, sed â longe tristis, & decussatis in crucis formam brachijs, oculis in cœlum erectis. Postquam hæc Paulus simplex vidit, lamentabili eiulatu cœpit lacrymari & pectus tundere. Et quia nota erat omnibus eius sanctitas, circumsteterunt eum mortalium plurimi causam tanti luctus scire cupientes: metuebant enim ne quid vidisset, quod in omnibus templum ingredientibus reprehensione dignum foret, orationésque ingratas Deo efficeret; idquè tanto magis suspicabantur, quòd ipse in limine permanens nollet ingredi Ecclesiam. Sed jussi illi cum cœteris intrare ac Missæ interesse, nullum tunc ab eo obtinuerunt responsum. Perseverante interim Paulo in lacrymis, & finitis divinis officijs, denuo singulos exeuntes vir sanctus contemplatus, & illum quoq; antea visum, quem vix agnovit, repentè jam alium factum. Non enim jam Æthiops videbatur, sed candidus & luce circumfusus. Angelus lateri comes proximè incedebat: dœmones frementes procul inde remoti. Paulus simplex conspecta tam subita viri mutatione, præ gaudio exilijt,

in

in divinas laudes effusus exclamare cœpit: *O ineffabilem Dei bonitatem & misericordiam!* stitit hæc exclamatio totam exeuntium multitudinem, quæ & Paulum currentem ad Ecclesiam rursùm secuta est. Tum ille supremo altaris gradu conscenso in hunc modum loqui cœpit: *Venite, & videte opera Domini, quàm mirabilia & terribilia sint, venite & videte illum qui vult omnes homines salvos fieri, & venire ad agnitionem veritatis. Venite adoremus & procidamus ante Deum, & dicamus quoniam potens est peccata dimittere.* Ingens ad hoc exordium auditorum attentio. Tum ille ordine recensuit quid sibi Deus in ingressu & egressu Ecclesiæ de illis revelaverit. Et digito monstrans virum repente mutatum obtestatus est, ut ad Dei gloriam, & populi utilitatem causam tantæ mutationis manifestaret. Et ille partim oratione Pauli, partim interno spiritus impulsu commotus in has voces erupit: *Heu miserrimus ego sum peccator! & diu prô dolor in peccatis hæsi. Vixi hactenus in luxuria, de impuris rebus audire MUSICA mea fuit, de spurcitijs loqui HYMNI mei: seduci & seducere mihi perinde fuit: quasi equus ad omnes fœminas adhinniebam, nequè secus ad templum ipsum festinavi, ac si fræno ductus ab insidente calcaribus urgerer. Nequè mens mea fuit in templo orare, more cœterorum: sed illuc properavi non secus ac ad locum chorearum, ut puellarum & reliquarum fœminarum formas & vultus contemplarer. Et talis fui etiam hodie, quando hoc templum subivi. Sed ô Dei infinitam bonitatem! talis ê templo non exivi. Qui enim fulmine, & morte, & igne æterno dignus eram, ecce audivi CANTARI verba Isaiæ Prophetæ, imò ipsius Dei: Lavamini, mundi estote, auferte malum cogitationum vestrarum ab*

oculis meis: quiescite agere perverse: discite benefacere: quærite judicium; subvenite oppresso; judicate pupillo, defendite viduam. Et venite & arguite me dicit Dominus: si fuerint peccata vestra ut coccinum, quasi nix dealbabuntur. &c. Hac voce ego impurissimus mortalium ita perculsus sum, ut magno cum animi mei dolore ac pœnitentia ad Deum tacitus clamaverim: Tu es Deus, qui in terram venisti ad liberandos peccatores: & qui hoc quoq; quod nunc CANTATUM est per Prophetam tuum promisisti: imple igitur nunc opere in me gratia tua, indignissimo peccatore. Ex hoc enim temporis momento promitto voveóque tibi, me mala illa non amplius patraturum, quibus ex animi mei sententia renuntio, tibi mundo corde & corpore serviturus. Hoc igitur die, atquè hac hora ô mi DEUS susscipe petitionem PRECESque meas. Tali animo propositóque vitæ meæ emendandæ ê templo exivi. Hæc ubi dixit unanimiter â populo acclamatum est: *O Deus quàm magnificata sunt opera tua. Omnia in bonitate fecisti. Misericordia tua plena est terra.* Quis hic non agnoscat suavem MUSICAM AD TACTUM. Orationem brevem ad Deum cor TANGENTEM cantu Ecclesiastico; qualem nobis quotidie licet audire in templis? sed non curamus. Non resonant CITHARÆ nostræ: qua de causa? sunt remissæ, non sunt intensæ; non intendimus chordas intellectus & voluntatis. Chordæ quæ tensæ non sunt. Frustra TANGUNTUR. Ita malumus esse in conspectu Dei Æthiopes quàm Nazaræi. Ingredimur templa, movemus labia, sed cogitationibus discursamus per objecta varia: *sicut vox sine modulatione, est quasi vox porcorum, ita oratio sine devotione, est quasi mugitus boum.* Inquit Isidorus.

Isido. de summo bono. lib. 3. cap. 8.

X. Si

X. Si non sponte nostra propensi sumus ad ORATIONEM, quæ coram Deo est gratissima MUSICA, saltem tunc caneremus quando nobis TACTUM dat per infirmitatem, per infortunia, per adversitates, per diversa pericula, per aliorum exempla, per inspirationes internas, per concionatorum monita &c. ô quàm ordinatus esset concentus omnium virtutum in anima nostra, quàm Deo grati MUSICI sensim evaderemus & cum ipso CONCERTAREMUS, nos agendo gratias ille tribuendo, nos orando, ille benè faciendo. Nam & Deus se Musicum profitetur apud Isaiam. *Venter meus ad Moab quasi CITHARA sonabit.* Ad quæ Hugo Cardin. *Venter meus, id est cor meum compatiens, sonabit consolando CITHARA enim suo sonitu mentes audientium lætas facit.* Sic hodie concertavit cum Archisynagogo qui pro filia sua mortua flebili voce canebat: *Domine filia mea modo defuncta est, sed veni impone manum tuam super eam & vivet.* Quid ad hæc Christus, statim se accinxit, & solatus est Archisynagogum curando Hæmorrhoissam, ex cuius curatione spem haurire potuit, etiam cum filia sua futurum miraculum. Et cùm veniisset ad domum, dixit: *Non est mortua puella, sed dormit.* O dulce melos in corde parentis iam iam recepturi filiam. Nos quoque singuli filiam habemus animam nostram, quæ sæpius obdormivit per peccatum. Canamus ergo *Domine filia mea*, anima mea, nudius tertius, heri, hodie, *modo defuncta est*, sed veni *impone manum tuam* feri & TANGE cor meum ad pœnitentiam, ut resurgat quæ fuit mortua, ut deinceps tanto alacrius tibi AD TACTUM canat, inspirationes tuas admittat, & ijs obtemperet, tibique

Isai. 16. Hugo Card. in Isai.

que ſuavem MUSICAM efficiat, eámque continuet uſque dum ad chorum, & conſortium beatorum admiſſa cum illis tibi accinat glorioſum triſagium. Hæc AA. mei vobis hodie dicta ſint, & opto ut ſerviant AD TACTUM: neque aliud adjicio quàm verba Apoſtoli. *Verbum Chriſti habitet in vobis abundanter in omni ſapientia, docentes & commonentes vosmetipſos Pſalmis, hymnis & canticis ſpiritualibus, in gratia CANENTES in cordibus veſtris Deo.*

Coloſſ. 3. v. 16.

DISCURSUS XXVI.

Dominica XXIV. poſt Pentecoſten.

Paroxyſmus Salutaris.

THEMA.

Orate, ne fiat fuga veſtra in hyeme, vel Sabbatho. *Matth. 24.*

SYNOPSIS.

I. Sabbatho fugere eſt ſine operibus bonis in ſecuritate noxia evocari ad tribunal, cuius recordatione omnes deberent contremiſcere, ſalutari quodam Paroxyſmo, non lethali.

II. Mala conſcientia inducit multis uti Flacco paroxyſmum & metum ceu febrem continuam, ſed in ſolo metu hærent, nec quid porrò agendum ſit cogitant.

III. Horum paroxyſmus lethalis eſt & malus, quia medici docent quando febricitantium corpus non minuitur eſſe indicium longi aut lethalis morbi. Minuenda vitia cum timemus judicium, e-

vac-

vacuanda conscientia ut sit Paroxysmus salutaris.

IV. Sed obesi ob humorum crassitiem & male discurrunt, & ad labores inepti sunt, sic carnales homines ad pœnitentiam, cùm interim probi se extenuent sicut aranea.

V. Pinguis minervæ sunt stupidi, incrassati recalcitrant, unde incurrunt paroxysmum lethalem sicut Balthasar videns judicium exercitum in patrem nihil cogitavit de evacuatione malitiæ, unde etiam sicut vixit perijt.

VI. Agnus quocunque pabulo refectus, si propè lupum videat macrescit; & nobis propè est judicium, prope infernalis lupus, neque tamen â desiderijs carnalibus â vitijs extenuamur. In cura morborum prima est evacuatio.

VII. Macarius Abbas nunquam pinguescere potuit, quia semper cogitabat diem ultimum, idem in nobis operari deberet timor Dei si non filialis, saltem servilis, qui extenuaret animam evacuando vitia.

VIII. Beatus censendus est qui timet Dominum, & mandatis eius obtemperat. Verus enim timor conjunctus est cum operibus bonis.

IX. Et hic evacuavit urbes implevit eremos, implet adhuc monasteria quo impulsi multi descendunt in infernum viventes ne descendant morientes, ut Arsenius, Elias Abbas, & alij.

X. Si tales timuerunt ultimum diem viri sancti, quid nos decet plenos vitijs? si stellæ cadunt de cœlo, quia non timuerunt perseveranter, quid nobis metuendum, qui modicè timemus aut nihil.

XI. Summa nostræ felicitatis in hoc sita est Deum timere & mandata eius observare, & hæc est hominis definitio nova apud sapientem.

Orate, ne fiat fuga vestra in hyeme, vel Sabbatho. *Matth. 24.*

I.

SAbbathum postrema hebdomadæ dies est sicut hyems postrema pars Anni. Sabbatho requiescimus â laboribus, & velut coronidem imponimus curis ac solicitudinibus per hebdomadam exantlatis. Monet Christus: *Orate*

ne

ne fiat fuga vestra in hyeme vel Sabbatho. Quæ fuga? quali Sabbatho? Theophylactus in hunc locum: *Sic intelligito, quòd oporteat precari ne fiat fuga nostra ex hac vita, hoc est mors in Sabbatho, otiosis nobis à bonis operibus:* Eodem sensu S. Anselmus: *In Sabbatho fugit qui otiosus in divino opere torpescit.* Quin & S. Athanasius: *Vocat Sabbathum securitatem: dicit ergo: væ animæ in peccati securitate vel socordia constitutæ.* Sed quomodo in securitate possit constitui peccatrix anima, si ea audiat & intelligat, quæ in hodierno Evangelio Christus futura prædicit? Quis non cohorrescat ad tam mirandam naturæ totius confusionem? *Erit*, inquit, *tunc tribulatio magna, qualis non fuit ab initio mundi, usque modo, neque fiet. Sicut fulgur exit ab oriente, & paret usque in occidentem, ita erit adventus filij hominis. Sol obscurabitur & luna non dabit lumen suum, & stellæ cadent de cœlo. &c.* Heu me! quàm horrendum chaos totius universi! Anne possit excogitari maior confusio, terribilior tribulatio, quàm fuit temporibus Noë, quando ruptæ sunt cataractæ cœli, & apertæ abyssi, totúmque genus humanum in aquis suffocatum interijt? Ergone aliquid horribilius decrevit Deus adversum peccatores quàm universale diluvium? Erit. *erit tribulatio magna qualis non fuit ab initio mundi usquè modo, neque fiet.* Nemo est qui hæc audiens & credens non perhorrescat, & vel solo concutiatur auditu: ut Oseas prædicebat: *Quasi volucres cœli detraham eos: cædam eos secundum auditionem cœtus eorum:* quæ postrema sic legit Theophylactus: *Castigabo eos in auditione tribulationis ipsorum.* Quæ licet de supremo mundi die & adventu Judicis cælestis intelligenda sint, eóque pertineant,

Theophyl. S. Anselm. ap. Mansi.

S. Athan. q. 83.

Oseæ. 7.

neant, quando, ut ait S. Hieronymus : *Tantus terror erit, ut omnes per circuitum nationes, & animo & corpore perhorrescant, imò crucientur :* Nihilominus, quæ de futuro prænuntiantur, in præsenti metuenda sunt, & ideo à Christo prædicta sunt, ut caveamus *ne fuga nostra fiat in hyeme vel Sabbatho*, quando jam tempus non erit fugiendi à ventura ira, *videte ne tunc quæratis peccata fugere, quando jam non licet ambulare* ait Cæsarius Arelatensis. Unde qui nunc ad ista cohorrescit, & veluti quadam salutari febri & PAROXYSMO corripitur, levius sentiet quando aderit suprema dies, securus à periculo. Omnes (nihil dubito de Christianis) omnes timemus ultimum mundi diem, sed non omnes timemus ad salutem, & similes sumus febricitantibus quorum alijs PAROXYSMI SALUTARES sunt, alijs verò lethales. Ut ergo dignoscamus quis sit PAROXYSMUS SALUTARIS, quis econtra lethalis ; volo dicere, quinam salubriter extremum Judicij diem metuant : quibus verò hic metus futurus sit ad mortem serviet præsens discursus.

S. Hieron. in Joël. c. 2.

Cæsar. Arelat. hom. 42.

II. Flacci infensissimi quondam Judæorum hostis, postquam in exilium actus fuit tremendum ex mala conscientia supplicium expressurus Philo Hebræus, ita eum secum ratiocinantem inducit : *Horum facinorum pœnæ me manent, sat scio : & diræ jam stant tanquam in carceribus, ut obice rupto properent in meam perniciem : imò iam in horas præmorior, multas mortes sustinens ante illam ultimam.* Et describens porrò eius statum sic pergit Philo : *Atquè ita sæpè territabatur, horrore quatiente membra omnia, animo quoquè contremiscente, anhelóque pectore. Si quem lento passu incedentem videret, suspicabatur cogitare sibi perniciem :*

Philo. ap. Baëz. To. 3. in Evang. lib 13. c. 1.

sin properantem, mox mentem subibat : at hic me persequitur, non temerè festinat, blandus insidiatur, liberè loquens contemnit. Cibus potúsque mihi præbetur tanquam mactandis pecudibus. Quousquè tandem ferreus durabo in tot casibus? Idem evenit omnibus qui reminiscuntur venturi severi Judicis, & præludiorum Judicij, quæ Christus in hodierno proponit Evangelio, præsertim quos gravat multorum peccatorum sarcina, quos in anteceſſum conscientia torquet. Sed ô nostram vel nimiam socordiam vel infelicitatem! Audimus, contremiscimus, timemus, & in solo metu hæremus, nihil de conclusione soliciti. Ex his præmissis quas Christus proponit, oporteret inferre unum salutare ERGO. Et nobis de hoc nulla cura! Quis infert: *Vigilate ERGO, quia nescitis qua hora Dominus vester venturus sit?* Quod omnes metuere debemus in ultima mundi die, singulis timendum est in ultima vitæ die. S. Gregorius agens de temporibus Antichristi, qui mira patraturus est signa, quibus etiam periclitabuntur electi: monet nos: *Pensemus ERGO quæ erit humanæ mentis illa tentatio quando pius Martyr & corpus tormentis subijciet, & tamen ante eius oculos tortor miracula faciet.* Nos verò de ultimo nostro die soliciti: Pensemus ERGO, quæ & quanta erit in ultima HORA tentatio, ut præveniamus non solùm tentationem, sed iram Judicis: cum Timore & tremore salutem operemur.

Matth. 24.

S. Greg. lib. 32. Moral. c. 12.

III. Medicorum dogma est post PAROXYSMUM febritem observandum quomodo corpus se habeat, an extenuetur, vel maneat in priore statu. Si enim permaneat, nec extenuetur, crisis est febrem fore longam vel lethalem. Ita Hippo-

pocrates: *Febricitantium non omnino leviter corpus permanere, nec minui, aut etiam plus æquo colliquefieri, malum.* Videas hominem febri correptum post unum alterúmve PAROXYSMUM eodem corporis habitu, colore, robore, dices cum vulgo sanum & benè habentem, sed aliter pronuntiat Hippocrates: *Febricitantium non omninò leviter corpus permanere nec minui, MALUM.* Et quid dices de peccatore cui Deus per Evangelium, per Concionatores, per lectionem librorum, per internum conscientiæ remorsum febrem immittit, ut cohorrescat ad memoriam futuri Judicij, cogitet sibi moriendum, & fortè repente; standum ante Judicis tribunal, & exspectandam sententiam, ad hæc tamen nihil extenuari, nihil remittere de malitia, perseverare in pristino statu vitiosæ vitæ, dicésne hunc sanum, aut laborare PAROXYSMO qui salutem promittat? O quot tales reperies passim in mundo! *Jámque impios ultor ad judicium pertrahit* (inquit S. Gregorius) *& tamen ipsi ordinatione solicita rebus transeuntibus occupati nihil aliud cogitant, nisi in hoc mundo adhuc qualiter vivant. Relinquendo omnia, quasi possidendo disponunt: quia spes vivendi non frangitur, etiam cum vita terminatur. Jam ad judicium trahuntur per sententiam, & tamen adhuc habendis rebus inhærent per curam.* Annon isthæc magna insania est adhuc cogitare de vita, ubi iam ultima clepsydræ stilla fluit, ubi iam â longè sonare incipit tuba illa terribilis ad judicium evocans? Post deploratam salutem à Medicis, testamenta disponunt, sed addunt *si non supervixero*, nec putant se adhuc vitam relinquere cum iam relinquunt. *Spes vivendi non frangitur etiam cum vita terminatur.* Si tunc de e-

Hippocrat. lib. 2. Aphor. 28.

S. Greg. 8. Mor. cap. 7.

vacuanda conscientia, de extenuando corpore per pœnitentiam, de minuendis noxijs humoribus peccatorum cogitarent, sapientius agerent.

IV. Evenit autem istis quod Isaias dicebat, & Christus repetijt de turbis sequentibus se ad discipulos: *Adimpletur in eis Prophetia Isaiæ dicentis: Auditu audietis, & non intelligetis: & videntes videbitis & non videbitis. Incrassatum est enim cor populi huius.* Pinguis Minerva non est apta scientijs. Probro afficiebantur olim apud Gallos & Iberos obesi & pingues, velut inutiles, & Epaminondas militem portentosè obesum ab exercitu submovit, velut inhabilem ad labores militares. Apostoli vox est: *Carnalis homo non percipit ea quæ sunt spiritus Dei.* offuscatur intellectus humorum crassitudine. Hæc ad moralem sensum inflectens Origenes ait: *sicut peccatum incrassescere facit animā, ita è contrario virtus subtilem eam reddit.* Unde magna est Dei gratia si quis peccatis aggravatus sentiat & percipiat minas peccatoribus intentatas si territus metu futuri judicij minuat peccata & prava desideria: quod insinuans Psaltes canit *Propter iniquitatem corripuisti hominem, & tabescere fecisti sicut araneam animam eius.* Quasi diceret: proposuisti ei instans periculum, minatus ei es diem venturæ iræ, unde sicut aranea se cœpit exenterare & evacuare peccatis, & quodammodo tabescere, quod signum est PAROXYSMI SALUTARIS: uti advertit Origenes in hunc Psalmi locum: *Est ergo opus Dei, ut tabescere faciat & consumat omne quidquid est crassioris materiæ, quo circumdatur anima, ut extenuet & eliminet prudentiam carnis.*

V. Qui verò solùm audiunt Dei minas, & in crassati delitijs ac cogitationibus terrenis solùm ob-

Matth. 13.

Stob. serm. 3. Alex. ab Alex. lib. 2. c. 25. Plutarch. 1. Car. 2.

Orig. inf. cit.

Psal. 38.

Orig hom. 1. in Psal. 38.

obstupescunt, nihil de cura soliciti, hi velut homines pinguis minervæ ac stupidi, laborant febre lethali, & PAROXYSMO penè incurabili, ex quo in repentinum cadunt interitum. De his lamentatur Moyses in cantico : *Incrassatus est dilectus & recalcitravit : incrassatus, impinguatus, dilatatus, dereliquit Deum factorem suum.* Deut. 32. Ostenderat Deus Balthasari Regi Babyloniæ judicium quod cum patre eius Nabuchodonosore exercuerat, qualiter eiectus ab hominibus septennium exegerit inter feras fœnum ut bos comedens : vidit hæc ille & audivit & meminisse debuit, sed *Incrassatus recalcitravit,* delitijs & cupedijs nimis immersus : Dan. 5. *Fecit grande convivium. Præcepit ergo jam temulentus, ut afferrentur vasa aurea & argentea quæ asportaverat Nabuchodonosor pater eius de templo, ut biberent in eis Rex & optimates eius.* Quis Medicus huic ægroto post PAROXYSMUM non prædicat ex bona habitudine MALUM? Et ecce *aspiciebat articulos manus scribentis* MANE THECHEL PHARES. Quid dicis ad ista Daniel! quid censes de hoc ægroto, cuius quidem *facies immutata est, & compages renum eius solvebantur, & genua eius ad invicem collidebantur.* Actum est, ait Daniel : febris hæc MALUM portendit, PAROXYSMUS lethalis est. Vidit parentis fortunam, scivit judicium in illum exercitum : *Incrassatus recalcitravit* : Adhuc modicum temporis supereſt, si vel hoc fruatur, & evacuet crassos humores, extenuet se per pœnitentiam, adhuc paratus est Deus avertere MALUM. Sed non cogitat Balthasar de pœnitentia, *Incrassatus temulentus,* solùm obstupescit. Heu me! *Cor durum habebit malè in novissimo.* Eccl. 3. Prius erat necessaria evacuatio. Vidisti Balthasar quid actum fue-

rit de Patre: *Tu quoque filius eius non humiliasti cor tuum cum scires hæc omnia.* Idcircò: *MANE: numeravit Deus regnum tuum & complevit illud. THECHEL appensus es in statera & inventus es minus habens. PHARES divisum est regnum tuum, & datum est Medis & Persis.* Adhuc si vis cogita de salute, adhuc stillat clepsydra. Sed ô stupidum Regem! audit iterum lethalem esse morbum, finem adesse regni, credit Danielis interpretationi, & disponit adhuc de regno quasi victurus: *Relinquendo omnia quasi possidendo disponit.* Dum jubet prædicari de Daniele: *Quod haberet potestatem tertius in regno suo.* O stulte quo abriperis? quid distribuis officia cum tuo privaris? *hac nocte repetent animam tuam â te.* Et ecce: *Eadem nocte interfectus est Balthasar Rex Chaldæus.* Qui non statim evacuat cum febrire incipit, non potest evacuare cum vellet. Quem Deus diu exspectat, & monet aliorum exemplis, nec corrigitur, malè habet in novissimo. *Balthasar iste* (Theodoreti sunt verba) *summum patris supplicium conspicatus, nihil inde percepit utilitatis, itaquè justus judex nulla venia dignum censuit.* Perijt sicut vixit. *Febricitantium corpus permanere nec minui, MALUM.*

Theodoret.

VI. Tradunt Philosophi si agnum caveæ includas eíque apponas cibum proportionatum in quantitate etiam superfluum, & è regione eius in alia cavea lupum constituas, fore ut agnus semper magis magísque deficiat, & macrescat, idque refundunt in metum & timorem lupi sui hostis. Et quid nos agimus? habemus semper adversarium infernalem lupum, habemus ante oculos minas cœlestes, judicium quod nobis subeundum est post hanc vitam, judicium universale ad quod in die illo tremen-

men-

mendo convocabimur, & tamen adhuc volutamur in delitijs, delectamur honoribus, consenescimus in vitijs *incrassati calcitramus.* Nimirum non satis apprehendimus quid futurum sit post hanc vitam, quæ nos in futurum exspectent. Heu! *Febricitantium corpus non minui MALUM.* Prima in omnibus morbis cura est, nec aliud suadent Medici, quàm evacuatio, exinanitio, extenuatio humorum peccantium: prima nostra cura deberet esse evacuatio conscientiæ, extirpatio peccatorum & pravarum cupiditatum ab anima, & tunc licet versaremur in delitijs, divitijs, honoribus, respectando tamen novissima, & lupum infernalem, macrescceremus, extenuati & subtiliores effecti specularemur divina. *Quemadmodum* (ita loquitur Divus Antoninus) *timor naturalis materialiter consumit carnes, ita cœlestis concupiscentias, ne quis vincatur ab illis: proinde rectè rogabat Psalmista: Confige timore tuo carnes meas.*

D. Antonin. 4. p. sum. lib. 14. c. 13.

VII. Interrogatus aliquando Macarius Abbas cur ita siccus & macilentus esset cùm comederet, sicuti cum jejunaret: respondit: sicut lignum cui carbones igniti apponuntur, sensim consumitur ab igne omnem eius viriditatem & humorem absumente, sic qui mentem suam continet in timore Domini, carnem & ossa consumit. Si hoc efficit timor in carne, quanto magis id operari debet in anima. Timor si non filialis, saltem servilis, qui oritur ex pœnæ metu, sed ab hoc gradus est ad illum, discit timere Deum ut filius, qui timuit diu pœnas ut servus: utérque evacuat animam peccantibus vitiorum humoribus, felicius ille. Hoc eleganti similitudine expressit Augustinus: discri-

In vitis PP. apud eund. S. Antonium

men

men assignans inter timorem filialem & servilem. Ponit enim duas maritatas quarum una parata esset, ad committendum adulterium, sed timet mariti præsentiam, & optat eum absentem: altera casta permanere vult, & ideò timet mariti absentiam, ac vult habere semper præsentem. *Utràquè timet: vox una, diversus animus: illa timet ne veniat; ista timet ne discedat. Exhibe te talem Deo qualem vis habere uxorem. Castus timor* (seu filialis) *observat se à peccato ne deseratur, non ut puniatur.* Sed utinam vel servili timore multi percellerentur! utinam vel Judicem metuerent, quem non timent ut patrem! utinam vel bruta imitarentur quæ territa fugiunt imminens periculum. Ceruæ dum tonitru audiunt immaturum fœtum pariunt: sepia piscis cùm in periculo se videt ne capiatur atramentum effundit, ut elabatur. Homo evome atrum virus, exonera animam partu mortifero, & sis ut ille qui *concepit dolorem, & peperit iniquitatem*, id est dolendo de peccatis, effunde quidquid gravat conscientiam, recogitans quòd possit accidere ut fuga tua fiat in hyeme, & tunc fugere amplius non possis.

S. Aug. in Joan. Tract. 9.

VIII. *Beatus vir qui timet Dominum* canit Psalmista: in quæ verba Tertullianus: *O servum illum beatum, cuius emendationi Dominus instat! cui dignatur irasci, quem admonendi dissimulatione non decipit.* Sic beati possumus esse omnes, quia omnibus præponit futurum aliquando mundi excidium, futurum universale judicium, per quod nos ad emendationem invitat, nec dissimulat nos admonere per Concionatores, per inspirationes internas, per exempla proximorum timentium Deum. Verba illa Samuelis ad populum Israël: *Si timueritis Dominum &*

Psal. 111. Tertull. de patient.

1. Reg. 12.

ser-

servieritis ei combinat S. Gregorius & observat inquiens: *Plerique divinæ districtionis judicia metuunt, & tamen prava agere non desistunt. Paventi quidem corde, futura judicia cogitant, sed præsenti voluptate devicti, mala committere nequaquam vitant. Benè ergo post timorem Domini, eius servitia memorantur, quia ille solus timor probabilis est, qui dum mentem concutit, ad boni operis studium trahit.* Filius per hoc ostendit se patrem timere & amare, quando eius mandata fideliter exequitur, & ita vivit, quasi semper haberet patrem præsentem. Ex tali timore Dei ut egregiè ratiocinatur Cassiodorus, *nascitur compunctio SALUTARIS*, de compunctione cordis abrenuntiatio facultatum, ex hac humilitas, ex humilitate mortificatio: per mortificationem verò *extirpantur atquè arescunt universa vitia.*

S. Greg. in lib. Reg.

Cassiodo. de Inst. mon. c. 4.

IX. Atquè hic timor est, quem D. Gregorius *anchoram cordis*. S. Hieronymus, *virtutum custodem*: S. Chrysostomus: *expulsivum peccati*: S. Bonaventura: *Ostiarium cordis*. Sapiens Salomon *Initium sapientiæ* nominant: hic inquam Timor est qui evacuavit urbes, implevit eremos, purpuras mutavit in saccos: qui hodie replet monasteria & sacras domos, profligat vitia, serit virtutes, frænat cupiditates, proscribit risum, colligit lacrymas. Unde Climacus de quodam Monacho tradit quòd cùm videret ignem semper fleverit, memor ignis infernalis. Vitæ Patrum de quodam Abbate qui cum asperrimè viveret solitus est dicere: *Totus labor quem hic sustineo non est idoneus comparari ad unam diem tormentorum, quæ peccatoribus in futuro sæculo præparantur.* Hoc timore impulsi viri sancti juxta verba Psalmistæ *descendunt in infernum viventes, ne descendant*

S. Greg. lib. 6. Moral. c. 27. S. Hieron. Ep. ad Fabiol. S. Chrysost. hom. 15. ad popul. S. Bonav. dict. salut. c. 1. Climac. gra. 4. vitæ PP. lib. 5. c. 7.

Glossa. ad Ps. 54.

dant morientes ut addit Gloſſa. Hic timor quem oc-
cupaverit, ad vitæ finem occupet, neceſſe eſt. Ar-
ſenius poſt centum viginti annos ferè in Eremo a-
ſperrimè tranſactos, cum flendi nullum finem face-
ret interrogatus, an poſt tot lacrymarum flumina
adhuc divini Judicij rigorem metueret, dixiſſe fer-
tur: *Metuo equidem O fratres mei, nec momento ſine metu fui, ex quo hanc vitæ normam ſecutus me Deo conſecravi.* Elias Abbas de ſe fatebatur: *Tria ſunt quæ horrorem faciunt cogitanti: Egreſſus animæ ex hoc corpore, evocatio ad tribunal Dei, & proferenda in me à Judice Deo ſententia.* De quodam ſolitario in Cho-
reb refert Climacus, quòd aliquamdiù tepidè vixe-
rit, & graviſſima correptus infirmitate ſimul in ex-
taſim raptus fuerit. Reſtitutus deinde ſenſibus pe-
tijt â circumſtantibus ut diſcederent. jísque egreſ-
ſis portam cellæ muro occluſit, ubi per duodecim
annos manſit ſolo pane & aqua victitans. Tandem
iterum infirmatus portam deijci curavit. Ingreſſi
Patres ad ægrotum petierunt aliquod SALUTARE
monitum. Ille aliud nihil reſpondit, quàm (verba
ſunt Climaci) *Ignoſcite mihi nemo qui mortis & judicij memoriam verè agnoverit, peccare unquam poterit.*
S. Hilarionem poſt exactam Anachoreticam vi-
tam octoginta totis annis, adhuc timuiſſe mortem
referunt hiſtorici, ac dixiſſe *Egredere anima mea octoginta annis ſervijſti Deo, quid times?* ad cuius dictum
ſanctus etiam Joannes Eleemoſynarius ſe ſolebat
reflectere; ac dicere; *ſi is qui octoginta annis ſervivit Chriſto, & mortuos ſuſcitavit, & ſigna fecit, timuit amaram illam HORAM, quid habes tu humilis Joannes dicere aut facere?*

Vitæ PP. Ruffini. n. 163.
Apopht. PP. lib. 3.
Jo. Climac. ſcal. Parad. gradu. 6.
Ioan. Bolland. in vita ad 23. Jan.

X. Ego verò dico: ſi iſti tanti tam ſancti viri

tan-

tantoperè timuerunt supremum diem, quid nos sentire par est, qui peccatis quotidianis animam maculamus, securè vivimus quasi non morituri, indulgemus cupedijs nostris quasi nullam rationem reddituri. Nempe illi sapientissimè timuerunt, quia viderant *Stellas de cœlo cadere*, & eos qui diu sanctè vixerant in fine corrupisse. *Vidimus multos* (ait S. Augustinus) *Vidimus multos ex Patribus nostris (quod utique sine magno tremore non recolo, sine multo timore non confiteor) ascendisse primitus quodammodo usquè ad cœlos, & inter sydera nidum suum collocasse: postmodum autem cecidisse usque ad abyssos, & animas eorum in malis obstupuisse. Vidimus stellas de cœlis cecidisse ab impetu ferientis caudæ draconis.* Unde quæso tam præceps ruina? non fuit perseveranter *Timor Dei ante oculos eorum.* Dicit enim sapiens: *Beatus homo qui semper est pavidus.* Semper inquit pavidum esse oportet, qui vult beatus esse, & perseverare. Vis scire quid sit esse semper pavidum? Bernardus dicat: *Time cum arriserit gratia: Time cum abierit: Time cum denuo revertetur, & hoc est semper pavidum esse.* Qui non est semper pavidus sæpè corruit. Et si multi post magna virtutum merita collecta ruerunt, quid non debent metuere magnis peccatorum sarcinis onerati?

S. Aug. solitar. c. 29.

Prov. 28.

S. Bern. ser. 55. in Cant.

XI. Finiamus cum Salomone. Hic librum suum quem inscripsit Ecclesiasten, ita concluſit: *Faciendi plures libros nullus est finis. Finem loquendi pariter omnes audiamus. DEUM TIME, & mandata eius observa: hoc est enim omnis homo.* Quasi vellet dicere: quid opus est multa scribere, multos libros edere formandis humanis moribus. Hoc sufficit, in quo consistit tota felicitas hominis, scribere,

Eccle. 12.

dicere, monere DEUM TIME *& mandata eius observa: hoc est enim omnis hominis felicitas.* Inferat nunc S. Bernardus: *ERGO si hoc est omnis homo, absque hoc nihil est omnis homo.* Maximè timeant, qui non timent. O JESU *Confige timore tuo carnes meas, â judicijs enim tuis timui.* Confige inquam cruci tuæ, ut ei affixus non declinem â semita mandatorum tuorum, sed *faciam judicium & justitiam ne tradas me calumniantibus me.* Servi tui Basilij documentum SALUTARE est: *sicut cruci affixus movere nec manus potest nec pedes, sic qui Timore Domini configitur, extra illius nutum nequaquam movetur.* Sim quoad vivo tuæ cruci affixus, pedes mei non ambulent nisi viâ crucis, manus meæ non operentur nisi bonum, intellectus meus non intelligat nisi quod tu doces, voluntas non velit, nisi quod tu mandas, memoria jugiter consideret Judicia justitiæ tuæ, ne fuga mea & emendatio sit nimis sera in hyeme vel sabbatho, si me fortè ad tribunal citaveris subitò. Amen.

S. Bern. ser. 20. in Cant.

Psal. 118.

S. Basil. in Proverb.

DIS-

DISCURSUS XXVII.

In Dedicatione Ecclesiæ.

Templum in Templo.

THEMA.

Hodie in domo tua oportet me manere.
Luc. 19.

SYNOPSIS.

I. *Antiquissima est, & in veteri testamento consueta celebratio Dedicationis Templi, non simpliciter structuræ vel actus Dedicationis, sed potius cum reflexione ad* Templum *spirituale, quod sunt animæ Christianæ in* Templo *materiali, cuius sanctitas renovanda.*

II. *Aptè hoc die legitur Evangelium de Zachæo, qui & ipse effectus est Templum spirituale, & eius quoq; domus, quam Christus ingredi dignatus est, dum ipse quasi ex lapide peccatoris excitatus est filius Abrahæ.*

III. *Excepit enim gaudens Christum sicut Philæmon & Baucis Jovem, quorum Casa eâ de causa versa fuit in Templum: quod optandum esset omnibus Christianis, ut essent eorum domus receptacula pauperum, sicut in primitiva Ecclesia, quando ex Templorum reditibus largæ dabantur eleemosynæ.*

IV. *In Dedicationibus multi conveniunt, etiam divites, sed rari Zachæi, qui dimidium bonorum dent pauperibus. Multi alia* Templa in Templo *sibi fabricant, divites Mamonnæ, lascivi Beelphegor, & Veneris, iracundi Martis. &c.*

V. *Domus verò Dei deberet esse domus orationis, sed tales*

faciunt eam speluncam latronum, per vitia quæ in illis committunt, irreverentiam quam exercent. &c.

VI. Iacob erigens aram Deo dicebat terribilis est locus iste, & tamen peccatores non pavent ubi non est solùm umbra sed veritas. Multi puniti qui Ecclesias inhonorarunt, uti viatores in Campania.

VII. Et in Gallia Santonis citharœdus. Ideò Stephanus Papa VI. in altari se vertit, & corripuit immodestos in Ecclesia.

VIII. Si Christus in templo non toleravit ementes & vendentes necessária pro sacrificio, quomodo tolerabit delicta? Nullum peccatorem punivit per seipsum, nisi hos nundinatores, ut constaret quantum ipsi displiceat prophanatio Templi.

IX. Ecclesia est quoddam cœlum terrenum, in quo nihil indecens admitti debet; unde S. Nonna & alij sancti mira modestia in illo usi. Totus olim mundus Templum fuit: nunc nusquam minus est Templum quàm in Templo. S. tamen Adelardus ubiq; Templum habuit, quem si imitari non possumus, saltem studeamus esse spiritualia Templa in Templo materiali.

Hodie in domo tua oportet me manere. *Luc. 19.*

I.

TAm vetusta est celebritas dedicationis Templi, ut antiquitate præcellat omnes alias Sanctorum festivitates. Etenim iam olim in veteri testamento solennissimè celebratam Dedicationem Templi Salomonis testantur sacræ paginæ, cùm tamen nullius sancti sive Patriarchæ sive Prophetæ festiva recoleretur memoria. Templum Salomonis ter Dedicatum est: primò ab ipso Salomone: *Dedicaverunt domum Dei Rex & universus populus.* Secundò post quadrin-

3. Reg. 8. 2. Paral. 6.

gen-

gentos & decem annos cùmà Chaldæis fuiſſet everſum, & permittente Cyro Rege iterum reædificatum per Eſdram. Tertiò cùm à gentibus profanatum ac dirutum reſtauravit Judas Machabæus. Nulla verò fuit ſolennior Dedicatio quàm prima. Dignum toto mundo ſpectaculum videre in unam civitatem congregatum penè univerſum populum Iſraël, & per octiduum offerentem ſacrificia, *bovum viginti millia, arietum centum viginti millia:* Regem ipſum in medio populi ſupra baſim æneam genuflexum publicas ad Deum preces fundentem; gaudia & tripudia univerſi Iſraël; ingentem numerum Muſicorum canentium & ludentium; ditiſſima donaria Regis & populi oblata templo. Et hæc omnia ut honor exhiberetur domui Dei, in qua tamen non habitavit ipſe Deus, ſed ſolùm Arca continens virgam Moyſis, pauxillum de Manna, duas tabulas lapideas, in qua erat lex conſcripta, quæ non fuerunt niſi umbra, & figura Dei & novæ legis. Dedicantur Templa etiam apud nos Chriſtianos, tametſi non tam ſumptuoſa, nec cum tanta ſolennitate, meritò tamen cum maiori devotione, quia ſunt habitaculum veri Dei. Sed cur obſecro hæc Dedicatio honoratur annua celebratione? cur quotannis diem primæ Dedicationis feſtivum habent ſingulæ Eccleſiæ? Divi Thomæ, Bonaventuræ & aliorum Theologorum aſſertio eſt: *Non celebratur feſtum niſi de ſancto.* Quale ſanctitatis objectum eſt in Dedicatione? Templum quidem eſt domus Dei, ſed tamen ſi materialia eius ſpectentur non eſt aliud quàm congeries quædam lapidum & lignorum, quibus nullus cultus nulla veneratio ſecundum ſe debetur. Ipſe Dedicationis actus peragi-

1. *Eſdræ.* 5.

1. *Machab.* 4.

D. Tho. 3. p. q. 27. a. 1.

gi-

gitur ab Episcopo, Clero, & populo, qui licet sit actus Religionis pius & sanctus, potest tamen accidere, ut extrinsecè vitietur, si multi ad eum concurrant, qui non operentur ex pietate & devotione, sed quandoq; ob finem longè diversum, & etiam malum : ac proinde hic actus non potest esse obiectum celebritatis. Quid ergò celebramus hodie? Definiat quæstionem S. Thomas de Villanova: *Non tam bis materialibus, quàm spiritualibus Templis hæc solemnitas impenditur, & cum hoc agitur, aliud intelligitur.* Vult dicere, dum memoriam recolimus quondam peractæ Dedicationis Templi, habemus pro obiecto cultum Dei, non tam ut inhabitantis Templum materiale, quàm ut sanctificantis Templum spirituale. Nam ut ait Apostolus: *Templum Dei sanctum est, quod estis vos.* Quo tendunt etiam illa sancti Augustini: *Quotiescunq; fratres charissimi, altaris vel Templi solennitatem colimus, si fideliter & diligenter attendimus, & sanctè ac justè vivimus, quidquid in Templis manufactis agitur, totum in nobis spirituali ædificatione completur.* Nostra igitur est hæc solennitas: habemus pro obiecto Deum ut honorandum, colendum in Templo non tam materiali quàm spirituali, ut per sanctitatem & justitiam animarum nostrarum efficiamus nosipsos viva Dei *Templa.* Ac proinde cum hodierna die convenimus in TEMPLO materiali, necesse est ut renovemus sanctitatem TEMPLI spiritualis, quod est Dedicare Deo TEMPLUM in TEMPLO. Et hoc erit Thema præsentis discursus.

S. Tho. de Villan. Conc de Dedicat.

2. Cor. 3.

S. Aug. ap cit. S. Tho.

II. Quod sancta Ecclesia per universum mundum in Anniversario Dedicationis TEMPLI miram conversionem Zachæi Publicani in Missa & fer-

sermonibus prælegi mandet, mirum alicui videri possit. Nulla in toto Evangelio de Ecclesia vel templo fit mentio, nec commune quid habet cum Templo Zachæus turbam præcurrens, scandens sycomorum; vocatus & jussus descendere à Christo, recipiens ipsum hospitio, restituens iniquè parta, & deniq; ex peccatore factus Dei amicus, fidelis, Christianus. Nihilominus si benè expendamus, omnia penè quæ de Zachæo refert sacer historicus, faciunt ad immutationem animarum nostrarum, & documentum præbent, quomodo nos animas nostras formare possimus in viva Dei TEMPLA in TEMPLO materiali. Zachæus ex nominis interpretatione *purus* ad puritatem nos invitat: cupiens videre JESUM, ardens in nobis desiderium præsentiæ divinæ & gratiæ sanctificantis excitare debet: vocatus à Christo, & illicò descendens ex arbore, recessum à malo & accessum ad bonum innuit: excipiens Christum in domo sua gaudens, docet nos devotè frequentare sacramenta & divina mysteria, ac Christo in anima pura præbere hospitium: reddēs injustè acquisita,& ex proprijs insuper distribuens medietatem pauperibus,suadet opera charitatis simul & justitiæ, quæ omnia nobis facienda sunt in Dedicatione Ecclesiæ, si volumus animas nostras dedicare Deo, monenti *Hodie in domo tua oportet me manere,* ut postmodum audiamus dulce illud verbum: *Hodie salus huic domui facta est: eo quòd & ipse factus sit filius Abrahæ.* In his quippe verbis insinuatur quædam novi TEMPLI spiritualis dedicatio, imò constructio. Templa construuntur ex lapidibus materialia, ex hominibus spiritualia. De his dicebat Christus postquam monuit: *Facite fructum*

dignum pœnitentiæ. &c. *Potens eſt Deus de lapidibus iſtis ſuſcitare Filios Abrahæ.* Filij Abrahæ de lapidibus ſunt qui convertuntur ad Deum ex peccatoribus induratis: ex huiuſmodi lapidibus conſtruuntur & conſecrantur viva Dei TEMPLA, quæ *in TEMPLO* materiali honorant & venerantur Deum:

Hymn. Eccleſ.

Fabri polita malleo
Hanc ſaxa molem conſtruunt.

canit de juſtis & juſtificatis Eccleſia. Talis lapis erat ante converſionem Zachæus, qui ad Chriſtum converſus meruit ut eſſet vivum Dei *Templum*, & dum recepit Chriſtum in domum ſuam, illam quoq; convertit in *Templum*.

III. De Philæmone quodam eiúſq; uxore Baucide in Phrygia habitantibus ſomniant Poëtæ, quòd Jovem & Mercurium indutos humanam formam hoſpitio exceperint, & pro fortunæ tenuitate liberaliter tractaverint. Ea benevolentia pauperum colonorum delectatus Jupiter Caſam eorum in Templum convertit. Unde canebat Ovidius:

Ovid. 8. Metam.

Illa vetus dominis etiam caſa parva duobus,
Vertitur in TEMPLUM; furcas ſubiere columnæ,
Stramina flaveſcunt, auratáq; tecta viſuntur.

Optanda eſſet hæc metamorphoſis omnibus Chriſtianis, ut non tantúm ipſorum animæ per receptionem Sacramentorum verterentur in aurea Dei habitacula, & viva TEMPLA, ſed & domus eorum materiales eſſent quædam velut *Templa* receptacula Dei in pauperum & peregrinorum perſonis, qualia in primitiva Eccleſia fuerunt omnia templa Chriſtianorum. Nam largæ conferebantur eleemoſynæ Eccleſijs, quæ per Antiſtitum & Sacer-

cerdotum manus egenis viduis, orphanis, ægrotis, aliisque inopia preſſis diſtribuebantur. Imò in hunc finem certi reditus annui Eccleſijs aſſignati fuerunt ex piorum liberalitate, uti ex S. Chryſoſtomo licet colligere, qui pro Zelo ſuo diſponere volens Antiochenos ad ſuppeditandam largam Eleemoſynam pauperibus, componit primò numerum divitum cum numero pauperum: & cum hi ſint longè pauciores, oſtendit magnam eſſe inhumanitatem divitum, qui cùm facilè poſſent, ijs non ſuccurrant. Deinde comparat Eleemoſynas Eccleſiæ diſtribui ſolitas pauperibus, cum Eleemoſynis divitum, ita inquiens: *Et ut eorum* (divitum) *diſcas inhumanitatem, unius ultimorum divitum, & non valdè locupletum habens proventum Eccleſia, quot per ſingulos dies viduis ſufficiat, quot Virginibus cogita. Nam ad trium millium aſcendit* numerum earum Catalogus, & præter hos quot carcerem habitantibus, quot in Xenodochio laborantibus ſanis & peregrinis, corpora habentibus mutilata, altari aſſidentibus &c. & tamen nihil ei de ſubſtantijs diminutum eſt. Itaque ſi decem duntaxat viri ſic erogare voluiſſent, nullus eſſet pauper. Hæc S. Chryſoſtomus de ſola loquens civitate Antiochena. Sed mi ſancte Chryſoſtome, ſi tuo tempore fuerunt divites tam inhumani, ut nollent ſubvenire pauperibus, ſcito noſtris temporibus longè eſſe inhumaniores, & adeò quidem ut ſæpè pauperes plus ſperent obtinere ab alijs pauperibus quàm divitibus. Et ſi veniret ad aliquam urbem Deus peregrinus habitu diſſimulato, idem illi accideret quod Jovi & Mercurio accidiſſe fabula recenſet. Excluſi fuerunt illi ab omnibus oppidanis, quos in-

S. Chryſoſt. hom. 33. ad popul.

ter nihil dubium fuisse locupletes, solus Philæmon pauper agricola illis hospitium exhibuit. Heu me! nolunt hodie divites esse TEMPLA viva Dei! Illos illos divites intelligo qui per fas & nefas, per dolos & fraudes à viduis, à pupillis, à miseris extorquent & corradunt divitias, & alienis spolijs ac rapinis onusti incedunt ut Cameli, sibimet obstruentes viam ad cœlum. Rari valdè sunt Zachæi, qui dicant: *Ecce dimidium bonorum meorum do pauperibus. Et si quid aliquem defraudavi reddo quadruplum,* videlicet ex altero bonorum dimidio. *Participes fac pauperes* (monet allegatus Chrysostomus) *& bonus sis dispensator eorum quæ à Deo tibi data sunt.* Porrò

Chrysost. cit.

IV. In magnis solennitatibus, uti & in Dedicatione Ecclesiæ magnus passim concurrit populus, neq; suo tunc desunt officio divites, quo minùs & ipsi Templum accedant, interfint divinis officijs. Sed si mihi liceret intueri singulorum corda, & internas cogitationes, quàm mira vobis possem exponere! Putatis quòd omnes hodie huc veneritis eo animo ac intentione qua Zachæus Christum excepit? quotusquisq; est solicitus de puritate animæ, de mutanda per pœnitentiam anima sua in vivum Dei TEMPLUM? quotusquisq; ad vocem Christi quam audit vel in Missa vel in Concione cogitat descendere ex arbore præteritæ improbitatis? quotusquisq; ex avaris & iniquis alieni possessoribus cogitat de restitutione non iam quadrupla, sed simpla? quotusquisq; intendit solito liberaliorem erogare in pauperes eleemosynam? Metuo, ne pleriq; in TEMPLO Dei nova sibi TEMPLA profana & detestanda ædificent. Divites erigunt sibi Templum Mamonnæ. *Mamon est nomen dæ-*

Lyran. in Luc.

dœmonis tentantis de divitijs malè acquirendis, ut inquit Lyranus. Juvenes lasciviæ dediti erigunt sibi Templum Beelphegor sive impudicitiæ, de qua D. Zeno: *Deos ipsa genuit* (nempe impudicitia) *ipsa intulit mundo, per quos, aut in quibus diabolus colitur: ipsa venerem membris nudatam, ut sciat unusquisque ad Idololatriam pertinere luxuriam, ipsa inquam mortuorum sepulchra convertit in Templa.* &c. Vix enim (aut saltem rari) alia de causa Templum frequentant, quàm ut videant & speculenter ex opposito formas, sibiq; erigant altare contra altare. Juvenculæ, domicellæ, imò & sæpè maritatæ, multas horas absumunt domi ante speculum, seq; comunt & ornant *ut similitudo Templi.* De quibus David canebat: *Filiæ compositæ, circumornatæ ut similitudo Templi.* Tales ad Templum veniunt, ut in jis curiosi Juvenes, & etiam adulti (an potius adulteri) adorent idolum veneris, & in Dei TEMPLO TEMPLUM habeant impudicitiæ. Mercatores qui nec in Templis cessant cogitare de suis lucris, cambijs, deceptionibus erigunt sibi Templum Mercurij, quem mercatorum juxta & furum Deum agnoscebant antiqui. Iracundi Templum Martis sibi constituunt, dum etiam sæpè inter divina rancores, iras, odia, vindictas spirant. Hæc perstringens S. Chrysostomus ait: *Siquis corrumpere Matronam conatur, locum hunc* (idest Templum) *maximè idoneum putat. Emere quid aut mercari lubet? magis idonea Ecclesia est quàm forum. Sæpius enim de rebus hic quàm in officinis loquuntur.* &c. Nihil ferè est, quod non libentius in templis tractemus quàm domi: hinc tanta Templorum irreverentia, tantus divinorum neglectus, ne dicam contemptus: curiosa circumspectio, Epistolarum relectio,

D. Zeno serm. de pudicit.

Psal. 143.

S. Chrysost. hom. 36. in Ep. 1. ad Cor.

ctio, novellarum communicatio, garritus, joci risus iam sunt communes magis quàm oratio.

V. Mi Christe memini te dum in terris versareris, & adverteres in templo Hierosolymitano (quod erat tantum umbra nostratium) negotiatores ementes ac vendentes boves ac columbas quæ erant materia sacrificiorum, Zelo divini honoris impulsum flagello ejecisse & mensas nummulariorum evertisse: quomodo nunc pateris longè deteriora in tuis sanctis Templis? annon verius modo dicere potes: Domus mea domus orationis est, vos autem fecistis illam speluncam latronum. Superbi iracundi, avari, lascivi ingrediuntur & illic sua quisque negotia tractat, quasi versarentur in Theatris, foris, compitis, officinis mercatorijs, lupanaribus. Et tanta est tua patientia ut dissimules? Mirabatur olim Chrysostomus suo tempore, quòd non puniantur divinitus, qui in Ecclesijs risui, jocis, cachinnis, garritibus operam darent, ut exclamaverit: *Celebratur oratio, omnes jacent segnes, juvenes & senes, piacula magis quàm juvenes, ridentes, cachinnantes, colloquentes (nam & hoc factum audivi) & alijs detrahentes super genua positi. &c.* Et post nonulla interjecta adjungit: *Video rursum & alios loquentes rectos dum oratio celebratur; eorum verò leviores non solùm dum oratio perficitur, verum & dum Sacerdos benedicit. O rem horrendam! quando salus erit? quando Deum placare poterimus? &c. Et id profectò tremendum est, quod huc non venis ludum aut choream obiturus, & tamen stas incompositè. Nescis quod cum Angelis constitisti? cum illis cantas, cum illis Deum laudas, & stas ridens? Quod fulmen non torquetur non tantum in istos, verum & in nos, nonne mirandum?*

S. Chrysost. hom. 40. ad popul.

dum? Sunt enim ista fulmine digna. Hæc sunt aurei oris ferrea verba. Sed quid diceret Chrysostomus si hodie ingrederetur aliqua Templa, & illic observaret oculorum nictus & nutus juvenum ad puellas, imò & colloquia inter eosdem ubi promiscuè utérque sexus toleratur in subsellijs: audiret condici locum, tempus, signum occulti conventiculi ad scelera: audiret ab alijs convitia & maledicta in Sacerdotem protrahentem diutius Missam, in Concionatorem veritatem professum, in transeuntes vel advenientes quorum sunt inimici: videret, quod ætate nostra factum (horresco referens) in ipso templo pugnas, duella, homicidia. Et non sunt ista *fulmine digna*? TEMPLUM Dei fecere speluncam latronum, in TEMPLO Dei TEMPLA erigere Idolorum & scelerum?

VI. Peregrinanti olim Patriarchæ Jacobo & somno oppresso, visi Angeli per scalam descendere & ascendere, summitati verò scalæ ipsum Deum innixum. Excitatus à somno Jacob & obstupefactus ait: *Terribilis est locus iste: non est hic aliud nisi domus Dei & porta cœli.* Quid rogo terribile videbatur Patriarchæ in isto loco, an Dei conspectus, an Angelorum ultro citróque meatio? *Terribilis est*, inquit *locus*. Ad quæ Rupertus Abbas. *Notandum quod Jacob non ipsum Dominum, sed locum expavescit, & Terribilem esse dicit. Talis autem locus Ecclesia Dei est, & in ea terribilia Dei opera patranda.* Nimirum contra eius violatores. Pavent sancti locum habitationis Dei, & non paveant impij peccatores? Quod Deus non semper fulminet, non semper puniat scelera & irreverentias *Templis* exhibitas, est eius qua clementiæ qua patientiæ attribuendum:

Gen. 28.

Rup. Abb. lib. 7.

nihil-

nihilominus timenda est eius justitia, quam sæpè in profanatores locorum sacrorum exercuit. In Campania fuit aliquando vetus Templum S. Marci Episcopi & Martyris Atinensis, quod cum iam dirutum viatores fortè transirent, illic jumenta sua collocarunt per noctem, ignorantes ibi sancti lipsana esse condita. Moniti tamen à fœmina vicina locum esse Deo dicatrum, perseverarunt. Orto mane iter prosecuti illico senserunt vindicem Dei manum. Nam vix ad jactum lapidis progressis unum jumentum corruit & crepuit, & alterum similiter nondum exacto stadio. Idem accidit alijs ibidem pernoctantibus Calabris Mercatoribus quorum Asinum in Ecclesia alligatum nocte aggressus lupus voravit. Tertio item, qui in eadem Ecclesia Asinum pedi suo alligaverat ne cum ipse indormisset, posset abscedere: nam fures noctu ingressi Ecclesiam præciso fune Asinum abduxerunt *Vos autem feciſtis illam ſpeluncam latronum.* Et multò magis vos qui in Ecclesia negotiamini, qui amores inhonestos conciliatis, qui proximo detrahitis &c. hæc quippe longè graviora sunt quàm si animal irrationale ingrediatur Ecclesiam, quanquam & hoc inducentes profanent Templa, & peccent.

Henschen. To. 3. April. ad diem 28. Vit. S. Marci.

VII. Ecclesiam S. Eutropij Martyris Episcopi Santonensis in Gallia fortè Citharoedus quidam ingressus lucri causa Citharam pulsabat subsiliens: illico adfuit vindex Dei manus: nam in conspectu omnium supinus cecidit, & videbatur iam iam exspiraturus. Collecto dein anhelitu agnovit peccatum, Deo & sancto emendationem promisit, & pristinæ restitutus est sanitati. Sed paulò post oblitus promissi cum iterũ per Ecclesiam circuiret peregri

Henschen. To. 3. Aprilis d. 30. in vit.

grinorum vigilias, eósq; cithara sua potius ad vanitatem quàm devotionem impelleret, terræ repente allisus spumans ac frendens dentibus suamet membra lacerare cœpit, acsi maligno fuisset correptus spiritu. Adhæc Citharæ chordæ disruptæ sunt, ipsa Cithara occulta vi in altum sublata rursum decidit & confracta est cum omnium stupore agnoscentium pœnam Dei. Ille verò miser deportatus domum postridie vitam clausit. *Terribilis est locus iste.* Idcircò cùm sciret Ecclesiam Dei talem esse locum Stephanus Papa VI. & animadverteret à nonnullis irreverentiam Templo exhibitam dum ipse Missam celebraret, sub ipsa Missa ad populum conversus exclamavit: *Pavescite illum qui flagello facto de funiculis eiecit vendentes de Templo.* Quod etiam hodie dictum esto omnibus qui huc alia de causa quàm adorandi Dei convenerunt: qui non satis mémores in eius conspectu se stare, ad vana, ad illicita, ad nugas, ad garritus se convertunt. *An ignoras Ecclesiam Dei officinam Medicam esse & portum? si in portu fluctibus agiteris ubi postea quiesces?* aiebat S. Anastasius Sinaita.

Baron. ad an. 890.

S. Anast. sin. de sacra synaxi.

VIII. Ut modo insinuatum est Christus flagello ê funiculis confecto eiecit ementes & vendentes ê templo, quod factum summè mirantur SS. Patres. Unde Venerabilis Beda aiebat: *Si Dominus nec ea volebat venundari in Templo, quæ in Templo volebat offerri, quanta putas animadversione puniret, si inveniisset ibi aliquos risui vel vaniloquio vacantes, aut alij cuilibet vitio mancipatos?* Sanè emere, vendere, negotiari, non est de se actus illicitus aut malus: si ergo hoc Deus in Templo suo non tolerat, quanto magis indignabitur si illic

Beda hom. 7. de Quadrag.

exerceantur actus peccaminosi, si contingat, uti aiebat Cæsarius, quod *Multi cum parvo peccato ad Ecclesiam veniunt, & cum multis ac magnis ab Ecclesia revertuntur.* Obser vat verò singulariter S. Vincentius Ferrerius quòd nuspiam legatur Christus per seipsum aliquem peccatorem puniviſſe, nisi eos solummodo qui Templo irreverentiam exhibuerunt negotiando. *Non legitur quod Christus unquam propriis manibus peccata correxerit, nisi hic, quia fecit flagellum de funiculis. Hic apparet quantum displicet is qui tangit Ecclesiam.* Reges & Principes per substitutos punire solent, per seipsos verò gratias elargiri. Idem solet agere Deus, sed ubi honor eius violatur, ubi Ecclesia sponsa eius inhonoratur, per se punire vult, ut ostendat quantoperè illis indignetur qui debitam reverentiam TEMPLO non deferunt. *Paveſcite illum qui flagello facto de funiculis eiecit vendentes de Templo.*

Cæsar ser. 33.

S. Vincent. ser. 3. Dom. invocavit.

IX. Proinde mi Christiane, mi Auditor: *Ecclesiam ut cœlum adi, & nil in ea aut loquere aut age, quod terram sapiat*, uti monebat S. Nilus: & eodem sensu S. Germanus: *Ecclesia est terrenum cœlum, in quo supercœlestis Deus inhabitat, & inambulat.* Nihil indecens, nihil profanum, nihil defectuosum aut vitio affine locum habet in cœlo: si viva fide agnoscis te stare aut flectere coram Deo in medio Angelorum; utique modestiæ & pietatis, & puritatis memor eris. De S. Nonna matre S. Gregorij Nazianzeni ipse testatur sanctus filius, quòd in templo nunquam locuta sit, nunquam altari terga verterit, nunquam ad pavimentum spuerit, tanta erat eius erga locum Deo sacratum *locum Terribilem* reverentia. *Cur non illi quoque ad laudem præclarum sit,*

S. Nilus in Ascetic. S. Germ. de Eccl. Theo.

(in-

(inquit S. Gregorius) *quòd silentij honore sancta coluerit, quòd venerandæ Mensæ nunquam terga verterit, nec divinum solum conputando inquinaverit.* Agnoscebat hæc sancta, quòd domus Deo dicatæ sint habitacula Dei, quòd illic Deus sit omni studio colendus & adorandus, quòd *Terribilis sit locus*, ubi Deus habitat, qui sicut bonis præmia paratus est dare, ita improbis pœnas in promptu habet. Olim totus Mundus TEMPLUM erat, ut canit Claudius Marius, cum de Caini & Abelis sacrificijs agit:

S. Greg. Naz. orat. in laud. patris S. Greg. Theologi.

Mox niveo sacra exurgunt altaria saxo
Agnovitq; hæc prima recens altaria Mundus:
Anteâ totus enim convexo tramite cœli
TEMPLUM mundus erat. - - -

Claud. Mar. lib. 3, Pœm.

Unicum deinde fuit Hierosolymis. Apud nos Christianos sunt innumera, in omnibus urbibus, oppidis, pagis, sed ut dolet Chrysostomus: nunc *cætera omnia facilius in Ecclesia deprehendes quàm Ecclesiam ipsam*, quia scilicet non exhibetur ei debitus honor & reverentia, quia cùm ipsimet Christiani ingredientes Ecclesiam deberent esse viva TEMPLA in TEMPLO, faciunt non tantum materiale TEMPLUM, sed & animam suam *speluncam latronum*. Imitemur S. Adelardum Corbeiæ Abbatem, qui non contentus Deum colere in TEMPLO materiali, sibiipsi in anima sua TEMPLUM fecit, ut ubique quasi hospitantem in anima sua Deum coleret ac veneraretur. De eo vitæ Author: *TEMPLUM autem spiritus suam fecerat animam, veritatisque habitaculum. Idcirco ut mihi visum est, totus ubique secum, totúsque cum Deo erat, ac solicitus cum eo gradiebatur.* Si verò hoc præstare non possumus, saltem simus *in TEMPLO TEMPLA Dei.* De

Chrysost. hom. 38. in Ep. ad Corinth.

Paschas. Radb in vita cap. 8. ap. Bollan. 2. Jan.

Athenæ. Deipnos. lib.

Stratonico quodam refert Athenæus, quòd cum versaretur apud Malistam (vel Malysin) Laconiæ urbem, ibíque viderit multa Templa, paucos homines, progressus ad forum clamare cœperit *Audite Templa.* Ego meliori sensu hæc ad vos possum dicere AA. mei: *Audite Templa. An nescitis quoniam membra vestra TEMPLUM sunt Spiritus sancti, qui in vobis est? & TEMPLUM Dei sanctum est quod estis vos.* Mementote quid sitis, quid esse debeatis, ubíque locorum quidem, sed præsertim in TEMPLO Dei, in Ecclesia quam frequentatis: & siquid hactenus neglectum est, hodie in Anniversario Dedicationis huius Ecclesiæ celebrate novam Dedicationem Animæ vestræ cum Zachæo. Nam & ad vos clamat Christus: *Hodie in domo tua oportet me manere.* Ut deinceps audiatis *Hodie salus huic domui facta est*: & sitis (quod opto singulis) viva Dei TEMPLA in TEMPLO, sancta in sancto. Amen.

1. Cor. 6.
2. Cor. 3.

DIS-

DISCURSUS XXVIII.

In Dedicatione Ecclesiæ.

Templum extra Templum.

THEMA.

Hodie in domo tua oportet me manere.
Luc. 9.

SYNOPSIS.

I. Encænia dicuntur cum novæ vestes induuntur, à nobis vitæ novitatem exigunt : sed pauci nunc verè encæniant, quia faciunt sibi Templum extra Templum, *quærendo Deos extra Deum.*

II. Olim unum tantum erat Templum : apud Christianos sunt plurima, & his non contenti multi etiam sacella dæmoni erigunt extra Templum.

III. Et plurima passim dæmoni exstructa sunt à Regibus Idololatris, ut superaverint Principes Christianos, quid mirum? cum ducant ad declive non in arduum, sicut Theodota meretrix plures habuit sequaces quàm Socrates.

IV. In Dedicationibus passim tabernæ cauponum, fidicinum subsellia, mercatorum suggestus, mimorum theatra sunt Templa extra Templum, *ubi plus colitur dæmon quàm in vero Templo Deus.*

V. Facimus quod Salomon qui unum Templum erexit vero Deo, idolis verò plurima, præsertim ij qui sunt ventri dediti, ab uno vitio ad cætera digredientes.

VI. Ut miles quidam per omnes cauponarias tabernas potitare solitus : cui postea in pœnis calix ex pice & sulphure propinatus est.

VII. Ebrioſi digrediuntur ad choreas uti Israëlitæ, ad quas matres libenter assuefaciunt

suas filias, ut maturè discant celebrare festum diaboli.

VIII. Quodsi aliquibus pedes pruriunt ad choreas, imitentur Davidem saltantem ante arcam, S. Elisabetham saltantem ad Ecclesias, & canant Domino.

IX. Canere Domino est scire jubilationem cum tripudio, id est unanimitatem devotionis in templo, Deum semper habere in oculis.

X. Et qui hoc sciunt, non quærunt Templum extra Templum, *ipsimet fiunt Templum Dei quod non debet exstrui è sectis lapidibus, idest separatis à reliquo corpore.*

Hodie in domo tua oportet me manere. *Luc. 19.*

I.

S. Greg. Naz. Orat. in novam Dominicam.

ENcænia hodie seu innovationem Dedicationis huius in qua congregati sumus Ecclesiæ celebramus. *De Encænijs honorandis lex vetus est, eáque præclarè constituta.* Inquit S. Gregorius Nazianzenus. Æquum enim est, ut quod primò sanctè peractum est, frequentiùs ingeratur memoriæ, & vetus pietas saltem annuè renovet pietatem. Teste S. Augustino: *Qui novam vestem induit Encæniare dicitur.* Multò magis dixero illum Encæniare, qui deposita vetusta peccatorum & malarum consuetudinum pelle, novos induit mores, novis ornatur virtutibus, quod vel maximè sacra Ecclesiarum Encænia à nobis videntur exigere. Hoc designant vexilla ê turribus pendula: hoc frequens & plena campanarum compulsatio: hoc solennior divinorum officiorum peractio: hoc singularis præ alijs festivitatibus templorum ornatus. Sed prô dolor! hisce temporibus in eiusmodi ce-

celebritate pauci verè ut oporteret Encæniant: ut conqueri possit Deus uti olim per Aggæum Prophetam: *Domus mea deserta est, & vos festinatis unusquisque in domum suam.* Quasi diceret *Templum* derelinquitis & festinatis ad privata vestra *Templa extra Templum.* Quid verò? num *Templa extra Templa*? Ita sanè, ubi coluntur Dij extra Deum: ubi nova pro libitu Idola adorantur; quod cùm redundet in contumeliam & contemptum veri Dei, perdátque multas animas; agite diruamus hodie hæc TEMPLA extra TEMPLUM, & in uno TEMPLO veri Dei unanimiter offeramus hostiam laudis: *Unanimiter* dico, hoc enim nos docet ipsa structura TEMPLI materialis, quod erit præsentis discursus Thema. *Aggæi. 1.*

II. In veteri Testamento unicum erat TEMPLUM pro Judæis Hierosolymis, sed in multis locis synagogæ, in quibus lex divina explicabatur: unde ad TEMPLUM Hierosolymitanum annui fiebant concursus ex omni Judæa. In nova lege primis temporibus quælibet domus Christianorum pro TEMPLO serviebat, multæque ex illis etiam Deo consecratæ fuerunt durante adhuc persecutione. Crevit numerus concessa Ecclesiæ pace, sub Constantino Magno: ita ut non solùm singulæ urbes & minora loca singula haberent templa, sed multa. Refert Andreas Fulinus tempore Constantini Magni solùm Romæ intra & extra urbem numerata tria millia TEMPLORUM, qui numerus fidem excederet, nisi etiam privatæ Christianorum ædes inter TEMPLA recensitæ fuissent. Magnus etiamnum Romæ, in alijs urbibus, in patria nostra Templorum est numerus, sed longè maior TEMPLO- *And. Fulin. de antiq. Roma.*

RUM

RUM extra TEMPLUM. Vulgari apud Germanos jactatur proverbio: *Ubi Deo TEMPLUM erigitur, vult etiam dæmon habere sacellum.* Imò ante quodlibet TEMPLUM Dei non unum sed multa. Simia infernalis ubique satagit pietati impietatem opponere: adeò ut plerúmque plures numeret in suis sacellis ac TEMPLIS extra TEMPLUM, quàm Deus in suo TEMPLO.

III. In occidua India teste Scribanio steterunt superiore seculo TEMPLA vel potius delubra dæmonis septuagies mille. In unica urbe partim intra mœnia partim in districtu duorum milliarium, numerata sunt ter mille. In Africæ urbe Fessa fuerunt circa idem tempus templa septingenta, quorum maximum muro suo solidum milliare inclusit, nongentis lampadibus noctem excludentibus, ut plures authores referunt. Japoniæ Rex ante annos octingentos Frenomianam montem novem milliaribus Meaco dissitum, TEMPLORUM tribus millibus, & octingentis, tanquam novis syderibus novum cœlum in terris vestijt: adjunxitque singulis Bonziorum domum, & partem tertiam vectigalium. Nullus Christianorum Principum hunc numerum attigit, quantumvis multi multa condiderint. Celebratur S. Henricus II. Imperator quòd mille Ecclesias extruxerit: Jacobus Rex Aragoniæ duo millia: Reges Hispaniæ (non unus sed plures successivè) in occidente septuaginta millia Templorum erexerunt. Sancta hæc Principum sunt opera: sed ubique numero excedit oppositio dæmonis: ut possit ferè dicere ad Principes, quod olim Theodota meretrix objecit Socrati: *Ego te antecello, cùm tu neminem ex meis possis abducere: cunctos ego tuos,*

Scriban. in Prodigo.

Jo. Bodin de Method. hist. c. 5. Beyrl. lit. 5. tit. superstit. Scrib. cit.

os, ut libitum fuerit ad me voco. Sed quod respondit Socrates, est responsum divinum: *Non mirum hoc, cùm omnes tu rapias ad declivem tramitem, ego ad virtutem cogam ad quam arduus ascensus est.* Si comparentur qui Ecclesias intrant in Encænijs cum ijs, qui extra Ecclesias tuburcinantur, sunt plerunq; in Ecclesia *rari nantes in gurgite vasto:* cœteri TEMPLA extra TEMPLUM sibi erigunt.

IV. Nunquamne observastis in concursibus Dedicationum, quot extra TEMPLUM tabernæ vinariæ, officinæ culinariæ, fidicinum subsellia, mercatorum suggestus, mimorum & histrionum theatra? Quid sunt hæc aliud quàm TEMPLA extra TEMPLUM? sed in quibus coluntur Idola, Bacchi, Mercurij, veneris Momi, & his amplius sacrificatur quàm Deo in veris TEMPLIS. Venit subinde integra familia, maritus, uxor, proles ad talem concursum, multum est si duos nummos in Eleemosynam tribuat, duos altari imponat: & solidos florenos perpotat, donec caput occupante vertigine, rerum omnium ignarus deducatur ad stratum. Venit Mercator si uni breviculæ Missæ interfit, putat se magnam rem præstitisse, totum reliquum diem absumit, deceptionibus, mendacijs, perjurijs. Venit caupo venale propinans vinum plus de eo vendendo solicitus inter potatorum jurgia, detractiones, ebrietates falsificando mensuram, admiscendo aquam, hortando combibones ad scyphos siccandos, quàm de cultu Dei. Venit petulcus juvenis si templum inspiciat non facit, ut illic veneretur Deum, sed venetur Deas Cyprias, totus in eam defixus cogitationem, quomodo alimentet focum Cupidinis. Veniunt puellæ *circumornatæ ut si-*

militudo templi, corpore ad tempus præsentes in TEMPLO, cogitatione verò non in Ecclesiæ Choro, sed extra in Chorea. Deniq; circa TEMPLUM quot stationes cauponum, mercatorum, fidicinum, tot TEMPLA Bacchi, Mercurij, Veneris & Cupidinis, quot mensæ, ac sedilia tot aræ: imò tot quot anguli & luci. Et hos ego dicam veniſſe ad Encænia sacra? hos ego appellem cum Apostolo TEMPLA DEI? an potius sacrificulos Idolorum, quorum singuli proprium & peculiarem habent Deastrum quem colunt. Hesiodus memoriæ prodidit suo tempore fuisse numerata triginta millia Deorum, quibus singulis si non fana, saltem aræ fuerunt erectæ. Varro trecentos Joves (vel ut Ravisius loquitur) Jupitres diversos collegit. O quot in magnis concursibus Dedicationum & Encæniorum, & Joves & Bacchi, & Veneres Cypriæ, Paphiæ, Erycinæ, quin & Cornutæ, alijq; deunculi possent colligi, quibus plus servitur extra TEMPLUM, quàm Deo vero in TEMPLO.

V. De Salomone referunt sacræ paginæ, quòd ædificaverit Domum Domini seu Templum Hierosolymitanum incredibili penè sumptu. Ex supputatione Villalpandi notat Pineda fuisse impensos si redigantur ad aureos Hispanicos auri mille sexcentos tres milliones, & octingenta millia aureorum: argenti verò mille aureorum. Magnus profectò sumptus, opus dignum Rege: sed ecce dum unum vero Deo TEMPLUM erexit, extra illud TEMPLA seu fana & delubra dœmonum innumera condidit: *Colebat Salomon Astarthen Deam Sidoniorum, & Moloch idolum Ammonitarum, &c. Tunc ædificavit Salomon fanum Chamos Idolo Moab in monte*

Pined. in præv. Salon. lib. 5. c. 4. num. 35.

te qui est contra Jerusalem, & Moloch Idolo filiorum Ammon. Atq; in hunc modum fecit universis uxoribus suis alienigenis, quæ adolebant thura, & immolabant Dijs suis. Optimum initium pessimo fine corrupit. Sic agimus & nos Christiani. Convenimus ad Encænia ut honoretur Deus, ut preces solitò ferventius fundantur, ut innoventur interna TEMPLA animarum nostrarum, & forte præstamus aliquod obsequium dum Missæ & concioni interfumus, sed inde egressi illicò nobis ædificamus fana & delubra, & TEMPLA extra TEMPLUM varijs Idolis, quibus longè plus servitij impendimus, quàm vero Deo. Plerique *quorum DEUS venter est*, intemperantiæ se dedunt; estur, bibitur ad seram noctem ad crapulam; luditur, saltatur, pugnatur; mille insolentijs consumitur dies, & nox ipsa in societatem pertrahitur. Et hoc multi iam faciunt quasi gloriam reputantes, aut quasi non viderentur Encæniare, nisi ebrij domum reducerentur: tanta cæcitas occupavit hominum mentes! Et hi non cogitant, quòd *quorum Deus venter est*, etiam sit *gloria in confusione ipsorum:* non audiunt Isaiam clamantem: *Cythara, & lyra, & tympanum, & tibia, & vinum in convivijs vestris, & opus Domini non respicitis, nec opera manuum eius consideratis. Propterea dilatavit infernus animam suam, & aperuit os suum absque ullo termino.* Præmiserat verò quasi de nostræ ætatis potatoribus loqueretur: *Væ qui consurgitis manè ad ebrietatem sectandam, & potandum usque ad vesperam, ut vino æstuetis.* Ubi addit in Commentario D. Thomas illud ex proverbijs Salomonis: *Cui væ? cuius patri væ? cui rixæ? cui foveæ? cui sine causa vulnera? cui suffusio oculorum? Nonne his qui com-*

Isai. 5. v. 12.

D. Tho. in Isai. Prov. 23.

morantur in vino, & student calicibus epotandis. Ut vino æstuetis ad luxuriam, & ad omnia vitia. Ita profectò est qui se ingurgitant ad plurima alia vitia prolabuntur; qui Deum ventrem sibi statuunt Baccho sacrificant, paulò post etiam Veneri, quia *sine Cerere & Baccho friget Venus:* paulò post etiam Marti, cum venitur ad rixas, ad pugnas, quin & blasphemias in Deum, ut cætera præteream. Sed *væ* talibus!

Cæsar lib. 10. c. 41. VI. Narrat Cæsarius de quodam Rudigero milite cuius una cura fuit indagare ubi nam celebrarentur Encænia & Templorum Dedicationes, nullus eo promptior ad eiusmodi solennitates, sed vix inspecto *TEMPLO, extra TEMPLUM* aliud sibi quærebat TEMPLUM ubi Baccho & abdomini sacrificaret: circuibat ab una ara ad aliam, volo dicere ab una popina ad aliam, & ubi optimum vinum deprehendebat, ibi in seram noctem trahebat cyathos. Defunctus apparuit filiæ cum parvo vase quali ad potandum utebatur. Quærente filia: *Pater, quid est in vase illo;* respondit: *Potus meus ex pice & sulphure confectus. Semper ex illo bibo, nec eum epotare valeo.* Eo dicto disparuit, causam prodens suæ damnationis. Annon Psaltes Regius de hoc & *Psal. 74.* eius similibus cecinit: *Calix in manu Domini vini meri plenus misto. Et inclinavit ex hoc in hoc: verúmtamen fæx eius non est exinanita: bibent omnes peccatores terræ.* Quæ diffundens S. Bruno Astensis ita disserit: *S. Bruno Asten. in Psal.* *Calix iste in manu Domini mensura retributionis est. In hoc calice, merum & purum vinum, & mixtum vinum simul cum fœce continetur. &c. Merum autem illi bibunt qui de hac vita exeuntes nihil habent quod puniatur. Mixtum verò illi peccatores, qui pœnitentiam*

ex

ex corde ſuſcipiunt. Iſti enim, ut Apoſtolus ait, ſalvabuntur quidem, ſic tamen quaſi per ignem. Fœcem autem illi peccatores bibunt, qui uſq; in finem in ſua malitia perſeverant. Et ut infra adjungit: *pœna malorum nullum finem habebit.* Et hæc non præcogitant helluones, qui pro modica voluptatula & delectatione palati, ſe à palatio cœleſti excludunt, & in profundum præcipitant, ubi *Bibent omnes peccatores terræ.* Fæces ex pice & ſulphure: *Ubi ignis & ſulphur, & ſpiritus procellarum pars calicis eorum.* *Pſal. 10.*

VII. Quid dicam de tripudijs, ſaltibus, choreis? quæ plerunq; ebrietatem ſubſequuntur? Cum Moyſes moraretur in colloquio Dei, & ab eo leges acciperet, interim Iſraëlitarum *ſedit populus manducare & bibere, & ſurrexerunt ludere;* ideſt choreas ducere ut paſſim interpretes, & colligitur ex ſubſequentibus, ubi de Moyſe dicitur: *Cumq; appropinquaſſet ad caſtra, vidit vitulum & choros.* Hugo Cardinalis illud *ſurrexerunt ludere,* dicit eſſe *vitulum adorare,* quaſi idem eſſet chorea & Idololatria; ſive cultus veneris an potius dœmonis? De hoc loquens S. Ambroſius aiebat: *Nemo, ut dixit quidam ſecularium doctor, ſaltat ſobrius, niſi qui inſanit. An quidquam eſt tam pronum ad libidines, quàm inconditis motibus ea, quæ vel natura abſcondit, vel diſciplina velavit, membrorum operta nudare, ludere oculis, rotare cervicem, comam ſpargere? Quid ibi verecundiæ poteſt eſſe, ubi ſaltatur, ſtrepitur, concrepatur?* Et tamen matres omnem occaſionem quærunt ut filias ſuas ad ſaltus & choreas ducant, id humanitati, & bonis moribus tribuentes, per eiuſmodi exercitia illas diſpoſituræ ad futuras nuptias, & acquirendum tanto citius maritum; ſi innoteſcant, videan- *Exod. 32.* *Hugo Card. in Exod.* *S. Amb. lib. 3. de virgin.*

tur comptæ, ornatæ, agiles, promptæ, manu, pedibus, oculis, nutibus, risibus. O insana indulgentia! severius pronuntiat S. Ephrem dum inquit: *Ubi diabolicæ cantiones sunt, ibi ira Dei & væ: ubi tibiarum cantus & tripudia perstrepunt, ibi virorum pariter & mulierum sunt tenebræ, diabolique festum celebratur: sic fallit homines ad mala, tanquam ad bona facienda inducens.* Audistis choragi, saltatores, saltatrices? an potius Herodiades? tripudijs & choreis *diaboli festum celebratur.* Et nunquid omnes magi & sagæ ad nocturna solent convenire tripudia & saltare in circulum, ê quo postea descendunt ad centrum? In hos planè videtur oculum conjecisse Isaias cum de Babylone loqueretur: *Pilosi saltabunt ibi, & respondebunt ibi ululæ in ædibus eius, & syrenes in delubris voluptatis.* Chaldæus loco *Pilosi*, legit *dæmones*, nempe infernales Fauni & Satyri præsultores chorearum. Propterea monet sapiens: *Cum saltratrice ne assiduus sis, nec audias illam, ne fortè pereas in efficacia illius.*

S. Ephrem. in encom. Psalmo.

Isai. 13.

Eccli. 9.

VIII. Quodsi tamen alicui pedes pruriunt ad choreas, accedat: docebo quomodo sine offensa, imò cum magna Dei complacentia saltare possit. De Davide refert sacer textus cum reduceretur Arca in Jerusalem: *David saltabat totis viribus ante Dominum.* Sed quomodo? accinctus Ephod lineo, & percutiens in organis armigatis, idest ut Glossa habet ad armos ligatis, ubi Hugo Cardinalis *Canticum operi sociabat.* Canens Deo laudes subsiliebat in lætitiæ signum, & reiectis Regalibus ornamentis ephod lineo seu humili vestitu accinctus antecedebat arcam, quod nullam innuit levitatem, sed pietatem ac devotionem: quod utinam omnes imitarentur qui ad Encænia conveniunt, non corporaliter sed spi-

2. Reg. 6. 16.

ſpiritualiter ſaltando: *Corporalis ſaltus* (inquit Richardus Victorinus) *eſt totum corpus à terra ſuſpendere: ſpiritualis ſaltus, ſpiritum, & totum quod ſpiritus eſt à terrenis alienare.* Ita ſaltabat, quamvis extra Eccleſiam nonnihil etiam corporaliter ſubſilierit S. Eliſabetha filia Regis Ungariæ, quæ adhuc puella cum cœteris ludens & quaſi ſalitans ſenſim magis appropinquabat Eccleſiæ, & ante fores flexo genu procumbens ſubſiliebet ſpiritu canens Deo *in jubilo.* Nam & *David & omnis domus Iſraël ducebant arcam teſtamenti Domini in jubilo*, ideſt in læto orationis concentu, quod vel maximè præſtandum nobis eſſet in Encænijs ac Dedicationibus Eccleſiarum.

Rich. Vict. in Pſal. 113.

Vitæ. lib. 1. c. 3.

IX. Ut verò melius intelligamus quid ſit Domino canere *in jubilo*, advocemus alium textum ſcripturæ, & quidem verba ipſius Davidis: prædicat ille beatum populum qui noverit jubilare, & in jubilo exultare, quaſi conjungens ſaltum quendã ſpiritualem cum læto cantu: *Beatus populus qui ſcit jubilationem.* Hanc jubilationem ut clarius proponat ſubjungit: *Domine in lumine vultus tui ambulabunt, & in nomine tuo exultabunt.* Notate quod non dicat ſolùm Beatus vir, vel Beatus homo, ſed *Beatus populus*, quo denotat pluralitatem, & conventum multorum, an potius concentum unanimem, ut ſit jubilatio & oratio ad Deum quaſi quoddam melos organi vel inſtrumenti muſici, quod fieri certè non poteſt niſi concordes ſint, & in idem conſpirent qui conveniunt: Pingit nonnemo Organum muſicum ex pluribus fiſtulis compoſitum, per quod ut denotet concordiam alicuius communitatis addit lemma: *Conjunctæ ſuavius.* Idem poſſes adſcribere pluribus campanis in una turri Eccleſiæ pen-

Pſ. 88. v. 16.

Phil. Piccinell. Mondo ſymbol.

den-

dentibus quæ populum non tantùm convocant, sed etiam concordi concentu admonent, quod sicut illæ *Conjunctæ suavius* resonant, sic totius populi unanimis consensus ad concinendas laudes Deo, & concors voluntas in bonum tendens Deo magis placeat, quàm si pauci ex illis orationi incumbant, cœteri verò sejuncti aliud cogitent, aliud agant. Igitur *Beatus populus qui scit jubilationem*, quia per hanc facilius obtinetur à Deo quod petitur. Hinc Origenes explanans hunc locum ita disserit: *Hic nescio quæ causa beatitudinis indicatur, ut universum pariter populum faciat beatum, qui tamen scierit jubilationem.* Et quærens quid sit scire jubilationem annectit: *Mihi videtur jubilatio indicare quendam concordiæ & unanimitatis affectum: qui si incidat in duos vel tres Christi discipulos, omnia quæcunque petierint in nomine salvatoris, præstat eis Pater cœlestis.* Hoc à fortiori evincit si tota communitas, si omnes ad solennitatem congregati, unanimiter Deum orent, & ut David inquit *ambulent in lumine vultus Dei, & in nomine eius exultent.* Quid est ambulare in lumine quàm fugere opera tenebrarum: quid est ambulare in lumine vultus Dei? quàm Deum semper habere sibi præsentem, & cavere ne offendatur. Quid est exultare in nomine eius, quàm spirituali lætitia subsilire desiderijs & cogitatione ad cœlestia, Deum laudare & magnificare.

Origen. hom. 7. in Josue.

X. Qui hanc jubilationem benè didicerit, non quæret TEMPLUM extra TEMPLUM, non curabit choreas, ut litet Veneri, non accedet popinas ut sacrificet Baccho, sed firma fide habens Deum præ oculis in Dedicatione Ecclesiæ diruet omnia fana ac delubra vitiorum & dœmonis, cor & ani-

animam ſuam Deo dedicabit, aut prius dedicatam, nova dedicatione conſecrabit. Veteres Germani id habuerunt in more poſitum, ut pro magnis feſtivitatibus peculiares haberent veſtes, quas alio tempore non induerent, ſed conſervarent ut poſt obitum in ijs ſepelirentur. Æquum eſt ut eos imitemur, non dico in veſtitu corporis, ſed in ornamentis animæ: & tales in Dedicatione accedamus TEMPLUM, aut ſaltem in ipſo TEMPLO nos exornemus virtutibus, & puritate conſcientiæ, quales volumus inveniri in vitæ fine: Itaq; *venite exultemus Domino, Jubilemus Deo ſalutari noſtro, præoccupemus faciem eius in confeſſione, & in Pſalmis jubilemus ei.* Non dico veni Petre, veni Paule, veni Andrea, ſed *venite* venite omnes qui huc advenistis. Voces noſtræ unanimiter *Coniunctæ ſuavius* perſonabunt, concors ſenſus nos efficiet viva Dei Templa. Ut materiale Templum ſit habitatio Dei neceſſe eſt, ut lapis lapidi coniungatur & intimè cohæreat: ut ſpirituale Templum conſurgat, quod Deus dignetur inhabitare, oportet ut ſimus unanimes in jubilatione & laude divina, quia multi unum corpus ſumus, unum Templum Dei efficimus, & ſinguli ſeorſim animam debemus ei velut aram conſecrare. Utinam ego hodie poſſem eſſe Amphion, qui *movit lapides canendo*, & vos edocerem in unitate ſpiritus efficere Deo vero Templum vivum! Præcipiebat olim Deus Moyſi: *Si altare lapideum feceris mihi, non ædificabis illud ex ſectis lapidibus.* In quem locum Iſidorus Hiſpalenſis: *Secti lapides hi ſunt, qui unitatem ſcindunt; ac dividunt ſe ipſos à ſocietate fraterna per odium vel ſchiſmata. Tales in corpore ſuo non recipit Chriſtus,*

Exod. 21. Iſid. Hiſpal.

stus, cuius corporis figuram altaris illius constructio adumbrat. Qui in Dedicatione Ecclesiæ extra TEMPLUM sibi nova TEMPLA Idolorum erigunt, hos æstima ut lapides sectos, segregatos à reliquo Ecclesiæ corpore, quorum Deus venter est, quorum Deus Bacchus est, quorum Deus venus est &c. & gloria in confusione illorum. Nos autem *Jubilemus Deo salutari nostro, præoccupemus faciem eius in confessione, & in Psalmis jubilemus ei.* Singuli dicamus licet alio sensu quàm Christus dixerit : *Hodie in domo tua oportet me manere.* Hoc dixit Christus ad Zachæum quando apud illum accepit diversorium : nos verò dicamus ad Christum Domine *Hodie in domo tua oportet me manere.* In templo tuo tibi dicam gloriam, nec aliud TEMPLUM extra TEMPLUM Tuum adibo. Tibi soli honor & gloria. Amen.

DIS-

DISCURSUS XXIX.

Tempore ſiccitatis & famis.

Gymnaſium Thaumaturgum.

THEMA.

Ego autem in multitudine miſericordiæ tuæ: Introibo in domum tuam; adorabo ad templum ſanctum tuum in timore tuo. *Pſal. 5.*

SYNOPSIS.

I. Sapienter in publica neceſſitate concurritur ad Templa quæ ſunt Gymnaſia Thaumaturga, & Deitatis ſchola in qua diſcimus mira efficere virtute orationis, ſed tamen in timore, quia Deus voluntatem timentium ſe facit.

II. Salomonis templum ex quinque cauſis ædificatum eſt, quarum etiam una eſt, ut in defectu pluviæ Deus oretur ut conſervet & humectet fruges.

III. Magna quippe calamitas eſt pluviæ defectus ſicut temporibus Achab quando Elias clauſit cœlum. Hæc enim plerumque non caſu ſed ex voluntate Dei eveniunt.

IV. Et immittuntur propter peccata, uti ipſi gentiles agnoverunt, apud quos erat Jupiter pluvius, & apud Indos dolium pluviæ, & etiam defectum pluviæ Pygalenſes tribuerunt neglectis ſacrificijs: oportet ergo ad ſupplicationes confugere in tali neceſſitate.

V. Multæ olim fuerunt ſiccitates, ut peccatores coërcerentur. Nunc illam Deus mittit ut emendemur & illum timeamus: Montibus Gelboe pec-

catoribus David maledicit ne pluat super illos.

VI. Consulamus conscientiam animus nos causa præsentis mali & periculi, quia Deus etiam propter unum punit totum populum, uti propter Davidem, propter Achab, propter Achan.

VII. Sed supponamus nos omnes innocentes, fortè ideò nos premit siccitas ut Dei misericordiam imploremus, qui est imbrium pincerna, & dat pluviam cui vult, & fulgura seu minas mutat in pluviam.

VIII. Pluvia secundum Philosophos generatur cum sol attrahit humores ê fluminibus & lacubus, & in aëre rursum collectos decidere facit; ad hoc & stellæ cooperantur suo influxu. Vult Deus ad se trahere nostros gemitus & suspiria, & illa liquare in pluvias. Comportent Planetæ seu erratica sidera peccatorum suos singultus, & stellæ fixæ seu justi, & sperandum benè, præsertim si invocentur etiam Sancti ceu stellæ firmamenti.

IX. Effundamus ergo corda nostra coram Deo ferventi oratione, & solabitur Deus ariditatem terræ, ad quod juvabunt sancti invocati, ut S. Franca Virgo. S. Marcus Episcopus. S. Pamphilus Episcopus. S. Donatus Episcopus, & alij, si pœniteamus & ferventer petamus à Deo misericordiam.

Ego autem in multitudine misericordiæ tuæ : Introibo in domum tuam: adorabo ad templum sanctum tuum in timore tuo. *Psal. 5.*

I.

SAtis superq; vobis notum est AA: quare hodie ad hoc sanctum Templum Dei frequentes convenerimus. Publica nos impulit necessitas: videtis campos exsiccari, pabulum jumentis deficere: agros exarescere, annonæ caritatem, & ô non etiam famem præsagire;

re; in hortis omnia languere, terram passim nimia siccitate hiare: deniq; universale quoddam malum exinde metuendum. Optimum suscepistis consilium; conveniistis ad *Templum* quod est Domus Dei, domus orationis, refugium in necessitatibus; *Gymnasium Thaumaturgum*, sic enim appellatur, meritò quia in eo ars miraculorum addiscitur, per quam iratum nobis Deum reconciliamus, obtinemus veniam, impetramus gratias, liberamur à periculis, protegimur ab hostibus, consequimur quod desideramus. Unde & *Deitatis schola* vocatur à Davide ab Augusta, quasi in eo nos Deus doceat, miracula divina exercere, & quæ humanis viribus videntur impossibilia, orationis virtute efficere. Videor ego mihi nunc videre vestrum singulos eo animo & intentione huc veniisse, & cum Regio Psalte dicere: *Ego autem in multitudine misericordiæ tuæ, introibo in domum tuam: adorabo ad templum sanctum tuum in timore tuo.* Magna est misericordia Dei, & operatione eius plena est omnis terra: introivimus domum orationis, domum omnipotentiæ, domum ceu officinam & *Gymnasium miraculorum*, ut adoremus in templo sancto, sed *in timore*, anxij inter spem & metum. Bonum est timere Deum, & cum timore eius auspicari orationem; sed simul sperare quod Deus *voluntatem timentium se faciet.* Agite ergo ut cum fructu & utilitate oremus, præmittamus nonnulla ad orationem præludia seu præparatoria, seu potius indagemus cur nobis Deus immittat publicas calamitates, ut sciamus quomodo orare debeamus.

Celada in Tob. §. 305. Vega in Judic. §. 104. Naxera c. 6 in Iosue n. 126. David ab Aug. Inform. novit. cap. 37.

Psal. 5.

II. Quinque potissimum causas invenio propter quas Salomon Templum Domino ædificavit,

uti ipſemet innuit oratione illa publica in Templi Dedicatione. Prima eſt generalis expreſſa illis verbis: *Ut invocaretur nomen tuum, & exaudias preces famuli tui Iſraël.* Ex hoc loco ut obſervat Hugo Cardinalis ſumpta eſt oratio Eccleſiæ Catholicæ quæ dicitur in Dedicatione: *Præſta quæſumus, ut quiſquis hoc templum beneficia petiturus ingreditur, cuncta ſe impetraſſe lætetur.* Altera eſt ſpecialis, pro ijs qui veritatem juramento firmare ſolebant etiam adhibita execratione, ſi aliter probare non poſſent: quod apud Judæos conſuetum fuit, ut ait Salomon: *Si peccaverit quiſpiam in proximum ſuum, & jurare contra eum paratus venerit ſéque maledicto conſtrinxerit coram altari, in domo iſta, tu exaudies de cœlo, & facies judicium.* Tertia mox ſequitur: *Si clauſo cœlo pluvia non fluxerit propter peccata populi, & deprecati te fuerint in loco iſto &c. exaudi de cœlo domine &c. & da pluviam terræ quam dediſti populo ad poſſidendum.* Additur quarta plura complectens: *Fames ſi orta fuerit in terra & peſtilentia, ærugo, & aurugo, & locuſta & bruchus.* Et denique quinta hæc eſt: *Si hoſtes vaſtatis regionibus portas obſederint civitatis, omnisque plaga & infirmitas preſſerit. &c tu exaudies de cœlo.* His de cauſis templum ſe ædificaſſe aſſerit Salomon, qui etiam poſtmodum adjungit, ut ſi populus exiret ad bellum, ubicunque bellandum eſſet, ad eam partem oraturus ſe converteret in qua Templum ædificatum eſt. Textus profectò plenus myſterijs ac doctrinis, ex quo nobis ſuggeritur certa & compendioſa ars obtinendi quidquid à Deo petierimus. Ut cætera nunc præteream: de pluvia quam deſideramus loquar, ex cuius defectu ſine dubio metuenda eſt fames, graviſſimum malum,

2. Paral. 6. v. 21.

Ib. v. 23.

Ib. v. 26. & ſeqq.

Ib. v. 28.

Ib. v. 29.

ut

ut canat Menander *Fames maximus dolor hominibus est.* *Menand. ap. Lang.*

III. Quid putatis qualis fuerit status & calamitas in regno Israël temporibus impij Regis Achab, quando *Elias oratione oravit, ut non plueret super terram, & non pluit annos tres & menses sex.* *Iac. 5. v. 17.* Prout scilicet ipse prædixerat: *Vivit Dominus Deus Israël; in cuius conspectu sto, si erit annis his ros & pluvia, nisi juxta oris mei verba.* *3. Reg. 17.* Orta inde est ingens annonæ caritas, & fames per omnem regionem, ita ut vidua Sarephtana cùm amplius non haberet quàm pugillum farinæ in hydria, factura exinde panem dixerit ad Eliam: *En colligo duo ligna, ut ingrediar, & faciam illum mihi & filio meo, ut comedamus & moriamur.* *Ib. v. 12.* Et verosimile est plurimos eo tempore egenos, & pauperes, in summa rerum penuria fame & inedia perijsse. Lamentamur nos quòd per dies aliquot vel hebdomadas non pluerit, quòd videamus fruges pessum ire, & à longe solùm prospectamus vel metuimus famem: quid si toto triennio (uti tunc sub Achab) non plueret? Et quid si magis nos de facto meremur quàm Israëlitæ? Aut putatis forsitan hæc casu evenire, ut per longum tempus nulla pluvia, nullus ros decidat? Non negaverim subinde nonnulla istiusmodi à causis naturalibus pendere, sed qui author naturæ est, solet causis naturalibus uti ad castiganda peccata populorum, & potest etiam infringere naturæ leges, ut si juxta rerum cursum fortè esse deberet siccitas, ipse tamen ex infinita sua misericordia terram humectet ac salubri pluvia fœcundet.

IV. Certè quòd siccitatem, pluviæ defectum, famem, pestilentiam, & plura eiusmodi mala Deus

us plerumque immittat propter peccata & ſcelera ipſi quoq; gentiles Idololatræ agnoverunt, qui ob id ſupplicationes ſuas & ſacrificia putatis Dijs ſolicitè peragebant. Athenis fuit ſimulacrum Terræ pluviam à Jove petentis, cuius etiam ara in monte Hymetto viſebatur, quem Himerion, quaſi Jovem pluvium appellabant. Apud Indos, ut refert Apollonius, fuiſſe fertur dolium, quo aperto in defectu aquarum nebulæ emittebantur, quæ totam Indiam imbribus humectabant. Romani immolabant rufas canes ad placandum Caniculæ ſidus frugibus inimicum, præſertim cum terra ſiccitate premeretur. Pygalenſes Arcades cum Cereris ſacra intermiſiſſent crudeli fame vexati, ex Pythiæ oraculo, novum Cereri ſignum fecerunt, & ſacra magnificentius inſtaurarunt. Quid nos Chriſtianos, par eſt facere, qui Dei verbo edocti minimè dubitare poſſumus publicas calamitates plerunq; immitti propter peccata. In Levitico pollicitus eſt Deus: *Si in præceptis meis ambulaveritis, & mandata mea cuſtodieritis, & feceritis ea, dabo vobis pluvias temporibus ſuis, & terra gignet germen ſuum.* Et Salomoni cum templum dedicaſſet pari ratione promiſit Deus ante omnia: *Si clauſero cœlum, & pluvia non fluxerit, & mandavero & præcepero locuſtæ ut devoret terram, & miſero peſtilentiam in populum meum: converſus autem populus meus deprecatus me fuerit, & exquiſierit faciem meam, & egerit pœnitentiam à viis ſuis peſſimis: & ego exaudiam de cœlo, & propitius ero peccatis eorum, & ſanabo terram eorum.* Nihil dubitemus publicas calamitates immitti nobis à Deo quia non ſervamus mandata eius, quia meremur caſtigari. Eo ſolùm convertenda eſt omnis cogitatio no-

Alex ab Alex. lib. 4. c. 16.

Pauſan. in Arcad.

Levit. 26. v. 3.

2. Paral. 7.

nostra, quomodo iram Dei placemus, quomodo negatam pluviam & terræ fertilitatem impetremus.

V. Anno 1135. tanta fuit in Germania siccitas, ut Rhenus vastus alioqui,& profundus fluvius transuadari potuerit ut testatur Chronicon Coloniense: in Gallia etiam eodem tempore fontes exsiccatos, ut multi perierint siti, referunt multi authores. Idem accidisse in Polonia Anno 1473. & in Thracia anno decimosexto Constantini Copronymi, & sub Michaële Palæologo, & alias sæpè produnt antiqui annales. Causam inquirite: suggerent historici. Hoc satis in rem præsentem: Deus est: *Qui aperit cœlum nubibus, & parat terræ pluviam.* Deus est, qui claudit cœlum, qui negat imbrem, ut insolentiam peccatorum coërceat, ut qui sua malitia ab eo recesserunt, minis & terroribus reducantur. Minatur nunc famem dum negat pluviam, non vult nos perdere, sed emendare; vult ut se timeamus. *Timenti Dominum non occurrent mala.* Pluvia est donum Dei gratuitum & voluntarium: unde canit Psalmista: *Pluviam voluntariam segregabis Deus hæreditati tuæ.* Quasi diceret, uti observat Incognitus adhunc locum: pluvia dependet à mea voluntate, quam hæreditati meæ idest justis seposui; non iniquis, non inimicis: hæreditati meæ qui per gratiam sunt mei filij adoptivi. Montibus in quibus ceciderant Saul & Jonathas maledicens David aiebat: *Montes Gelboë nec ros nec pluviæ veniant super vos.* Quæ à literali ad mysticum sensum flectens Hugo Cardinalis: *Gelboë interpretatur decursus, & significat superba Judæorum corda.* Deinde adjungit: *Pro peccatis eorum ibi ciderunt fortes:* &

Chron. Colon. Sigeb. Contin. Mart. Polon. Vincent. Bellov. Paul. Diac Sigebert. Cedremus.

Psal. 146.

Eccli. 33.

Psal. 67.

2. Reg. 1.

Hugo Card. in 2. Reg.

ita punitur terra propter poſſeſſores. Quod etiam Pſalmiſta inſinuat cum ait: *Poſuiſti terram fructiferam in ſalſuginem, à malitia inhabitantium in ea.* Divinate vos ipſi, an forte nunc Deus poſueri terram noſtram in ſiccitatem à malitia inhabitantium in ea, annon puniat terram propter poſſeſſores.

Pſal. 106.

VI. Quiſq; conſulat conſcientiam ſuam, & cogitet malum commune ita eſſe commune, ut ſingulos feriat. In fame, peſte, bello, nullus unquam ſecurus eſt, quia mala hæc plerunq; ad omnes & ſingulos extenduntur, ſaltem periculo. Quiſq; in quam conſulat ſuam conſcientiam & cogitet: Nunquid ego ſum qui peccavi qui hoc flagellum promerui? Fortè Deus propter me ſolùm totam regionem punit. Sæpè unius hominis peccatum in omnem latè viciniam diffundit pœnam & vindictam Dei. Peccavit David numerando populum, & Deus ei dat optionem pœnæ, vel famem per ſeptennium, vel bellum trium menſium, vel peſtilentiam *& mortui ſunt ſeptuaginta millia virorum.* Peccavit Achab, & Deus continuit pluvias in tota terra Iſraël tribus annis ac tribus menſibus qua de cauſa? Eliam audite loquentem ad Achab: *Non ego turbavi Iſraël, ſed tu, & domus patris tui, qui dereliquiſtis mandata Domini, & ſecuti eſtis Baalim.* Peccavit ſolus Achan filius Zare clam tollendo partem de ſpolijs & anathemate contra mandatum Domini, & univerſus Iſraël ob id punitur dicente Deo: *Non poterit Iſraël ſtare ante hoſtes ſuos, eósq; fugiet, quia pollutus eſt anathemate.* Quis novit annon unus aliquis ê nobis in templo hoc præſentibus occulto aliquo peccato Deum movit ad univerſalem hanc calamitatem quam patimur, cuius fortè pœnitentiam

2. Reg. 24.

3. Reg. 18.

Joſue. 7. v. 12.

tiam exspectat Deus ut iterum misereatur nostri? Quisq; sibi tribuat, quisq; pœniteat & benè speret pro omnibus: quisq; dicat: Ego sum filius prodigus quem siccitas & metuenda exinde fames compellere debet ut revertar ad Patrem meum. Ego sum David pro quo omnis populus periclitatur: Ego sum Achon propter quem totus Israël patitur. O Pater misericordiarum: peccavi in cœlum & coram te, iam non sum dignus vocari filius tuus: *Exaudi de cœlo Domine, & dimitte peccata Servo tuo, & da pluviam terræ, quam dedisti populo tuo.* 2. Paral. 6.

VII. Verum supponam nunc vos omnes innocentes, nullum reum: quid putatis subesse causæ tantæ tam diuturnæ siccitatis, & periculi ne fruges pessum eant, subsequatur magna rerum inopia, & fames? suggerit mihi unam aliam causam sapiens cum ait: *Speciosa misericordia Dei in tempore tribulationis: quasi nubes pluviæ in tempore siccitatis.* Eccli. 35. v. 26. Quæ libet componere cum illis Psalmistæ Regij verbis: *Invoca me in die tribulationis, & eruam te, & honorificabis me.* Psal. 46. Nimirum quando tribulamur, quando occurrunt nobis adversa, magis recordamur Dei, respicimus ad eius misericordiam, & beneficium consecuti honorificamus eum, neque unquam nobis tam speciosa tam grata est eius miseratio, quàm cum ê magna miseria & afflictione nosliberat: gratior est solis splendor post nubila, sanitatis bonum nescimus æstimare, nisi post gravem ægritudinem: pacis gaudia melius delibamus post bella. Deum vocat S. Basilius Seleuciensis *imbrium pincernam*, qui scilicet nobis imbres & pluvias ad mensuram porrigit, sed non porrigit nisi rogetur. Vult ut oremus: vult ut ad eius misericor-

diam recurramus. Minatur ſicut bonus Pater filijs ſi quandoque videat nonnihil diſſolvi & petulcire, ſed per minas aliud non intendit, quàm ut clamemus *miſerere Pater*. Ad illa verba Pſaltis *Fulgura in pluviam fecit*. Commentatur S. Auguſtinus: *Minas ad miſericordiam flexit. Cum pœnitendo corrigeris, & agnoſcis hoc miſericordia fieri, in pluviam vertitur fulguris terror.* Quid nunc aliud cernimus quàm minas fulgurantes, æſtum, ardorem, nimiam ſiccitatem; ſed hæ ſunt minæ paternæ, fortè nimium eius indulgentia abuſi ſumus, fortè minus eum coluimus; vult nos corripere ut Pater filios, ſi modo accurramus filiali teneritudine, & imploremus eius miſericordiam: imò vult nobis per hoc dare occaſionem exercendi artem miraculorum in *GYMNASIO Thaumaturgo*, in eius templo.

S. Aug. in Pſal. 134.

VIII. Dicite quæſo Philoſophi quomodo generetur pluvia, ut ſciamus artem, ſi quomodo eam poſſimus producere miraculoſè. Juxta placitum veſtri Principis Stagyræi dicetis pluviam hoc modo generari. Sol attrahit ſuo calore ê mari, fluminibus, ſtagnis & lacubus vapores quos exhalant dum calefiunt: hi vapores cùm ſint humidi in aëre frigido iterum condenſantur in nubes, imbres, pluvias. Si adſit magna eiuſmodi vaporum copia fit nubes fœcunda & gravida, quæ paulatim ſuperno calore ſoluta pluviam generat. cuius guttæ ſi ſint paucæ & parvæ, Imber decidit qui citò tranſit; ſi verò ſint multæ & magnæ, pluvia dicitur. Ita quidem vos ſentitis, & applaudit vobis Rupertus Abbas Tuitienſis ad illa Pſalmi: *Qui ponis nubem aſcenſum tuum.* Sic differens: *Tunc enim ponit nubem aſcenſum ſuum, quando ad temperandum cœli fervo-*

Ariſt. Meteor. l. 2.

Rup. Abb. lib. 1. in Gen. c. 26.

vorem aquæ de mari, seu de fluminibus, stagnis & paludibus exhalatæ glomerantur, actæque flabris ventorum iterum in terram per concretas pluviæ guttas deferuntur. Sed & vos Astronomi sensum hic vestrum adjungite, quam vos censeatis causam pluviæ efficientem. Utique respicietis ad Planetas & varios aspectus stellarum. Nam asseritis venerem esse pluviosam inter Planetas, atverò inter stellas fixas Arcturum, Orionem, Pleiades, Hyades, Delphinum. Asseritis etiam, quod in annua revolutione Mars in Scorpione, Venus, Mercurius, & Luna in signis humidis, similiter Saturnus & Luna se aspicientes in signis humidis, Luna cum Mercurio vel Venere; Venus in quocunq; aspectu Saturni, Solis, aut Martis: eiusdem Veneris aut Martis transitus per Pleiades, matutinus ortus Arcturi; Sol occidens cum Pleiadibus, Saturnus aut Venus occidens cum Pleiadibus, vel Hyadibus, vel Orione, vel Arcturo &c. portendant pluvias. Et quidem his patrocinatur scriptura & Patres: Job ait: *Qui aufert stillas pluviæ, & effundit imbres,* uti vulgata lectio habet: S. Gregorius verò & Hugo Cardinalis legunt *Qui aufert stillas pluviæ,* ubi Gregorius *In cœli facie aliæ stellæ prodeunt, quas nullæ pluviæ subsequuntur, & aliæ prodeunt, quæ arentem terram magnis imbribus infundunt.* Acquiesco utriq; doctrinæ, & novam inde pro nobis doctrinam elicio.

Iob. 36. S. Greg. lib. 36. moral. c. 5. Hugo Cardin. in Iob.

IX. Generatur igitur pluvia in terra, & sursum sublevata calore solis, iterum demittitur, & fœcundat agros, hortos, campos, sylvas, quod miratus Plinius aiebat: *Pluviæ cadentes omnium nascentium causa fiunt, prorsus mirabilis natura, si quis velit reputare, ut fruges gignantur, arbores fruicésq; vivant; in cœlum migrare aquas, animámq; etiam inde vi-*

Plin. lib. 31, hist. nat. c. 1.

talem deferre. Sapientiſſima hæc Dei Oeconomia eſt, qua nos docet, de noſtro ſuppeditare quo nobis rurſum benefaciat. Premuntur nunc arva noſtra, agri, campi, horti ſiccitate, agite comportate aquas & ſoli divino obijcite, ut elevatæ in cœlum fœcunda ubertate ſolvantur in pluvias. *Aquæ multæ populi multi.* Simul congregati dicamus cum Davide *ſicut aqua effuſus ſum.* Sed quomodo? docet nos Jeremias: *Effunde ſicut aquam cor tuum in conſpectu Domini:* ideſt ex intimo cordis affectu, cum vera humilitate ac devotione deprecare Dominum, pete veniam delictorum, pete miſericordiam. Ille inquit S. Hieronymus: *effundit ſicut aquam cor ſuum ante conſpectum Domini, qui ex intimo affectu cordis producit lacrymas compunctionis.* Oratione ferventi gemitus & ſuſpiria noſtra feruntur in altum in conſpectum Domini, & ibi liquantur in pluvias ſalutares. Oratione impetravit pluviam Elias. Oratione impetravit pluviam M. Aurelio Imperatori Legio Chriſtiana quæ in Auſtria contra Mavomannos præliabatur, dicta poſtmodum Legio Fulminatrix oratione ſi ſeria, ſi fervens, ſi conſtans, ſi cum propoſito emendationis vitæ à nobis peracta fuerit ſperemus omnino effecturos nos ut miſericors Deus comminatum flagellum à nobis avertat, & abundanti imbre ſoletur terræ noſtræ ariditatem. Ut verò tanto efficacior oratio ſit, deſidero ut ſe Planetæ jungant ſtellis fixis & faciant bonam conſtellationem. Planetas voco errantia ſydera peccatores, hi cum firmo emendationis propoſito unanimiter cum ſtellis fixis cum juſtis deprecentur Dominum, & implorent eius miſericordiam: ſed & reſpiciant ad ſtellas in firmamento,

Apoc. 17. *Pſal. 21.* *Thren. 2. v. 19.*

S. Hieron. in Hierem.

to,

to, quæ sunt ex mente SS. Patrum, sancti Dei, qui lucent in perpetuas æternitates & sua intercessione nos adjuvant. S. Franca Ordinis Cistercienſis non semel Placentinis in siccitate invocata pluviam à Deo impetravit. S. Marcus Episcopus suis Atinensibus cum iam multi propter nimiam siccitatem, & ex ardore orta passim incendia suspicarentur adesse diem judicij. S. Pamphilus Episcopus Sulmonensis à populo invocatus tempore siccitatis cum & ingens annonæ caritas, & pestilentia cœpisset grassari, territorium suæ diœcesis uberrima pluvia solatus est. S. Donatus Euroeæ in Epiro Episcopus rogatus à Theodosio magno, cum sata & fruges ingenti æstu penè exurerentur, ut pluviam à Deo peteret: petijt & copiosam mox impetravit. Hos una nobiscum adhibeamus intercessores, & oremus misericordem Dominum, ut clementiæ suæ oculis respiciat patriam nostram, mittat de cœlo sancto suo optatam pluviam, quæ ariditatem terræ exhilaret, & nos afflictos consoletur. Procidamus ergo ante Dominum & uno corde oremus. Misericordissime Deus, qui dixisti, *si clausero cœlum & pluvia non fluxerit: conversus autem populus meus deprecatus me fuerit, & exquisierit faciem meam, & egerit pœnitentiam à vijs suis pessimis: & ego exaudiam de cœlo, & propitius ero peccatis eorum, & sanabo terram eorum.* Ecce Domine nunc pœnitentiam agimus: *Peccavimus, iniquè egimus;* pollicemur emendationem. Miserere Domine, qui misertus es populi tui Israël, & fac nobis secundum verbum tuum. *Ut congruentem pluviam fidelibus concedere digneris. Te rogamus audi nos. Riga montes de superioribus tuis, & de fructu operum tuorum satiabitur terra.* Miserere Domine,

Bolland. Cont. 25. April.

Idem 26. April. Ibid. ead. die.

2. Paral. 7.

Ex Rituali

ne miserere Clementissime Deus *in quo vivimus, movemur & sumus, & pluviam nobis tribue salutarem; & aridam terræ faciem fluentis cœlestibus dignanter infunde. Per Dominum nostrum Jesum Christum filium tuum*: per sanctissimam matrem tuam: per intercessionem sanctorum tuorum quos sæpius exaudisti. Miserere Domine, miserere.

DISCURSUS XXX.

Tempore Belli.

Trophæum Vocale.

THEMA.

Timete Dominum, & servite ei perfecto corde. *Josue 24.*

SYNOPSIS.

I. Triumphum canere ante victoriam videtur temerarium, est tamen genus Trophæi quod erigi potest ante victoriam cum spe certa victoriæ.

II. Uti scire victoria optimè is novit, qui Deum pietate sibi conciliat. Statua Martis apud saxones certam victoriam pollicebatur venerantibus, id longè certissimum est de vero Deo, unde licet erigere Trophæum *ante pugnam.*

III. Victoria ab antiquis pingebatur alata, palmas & lauros manu gestans, & innixa Trophæis, quam ferè expressit Moyses orans dum pugnaret populus contra Amalecitas: sic enim erigebat TROPHÆUM vocale, *orando vincebat.*

IV. Palma dicitur arbor & manus, quia manibus in cœlum elevatis palmæ victoriarum obtinentur, hinc in cœlo sanc-

ti

cti cum palmis, & cum phialis plenis odoramentorum videntur à Ioanne, quia orationibus vicerunt.

V. Abias Rex Iuda oratione ante pugnam erexit TROPHÆUM quasi iam certus de victoria, & vicit hostes dum clamavit ad Dominum.

VI. Asa eius filius eodem TROPHÆO vocali ad internecionem delevit decies centena millia.

VII. S. Anianus Episcopus Aurelianensis oratione Attilam Hunnorum Regem ab urbis insultu repulit. Otto Imperator cum paucis contra multos rebelles pugnans oratione triumphavit.

VIII. Teutonici milites oratione mirabiliter ingentem Moschorum exercitum deleverunt. Venetias ab excidio oratione liberat S. Laurentius Iustinianus: verè belli TROPHÆUM oratio est.

IX. Et si tam potens est unius justi oratio, quanto magis multorum unanimis: per hanc sanè licet exercere prodigia.

X. Justi etiam obtenta victoria Trophæum vocale Deo solent erigere, ut mereantur nova, nos imitemur Regem Josaphat erigendo nunc Trophæum vocale *orationis, & cum consecuti fuerimus quod petimus, erigamus etiam* Trophæum vocale *laudis & gratiarum actionis. Semper tamen timeamus Dominum & serviamus ei perfecto corde.*

Timete Dominum, & servite ei perfecto corde. *Josue. 24.*

I.

TRiumphum canerē ante victoriam, nemo non temerarium esse pronuntiat. Anceps semper est belli alea; etiam cùm videretur profligatus hostis sæpè victor evasit, & actus in fugam recollectis repentè viribus persequenti adversario lauros extorsit. Alata est victoria, advolat sed & revolat; nec firma consistit, nisi toto hoste deleto aut in deditionem accepto. Quis

nunc armorum ſtatus ſit ipſi noſtis, quàm fortes adverſarij, quàm aſſueti vincere, quibus licet magnas oppoſueris vires, ſumus tamen ſemper in periculo, & non licet Triumphum canere ante victoriam. Ego tamen, ſi parati eſtis obſequi ſano conſilio, *Trophæum* vobis erigam ante victoriam, quaſi certum prænuntium & prognoſticum vincendorum hoſtium, & quidem TROPHÆUM VOCALE, quod ut intelligatis præſens diſcurſus attentionem veſtram deſiderat.

II. Inter cœtera Polemicorum ſcita etiam illud eſt: *Scire uti victoria.* Hoc Julius Cæſar animadvertit in adverſario ſuo Pompeio, qui cùm obtenta contra Cæſarem victoria, ſe illicò ad exercitum recepiſſet, non uti poterat victoriam proſecutus eſt. Tunc Cæſar ad ſuos: Hodie quidem penes hoſtes erat victoria, ſed non habent Ducem, qui victoria ſciret uti. Quid verò eſt ſcire uti victoria? relinquo arti bellicæ ſua principia: illud tamen hæret infixum animo, & optarem omnibus altè demitti in pectus, quod filio ſuo Alphonſus Rex Aragoniæ, cùm in Florentinos moveret, documentum dedit: *Victoria mihi crede, non hominum diſciplinis, aut induſtria paratur, ſed Dei optimi maximi benignitate & arbitrio. Scientia rei militaris ita demum profutura eſt, ſi Deum nobis pietate atq; innocentia pacatum propitiumq; habuerimus.* Non ſunt intermittendæ humanæ induſtriæ, ſed fundamentum omnium eſt habere Deum propitium, à quo omnis ſucceſſus & victoria pendet. Velit Deus, pauci innumeros fugant: nolit Deus, multi à paucis profligantur. Ut autem Deus velit placandus & exorandus eſt. Veteres Saxones ſtatuam habuiſſe traduntur dictam Irmiaſul, quaſi Heer-

Plut. in Rom. apopht.

Panormit. lib. 3. de reb. Alph. cap. 51.

Heermannsaul sive Columnam Campiductoris Martis, cui adscriptum erat: *Dux ego gentis Saxonum victoriam certam polliceor venerantibus.* Id longè verius de vero Deo intellexeris, qui ritè exoratus victoriam certam pollicetur venerantibus. Atq; adeò devota ac fervens ad Deum oratio quasi certos nos potest reddere de victoria, & Triumphum canere ante victoriam, TROPHÆUM erigere ante pugnam.

III. Repræsentarunt antiqui victoriam, uti videre licet in numismatibus, velut Virginem alatam quæ tenebat manu dextra Cornucopiæ, sinistra verò ramum palmæ; sic cudebat in suis nummis Domitianus. Vel virginem alatam, quæ tenebat una manu Palmæ ramum, altera Coronam uti in nummis Octavij. Vel Virginem alatam, quæ tenebat una manu Palmam, altera laureum sertum, uti in nummis Titi. Alij pinxerunt eam ad instar Angeli alati sedentem supra spolia inimicorum, cum Palma & scuto in manibus, ad *Trophæum* inclinatam, prout eam describit Claudianus: *Ripa. Iconol. lib. 3.*

Claud.

Ipsa Duci sacras victoria panderet alas,
Et palma viridi gaudens, & amica TROPHÆIS,
Custos Imperij Virgo.

Revocat mihi hæc figura in memoriam Moysen Israëlitici populi Ducem pugnantem adversus Amalec, & victoriæ TROPHÆA erigentem in monte, dum interim Josue cum electis staret in acie. *Cúmque levaret Moyses manus, vincebat Israël: sin autem paululum remisisset, superabat Amalec.* Manus extensæ instar alarum sunt, atque adeò in ipsa pugna Moyses extendens manus quasi volantem repræsentabat victoriam amicam TROPHÆIS. Quod

Exodi. 17. v. 8.

videtur innuisse Philo Hebræus agens de hoc Moysis certamine cum Amalecitis : *Cùm igitur aliquantisper manus bilancis in morem nunc sursum tollerentur, nunc deorsum vergerent, certaretúrque marte dubio: tandem repente velut pinnas habentes pro digitis, sublatæ volitabant per aërem manentes in sublimi donec Hebræis certa victoria contigit.* Ad quæ oportunè adjungit bonus author : *Quasi manuum in altum extensio nihil aliud esset quàm labarum explicare, & in altum attollere ac TROPHÆUM erigere, & PALMAM reportare.* Certè Augustus Imperator non aliter exprimi voluit victoriã quàm expansis alis, gestantem una manu *Palmam* aut Lauream, altera verò labarum. Ut proinde meritò dixeris orationem ferventem ad Deum, esse non solùm pugnam contra hostes, sed ipsam victoriam, & *TROPHÆUM vocale.* Fallor nisi & S. Gregorius Nazianzenus huc respexit cum diceret: *Pugnantibus manuum extensio innumerabilium copiarum instar erat, orationis opera TROPHÆA erigens.* Ecce victoriam certam in ipsa pugna, ecce TROPHÆUM VOCALE ante finem certaminis.

Philo Hebr. lib. 1. de vita Moysis.

Vega. in Iud. c. 1. vers. 1. §. 10.

S. Greg. Naz. orat. 1. de pace.

IV. Opto à vobis scire Grammatici cur Palma non tantum volam manus seu manum, quàm arborem significet, & uno nomine tam propriè dicatur manus, quàm arbor victoriæ sacra. Dicetis quia Palma arbor similitudinem habet manus : habet enim comam in cacumine circum extensam, & ramos in digitorum modum protensos. Sed cur victoriæ sacra Palma, quæ manui assimilatur? nempe quia manibus utendum est volenti adipisci victoriam. Ita prorsus : sed putem ego citius manus in altum protensas quàm gladio armatas extorque-

re

re triumphos, quia *Victoria paratur Dei Opt. Max. benignitate & arbitrio.* Et longè facilius acclamatur victor, qui

\- - - *duplices tendens ad sydera palmas.* *Æneid. 1.*

feruenti oratione Deum deprecatur, quàm qui ambidexter gladium vibrat, tela jacit in hostem. Id me docuit sapiens amator cum de sponsa caneret: *Statura tua assimilata est palmæ.* Ubi observat Paraphrastes Chaldæus: *Quando Sacerdotes tui extendunt manus suas in oratione, similes sunt digiti manuum eorum extenti ramis Palmarum, ac statura est sicut Palma,* quasi breviter diceret: oratio *Palmam* reportat: si vis vincere hostes ora. Rursum alibi Salomon ait: *Quæ est ista quæ ascendit per desertum sicut virgula fumi?* ubi Hebræus Codex pro *virgula fumi,* reponit *Palma fumi,* quasi idem esset ascendens fumus & *Palma.* Sancti Patres & Interpretes passim orationes comparant odorato fumo ascendenti in altum. Vult ergo innuere Salomon orationes justorum ascendere instar virgulæ, instar *Palmæ* fumi, idest victoriam tam de visibilibus quàm invisibilibus hostibus certam polliceri, & esse *TROPHÆUM vocale,* victoriam ante victoriam. Ex hoc loco etiam occurritur dubitationi cur Joannes in Apocalypsi videns in cœlo Beatos, alios habentes *Palmas* in manibus, alios verò phialas plenas odoramentorum. *Vidi turbam magnam* &c. *& Palmæ in manibus eorum. Et viginti quatuor seniores ceciderunt coram agno, habentes singuli Citharas & phialas aureas plenas odoramentorum, quæ sunt Orationes sanctorum.* Quod Martyres obtinuerunt patiendo, hoc cœteri sancti orando, utriq; vicerunt, illi visibilem, isti invisibilem hostem, & quod illis sunt *Palmæ in manibus,*

Cant. 7. v. 7.

Cant. 3. v. 6.

Apoc. 7. v. 9.

Apoc. 5. v. 8.

bus, hoc istis sunt *phialæ aureæ plenæ* odoramentorum ascendentis PALMÆ fumi seu orationum. Est igitur oratio quædam Palma anticipans victoriam, & *TROPHÆUM vocale* quod in ipso certamine erigitur, & certam pollicetur victoriam.

4. Reg. 6. V. Non producam vobis hodie Elisæum orantem; & oratione sua innumerabilem Syrorum multitudinem in fugam agentem. Non Juditham de Holoferne per orationem triumphantem, & *Num 9. 2. Paral. 13.* TROPHÆA erigentem: non munitam urbem Jericho ad vocem populi orantis solo æquatam. Hæc alias à me audivistis, Abiam Regem Juda contemplemini quomodo in acie consistat contra Jeroboam Regem Israël. Stabat geminus exercitus ex oppositó: Erant Regis Juda quadringenta millia electorum; Regis Israël octingenta millia. Conscendit Rex Juda montem & plenus fiduciæ in Deum objcit Israëlitis perfidiam & idololatriam, de suis affirmans: *nos custodimus præcepta Domini Dei nostri, quem vos reliquistis. Ergo in exercitu nostro Dux Deus est.* Optima consequentia *custodimus præcepta Domini: ERGO in exercitu nostro Dux Deus est.* Reflectite mentem ad thema sermonis præsentis: *Timete Dominum & servite ei perfecto corde.* Tam fidenter Abias hæc loquitur, quasi iam certus & securus de victoria, tametsi in exercitu suo dimidio minus numeraret quàm adversarius Jeroboam. Et volens parcere inimicorum stragi, & vitare profusionem cognati sanguinis, clamavit insuper ad exercitum hostilem: *Filij Israël nolite pugnare contra Dominum Deum patrum vestrorum quia non vobis expedit.* Clementis Regis erat hæc monitio, sed quid addit sacer Textus? *Hæc illo loquente Jeroboam retro molie-*

batur

batur insidias: cúmque ex adverso hostium staret, ignorantem Judam suo ambiebat exercitu. Quis hic non desperasset victoriam? quis non exclamasset, actum est de salute Judæ, de exercitu Regis Abiæ, undique concluſi sunt, nec unus poterit evadere, victoriam habet in manu Jeroboam, octingentis millibus vallavit per circuitum quadringenta millia, quæ mox sub ferrum mittet. Verum *victoria non hominum disciplinis aut industria paratur, sed Dei opt. max. benignitate & arbitrio.* Constrictus, circumvallatus, concluſus in medio hostium Judæ Rex Abias cum suo exercitu, in extremo periculo erigit *TROPHÆUM*, sed *Vocale.* Subjungit enim sacra pagina: *Respiciénsque Judas vidit instare bellum ex adverso & post tergum, & CLAMAVIT AD DOMINUM.* Sacerdotes quoque tubis canere cœperunt, & totus exercitus orans vociferatus est. Quid porrò? *Et ecce illis CLAMANTIBUS, perterruit Deus Jeroboam, & omnem Israël, qui stabant ex adverso Abia & Juda. Fugerúntque filij Israël, Judam, & tradidit eos Deus in manus eorum: & corruerunt vulnerati ex Israël quingenta millia virorum fortium.* Admiranda victoria, sed quæ orationibus à Deo impetrata est, cui ante pugnam erectum *TROPHÆUM Vocale oratio.* Dum clamat Rex & conclamat exercitus ideſt orat. vincit.

VI. Eandem virtutem orationis expertus est Abiæ filius & in regno succeſſor Asa. Cùm enim Zara Æthiops contra eum veniſſet cum exercitu decies centum millium, & curribus trecentis: oppoſuit illi quidem Asa de Juda trecenta millia, & de Beniamin inducenta octoginta millia, longè tamen inferior fuit hic numerus comparatus ho-

hostili, nihilominus quia sciebat quod à Deo exercituum victoria pendeat: *Asa perrexit obviam ei.* (Zaræ) *& instruxit aciem ad bellum, & invocavit Dominum Deum.* Audite orantem Regem, & una cum ipso in præsenti necessitate ferventer orate: *Domine non est apud te ulla distantia, utrum in paucis auxilieris, an in pluribus: adjuva nos Domine Deus noster: in te enim, & in tuo nomine habentes fiduciam venimus contra hanc multitudinem. Domine, Deus noster tu es, non prævaleat contra te homo.* Ita oravit Asa, & prælium auspicatus cùm erexisset *TROPHÆUM vocale*, illicò etiam erexit TROPHÆUM ê spolijs hostium. Nam subjungit sacer Textus nullâ factâ mentione pugnæ *Exterruit itaque Dominus Æthiopes coram Asa & Juda: fugerúntque Æthiopes. Et persecutus est eos Asa, & populus qui cum eo erat usque Gerara: & ruerunt Æthiopes usque ad internecionem, quia Domino cædente contriti sunt.* Notate verba: *Exterruit* itaque, quæ consequentia? orat Asa: adjuva nos Domine, & textus subjungit: *Exterruit itaque Dominus.* Optima profectò consequentia & illatio infallibilis: orat afflictus, *ergo* Deus præstat quod ille orat. Notate iterum *quia Domino cædente contriti sunt*: ne credatis TROPHÆA erigi humanis viribus, sed homines applicare manus, Deum verò PALMAS concedere, quia *victoria non hominum disciplinis aut industria paratur, sed Dei Opt. Max. benignitate & arbitrio.*

2. Paral. 14. v. 12.

VII. Vultis idem vobis ostendam eventibus recentioribus. Plena sunt his omnium historicorum Sacro-profanorum volumina, ut vix aliqua insignis victoria deprehendi possit, quæ non orationibus debeatur. Magno impetu arietum quatiebat ur-

urbem Aurelianenſem in Gallijs Attila Hunnorum Rex, cùm Anianus urbis eius Epiſcopus conſternatum populum ad orationem ferventem hortatus in Dei auxilio juſſit confidere, & auxilium deſuper implorare. Orantibus ergo illis miſit qui de muro civitatis proſpiceret utrum auxilium aliquod adveniret, ſperabat enim adventum Aëtij Magiſtri militum & Theodorici Gothorum Regis. Aſpicientes tunc nihil viderunt. Et ille: Orate inquit inſtanter quia Dominus liberabit nos hodie, rurſum orantibus, aſpicite ait an ſuccurſus adveniat, ſed adhuc nihil videbatur. Et tertiò ad illos converſus: Orate, ſi fideliter petitis, Deus velociter adeſt. Qui iterum cum fletu & eiulatu magno Domini miſericordiam implorabant, & oratione finita, juxta Epiſcopi imperium extra urbem proſpicientes viderunt à longe quaſi parvam nubem de terra conſurgere. Quod audiens Anianus exclamavit: Auxilium Domini eſt. Et ecce Æëtius & Theodoricus Gothorum Rex magnis inſtructi copijs adfuerunt, & hoſtem iam iam irrupturum in urbem procul inde ſubmoverunt, ut teſtatur Gregorius Turonenſis. Annno 938. Otto Imperator contra rebelles pugnans cum pars copiarum tranſijſſet Rhenum, ſubitò accurrentem hoſtem aggredi coacta eſt, reliqua cum Imperatore ab altera ripæ parte dubium eventum exſpectabat. Et cum ab humanis viribus paucorum contra multos non ſperaretur victoria, Otto ab equo deſcendens cum lacrymis ſe proſtravit & ê cœlo auxilium cœpit petere. Quantum juſti viri oratio tunc valeret, probavit eventus. Nam eo orante hoſtes in fugam acti ne cauſam quidem ſcive-

Greg. Turon. lib. 2. cap. 8. hiſt. Franc.

Luttprand: lib. 4. c. 11. Witichind. Saxo ad an. præfa. 938.

runt cur fugerent, nullo ex parte Ottoniana seu cæso seu læso.

VIII. Anno 1500. Walterus à Plettenburg Ordinis Teutonici Magister ante conflictum cum Moschis publica jejunia & Litanias solennes instituit. Ipso die Exaltationis S. Crucis ei obviam venit Moschorum exercitus constans centum millibus armatorum, & triginta millibus Tartarorum, cum ex parte Teutonicorum exiguæ valdè copiæ numerarentur. Inito prælio fusi Moschi tanta strage, ut ex parte Walteri plures quidem læsi nullus tamen lethaliter, nullus desideratus: at ex parte Moschovitarum & Tartarorum circiter centum millia occubuerint, quæ per duorum milliarium latè patentes campos prostrata jacuerunt. Hanc suorum cladem Basilius Joannis Moschorum Dux obstupescens & divino tribuens miraculo cum Teutonicis ad quinquaginta annos pacem firmavit, illos appellans Ferreos viros. Nihil dicam de Rudolphi I. Habspurgici Imperatoris victoria de Ottocaro Bohemo, de Ferdinandi II. Austriaci victoria relata de rebellibus in albo monte ad Pragam, de alijs ab eo erectis TROPHÆIS vocalibus, quorum peritissimus erat, illud ex vita D. Laurentij Justiniani Patriarchæ Veneti adjungo. Ardebat Bellum venetum cum Philippo Duce Mediolani, & iam valdè afflictis rebus Venetorum, fortè Corcyræ in loco aspero & inculto eremitam per triginta annos solitarium degere intellexit vir Venetus nobilis negotiorum causa illuc profectus: adijt ergo virum Dei, & rogavit: num Veneta Respublica, ut fama ferebat, deplorata esset? Ad quem Eremita: commotus est furor Domini contra vos, quia verbum Domini

Gaguin. in descript. Livon.

Sur. in vita S. Lau. Iustin. die 8. Ian.

mini proieciſtis: & niſi Pontificis veſtri Laurentij lacrymæ interpellarent pro vobis, jam dudum quaſi Sodoma perijſſetis. O magnum vim & virtutem orationis! *Oratio corporum robur eſt, regni vires, belli TROPHÆUM, pacis ſecuritas,* ut loquitur S. Gregorius Nyſſenus. *S. Greg. Nyſſen. ap. veg. in Iud.*

IX. Si unius hominis juſti oratio tam potens eſt, ut TROPHÆA erigat, quid non efficient orationes multorum conjunctæ, cum ſit ſemper *virtus unita fortior*? DicebatChriſtus apud Matthæum: *Si duo ex vobis conſenſerint ſuper terram, de omni re quamcunque petierint, fiet illis à Patre meo.* Magna promiſſio, & quia veritatis æternæ, omnino certa, quam demirans S. Cyprianus aiebat: *Quodſi duo unanimes tantum poſſunt, quid ſi unanimitas apud omnes eſſet? Jam pridem de divina miſericordia impetraſſemus, quod petimus, nec tamdiu in hoc ſalutis & fidei noſtræ periculo fluctuaremus.* Et eodem ferè ſenſu S. Chryſoſtomus: *Quodſi omnis oratio tantam vim habeat; longè magis eam quæ ore multorum proveniat, valere conſentaneum eſt.* Benè ſperate Auditores mei, ſecurè erigite *TROPHÆUM vocale* & ferventer orationi inſtate, æterna veritas non fallit, quod promittit, etiam præſtat. Orate unanimiter, quia ut idem Chryſoſtomus: *Oratio Eccleſiæ murus eſt, qui rumpi non poſſit, munimentum inconcuſſum.* At fortè creditis res iam eſſe penè deſperatas, adverſarios nobis multò fortiores, Deum non ſemper facere miracula. Confidite, oratio facit miracula. Promittit Chriſtus: *Quodcunque petieritis Patrem in nomine meo, hoc faciam.* Nihil excipit qui dicit *Quodcunque*, ne quidem illud quod alioquin impoſſibile videretur; propterea monet Auguſtinus: *Non nobis hoc impoſ-*

Matth. 18

S. Cypriam. Epiſt. 8.

S. Chryſoſt. hom. 3. de incompreh. Dei natu.

S. Chryſoſt. lib. 2. de orran. De.

Ioan. 14.

S. Aug. Tract. 72. in Ioan.

sibile videatur, quamvis magna petieritis, & quæ ad speciem impossibilia. Si nobis apparent impossibilia quæ petimus, non sunt tamen impossibilia Deo, non sunt impossibilia ritè orantibus: *Per orationem & invocationem sui nominis potest quis exercere prodigia.* Inquit Theophylactus, & hoc ipsum est TROPHÆA vocalia erigere ante pugnam, vincere ante victoriam.

Theoph. in Cate.

X. Porrò & illius meminisse oportet, ut si Deus orationibus nostris exoratus concedat victoriam, tunc vel maximè illi erigamus *TROPHÆA vocalia*, *TROPHÆA musica*, quod justis semper consuetum fuit. Moyses Pharaone submerso Canticum cecinit Domino: *Cantemus Domino, gloriosè enim magnificatus est.* David liberatus ab inimicis laudem dedit Deo. *Dominus petra mea, & robur meum, & salvator meus &c.* Debora Prophetissa & Barac occiso Sisara per Jahel heroinam simile erexerunt TROPHÆUM: *Cecinerúntque Debora & Barac filius Abinoem in illa die &c.* de qua victoria agens S. Chrysostomus: eleganter in rem nostram ait: *Erecto illo admirabili TROPHÆO partáque præter omnium opinionem victoria, prætexuit Triumphale Canticum laudem totius victoriæ uni Deo adscribens.* Et alibi rursum idem Sanctus: *Debora prostratis in bello hostibus pro maximo quopiam TROPHÆO erexit hymnum victorialem.* Alij Belli Duces & Imperatores magno apparatu instruunt Triumphales currus & pompas, excitant Triumphales arcus, suspendunt hostium arma & spolia: justi verò *pro maximo TROPHÆO hymnum victorialem.* Cæterum nos iam in magna constituti necessitate & periculo, inter fragores armorum, tonitrua tormen-

Exodi 15. 2. Reg. 22.

S. Chrysost. in c. 5. Isai. ap. Veg.

Idem in Psal. 95.

to-

torum, cœdes copiarum, agamus quod egit Rex Josaphat, & cum ipso exclamemus: *Domine Deus patrum nostrorum tu es Deus in cœlo, & dominaris cunctis regnis gentium; in manu tua est fortitudo, & potentia, nec quisquam tibi potest resistere. Si irruerint super nos mala, gladius judicij, pestilentia, & fames: stabimus coram domo hac in conspectu tuo, in qua invocatum est nomen tuum: & clamabimus ad te in tribulationibus nostris, & exaudies, salvósq; facies. In nobis quidem non est tanta fortitudo, ut possimus huic multitudini resistere, quæ irruit super nos. Sed cùm ignoremus quid agere debeamus, hoc solum habemus residui, ut oculos nostros dirigamus ad te.* Quantum hæc oratio Deo placuerit ostendit sacra pagina, quæ testatur quod in medio turbæ præsentis factus sit spiritus Domini supra Jahaziel, qui cœpit prophetare: *Hæc dicit Dominus: Nolite timere, nec paveatis hanc multitudinem, non est enim nostra pugna, sed Dei.* Postero die direxit aciem Josaphat contra hostes: *deditq; consilium populo & statuit cantores Domini* (ecce TROPHÆUM vocale) *ut laudarent eum in turmis suis* (ecce orationem multorum unanimem) *& antecederent exercitum ac voce consona dicerent: Confitemini Domino, quoniam in æternum misericordia eius.* Subjungit illicò sacer Historicus: *Cumq; cœpissent laudes canere vertit Dominus insidias eorum in semetipsos.* Simul cœpit erigi TROPHÆUM vocale, simul parta est victoria & confecta pugna sine pugna: mutuis hostes gladijs prostrati sunt, Josaphat cum populo suo spectator solum erat, quia Deus cui *TROPHÆUM vocale* erexerat, pugnavit, Deus hostes stravit, Deus vicit. Speremus & nos Auditores si debitè, ac ferventer, devotè ac instanter ora- 2. Paral. 20.

verimus, deprecantes eius misericordiam. *Quoniam in æternum misericordia eius:* futurum ut ipse pro nobis pugnet, ipse pro nobis vincat, & nos viceversa sicuti ei nunc erigimus *TROPHÆUM vocale* orationis, ita postea erigamus TROPHÆUM *vocale* laudis & gratiarum actionis. *Quoniam in æternum misericordia eius.* Sed simul: *Timete Dominum & servite ei perfecto corde.* Amen.

DEO TRINO & UNI
GLORIA
FINIS SECUNDÆ PARTIS.

APPEN-

APPENDIX ALLOCUTIONUM ACADEMICARUM.

EX Multis quæ aliquando junior lusi, pauculas hic exhibeo Academicas Allocutiones, affectui potius meo in substratam materiam, quàm utilitati Lectorum velificans: Et cum primæ parti nonnullas inseruerim, secundæ etiam libuit addere quæ sequuntur:

I. *Panegyricus Magnæ Matri Virgini* sine macula Originali Conceptæ, *scriptus Anno 1649. cum Viennensis Academia exemplo & hortatu Augusti Cæsaris Iuramento se obligavit defendendi Piam* de Immaculata Conceptione *sententiam.*

II. *Panegyricus* Dies Martis, *S. Leopoldo Marchioni Austriæ dictus Viennæ in Cathedrali.*

III. *Panegyricus* Pia Ambitio, *SS. Cosmæ & Damiano MM. Patronis Medicæ Facultatis, dictus Viennæ in Cathedrali,*

IV. *Panegyricus Funebris, seu* Inferiæ Austriaco-Academicæ, *Fundatoribus, Benefactoribus, Doctoribus Academicis in primo Anniversario dictus Anno 1652.*

V. *Panegyricus Funebris Reverendissimi D. Ioannis Augustini Zvverger Cathedralis Ecclesiæ Viennæ Præpositi dictus in Cathedrali Anno 1648. die decima obitus.*

VI. *Panegyricus Funebris Illustrissimo Iuveni Michaëli Adamo Baptistæ S. R. I. Comiti ab Althan, dictus Viennæ Anno 1648. die octava obitus.*

MA-

MAGNÆ MATRI VIRGINI

Sine Macula Originali Conceptæ

PANEGYRICUS

SCRIPTUS

FERDINDO TERTIO AUGUSTO

Pio Justo, Mariano

Immaculatæ Conceptionis Jurato Propugnatori & piè Conjuratis in eandem Pietatem Academicis Austriaco-Viennensibus.

Anno 1649.

MARIÆ *Conceptæ sine macula*, plenæ gratiâ publico voto Angelicum *AVE* diximus, FERDINANDE CÆSAR, MAGNIFICE D. RECTOR. PROCERES ACADEMICI. A cuius enim potius nomine orationem hanc vel Panegyricam vel Eucharisticam tam sacro die, tam frequenti in consessu vestro, tam nobili exemplo, conspirantibus in eandem sententiam Academicis auspicemur; quàm ab eo, quo nullum gratius post DEUM vestris auribus, nullum salutarius animis accidere potuit, imò debuit: aut cuius jucunda salutatione celebritatis huius prose-

qua-

quamur lætitiam, quàm eius cui ad aras ſupplex *Univerſitatum Germaniæ antiquiſſima*, novâ pietate veteri debito; Sacramento novo, affectu veteri ſe conſecravit. Atq; utinam tam facilè mihi eſſet de illius laudibus æquè facundè ac copioſè diſſerere, quàm facilè fuit exordiri à nomine, perficerem ſane hodiernâ die, ut nemo non intelligeret, tantum ex huius voti nuncupatione *Academiæ* noſtræ accedere ornamentum, quantum priora ſæcula tametſi excultiſſimis ſuperba ingenijs, ſummis aucta honoribus, ampliſſimis dotata immunitatibus neſcierunt. Sed avocat me à deſiderio meo argumenti amplitudo, & dignitas, ut cum nonnulla de *Virgine immaculatè concepta* debeam, de Te *Auguſtiſſime Cæſar* huius ſolennitatis auctore pijſſimo multa velim, de *vobis Academici Proceres* non pauca etiam poſſim dicere; penitus ignoret oratio quo eluctetur; quid ſecurius taceat, quid felicius eloquatur. Téne ego pulcherrima *ſine omni labe Virgo* taceam? abutar tempore niſi eam laudem cui totus hic dies impenditur. Téne omittam *pijſſime Cæſar Auguſte FERDINANDE*? ingratus ſim, niſi aliquid gloriæ quam hodie conſequitur Univerſitas in te derivem, cuius exemplo & præſentiâ hæc celebritas nobilitatur: Vósne *Academici Proceres* præteream? neſcium me profitebor ófficij, niſi ad eos orationem traduxero ſine quibus hæc dies tam læta non eſſet. Magna hæc ut de ſingulis taceam, maior ut de ijsdem eloquar ſolicitudo. An de *Virgine ſine macula concepta* verba faciam? at elinguem me facit illa ipſa quæ divinum concepit verbum. An de *Te Auguſtiſſime Cæſar?* at qui Te coram laudat, is neſcit glorioſius Tibi videri laudis meritum, quam præconium. An de vobis *Proceres Academici?* at ſoli hanc vobis laudem non arrogabitis, qui non voviſtis ſine exemplo. Temperabo igitur dictionem meam damno quidem voluntatis, ſed officij compendio; ut licet plura tacere cogar, quàm poſſim eloqui, de ſingulis tamen aliquid dicere voluiſſe vi-

dear, cùm dixero de Augusti Cæsaris pietate. In illo siquidem hodierna potissimum exultabit oratio, à quo tantæ in populo utilitatis, in magnatibus imitationis, in posteris gloriæ, in nobis devotionis, in Deipara Patrocinij jacta sunt fundamẽnta. Nihil, nihil *FERDINANDE Cæsar* vel ad majorum tuorum sequelam felicius, vel in præsentium temporum emolumenta utilius, vel ad secuturæ posteritatis memoriam glorioſius agere potuisti, quàm ut Te tuámque *Serenissimam Domum*, subjectos populos, Provincias, Regna, Imperium Romanum tutelæ Virgineæ, tam raro pietatis genere, tam inusitato ritu consecrares. Velim *Academici* meminisse vos luctuosi illius temporis, quo impunè per universam prius Germaniam, quæ multarum fuit hactenus Tragœdiarum theatrum Balthicus grassatus furor, impotenti deinde fastu minabatur Austriæ vastitatem. Quæ tum hominum consternatio, quæ ordinum confusio, quæ rerum perturbatio fuerit; quanti insultantium hostium turbines hanc ipsam urbem velut navem concussam & jam inclinantem eversuri timerentur; cum in communi propè desperatione perire cum omnibus, singulis videretur solatium, malo in cogitatione vestra relinquere, quàm in oratione mea ponere. Illud æquiore prudentiæ vestræ trutina examinate, & quantum hæc urbs nobilissima, subjecti populi, socij nominis Austriaci, boni omnes *Cæsari* debeant reputate. Omnium petebantur Cervices ut unus caderet FERDINANDUS, unus stetit in excubijs FERDINANDUS ut omnes servaremur. Pugnabat miles Cæsari, Cæsar sibi, & militi imò stabat in acie Cæsareus exercitus, solus Cæsar præliabatur. Quâ vi? quâ manu? quo armorum genere? *Austriacâ Pietate.* Ad eius pietatis ignem recocta militis arma, feliciter indurerunt, ut impendentes cervicibus nostris prœdonum gladios habetarent. Nimirum virtus cum sanguine descendit in nepotes & in heroicorum filiorum sanguinem divina parentum

tum integritas derivatur; Hoc à RUDOLPHIS à CAROLIS, à FERDINANDIS didicerat FERDINANDUS. Videor ego mihi etiamnum videre ſedentem ad majorum imagines, & ex illorum fortuna ſuam ſibi effingentem, hæc ſecum divinâ illâ mente recogitare. Natus es FERDINANDE eo loco, quem iſti tuæ ac poſterorum ornarunt felicitati, dederunt illi periculis & laboribus, quod tu ſervares *pietate*. Habet ars regendi hanc potiſſimum gloriam à majorum veſtigijs non recedere. Pij fuêre majores tui, omninò ijſdem virtutibus fulcitur imperium quibus comparatur. Tu Rudolphe ſanguinis noſtri Cæſarum purpurâ exornati auctor DEUM ſub velo panis latentem veneratus. *Tuis* fatis mea ego video reſpondere. In ſymbolo crucem (qua Tu pro ſceptro uſus es) præfero, ut regam pietate. Tu FERDINANDE I. extenſum in Aquila Cæſarea velut in Cruce DEUM hominem imperij auſpicem habuiſti: Ego in bilance Juſtitiæ. Tu FERDINANDE II. genitor feliciſſime, in extremis laborantis imperij malis ad pietatis aſylum ad MARIAM Generaliſſimam Tuam confugiebas. Docuiſti, didici, nihil piget exercere quod didici. Tu LEOPOLDE patrue eadem arte & duxiſti exercitus, & erexiſti trophæa; tibi *Pietas ad omnia utilis*. Amplector meorum exempla. Age Ferdinande avitæ virtuti ſervias oportet, & *Pietatis* incremento: deflectis à majoribus niſi premas veſtigia; imò niſi prævertas: DEUM, animum, majores, nomen ſequere: *FERDINANDUM Te pium* & ſentiat homines & ſalutent. Meminiſti *Auguſtum parentem Deiparæ Virgini ſine macula Conceptæ devotiſſimum*. Octavam Decembris diem ſolenni ſacrorum uſu celebrem per ſubjectas Provincias habuiſſe. Filius es ſi promoves, Pius es ſi auges Magnæ Virginis venerationem. Tuo hic opus exemplo. Occultis vinculis Principes ſubditorum animas ad imitationem ſui rapiunt, & eos rectè facere docent, jubéntque faciendo. Cæſa-

rum vita censura est, actiones præcepta, exempla imperia. Hæc & similia cum secum meditatur Augustus ; Num nobis observatur ob oculos animosque architectus, qui ruinam minitanti Basilicæ, suppositurus columnam, nobiles orbe toto regias explorat, ut constantem unam & absolutam perfectionem ex aliorum fulcrorum quasi adumbratione constituat ? verbosa tantùm est *pietas*, quæ nihil agit, *Austriaca* nunquam otiatur. vera non est quæ non crescit ; *Ferdinandæa*, ut palma inter adversa sublimes in Cœlum palmas exporrigit. Adeste animis vos quoque qui abestis corporibus, & Augustum palàm inspectante populo ; ad aras operante Pontificè, humi prostratum intueamini ; cum DEO cum Deiparente fœdera sancientem audite : *Omnipotens sempiterne DEUS per quem Reges regnant, in cujus manu sunt omnium potestates, & omnium jura Regnorum :* hoc sapienter. *Ego Ferdinandus coram divina Tua Majestate humiliter prostratus :* hoc piè : *meo meorúmque successorum & inclytæ huius Provinciæ Austriæ nomine :* hoc amanter : *Immaculatam filij tui Matrem semper Virginem Mariam hodie in peculiarem Dominam & Patronam huius Archi-ducatus invoco & assumo :* hoc sanctè : *insuper voveo ac promitto eiusdem Immaculatæ Conceptionis festum, quod cadit in diem 8. Decembris, solenniter etiam quoad forum in hac Provincia quotannis prævio more Ecclesiæ consueto jejunio in eiusdem pervigilio celebrandum.* Hoc constanter. Quid tum postea ? solus vovet, ne solus voveat. Vovet Cæsar, exemplum est, imperium est : sequantur Doctorum Lycea, imò obsequantur. Quid est Auditores ? quæ vos repentina oppressit admiratio ? Nescitis *Austriacos* ita *pios* esse ut in subditos etiam suam transfundant pietatem ? Nolunt fortunam tenere præ alijs *Austriaci*, nisi & bonitatem ; nec bonitatem nisi derivent in alios. Hæc magnorum est gloria, quòd non tam sibi, quàm subditis se natos putent. Affine quidam habent lux & exempla Principis, ut illa tametsi

quieta

quieta ingenio & placida ignem nihilominus parit, sic debet ista in subditorum animis imitationem. Bellè, benè factum! video vos hodie *Proceres Academici* virtutis Cæsareæ imitatores, omnium vestrum animi ex æquo & obsequium Principis, & pro virgineæ Matris honore *pietatem* spirant *Austriacam.* Extant in vultu novi faces incendij, & in serenis frontibus animorum judicia præleguntur. Austriaci estis, pone sequimini *Austriacum*, pone *Cæsarem FERDINANDUM. Mariani estis*, novo hodie magnæ Virgini devoti Sacramento. Fortunati etiam olim in posteris, qui vobis acceptam referent *Marianam* hanc *pietatem.* A vobis novellæ propagines attrehent pietatis succum, quem olim transfundant in alios, & sancitum hodie cum Deipara fœdus in secuturam perennare facient posteritatem. Hoc solo fortè censetis vos infelices quòd tam raræ pietatis genus posteris transmittere non potueritis, sine exemplo. Præivit *Cæsar*: nobilius pij estis, glorioſius fœderati. Pulcherrimum vinculum quo etiam ligantur Cæsares. Honestissima est sequela magnorum. Non dicam, ne solem facibus videar adjuvare, quâ solicitudine, suaserit hanc sui sequelam, qua animi voluptate persuaserit *Pijssimus Cæsar Universitati.* Legimus, audivimus, mirati sumus, & quis non in eas erupit voces. O nihil degenerem à majorum virtute sanguinem! O nobilissimæ radicis vegetam stirpem! O majorem propè fonte suo fluvium! ô filium! O nepotem! patre, avis, abavis optimis meliorem! Jam verò ad tam præclari commemorationem facinoris quis futurus sit posterorum sensus, planè nescio; si tamen ex vestro, si ex meo conjecturam facere vultis, eâ interius perfundendos arbitror voluptate, quæ potest esse maxima. Sic enim ego mihi persuadeo, ut nihil ad præsentium virtutum, quas in Augusto miramur Commendationem illustrius, ita nihil ad spem futuræ felicitatis certius, nihil ad fructum gloriæ nepotibus, per ma-

nus transmittendæ præclarius dici aut excogitari potuisse. Quid enim? an leve esse censebitis *Antiquissimam in Germania universitatem*, viris omni scientiarum genere ornatissimis illustrem, nobilissimâ juventute florentem, concordi sensu, uno affectu, uno ore sententiam illam amplecti & profiteri, quæ Doctorum adhuc litigijs exposita, quamvis eam sacrorum Antistitum, summorum Pontificum decreta usque adeò probaverint, ut contrariam omnibus & singulis cuiusvis ordinis & conditionis regularibus ac secularibus sub pœnis & censuris Ecclesiasticis facto ipso incurrendis, seu publicè seu privatim propugnare, donec aliter à sede Apostolica statuatur, inhibuerint? atque utinam majoribus nostris illa iam olim cœpta *Deiparæ* veneratio altius sedisset in pectore, ac nullis temporum injurijs oblitarassent, quod pijssimè sanxerant cum de festis cœteris, tum de festo *Conceptionis Marianæ* Academico more celebrando; audacius hanc nobis gloriam præ multis universitatibus præcerperemus. Nunc quia difficilius nobis est restituere diu desolata, quàm novis jactis fundamentis erigere, memoriam saltem præteritorum in præsentis partem lætitiæ admittamus. Do verba è statutis Facultatis Theologicæ ut avida antiquitatis posteritas meminerit se majorum vestigia premere, cum in honores jurat *Marianos*: *In omni festivitate Virginis gloriosæ Missa fiat solennis cum offertorio præsente Rectore cum tota universitate. Prima fiat in festo Purificationis in Ecclesia S. Stephani. Secunda in Annuntiatione apud PP. Prædicatores. Tertia in Assumptione apud FF. Ordinis B. V. de monte Carmelo. In Nativitate, in monasterio Scotorum. In Conceptione in Capella B. V. in littore.* Hæc majorum nostrorum commaterno ut ita dicam lacte hausta in *Deiparam* Pietas, quòd in oblivionem traducta sit, imputat temporibus, quæ summa imo pro suo jure miscent, & optimis insidiantur legibus; quod velut rediviva hodie rursum ad Academi-

mi-

micos aliquâ ſaltem ſui parte revocata ſit, vobis poſt *Auguſtiſſimum Cæſarem* debet *Proceres Academici*, veſter in *Virginem immaculatam* affectus, in pijſſimum Cæſarem obſequium, in commune univerſitatis emolumentum ſolicitudo nullis retroactis quidquam conceſſura ætatibus, quæ optimam legem quibuscunque antiquatam injurijs hodie vel prudenter reſtituit, vel denuò ſancitam, & novis auctam officijs feliciter ſtabilivit. Credo enim ego iam olim pari paſſu majores noſtros in hanc abijſſe ſententiam quæ virgineæ Matris Conceptionem ab omni labe immunem pronuntiat, niſi velimus *univerſitati* noſtræ injuriam illam palmarem infligere, quod optimis moribus ab optima matre Pariſienſi videlicet univerſitate informata, leges ab illa acceperit & conſuetudines, ſed violârit; filiam ſe profeſſa ſit, ſed degenerârit. De illa ſanè conſtat *Immaculatam Virginis Conceptionem* omni ope ac vi propugnandam jurato iam olim ſuſcepiſſe. Quod Salmanticenſis, Toletana, Complutenſis, Cæſar Auguſtana, Ilerdenſis, Terraconenſis, Barcinonenſis, Hiſpalenſis Valentina, cæteræque Hiſpanæ Univerſitates dudum ante nos ſpeciali decreto ſtatuerint Pariſinæ exemplo *Ang. Barb. Remiſſ. Conc. Trid. ſeſſ. 5.* ut nulli ad Doctoratûs gradum aditus pateat, qui prius juramento non promiſerit, nunquam ſe *Immaculatam Conceptionem* oppugnaturum, minus ad nos pertineat per me licet (tametſi pertinere cenſendum ut probet in Matre filia quod ſequuntur alienæ) illud fortaſſe vulnus aliquod afferre poteſt, quod nobis hanc gloriam præcerpſerint Germaniæ Univerſitates *Sur. Anno 1501.* Colonienſes & Moguntina quarum noſtra anteſignana eſt, utpote in Germania prima, niſi exſpectandum fuiſſet illud tempus quo ſumma in terris terrenæ dignitatis Majeſtas exemplo hactenus inaudito *pietate Auſtriacâ* FERDINANDUS III. præferret facem & ſponte devotam Immaculatæ Virgini Academiam novis ignibus animaret. Facem dixi,

co-

columnam dicere debui, quæ me dudum ad seſe vocat niſi velitis illam Hebræi populi ductricem columnam divino illuſtrem igne intelligere, quæ pulcherrimi poſt hominum memoriam facinoris æternaturam famam è tenebris oblivionis vindicet, & ipſis quoq; à fidei luce alienis veſpertilionibus eloquentem anni ſui epigraphen, vel in nocte enunciet.

StatVaM hanC eX Voto ponIt
FERDINANDVs tertIVs AVgVſtVs

Non adijciam fonti aquam, ſoli lumen: hi radij à majeſtate funduntur Cæſaris, hi latices perenni ſcaturiunt origine. Habebit quod legat ſera poſteritas, quod laudet, quod imitetur, & quæri tamen poterit merito de fama, quod cœtera omnia in immenſum amplificet, hoc facinus neſcierit pro merito commendare. Feliciter Germane Hercules FERDINANDE columnam *Tuis* laboribus potuiſti. *Non plus ultra:* quidquid reſtat poſt Calpen & Abilam ſi ſunt Garamantæ occupet hoſtilis poteſtas: *Tibi* quieto eſſe liceat, columnam ponis in ſeras etiam nepotum ætates perennaturam. Hæc præpotentis ſideris more, quid mirum? *pulchram ut Lunam* illi MARIAM impoſuiſti, reſiduos rebellionis vapores diſſipabit, ut traducta ad pacis artes ingenia, artium ſuavitatem deguſtent. Hæc erraticum Imperalium Planetarum curſum firmabit, nec audebit amplius Auſtriaco Soli ullus Mars ſe opponere. Hæc in animos Principum potentiſſimis operabitur influentijs, ut inita tecum fœdera religioſe deinceps velint colere, & mutuam augere felicitatem. Hæc ſuo coloſſo imminens Luna olim Othomannicam illam ecliphabit Lunam, eamq; ad menſtruam nunquam reparandam adiget paupertatem. Ad exitum aſpirat oratio, parebo & Legi à Vobis præſcriptæ, & tempori. Plura propè dixi quam potui, pauciora quam debui ut juſtiſſima cauſa ſit, & mihi nunc tacendi, & alijs ſæpè dicendi. Principio finis reſpondeat, utramq;

utramque mihi paginam faciat *sine macula concepta MARIA*, quæ Alpha illum & Omega divinum Principium & finem, conceptu Martiali, finem belli, pacis principium Virgineo in utero comprehendit. Felices nos Academici, qui hodie tam pio initiamur Sacramento. Mariani huius fœderis auſpex FERDINANDVS eſt *Ter Auguſtus*: Symbolum Virgo eſt pede protriti ſerpentis triumphatrix, Divinat FERDINANDUS; ſcientiarum amator eſt, ſuam vult creſcere Academiam. Horoſcopum vobis credite in Columna *Virgini immaculatæ* poſita deſignatum. Vetus deliræ Matheſeos, apud Rabbinos circumfertur Oraculum: *Si luna Jovi coniuncta ſuper caput ſerpentis collocetur, interimque ſcientiam à DEO petas impetrabis.* Fabula hæc illis ſit, nobis tranſeat in veritatem. Deinceps ſcientias noſtras debebimus *Lunæ Iovi coniunctæ ſuper caput ſerpentis collocatæ*, Virgini nempe quæ *pulchra ut Luna*, quæ caput, id eſt, peccati originem glorioſo pede calcavit, de qua Teſiphon Divi Jacobi maioris diſcipulus. *Illa Virgo, illa MARIA, illa Sancta præſervata fuit à peccato originali in primo inſtanti ſuæ Conceptionis, & libra ab omni culpa & qui ita non ſenſerit non conſequetur:* Invitus taceo: & idem alibi *Nequaquam Angelus Virgini diceret, Ave gratia plena, ſi in originali fuiſſet concepta.* Nihil addo. Immeritò eſt Viennenſis Academicus qui non dicit MARIÆ *Ave gratia plena. Tota pulchra es & macula non eſt in te ô MARIA.* Dixi.

DIES MARTIS
SIVE
S. LEOPOLDVS MARCHIO AUSTRIÆ.

PANEGYRICUS

Nomine Inclytæ Nationis Auſtriacæ, Dictus Viennæ.

VEllem DEVS immortalis feciſſet, *Magnifice Domine Rector*, *Clariſſimi Domine Nationis Auſtriacæ Procurator*, *Proceres Academici*, &c. Vellem inquam, DEVS immortalis feciſſet, ut quos ego à ſterili, & nullius adhuc inciſione vomeris mitigato Eloquentiæ novali expectare non poſſum flores, eos clementiſſima melioris cujuſpiam Auſtri, ideſt *Auſtriaci* Zephyri ſuſpiria meæ adflarent orationi: ſperarem ſanè facturum me aliqua ex parte ſatis, tum exſpectationi veſtræ, tum publicæ huic celebritati, quam *Divo LEOPOLDO Auſtriæ Marchioni ac Tutelari*, quotannis ſolennem, conſuetâ vobis frequentia inſtauratis. Quanquam hoc nomine in tam ſpatioſo iuxtà & ſpecioſo materiæ genere nulli mihi elegantiarum flores, nullæ verborum ſupetiæ optandi ſunt. Encomium omne *Divo LEOPOLDO* gratum eſt, à conſcientia potius Virtutis propriæ, quamalienis ſuffragijs. Et ipſa illa fœcunda non minus quam facunda ſuimet laudatrix, pridem in animis veſtris id omne depoſuit, & peroravit feliciter, quod ego afferre poſſem in me-

medium, ut quod ab Oratore Novitio pondus desperat Oratio, à vobis debeat mutuum impetrare. Nihil proinde metuo ne argumenti amplitudinem dictionis inelegantiâ, & obsequij temeritate corrumpam. Ubi, facta diserta sunt, non opus est verbis scitulè ad delitias erotundatis, non lævigatis crystalli ad instar lenocinantis facundiæ vocibus, non pigmentis mollium dictionum Gynæcei cujuspiam acu & byssò intertextis. Utère sit materiæ, alienum est à genio meo, qui nolo auditoribus meis per blanditias fucum facere, aut proritandæ somnolentiæ molles verborum cunas, & pulvillos substernere. Inter raucos tubarum clangores, & in amænos tympanorum mugitus in area Bellonæ concepta oratio ferrea sit oportet, & in campum martium ferrea armorum segete fœcundum, non florido Eloquentiæ insperſum apparatu procurrat. In medijs hastarum gladiorumque mucronibus ne rosæ quidem, quæ inter spinarum aculeos solent crescere locum habent. Inhorrescat ergo Martiali strepitu: inter tonitrua & tempestates, ceu solent margaritæ, lucem aspiciat, ut præsenti tempori accommodata esse videatur.

Præsenti, inquam & quidem hodierno. Quis enim est nisi ignarus Virtutis *Austriacæ*, qui nescit votivam *Divo Austriæ Tutellari* diem, quotannis maiorum more, solenni ritu, in hac æde totius Vrbis Principe celebrari solitam, mobile licet festum non sit, semper tamen eadem hebdomadæ feria recurrere? Habet hoc solenne Mensis November apud Austriacos, quod ejus dies 15. alia nunquam sit quam *dies Martis*. Miramini? ego verò efficiam, ut vestram potius miremini admirationem. Sit hodie Romanis dies Solis, sit Ecclesiasticis tabulis Dominica, sit ex Hebræorum placitis prima Sabbathi? *Austriacis* profectò alia hodierna dies esse nec debet nec potest quam *Dies Martis*. Hoc illi semper quacunque in temporum revolutione illucescet sidus, hoc

astrum dominabitur, hoc ad feliciſſimas influentias radiabit. Nolite verò me Auditores ceu patriæ iniurium, ceu mali ominis augurem pronuntiare. Nihil indignum cogito, nedum molior; nihil in Patriam, nedum in patriæ patres? nihil in *Auſtriacos*, nedum in *Auſtriæ Tutelarem*. Severum eſt non diffiteor Martis nomen, ſanguineum ſidus, cruenti ſæpè omne diluvij, ſed nobis *Mars noſter Divus LEOPOLDUS* optatiſſimam portendit felicitatem, Belli tumultum amica pacis otia excipiunt: & illa ſecuriſſima cenſetur pax, quam Martis gladius vaginæ reſtitutus ſancivit.

Parmulam inſpicite gentilitiam ſcutum *Auſtriacum*: rubet, ſalva res eſt. Non totum rubet, medius candor Martialem diſtinguit purpuram, Aurora eſt ſolis prodroma, quæ inter purpuram ſubalbicare conſuevit. Pellit aurora noctem, & optatæ pacis reducit ſerenitatem. Imò iris eſt pacis nuntia, quæ aptè ad ſolis Juſtitiæ reverberata ſplendorem, triplici ductu felicitatem pingit *Auſtriacam*, & in medio ceu via lactea candidam virtutem ducit.

Scio quod me faſtorum anterioris ætatis rudem exiſtimare cenſores poſſint. Sed ego tacitò illorum & veſtro non illibenter ſubſcribo deſiderio. Malunt illi & vos qui altius in religioſa vetuſtatis rudera perſpicaces oculos inſerviſtis gentilitiam *Divi LEOPOLDI* parmulam primis illis *Auſtriæ* ornamentis Alaudulis inſignem eſſe, quam nive & purpurâ. Sit ſit, nec tollet illa Martis nomen, nec omen pacis à *LEOPOLDO*. Noſtis à plumeis Alaudarum galeis Martias volucres pronuntiari Alaudas? Noſtis Martiam Julij Cæſaris è Tranſalpinis conſcriptam legionem ab Alaudis accepiſſe nomen, ut diffiteri nequaquam poſſitis etiam ab Alaudis laudem *Martis* accedere *LEOPOLDO*. Sed quid ego peregrina pro LEOPOLDI virtute conquiro ſuffragia; quaſi aut tam imbellis fuiſſet LEOPOLDUS ut nunquam ſtaret in acie; aut tam injuria poſteritati antiquitas, ut bellicam LEOPOLDI gloriam oblivio ſoſilentio tumularet. Con-

Consulite fastos veteres, antiquitati aures, concedite: agnoscetis LEOPOLDUM genuinum Martis pullum, *Austriacæ Bellonæ* partum, vix dum lucis usurâ recreatum, & jam Martis clypeo velut cunis exceptum, allisisse vagitum umbonibus, inter classica & armorum fragores adolevisse ad magna, neq; unquam fuisse Leunculum sed Leonem. Usq; adeò à paterno sanguine, ac materno lacte feliciter suxit in ætatis diluculo virtutem bellicam, avitam fortitudinem, magnanimitatem toti transfusam posteritati. Quid enim? an leve id & usitatum censetis, quod primos juventutis, penè dicerem pueritiæ annos pulcherrimo laudis genere, à militari disciplina petito exornarit? festinavit nimirum adnata virtus in adolescente, ut cum ætatis cursum exspectare vivax ardor non sineret, teneros adolescentiæ annos triumphalibus glorijs occuparet. Inferebat id temporis quo LEOPOLDUS adhuc emeriti Patris curas solabatur dulce delitium, repentino tumultu improvisam universæ *Austriæ* vastitatem barbaries, lunatis agmina peltis, numerosus hostium exercitus suis ê Scythiæ paludibus egressus, ad paternæ ditionis limites minax stetit. Cohorruit *Austria* ad primum illum armorum strepitum: timidi ad framearum fulgura patriæ oculi nictitaverunt, non nescij quod is fatalem machæram stringeret, qui Christianis omnibus unam vellet esse cervicem, & novo furore quoties in campum procederet antiqua caligulæ vota renovaret. Quid verò LEO POLDUS? latus ferro, sinistram Clypeo, frontem cruce, animum virtute munit, & professo patre, parva suorum contractâ manu obviam progressus hosti, stat in acie. Davidem credite Philistæo compositum. Stat tamen; ubi & Aiax caderet, uno à morte palmo intrepidus, & audet jam non lacessitus ipse lacessere, audet Martiâ sed Christianâ & veteribus incognita Magiâ Lunam classico evocare, ac in terram detrahere. Quid multa? Alaudarum legionem bonis

avibus secuta est Victoria, quæ in Lunæ cornibus consessura putabatur, & ubi cupressi semen jactum fuerat, *Austriæ* laurus crevit. Pugnat, expugnat, aggreditur supergraditur; se periculo suos metu, patriam excidio liberat, feliciter! glorioſè!

Unum ad prodigia eius non virtutis sed Fortunæ forsan defuit, geminus antagonista, ut veriore sui nominis anagrammatismo diceret *LEOPOLDUS, pello duos.* Sed tamen si tunc non habuit, quæsitura erat cognata virtus hostem alterum quocum decerneret, nisi eum præmatura optimi parentis mors in *Austriam* revocasset. Ita LEOPOLDUS prius in sole quam solio, prius in pulvere quam pulvinari patriam tutatus est. Tunc verò primum natura mirata est, quod ante non viderat, posse pacis Iridem, etiam ex Lunæ refractione consurgere. Nullus enim abinde Barbarorum horror *Austriam*, nullus perculit hostilis Bellonæ metus, cum ad clavum sederet LEOPOLDUS, pacis deinceps cultor, & arbiter, non belli fulmen. Abstinuerunt hostes à terra, ex qua experimento didicerant, nil sibi deberi amplius, nisi quantum sepulchro est satis. Usq; adeò in tempestatibus jactari necessum est, ut securam quietem obtineas, & duris exerceri eos, quos ad fructum gloriæ felicitas destinavit.

Verum jam pridem animadverto, quæ in meam panegyrim à multis cudatur censura. Egregium nempe ridetur laudis genus, quod ad celebrandos Indigetes, ab armorum usu, à sanguinis profusione desumitur. Rectè quidem & mecum sentitis: huiusce modi laudum argumenta melius ad exornandam Ethnicorum Barbarorumq; famam facere, quam Divorum: Magnam hinc succidi encomiorum segetem, ubi præ animo laudatur corpus, ubi omnis panegyrici materia, intra mortalis gloriolæ fines coërcetur. Militarem fortunam ac fortitudinem, palmarem esse eorum laudem, quorum animus veras destitutus virtute propriæ defectum

lucis

lucis aliena sibi face compensat, non eo inficias. Sapientissimè statuitis. Ego tamen militarem *Divi nostri* virtutem palmare in eo laudis genus non sine consilio rectè constitui, & ut desint aliæ hæc una illi *cognomentum Pij* adscribet. An quia qui hostile jugum à patriæ avertit cervicibus pius est in patriam? an quia qui armis fidem propugnat, in DEUM pietatem exercet? Non innitor tam manifestis. Sustinete verò tantisper amabo vos, & nigrum calculum suspendite, dum meam penitius sententiam intelligitis. Armatum laudavi non arma, *Martem* in ara propitium collocavi; non Ducem ad campum; quanquam victoriosus foret exercitus qui LEOPOLDUM Ducem sequeretur.

De DEO veteri Saxonum superstitione culto prodit antiquitas fuisse statuam Martis cum inscriptione: *Dux ego gentis Saxonum victoriam certam polliceor venerantibus.* Erat autem viri effigies toto corpore armata, dextra vexillum tenens, sinistra libram, in clypeo Leonem effictum, ad pedes abiectum ursum coërcebat. Hunc suum *Martem* Saxones corruptâ voce Irminsul pro vulgari Hermannsaul/ quasi exercitus virorum columnam appellabant. Visebatur hæc statua, legebatur inscriptio Saxonibus, eventus nobis servabatur *Austriaci*, ut auspicijs, *Divi Tutelaris nostri LEOPOLDI Martis Austriaci* triumpharemus. Vestros testor oculos, annon LEOPOLDI dextram militari signo insignem, annon Martio cataphractum vestitu corpus, annon ipsum nomen, si minus clypeum leoninum, in aris, in imaginibus agnoscatis? Libellam fortè requiritis? à virtute illam petite *Justitiæ*, quam ut testantur fasti, Principem cum *pietate* semper coluit LEOPOLDUS, ut omnis propè mihi tollatur admiratio, quâ sæpè meipsum consului, cur amemus hodie nobis *Pios & Justos pro DEO & pro populo*, Principes imperare.

Sic igitur efformatum Ducem vestrum; Sic *Martem Austriacum* dum in ara statuitis, melius etiam subscribetis

quam

quam veteres illi Saxones: *Dux ego gentis Auſtriacæ Victoriam certam polliceor venerantibus.* Sanè ſi unquam alias hic Pium LEOPOLDUM fatebimini in patriam, in avitam fidem, cum veſtræ anteſignanus Bellonæ, per victorioſas laureas exultantem exercitum antecedet; & ſi quæ poſt pacatos Imperij fines Baltici Neptuni monſtra, ſeptentrionalis urſæ progenies iterum conſurgat, quod cœlites prohibeant, feliciter ducet in triumphum. Agite magnæ animæ pro fide, pro patria, pro civium ſalute, pro aris & focis hactenus præliatæ. Hodierna vobis dies, *dies Martis eſt*, ſed *Martis dies feſta* vobis conceſſum eſt languentem ex diuturna Phlebotomia Germaniam ſolari, & clauſo vaginâ mucrone, inoptata pacis umbra conquieſcere. Idem *Mars*, qui bellorum author, *pacis arbiter* & pater eſt. Eiuſdem *Divi LEOPOLDI* ſuffragijs cuius bella geſſiſtis auſpicijs, optatam etiam pacem ſanciviſtis. Sentio hic ego quantus mihi ad *Sereniſſimæ Domus Auſtriacæ* laudes ſe campus aperiat, & optarem ſanè liber in eo procurrere, niſi frenos mihi definitum ex more tempus injiceret.

Fœcundus *Auſtriacæ Bellonæ* uterus non unum Orbi propitium *Martem* dedit. Tot penè Bellatores numero, quot LEOPOLDOS, ut non fortuitò videantur imponi nomina, ſed quæ magnum eſt habitura progreſſum felicitas, in incunabilis adhuc, ipſa ſibi augur & divinatrix fieri cognoſcatur. Unius mihi ſilentium imperare nec poſſum, nec debeo, cuius memoria nemini *Auſtriaco* non eſt gratioſa: LEOPOLDUM GUILIELMUM dico, illum Germanum Herculem, Belgij Martem, ſolo minorem fratre. Huic hodie ut par eſt, *Auſtriaci* omnes auſpicatiſſimum precemur *natalem*. Triumphet LEOPOLDUS. Etiam hinc dies hodiernus, quia eſt natalis LEOPOLDI GUILIELMI *Auſtriaci*, eſt *Dies Martis*. Dixi.

PIA

PIA AMBITIO
SS. COSMÆ & DAMIANI MARTYRUM
Medicæ Facultatis Patronorum

PANEGYRICUS
Nomine Inclytæ Facultatis Medicorum Dictus Viennæ.

EXcellentissimi Facultatis nostræ Tutelares Divi Cosmas & Damianus jura nec dicere, nec tractare assueti jure tamen nobiscum agunt hodie, cum debitum sibi exigunt Panegyricum. Reum ego me profiteor, & ne insperatò decretoria in me feratur sententia, debitas summis Oratoribus partes postremus ultrò suscipiam. Quisquis agnoverit mei medullam consilij, excusabit temeritatem. Consulta temeritas virtutis habet locum in Divorum laudatione. Et licet Tutelarium nostrorum dignitati non respondero, meæ nihilominus consulam necessitati. Solennis hæc Philo-Musis industria, ut eos sibi demereri studeant, quos noverint plurimum sibi posse patrocinari. Pro me igitur nihil dicam; pro illis pauca. Ita & meo me exsolvam debito, & Divorum celebrabo laudes ex merito, quod me præstiturum existimo, si ostendero fuisse *Ambitiosos*. Absit verbo invidia, & cui medicinam ars nulla potest præscribere, dens caninus. Habent aliquid solenne Tutelares nostri

ultra communem cœterorum sortem, quod primâ fronte pollicetur aliud, aliud tegit. Malogranati cortex unum videtur abscondere, multiplicem abscondit fructum. Lutulenta sæpè conchula pretiosissimam celat margaritam. Obscura nomina maximos velant animos. Suspectum *Ambitionis* vocabulum præstantissimam exhibebit virtutem. Erravimus hactenus AA. erravimus, vel nobis iuxtà & Jurisperitis injurius fuit, qui cecinit *Dat Galenus opes, dat Justinianus honores.* Divi Tutelares nostri nec opes habent, nec amant: honores & habent & ambiunt. Aut illi igitur Tutelares nostri non sunt, aut nos oportet *ambitiosos* esse, ac pro divitijs honores admittere. Quanquam si huius foret sive loci sive temporis, nihil morarer, quin evincerem Medicis honores summos & olim collatos & hodie debitos ad invidiam usq; & æmulationem. Statuite quibus sagaciora consilia mentis consistorium occupant, quid illi debeatur scientiæ, cuius DEUS ipse primus author & probator, quam ab Angelis suis, ab ipsomet Filio unigenito exerceri voluit ac doceri. Oculorum usum Tobias Raphaëli debet Archangelo: Christi servatoris virtutem in ægrorum curatione universa olim Judæa mirata est cum *pertransibat & sanabat omnes.* Ex eius deinde Lycæo Discipuli omnes Medicinæ Doctores creati, quibuscunq; ægris manus imposuissent, curabant. Sed hæc missa facio, neq; enim scientiæ laudem dictionis meæ habere volui argumentum. Suos illa habet tam felices laudatores quàm multos, tam dignos quàm eloquentes. Divis debetur Tutelaribus quidquid hodie dicitur, atq; utinam non diceretur per injuriam, quam illis utiq; infligit, quisquis se parem eorum meritis esse credit encomiasten. Mihi facultatem virium animi compensabit conatus. Palmare verò eorum debet esse præconium. *Ambitio:* odiosum nomen, pulcherrima virtus, & quæ alijs solebat in parte laudum constitui, mihi hodie sola est Panegyrici argumentum. Abavos

proa-

proauósq; & per copiosos annalium fastos deductum splendorem natalium non exspectate. In censum nostræ laudationis venire non debent, quæ sunt aliena. Vera nobilitas ex moribus potius constat quàm maioribus. Nemo anteceſſorum in nostram laudem vixit. A quocunq; patre parvi juxtà nascuntur ac magni, nec habent aliunde parvitatem & magnitudinem, quàm à se ipsis. Est quod in Divis Tutelaribus nostris admirer si non celebrem, ingens ille animus quo divitias sponte in sinum involantes constanter recusaverunt, & noluerunt ab ijs occupari pectus, quod vel iam Deo plenum erat, vel impleturo parabatur. Sed enim intra huius temporis & dictionis angustias arctari non debent, quæ peculiarem sibi merentur laudationem. Obturaverunt tamen ora Divi nostri Tutelares loquaci & infrunito vulgo, quod medicam quæstuosam magis quàm salutarem, exactivam quàm sanativam calumniatur. *Quo nomine vos appellabimus* (ut elogio & verbis Ecclesiæ Orientalis utar) *Ministros an Medicos? tam animorum quàm corporum, & insanabilium ægrotationum: qui ex thesauris divini spiritus medicamenta saluberrima proferentes, arcanâ quadam & sacrâ chirurgia sauciorum vulnera persanatis. Officina vestra medica inexhaustus quidam est fons, qui quo sæpius hauseris, eo copiosior affluit; quiq; effusus redundat, & quotidie exhaustus impletur. Gratis accepistis, gratis datis.* Crediderim profectò Divos Tutelares nostros laudatissimum illud jusiurandum Hippocratis altè demisisse in pectus: *In quamcunq; domum ingressus fuero, ad ægrotantium salutem ingrediar.* Hinc æquissimo jure in Menæis Græcorum, Anargyrorum nomen, idest sine argento, velut breve, sed æternaturum apud memorem posteritatem ægris sine pretio locatæ liberaliter operæ pepererunt elogium. Vera hæc est sine argento Philosophia, promptior animus sine onere ad rerum superlunarium contemplationem.

Prætereo arctissimam illam & verè Germanam con-

cordiam, qua geminorum instar jugalium coniunctis viribus laborabant, aut velut conspicuam cœlesti luce bigam unius mentis, unius genij, domicilij, virtutis possessores vehere videbantur. Sacrum profectò ac venerabile fratrum par unà euntium, unà laborantium, unà medentium geminorum potiùs quàm germanorum. Nihil adduco de liberali eorum iam inde à primis teneræ ætatis annis educatione, & hausti s feliciter Christianæ fidei rudimentis : nihil de eius propagandæ studio ac zelo planè singulari,qui naturam ignis sepulti sub cinere imitatus, ad modicam persecutoris auram emicuit, non in favillas sed flammas. Sibi videlicet ignis semper similis est. Vrendi virtutem in latebris non exuit sed auget, ut exardescat in incendia. Huius impetu agebantur Divi ad ægrorum domicilia, quæ si defeciissent, orbem sibi feciissent Nosocomium. Parva hæc ego & singula & omnia in Divis nostris Tutelaribus existimo, tametsi forent summa in alijs. Pro magnitudine scilicet animorum, mensurantur virtutes : & tantò illustrius merentur encomium, quantò graviorem habuerint sectatorem. Unum porrò est quod *Excellentissimos* illos facit sive *Medicos*, sive *Tutelares nostros*, quòd nullis fatigati laboribus, nullis territi Tyrannorum crudelitatibus, omni contentione ac studio purpuram *ambierint* feliciter *Ambitiosi*. succesſit conatus. Nec oleum perdiderunt nec operam. Quo verò creditis illos ornatos paludamento, quâ purpurâ prætextatos ? an eâ quam cupidi vanitatum venatores dies noctésq; anhelant, quæ Cæsarum Regúmq; tegit latera, quæ sæpè sæpius nomini tribuitur non homini, maiorum potiùs quàm morum meritis ; pro qua ingentibus votis levi Fortunæ litatur, eiúsq; basiantur manus flagra subinde in competitores vibraturæ ; quæ plerunq; innocuo tincta sanguine dedocet erubescere ad crudelitatem ? olim sanè paludamenta Regia nullus ê Tyro succus, nullus coctus murex ad vota saturabat. Purpura credi non

potuit

potuit priùsquam humano sanguine inficeretur. Apage hæc crudelissimæ vanitatis portenta, & propudiosos insanæ *ambitionis* ornatus. Scelera gestatorum loquebatur hæc purpura non virtutem ; servile ac infra abiectissima mancipia retrusum hominum genus, non dignitatem : & velùti suis præfixa foribus hedera inhumanos denuntiabat mores eorum, qui verecundiâ fronti negatâ, pallium velut occulta turum nefaria scelera, imbuerunt. Venalem sciebant in Tyrannorum ædibus meliorem purpuram Divi nostri, sed non alio pretio quàm eo, quo steterat DEO in carne agenti, imò patienti purpuratorum omnium antesignano. Unam illam esse quæ illustres natales non ê parentum cineribus eruit, sed proprijs ê flammis statuit tot ornat membra quot tegit, tot erigit nobilitátq; posteritati insignia, quot tortorum carnificúmq; expressa fuerit instrumentis. Huc omnis Divorum nostrorum cura, huc omnis contentio & labor collineabant. Videlicet *serpens, sitis, ardor, arenæ dulcia virtuti* feliciter *ambitiosis* conatibus purpuram anhelanti. Imbellis miles qui suum nunquam vidit sanguinem. Ille præ alijs egregius censendus est, ê grege licet fuerit, qui adversas in pectore cicatrices monstrare possit, & non semel per incisas Martio ferro venas aperta sanguinis profluvia contestari. Assurge hic anime, & Melitæis illis Cypriæ DEÆ catulis, ovi Ledæi pullis, qui non generosi in pulvere, sed in pulvillo degeneres credunt tamen se per otium adolescere ad felicitatem, oppone magnas animas, invictissimos heroës, purpuratos *Facultatis Medicæ Tutelares Divos Cosmam & Damianum.* Dignum DEO spectaculum geminorum heroum cum verberibus, aqua, igne, saxis, gladio, morte congressio. Archistrategi sui purpurati exemplo procurrunt in maria, ignes, gladios: merguntur, ardent, decertant. Si desint ignes suo muneri & naturam exuant, quærunt maria : si maria se calcanda præbent, profundunt sanguinem, per rubrum mare purpurati

Reges ad pōrtum bonæ ſpei velificaturi. Age crūdeliſſime Proconſul Ægææ Lyſia, multiplica verbera, preme, non opprimes. Jube vinctos in mare jactari, non demerges: venti & mare obediunt ei cui obediunt *Coſmas & Damianus.* Jube flammas ſubdi conſtructæ lignorum pyræ. Experiere in igne non eſſe Anargyros Coſmam & Damianum, qui ſunt Anargyri, & curant ſine argento. Quod tibi feralis rogus & pyra, illis eſt divini amoris diſtillatorium. In igne argentum examinat divinus Vulcanus amor. Jube implicari vinculis ligari heroës. Non arctatur virtus, etiam inter vincula patentiſſimos habet campos, & neſcio an alibi latiores. Jube diſtendi equuleo, luxari artus. An credis te poſſe maiores facere quàm per ſuæ creverint augmenta virtutis? Per damna ramorum quercus, per vulnera & mutilationes heroës creſcunt. Nemo factus eſt unquam maior, quin fieret ſeipſo minor. Jube ſub grandinante lapidum imbre heroës ingemiſcere, arridebunt; nequaquam neſcij, hos eſſe lapides, qui aliquando gemmarum vice ac unionum purpuræ futuri ſunt ornamenta. Jube demum percuti gladio, cervice minui. Hæc pridem ſumma votorum fuit; hæc illa pulcherrima heroum *ambitio* per glorioſum capitis vitæq; mortalis diſpendium, per reſerata de collo ſanguinis profluvia purpurari ad nominis immortalitatem. O laudabilem omninò, & facundiſſimis dignam encomijs *ambitionem!* O ſinceriſſimum regalis purpuræ nitorem! O nobilitatem non fumoſis maiorum imaginibus, ſed exundante proprijs ê corporibus ſanguine glorioſam. Tu quid ad hæc devota gloriæ ad ſuperſtitionem uſq; antiquitas? Dabísne Mutios ſpectatores diſtillantis in foco dexteræ? Catones poſt Lybicas ſyrtes ludibria ſerpentium, eijcientes non efflantes ſpiritum? Socrates neglecto defenſorum patrocinio cicutâ ſe proluentes? Porciam non parenti non coniugi degenerem, cùm negaſſet Fortuna ferrum carbone vitam extrudentem? Vicerunt hi qui-

quidem illud momentum efflandæ animæ, sed eos aut indignatio vicit infelicioris eventus, aut alienæ potentiæ livor, aut maioris mali metus excussit. Deerant animi ad multas mortes, in longa servitute, exilio, paupertate. Hoc non est fortem esse, minora mala deligere; languentis est solamen animi, nec satis constantis sibi. Alios ego dedi hodie, qui paratiores erant ad subeunda tormenta, quàm crudelitas ad irroganda; qui poterant inter dolenda sibi ne dolerent imperare, & ipsi quodammodo pœnæ unde nascebatur dolor pœnas infligere, quibus per mille mortes unam mereri purpuram si licuisset, grave futurum non erat. Sed iam ego propè longiùs quàm par erat progressus orationis cursum ut sistam, columnas figo; ideſt Inclytæ Facultati nostræ Medicæ terminos felicitatis. A Græco Menologo Divi Cosmas & Damianus vocantur Photeineſtatoi, styli, kai Pyrgoi aseiſtator: *Lucidissimæ columnæ & inconcussæ turres.* Ab Andrea Pyra Græco item scriptore, *signa serena atq; illustria.* Ab alio nonnemine gemellum Castoris & Pollucis sydus. Principum signa, quibus veluti fulcris orbis machina innititur sunt columnæ. *Excellentissimi Facultatis nostræ Tutelares Principes* sunt quia Medici, purpurati quia Martyres. Medicorum solidæ doctrinæ hominis microcosmi moles innititur: & annon ideò *Excellentiæ* titulum Medici cum principibus hodie communẽ habeant relinquo in medio. Sanè ut indigo manum porrigere, prodesse, vitam dare virtutes sunt dignæ Principibus, ita vel propriæ, vel necessariæ Medicis. Purpurati verò sunt nostri Principes, & purpurati in Oriente. Surgentis solis rubor, Orientalis purpura, aureum nobis benignissimorum siderum favorem, auream pluviam pollicetur. Non est unde meliorem nobis statuamus horoscopum. Associata unitas semper fuit felicitatis prognosticon, imber serotinus fœcunditatis argumentum: Peculiaris favor & tutela superum, felicissimæ præludium beatitudinis. Verecundiam verò

rò nobis in vultu colliget hæc purpura nisi *Excellentissimos Tutelares nostros* revereamur ut Principes, honoremus ut purpuratos, sequamur ut Medicos, amemus ut Patronos. Dixi.

INFERIÆ AUSTRIACO-ACADEMICÆ.

Pijs Manibus

Augustissimorum & Sereniſſimorum Academiæ Viennensis Fundatorum,

BENEFACTORUM, RECTORUM, DOCTORUM.

ORATIO FUNEBRIS

Dicta in Anniversario Viennæ Austriæ Anno 1653.

SI quæ adhuc vobis Animæ immortales, mortalem audiendi facultas conceditur, adeste Magni Manes, *Augustissimi, Sereniſſimi, Archigymnasij Viennensis Fundatores; Magnifici Domini Rectores, Principes Academici; Reverendissimi Amplissimique Domini Cancellarij; Magnifici Domini Superintendentes; Admodum Reverendi & Clarissimi SS. Theologiæ Doctores Collegij Cæsareo-Academici Societatis Jesu Rectores; Spectabiles Quatuor Facultatum Decani; Venerandi earundem facultatum Seniores, Clarissimi Quatuor Nationum Procuratores; Illustrissimi, Illustres, Generosi, Nobiles, Sapientissimi*

tiſſimi, Conſultiſſimi, Excellentiſſimi, Clariſſimi DD. Benefactores, Doctores, Academici. Adeſte, inquam, Magni Manes *Academici*, quotquot iam inde ab Anno Salutis M. CC. XXXVII. denati mundo Libitinæ vectigal corpora veſtra tumulo intuliſtis; & hanc quæ vobis canitur nænia, quæ vobis dicitur Panegyris, quæ vobis lugubri apparatu eriguntur cenotaphia, quæ vobis funereo igne accenduntur tædæ; audite auribus, videte oculis, æſtimate judicijs, probate affectibus, approbate nutibus, laudate linguis.

Sed ô parentalis meæ dictionis fruſtratum exordium, vanam Apoſtrophen! quos, qualésve mihi deligo Auditores? qui orbi oculis, auribus, linguis, iam pridem conſumpti à vermibus difluxerunt inſaniem, obriguerunt in oſſa, debita mortalibus omnibus metamorphoſi tranſierunt in terram. Adeſte tamen Magni Manes, & quidquid veſtri adhuc ſupereſt inſepultum, incorruptum, immortale, vel ſuperis iam tranſcriptum domicilijs, vel flammis adhuc repurgandum piacularibus: Veſtris ego meritis & in *Antiquiſſimam Germaniæ Univerſitatem* beneficijs deſtinatus Orator dicam ſinceriùs; quando nec aures mulcere, nec oculis ſervire, quibus caretis conceſſum eſt; dicam liberiùs quando nec veſtra me cenſura feriet, nec aliena perſtringet invidia. Nemo in anteceſſores tam eſt impius, ut illis præcerptam velit, cuius ipſe eſt gloriæ ſtudioſus.

Quid verò dicam, & unde primum parentalis erumpet oratio? An à veſtri doloris cauſa? abſit commemorare piacula, quorum meritis parentatur. An ab ipſa doloris acerbitate? Nolo augere dò-

lendi materiam, commemoratione doloris. An à ſolatijs, quæ ignium dolores attemperent? ſed plurimos veſtrum iam cœlo receptos non vanè conijcimus; & ſi qui adhuc eſtis temporariis mancipati flammis, alia non optatis ſolatia quàm ut Academicis Succeſſorum veſtrorum ſuffragijs, velut lacrymis aſperſi pio refrigerio ardores minui ſentiatis. Hæc hodie quidem ab Academico Senatu, ab univerſa Academica Juventute conſecuti eſtis impendia, quibus ſi ego factorum, & meritorum veſtrorum laudator acceſſero, næ ego mihi videbor veterem illam viſionem Prophetæ Academicis in theatrum educere, & oſſa arida in viros animare.

Vos interim *Academici, Magnifice & Excellentiſſime Domine Rector, Princeps Academice*, cuius quarto auſpicatiſſimo Principatu hæc primum hodie communis toti Archigymnaſio, anteceſſorum memoriæ ſacra, in annos deinceps ſingulos à ſucceſſoribus iteranda piè non minùs quàm prudenter ſuſcipiter parentatio: *Magnifice & Reverendiſſime Domine Cancellarie, Magnifice Domine Superintendens, Adm. Rev. Coll. Cæſareo-Academici Societatis JESU Rector;* cœteríque omnes, ſuis quiq; titulis illuſtres, *Doctores & Academici*, non tam Auditores, quàm ſpectatores eſtote. Procul gemitus, procul lacrymæ: gaudiorum nobis ſuggeritur materia. Conſtantem ſapienti vultum etiam in acerbiſſimis doloribus Stoa imperat. Hic verò ne dolendi quidem occaſio eſt, ubi glorioſa maiorum celebratur memoria. Imaginarium ego Mauſoleum benemeritis erigam, pyramides ſtatuam, pauca inſcribam nomina: plura poſteri. Quadringentorum & ſeptemdecim annorum rectè factis una ſufficere non poteſt Oratio.

Rur-

Rurſum hæreo, Fundatoréſne Principes, Duces, Archiduces, Reges, Cæſares commemorem, an viros de re literaria benemeritos, in Archigymnaſio cum laude verſatos? uſq; adeò difficile eſt vivis de morte loqui. Scio hac in Baſilica quondam Fundatoribus univerſitatis Auſtriacis, Archiducibus RUDOLPHO IV. ALBERTO III. LEOPOLDO III. communi Reverendiſſimorum Canonicorum, & Univerſitatis Officio die 24. Julij annuè parentatum; quod iam abolitum, quacunq; temporis iniuria; ſi ut ſpes eſt, piè revocaretur, nihil ego de Fundatoribus dicendum haberem, ſed cùm de futuris mortales incerti ſimus augures, non cõmittam ut eorum hodie in Academicis hiſce inferiarum primitijs excludatur memoria, quorum favoribus Academici Viennenſes duraturam in ævum memoriam ſunt conſecuti.

Primas tibi RUDOLPHE Archidux Habſpurgo-Auſtriace, Magnanime, Ingenioſe, Fundator, ALBERTI II. ſapientis primogenite. ALBERTI I. Cæſaris nepos. RUDOLPHI I. Cæſaris pronepos, quas ſe debere tota fatetur univerſitas, gratias dico immortales. Animam tuam Cœlo tranſcriptam nihil ambigimus, qui etiamnum hac in Baſilica, oſſa tua integerrima ſcimus quieſcere. A nobis niſi gratam memoriam exigere non potes: hæc vivax adhuc mentium noſtrarum inquilina, Pythagorica quadam metempſychoſi transfuſa in poſteros, perennabit. Ac veluti immortalis anima ſui corporis membra, ita illa omnium Academicorum individua percurret. Ponimus tamen exuvijs Tuis Mauſoleum, non Artemiſiæ marmoreum, ſed ſapientiæ imaginarium: imò & Artemiſiæ. Neq; e- *Laz. Pieſſ.*

nim hoc noſtrum longiſſimè abludit ab illo veteri, niſi quod meliorem tegit Principem. In utróq; ſtupemus miracula : in illo molem, ſumptum, artificem ; in iſto virtutum Tuarum Thaumaturgiam. Addo ego frontiſpicio Epigraphen, quam cordibus præſentium Academicorum inſcribo.

RUDOLPHUS IV.
AUSTRIACUS

Pieſp. Laz Roo. Gebuil. Pieſ. Mateneſ.

A Carolo IV. Cæſare Auguſto, Sòcero
Primus Archidux nominatus ;
Magnanimus, à Principibus ; à doctis ingenioſus :
Ab Auſtriacis
FUNDATOR

An. 1363. Roo. Anno 1363. Georg. Eder.

Hoc uno titulo promeritus omnes.
Viennenſis Univerſitatis olim inchoatæ,
inſtaurandæ
Primus AUTHOR.
In ſapientis conſilij ſocietatem facilè traxit Fratres
ALBERTUM & LEOPOLDUM.
Quorum ille *Artem*, hic *Martem* toti ſpirabant.

Gundlfin. MS.

Divo Colomanno Martyri Auſtriaco
Mauſoleum Regio ſumptu erexit.

An. 1363. Roo. Pieſp

Divo Stephano Martyri,
Baſilicam veterem totam penè diruit,
Ut ampliorem, qualis nunc viſitur, excitaret :
Turres utrinq; molitus,
Alterius fundamenta jecit ; brevi perducturus
ad apicem ;
Niſi moras mors iniecisſet.
Septennium tantùm animoſus Princeps toti
ſtructuræ deſtinabat.
Quæ *ſeptuageſimo* vix anno

Cœlo

Cœlo minax ſtetit. *Anno 1437 Haslb. MS.*
Multum nempè intereſt, quis quid agat.
Præpoſitum & 24. Canonicos divino deputavit
Officiō;
Cum quibus & ipſe nocturnas ſæpè horas,
Clam domeſticis, in templo decantavit.
Hæ vigiliæ Archiducis.
Ad longiorem mortis ſomnum erant apparatus:
Sanctè indormire Princeps debuit,
Qui tam piè didicerat vigilare.
At nunquam fundatur feliciùs,
Quàm ubi Munificentia cœlum provocat
in certamen.
Vix admotus Auſtriæ clavo 20. annorum Juvenis,
Anno M. CCC. LX.
Fundat Rudolphus in Aulæ foro Baſilicam *Fund. coll. §. 1. MS.*
Virgini Deiparæ Aſſumptæ,
Imò Aulam Divi Leopoldi Marchionis Auſtriæ
vertit in Aulam Virginis,
Et juxta Carmelitanæ Familiæ domicilium
ſtatuit.
Certat eodem Anno cœlum, & fundat
In *Rudolpho*, Sereniſſimæ Auſtriacæ Domui
Tyrolenſem Principatum. *Gebroil.*
Tam verum eſt,
Omnem pro cœlo munificentiam,
Fœnus eſſe in terris.
Stetit deinde *Rudolphus* ad gubernaculum *Haſelb. MS.*
Unico luſtro;
Ut ſeculo integro ſtetiſſe videatur.
Adeò feliciter Auſtriam
Rexit, ornavit, auxit.
Erga ſubditos,

Ebinger. Roo.

Dexteram *ſereniſſimam* ſemper habuit,
Sed tunc maximè cum aureum pluebat imbrem.
Ita ille annorum ſex & viginti brevem ætatem
Seculorum factis implevit.
Juſſus demum de ſtatione decedere,
Cùm ſe piè ad ſeſſoriam quietem comparaſſet;
Mediolano, quo Cæſari comes abierat,
Die 27. Julij Anni 1365.
Tranſmiſit Cœlo animam,
Baſilicæ huic à ſe fundatæ corpus;
In hac etiamnum eſt incorruptus:
Quia
Putreſcere non poſſunt,
Qui beneficentiâ emunt Immortalitàtem.
Sedens in crypta,
Supremi Judicis exſpectat ſententiam;
Tam benè ſuæ cauſæ confidit.

Pieſp. Haſelb. MS. 26. Jul. Roo.

Obijt Albertus I Anno 1395. Laz. Roo. Eder. Leopol. probus ob. An. 1386. Strada. Laz. Roo. Matenes.

Quieſcite Magni Manes RUDOLPHI magnanimi, ALBERTI, Patris Patriæ, LEOPOLDI Probi, Fraternæ Triadis Archigymnaſij Fundatorum, quieſcite: magnificè laboraſtis. Nullas vobis oculi noſtri effundunt lacrymas, à quorum oculis omnem lacrymam abſterſit Deus: nullos veſtris oſſibus luctus, & doloris pulvillos ſubſternimus, qui ſtare aut ſedere aſſueti, nec quidem mortui jacere voluiſtis. Nulla ſumptuoſa erigimus cenotaphia, quia ipſa hæc vobis tota eſt cenotaphium Baſilica. Admittite tamen accenſas intra pectus noſtrum faces, non funereo fumantes igne, ſed æternæ memoriæ flammis animatas; quibus alimenta deeſſe nunquam poterunt, quia beneficiorum veſtrorum largitas, nullis ætatum terminis eſt circumſcripta. Quieſcite etiam Magni Manes ALBERTI II.

TI II. FRIDERICI IV. MAXIMILIANI. I. FERDINANDI I. FERDINANDI II. Cæſarum Auſtriacorum aliorúmq; Domus Auſtriacæ Auguſtæ Archiducum Magni Manes qui Archigymnaſium veſtrum foviſtis gratijs, ornaſtis privilegijs, auxiſtis impendijs, quieſcite. Singulis quidem elogia debeo, ſed ſcribent alij felicius; ego intra anguſtos temporis limites arctatus, quaternas tantum Mauſoleo veſtro erigam Pyramides quatuor Facultatum; uſurus compendio temporis, cum diſpendio voluntatis. Vellem ſiquidem Doctorum, etiam eorum, qui de Archigymnaſio benemeriti pridem in tenebris ſtraverunt lectulum ſuum, lucis afferre aliquid, ſed parendum eſt alieno potius imperio, quàm privato affectui. Magnarum cogitationum epitome non poteſt non eſſe obſcura. Si ego igitur vobis non accendero Theologi Manes. *Lux æterna luceat vobis.* Si nomina veſtra non recenſuero non curabitis: *nomina veſtra ſcripta ſunt in cœlo.*

Albertus II. Ob. An. 1439. Fride. IV. ob. Anno 1493. Fer. I. obijt An. 1564. Ferd. II. obijt An. 1637. Eyter. Pieſp. Stræ. Gebuit. Maten. MS.

Surge Pyramis in Academicorum vivorum animis, quadra, quia ſapientiæ; marmorea, quia perennatura. Primum latus primi Theologi nomen occupet.

Magiſtro
HENRICO DE HASSIA
SS. Theologiæ Doctori Pariſienſi
Primo
Viennenſis Archigymnaſij Philoſophiæ
Profeſſori.
Primo
Theologiæ in eodem Archigymnaſio
Profeſſori,

MS.

Eder.

Pri-

Primo
Collegij Ducalis Regẽnti,
Et Anno Salutis.
MS. M. CCC. XCIII.
Eder. Rectori Magnifico, Principi Academico
Qui
Ferd. Salaz. de Im. Conc. Jo. Trith. lib. de ſcript. Eccleſ. Sanctitate pariter & doctrinâ illuſtris,
In ſcripturis Divinis exercitatiſſimus:
In probandis ſententijs fundatiſſimus:
In ſtatuendis reſolutus: in refellendis acutus:
In dicendo, ſcribendóq; copioſus & abũdans:
Æternam ſibi apud poſteros omnes memoriæ famam comparavit.
Ab Academicis Viennenſibus ſtatuam meruit,
Ob egrẽgiè formatam Juventutem
In Philoſophia rationali, & Mathematicâ:
Ob traditam ſubtiliter annis 12.
Biblioth. Acad. Vienn. Theologiam Scholaſticam & ſacras literas:
Ob relictas univerſitatis theſauro.
Eruditiſſimas ingenij lucubrationes:
Tomos magnos quindecim,
Minores verò Tractatus ſupra viginti.
Quid amplius?
Excedit omnia, quæ de Haſſia dici poſſunt,
Ob aſſertam ferventiſſimè
Affectu, calamo, lingua
Henr. Haſſ. lib. contra FF. quoſdam. Immaculatam Virginis DEIPARÆ Conceptionem.
Illi ergo Viro,
Archigymnaſij Ornamento Principi,
Anno M. CCC. XCVII.
MS. Acad. In Baſilica D. Stephani ad altare S. Joannis Evan-

Evangeliſtæ tumulato,
Quod ſemper debuit,
In ſuorum animis memoriæ ponit
monumentum
FACULTAS THEOLOGICA.

Quieſce ſapiens anima: quieſcite Henrici oſſa, & vobiſcum reliqui Theologicæ Facultatis illuſtres Manes Henrici de Oyta, quem unicum Univerſitatis Decus, Eccleſiaſten egregium, Immaculatè Conceptæ Virginis Propugnatorem ſcripſit antiquitas; Nicolai de Dünckelſpühel Archiducalis conſcientiæ arbitri; Thomæ de Haſelbach, tot penè voluminum ſcriptoris, quot annorum (ideſt ferè 30) Profeſſoris & Academici ad Baſileenſe Concilium triennio Legati, Petri de Pulka, Lamberti de Geldria, Thomæ de Argentina, Gregorij Ariminenſis, Friderici Staphyli, Claudij, Jay, Petri Caniſij, Martini Becani, Franciſci Amici, aliorúmq; quorum ingenij doctiſſima opera Archigymnaſio munificâ liberalitate relicta tot ſunt, ut nullius amanuenſis ætate ſcribi poſſint: quorum rectè facta & merita de Republica Chriſtiana tanta ſunt, ut nullius facundia eorum ſufficiat argumento. Erit tamen, erit tempus; cum in veſtra quoq; Elogia poſteritas calamos acuet, & ſi non pro veſtris meritis, pro ſuis ſaltem ſolatijs univerſitas famæ pōſthumæ litabit encomia.

Jam verò ut alteram ponam Pyramidem, & tempus monet, & ſuo id Jure poſtulat facultas Juridica. Quem hic, quem primô nominem, ê tot conſultiſſimis viris? non extendam me ultra ſeculum, & virum dabo, quo hactenus nihil vidit honoratius Academia.

GEORGIUS EDERUS
Jureconſultus Cæſareus,
FERDINANDI I. AUSTRIACI.
Conſiliarius.
Fiſci Provinc. Inferioris Auſtriæ Advocatus.
Vir ſcientiarum omnium & Artium,
Facultatum omnium nomine
RECTOR MAGNIFICUS.
Qui
Undecimum eo munere functus,
Feliciſſimè in Academicis honoribus conſenuit:
Quaſi fortuna uno in homine
Multorum feciſſet compendium.
Ætate ſuâ
Cum Joanne Fabro, Friderico Nauſea,
Viennenſibus Epiſcopis,
Et Petro Caniſio Societatis JESU Doctore
Ita calamos acuit in hæreſim;
Ut meritò
Catholicæ Religionis Atlas in Auſtria
dici poſſit.
Univerſitatis Viennenſis
Jura, conſuetudines, reditus;
Vigilantia, conſilio, authoritate
Conſervavit, promovit, auxit.
Virorum adhæc literatorum memoriam
Ab interitu & oblivione vindicavit.
Tandem
Pro Eccleſia, Republica, Univerſitate
Magnis triginta & ſex annorum laboribus
Immortuus
Anno M. D. LXXXVI.
Vitæ inter mortales actæ
Sexageſimo ſecundo. Benè

An. 1557. pro Theol.
1558. bis pro Iure & Med.
1559. pro philoſ.
1559. pro Theol.
1569. pro Theol.
1572. pro Theol.
1579. pro Iureconſ.
1580. pro Theol.
1581. pro Iureconſ.
1583. pro Iureconſ.

Eder.

Guil. Mannag. in ſupplem. Catal. Rectorum.

Benè tibi ſit Magna anima, Georgi Edere : meritis tuis par elogium non affero ; quia tu teipſe tibi es elogium, poſt fata ſuperſtes honoratiſſimus Viennenſium Academicorum. Adhuc, adhuc in multorum vivaci memoria dicuntur tibi Panegyres in facultatibus ſingulis, quæ vivum te uſq; adeò coluerunt. Ut juri ſuo ceſſerint, ac ſponte ſua Rectorem te ſalutârint. Imò poſtulatus es ab ipſis ; ut jura illarum conſervares, jure titulis omnibus Magnificus ; Theologus, Jureconſultus, Medicus, Philoſophus, hoc ipſo quia Juris Academici defenſor. Vos etiam Conſultiſſimorum Academicorum Manes Georgij Sigiſmundi Seldij Germanorum olim eloquentiſſimi, cui ab Hiſpano-Auſtriaco Monarcha CAROLO V. ad palatinæ portæ veſtibulum prælata lux lucem dedit apud Hiſtoricos ſempiternam ; Joannis de Palomar, cui tantum tribuit Apoſtolica ſedes, ut Baſileenſi Concilio Præſidentem nominârit ; Joannis Sylvij, Aurelij Siculi ; Michaëlis Lochmayr ; Claudij Cantiunculæ ; Joannis Ludovici Braſſicani ; Philippi Gundelij ; Chriſtophori Pyrckhaimeri, aliorúmq; Jureconſultorum, quieſcite, quieſcite.

Man. in MS.

Eder. Beyerl. Lanſius. Conſul. pro f. 24. Petr. Crabbe in Concil.

Viennenſium Æſculapijs tertiam debeo Pyramidem, Quibus, aut cui ? omnibus certè ; at iam tantum licet.

JOANNI CUSPINIANO.
Excellentiſſimo
Poëtæ, Oratori, MEDICO, Philoſopho,
Hiſtorico.
Viro Clariſſimo, Sapientiſſimo, Solertiſſimo,
Una ingenij arte, artium multarum.
Qui

Mannag. in MS.

Nominis ſui etymon expreſſurus in factis
Acutè
Luſit Poëta, ut delectaret;
Vibravit ſententias Orator, ut ſtimularet;
Sauciavit Medicus, ut ſanaret;
Argumentatus eſt Philoſophus, ut probaret;
Perſtrinxit Hiſtoricus, ut doceret;
Semper
CUSPINIANUS.
Aulam
Igniariam quandam Officinam credidit,
In qua & belli & pacis cuduntur inſtrumenta;
Aurum à ferro; rubigo à metallis
Secernitur, dignoſcitur.
Acceſſit:
Et illicò MAXIMILIANUS I. Cæſar
agnovit,
Quam aureum Virum educaverit
Viennenſe Archigymnaſium.
Arcanæ Conſiliorum Alchymiæ admotus
Solus cum ſolo Cæſare
Multam ſæpè noctem pervigil
Seculum aureum eliquavit Auſtriacis.
Certè ſi Hiſtoricum.
Hæc inter conſilia debuit agere,
Scribere non potuit, niſi
De Conſulibus Romanis, de Imperatoribus.
Cæterum ſecurus à Jovis fulmine,
Quia Laureatus.
Plurium Monarcharum limina innoxius adijt,
Ipſe tamen doctus fulminare, tonare,
Orator vi dicendi; Calamo Hiſtoricus.

Mannag. in MS.

Bibl. Academ. Vienn.

Rarum

Rarum est inter tot ignes non aliquo afflari
Saltem fumo!
Ad Ungariæ, Poloniæ, Bohemiæ Reges *Mannag. in MS.*
Cæsareus Legatus,
Urbi Viennensi cum potestate Præfectus;
Coram Cæsare, tribus Regibus, & septendecim *Cusp. in Diar.*
Principibns Imperij, publico
in consessu.
Auditus Orator
Semper sibi similis, sapientum more,
sine fumo, sine fuco.
Sic nempè Galenus dum opem fert, non opes
tantum affert,
Sed honores etiam Justinianæos.
Quos inter Cuspinianum Sigalionem mors
esse jussit.
Anno M. D. XXIX.
Virum, à cuius eloquio pendebant Reges! *Epitaph. ad D. Steph.*
At non sentiunt Mortis imperia sapientes;
Nullis quippè monumentis concludi
possunt,
Qui posteris ingenij sui relinquunt monimenta
Non adstringuntur silentio mortuali,
Qui Typographicæ studuerunt Eloquentiæ;
Ut perpetuò loquerentur.

Quiesce igitur & tu Joannes Cuspiniane, Nemo est Academicorum, qui vel obliquis oculis tuas inspexit lucubrationes; quin illicò Tibi apprecetur, Cuspiniani molliter ossa cubent. Suspiria mittimus in tumulum; si concederent boni cœlites, daturi etiam cinnama, & totam Arabiæ messem, in qua Phœnix Academice renascereris. Vos etiam Cuspiniano suppares Manes Wolfgangi Lazij de Repub-

lica Romana. De gentium Migrationibus, de Auſtria, & Auſtriæ Principibus eruditiſſimâ librorum bibliothecâ editâ ad omnem antiquitatis cognitionem Clariſſimi; Andreæ Richili ſummorum Pontificum Archiatri; Matthiæ Cornacis, qui mulierem, à quadriennali fœtus mortui geſtatione liberatam, ſectione curavit ut denuo prolem conceperit; Bartholomæi Stoberi, qui ſuſpendio enecti corpus Anatomico deſtinatum experimento, induſtriâ ſuâ & fomentis Medicis, velut novus de cœlo Prometheus, in vivum hominem redanimavit. Benè etiam vobis Henrice de Woldonis, Galeati de S. Sophia; Nicolae de Herberſtorff; Guilielme Pühlinger, Caſpare Piripachi, Antiquiſſimæ Univerſitatis Doctoribus, Rectoribus Magnificis, ſpectabilibus Facultatis Medicæ Decanis, Viennenſium Æſculapijs, quibus poſt Cuſpinianum ſuas alij ſcribent, & perorabunt Panegyres.

Mannag. in MS.

Eder in Catal.

Ego quartam Academico Cenotaphio Pyramidem loco, & Philoſophicæ Facultati inſcribo, Illuſtriſſimo nomine obſignatam.

Eder.

SIGISMUNDUS LIBER BARO
AB HERBERSTEIN.
Hæreditarius Ducatus Carinthiæ Camerarius
& Dapifer.
Auguſtiſſimorum Conſiliarius, & Cameræ
Auſtriacæ Præſes:
Trium Cæſarum
Caroli V. Ferdinandi I. Maximiliani II.
Ad omnes penè Europæ Principes
Internuntius & Legatus.
Quid amplius?
Deſine fortuna enumerare tōt titulos,
Uno

Uno contentus eſt Sigiſmundus,
Quod nempe, quoad vixit, præ omnibus eſt gloriatus;
Viennenſis Academici Philoſophi Baccalaurei, Sapienter!
Sinceriorem poſſideri beatitudinem ſtatuit
Ex moribus, quàm maioribus;
Et cæcam fortunam ſponte ſervire Politicæ,
Ubi hæc ſapientiæ face inſtructa eſt.
Philoſophiam morum & vitæ Magiſtram ſecutus,
In Aulam recto Trieteridis curſu contendit.
Aberrare ab hoc ſcopo non potuit;
Si finis medio proportionatur.
In aulis Auſtriacis ſapientes Principes dictant Oracula.
Quæ feliciſſimè excipiunt ſapientiæ ſtudioſi.
In aula liberalitatem exercuit,
Quam didicerat à Philoſophia.
Argumentum eſto:
Cœteri mortui nihil ſecum auferunt præter ſeipſos:
Sigiſmundus mortuus
Septuagenario maior,
Ita nihil omninò ſecum abſtulit;
Ut nec auferret ſeipſum:
Nam etiamnum perennat in Illuſtriſſimis Poſteris
Sigiſmundi virtus, ſapientiæ amor.

Tho. Lanſ. in conſ. Prov.

Georg. Wernh. in Carm. ad ſig.

Bene iterum, iterúmq; vobis Illuſtriſſimi Manes Sigismundi ab Herberſtein. Quieſcite poſt Orbem feliciter peragratum, poſt deſcriptam eleganti ſtylo Moſcoviam, poſt impenſam omnibus penè Actibus

bus Academicis ac Diſputationibus gratioſam præſentiam. Quieſcite. Et qui vos velut umbræ, imò umbræ umbram ſequuntur Conradi de Calcar, Collomanni Kollbeck, Joannis de Ruſpach, Lamberti de Geldria, primorum ab inſtauratione Viennenſis Athenæi poſt Haſſiam & Oytam ſapientiæ profeſſorum; Georgij Peurbachij, Joannis de Regiomonte, Georgij Tanſtetter celeberrimorum olim Mathematicorum, Joannis Alexandri Braſſicani, Andreæ Dadij, Martini Eyſengreinij acutiſſimorum Philoſophorum, Conradi Celtis, Joannis Stebij, Joachimi Vadiani, Poetarum quondam lauro, iam cupreſſo coronatorum, aliorum deniq; omnium ê facultate Philoſophicâ denatorum. Quieſcite Pij Manes, & quas ego primus ad Academicos vita functos Archigymnaſij interpres non poſſum ſingulis impendere, ab alijs ſucceſſoribus exſpectate panegyres. Egó iam ſemihorâ vobis propinquior, quam eram cum dicere cœpi, nihil ad vos dicam amplius, ſed imaginario meo Mauſoleo ſupremam appingam coronidem. Ad Academicos vivos, ad parentalis pompæ ſpectatores, Auditores convertatur oratio.

Georg. Wern. in præf. de Adm. Aquis.

Eder. in Cat.

In publico hoc Univerſitatis totius Luctu, luctum omnem & dolorem proſcripſimus, ſiccis oculis anteceſſorum Manes ſpectare juſſi. Neq; aliter decuit maiorum facta relegere, qui noſtræ vixerunt felicitati, illud potius luctûs occaſionem præbeat, ſi glorioſa illorum veſtigia negligimus, & alia ſemitâ, metam properamus ad unam. Viam univerſæ carnis univerſitas noſtra tota ingreditur. Breve eſt nos inter, & ſepultos Manes intervallum. Seriùs aut citiùs attingemus, quem nobis oſſeis digi-

gi-

gitis commonſtrant terminum Maiores noſtri; ſub falce & gladio vivimus, qui non ut Damocli ſolum è laquearibus triclinij, ſed ê conopæo thalami, ex floridis hortorum intexturis, ê viridariorum frondibus, ex aëre ipſo, terrâ, mariq; impendet; caſurus tandem aliquando, cum nutu ſuo DEUS filum abruperit. Hunc qui vultu immoto, explicatâ fronte, ſerenis oculis excipit, nec cervicem flectit petiturus inducias; is profectò & ſuæ memor fortunæ vivit, & gloriæ poſteritatis, neq; perdit nomen in funere Theologi, Jureconſulti, Medici, Philoſophi, Sapientis. Premamus Maiorum veſtigia Academici, ne decretoria illa dies nomen nobis adimat ſapientum. Non adimet, ſi nullâ non horâ præſtolabimur tubam Judicis, VENITE. Infelices adhuc ſumus, ſed optimo cuíq; felicitatis principium eſt finis mortalitatis. Ad Hilaria tunc alacres nos evocari ſentiemus, & claudemus ſupremam vitæ periodum olorino VIXI.

Dixi.

PANEGYRICUS FUNEBRIS

In Exequijs

REVERENDISSIMI

D. JOANNIS AUGUSTINI ZWERGER,

Phil. & Juris utriusq; Doctoris Sac. Cæs. Mai. Consiliarij, Cathedralis Ecclesiæ Viennæ Austriæ ad S. Stephanum Præpositi, Decani Kirembergensis, Episcopatus Viennensis Officialis & in Spiritualibus Vicarij Generalis.

Dictus Viennæ in Cathedrali
Anno 1648.

EAtalis est hic annus Universitati nostræ, *Magnifice D. Rector, Proceres Academici, Spectabiles Facultatum Decani, Doctores Clarissimi, Ornatissimi Domini Domini Auditores Academici.* Summos Reip. nostræ viros, *Principem Academicum, & Cancellarium,* is qui supra Magnificos totius *Rector* est *Universitatis* exauthoravit. Unum (si locus aliquis in cœlo votis restat Academicis) optandum est, ne in circulum redeat, qui tam fideliter servat ordinem, cùm in ordinem redigit. Quanquam post geminam tantorum virorum jacturam, sera nimium vota videri possunt.

Subla-

Sublato ê vivis *Rectore Magnifico*, non alia maior potuit exſpectari calamitas, quàm ut pone ſequeretur mortuum, qui vivum proximè ſequebatur : Fortaſſe metuebant boni ſuperi, ne maturè nimis luctum deponeremus, quibus nunquam deeſt copioſa lugendi materia. In deterius pronos ad officium geminatæ revocant calamitates. Sæpè qui uno telo ſaucius non ingemuit, alterius dolori ceſſit. Fortaſſe uſq; adeò cœlo grata fuit Magiſtratûs noſtri concordia, ut paribus pro utroq; calculis ſuffragia ferret. Solent candidos pro amicis calculos mereri amici. Unionis amantiſſimi cœlites, non facilè diſſolvunt vincula humanitatis. Fortaſſe receptus cœlo *Rector Magnificus*, diviniores expertus delicias, annuit *Cancellario ſuo*, eâdem ſecum, ſi ſequi non abnueret beandum felicitate. Quos paria ligarunt voluntatum ſtudia, ægrè ſeiungit locorum diſparitas. Et philtrum quoddam amoris ſunt cœleſtes deliciæ, quas qui habet, non vult habere ſolus. Ut ut ſit ; viduata eſt Reſpublica noſtra, *Rectore* nuper, hodie *Cancellario*. Geminum funus, gemina nobis acerbiſſimi doloris materia. Nempe & is qui *Magnificè* alijs *Licentiam* impertiri ſolebat, *Licentiatus eſt* : cuius *authoritate & conſenſu*, literarij honores diſpenſabantur, *exauthoratus*. Vixit ergò *Reverendiſſimus & Ampliſſimus D. Joannes Auguſtinus Zvverger, Philoſophiæ & Juris Utriusq; Doctor Sac. Cæſ. Maj. Conſiliarius, Cathedralis Eccleſiæ Viennæ ad S. Stephanum Præpoſitus, Decanus Kirembergenſis, Viennenſis Epiſcopatus Officialis, & in Spiritualibus Vicarius Generalis*, & (quod nec ego ſine doloris ſenſu dicere nec audire debent Academici) *Antiquiſſimæ ac Celeberrimæ Univerſitatis noſtræ Magnificus Cancellarius*. Vixit inquam (niſi fallor) quartâ Septembris die Kirembergæ. Imò fallor. Nec quartâ Septembris die, nec Kirembergæ. Viennæ obijt. Diem neſcio : annum ſcio. Quemcunq; enim eius vitæ annum dixero, verum dixi. Si 1588. quo primam in terris aſpexit lucem, jam tunc

moriendi fecit exordium, quod ad ſupremam nuper deduxit periodum. Prima in terris dies mortalibus mortis eſt initium: incrementis noſtris paria ſociantur decrementa; novis auctibus novæ deceſſiones, & dum per momenta vitam protrudimus, per eadem momenta properamus ad finem. Nulla non dies gradus eſt ad terminum. Quæcunq; horula quam vivendo exigimus, decedit vitæ, accedit morti. Ultima ſtilla clepſydram non exhaurit ſed finit. Si annum quo *in Viennenſi Archigymnaſio publicus Philoſophiæ Profeſſor* Peripateticam cum dignitate cathedram occupavit; iam tunc etiam moriebatur. Aſſiduâ quippe repetebat memoriâ à ſapiente diſcrimen conſtitui longam inter vitam & bonam: hanc paucis contingere, amari illam à plurimis, non tam ſapientibus, qui amare quod nemini concedi ſolet, ſupervacaneum putant. Identidem ergò ſibimet non vanus augur occinebat: *Moriendum eſt.* Et ſanè *vera Philoſophia* ſi Platoni credimus *mortis eſt meditatio.* Sapientiſſimè Philoſophatur qui recogitando mortem, moritur ante mortem. Ingenioſiſſimum æſtimo qui moriendi ſcientiam aſſequitur; utpote unam omnium difficillimam, quia experientiam non habet niſi unam. Longâ opus eſt ſpeculatione, ut benè addiſcatur quod citò fit, & tantum fit ſemel. Omnis noſtræ difficultatis punctus mori eſt, & inſtar medij termini, cum quo ſi extrema non benè conveniunt malè argumentantur mortales. Sapientiſſimè Philoſophatus eſt *Joannes Auguſtinus.* Diù ac ſæpè argumentatus eſt ad hominem, cum ſe mortalem conſiderabat, non quamdiù ſed quàm benè viveret ſolicitus. Diù ac ſæpè ſpeculatus eſt, ut illa ex præmiſſis rectè ſequeretur concluſio, quam ſolus diſtinguit Deus. Quo ſanè Philoſophandi genere conſecutus eſt, ut una ſcientiâ omnes complecteretur ſcientias. Theologus mihi eſt qui ultimos ſpeculatur *humanos actus.* Juris naturæ peritiſſimus, qui ſtudet naturæ meliorem animum reſtituere, quàm acceperit.

Ex-

Excellentissimus Medicus, qui communi mortalium ægritudini longioris vitæ desiderio mederi potest. Astris non asteriscis digna sunt illius Opera Mathematici, qui maturè suum sibi delineat Horoscopum, & ex parallellis vitæ ac mortis lineis, spei suæ colligit magnitudinem. Rhetorem non dicam, qui inter Oratorium *dixi*, & humanum *vixi*, exiguum agnoscit discrimen intercedere? Poëtam non appellabo, cui juxta naturæ præcepta Mors syllaba communis est? Lauro se coronat, qui feralem capiti apponit cupressum, ne ad fatale vitæ arbitri fulmen cohorrescat. Jam verò si annum mortis eius dixero 1618. quo Cathedralis huius Ecclesiæ Canonicus renuntiatus est, etiam tunc moriebatur. Divinis se mancipare obsequijs, & illa suscipere negotia, quæ cum solo tractantur DEO, nihil cum terrena vita commune habet. Unica hæc occupatio est, cui mortis conveniunt auctoramenta pariter & vitæ. Prælibatio quædam veræ beatitatis est cum Deo familiaritas. Non agit in terra suæ pulchritudinis propolam DEUS, ex qua ijs solum jucundum exhibet spectaculum, qui ut nubes volant, & in terram non cadunt. Imò veriùs quia frequenti originis suæ memoriâ in terram cadunt, omni terrâ & nube sunt superiores. Si deinde annum 1636. quo eiusdem huius Cathedralis Ecclesiæ Decanum cœpit agere, omninò iam se mortuis adnumeraverat. Usq; adeò frequenti memoria computabat debitum, quod in prima lucis usura contraxerat, & componebat litem priusquam mortuorum Judex forum indiceret, & juris utriusq; Doctore in Jus Divinum vocato, de summa rei pronuntiaret. Neq; enim nesciebat incerti esse temporis, quæ concederentur induciæ; nemini quem ad tribunal natura citaverit aperiri comperendinum diem. Si deniq; mortis eius annum dixero 1640. quo auspicatissimis suffragijs, & Ecclesiæ huic Præpositus, & Universitatis nostræ Cancellarius jussus est, nihil aberravi, in maxima negotiorum & officiorum mole, cui

pares semel suppositos humeros subtraxit nunquam, unicum tamen quasi videbatur suscepisse negotium salutis suæ, & decretoriam illam diem nullâ non die præcogitare; maximi momenti ratus, scire utiliter momenta vitæ cum mortis dividere. Quorsum enim spectabat illa tam assidua pretiosi temporis vindicandi cura; quando ne vel quadrantem otiosum dimitteret precatorios Marianarum laudum, ubi ubi vacaret, volvebat globulos, & illam à longè salutabat, quam devotis proximam noverat esse agonizantium matrem. Ita videlicet utebatur quasi indigeret tempore, cùm totum haberet simul. Nec horà quidem indiget, qui quotidie vitæ suæ supremam imponit manum. Quorsum illa non nisi gravioribus morbis interrupta devotio, quà velut abiturus quotidie divinum sumebat viaticum, quotidie DEI hominis sepulchrum factus, de suo cogitavit sepulchro. Quorsum illa corporis tam severa ac dura tractatio, & propè ad contemptum neglectus? Audite posteri virtutem occultatam, sed hoc ipso nobiliorem quod subductam humanis oculis, contentam divinis. Pretiosissima quæ sunt latere amant. Annuis Dominici Adventus & Quadragesimæ ferijs ex diurno fatigata labore membra, non in mollem pulvillum, aut cygneas plumulas, sed in malè fartum duro stramine ac paleis saccum reclinabat, quasi pomum se esse crederet ex vitæ arbore deciduum, quod in stramine ad maturitatem reponi deberet. Quorsum etiam illa sanctè constantérq; servata in persolvendo divino penso orandisq; quotidianis horis Officij consuetudo, cum sibi oraturo mortualis calvæ fabrefactam effigiem proponebat? Quorsum deinde illa solicitudo præpropera, & fortasse multorum judicio præcox, cum in ætatis flore, vitæ suæ (quam id temporis alij sperare primum incipiunt) diffidens, conscriptas, signatásq; ultimæ voluntatis tabulas quaqua iter caperet, circumferebat? Quorsum deniq; illa tam matura sepulchralis loci designatio, & funebris

bris olim morituri Epigraphe ? Nimirùm hæc eo ſpectabant, ut Joannes Auguſtinus non cenſeretur inter vivos amplius, ſed mortuos, quos inter certiorem ſibi ac diuturniorem parari noverat ſtationem. Nullus dubito didiciſſe hanc artem ab Auſtriacis ſuis Viennenſem. Sanè *Maximilianus I. Auſtriacus* triennio ante mortem funebrem capulum ê querno ligno arcæ viatoriæ incluſum ubiq; ſecum circumferri voluit. *Carolus V.* illud belli fulmen, ut divinæ fulmen evitaret ſententiæ quinquennio integro Sarcophagum cum omni funebri ſupellectile, quacunq; ſeu victor graderetur Gradivus, ſeu pacificus Monarcha ſuos inviſeret, clanculum deportari curabat, & noctibus ſingulis velut theſaurum nemini creditum in ſuo reponi cubiculo. Ita Maximorum breve iter per exempla ſecutus *Joannes Auguſtinus* & firmatas teſtamenti tabulas ubiq; ſecum circumtulit, & Epitaphium in columna velut glorioſum Victoriæ de ſe ipſo relatæ, ac triumphatæ pridem Zoiphiliæ tropæum appendit : ſalubre iam ipſe quoq; exemplum alijs, quia ante mortem mortuus, ad illud ſæpius aperuit oculos, ad quod ſuos longioris vitæ avida ſenectus occludere ſolet. Nihil miror amplius olorinum leſſum, quo ſuo ipſe non invito præluſit funeri. Diu ac ſæpè didicerat quam ſemel benè mortem experiretur. Sentiebat moriturus in vitæ ſuæ Breviario ad Completorium ventum, quare Divi Tutelaris ſui *Auguſtini octavam* celebraturus in cœlo cum ſe crucis munijſſet ſigno, lætum in divinam promptus voluntatem accinuit : *In manus tuas Domine commendo ſpiritum meum.* Simul cecinit ſimul dixit & vixit. Credo ego *Academici* ſtupuiſſe mortem, cum adeò exercitatum in arte omnium difficillima Veteranum experta eſt, quem ſperabat Tyronem. Malè igitur exiſtimavimus nuper primum ê vivis abijſſe *Cancellarium* noſtrum, & viam ſignaſſe numeroſiſſimæ poſteritati. Pridem viator fuit ; nuper ſolum pervenit ad terminum : cum illi non erepta vita ſed melior red-

reddita ; non consumptus spiritus, sed emissus ad certiora ; non Libithinæ traditus sed libertati assertus. Neque verò, licet à nobis abierit, *Cancellarium* perdidimus *Academici ;* neq; *Præpositum Ecclesia Cathedralis ;* neque *Decanum Kiremberga,* neque *Consiliarium Majestas Cæsarea.* Solum *Joannem Augustinum* nobis abstulit *Joannes Augustinus.* Et alterâ quidem parte terræ restituit, alterâ cœlum auxit. Supremi Imperatoris nutu jussus de statione sua decedere *Universitatis* & *Ecclesiarum* curam, donec alteri consignet, non deposuit, sed feliciorem suscepit. Adscriptus Beatorum Consistorio propensus manet in terras, & propitia nobis sidera in felicissimas disponit influentias. Utinam *Academici* mihi liceret tantum virum celebrare pro meritis, ornare pro exspectatione vestra, explicare pro nepotum & cognatorum solatio, pro meo desiderio venerari. Sed ô Te cæterà felicem *Joannes Augustine,* in hoc tamen (si postquam felicissimum Te esse non ambigimus licet dicere) infelicem, quod vel tam sterilem, vel tam ferum nactus sis ad Tuas exequias Oratorem. Possem fortasse in hanc diem servatus, in hoc Tibi debitum obsequium natus videri, cum idem omninò annus quo Tibi in hanc ædem Canonico primus ingressus patuit, mihi primam vitæ lucem ostenderit. Sed ô vel Te alienæ laudis non indigum, vel me infortunatum ! Eo primum anno in hac æde Orator audio, quo Tu primum Oratoribus semper alias apertissimas aures accommodare non potes. Nempe in hoc natus sum ut surdo Tibi fabulam canerem, vitam Tuam maximè seriam, minimè fabulosam : Tu in hoc denatus ut imparem me Tuis laudibus ostenderes Oratorem. Non diffiteor, sed ab impari etiam sæpè sincera venit laudatio. Nec suum ab Oratore pretium deposuit Panegyris, si quod est ab argumenti amplitudine consecuta. Multi tametsi DEO impares DEUM tamen non inutiliter laudaverunt. Scio verò consilium Tuum. Non vis audire Oratorem peregrinum,

qui

qui habes domesticos. Non vis audire unum rogatum à Tuis, qui vivus Tute Tibi ipsi plurimos conduxisti. Nihil opus *Academici* mea Panegyri. Habet.habet suos oratores *Joannes Augustinus*. Habet copiosos pauperum & pupillorum lacrymas, quibus largissimam sæpè manum explicuit. Disertissimæ ad persuadendum egenorum lacrymæ, quæ etiam mortuos, qualis erat ab annis pluribus *Joannes Augustinus*, movere possunt. Habet Venerabilis Capituli concordem sensum, quod quæ multorum fatigassent ingenia occupationes, *à Joanne Augustino* susceptæ fuerint feliciter, feliciùs exantlatæ. Habet æquissimum cognatorum, & Nepotum dolorem, qui non Præpositum, non Decanum & Cancellarium, sed alterum suum in terris parentem, vivum virtutum exemplar, absolutam statûs Ecclasiastici normam, solertissimam ad omnem pietatem Magistrum obitu præquam maturo ereptum dolent. Hi sanè si loquantur (ut absit omnis Orator) & ad commiserationem movebunt animos, & ad glorioſam sequelam flectent, & digna tanto viro encomia in omnium cogitationibus generabunt. Videtis ipsi piæ flumina eloquentiæ, videtis Oratores pullo amictu vestitos. Fallor nisi *vobis* quoq; jam persuaserunt, quod pridem sibi, ut *Cancellario vestro* suprema gratitudinis faciatis impendia, eiq; dormienti lacrymas pro pulvillo aut pulveribus substernatis. Molliter cubabit qui pro pulvillo suorum incubabit lacrymis. Suaviter quiescet, qui liquido & semper duraturo tegetur monumento. Ego verò cum in illo verser stadio quod perangustis paucorum dierum inclusum cancellis, non sinit me liberè exspatiari quà vellem ; habenas contraho, & satis mihi dixisse videbor, si fatear ingenuè muneri me hodie meo primum defuisse. Debui dicere quod dixi : non tamen dixi quod debui ; compendio quidem Orationis meæ, sed injuria temporis, & damno voluntatis. Quanquam esto dixissem *Reverendissimum Præpositum, Magnificum Cancellarium, Cla-*

rissimum Doctorem, Sapientissimum Consiliarium, nisi dixissem, *Joannem Augustinum* nihil dixissem. A tot honorum punctis unica tantum *Mors ultima linea rerum* duci potest. Quam quia ego celer nimium Apelles penicillo meo ita duxi, ut possit non unus Protogenes suam felicius superinducere nihil Dixi.

PANEGYRICUS FUNEBRIS

ILLUSTRISSIMO ADOLESCENTI MICHAELI ADAMO BAPTISTÆ,

S. R. I. Comiti ab Althan

Principi Juventutis Academicæ

Dictus Viennæ Austriæ Anno 1648.

ACerbum est parentare, cui pro velle non possis, inhumanum cui pro posse non velis. Ubi ad facultatis arbitrium voluntas flectitur, officium citra inhumanitatis periculum non exercetur. Sed gravioris delicti se reum facit qui minus vult, cum minus potest. Funebria justa solvimus Academici *Principi Juventutis*, nuper Rhetori jam ut speramus Oratori, & pro Domo sua & pro nobis. Officij mœsti genus meruit rara virtus, indixit affectus. Hæc uni mihi demandata est Provincia, sed operosum est celebrare Panegyri quem nec vivum colere pro merito quisquam po-

potuit, nec flere defunctum, Fruſtra ego mihi operæ pretium polliceor, & jejunus Orator, & conſumptis iam lacrymis ineptus ad luctum, ubi aliorum non modo animi, ſed etiam oculi in ſuo munere deſperarunt. Quid quod communem omnium veſtrum cauſam agere debeam, non meam privatam : difficile eſt ſuo ſe exſolvere debito, temerarium velle alieno. Ad lacrymas tamen reos provoco : Et ſi mihi de Illuſtriſſimi Juvenis virtute non licet loqui eximiè, eximiè tamen ſentire conceſſum eſt. Ad lacrymas inquam pietatis in Principem Juventutis ſtipendia, ad quas ſuo exemplo nos cœlum provocavit. Nam quo tempore citabatur ad divinum Conſiſtorium Academicus noſter, tenui matutini roris lapſu diſtillavit, quaſi lacrymas nobis ſufficeret, quas ex nobis æquales meritis non poſſemus effundere. Sed ſuſpectus hic inſtructor eſt, qui aliud docet, aliud agit. Cœlum nos flere docet ; lætatur : lacrymas in funere nobis præſcribit, proſcribit ſibi : Theſaurum noſtrum tollit, auget ſuum : hortum noſtrum nobiliſſimo flore viduat, exornat Paradiſum. Verùm facilè cœlo ignoſcimus : ſine pluvia occumbere non debuit, tam ſerenum Juventutis Academicæ ſydus. Autumnum declinare in exitum mors recordata, quod creviſſe ſciverat in horto nobile decerpſit pomum. Maturum certè fuit, & dignum pro quo certaret non Dearum Trias, ſed Cœlum & Terra. Certavit citra diſcrimen jurgij. Pronuntiavit ſupremus arbiter, & terræ corpus, cœlo animam juſſit reſtitui. Nullum hinc metuat Troia noſtra excidium, ſuâ ſorte contenta terra eſt, ſua cœlum. Nos verò Academici amiſimus *Michaëlem Adamum Baptiſtam S. R. I. Comitem ab Althan*, Juvenem Illuſtriſſimum ; verè Illuſtriſſimum quarumcunq; comparatione virtutum. Non relego Annales maiorum, morum æſtimo integritatem : quanquam & inde copioſa mihi meſſis caderet laudationis. Amiſimus *Michaëlem*. nomen Angelicum non debebatur terris. Amiſimus *Adamum*,

sed non excluſum ê Paradiſo, quia nunquam violatorem innocentiæ. Amiſimus *Baptiſtam*, quo inter Academicos non furretis maior. Vos ipſi fatemini, qui vobis de magnitudine ſuſpecti eſtis. Deniq; amiſimus (quod plures meretur lacrymas, quam poſſimus vel ſoliciti impendere, vel commoti ſperare) amiſimus vivum exemplar virtutum omnium. Sancta veritas! nihil nihil alienum à Te ſcripſit Illuſtriſſimus Juvenis ex Michaëlis commilitonibus, cum ſcripſit defuncto compendioſum elogium. *Angelicam egit vitam, humilis fuit, exemplo præivit alijs, errantes inſtruxit: deniq; ut paucis complectar verbis Angelus fuit in omnibus actionibus.* Circum habeo definitum: campum non ingrediar, ne ingrediar Labyrynthum. Quanquam hic ipſe circus omni campo mihi ſpatioſior eſt, ut cogar in illo circulum quærere, & parcis labris ingentem delibare virtutem. Quid de Angelica puritate dicam? Ex ungue Leonem, expugno Herculem divinitate. Juveni nobili joco puellæ cuiuſpiam ſolum nomen obijcienti, cum etiam cogitationes eius à gynæceo abhorrerent, in Græcenſi ſacrario piè ſacrilegus generoſum infregit colaphum. Quid de pietate & frequentiſſimo ſacramentorum uſu? Deum ſub panis ſpeciebus velatum nec ad cancellos, nec ad ſubſellia, ut cœteri, acclinatus, de plana humo, ſponte nudatis genibus adorabat. Quid de libera illa & fructuoſa pariter errantium correctione, cum verſaretur inter juvenes, velut Cenſor in Romano conſeſſu? Palam non ſemel reprehendit fucato prætextu ſuam colorantes malitiam. Quid de amorum conciliatrice morum ſuavitate, & ſimul penè dixerim Catoniana gravitate? Verſabatur juvenis inter ſenes velut Auguſtinus cum Ambroſijs, Alipius cum Auguſtinis: inter juvenes velut Caſſianus cum Dorotheis, Benedictus cum Mauris. Quid de illa nunquam ſatis de prædicanda patientia, quam vel in extremo morbo pientiſſimis ſuſpirijs teſtatam fecit: *Benedictus* (exclamavit non ſemel) *Benedictus Deus,*

Deus, quod hanc mihi dederit infirmitatem. Quid de illius coniunctiſſima cum Deo voluntate? Rogatus ſi optio daretur mori ne mallet an vivere? reſpondit: *In ſinceritate cordis vellem quod Deo placeret.* Quid de heroico mundi contemptu? Jam votis adſtrictus annulum aureum Illuſtriſſimæ parenti reſtituit, adjecítque: *Auro non amplius utar.* O digniſſimas voces æternitate! ô aureas gnomas! Quid dicis juvenis integerrime? *Non amplius auro?* Imo iam primo radiare auro incipies cum aureos tuos mores cœlo inferens auro ſplendidor emicabis. Nimirum ad hæc Te Tua impellebat animi modeſtia, & profunda infra omnes commilitones demiſſio, quam qui velit digno penicillo depingere, annos ſibi optet, aut quantum Tumetipſe merebaris ætatem. Plura Academici, ſolent in alijs conquiri facinora, ut vel uni ſufficiant Panegyrico; in *Michaële Adamo Baptiſta* ſingula fuerunt tam magna, ut plurimis eſſe poſſent Panegyricis argumenta. Vivit, vivit adhuc in animis & oculis omnium noſtrum; imò in lacrymis velut ſpeculari cryſtallo relucet profundiſſima nobiliſſimi juvenis demiſſio, qua neminem videbatur ſe inferiorem, omnes ſuperiores agnoſcere; ita mediaſtinos ac plebeios æquè ac nobiliſſimum quemq;, non amore ſolum proſequebatur, ſed honore. Quoties vidimus cum infimæ ſortis juvenibus ſuaviſſimè converſantem, eorum ſalutis procurandæ ſtudio, & illis non rarò deferre, quos nobilitas cœtera vix oculo dignari ſolet. Quoties vidimus in Oratorio Sodalitij ad Præſidis pedes in genua provolutum, palàm erratorum ſuorum veniam (ſi quæ tamen admiſit) non ſine animorum noſtrorum motu petijſſe. Quid verò commemorem, quod inſignia illa animi ornamenta, pulcherrimarum virtutum actus (Deus bone quantas participatæ divinitatis opes!) quantum potuit incruſtare laboraverit, & occulere. Sed quod ſoli accidit cum ſe non poteſt intra nubes ita abſcondere, quin aliquando per rimas prodat, ita Illuſtriſſima

in Illustrissimo Juvene virtus, quo magis celabatur, hoc gratiosius promicabat : reddebatq; Michaëlem velut solem à nube & Eclypsi gratiorem. Quid quod commendabili planè ignorantia,& multis præferenda scientijs virtutes multas habuerit, quas vel tales non agnoverit, vel agnoscere ex demissione noluerit, quasi jam ita traxisset in assuetudinem, ut naturam induerent ; seq; tantum iam didicisset infra alios demittere, ut in se non se amplius sed alium contemplaretur. Non errasti Angelice juvenis : Angelum quippe circumtulisti in tuo corpore : *Angelus fuisti in omnibus actionibus*. Contractione ad modestiam, extensione ad actus heroicarum virtutum. Familiare illi sive in scholis sive in templo neglectis Nobiliorum subsellijs reliquæ accenseri turbæ; & illorum semet collocare in numero, ê quorum numerosè non esse, gravissimè non semel indoluit. Et porrò ut talis etiam ab alijs æstimaretur ingeniosè contendit. Cum enim nomen suum subscriberet (quod ipsi in Scholastico penso vidimus) parerga omnia nobilitatis, & magnorum nominum phaleras rescindebat : ut nisi nosses, plebeium putares. Poterat subscribere. *Michaël Adamus Baptista S. R. I. Comes ab Althan :* at prætermissis cœteris solum scribebat : *Michaël Althan.* Non errasti Angelice Juvenis. Michaël Angelicum nomen, satis expressit quis esses : *Angelus fuisti in omnibus actionibus*: O virtutem ut raram in tam nobili sanguine, ita summis æquè ac infimis suspiciendam ! illis ut imitentur, his ut sapiant ad sobrietatem. Sed obruit me domesticæ submissionis magnitudo, convertor ad peregrinam. Loquatur nobile illud literarum emporium, Loquatur Athenæum Græcense. Scio quod acerbissimas nuntius, qui Michaëlem nobis ereptum retulit, ingenti illic mœrore affecerit universos. Scio quod cladi nostræ velut suæ, imò & suæ, maximoperè ingemiscant. Nempè & illis rari exempli norma erepta est. Lugeat defunctum quem suspexere vivum : & fortè nec

tunc

tunc cohibuerunt lacrymas, cum tenellum nobiliſſimo natum ſanguine, ad omnem virtutem factum, ad ſumma omnia natum adoleſcentem, vel pœnali ſacco velatum qua nodoſis flagellis in tenerum ſævire corpuſculum, qua ſub gravi cruce penè collabaſcere; vel ſcopis armatum (efflictim poſtulata ab arbitris licentia) palam inſpectantibus Academicis aream Academicam everrere; vel in ſchola infima inter Elementariorum riſus genibus flexis pœnam aliquam poſtulare viderunt. Deum immortalem quam vel unica ſui abiectio copioſam mihi exhibet materiam, ut cogar non Michaëlis funeri ſed noſtro dolori parentare. Succiſum tam nobile, ferax, amœnum, illuſtre germen mortis falce lugendi potius, quam ludendi eſt argumentum. Emeritus Rhetor candidatus Philoſophiæ, quem Mortis non timet *Ergo*, ê circulo ad centum abijt, ê terra ad cœlum. Ita feliciter in uno termino omnes terminos comprehendit. Si cadaver ſaccus eſt: iam mors eius in ſacco eſt, in cœlo vita. Beatus ſanè, quia medium tenet, ê Peripatetico factus Pytagyricus perpetuum ſibi indixit ſilentium: quia concluſit in *Forma*, ſed iam vel maximè loquitur, nunquam alios facundior: facto nos monet, cum ſedere non vult ad Cleanthis lucernam; meliorem eſſe in cœlo Philoſophiam ubi eſt *æterna ſapientia & lux æterna*, quam in terra ubi eſt *Logica* per anagramma *caligo*. Auditus ſæpius ê theatris & exedris, non ſine gratia, non ſine majeſtate, nec ſine applauſu, nec ſine lacrymis. Egit ſemper benè, nunc optimè, & ſuam concluſit fabulam: quia commodo ſuo, plauſum date; quia damno noſtro, dolete. Exſpectavit tamen donec Pax ſanciretur Germaniam. Poſſumus nunc, quod pridem nulli licuit ſine veri diſcrimine dicere: *Requieſcat in Pace*. Diem ipſe ſibi ſcripſerat, & horam ſeptimæ Novembris ſeptimam, ut peroraret in *Congregatione Mortuorum*. Timuit illum mors ferire, ne profanaret Sabbathum Marianum Rectoris Mariani,

ni, sed ipse, ut sanctificaret sabbathum *Requievit à laboribus suis. Requiescat* ergo innocentissima anima *in Pace* nostra, eique exoret constantiam : in *pace sua* eiusque fruatur æternitate. Ego verò ut meo defungar munere, quod nonnemo de suo Belgio, veriùs dicam de Michaële. Juventus Academica Urbis Viennensis cœlum est, cœli huius sol *Michaël.* Juventus Academica Urbis huius annulus est, annuli huius gemma *Michaël.* Juventus Academica Urbis huius oculus est : oculi huius pupilla *Michaël.* Juventus Academica Urbis huius Paradisus est ; Paradisi huius delitium est *Michaël.* An me infelicem ! quid dico est ? non est, sed fuit. Odiosum hoc dissyllabum, & rem nobis & spem abstulit felicitatis. Nescio enim an habitura sit aliquando posteritas, quem Michaëli possit componere ; illud scio retroacta tempora vix habuisse.

DIXI.

INDEX

INDEX I. DISCURSUUM.

Discursus I. Dominica Pentecostes.

Osculum Pacis.

THema. Pacem meam do vobis. *Ioann. 14.* pag. 1.

Discursus II. Dominica SS. Trinitatis.

Sydus Beneficum.

Thema. Data est mihi omnis potestas. Euntes ergo docete. *Matth. 28.* pag. 14.

Discursus III. Dominica I. post Pentecosten.

Apotheosis.

Thema. Estote misericordes sicut & Pater vester misericors est. *Lucæ 6.* pag. 27.

Discursus IV. Dominica II. post Pentecosten.

Eleusinia Christiana.

Thema. Parata sunt omnia. *Lucæ 14.* pag. 41.

Discursus V. Dominica III. post Pentecosten.

Sepulchrum Ambulans.

Thema. Erant appropinquantes ad JESUM Publicani, & Peccatores. *Lucæ 15.* pag. 52.

Discursus VI. Dominica IV. post Pentecosten.

Labor Asininus.

Thema. Tota nocte laborantes nihil cepimus. *Lucæ 5.* pag. 65.

Discursus VII. Dominica V. post Pentecosten.

Flagellum Flagellatum.

Thema. Qui autem dixerit fatue: reus erit gehennæ ignis. *Matth. 5.* pag. 77.

Discursus VIII. Dominica VI. post Pentecosten.

Antithesis Beneficentiæ.

Thema. Misereor super turbam, quia ecce iam triduo sustinent me. *Marci. 8.* pag. 90.

Discursus IX. Dominica VII. post Pentecosten.
Martyres Diaboli.
Thema. Attendite à falsis Prophetis, qui veniunt ad vos in vestimentis ovium, intrinsecus autem sunt lupi rapaces. *Matth. 7.* pag. 103.
Discursus X. Dominica VIII. post Pentecosten.
Lapis Philosophicus.
Thema. Facite vobis amicos de Mamonna iniquitatis, ut cum defeceritis, recipiant vos in æterna tabernacula. *Lucæ 16.* pag. 115.
Discursus XI. Dominica IX. post Pentecosten:
Risus Sardonicus.
Thema. Videns civitatem flevit super eam. *Lucæ 19.* pag. 131.
Discursus XII. Dominica X. post Pentecosten.
Stultitia in Epitome.
Thema. Non sum sicut cæteri hominum, velut etiam hic Publicanus, *Lucæ 18.* pag. 146.
Discursus XIII. Dominica XI. post Pentecosten.
Superbia Sancta.
Thema. Et apprehendens eum à turba seorsum, misit digitos suos in auriculas eius. *Marci 7.* pag. 159.
Discursus XIV. Dominica XII. post Pentecosten.
Medicamentum Compositum.
Thema. Approprians alligavit vulnera eius, infundens oleum & vinum. *Lucæ 10.* pag. 173.
Discursus XV. Dominica XIII. post Pentecosten.
Memnonis Statua.
Thema. Unus autem ex illis, ut vidit, quia mundatus est, regressus est cum magna voce magnificans Deum. *Lucæ 17.* pag. 186.
Discursus XVI. Dominica XIV. post Pentecosten.
Philomela Concertans.
Thema. Respicite volatilia cœli: nonne vos magis pluris estis illis? *Matth. 6.* pag. 201.
Discursus XVII. Dominica XV. post Pentecosten.
Horologium Achaz.
Thema. Et defunctus efferebatur filius unicus matris suæ. Et ait: Adolescens, tibi dico, surge. *Lucæ. 7.* pag. 216.

Dis-

Discursus XVIII. Dominica XVI. post Pentecosten.
Gehenna Anticipata.
Thema. Et ipsi observabant eum, *Lucæ. 14.* pag. 232.
Discursus XIX. Dominica XVII. post Pentecosten.
Statera Amoris.
Thema. Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo. Diliges proximum tuum sicut teipsum. *Matth. 22.* pag. 245.
Discursus XX. Dominica XVIII. post Pentecosten.
Venatio Muscarum.
Thema. Ut quid cogitatis mala in cordibus vestris. *Matth. 9.* pag 258.
Discursus XXI. Dominica XIX. post Pentecosten.
Textilis Ventus.
Thema. Quomodo huc intrasti non habens vestem nuptialem. *Matth. 22.* pag. 272.
Discursus XXII. Dominica XX. post Pentecosten.
Carcinōma Voluntarium.
Thema. Erat quidam Regulus, cuius filius infirmabatur. *Ioan. 4.* pag. 289.
Discursus. XXIII. Dominica XXI. post Pentecosten.
Anthropophagi.
Thema. Et tenens suffocabat eum, dicens: Redde quod debes. *Matth. 18.* pag. 305.
Discursus XXIV. Dominica XXII. post Pentecosten.
Meum & Tuum.
Thema. Reddite quæ sunt Cæsaris Cæsari, & quæ sunt Dei Deo. *Matth. 22.* pag. 317.
Discursus XXV. Dominica XXIII. post Pentecosten.
Musica ad Tactum.
Thema. Domine filia mea modo defuncta est, sed veni impone manum tuam super eam, & vivet. *Matth. 9.* pag. 335.
Discursus XXVI. Dominica XXIV. post Pentecosten.
Paroxysmus Salutaris.
Thema. Orate, ne fiat fuga vestra in hyeme, vel Sabbatho. *Matth. 24.* pag. 350.
Discursus XXVII. In Dedicatione Templi.
Templum in Templo.
Thema. Hodie in domo tua oportet me manere. *Lucæ. 19.* pag. 365.

Discursus XXVIII. *In Dedicatione Templi.*
Templum extra Templum.
Thema. Hodie in domo tua oportet me manere. *Lucæ. 19.* pag. 381.
Discursus XXIX. *Tempore siccitatis & famis.*
Gymnasium Thaumaturgum.
Thema. Ego autem in multituoine misericordiæ tuæ : introibo in domum tuam ; adorabo ad templum sanctum tuum, in timore tuo. *Psal. 5.* pag. 395.
Discursus XXX. *Tempore Belli.*
Trophæum Vocale.
Thema. Timete Dominum, & servite eum perfecto corde. *Iosue 24.* pag. 208.

ALLOCUTIONES ACADEMICÆ.

I. Panegyricus Magnæ Matri Virgini sine macula originali Conceptæ. fol. 424. Append.
II. Mars Austriacus S. Leopoldus Marchio Austriæ. fol. 434. Append.
III. Pia Ambitio SS. Cosmas & Damianus MM. fol. 441. Ap.
IV. Inferiæ Austriaco-Academicæ. Panegyricus Funebris. fol. 448. Append.
V Panegyricus Funebris Reverendissim. Jo. Augustini Zwerger Præpositi Cathedralis Eccle. Vienn. fol. 466. Append.
VI. Panegyricus funebris Illustrissim. adolescentis Michaëlis Adami Baptistæ Comitis ab Althan. fol. 474. Ap.

INDEX

INDEX II. LOCORUM SS. SCRIPTURÆ.

Genesis.

1. FAciamus hominem ad imaginem & similitudinem nostram. p. 15. 28
2 Inspiravit in faciem eius spiraculum vitæ. p 309
2. Et requievit Deus die septimo. p 32
3. Mulier quam dedisti mihi sociam dedit mihi. p. 165
8. Odoratusque est Dominus odorem suavitatis. p. 192
18. Domine si inveni gratiam in oculis tuis. p. 15
28. Terribilis est locus iste non est hic aliud nisi Domus Dei & porta cœli. p. 196. 375
31. Cogitaverunt illum occidere. p. 264
39. Quomodo possum hoc malum facere, & peccare in Deum meum p. 197
40. Tantum memento mei cum tibi benè fuerit. p. 99
42. Meritò hæc patimur quia peccavimus in fratrem. p. 264
49. Aser pinguis panis eius, & præbebit delitias regibus. p. 46
50. Nunquid Dei possumus resistere voluntati? p. 265

Exodus.

3. Ego sum Deus Abraham, Deus Isaac. &c. p. 15
8. Et venit musca gravissima in domos Pharaonis. p. 261
15. Cantemus Domino glorioscè enim &c. p. 420
17. Cumque levaret Moyses manus, vincebat Israël. p. 411
20. Visitans iniquitates Patrum in filios. p. 292
21. Si altare lapideum feceris mihi, non ædificabis illud ex sectis lapidibus. p. 393
33. Ego ostendam omne bonum tibi. p. 31
34. Cave ne unquam cum habitatoribus terræ illius iungas amicitias. p. 165
35. Sedit populus manducare & bibere, & surrexerunt ludere. p. 389

Leviticus.

26. Si in præceptis meis ambulaveritis &c dabo vobis pluvias temporibus suis. p. 400

Numeri.

25. Phinees avertit iram meam à filijs Israël, quia Zelo meo commotus est. p. 176
16. Tolle cunctos Principes populi, & suspende eos. p. 164

Deuteronomium.

32. Incrassatus est dilectus & recalcitravit. p. 357

Iosue.

7. Non poterit Israël stare ante hostes suos, eosque fugiet, quia pollutus est anathemate. p.
24. Timete Dominum, & servite ei perfecto corde. p. 409

Regum. I

3. Prædixit enim ei quod judicaturus essem domum eius in æternum, eo quod noverat indignè agere filios suos, & non corripuerit eos. p. 297
12. Si timueritis Dominum, & servieritis. ei. p 360
13 Stulte egisti, nec custodisti mandata Domini Dei tui. p 154

13. Filius unius anni erat Saul cum regnare cœpisset; duobus autem annis regnavit. p. 224
15. Apprehendit sumitatem pallij eius, quæ & scissa est. p. 329
16 Tollebat David Citharam, & percutiebat manu sua, & refocillabatur Saul. p. 342

Regum II.

1. Montes Gelboë nec ros nec pluviæ veniant super vos. p. 401
6. Extendit Oza manum ad arcam Dei. p. 329
6. Saltabat totis viribus ante Dominum p. 390
18. Adhæsit caput eius quercui &c. malus cui insederat pertransivit, p. 73
22. Dominus petra mea & robur meum p. 420
24. Et mortui sunt septuaginta millia virorum. p. 402

Regum III.

11. Depravatum est cor eius per mulieres. p. 165
17. Vivit Dominus si erit annis his ros & pluvia. p. 399
17. En colligo duo ligna &c. ut comedamus & moriamur. p. 399
12. Non ego turbavi Israël, sed tu & domus patris tui. p. 402
21. In quo linxerunt canes sanguinem Naboth, lambent quoque sanguinem tuum. p. 315

Regum IV.

20. Vis ut ascendat umbra decem lineis, an ut revertatur. p. 219

Paralipomenon II.

6. Ut invocaretur nomen tuum, & exaudias preces famuli tui. p. 398
6. Si clauso cœlo pluvia non fluxerit &c. p. 398. & 400
6. Exaudi de cœlo Domine &c. & da pluviam. p. 398. & 403
13. Nos custodimus præcepta Domini &c. ergo in exercitu nostro Deum Deus est. p. 414
13. Illis clamantibus perterruit Deus Ieroboam. p.
14. Perterruit itaque Dominus Æthiopes coram Asa. p. 416
20. Clamabimus ad te in tribulationibus nostris. p. 421
32. Ægrotavit Ezechias usque ad mortem. p. 198

Tobias.

3. Cùm iratus fueris misericordiam facies. p. 30

Job.

1. Extende paululum manum tuam, & tange cuncta quæ possidet. p 341
1. Faciebant convivium per domos, unusquisque in die suo p. 140
5. In sex tribulationibus liberabo te, & in septima non tanget te malum p. 82
5. Apprehendit sapientes in astutia eorum. p. 320
10. Vitam & misericordiam tribuisti mihi. p. 30
13. Non veniet in conspectu eius omnis hypocrita. p. 105
17. Cogitationes meæ dissipatæ sunt. p. 264
17. Putredini dixi Pater meus es, mater mea, & soror mea vermibus. p. 85
19. Manus Domini tetigit me. p. 341
19. Intelligite quia Deus non æquo iudicio afflixit me. p. 168. 84
23. Ipse scit viam meam, & probavit me quasi aurum. p. 341
29. Si quando ridebam ad eos non credebant. p. 299
30. Radia Iuniperorum erat cibus eorum. p. 71
30. Esse sub sentibus delitias computabant filij stultorum. p. 72
36. Simulatores & callidi provocant iram Dei. p. 105

36. Qui

36. Qui aufert ſtellas pluviæ,& effundit imbres. p. 405
39. Unum locutus ſum, & utinam non dixiſſem, p. 168

Pſalmi.

5. Adorabo ad templum ſanctum tuum in timore tuo. p. 397
7. Sepulchrum patens eſt guttur eorum. p. 57
13. Devorant plebem meam ſicut eſcam. p. 307
17. Introivit de cœlo Dominus & altiſſimus dedit vocem ſuam. p. 3
19. Ignis à facie eius exarſit. p. 3
15. Multiplicatæ ſunt infirmitates eorum poſtea acceleraverunt. p. 340
16. Satiabor cum aparuerit gloria tua. p. 250
21. Sicut aqua effuſus ſum. p. 406
21. Manducaverunt omnes pingues terræ. p. 48
21. Edent pauperes & ſaturabuntur. p. 49
29. Qui loquuntur pacem cum proximo ſuo, mala autem &c. p. 236
30. Obſervabit peccator juſtum,& ſtridebit ſuper eum. p. 234
32. Verbo Domini cœli firmati ſunt, & ſpiritu oris eius omnis virtus eorum. p. 15
33. Multæ tribulationes juſtorũ. p. 143
38. Dixi cuſtodiam vias meas ut non delinquam in lingua mea. p. 251
38. Propter iniquitatem corripuiſti hominem, & tabeſcera feciſti, ſicut araneam animam eius. p. 356
46. Invoca me in die tribulationis,& eruam te. p. 403
49. ImmotaDeo ſacrificiũ laudis. p. 188
54. Deſcendunt in infernum viventes. p. 361
58. Deus meus miſericordia mea. p. 30
61. Mendaces filij hominum in ſtateris. p. 247
67. Qui exaſperant, qui habitant in ſepulchris. p. 58
7. Pluviam voluntariam ſegregabis ad animam meam. p. 340 345
70. Tota die repleatur os meum laude. p. 191
72. Velut ſomnium ſurgentium Domine imaginem ipſorum ad nihilum rediges. p. 68.
74. Omnia cornua peccatorum confingam. p. 320
74. Calix in manu Domini vini meri plenus mixto. p. 388
76. In die tribulationis meæ Deum exquiſivi. p. 339
76. Continebit in ira miſericordias ſuas. p. 30
77. Cum occideret eos quærebant eum. p. 338
77. Defecerunt in vanitate dies eorum, & anni eorum cum feſtinatione. p. 220
88. Beatus populus qui ſcit jubilationem. p. 391
91. Juſtus ut palma florebit. p. 229
93. Dominus ſcit cogitationes hominum quoniam vanæ ſunt. p. 265
102. Renovabitur ut aquillæ juventus mea. p. 228
106. Poſuiſti terram fructiferam in ſalſuginem. p. 402
110. Eſcam dedit timentibus ſe. p. 47
111. Diſperſit dedit pauperibus, juſtitia eius manet in ſeculũ ſeculi. p. 123
115. Quid retribuam Domino pro omnibus quæ tribuit mihi. p. 94
134 Fulgura in pluviam fecit. p.
135. Quoniam in æternum miſericordia eius. p. 30
137. Extendiſti manum tuam, & ſalvum me fecit dexrera tua. p. 341
139. Acuerunt linguas ſuas ſicut ſerpentis. p. 235
143 Filiæ eorum compoſitæ, circumornatæ ut ſimilitudo templi. p. 373
144. Miſerationes eius ſuper omnia opera eius. p. 30
146. Qui aperit cœlum nubibus, & parat terræ pluviam. p 401

Pro-

Proverbia.

1. Fili mi si te lactaverint peccatores ne acquiescas illis. p. 172
3. Quem diligit Dominus corripit, & quasi pater in filio complacet sibi. p. 180
3. Stultorũ exaltatio ignominia. p. 157
11. Non est consilium contra Dominum. p. 265
15. Abominatio Domini cogitationes malæ. p. 269
18. Verba bilinguis quasi simplicia, & ipsa perveniunt usque ad interiora ventris. p. 87
19. Multi sunt amici dona tribuentis. p. 252
22. Qui diligit filium suum assiduat illi flagella. p. 398
24. Abominatio hominum detractor. p. 87
24. Time Dominum fili mi, & Regem, & cum detractoribus ne comiscearis. p. 89
28 Beatus homo qui semper est pavidus. p. 363

Ecclesiastes.

1. Stultorũ infinitus est numerus. p. 148
1. Vanitas vanitatum & omnia vanitas. p. 72. 76
7. Melius est ire ad domum luctus, quàm ad domum Convivij. p. 144
12. Deum time & mandata eius observa, hoc est enim omnis homo. p. 363

Cantica.

1. Osculetur me osculo oris sui. p. 6
1 Botrus Cyprij dilectus meus. p. 44
2. Similis est dilectus meus capreæ hinnuloque cervorum. p. 94
3. Quæ est ista quæ ascendit per desertum sicut virgula fumi. p.
7. Statura tua assimilata est palmæ. p. 413

Sapientia.

2. Invidia Diaboli mors intravit in orbem. p. 237.
2. Vino pretioso & unguentis nos impleamus. p. 141
3. Sapientiam & disciplinam qui objicit infelix est. p. 66
3. Vacua est spes illorum, & labores eorum sine fructu, p. 72
3. Si quidem longæ vitæ erunt in nihilum computabuntur. p. 226
4. Consummatus in brevi explevit tempora multa. p. 226
11. Tanquam momentum stateræ, sic est ante te orbis. p. 250
15. In misericordia disponens omnia. p. 30

Ecclesiasticus.

3. Cor durum habebit malè in die novissimo. p. 316. & 357
7. Discede ab iniquo, & deficient mala abs te. p. 166
13. Qui tangit picem inquinabitur ab ea, & qui communicaverit superbo induet superbiam. p. 163
22. Risum reputavi errorem, & gaudio dixi quid frustra deciperis. p. 141
24. Ego quasi fluvius exivi de Paradiso. p. 17
28. Flagelli plaga livorem facit, plaga autem linguam comminuet ossa. p. 79
30. Lacta filium & paventem te faciet. p. 297
33. Timenti Dominum non occurrent mala. p. 401
34. Qui auffert in sudore panem, quasi qui occidit proximum suum. p. 317
35. Speciosa misericordia Dei in tempore tribulationis quasi nubes pluviæ. p. 403

Isaias.

3. Populum meum exactores sui spoliaverunt. p. 315
7. Sibilabit Dominus muscæ &c. p. 261
13. Pilosi saltabunt ibi, & respondebunt ibi ululæ. p. 390
14. Ascendam, similis ero altissimo. p. 28

16. Venter meus ad Moab quasi cithara sonabit. p. 349
21. Pone mensam & contemplare in specula, &c. surgite Principes. p. 46
23. Sume tibi citharam circui civitatem meretrix oblivioni tradita. p. 344
28. Væ coronæ superbiæ ebriis Ephraim. p. 141
40. Qui appendit tribus digitis molem terræ. p. 15
55. Sitientes venite ad aquas: qui non habetis argentum properate. p. 93
59. Cogitationes illorum cogitationes inutiles. p. 265
65. Puer centum annorum morietur. p. 223

Ezechiel.

16. Hæc fuit iniquitas Sodomæ, superbia, saturitas panis. &c. p. 142
18. Filius non portabit iniquitatem Patris. p. 292
18. Patres comederunt uvam acerbam, & dentes filiorũ obstupescunt. p 293
18. Anima quæ peccaverit ipsa morietur. p. 293
22. Coinquinabar in medio eorũ. p. 170
28. Tu signaculum similitudinis &c. veruntamen ad infernum detraheris. p. 28
37. Ossa arida audite verbum Domini. Ecce ego intromittam in vos spiritum. p. 10
37. Factus est autem sonitus prophetante me. p. 10

Daniel.

4. Cogitationes meæ in strato meo & visiones capitis mei conturbaverunt me. p. 263
5. Aspiciebat articulos manus scribentis Mane Techel, Phares. p. 357
12. Pleni iniqua cogitatione adversus Susannam. o. 271

Oseas.

7. Cædam eos secundum auditionem cœtus eorum. p. 352
10. Divisum est cor eorum, nunc interibunt. p. 256

Jonas.

3. Cœpit Jonas introire civitatem itinere unius diei. p. 97
3. Adhuc quadraginta dies & Ninive subvertetur. p. 96

Michæas.

3. Qui comederunt carnem populi mei, & pellem eorum desuper excoriaverunt. p. 315

Habacuc.

3. Cum iratus fueris misericordiæ recordaberis. p. 179. & p. 30

Sophonias.

1. Disperierunt omnes involuti argento. p. 284

Aggæus.

1. Domus mea deserta est, & vos festinatis unusquisque in domum suam. p. 383

Matthæus.

6. Thesaurizate vobis thesauros in cœlo. p. 118
6. Respicite volatilia cœli. p. 201
7. Qui veniunt ad vos in vestimentis ovium, intrinsecus autem sunt lupi rapaces. p. 103
13. Incrassatum est cor populi huius. p. 356
16. Vade post me Sathana, scandalum mihi es. p. 180
17. Mitte hamum: & eum piscem, qui primus ascenderit, tolle. p. 324
18. Redde quod debes. p. 305
18. Si duo ex vobis consenserint super terram, de omni re quamcunque petierint fiet illis. p. 419
22. Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo. p. 246
22. Amice quomodo huc intrasti non habens vestem nuptialem. p. 273
22. Reddite quæ sunt Cæsaris Cæsari. p 317

23. Similes estis sepulchris dealbatis. p. 59
24. Orate ne fiat fuga vestra in hyeme. p. 351
25. De corde exeunt cogitationes malæ. p. 266
25. Venite benedicti Patris mei, Esurivi enim, & dedistis mihi manducare &c. p. 102. 130
25. Quod uni ex minimis meis feciſtis, mihi feciſtis. p. 39
27. Alios salvos fecit, seipsum non potest salvum facere. p. 22

Marcus.

6. Colligite fragmenta ne pereant. p. 193
7. Apprehendens eum à turba seorsum. p. 160
8. Misereor super turbam, quia ecce iam triduo sustinent me. p. 91
10. Quam difficile qui pecunias habent in regnum Dei introibunt p. 124
10. Facilius est camelum per foramen acus transire, quàm divitem intrare in regnum cœlorum. p. 121
14. Ave Rabbi, & osculatus est eum. p. 4

Lucas.

4. Repleti sunt omnes in Synagoga ira, & ducebant illum usque ad supercilium. p. 168
5. Vade ad mare, & mitte hamum. p. 181
5. Tota nocte laborãtes nihil cœpimus. p. 65
6. Estote misericordes sicut & Pater vester. p. 27
6. Væ vobis qui ridetis nunc, quia lugebitis. p. 146
7. Hic si esset Propheta sciret, quæ & qualis est mulier quæ tangit eũ. p. 32
7. Adolescens tibi dico surge. p. 217
8. Quod autem in spinas cecidit hi sunt &c. p. 71
9. Vis dicimus ut ignis descendat de cœlo. p. 175
10. Vidi Sathanam sicut fulgur cadentem. p. 113
10. Alligavit vulnera eius infundens oleum. p. 173
10. Qui vos spernit, me spernit. p. 329
12. Quid faciam quia non habeo. p. 70
14. Parata sunt omnia. p. 42
15. Erant appropinquantes ad Jesum publicani. p. 53
15. Frater tuus hic mortuus fuerat & revixit. p. 62
16. Factum est autem ut moreretur mendicus p. 35
16. Facite vobis amicos de Mammona. p. 116
16. Mitte Lazarum ut intingat extremum digiti. p. 183
17. Regressus est cum magna voce magnificans Deum. p. 186
18. Non sum sicut cæteri hominum. p. 147
19. Videns civitatem flevit super eam. p. 132
19. Hodie in domo tua oportet me manere. p. 366. & 381
22. Sathanas expetivit te ut cribraret. p. 169
22. Ignem veni mittere in terrã. p. 176

Joannes.

1. Illuminat omnem hominem. p. 21
4. Regulus, cuius filius infirmabatur. p. 291
6. Manducaverunt Patres vestri manna & mortui sunt. p. 48
9. Quis peccavit, hic an parentes eius? p. 291
13. Erat unus ex discipulis eius recumbens in sinu JESU. p. 35
14. Quodcunque petieritis patrem in nomine meo hoc faciam. p. 419
14. Pacem meam do vobis. p. 3
17. Pater sancte serva eos &c. ut sint unum. p. 9

Acta.

8. Pœnitentiam age si fortè remittatur tibi hæc cogitatio. p. 271
10. Pertransiit benefaciendo & sanando. p. 19

Ad Roman.

1. Invisibilia ipsius per ea quæ facta sunt intellecta conspiciuntur. p. 29
1. Dicentes se esse sapientes stulti facti sunt. p. 150
10. Idem Dominus dives in omnes. p. 92
13. Qui resistit potestati, Dei ordinationi resistit. p. 323

I. Corinthior.

3. Qui sapiens esse vult stultus fiat ut sit sapiens. p. 157
12. In uno spiritu omnes nos in unum corpus baptizati sumus. p. 9
12. Alij datur sermo sapientiâ, alij sermo scientiæ. p. 11

II. Corinth.

3. Templum Dei sanctum est, quod estis vos. p. 368. & seqq.

Ephesij.

4. Ex quo totum corpus compactum &c. secundum operationem in mensuram &c. p. 11
5. Surge qui dormis, & exurge à mortuis. p. 63
5. Avarus, quod est idolorum servitus. p. 120
5. Ut sapientes redimentes tempus. p. 229

Philippenses.

3. Multi ambulant, quos sæpè dicebā vobis inimicos Crucis Christi. p. 63

Colossenses.

3. Induite vos sicut electi Dei viscera misericordiæ. p. 37
Ib. Vita nostra abscondita est cum Christo. p. 64
Ib. Avaritiam quæ est simulacrorum servitus. p. 120

I. Thessalonic.

5. In omnibus gratias agentes. p. 189

I. Timoth.

2. Profana & vaniloquia devita, sermo eorum ut cancer serpit. p. 166

Epist. Jacobi.

5. Elias oratione oravit, ut plueret. p. 399

I. Petri.

5. Salutate vos invicem in osculo sancto. p. 12

I. Joannis.

3. Videte qualem charitatem dedit nobis Pater, ut filij Dei nominemur & simus. p. 5
5. Tres sunt qui testimonium dant in cœlo. p. 16

Apocalypsis.

3. Nomen habes quod vivas, & mortuus es. p. 62
5. Phialas aureas plenas odoramentorum, quæ sunt orationes Sanctorum. p. 413
7. Vidi turbam magnam &c. & Palmæ in manibus eorum. p. 413
12. Ecce Draco magnus, rufus habens capita septem. p. 80
17. Aquæ multæ populi multi. p. 406

INDEX III. RERUM & VERBORUM.

A.

A Dversa utiliora sunt prosperis. p. 142
pariunt felicitatem. p. 144
docent orare. p. 338
præsertim in periculis & tentatione. p. 340

Affabilitas. vide Humanitas.
Affectus humani coërcendi. p. 46. & seq.
periculosè turbant animum. p. 47
Alchymia Christiana quæ: p. 120
Ambitio multa post se mala trahit. p. 108
Ambulant ad vitam, alij ad mortem. p. 63
Amor Dei & proximi æquè librandi. p. 247
sunt similes, non æquales. p. 255
eius statera præceptorum impletio. p. 252
Anima Deum diligens. p. 7.
præponderat toti mundo. p. 248
pluris æstimanda quàm Rom. Imperium. p. 249
Animarum Curatos quid deceat. p. 25
Animarum jacturam deflet Deus. p. 136
Anni præteriti revocabiles. p. 223
computandi ex virtutibus. p. 226
Apotheosis Christiana. p. 15. toto disc.
Arrogantia v. Superbia.
Asinè laclmedetur podagræ. p. 72
Asininus labor quis. p. 66. toto disc.
Avaritia idolorum servitus. p. 220
infidelitatis mater. p. 125
Ministrorum sub Magnatibus. p. 311
aurum pro Deo colit. p. 119
efficit homines Harpyias. p. 308
eius thesaurus aliena miseria. p. 313
Aves nos gratitudinem docent. p. 204
Aulæ nos beneficiorum oblivisci. p. 99
Aulica ars simulatio. p. 8. 99.
Aurum facit avarum. p. 116

B.

Beneficentia Dei v. Misericordia.
est proprium attributum Dei. p. 19
& superiorum qui præsunt. p. 20
est regia virtus. p. 91
Deum imitatur. p. 91
Beneficijs nolle vinci magni animi est. p. 204
concertandum cum proximis. p. 209
Beneficia facilè oblivioni traduntur. p. 99
Bona animi præponderant bonis corporis. p. 247
injustè acquisita reddenda. p. 325
sunt noxia possessori. p. 327
communia præferenda privatis. p. 21. 125

C.

Calumniæ acerbè affligunt. p. 84
eas Christus maximè sensit. p. 85
Calumniatores exosi Principibus. p. 83
Cantus in Ecclesijs quàm utilis. p. 337 347
vide Musica.
Carcinoma voluntarium proles degener. p. 291
Charitas mutua discenda à Deo. p. 9
per ossium juncturam designatur. p. 10
varias habet operationes. p. 11
eius proprium in commune effundi. p. 20
æqualis sit erga omnes. p. 21
qualis inter primos Christianos. p. 257
Christus tota vita mansuetus. p. 177
Christus non acceptat personas. p. 22
cur seipsum non salvaverit de Cruce. p. 22
miseretur non rogatus. p. 96
quæsivit aliena commoda. p. 22
cur venerit Ignem mittere. p. 176
hypocrisim maximè detestatur. p. 105
calumnias maximè sensit. p. 85
deflevit Jerusalem. p. 133
secreto operatur mira. p. 162
Discipulorum zelum temperat. p. 175
cur gratias agat panes multiplicans. p. 19
apprehendit sapientes in astutia. p. 320
Choreæ puellis gratæ. p. 386
quam noxiæ. p. 389
visitatæ Magis & Sagis. p. 390
quales possint esse sanctæ. p. 391
Citharæ sonus Dæmones pellis. p. 342
Cæcitas mentis ex prosperitate. p. 137
multos perdit. p. 139
Cogitationes pravæ sunt muscæ. p. 262
coinquinant hominem. p. 266

ad mortem mordent. p. 267. 270
sunt abominatio Dei. p. 269
unica sæpè causat interitum. p. 278
Colloquia prava vitanda. p. 166
Concordia pietatis in publicis necessitatibus. p. 398
Conversatio an præstet solitudini. p. 161
cautè est exercenda. p. 163
Cor hominis expletur solo Deo. p. 250
Corvus ingratitudinis Symbolum. p. 213

D.

DEus magnus est in pusillo. p. 43
est omnia omnibus. p. 44
indulgendo irascitur. p. 59
nunquam cessat benefacere. p. 32
est Pater misericordiarum. p. 32
mavult vocari Pater quam Deus. p. 33
vices suas delegat misericordibus. p. 35
gaudet de occasione benefaciendi. p. 93
plùs largitur quàm petamus. p. 97
docet nos benefacere. p. 100
simulationem detestatur. p. 105
benefacit etiam ingratis. p. 194
vult sibi gratias agi. p. 187
placandus in publicis necessitatibus. p. 402. seq.
est imbrium pincerna. p. 403
Dei attributa. p. 29. 37
misericordia transcendit omnia. p. 30
beneficentia est instar solis. p. 19. 92. 94
similitudo piè æmulanda. p. 29
hæc acquiritur per misericordiam. p. 29
dilectio diu discenda. p. 251
hæc vult reciprocari à nobis. p. 252
oblivio ex nimia prosperitate. p. 138
tactus facit nos bonos Musicos. p. 340
misericordia gratior in adversis. p. 403
Deo in adversis gratiæ agendæ. p. 341. 190. & 198
canere in jubilo quid sit. p. 391
Desideria sapientes lege definiunt. p. 308
Detractio famæ est flagellum. p. 79
est Draco. p. 80
est invidiæ filia. p. 81
est quintum elementum. p. 88
Detractor tres simul lædit. p. 58. 87
est Deo maximè odibilis. p. 86
est ut canis. p. 87
Dives dicitur quasi Deus. p. 49
Divites Dei vices deberent supplere. p. 38
sine eleemosyna non salvantur. p. 39
qui vocentur ad cœnam magnam. p. 49
quod habent non habent. p. 70
homicidæ pauperum si non erigant. p. 122
Divitis Epulonis epitheta. p. 69
Divitiæ dantur ad erogandum. p. 39. 118. 123
sunt Mamonna iniquitatis. p. 118
cur Idola nuncupentur. p. 119
Dœmoni ad animam præbent aditum. p. 120
Tyrannidem exercent. p. 125
Divitiarum usum docet Christus. p. 121
finis est lucrari cœlum. p. 121
erogatio est opus justitiæ. p. 123
Dœmon cur modo serpens, modo Draco. p. 112
quomodo sicut fulgur ceciderit. p. 113
nocet per malos socios. p. 169
vectigalium curator est. p. 313

E.

EBrietas vivi hominis sepultura. p. 61
quàm noxia. p. 388
in Encænijs frequens. p. 387
Ecclesiasticorum jurium violatio. p. 312. 329. 333
Ecclesiarum Oeconomis quid cavendum. p. 332
dedicationis nos antiquus. p. 366
cur anniversarius celebretur. p. 367
Educatio filiorum qualis esse debeat. p. 298. & seq.
Eleemosyna Deo similes reddit. p. 37.

est lapis Philosophicus. p. 118
in manu pauperis fit thesaurus. p. 120
est ros refrigerans. p. 127
est ostiaria cœli. p. 127
claudit misericordibus infernum. p. 127
est lapis Lydius Christiani. p. 129
vide & misericordia.
Emendatio subditi nunquam desperanda. p. 183
Encæniorum abusus. p. 385
Encæniare dicuntur nova veste induti. p. 382
quomodo nos deceat. p. 383
Eucharistia est botrus Cypri. p. 44
est omne bonum. p 44. 45
cupediarum sectatores non admittit. p. 45
efficit suos convivas Principes. p. 46.
mors est malis. p. 48
sæpè sumenda. p. 50

F.

FElicitas nimia periculosa. p. 137
inducit cœcitatem mentis. p. 137
finitur exitio. p. 141. 142
nimia infelix est. p. 143
sceleſtissimis conceditur. p. 143
suspecta est probis. p. 144
Filij Dei pacem servant. p. 8. 12
Filij Diaboli sunt discordes. p. 12
Filij heroum noxæ. p. 290
degeneres sunt carcinomata. p. 291
an & quomodo pro parentibus puniantur. p. 292
Flagellum mancipiorum supplicium. p. 80
Flagellum linguæ, famis, belli. p. 82

G.

GAudia mundi. v. Felicitas. Prosperitas.
Gehenna anticipata Invidia. p. 234
Gigantes dicti à cadendo. p. 157
Gloria vana. vide Vana gloria.
Gloria divina cum vana composita. p. 158
vanæ cupidi pacem turbant. p. 108
muscas venantur. p. 264
Gratiarum actio est potior sacrificio. p. 191
semper exercenda. p. 189
etiam pro gehenna. p. 190
quomodo fiat tota die. p. 191
cur Deus ea delectetur. p. 191
Gratitudinem nos docent aves. p. 203
debemus benefactoribus. p. 204
minores maioribus. p. 205
subditi Principibus. p. 206
filij parentibus. p. 207
discipuli Magistris. p. 209

H.

HOmo ad laborem natus. p. 66
nudus nascitur, animalia cœtera vestita. p. 275
formatus ê limo ut duritie careret. p. 309
Homo homini Deus. p. 37
Horologij Achaz allegoria. p. 218
Humanitas laudabilis. p. 161
Humilitas facit Deo similem. p. 152
Hypocritæ sunt sepulchra dealbata. p. 59
Martyres Diaboli. p. 105
lupi, viperæ sepulchra. p. 106
sunt nubes sine aqua, arbores infructuosæ, cœci errantes. p. 106
sunt poma Gomorrhæa, Idola, cygni, ficus maledictæ, Irides, Struthiones, equi pallidi, virtutis adulteri, membra Antichristi &c. p. 106. 107
sunt extra homines intus dœmonia. p. 107
sunt hydropici. p. 109
duplici contritione contentur. p. 111.
à Deo graviter puniuntur. p. 112
habent antesignanũ Diabolum. p. 112

I.

JErosolymæ excidium luctuosum. p. 135
ruinam cur defleverit Christus. p. 136

Infernum claudit misericordia. p. 127
Ingrati perdunt beneficia. p. 194
summè displicent Deo. p. 194
Ingratitudo mundi. p. 98
hanc summè cavent Sancti. p. 196
Inimici diligendi. p. 163
Intellectus obiectum in divinis, bonum. p. 31
Invidia descripta. p. 235
omnes arrodit. p. 233
ubiq; invenitur. p. 234
maculas in sole quærit. p. 234
est instar viperæ. p. 236
est cerbero similis. p. 236
convertit hominem in Dœmonem. p. 237
est filia Diaboli. p. 237
est filia superbiæ. p. 244
est ipse Dœmon. p. 238
est gehenna anticipata. p. 239
est tortura Dœmonum. p. 239
perseverat in inferno. p. 240
damnatum torqueret si poneretur in cœlo. p. 240
gaudet de malo alieno cum malo suo. p. 241
tot habet tormenta quod sunt hominum prosperitates. p. 242
sævit maximè in aulis. p. 243

L.

Labores multorum inutiles. p. 66
Lacrymarum multas habemus causas. p. 132
causam quam habuerit Christus. p. 133
eæ non sunt indignæ viro. p. 133
Lapis Philosophicus quis sit. p. 117
alia eius nomina. p. 126
Laudis alienæ aucupes. p. 148. 153
Lingua amoris & odij instrumentum. p. 78
est universitas iniquitatis. p. 78
est flagellum. p. 79
calumniatrix crudelior lancea. p. 86

M.

Magistratus. vide Principes.
Mamonna quid in scriptura. p. 118
Tyrannidem exercet. p. 125. seq.
Mala bonis præferens malus judex. p. 248
Matres filias choreis assuefaciunt. p. 386
Martyres Christi & Martyres Diaboli. p. 110
Medicamenti compositi allegoria. p 173
Memnonis statuæ allegoria. p. 186
Mercetoperarijs solvenda. p. 101
Meum & Tuum noxium mundo. p. 319
Minima etiam magnis nocent. p. 260
Ministri Principum quales esse debeant. p. 310
Misericordia Dei omnia attributa transcendit. p. 30
est propria Dei nota. p. 32
est virtus maximè mirabilis. p. 36
est ros refrigerans. p. 127
vide & Dei Misericordia. Eleemosyna Deo similem reddit. p. 29. 37
Misericordes Dei vices gerunt. p. 36
sunt Filij Dei. p. 36
unde nomen habeant. p. 38
Moribundi semper vitam sperant. p. 355 358
timere deberent judicium. p. 355
Mundi amor simulatus. p. 7
Mundus semper ingratus. p. 98
Mundi tumultus vitandus. p. 162
Mundus evertitur per oppressiones pauperum. p. 314
Muscarum allegoriæ. p. 259
Musica ad Tactum. p. 337. seqq.
ad multa utilis. p. 337
cum adhibentur in Ecclesijs. p. 337

O.

Observatores alienorum factorum. p. 235
Officia publica propter commune bonum suscipienda. p. 24
Opera bona destruuntur per mala. p. 76

Op-

Oppressores pauperum à Deo puniuntur. p. 315
sunt viri sanguinis. p. 317
Orandum etiam pro alijs. p. 26
Oratio prodest in adversis. p. 340. seqq.
fugat Dœmones. p. 342
miracula patrat. p 397. 416
vincit tentationes. p. 343
reconciliat cum Deo. p. 344
publica quam utilis. p. 345
plurium unanimis. p. 398. 419
victoriam parit. p. 412. & seqq.
Osculum Trinitatis est Spiritus S. p. 6
est pacis signum. p. 4
eius plura elogia. p. 5
Judæ velamen odij. p. 4
Otiosus est velut sepulchrum. p. 57

P.

PAlma cur arborem & manum significer. p. 412
Pacis signum osculum. p. 4
Pax Dei & Pax mundi diversæ. p. 4
Patresfamilias quomodo se gerere debeant. p. 25
Parentum peccata an luant filij p. 294 seqq.
magna obligatio in educanda prole. p. 294 & 302
pœna propter filios. p. 297
exemplum in prolem transit. p. 300
maior sæpè cura de canibus quàm de prole. p. 304
Pauperes sustinent personam Christi. p. 39
liberant misericordes ab inferno. p. 127
à quibus fraudentur & contemnantur. p. 100
manus habent thesaurarios. p. 120
sunt janitores paradisi. p 125
Pauperum manus sunt sinus Abrahæ. p. 121
fideiussor est Deus. p. 124
curam Deus in judicio primam habebit. p. 129
eorum homicidæ sunt immisericordes. p. 143
Peccatum est vinculum, funis, laqueus, catena, servitus, captivitas, pondus, onus, labor, jugum, mola, febris, fera. p. 53
est causa publicorum malorum. p. 399
triplex potissimum detrudit ad inferos. p. 327
Peccator miserior cadavere. p. 55
est sepulchrum dealbatum. p. 58
est vivus mortuus. p. 62
impœnitens periculosè febricitat. p. 357
eius vita nox. p. 75
eius anima Scylla & Chymæra. p. 54
eius corpus sepulchrum ambulans. p. 54. 57
ei timenda ira Dei. p. 354
senex est adolescens. p. 218
multum temporis perdit. p. 220
obfuscat sibi intellectum. p. 356
Pharisæi cur dicti genimina viperarum. p. 235
Philomelæ concertantis allegoria p. 201
Philosophia quanti æstimanda. p. 249
Pingues terræ qui dicantur. p 48
Pluvia est Deo voluntaria. p. 401
quomodo generetur in aëre. p. 404
obtinetur per preces & lacrymas. p. 398. 406
eam Deus negat propter peccata. p. 402
subinde ut nobis suum timorem, & amorem ingerat. p. 403
Principum virtus beneficentia. p. 21
ministri avari. p. 308
exemplar est Christus. p. 23
munus pro alijs vigilare. p. 24
virtus lenitati miscere rigorem. p. 180
ijs obediendum. p. 323
& qua de causa. p. 324
Prodigalitas in vestibus. p. 280
Prosperitas obcœcat mentes. p. 339
mundi periculosa. p 137

fini-

finitur exitio. p. 141
ſuſpecta eſt probis. p. 144
Publicæ neceſſitates exigunt communem devotionem. p. 393
Pupilli & viduæ non audiuntur. p. 100

R.

RAca vox quid ſignificet. p. 80
Regendi ars miſcere contraria. p. 175
temperat rigore lenitatem. p. 178
Reges veri qui ſibi dominantur. p. 46
Reſtitutio ablatorum facienda. p. 321
cur prius mundo quàm Deo. p. 323
ex quibus bonis facienda. p. 324
non fit per ſolam pœnitentiam p. 325
qualis ſolita apud Græcos. p. 326
quomodo facienda Deo. p. 328
Riſus mundi periculoſus. p. 137
parit exitium. p. 139
Sardonicus quis. p. 138

S.

SAcra reverenter tractanda. p. 42
Securitas nimia periculoſa. p. 137
Senes quomodo reiuveneſcant. p. 227
Senectus quæ vera. p. 226
Sepulchri ambulantis allegoriæ. p. 55
Severitas temperanda lenitate. p. 178
Siccitati pellendæ remedium oratio. p. 398
Simulatio ars aulica. p. 8
eſt hydrops animæ. p. 109
vide hypocriſis.
Simulatores ſunt ſepulchra. p. 60
ſub virtutum ſpecie vitioſi. p. 60
ſunt Martyres Diaboli. p. 105
torquentur in anima. p. 109
Societas prava initiũ mũdi ruinæ p. 166
peior Dœmonis conſortio. p. 167
ab ea ſolus Dei filius liber- p. 170
eam vitare docet ipſe Deus. p. 171
quomodo fugienda. p. 161
quàm facilè pervertit. p. 163
Sol eſt figura SS. Trinitatis. p. 18
deſignat beneficentiam. p. 19
Solitudinis commendatio. p. 161
Spiritus Sanctus per oſculum deſignatur. p. 6
eſt nexus Patris & Filij. p. 6
cur in vento apparuerit. p. 3
cur in igne. p. 3. & 9
vivificat Eccleſiam. p. 10
Stultitia malorum omnium mater. p. 147
ſumma miſeria. p. 147
per loquelam proditur. p. 148
magna eſt ſeipſum laudare. p. 149
naturalis multiplex. p. 155
eius proprium videre alienam miſeriam. p. 148
eius tres gradus. p. 152
eam ſimulare prudentia. p. 157
Subditorum per miniſtros oppreſſio. p. 310
Superbia eſt magna ſtultitia. p. 149
ſancta eſt dedignari cum malis agere. p. 161
facit hominem beſtiam. p. 151
vult ſola omnia eſſe. p. 151
malè de Deo ſentit. p. 154
magna in cultu corporis. p. 280. v. Veſtes.
eius lingua eſt virga. p. 150
Temperamentum conſervationi vitæ neceſſarium. p. 178
Templum olim erat totus mundus. p. 379
Templa olim multa fuerunt. p. 383
apud Ethnicos plurima. p. 384
ſunt officinæ Medicæ. p. 377
varia ſibi erigunt peccatores. p. 372
profanantur ab impijs. p. 374
habent annexa ſacella Dœmonis. p. 384
dedicandi mos antiquus. p. 367
ſunt Deitatis ſchola. p. 397
ſunt Gymnaſia Thaumaturga. p. 397
erecta olim ad erogandam ſtipem. p. 371
cur anniverſarium celebrent. p. 367
Deus non vult ex lapidibus ſectis. p. 394
Temporiperdæ vani. p. 223

Tempus quid sit. p. 218
præteritum revocabile, p. 217. 222. 223
breve impiorum, longum proborum. p. 222. 226
quomodo in brevi multum. p. 226
Tentationes quomodo vincendæ. p. 343
Timor iræ divinæ necessarius. p. 353
evacuat peccata. p. 358
non sinit pingueſcere. p. 359
est sicut uxoris castæ. p. 360
plurimum prodest. p. 361. 363
est definitio hominis. p. 363
Tribulatio docet Musicam. p. 338
utilior prosperitate p. 142. 145
vide Adversa.
Trophæum vocale oratio. p. 410
SS. Trinitatis mysterium clarum & obscurum. p. 15
sæpè in SS. literis adumbratur. p. 15
ab antiquis Philosophis agnitum. p. 16
in natura delineatum. p. 16
per similitudines propositum. p. 17. 18
Turbæ & tumultus vitandi. p. 164. 167

V.

VAnitas vanitatum. p. 32
ubique scribenda. p. 74
Vana gloria est scopulus. p. 152
Luciferum imitatur. p. 154
invadit Dei jurisdictionem. p. 154
est scabies virtutis. p. 156
est ærugo, & plura eius epitheta. p. 156
præcipitat in multa vitia. p. 158
Vanæ gloriæ cupidi mordaces. p. 153
Venatio magnatibus utilis. p. 259
ars nequissima dicta. p. 260
qualis muscarum. p. 263
Venator nullus veterum sanctus. p. 260
Ventus textilis quid sit. p. 277
Victoria à Deo datur. p. 410
Viduarum & pupillorum oppressio. p. 312
Virtus revocat annos præteritos. p. 223
Vestium ornatus olim certis prohibitus. p. 274
luxus nimius Deo displicet. p. 275
olim ê pellibus. p. 276
materia reprehensionis. p. 278
est servitium Diaboli. p. 284
ambitur maximè à fœminis. p. 285
Vita humana in quo sita. p. 177
impiorum brevis. p. 222
viri boni duplicata. p. 225
peccatoris nox. p. 75
longa quæ virtuosa. p. 225
est fabula. p. 67
est somnium. p. 68. & nihil. p. 73
Vitia serpunt ad vicinos. p. 167
Utile publicum præferendum privato. p. 21

INDEX IV. HISTORICO-MYTHOLOGICUS.

A.

ABias Rex oratione victoriam consequitur. p. 414
Abraham ubi Lazarum in sinu habuerit. p. 35
Absolon ambit paternum sceptrum. p. 72
eius sepulchrum. p. 73
Academicus una lectione doctus. p. 251
Achab causa siccitatis in Israël. p. 402
ex avaritia sævus in Naboth. p. 315
Achan solus peccans toti populo nocet. p. 402
Achaz Regi vita abbreviata. p. 219. 220
Adamus inter prospera victus. p. 143
per malam societatem cadit. p. 165
S. Adelardus templum sibi format in anima. p. 379
Æneæ Sylvij dictum de aulicis. p. 99

Æson

Æson recoctus in juventutem. p. 228
Agni cum lupo antipathia. p. 358
Alexander Macedo Geometriæ studiosus. p. 43
Magistro suo gratus. p. 209
Alexius Comnenus solicitus de Ecclesiæ bonis. p. 332
Alexander Severus fures odio habet. p. 42
Alphonsus Aragonius nobilem raptorem alieni castigat. p. 334
à nullo beneficijs vinci vult. p. 304
ægri patris lecticam pedes comitatur. p. 207
eius dictum quomodo victoria obtinenda. p. 410
Amphion movit lapides canendo. p. 393
Anachoreta per raptum emendatus. p. 362
tentationes vincit oratione. p. 343
Anastasio Imp. vita abbreviata. p. 221
Anaxilai dictum de regno. p. 91
S. Anianus oratione Attilam fugat. p. 417
Anthropophagi populi. p. 306
Antoninus Caracalla à noverca seductus. p. 287
Antoninus Philosophus vitæ integritate animosus. p. 42
degenerem habuit filium. p. 290
persequitur susurrones. p. 83
præceptoribus gratus. p. 210
Antonius Picens magnus hypocrita. p. 111
Apollo duos invidos committit. p. 241
Aquilæ benefactoribus gratæ. p. 211
Arati Sicyonij brevis oratio ad motum. p. 133
Aristippi dictū de filio degeneri. p. 300
Aristoteles Platoni Magistro gratus. p. 209
Arsenius in eremo semper pavidus. p. 362
Aristomenes ab aquila in casu servatus. p. 212
Asa Rex oratione victor. p. 415
Aves cum nido in lapidem versæ. p. 171
S. Augustini mensa detractoribus prohibita. p. 89
Augustus Imp. militi suo gratus. p. 205
eius proles degener. p. 291
eius dictum de luxu vestium. p. 285

B.

BAcchi nutrices juventute donatæ. p. 228
Balthasar Rex exemplo patris non resipuit. p. 307
Beelzebub muscarum Deus. p. 265
S. Bernardus sororem superbè vestitam non admittit in conspectum. p. 284
S. Bonifacius pro tormentis gratias agit Deo. p. 199

C.

CApones macilenti ridentur à pinguibus. p. 144
Carnes comedens ex obedientia simplici. p. 322
Canis Æsopicus hyeme de domo solicitus. p. 308
Carolus V. juvenem ex loquela noscit. p. 148
Carolus Siciliæ Rex, castigatus per muscas. p. 269
S. Casilda patrona pauperum oppressorum. p. 316
Cereris Eleusinæ sacra. p. 42
Cervæ ad tonitrua abortiunt. p. 360
Cerberus ab Elysijs campis arcet animas. p. 236
Ciconia parentes senes alit. p. 208
Cistertiensis monachus ob naulum non persolutum in salute moras patitur. p. 101
alius regulam violat ex simplici obedientia. p. 321
Cithara SS. Triados symbolum. p. 17
Citharœdus in templo ludens punitur. p. 376
S. Clara in morbis Deo gratias agit. p. 199
Corvus docet gratitudinem. p. 213
Eliæ cur ministraverit. p. 213

Crito Athenienſis ſuo præceptori gratus. p. 210
Cuniculi oppidum ſuffodiunt. p. 261
Cyniphes Ægyptiorum pœna. p. 261
S. Cyprianus moriturus Deo gratias agit. p. 199

D.

DAnicum mare aves in lapidem vertit. p. 171
David in proſperis flexus, adverſis fortis. p. 142
non ſatiatur terrenis. p. 250
cithara fugat Dœmonem. p. 342
ante arcam ſaltat. p. 390
ſolus peccans multos perdit. p. 402
Demetrius Philoſophus otium vocat mare mortuum. p. 57
Philoſophiam pluris facit quàm Imperium. p. 249
Deorum multitudo ex Heſiodo. p. 386
Diana cur fingatur venatrix. p. 259
Dives Epulo ſepulchrum immobile. p. 56
Domitianus Imp. ſeverus in delatores. p. 83
S. Donatus Ep. pluviam impetrat p. 407
S. Dorotheus amorem Dei & proximi apta ſimilitudine exprimit. p. 254

E.

ECcleſiæ defraudator punitus. p. 331
Elias oratione cœlum claudit & aperit. p. 399
Eliſæus oratione hoſtes vincit. p. 414
S. Eliſabeth piè ſaltitans. p. 391
B. Elzearius devotus SS. Euchariſtiæ. p. 51
Epaminondas Muſicæ gnarus. p. 336
militem obeſum ab exercitu ſubmovet. p. 356
Epicharmus multatus propter laſcivos verſus. p. 300
S. Euplius gratias agit pro tormentis. p. 199
Epulo torquetur invidia. p. 240
Ezechias à Deo plus obtinet quàm petat. p. 98
habet filium diſſimilem. p. 293
cur ad mortem ægrotaverit. p. 199
obtinet prorogationem vitæ. p. 219
Ezechiel oſſa arida animat. p. 10

F.

FIlij in parentes pij. p. 207
Filiæ in parentes piæ. p. 209
Filij è paterno ſinu rapti à Dœmone. p. 301
S. Franca pluviam à Deo impetrat.
Franciſcus Suarez detractorum oſor. p. 88

G.

S. Gertrudis devota SS. Euchariſtiæ. p. 51
Godefridus Cappenbergenſis prædodonem caſtigat. p. 333
Godefridus Spirenſis raptus non amplius viſus ridere. p. 230
Gothicus fons merſa durat in lapidem. p. 171
Græcis Muſica in pretio. p. 336
Gratianus Auguſtus præceptori gratus. p. 210
Grus Hiſpani altori grata. p. 214

H.

HAdrianus Imp. civilis in plebeios. p. 161
Harpyiæ Symbolum exactorum. p. 311
Heli punitus propter filios. p. 185
Heliogabalus riſui deditus. p. 139
ridicularum rerum inventor. p. 140
muſcas appellat apes manſuetas. p. 266
dona ridicula mittere ſolitus. p. 266
Heradides Lycius laboris encomiaſtes. p. 69
Hieroſolymæ lugubris everſio. p. 134
Hilarion poſt 80 annos mortem timens. p. 362
Hippocomus Cardinales pictos convivio excipit. p. 155
Hyberni parentum corpora vorant. p. 306
Hyperbolus impudentiæ notatus. p. 267
Hypocrita Monachus à Deo punitus. p. 114

Ja-

I.

JAcob videt Angelos per scalam. &c. p. 375
gratus Deo pro beneficijs, p. 197
plus impetrat quàm petat. p. 98
S. Jacobus Nisibita per muscas pellit hostes. p. 269
Jason recoctus in juvenem. p. 228
Joab osculo Amasam decipiens. p. 7
Joannes Avila quid senserit de *Deo gratias*. p. 199
Joann. Patriarcha Alexand. liberalis in pauperes. p. 39
timet supremam horam. p. 362
Job ad tactum canens. p. 339
in sterquilinio fortis. p. 143
ex mala societate vacillans. p. 167
eius filij inter gaudia extincti. p. 141
Indorum dolium emittens nubes p. 400
Invidiæ repræsentatio apud Poëtas. p. 236
Invidorum duorum optiones. p. 241
Jonas prædicans Ninivitis. p. 96
Josaphat Indus oratione vincit tentationem. p. 343
Josaphat Rex oratione vincit hostes. p. 421
Joseph Abbas Thebæus tres ordines statuit hominum Deo acceptorum. p. 199
Joseph Patriarcha ingrato benefecit. p. 99
gratus ipse Deo & Domino suo. p. 197
Jovis pluvij ara. p. 400
S. Juentius Episc. castigat exactorem. p. 316
Judas per pacis signum proditor. p. 4
Julia Augusti filia propter luxum vestium reprehensa. p. 285

L.

LAcones plectunt parentes propter filios. p. 302
solis meretricibus concedunt vestes floridas. p. 285
Lanfredus Episcopus propter venationem excommunicatus. p. 260
S. Laurentius Justinianus Venetias oratione servat. p. 418
Lazarus ubi fuerit in sinu Abrahæ. p. 35
Leges vestiariæ apud antiquos. p. 274
Legio Fulminatrix pluviam impetrat. p. 406
Libanius Sophista linguam Citharæ comparat. p. 338
Locustæ oppidum suffodiunt. p. 261
Lolliæ Paullinæ vestes sumptuosæ. p. 280
Luciferi casus per invidiam. p. 237
Luscinia in citharam phonasci decidens. p. 215
concertat cum alijs. p. 203
S. Luitgardis devota SS. Eucharistiæ. p. 51
Lycaon filium Dijs in epulo apponit. p. 307
Lycurgus Musicam commendat. p. 336

M.

MAcarius Abbas cur semper macilentus. p. 359
S. Magdalena de Pazzis amore divino ardens. p. 253
S. Marcus Episc. violatores templi sui castigat. p. 376
pluviam impetrat Atinensibus. p. 407
B. Marcus de S. Maria, charitatis præco. p. 257
M. Claudius Marcellus Syracusis illacrymatus. p. 133
B. Margarita Ungara devota SS. Eucharistiæ. p. 51
Martis columna apud Saxones. p. 411
S. Martinus in pauperes misericors. p. 39
M. Manlius senatu motus quod uxorem coram filia suaviasset. p. 300
Mamnea Alexandri mater quomodo filium educaverit. p. 303
Manticora bellua humanæ carnis avida. p. 309
Matrona nobilis plus solicita de catellis quàm filijs. p. 304
Mechopanes pictor quomodo Ocnum pinxerit. p. 68

Medicorum de febrientibus aphorismus. p. 355
Memnonis ſtatua vocalis. p. 119. 188
Mercurius lyræ inventor. p. 338
Monachus igne viſo memor inferni. p. 361
Moyſi quomodo Deus oſtenderit omne bonum. p. 31
eius virga in ſerpentem verſa cur. p. 310
Moyſes Abbas ſtultus reputari ambit. p. 157
Mures incolas ex Gyaro fugant. p. 261
Muſca Pharaonem caſtigat. p. 261
blaſphemum ad palinodiam cogit. p. 268
totos exercitus pellit. p. 269
in Sicilia morſu necat. p. 270
in Hiſpania peſtem affert. p. 270
nulla Herculis fanum ingreditur. p. 272
eas inſectatur Domitianus. p. 263

N.

NAbuchodonoſor mutatus in beſtiam. p. 151
S. Narciſſus muſcis fugat exercitum. p. 269
Nobilis violator bonorum Eccleſiæ punitus. p. 331
Nobilis familia extincta ob fraudatam Eccleſiam. p. 330
Noë gratus Deo pro beneficijs. p. 192
S. Nonna nunquam in templo exſpuit. p. 378
Noſocomium ſtultorum Romæ. p. 155

O.

OCnus funiculum torquens. p. 69
Odoacer Herulorum Rex pellibus veſtitus. p. 280
Opilius Macrinus ſuſurrones mulctat. p. 83
Otho Salvius Imp. communis boni ſtudioſus. p 23
Oza punitus propter Arcam apprehenſam. p. 329

P.

S. Pamphilus Epiſcopus pluviam ſuis impetrat. p. 407
S. Pachomius viſa Chriſtianorum charitate mutua converſus. p. 257
S. Paula Romana veſtium luxum contemnit. p. 287
Paulus ſimplex videt arcana animorum. p. 345
Paulus Anachoreta diu diſcit linguam frænare. p. 251
Peccator per cantum Eccleſiaſticum converſus. p. 347
S. Petrus in malo conſortio lapſus. p. 169
à Chriſto edoctus regere. p. 181
Petrus Telonarius per eleemoſynam ereptus damnationis periculo. p. 125
Phalaris infantes vorabat. p. 307
Philæmon Poëta fabulam daturus obit. p. 67
Philippus Macedo quotidie ſibi dici vult: *Homo eſto.* p. 314
Philæmonis villani caſa in templum verſa. p. 370
Philoſophus citharæ tactu fugat Dæmonem. p. 342
Philomela Boream fugiens delphini dorſo inſedit. p. 205
Phœnix in pyra reviviſcens. p. 229
Planetæ cauſantes pluviam. p. 405
Plato mundum citharæ comparat. p. 337
Pompeius Magnus beneficus. p. 23
ignarus uti victoria. p. 410
Promethei furtum qui Jovi indicarunt, donati perpetua juventute. p. 228
Prodigus vivens mortuus. p. 63
Ptolomæus Rex libri oblati titulum mutat. p. 69
Pygalenſes ob neglecta ſacra Cereris fame vexati. p. 400
Pythagoras mundum concentu conſtare docuit. p. 337

R.

RAiolæi Angli pretioſæ crepidæ. p. 281

Ra-

Ranæ oppidum suffodiunt. p. 261
Raptor alieni conversus per simplicitatem Monachi. p. 323
Rhodope maritum nacta per crepidam. p. 281
Romæ morum corruptio otium. p. 142
ingemiscit Scipio. p. 134
virtutis cos Carthago. p. 142
Romani Patres olim pelliti. p. 276
quomodo prolem educaverint. p. 302

S.

Salomon per mulieres dementatus. p. 165
cur templum ædificaverit. p. 398
Sapor Persarum Rex à Muscis fugatus. p. 269
Sardonicus risus qualis. p. 138
Scipio Africanus Carthagine eversa flevit. p. 133
Semelis Aulici Epitaphium. p. 221
Sepia in periculo atrorem fundit. p. 360
Serica veste uti quibus prohibitum. p. 274
Sericum illatum Græciæ sub Justiniano Imperatore. p. 276
in Italiam ê Græcia. p. 276
quale fuerit antiquorum. p. 277
Serpentes senectutem exuunt. p. 227
nulli in quibusdam regionibus. p. 234
Amyclas delent. p. 261
ad Solem erecti Symbolum invidiæ. p. 235
S. Servulus in morbis Deo gratias agit. p. 199
Severi Imp. filij patri dissimiles. p. 290
Siccitatis magnæ exempla. p. 401
Sodomæ ruinæ unde initium. p. 142
Soles tres aliquando visi. p. 18
Stephanus Papa VI. irreverentiam in templo corripit. p. 377
Stratonicus ridet locum in quo plura templa quàm homines. p. 380

T.

Tantalus Dijs filium edendum apponit. p. 307
Templorum numerus Romæ sub Constantino. p. 383
in Japonia priore seculo. p. 384
ædificatorum à S. Henrico Imp. p. 384
à Jacobo Rege Aragoniæ. p 384
& à Regibus Hispaniæ. Ib.
Templi Hierosolymitani impensæ. p. 386
Terræ simulacrum petens pluviam. p. 400
S. Thelica M. pro Martyrio Deo gratias agit. p. 199
Theodoricus Rex ad beneficia pronus. p. 23
S. Theophilus pro tormentis gratias agit. p. 199
Themistocles indoctior habitus, quia Musicæ ignarus. p. 336
Timotheus tibia Alexandrum impellit ad furorem. p. 337
Timon Athenienſis ab odio hominum notus. p. 163
Thomas Morus puellam ante speculum stantem corripit. p. 284
eius dictum de gratitudine mundi. p. 98
deplorat amatores mundi. p. 66
S. Thomas de Villanova detractorum osor. p. 88
Titus Imp. susurrones flagellari curat. p. 83
Tobias à Deo plus obtinet, quàm petat. p. 98
Traianus Imp. commune bonum amans. p. 23
Trifolium SSS. Triadis symbolum. p. 16
Triophtalmos gemma SSS. Triados Symbolum. p. 16

V.

Vaccia Prætorius vivens mortuus. p. 57
Vespasianus Imp. osor susurronum. p. 83
Venetias à ruina defendit oratio S. Laurentij Justiniani. p. 418

Vi-

Victoria quomodo expressa ab antiquis. p. 411
Vox SSS. Triadis symbolum. p. 18
Usurarius sine restitutione mortuus apparet filio. p. 327
Walteri de Plettenburg Teutonici Ord. Mag. insignis victoria de Moschis. p. 418

X.

XErxes illacrymatus exercitui. p. 133

FINIS.

Menda sic Emenda.

PAg. 10. justit. l. justus. p. 16. Nam Pater est. l. Nam Pater, Pater est. Ib. Triophalinos. l. Triophtalmos. p. 23. sed pro vobis. l. sed se pro vobis. p. 58. quot res. l. quo tres. p. 62. Non habes. l. Nomen habes. p. 67. piscari. Labores. l. piscari, & nihil expiscari. Labores. p. 81. viros aperit. l. vix os aperit. p. 83. linguario flagello. l. flabello. p. 121. per foramen in regnum. l. per foramen acus, quàm divitem in regnum. p. 179. fulguri ignis. l. fulgur ignis. p. 193. tenna quædam. l. tenuia quædam. p. 213. confectos vocant. l. vorant. p. 239 quasi innumeret. l. innueret. p. 275. alieno indignum. l. indigum. p. 318. Rectè sapientes. sapientérq;. p. 386. vero mille aureorum. l. verò mille ducentos & octo milliones, ac centum nonaginta sex millia aureorum. p. 405. aufert stillas. l. stellas. p. 406. Mavomannos. l. Marcomannos. Alia prudens Lector excusabit.

Coll. Soc. Jesu paderbornæ 1698.

Th
2788

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN